

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

SURİYE HUMUS KENTİNDE TARİHİ ÇEVREDE SAVAŞ SONRASI
DEĞERLENDİRME VE REHABİLİTASYONA YÖNELİK ÖNERİLER

DOKTORA TEZİ

Yüksek Mimar Vaseem JARROUJ

ŞUBAT 2023
TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

SURİYE HUMUS KENTİNDE TARİHİ ÇEVREDE SAVAŞ SONRASI
DEĞERLENDİRME VE REHABİLİTASYONA YÖNELİK ÖNERİLER

Vaseem JARROUJ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
“DOKTOR (MİMARLIK)”
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 25 / 01 / 2023
Tezin Savunma Tarihi : 24 / 02 / 2023

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN :

Trabzon 2023

ÖNSÖZ

Bu çalışma, savaşın etkilediği tarihi çevreyi korumayı amaçlamıştır ve zorluklara rağmen, Yüce Allah'ın yardımıyla tamamlanmıştır.

En karamsar olduğum günlerde bile hep aydınlığa bakan bir pencere açtı. Tezin hazırlanıp tamamlanmasında bana destek olan herkese teşekkür borçluyum.

Tez danışmanlığımı üstlenen ve akademik çalışmalarında her türlü desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN'e şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim. Katkılarından dolayı Doç. Dr. Murat TUTKUN, Prof. Dr. Yelda Aydın TÜRK, Özlem SAĞIROĞLU DEMİRCİ, Altay ÇOLAK'a teşekkür ederim.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına da teşekkür ediyorum. Sevgili kardeşim Manar JARROUJ ile Sevgili annem Sabah ABBOUD ile babam Chaker JARROUJ'e her zaman yanımda oldukları, sevgi ve destekleri için sonsuz teşekkür eder bu çalışmamın ilk vatanım Suriye ve ikinci vatanım Türkiye yararlı olmasını dilerim.

Yüksek Mimar Vaseem JARROUJ

Trabzon 2023

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “Suriye Humus Kentinde Tarihi Çevrede Savaş Sonrası Değerlendirme ve Rehabilitasyona Yönelik Öneriler” başlıklı bu araştırmayı Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN’in sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, araştırma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

24/2/2023

Yüksek Mimar Vaseem JARROUJ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	X
SUMMARY.....	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XII
TABLolar DİZİNİ.....	XIX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XXII
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Özgün Değer.....	2
1.3. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	5
1.3.1. Araştırma Hipotezi.....	6
1.3.2. Yöntem.....	7
1.3.2.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi/Alanın Analizi ve Hasar Dereceleri.....	8
1.3.2.2. Çalışma Alanındaki Öncelikli Sokakların Belirlenmesi.....	12
1.4. Literatür.....	15
1.4.1. Savaş Felsefesi.....	15
1.4.2. Kültürel Miras.....	21
1.4.2.1. Sürdürülebilir Kültürel Miras.....	22
1.4.2.2. Miras Binalar / Alanlar.....	24
1.4.2.3. Kültürel Mirasın Korunması.....	26
1.4.2.4. Bölüm Sonuçları.....	28
1.4.3. Mimarlık, Şiddet ve Toplumsal Hafıza.....	30
1.4.3.1. Mimariye Karşı Şiddet.....	31
1.4.3.2. Şehir ve Toplumsal Hafıza.....	35
1.4.3.3. Hafıza / Kimliğin Sosyalleşme ile İlişkisi.....	40
1.4.3.4. Savaş Sonrası Koruma Adımları.....	42
1.4.3.5. Şiddet ve Medeniyet Genel Değerlendirme.....	45

1.5.	Koruma.....	45
1.5.1.	Pasif /Aktif Koruma.....	45
1.5.2.	Restorasyon.....	46
1.5.2.1.	Restorasyon Çalışmalarına Örnekler.....	49
1.5.2.1.1.	Kutsal Kabir Kilisesi.....	49
1.5.2.1.2.	Mescid-i Aksa.....	50
1.5.3.	19. Yüzyıl Düşünürlerine Göre Koruma Düşüncesinin Gelişimi.....	52
1.5.4.	Yeniden Değerlendirme.....	54
1.5.4.1.	İtalya - Aziz Mark'ın Çan Kulesi.....	55
1.5.5.	Bölüm Sonuçları.....	57
1.6.	Uluslararası Tüzükler (Felsefi Boyut)	58
1.6.1.	Atina Tüzüğü (1931)	58
1.6.2.	Lahey Tüzüğü (1954)	59
1.6.3.	Venedik Tüzüğü (1964)	59
1.6.4.	Amsterdam Deklarasyonu (1975)	60
1.6.5.	Washington Tüzüğü (1987)	61
1.6.6.	Uluslararası Arkeolojik Miras Anıtları Şartı (1990)	61
1.6.7.	Paris Tüzüğü (2003)	61
1.6.8.	Bölüm Sonuçları.....	62
1.7.	Tarihi Çevre Koruma.....	63
1.7.1.	Avrupa -Amerikan Okulu.....	64
1.7.2.	Türkiye'de Koruma Yasalarının Evrimi.....	65
1.7.2.1.	Türkiye-Haydarpaşa Garı.....	67
1.7.3.	Bölüm Sonuçları.....	70
1.8.	Koruma stratejileri.....	70
1.8.1.	Yazılı Bir Metne Göre Koruma.....	71
1.8.1.1.	Süleyman Tapınağı.....	72
1.8.1.2.	Arşive Göre Koruma.....	73
1.8.1.3.	Bölüm Sonuçları.....	74
1.8.2.	Tarihi Bina Düzeyinde Koruma.....	74
1.8.2.1.	Saint-Denis Bazilikası	75

1.8.2.2.	Notre-Dame Katedrali.....	78
1.9.	II. Dünya Savaşı Sonrası Avrupa Şehirleri.....	82
1.9.1.	Polonya (Varşova).....	87
1.9.2.	Almanya, Müze Adası.....	89
1.9.3.	Bölüm Sonuçları.....	92
1.9.4.	Yirminci Yüzyılın Sonunda Koruma Deneyimleri.....	95
1.9.4.1.	Bosna (Mostar).....	95
1.9.4.1.1.	Mostar-Vakıf Sarayı.....	97
1.9.4.2.	Lübnan (Beyrut).....	98
1.9.4.2.1.	Beyrut'un evi (Bina restorasyonunun ilkeleri)	100
1.9.4.3.	Bölüm Sonuçları.....	101
1.9.5.	Kentsel Dayanıklılık (Kudüs).....	103
1.9.5.1.	Kudüs Koruma Planları (Birinci Dünya Savaşı'ndan Sonra)	103
1.9.5.2.	Hurva Sinagogu.....	107
1.9.5.3.	Bölüm Sonuçları.....	111
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	112
2.1.	Tarih Boyunca Humus Şehri.....	113
2.1.1.	Humus Şehrinin Genel Konumu	113
2.1.2.	Humus Şehrinin Tarihi Dönemleri.....	114
2.1.2.2.	Osmanlı Dönemi.....	119
2.1.2.2.1.	Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Dönemindeki Humus Şehri.....	120
2.1.2.2.1.1.	Humus'taki Osmanlı Hükümet Binası.....	122
2.1.2.3.	Fransız Dönemi (1918-1946)	125
2.1.3.	Tarihi Humus Şehrinin Kentsel Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	125
2.1.3.1.	Osmanlı Sonrası Humus Şehri İçin Organizasyon Aşamaları.....	127
2.1.3.1.1.	Suriye Eski Eserler Hukuku.....	129
2.1.3.1.2.	Humus Şehri İçin Koruma Yasaları (Savaştan Önce Tarihi Kenti Koruma Girişimleri)	130
2.1.4.	Tarihi Humus Geleneksel Yapılarının Cephesel Özellikleri.....	131
2.1.5.	Bölüm sonuçları.....	138
2.2.	Çalışma Alanının Belirlenmesi/Alanın Analizi ve Hasar Dereceleri....	142
2.2.1.	Eski Humus Şehri İçin (GIS) Programına Göre Analitik Bir Çalışma...	142

2.2.2.	Çalışma Alanının Belirlenmesi.....	144
2.2.3.	Çalışma Alanının Seçim Nedenleri.....	146
2.2.4.	Çalışma Alanında Yer Alan Binalarının Yükseklik Analizi (A Bölgesi)	146
2.2.5.	Çalışma Alanındaki Binaların İşlevine Göre Sınıflandırılması.....	149
2.2.6.	Çalışma Alanındaki (A) Binaların Kimliği - Tarihsel Değer Analizi....	152
2.2.6.1.	Çalışma Alanındaki (A1) Tarihi Yapılar.....	152
2.2.6.2.	Çalışma Alanındaki (A2) Tarihi Yapılar.....	164
2.2.6.3.	Çalışma Alanındaki (A3) Tarihi Yapılar.....	171
2.2.7.	Çalışma Alanı (A) İçin Genel Hasar Değerlendirmesi.....	175
2.2.7.1.	Çalışma Alanı (A) İçin Mahallelere Göre Hasar Seviyesi / Miktarı.....	178
2.2.7.2.	Bina Yükseklikleri ve Hasar Noktaları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	179
2.2.8.	Saha araştırmasına göre etkilenen alanlar.....	181
2.2.8.1.	Saha araştırmasına göre hasar değerlendirme.....	183
2.2.9.	Bölüm Sonuçları.....	192
2.3.	Çalışma Alanında Belirlenen Örnek Sokakların İncelenmesi.....	194
2.3.1.	Al -Fadayel Caddesi.....	194
2.3.2.	Dames Abu Al Hool Sokağı.....	203
2.3.3.	Analiz Metodu.....	212
2.3.3.1.	Değerlendirme Kriterleri.....	213
3.	BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER.....	215
3.1.	Al -Fadayel Caddesi İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	215
3.1.1	Al -Fadayel Caddesi-Alan (1) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	230
3.1.2.	Al -Fadayel Caddesi-Alan (2) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	236
3.1.3.	Al -Fadayel Caddesi-Alan (3) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	241
3.1.4.	Al -Fadayel Caddesi-Alan (4) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	244
3.1.5.	Al -Fadayel Caddesi ile ilgili genel Değerlendirme.....	248
3.2.	Abu Al Hool Caddesi İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme....	265

3.2.1.	Abu Al Hool Caddesi-Alan (1) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	280
3.2.2.	Abu Al Hool Caddesi-Alan (2) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	284
3.2.3.	Abu Al Hool Caddesi-Alan (3) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	288
3.2.4.	Abu Al Hool Caddesi-Alan (4) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	393
3.2.5.	Abu Al Hool Caddesi-Alan (5) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	397
3.2.6.	Abu Al Hool Caddesi-Alan (6) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme.....	302
3.2.7.	Abu Al Hool Caddesi ile ilgili genel Değerlendirme.....	305
4.	SONUÇLAR.....	326
5.	ÖNERİLER.....	333
6.	KAYNAKLAR.....	342
7.	EKLER.....	360
ÖZGEÇMİŞ		

Doktora Tezi

ÖZET

SURİYE HUMUS KENTİNDE TARİHİ ÇEVREDE SAVAŞ SONRASI DEĞERLENDİRME VE REHABİLİTASYONA YÖNELİK ÖNERİLER

Vaseem JARROUJ

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN
2023, 359 Sayfa, 21 Sayfa Ek

Çalışma dört bölümden oluşmakta ve aşağıdaki konuları içermektedir: Giriş bölümünde, çalışmanın amacı ve kapsamı tanımlanmıştır. Birinci bölümde, konuyla ilgili bağlamsal bir arka plan sağlamak için bir dizi küresel örnek değerlendirilmekte ve genel kavramlar sunulmaktadır. İkinci bölümde, Humus şehri için tarihi ve topoğrafik bir çalışma yapılmış, ardından çalışma alanı özenle seçilmiş ve gerekçeleri netleştirilmiştir. GIS programı tarafından sağlanan yüksek çözünürlüklü hava görüntüleri, belirli bir kentsel bölüm incelenirken saha araştırmasına ek olarak dikkate alınmıştır. Önceki planlardan hasarın boyutuna ilişkin ilk değerlendirme yapılmış ve incelenen alanlar için yeni kimlik kartları çıkarılmıştır. Üçüncü bölüm, araştırma kapsamı açısından en çok odaklanılan düzeydir. Stratejik konumları ve gelecekte geliştirilme olasılıkları açısından öncelikli caddeler gerekçeleri ile birlikte belirlenmiştir. Ayrıca incelenen kentsel alan içinde farklı derecelerde hasara sahip tarihi ve modern yapılardan oluşan iki sokağın silüetini iyileştirmek için yeni tasarım önerileri sunulmuştur. Son bölümde ise “Savaş bir yeniden doğuştur” başlığı altında daha önce yapılan anketlerin sonuçlarının genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Uzman görüşleri alınarak oluşturulan yeni öneriler, savaş öncesi durumla da karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, gelecekteki herhangi bir koruma stratejisi için, temel olarak benimsenebilecek yeni bir hipotez formüle edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Çevre, Koruma, Savaşın Etkisi, Rehabilitasyon, Humus.

PhD. Thesis

SUMMARY

RECOMMENDATIONS FOR POST-WAR EVALUTION AND REHABILITATION IN THE HISTORICAL ENVIRONMENT IN HOMS, SYRIA

Waseem JARROUJ

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architectural Graduate Program
Supervisor: Assistant Professor. Dr. Süleyman ÖZGEN
2023, 359 Pages, 21 Pages Appendix

The research is divided into four chapters that cover the following subjects: The study's goal and scope are outlined in the introduction. Initially research evaluates a variety of global cases and presents broad principles to offer a context for the subject. Then a historical and topographical research of Homs was conducted, after which the study area was carefully selected and its justifications were defined. When studying a specific urban region, high resolution aerial photographs given by the GIS application were used in addition to the field survey. After that previous plans were used to provide an initial evaluation of the extent of the damage, and new identity cards were produced for the examined locations. In terms of research breadth, this chapter is the most focused priority streets have been identified, along with arguments for their strategic position and future growth potential. In addition, new design recommendations were offered in the analyzed urban area to enhance the silhouette of two streets comprised of old and modern structures with varying degrees of deterioration. In the last section, a broad assessment of the prior polls results was presented under the heading "War is a rebirth." The revised guidelines, developed through expert input, were also compared to the pre-war condition. As a consequence, a new hypothesis has been developed that may be used to guide any future conservation approach.

Keywords: Historical Environment, Protection, Effect of War, Rehabilitation, Homs.

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Humus şehrinin tarihi sur kalıntılarının kuzeybatı köşesinin arkasındaki Mühendisler Sendikası binasının birinin fotoğrafı.....	3
Şekil 2. Terk edilmiş eski evler, ihmal savaş/ yoluyla yıkılma görüntüleri.....	4
Şekil 3. Problem, amaç ve hipotez arasındaki ilişki.....	7
Şekil 4. Çalışmanın ilk aşamasında kullanılan yöntem.....	10
Şekil 5. Çalışmanın ikinci aşamada kullanılan yöntem.....	14
Şekil 6. Savaş türlerindeki değişim.....	17
Şekil 7. Glasgow Üniversitesi Bina, mimar George Gilbert Scott tarafından Gotik canlanma tarzında tasarlandı.....	24
Şekil 8. Şam'daki Emevi Camii'ndeki Hazine Kubbesi.....	29
Şekil 9. Gnbaku Dome (Hiroşima).....	31
Şekil 10. Aladza Camiinin yıkılmadan önceki görüntüsü.....	32
Şekil 11. Saraybosna Gazi Hüsrev Bey Camii hasarlar.....	33
Şekil 12. Eski Humus'taki Saray- özel mülk.....	34
Şekil 13. Türk bayrağıyla aydınlanan Mostar Köprüsü.....	35
Şekil 14. Şehir öğelerinin etkileşimi.....	36
Şekil 15. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında Humus şehri.....	36
Şekil 16. Koski Mehmet Paşa Camii.....	39
Şekil 17. Marwa Al-Sabouni'nin kitabından savaştan sonra Humus'un resimleri.	41
Şekil 18. Savaş öncesi ve sonrası koruma stratejisi (Gdańsk) Şehrin orijinal zihinsel imajını geri yüklenmesi.....	43
Şekil 19. Savaş sonrası koruma adımlarını gösteren grafik.....	44
Şekil 20. Napredak Kültür Merkezi.....	48
Şekil 21. Sırasıyla Kutsal Kabir Kilisesi, Kutsal Kabir Kilisesi'nin planı.....	49
Şekil 22. Kudüs'teki Kutsal Kabir Kilisesi'nde yenilenmiş Edicule.....	50
Şekil 23. Kudüs'teki Mescid-i Aksa.....	51
Şekil 24. Koldinghus (Tarihin Teknik Temsili)	55
Şekil 25. Italy, Venice, San Marco.....	56
Şekil 26. July 14, 1902 kule çökmesi.....	57

Şekil 27.	Bölüm sonuçlarını gösteren grafik.....	63
Şekil 28.	Şam'daki Dar al-Hadis okulunun restorasyonu.....	65
Şekil 29.	Humus'ta Tekiyya al-Saadiyeh restorasyonu.....	65
Şekil 30.	Haydarpaşa Garı 1908.....	68
Şekil 31.	Sırasıyla Yirmi yıl içinde Haydarpaşa Garı 1917, 1939 fotoğrafları....	68
Şekil 32.	Patlamadan sonra uçan çatı, Alman Arkeoloji Enstitüsü Fotoğraf arşivinden elde edilen görüntü.....	69
Şekil 33.	Haydar Paşa Garı ziyareti sırasında çekilmiş bir fotoğraf.....	69
Şekil 34.	Sırasıyla Süleyman Temple, Ezekiel'in Yeni Tapınakla İlgili Görüşü...	72
Şekil 35.	Bölüm sonuçlarını gösteren grafik.....	74
Şekil 36.	Saint-Denis- Katedralin eski bir çizimi.....	75
Şekil 37.	Orta Çağ'da Basilica Saint Denis Modeli.....	76
Şekil 38.	Saint-Denis Bazilikası - Viollet-le-Duc'un önerisi.....	77
Şekil 39.	Saint Dennis Bazilikası'nın batı cephesi.....	78
Şekil 40.	Notre Dame Katedrali Planı.....	78
Şekil 41.	Notre Dame Katedrali'nde yapı ve yük dağılımı.....	80
Şekil 42.	Notre Dame Katedrali yangını.....	81
Şekil 43.	Bölüm sonuçlarını gösteren grafik.....	81
Şekil 44.	Coventry Katedrali harabeleri.....	83
Şekil 45.	Restorasyon öncesi ve sonrası Gdansk şehri.....	84
Şekil 46.	16 Temmuz 1945'te Stadtschloss.....	85
Şekil 47.	Varşova Merkez Meydanı.....	88
Şekil 48.	Müze Adası binaları arasında bağlantı kuracak tarihi koridor.....	89
Şekil 49.	Eski Ulusal Galeri 1905 ve Eski Ulusal Galeri 2015.....	90
Şekil 50.	Binaya eklenen yeni koridor (Pergamon).....	91
Şekil 51.	Almanya, Müze Adası- Bölüm sonuçlarını gösteren bir grafik.....	92
Şekil 52.	Mostar'ın tarihi şehir sınırları.....	95
Şekil 53.	Köprü'nün güney cephesi, kule ve kent dokusu.....	96
Şekil 54.	Fejić Caddesi'nde caddenin cephesinin eksiksiz bir incelemesi, boşlukları doldurma	97
Şekil 55.	Mostar-Vakıf Sarayı	98
Şekil 56.	Beyrut Merkez Bölgesi'nin mimarisinin ve kentsel dokusunun yıkılma düzeyi.....	99
Şekil 57.	Beyrut- Milletvekillerinin Beyrut şehir merkezindeki ofisleri.....	100

Şekil 58.	Beyrut'un evi- Restorasyonda gri metal kullanımı.....	101
Şekil 59.	McLean. Kudüs şehir planlama şeması 1918.....	104
Şekil 60.	Kudüs şehir planlama şeması. Geddes 1919.....	105
Şekil 61.	Kudüs Eski Şehir haritası.....	106
Şekil 62.	Kentsel Dayanıklılık (Kudüs)- Bölüm sonuçlarını gösteren bir grafik....	107
Şekil 63.	Hurva Sinagogu, 2010.....	108
Şekil 64.	İsrail Müzesinde sergilenen Hurvah Sinagogu önerisinin modeli. Louis I. Kahn, 1968.....	109
Şekil 65.	Süleyman Mabedi- Hurva sinagogu	110
Şekil 66.	Hurva Sinagogu'nun bilgisayarlı grafik bölümü.....	110
Şekil 67.	Bölüm sonuçlarını gösteren grafik.....	111
Şekil 68.	Humus şehrinin konumu ve Valiliği sınırları fotoğrafı.	113
Şekil 69.	Humus Şehri (Yunan Dönemi, Roma Dönemi, Bizans Dönemi)	116
Şekil 70.	Nuri Camii'nin kapısı- Avlu ve dış mescit.....	117
Şekil 71.	Moufid El Amin Sarayı.....	118
Şekil 72.	Bab Hood, Bab al-Türkman mahallesi.....	120
Şekil 73.	Humus Şehri (Memlük Dönemi, Osmanlı Dönemi)	121
Şekil 74.	Humus Hükümet Dairesi.....	122
Şekil 75.	Humus tren istasyonunun, Humus Askeri Sitesi.....	123
Şekil 76.	Halid İbn Al-Walid Camii.....	123
Şekil 77.	Kudüs -Osmanlı ordusu.....	124
Şekil 78.	19 yüzyılın Humus'ta mimarlığın gelişimi.....	124
Şekil 79.	Eski Humus şehri 1918 görünümü.....	126
Şekil 80.	Palmyra Kapısı 1881, Al-Türkman mahallesi 1950.....	126
Şekil 81.	1905 Tarihi Humus Planı.....	127
Şekil 82.	1925'te Surların dışında şehrin genişlemesi.....	128
Şekil 83.	Humus Kalesi ve Bab al-Türkman mahallesi.....	130
Şekil 84.	Güney cephe (Muhayyeş Sarayı)	131
Şekil 85.	Batı cephesi (Muhayyeş Sarayı)	132
Şekil 86.	Al-Ağa Restoranı Kuzey cephesi Güney cephesi.....	133
Şekil 87.	Abdullah Farkouh Sarayı -Batı cephesi, 2 kat.....	134
Şekil 88.	Qaisariya pazar, 2 kat Kuzey cephesi.....	135
Şekil 89.	Davvama Evi, Kuzey cephesi Muhayyeş Sarayı, Güney cephe.....	135

Şekil 90.	Abdullah Farkouh Sarayı, Güney cephe.....	136
Şekil 91.	Davvama Evi, Güney cephesi.....	137
Şekil 92.	Al-Ağa Restoranı. Niş.....	137
Şekil 93.	Surlar içinde Humus şehir planı.....	138
Şekil 94.	Tarihsel aşamalar ve kentsel dokudaki değişimler.....	141
Şekil 95.	Open Street Map, Global Mapper ve ArcGIS yazılımlarının kullanılması.....	142
Şekil 96.	Humus antik kentinin topografik hatları.....	143
Şekil 97.	Topografik çizgileri şehrin üç boyutlu şekline göre gösterin.....	143
Şekil 98.	Ulaşım ağı ana hatları, şehir topografyası ile senkronizasyonu	144
Şekil 99.	Tarihi Humus şehrinin topografyası.....	145
Şekil 100.	Şehirdeki arazi seviyeleri.....	145
Şekil 101.	Humus kentinde yol ağı - İncelenen bölüm, Alan (A)	146
Şekil 102.	İncelenen bölümün mevcut durumu (yollar kavşağı)	148
Şekil 103.	Bölümdeki boş alanlar fotoğrafları. (A1)	151
Şekil 104.	Bölümdeki binaların adları / Tipleri (A)	152
Şekil 105.	(A1) Bölümündeki binaların fotoğrafları.....	154
Şekil 106.	Bölümdeki binaların adları / Tipleri (A2)	164
Şekil 107.	(A2) bölümündeki binaların fotoğrafları.	165
Şekil 108.	Bölümdeki binaların adları / Tipleri (A3)	171
Şekil 109.	(A3) bölümündeki binaların fotoğrafları.....	172
Şekil 110.	Şehirdeki arazi seviyeleri.....	175
Şekil 111.	(A) Sokakların tarihi karakteri (eski ve yeni fotoğraflar)	176
Şekil 112.	Eski yapıların ihmal sonucu bozulmaları.....	176
Şekil 113.	Şehrin üç boyutlu şekline göre hasar noktaları.	177
Şekil 114.	Eski şehrin üç boyutlu topografik şekline göre ana cadde ağı.....	178
Şekil 115.	Mahalleye göre hasar seviyesi / miktarı.....	178
Şekil 116.	UNOSAT ‘a göre Bölüm A (1,2,3) için hasar noktaları.....	179
Şekil 117.	Bina yükseklikleri ve hasar noktaları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi (A1).....	180
Şekil 118.	Bina yükseklikleri ve hasar noktaları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi(A2).....	180
Şekil 119.	Bina yükseklikleri ve hasar noktaları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi(A3).....	181

Şekil 120.	Saha araştırmasına göre hasar değerlendirmesi (GIS)	183
Şekil 121.	100 yılda Humus'un kentsel dokusundaki değişimler fotoğrafları.....	192
Şekil 122.	Al -Fadayel Caddesi-Sokak konumu.....	194
Şekil 123.	Al- Fadayel Caddesi'ndeki en önemli binalar.....	195
Şekil 124.	Savaştan önce- Ağa Evi / Restoran fotoğrafları.....	196
Şekil 125.	Al- Fadayel, Sokaktaki binaların yerleşimi/konumu.....	199
Şekil 126.	Savaştan önce ve sonra Al -Fadayel Caddesi.....	200
Şekil 127.	Savaştan önce ve sonra Al -Fadayel Caddesi (renklendirilmiş).....	201
Şekil 128.	Al-Fadayel Caddesi'nin Savaştan önce durumunun (0) analizi.....	202
Şekil 129.	Abu Al Hool Caddesi -Sokak konumu.....	204
Şekil 130.	Abu Al Hool, Sokaktaki binaların yerleşimi/konumu.....	205
Şekil 131.	Dames Abu Al Hool Caddesinin görsel görüntüsü.....	207
Şekil 132.	Savaştan önce ve sonra Abu Al Hool Caddesi.....	208
Şekil 133.	Savaştan önce ve sonra Abu Al Hool Caddesi (renklendirilmiş).....	209
Şekil 134.	Abu Al Hool Caddesi'nin Savaştan önce durumunun (0) analizi.....	210
Şekil 135.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (1)	216
Şekil 136.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (1-1)	217
Şekil 137.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (2)	218
Şekil 138.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (3)	219
Şekil 139.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (4)	220
Şekil 140.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (5)	221
Şekil 141.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (6)	222
Şekil 142.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (7)	223
Şekil 143.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (8)	224
Şekil 144.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (9)	225
Şekil 145.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (10)	226
Şekil 146.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (11)	227
Şekil 147.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (12)	228
Şekil 148.	Al-Fadayel, Uzman/Tasarımcı Önerileri (13)	229
Şekil 149.	Geleneksel yapının bitişik binanın yüksekliğine etkisi.....	234
Şekil 150.	Geleneksel yapının kısmi ritimlerinin yeni önerilerde tekrarlanması.....	235
Şekil 151.	Al-Fadayel Caddesi -Parsel Kullanımı (1,1-1,.....,6)	249
Şekil 152.	Al-Fadayel Caddesi -Parsel Kullanımı (7,.....,13)	250

Şekil 153.	Al –Fadayel Caddesi- Cephe Hareketleri (1,1-1,....,6).....	253
Şekil 154.	Al –Fadayel Caddesi- Cephe Hareketleri (7,.....,13).....	254
Şekil 155.	Al –Fadayel Caddesi- Pencere Gruplanması (1,....,6).....	257
Şekil 156.	Al –Fadayel Caddesi- Pencere Gruplanması (7,..,13).....	258
Şekil 157.	Yeni öneriler tarihi binadan/savaş öncesi durumdan etkilenmiştir.....	263
Şekil 158.	Yeni önerilerde geleneksel modellerin yeniden kullanılması.....	263
Şekil 159.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (1)	266
Şekil 160.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (2)	267
Şekil 161.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (3)	268
Şekil 162.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (4)	269
Şekil 163.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (5)	270
Şekil 164.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (6)	271
Şekil 165.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (7)	272
Şekil 166.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (7-1)	273
Şekil 167.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (8)	274
Şekil 168.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (9)	275
Şekil 169.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (10)	276
Şekil 170.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (11)	277
Şekil 171.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (12)	278
Şekil 172.	Abu Al Hool, Uzman/Tasarımcı Önerileri (13)	279
Şekil 173.	Soldaki tarihi binanın yeni öneriler üzerindeki etkisi.....	287
Şekil 174.	Dördüncü alan için yeni önerilerin değerlendirilmesi.....	295
Şekil 175.	Abu El Hool Caddesi- Parsel Kullanımı (1,.....,7)	305
Şekil 176.	Abu El Hool Caddesi- Parsel Kullanımı (7-1,..,13)	306
Şekil 177.	Abu El Hool Caddesi- Cephe Hareketleri (1,.....,7)	310
Şekil 178.	Abu El Hool Caddesi- Cephe Hareketleri (7-1,..,13)	311
Şekil 179.	Abu El Hool Caddesi- Pencere Gruplama (1,.....,7).....	316
Şekil 180.	Abu El Hool Caddesi- Pencere Gruplama (7-1,..,13).....	317
Şekil 181.	Yatırım amacıyla binaların yüksekliğindeki artış.....	324
Şekil 182.	Tarihsel karakterin yeni tasarımlara etkisi.....	325
Şekil 183.	Hedefler, sonuçlar ve hipotezler arasındaki ilişki.....	331
Şekil 184.	Tasarımcılara göre önerilen değerlendirme ve rehabilitasyon planı/stratejisi.....	332

Şekil 185.	Savaştan sonra Humus şehri için önerilen değerlendirme mekanizması	335
Şekil 186.	Humus şehrinin tarihi alanları için koruma önerileri.....	336
Şekil 187.	İncelenen sokakların mevcut duruma göre görselleştirilmesi.....	337
Şekil 188.	Uzman görüşlerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine dayanarak, incelenen iki caddenin her biri için öneri.....	340

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 1. Kullanılan bilgisayar yazılımları ve kullanım amaçları.....	11
Tablo 2. II Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa şehirleriyle başa çıkma mekanizması.....	94
Tablo 3. Tarihi Humus kentinin savaş öncesi genel durumu.....	140
Tablo 4. Çalışma alanı içindeki binaların yükseklik farklılıklarının analizi.....	147
Tablo 5. Bölüm(A) binalarının yükseklik analizi (2)	148
Tablo 6. Bölüm (A) Arazi kullanım sınıflandırması (1)	149
Tablo 7. Bölüm (A) Arazi kullanım sınıflandırması (2)	150
Tablo 8. Alanların hesaplanmasındaki farklılıklar.....	151
Tablo 9. Bölüm (A1) Binalar Kimliği- Tarihsel değer.....	153
Tablo 10. Al-Kayseriyye (Han /Pazarı)	155
Tablo 11. Ze el-Killaa Al-Hamiri (Camii–Türbe-Okulu)	157
Tablo 12. Dames Abu El-houl Türbesi-Camii.....	158
Tablo 13. Abdullah Farkouh Sarayı.....	160
Tablo 14. Bölüm (A2) Binalar Kimliği- Tarihsel değer.....	164
Tablo 15. Muhayyeş Sarayı.....	166
Tablo 16. Al-Ağa Evi Restoranı (Farkouh, Ahvaş)	168
Tablo 17. Bölüm (A3) Binalar Kimliği- Tarihsel değer.....	171
Tablo 18. Davvama Evi.....	173
Tablo 19. Bölüm (A) Bina hasarları karşılaştırması –Tarihi yapılar için saha çalışmasının sonuçları.....	182
Tablo 20. Saha araştırması ve Google haritalarına göre hasarları (1)	184
Tablo 21. Saha araştırması ve Google haritalarına göre hasarları (2)	184
Tablo 22. Tarihi yapılar sitesi.....	186
Tablo 23. Çalışma alanında ayrıntılı olarak incelenen örnekler için genel değerlendirme.....	187
Tablo 24. Çalışma alanında ayrıntılı olarak incelenen örnekler için çatı hasarının genel değerlendirmesi.....	188
Tablo 25. Çalışma alanında ayrıntılı olarak incelenen örnekler için cephenin konumuna göre çatı şeklinin genel değerlendirmesi.....	

		190
Tablo 26.	Al -Fadayel Caddesi - Sokak yönlendirmesi.....	196
Tablo 27.	Al -Fadayel Caddesi- Bina hasarının hızlı değerlendirilmesi.....	197
Tablo 28.	Binaların mevcut durumunun genel bir değerlendirmesi.....	198
Tablo 29.	Abu Al Hool Caddesi'nin eski ve yeni fotoğrafları.....	203
Tablo 30.	Abu Al Hool Caddesi- Sokak yönlendirmesi.....	205
Tablo 31.	Abu Al Hool Caddesi- Bina hasarının hızlı değerlendirilmesi.....	206
Tablo 32.	Abu Al Hool Caddesi- Binaların mevcut durumunun genel bir değerlendirilmesi.....	211
Tablo 33.	Değerlendirme Kriterleri- Parsel Kullanımı - Ritme göre	213
Tablo 34.	Değerlendirme Kriterleri- Parsel Kullanımı - Katlara göre.....	213
Tablo 35.	Değerlendirme Kriterleri- Cephe Hareketleri - Ritme göre.....	214
Tablo 36.	Değerlendirme Kriterleri- Pencere Formu / Modelleri.....	214
Tablo 37.	Tarihi binalar kodlanmıştır.....	214
Tablo 38.	Al-Fadayel- Mevcut durum -Birinci alan.....	230
Tablo 39.	Al-Fadayel- Birinci alan analizi.....	231
Tablo 40.	Al-Fadayel- İkinci alan- Mevcut durum	236
Tablo 41.	Al-Fadayel- İkinci alan analizi.....	237
Tablo 42.	Al-Fadayel- Üçüncü alan- Mevcut durum.....	241
Tablo 43.	Al-Fadayel- Üçüncü alan analizi.....	242
Tablo 44.	Al-Fadayel- Dördüncü alan- Mevcut durum.	244
Tablo 45.	Al-Fadayel- Dördüncü alan analizi.....	245
Tablo 46.	Al-Fadayel Caddesi- Cephe Ritmine göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	251
Tablo 47.	Al -Fadayel Caddesi-Katlara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	252
Tablo 48.	Al -Fadayel Caddesi-Cephe Hareketlerine göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	255
Tablo 49.	Al -Fadayel Caddesi-Çıkmalara göre alanların biribiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	256
Tablo 50.	Al -Fadayel Caddesi- Pencere Gruplanmasına göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	259
Tablo 51.	Al -Fadayel Caddesi- Pencere Formuna göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	260

Tablo 52.	Al-Fadayel Caddesi-Çatılara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	261
Tablo 53.	Abu El Hool -Birinci alan- Mevcut durum.....	280
Tablo 54.	Abu El Hool -Birinci alan analizi.....	280
Tablo 55.	Abu El Hool -İkinci alan - Mevcut durum.	284
Tablo 56.	Abu El Hool -İkinci alan analizi.....	284
Tablo 57.	Abu El Hool -üçüncü alan- Mevcut durum.....	288
Tablo 58.	Abu El Hool -üçüncü alan analizi.....	288
Tablo 59.	Abu El Hool -Dördüncü alan- Mevcut durum.....	293
Tablo 60.	Abu El Hool -Dördüncü alan analizi.....	293
Tablo 61.	Abu El Hool -Beşinci alan-Mevcut durum.....	297
Tablo 62.	Abu El Hool -Beşinci alan analizi.....	297
Tablo 63.	Abu El Hool -Altıncı alan- Mevcut durum.....	302
Tablo 64.	Abu El Hool -Altıncı alan analizi.....	302
Tablo 65.	Abu El Hool Caddesi- Alan (1) - Ritme göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	307
Tablo 66.	Abu El Hool Caddesi- Katlara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	308
Tablo 67.	Cephe Hareketlerine göre (Çıkma- D. Bant) alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	312
Tablo 68.	Abu El Hool Caddesi- Çıkmalara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	314
Tablo 69.	Abu El Hool Caddesi- Pencere Gruplanmasına göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	318
Tablo 70.	Abu El Hool Caddesi- Pencere Formuna göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	320
Tablo 71.	Abu El Hool Caddesi-Çatılara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması.....	322
Tablo 72.	Çalışılan iki sokak arasında genel karşılaştırma (1)	338
Tablo 73.	Çalışılan iki sokak arasında genel karşılaştırma (2)	330

KISALTMALAR LİSTESİ

CDABOA	: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivleri
D. S.	: Deniz Seviyesi
GIS	: Coğrafi bilgi sistemi
H.	: Hicri
ICCROM	: Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi
KTÜ	: Karadeniz Teknik Üniversitesi
M.	: Miladi
M.Ö.	: Milattan Önce
No.	: Numara
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
UNOSAT	: Birleşmiş Milletler Uydu Merkezi
UN-HABITAT	: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
Y.M.	: Yerel mimar /Uzman

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Altyapısını sürekli yenileyen/geliştiren bir yapıya sahip olan mimarlık, tarihsel süreç içerisinde birçok ürün üretmiştir. Bu mimari ürünlerin bir kısmı çeşitli nedenlerle yok olurken, bir kısmı da daha önceki dönemlerin ayırt edici özelliklerini günümüze aktarması ve toplumların geleceği için önemli veriler içermesi nedeniyle korunmaktadır. Mimari müdahaleler ve tarihi çevreye yeni ürünlerin eklenmesi zamanla artan ihtiyaçları karşılayamadığı için rutin hale gelmiştir (Özgen, 2009).

Sonuç olarak, bu kentsel çevreler, sağlıklı bir mekânsal yapıda doğa ve insan toplumu arasında bir ilişki kurmak mümkün olmadığından, bir düzensizlik kaynağı haline gelene kadar önemli değişikliklere uğramıştır. Ortaya çıkan sorunlar karşısında şehirleri şekillendirmek için farklı yaklaşımlar, fikirler ve tutumlar geliştirilmiştir (Türk, 2006).

Aslında yukarıdaki anlatımlar küçük tahribat kapsamında sınıflandırılabilir, ancak asıl sorun tarihi çevrenin maruz kaldığı kentsel şiddettir.

Savaş halindeki ülkelerindeki tarihi şehirlerin özellikleri, sözde “kentsel şiddet” nedeniyle farklı derecelerde değişmiştir. Ne yazık ki bu olaylar/savaşlar tarihi kentlerin yıkımının son bölümünü yazmıştır. Aynı zamanda dışarıdan dayatılan şartlar, çoğunlukla mevcut durumdan farklı politikalara yol açmıştır. Bu nedenle, herhangi bir müdahalede bulunmadan evvel, kentin tarihi, çağdaş, işlevsel, gündelik yaşamına ait öğelerin ilişkileri anlaşılmalıdır.

Her şehir, geri dönüş (savaş sonrası kurtarma) sürecini kontrol eden özel koşullara sahiptir. Kentsel koruma projesinin yürütülebilmesi için projenin yasal, sosyal ve bilimsel niteliklerini karşılayacak şekilde tüm proje sahibi ve kullanıcısının aktif rol aldığı bir organizasyon yapısının olması gerekmektedir⁽¹⁾ (Yıldırım, 2011).

1 Koruma, tarihi şehir merkezlerinin restorasyon çalışmalarının ardışık aşamalarda yürütülmesine odaklanmalıdır. Belki bir noktada, Halep Büyükşehir Belediyesi, Alman Teknik İşbirliği Ajansı (GTZ) ve diğer tarafların işbirliği sonucunda gerçekleştirilen “Halep Eski Kentinin Korunması ve Canlandırılması” projesi gibi büyük projeleri gerçekleştirmek için geniş ortaklıklar kurmak gerekebilir.

Tarihi Humus şehri, Suriye şehri olmadan önce bir Türk Osmanlı şehri olmasından dolayı çalışma alanı olarak seçilmiştir. Humus şehrinin mevcut planı Osmanlı dönemine aittir ⁽²⁾.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü (Türkiye’de), Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı göre, Osmanlı Devleti, bölgeye coğrafyanın hassasiyeti dolayısıyla ayrı bir önem vermiş ve idari yapılanmayı da bu doğrultuda belirlemiştir ⁽³⁾. 1549 yılında yeni bir düzenleme yapılarak Halep ve Şam vilayetleri kurulmuştur ⁽⁴⁾.

19. yüzyılın sonlarından itibaren Batı’nın ilgisinin bir sonucu olarak Suriye coğrafyasının Osmanlı İmparatorluğu’ndan ayrılma süreci başlamıştır. I. Dünya Savaşı’nın bitmesine ve Suriye’nin kaybedilmesine yol açan son muharebeler de bu topraklarda yaşanmıştır.

1.2. Özgün Değer

Deprem, sel, yangın gibi ani afetler veya savaşlar sonucunda meydana gelebilecek tarihi yapıların kayıpları veya yıkımı, zamanın veya eskimenin etkisiyle oluşabilecek kayıplardan farklı bir nitelik taşıyabilir (Moustafa, 2009).

Bu felaketlerden veya savaşlardan etkilenen tarihi binalar sivil toplumun hafızasında yaşar ve çoğu zaman bunların resim, fotoğraf ve çizimleri içeren belgeleri vardır. Yani tarih, geleneksel binaları anlamak, değerlendirmek ve ifade etmek için bağlamsal bir arka plan sağlamaktadır. ⁽⁵⁾ Arkeolojik ve tarihi yapılarda zamanın etkisiyle meydana gelen dönüşümler olurken, bu yapılara ait tanık veya belgelere sıklıkla rastlanmaz.

Bu farklı mimari unsurların birbirleriyle olan ilişkilerini anlamadan bir yenilik önermek yarardan çok zarar verebilir ⁽⁶⁾. Bu amaçla bilgi altyapısı güncellenmeli ve sürekliliği sağlanmalıdır (Esmer, 2012).

2 Humus kentinin mevcut şehir planı, dört yüzyıl süren Osmanlı döneminden büyük ölçüde etkilenmiştir.

3 T.C. CDABOA - Yayın Nu: 129, Osmanlı Belgelerinde, Suriye-İstanbul 2013, Prof. Dr. Uğur ÜNAL, Devlet Arşivleri Genel Müdürü.

4 Halep Eyaleti; Halep, Adana, Hama, Humus, Birecik, Azaz-Kilis, Maarra, Banyas ve Selemiyeye adında dokuz sancaktan oluşmaktadır.

5 Bir kenti bir takım felaketlerden kurtarma, şehrin tarihi ve kültüründen bağımsız olarak alınabilecek bir dizi karar ve olay olarak görülmemelidir. Afet öncesi kentin özelliklerini oluşturan faktör ve olaylar, kurtarma stratejisi oluşturulurken geleceğin kentinin temel belirleyicileri olarak yeniden karşımıza çıkmaktadır (Haas et.al, 1977).

6 Geleneksel yapının değeri, içerdiği özgün malzemelerle doğrudan ilişkilidir. Özgün malzemeleri uygulamalarımızda tutmazsak, Korumak istediğimiz şeyin cevabını bulmakta güçlük çekebiliriz.

Bu nedenle, savaş sonrası kentsel kaos üzerindeki kontrolü kaybetmenin bir sonucu olarak⁽⁷⁾, bu çalışma kapsamında koruma stratejilerinin, uluslararası düzeylerde korumayla ilgili tüzükleri, koruma politikalarının varlığına rağmen sorunlu kaldığı tespit edilmiştir.

Bazıları için zorluk, geçmişle ilişkiyi formüle etmek için sadece toplumun hafızasının korunmasıyla ilgilidir, ancak diğerleri için koruma metodolojinin özü ve savaşların bir sonucu olarak tükenmiş tarihsel çevrelerde uygulanma mekanizmaları ile ilgilidir.

Çoğu zaman sorun, koruma ve değerlendirme metodolojisinin rehberlik bir yana, net hedefler olmadan ilerlemesidir. Bu, parçalanmış bir anlayış görüşünü kabul etmemenin bir sonucu olarak kentsel kaosa paralel bir entelektüel kaos olduğunu göstermektedir. Humus'ta, surlar içinde⁽⁸⁾ kalan kentsel doku, farklı mimari malzemelerle şekillendirilmiş yeni yapılar arasında kısmen gizlenmiştir (Şekil 1). Ayrıca özellikle kapalı pazarların olduğu mahallelerde bulunan birçok geleneksel bina, mimari özelliklerini ve detaylarını korumuştur.

Şekil 1. Sırasıyla humus şehrinin tarihi sur kalıntılarının kuzeybatı köşesinin arkasındaki Mühendisler Sendikası binasının ve tarihi sokaklardan birinin görüntüsü (URL-1, 2021)

Yine eski Humus, anıt ve sit alanlarının “ihmal yoluyla yıkılmaya”, sonrasında “savaş yoluyla yıkılmaya” kurban gitmesiyle mirasını koruyamamıştır (Şekil 2).

Ardından savaş döneminin arkasından gelen ihmal, bu tarihi yapılardan geriye kalanların da yıkılmasına neden oldu.

7 Tek sorun savaş değildir. Kentin geçmiş yıllarda maruz kaldığı ihmal, birçok tarihi yapının kaybına neden olmuştur.

8 Sadece birkaç parçası kalan sur kalıntıları.

Şekil 2. Terk edilmiş eski evler, ihmal savaş/ yoluyla yıkılma görüntüleri

Eski şehrin Osmanlı İmparatorluğundan miras kalan orijinal sokak birimlerinin büyük ölçüde korunuyor olması, Osmanlı mirasını canlandırmak için hala bir fırsat olduğunun en büyük kanıtıdır. Humus gibi bir şehirde kültürel olarak inşa edilmiş mirasın algılanan anlamının, miras kavramından çok tarih kavramıyla ilgili olduğunu kabul etmek daha mantıklı olacaktır. Kentin bugünkü durumuna baktığımızda hasarlı yapılar⁽⁹⁾, yıkılan binalar ve kalıntılar karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, yıkım yalnızca hedeflenen yapıyı etkilemekle kalmaz, aynı zamanda mekân ve onunla bağlantılı insanlar arasındaki ilişkilerde de bir takım sonuçları vardır.

Diğer bir deyişle, Savaşta olduğu gibi bir çatışmada da insanlar kimliklerini yeniden keşfederler, bu da genellikle geleceklerini tanımlayan çağdaş bir çerçevede geçmişlerini yeniden yorumlama fırsatıdır (Al-Harithy, 2010).

Öyleyse kilit nokta, sivil toplumun (paydaşlar) karar verme sürecini yönlendiren anahtar faktörlere ilişkin algılarını, bunların savaştan sonra eski Humus'taki tarihi çevreyi korumak için yeni yaklaşımlara ilişkin ortak bir anlayış geliştirmedeki etkilerini araştırmaktır. Savaş sonrası koruma genellikle geçmişe özlem ve profesyonel hırs arasındaki gerilimlerle doludur.

Yani kısacası, bu araştırmanın sorunu, tarihi Humus kentinde savaşın ürettiği mevcut durumla mimari ve sosyal düzeyde uyumlu, esnek bir koruma stratejisi /planı için bir gelecek vizyonunun olmamasıdır. Bu çalışma, savaştan sonra tarihi Humus kentiyle, kentin farklı boyutlarını, özelliklerini dikkate alarak stratejik bir değerlendirme yaklaşımı oluşturmayı amaçlayan ilk çalışmalardan biridir.

9 Son yıllarda surların kalan kısımları ve surların içindeki bazı yapılar kaldırılarak yerleri park haline getirilmiştir. Bu arada özellikle savaş öncesi uygulanan birçok restorasyon uygulaması bazı istisnalar dışında koruma amacından uzak bir yaklaşımla yapıların bilinçsizce yıkılmasına neden olmuştur.

Aslında, birkaç sayfada kapsamlı bir şehir çapında çözüme ulaşmak mümkün değil, ancak mümkün olduğunca farklı, akıllı bir bakış açısı kullanarak kısmi çalışma yapılmaya çalışılacaktır. Ama en önemlisi: “Savaş, tarihi Humus kentinde kentsel dokudaki (yani bu tarihi dokudan geriye kalan) boşlukları kapatmak için bir fırsat olacak mı? ⁽¹⁰⁾” sorusuna yanıt aranacaktır.

1.3. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Bu tez, korumanın temellerini ve ilkelerini taklit eden ana eksenlerin etkinleştirilmesini tasarımsal ve toplumsal bir bakış açısıyla ele alacaktır. Yani, bu çalışma, önerilen metodolojiler için sistematik bir geliştirme aracı olarak değerlendirmeyi kullanarak (sosyal ve mimari değerlendirme) savaştan etkilenen tarihi çevrenin korunması konusunu ele almayı amaçlamaktadır.

Humus'taki tarihi çevreden geriye kalanların belirsizliği göz önüne alındığında, tezin amacı kapsamlı bir plan değil, önleyici bir tedbir ve uzun vadeli bir iyileşme sürecinin köklü bir vizyon olarak “stratejik bir program” tasarlamaktır.

Başka bir deyişle, tez, mümkünse savaştan etkilenen tarihsel çevrenin değerlendirilebileceği bir matrisin nihai resmine ulaşmayı amaçlamaktadır.

Böylece ileride yapılacak koruma projelerinde uygulanabilecek bir model metodolojinin hazırlanmasının önünü açacaktır.

Hazırlanacak metodoloji, Humus şehrinin hasar görmüş tarihi dokusundan geriye kalanları korumaya katkıda bulunan bir dizi standart ve araç tanıtılarak yapılacaktır.

Bu metodoloji, hasar görmüş diğer kentsel dokuların değerlendirilmesinde ve tarihi karakterine uygun olarak müdahale önceliklerinin belirlenmesinde kullanmak mümkündür.

Bu amaçla, kentin geçmişten kalan tarihi kent mekânlarının ait oldukları dönemin koşullarında nasıl şekillendiğinin irdelenmesi ve belirleyici özelliklerinin kent bütünü içinde tanımlanması gerekmektedir. ⁽¹¹⁾

10 Demek istenen, bu savaş bir kader olsaydı, bizim için bir fırsat mı yoksa bir lanet mi olurdu? Bu savaş şehrin yeniden doğuşu olacak mı?

11 Savaşın sonucuna rağmen kentin var olan yöresel, fiziksel ve tarihsel özelliklerinin kent gelişiminin ayrılmaz bir parçası, bütünü olarak değerlendirilmesi kentin çok boyutlu, bilimsel, çağdaş bir tanımının yapılması ve denetlenebilmesi ile mümkün olabilecektir.

Bu bağlamda, belirli bir kentsel kesim için hasar skorları değerlendirilecek ve bazı tarihi sokakların silüetinin iyileştirilmesi için önerilerde bulunulacak, böylece tüm şehre uygulanabilecek tutarlı bir koruma yaklaşımının koşulları yaratılacaktır.

Araştırma kapsamında “Paydaşların (sivil toplum/uzmanlar) bina ve caddelerin mevcut durumundan memnuniyet derecesi nedir? Bazı unsurlar eklenirken/silinirken memnuniyet derecesi nasıl değişecektir?” gibi sorularda sorgulanacaktır.

Konuyu sosyal ve mimari açıdan ele almak daha mantıklı olacaktır, çünkü incelenen yapılar, çevrelerinin özgün niteliklerinin korunması, kentsel belleğin sürekliliği ve içinde bulundukları dokuyla bütünleşik değer oluşturmaları açılarından önemlidir.⁽¹²⁾

Böylece, paydaşların memnuniyeti ne kadar yüksek olursa, kentin kaybolan tarihi karakterini kapsamlı bir vizyonla kısmen yeniden şekillendirmede önerilerin başarı oranı o kadar yüksek olacaktır. Bu ikilemlerden herhangi birini çözmek kolay olmayacak, ancak bunları ele almanın yolu şehir için uzun vadede, koruma stratejilerinin başarısı veya başarısızlığı üzerinde ciddi etkileri olacaktır.

Müdahale mekanizmalarında neyin en mantıklı olduğunu değerlendirmede yalnızca sabır ve esnek bir zihniyet, uyumlu bir kentsel çevre sağlayacaktır. Ayrıca toplumlarımızın değerlerini, geleneklerini yansıtmak için sürekli bir aidiyet duygusuna özen gösterilmeli ve pekiştirilmelidir.

1.3.1. Araştırma Hipotezi

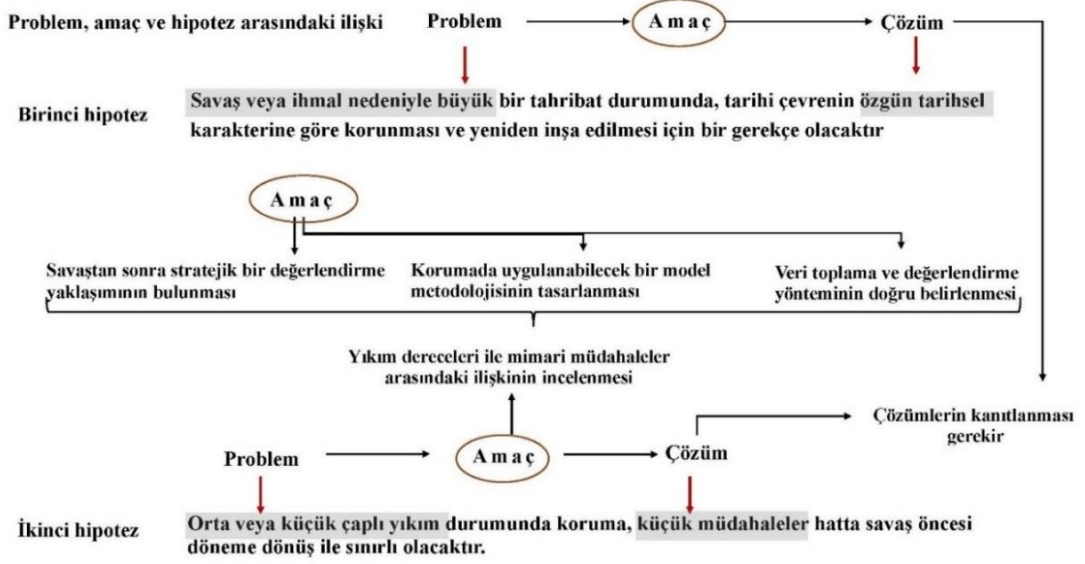
Savaşın doğası ve yıkım derecesi ile ilişkili ideolojiler ile gelecekteki koruma stratejisinin esnekliği arasında bir ilişki vardır. Başka bir deyişle, yeni tasarımda sadece savaş öncesi veya sonrası durum değil, aynı zamanda hatıralar ve kültürle ilişkilendirilen orijinal karakter de büyük önem taşır.

Bu, kaybedilen tarihsel karakteri geri kazanma fırsatı olarak yıkım konusunun sömürülmesiyle kesişir.

Birinci hipotez: Savaş veya ihmal nedeniyle büyük bir tahribat durumunda, tarihi çevrenin özgün tarihsel karakterine göre korunması ve yeniden inşa edilmesi için bir gerekece olacaktır.

12 Burada onlarca yıllık ihmal nedeniyle kültürel varlığı eksik kalan tarihi bir kentin, ardından savaş dönemi ve son olarak da savaş döneminin ardından gelen ihmalin zararları değerlendirilecektir.

İkinci hipotez: Orta veya küçük çaplı yıkım durumunda koruma, küçük müdahaleler hatta savaş öncesi döneme dönüş ile sınırlı olacaktır. (Şekil 3)

Şekil 3. Problem, amaç ve hipotez arasındaki ilişki

Hipotezleri formüle etmenin nedenlerinden biri, şehrin tarihi mahalleleri arasındaki farklı yıkım dereceleridir. Hipotezleri kanıtlamaya çalışmak için iki ayrı yöntem kullanılmıştır (Anketler, Uzmanlarla Görüşmeler).

1.3.2. Yöntem

Kültür mirasının korunması ile ilgili tüm alanları tek bir tezde kapsamlı bir şekilde ele almak mümkün değildir. Bu nedenle bir araştırmacı, araştırma hedefleri ile araştırma tasarımı arasındaki ilişkinin anlaşılmasına yardımcı olan belirli analiz edilebilir özelliklere sahip bir metodolojik paradigma oluşturmalıdır (Knight & Ruddock, 2008)

Bu bağlamda, araştırma çalışmasının ulaşmaya çalıştığı hedeflerle uyumlu bir yaklaşım tanımlanmalıdır. Yöntem seçimi bir dereceye kadar deneyim, zaman, teknik yetenekler, elde edilecek değerlendirmenin derinliği ve en önemlisi finansal destek gibi belirli faktörlere bağlıdır.

Aslında tüm araştırma yöntemlerinin farklı dezavantajları vardır, bu nedenle birkaç yöntemi paralel olarak kullanmak daha doğru sonuçlar sağlayacaktır. ⁽¹³⁾

Tez, savaştan sonra tarihi şehre yeniden hayat vermeye katkıda bulunan bir koruma metodoloji formüle etme hedefine ulaşmak için birkaç bütünleşmiş bölüme ayrılmıştır.

Kolay, esnek ve tekrarlanabilir bir çalışma metodolojisi tasarlanacaktır. Humus şehri için gelecekteki koruma planı, farklı düzeylerde sağlanması gereken müdahale biçimlerini gösteren bir dizi madde ve hükümlerden oluşacaktır.

1.3.2.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi/Alanın Analizi ve Hasar Dereceleri

Bilgisayar Uygulamaları:

Zorlu güvenlik koşulları nedeniyle devam eden bir çatışmada doğru veri toplama çok zor olduğundan, çoğunlukla yüksek çözünürlüklü uydu görüntüleri gibi ikincil kaynaklardan ve saha araştırması gibi birincil bilgi kaynaklarından yararlanılmıştır.

Araştırmada, Birleşmiş Milletlerin (UNOSAT) Humus kenti için belirlemiş olduğu hasar noktalarını, şehrin topoğrafyası ve önemli yaşam merkezleriyle ilişkilendirmek için üç farklı bilgisayar yazılımından faydalanılmıştır (Open Street Map, Global Mapper, ArcMap GIS). Daha sonra veri tabanları GIS yazılımı kullanılarak antik kentin topoğrafik hatları ile birleştirilmiştir.

Veri tabanları, ArcSence GIS yazılımı kullanılarak eski şehir için üç boyutlu topoğrafik formatta Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen hasar noktaları ile birleştirilmiştir. Bu doğrultuda, tarihi şehir topoğrafya seviyelerini /yüksekliklerini gösteren üç boyutlu model elde edilerek hasar alanlarının kapsamlı bir görselleştirmesi oluşturulmuştur.

Çalışma alanı özenle seçilmiş ve gerekçeleri netleştirilmiştir. Alan topoğrafik hatlara göre üç bölüme ayrılmıştır. Her bölüm bina yükseklikleri, kat sayısı ve fonksiyon açısından analiz edilmiştir.

GIS programı tarafından sağlanan yüksek çözünürlüklü hava fotoğrafları, yedi tarihi binanın bir listesini içeren bir kentsel bölümün (segment) çalışmasında dikkate alınmıştır. Tarihi Humus şehri ile ilgili bazı araştırmacılar tarafından ortaya çıkarılan Osmanlı arşivlerinden bazı belgeler incelenmiştir.

13 Bu tezde, eski Humus'un belirli bir bölümünün mevcut durumu, eldeki imkânlarla hassas ölçümler yapılarak titizlikle belgelenmiştir. Bu anlamda çalışmanın gelecekteki koruma projelerinde önemli bir referans olması ve tarihi kentin savaş sonrası gelişimine somut bir katkı sağlaması hedeflenmiştir

İncelenen tarihi binaların mimari cepheleri AutoCAD yazılımı kullanılarak yeniden çizilmiştir. Bu mimari cepheler, tarihsel karakterin bir simülasyonu olarak (Photoshop) kullanılarak orijinal yapı malzemeleriyle yeniden kaplanmıştır.

Bunun arkasındaki amaç, gelecekteki herhangi bir restorasyon çalışmasına hazırlık olarak bina cephelerinin tarihi karakterinin genel özelliklerini belirlemektir. Fotoğrafik belgeleme ve tarihi dokunun fotogerçekçi haritalaması için kameralar kullanılmıştır. Binanın dökümante edilecek kısmına göre ve farklı açı ve mesafelerden belirli sayıda dijital görüntü alınmıştır.

Tarihi belgelerin, eski fotoğrafların, planların ve eskizlerin analizi yoluyla kentin ve tarihi binalarının eksiksiz ve derinlemesine anlaşılması sağlanmıştır. Araştırmada, savaştan etkilenen bölgelerin saha araştırması ile ilgili olarak “Tarihi Humus kentinin savaş öncesi ve sonrasında kentsel dokusunda herhangi bir değişiklik olması, derecesi ne olursa olsun hasarın varlığının kanıtıdır.” ilkesi benimsenmiştir.

Alan çalışması, binaların (Modern /Tarihi Binalar) sokaklarda aşağıdan yukarıya doğru incelenmesi ve bazı durumlarda da binaların çatılarına çıkılıp gerekli saptamaların yapılmasıyla tamamlanmıştır (Şekil 4).

Önceki planlar hasarın boyutu hakkında genel bir fikir vermektedir ancak daha kesin sonuçlara ulaşmak için tarihi yapıların hasar dereceleri konusunda daha doğru bir değerlendirme yapılmasını gerektirmiştir.

Tablo 1. Kullanılan bilgisayar yazılımları ve kullanım amaçları

Program	Kullanım Amacı
AutoCAD	Humus'un tarihi binalarının ve sokaklarının çizimi ve belgelenmesi
Photoshop	Kentin orijinal tarihi karakterinin ve kullanılan yapı malzemelerinin simüle edilmesi
UNOSAT	İstisnai durumlar nedeniyle doğru veri toplama genellikle zordur. Küresel veri tabanlarına göre, bir bütün olarak şehre ve özel olarak çalışma alanına verilen hasar derecesinin net bir görselleştirmesi ve ilk değerlendirmesi oluşturulmuştur.
Open Street Map Global Mapper	Open Street Map yazılımı ile tarihi Humus şehrinin temel bilgilerinin oluşturulması, Global Mapper yazılımı ile sokaklar, yerler ve yerleşim alanları kategorileri belirlenmesi
ArcMap GIS ArcSence GIS	Humus Tarihi Kent Veri tabanı oluşturulması, Humus şehrinin dijital topoğrafik yüzeyinin oluşturulması, Çalışılan alanların mevcut durumuna ilişkin haritalardaki bilgilerin güncellenmesi, Yüksek çözünürlüklü uydu görüntüleri kullanılarak mevcut durumun değerlendirilmesi Hasar noktaları ve 3B topoğrafik şekil arasında bir bağlantı mekanizması
SPSS	Program, çalışmanın konusuyla ilgili olarak sivil toplumun tutum ve özelliklerini değerlendirmek için kullanılmış ve sonraki aşamalarda tüm çalışma topluluğu, genelleme olarak bilinen duruma göre yargılanmıştır. Sivil toplumdan gelen ham veriler değerlendirilirken kolay anlaşılır sonuçlara dönüştürülmüştür. Program, yıkım dereceleri ile mimari müdahaleler arasındaki ilişkiyi belirleyerek çalışmanın hipotezlerini kanıtlama yöntemlerinden biri olarak kullanılmıştır.
Saha Araştırması	Hasarların sınıflandırılması için net bir veri tabanı elde etmek için detaylı tahribat ve hasar analizleri sağlanmaktadır. Herhangi bir koruma planı, tamamen veya kısmen yıkılan bina sayısını bilmek için veri ve rakamlara ihtiyaç duyar ve bu verilere dayanarak uygun kararlar alınabilir.

Pilot Çalışma:

İstisnai durumlardan dolayı inceleme alanındaki insan sayısı bilinmemektedir ve bu nedenle ilk örnekleme esas alınarak tahmin edilecektir. Böylece örneklem sayısı mimar, yapı mühendisi, eski eserler ve güzel sanatlar uzmanı gibi uzmanlıklarda 128 kişi olarak belirlenmiştir.

Ön bulgular, araştırmanın sonraki aşamalarına rehberlik etmede yardımcı olmuştur. Ancak yeterli değildir. Sonuçlar SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Corona virüsünün epidemiyolojik gerçeği ışığında, özellikle sivil toplum katılımını gerektiren araştırmalar yapılırken, uygun örneğe ulaşma ve katılımcıların görüşlerini alma yeteneği azalmıştır.

Bu anketlerin yürütülmesi, sahnenin eksik olma olasılığı ve her türlü bilgiye erişme olasılığı ile dolu olduğundan, pilot çalışmada birincil kaynaklar daha az kullanılarak çevrimiçi veri toplama yoluna gidilmiştir.

1.3.2.2. Çalışma Alanındaki Öncelikli Sokakların Belirlenmesi

Çalışmanın ikinci aşaması olan bu bölüm, araştırma kapsamı açısından en çok odaklanılan düzeydir. Stratejik konumları ve gelecekte geliştirilme olasılıkları açısından öncelikli caddeler gerekçeleri ile birlikte belirlenmiştir.

Savaş nedeniyle farklı derecelerde zarar görmüş iki tarihi cadde incelenmiş ve koruma stratejisi bağlamında bu caddeler için şablon silüetler oluşturulmuştur.

Daha önce sorgulanan kişilerden mimarlık uzmanlık alanından ve bu alanda en az 15 yıllık deneyime sahip 30 kişi seçilmiştir. İki tarihi caddenin farklı derecelerde hasar görmüş belirli bölümleri için yeni teklif sunmaları istenmiştir. Üzerinde durulan hasarlı bölümlerin en önemli tarihi yapıları içerdiği belirtilmiştir.

Ancak sonuçlar Humus'un tüm sokaklarına genellenecek kadar kapsamlı olmamıştır. Bu yüzden aynı uzmanlardan ikinci kez belirli bir bölüme değil, incelenen tüm sokaklara yeni teklifler göndermeleri istenmiştir.

Uzman görüşleri alınarak oluşturulan yeni öneriler, uzmanların⁽¹⁴⁾ hangi yıkım derecelerinden/tarihi karakterden etkilendiğini belirlemek ve gelecekte bir koruma strateji olarak kullanılabilecek uygun bir çözüm bulmak için savaş öncesi durumla da karşılaştırılmıştır.

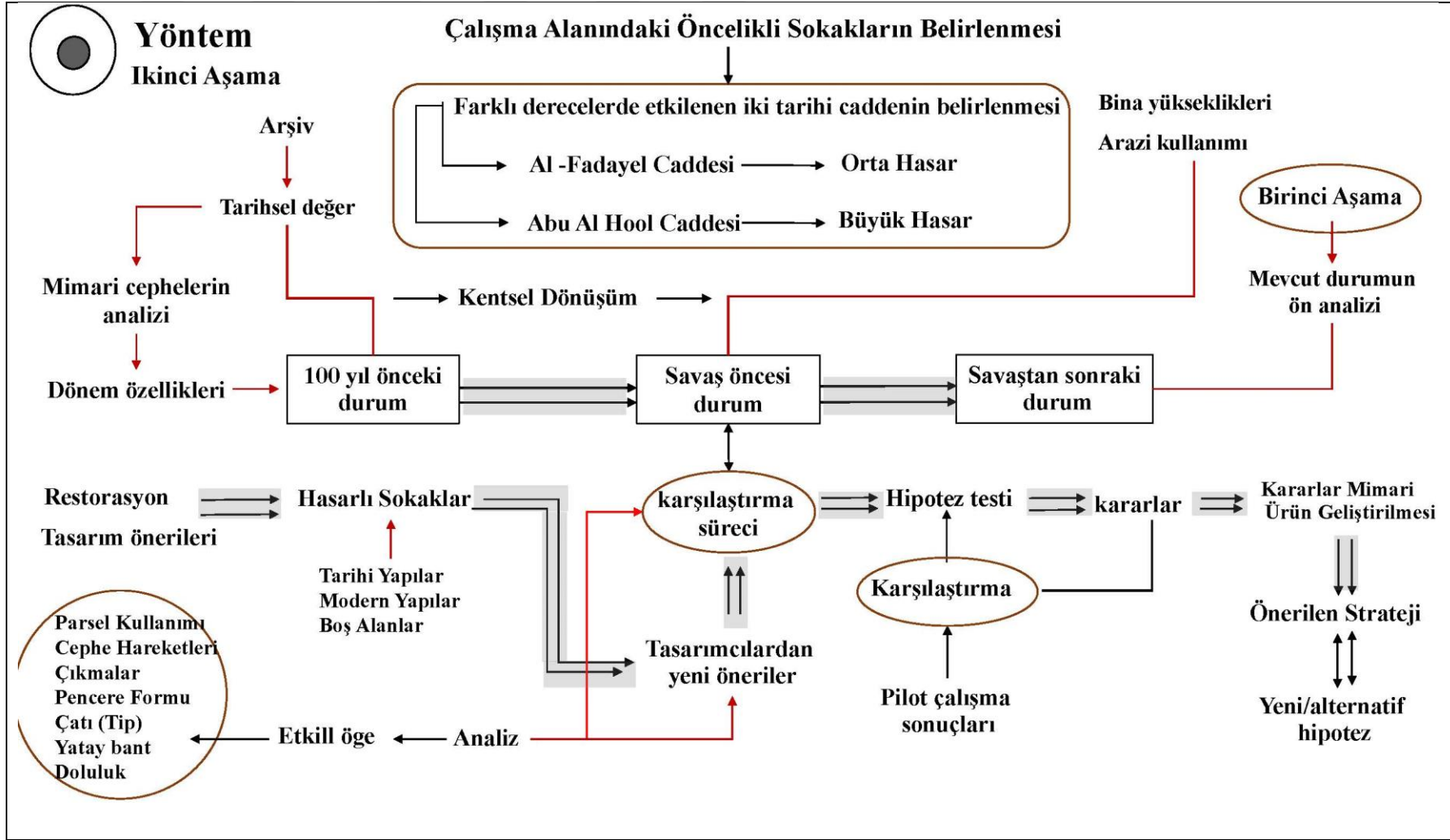
Bu kez sonuçlar çok daha güvenilir olmuştur ve şehir düzeyinde kapsamlı bir plan/strateji için benimsenmiştir. Böylece çalışmanın hipotezleri de kabul edilebilir bir dereceye kadar doğrulanmıştır.

14 Çalışmanın ilk aşamasında ulaşılan analizlerin sonuçları uzmanlara sunulduktan sonra yeni öneriler sunmaları istenmiştir.

Uzun vadeli/Ana hedef, yıkım derecesinin mi, yoksa kaybolan tarihi karakterlerin mi ya da her ikisinin de mi yeni teklifler üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğunu araştırmaktır.

Sonuç olarak, gelecekteki bir koruma stratejisi için temel olarak benimsenebilecek yeni bir hipotez formüle edilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Çalışmanın ikinci aşamada kullanılan yöntem

1.4. Literatür

1.4.1. Savaş Felsefesi

Tevrat'a göre (Tekvîn, 4/1-2) Kâbil Hz. Âdem ile Havvâ'nın ilk, Hâbil ise ikinci oğludur. Hâbil koyun çobanı, Kâbil ise çiftçi olmuş, bir müddet sonra Kâbil toprağın mahsulünden, Hâbil de sürünün ilk doğanlarından ve yağlarından rabbe takdime sunmuş, fakat rab Hâbil'in takdimesini kabul etmiş, Kâbil'inkine bakmamıştır. Buna çok öfkelenen Kâbil, rabbin ikazına rağmen kardeşi Hâbil'i öldürmüştür. Bunun üzerine rab Kâbil'in toprak tarafından lânetlendiğini, yeryüzünde kaçak ve serseri olarak yaşayacağını bildirmiş, ancak bu suç sebebiyle öldürülme ihtimaline karşılık kendisine güvence vermiştir.

Bundan sonra Kâbil Aden'in doğusundaki Nod diyarında yaşamıştır (Tekvîn, 4/1-24). Yahudi literatüründe Kâbil'in Hâbil'i öldürmesine toprak kavgasının sebep olduğu da ileri sürülmüştür (EJd., V, 23). (URL-2, 2022)

Velhasıl, bazı zavallılar veya bir grup sefil günah işleyecektir. Tanrı, bireyi veya topluluğu cezalandırmak ve sınamak için bir felaket gönderir. Halk uyarıya kulak verip yollarını düzeltirse; kendilerini Tanrı'ya adarlar ve nihayetinde kurtuluşu kazanacaklardır. (Bercovitch, 1978)

Merriam -Webster ⁽¹⁵⁾ Sözlüğü tarafından tanımlanan “Savaş”, eyaletler / uluslararası açık ve ilan edilmiş, düşmanca silahlı çatışma veya bu tür bir çatışma dönemidir. Bu, savaşın özellikle politik-rasyonalist bir açıklamasını, yani savaşın açıkça ilan edilmesi ve bir savaş olması için devletlerarasında olması gerektiğini yakalar.

Bu tanımlı, Cambridge Savaş Sözlüğü tanımını izler. “İki, ya da daha fazla ülke veya grup arasında silahlı çatışmadır”. İç savaş: Aynı ülkede yaşayan farklı insan grupları tarafından savaşılan bir çatışmadır. (URL-3, 2021)

Oxford Sözlüğü tanımı şunları içerecek şekilde genişletir: “Canlılar arasında herhangi bir aktif düşmanlık veya mücadele; karşıt güçler veya ilkeler arasında bir çatışmadır”. Uluslararası hukuka göre, savaş prensip olarak, yalnızca egemen siyasi varlıklar

15 1831 yılında, George and Charles Merriam tarafından G & C Merriam Company adıyla Springfield, Massachusetts'de kuruldu. An American Dictionary of the English Language'in hakları satın alındı.

yani devletlerarasında gerçekleşebilir. Savaş bu nedenle en yüksek siyasi örgütlenme düzenindeki birimler arasındaki farklılıkları çözmenin bir yoludur (Aron, 1966).

Düşünce tarihinde, filozofların savaşı kendi dönemlerinin mercekleri üzerinden düşündüklerini, bazen savaşı /insan saldırganlığını tüm felsefelerinin itici dayanağı haline getirdiklerine sık sık rastlanmaktadır. Bu nedenle, felsefe için hiçbir disiplin “sınır dışı” kabul edilmemeli, hiçbir felsefi vizyon kutsal sayılmamalıdır (URL-3, 2021)

Yakın tarih, görkemli bir yıkım, feci savaşların, gezegensel yağmalanmanın, ekonomik krizlerin ve üretim merkezlerinin bozulmasının bir karışımı olarak değerlendirilebilir. Soğuk savaş sona erdikten sonra dünya düzeninde bir değişiklik görülmüş, devletlerarası savaş tehlikesi azalmış, bir barış kültürü yayılmaya başlamıştır. Fakat bunun yerine üçüncü Dünya ve eski sömürgelerde yeni bir çatışma türü ortaya çıktı. Bugün savaşların devlet sınırları içinde gerçekleştiği görülmektedir, ancak geçmişte sınırların dışında gerçekleşmekteydi. (UN-HABITAT, 2005)

Günümüzde savaşın özü değişmiştir. Özellikle artık barış ile savaş durumu arasında ayırım çizgisi yoktur (Eccles, 1965). Aynı zamanda, Savaşlar artık geleneksel orduların arasında değil, tarihi şehirlerde / köylerde gerçekleşmektedir. Bu son olaylar, dünyanın farklı bölgelerine uzun zaman süren yeni bir fenomen şeklinde dokunmuştur.

Üstelik bu çatışmalar felçli ticaret, yıkıcı tarım ve yüksek işsizlik oranlarıyla yıkıcı toplumlar bırakmıştır.

İki insan, iki topluluk, iki ulus veya iki kıta arasındaki bir savaş genellikle aynı nedenlerle tetiklenir: egemen olma ve yönetme iradesi...

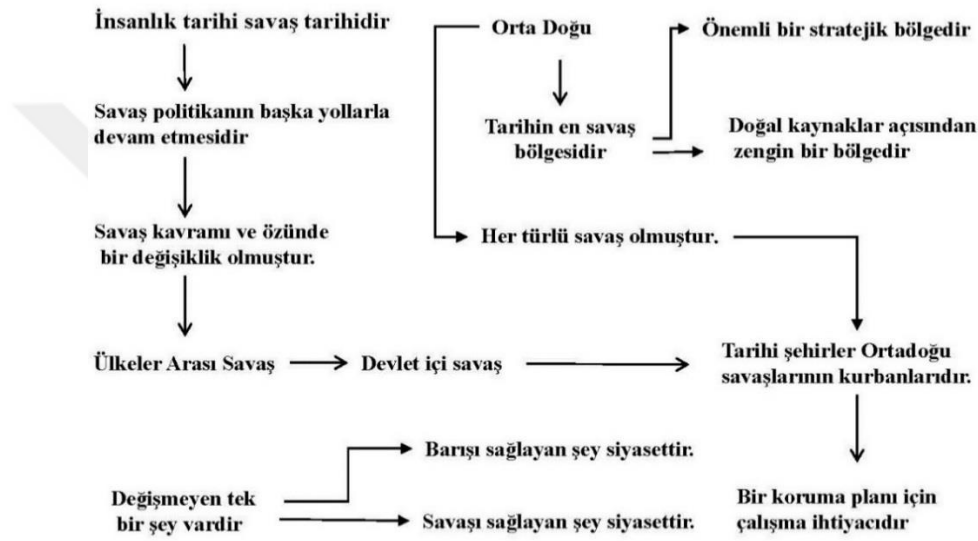
Marcus Tullius Cicero ⁽¹⁶⁾, savaşı geniş anlamda “zorunlu bir çekişmedir” olarak tanımlıyor. “İnanç veya meşru müdafaa haricinde, adil ve bilge bir devlet hiçbir savaşa girişmez”, “Bir meseleye karar vermenin iki yolu vardır, biri tartışma yoluyla, diğeri güç yoluyla,” “İlki insanlar için, ikincisi hayvanlar için uygundur.” (URL-4, 2019)

Jean-Jacques Rousseau’nun ⁽¹⁷⁾, düşünceleri özellikle, Fransız Devrimi’nden sonra kurulan yeni devletin kalkınmasında, toplumun sosyal yapısında ve eğitim sisteminde etkili olmuştur. Onu şu pozisyonu tartışırken buluyoruz: “Savaş, insanlar arasında değil, nesneler arasındaki bir ilişkiden oluşur. O halde savaş, insanla insan arasında değil, devlet ile devlet arasında bir ilişkidir.”

16 MÖ (106, 43) Latin kökenli Romalı devlet adamı, bilgin, hatip ve yazar.

17 (1712, 1778) Cenevreli filozof ve yazar. Siyasi fikirleri, Fransız Devrimini etkilemiştir.

Filozof Carl von Clausewitz ⁽¹⁸⁾ savaşı “Rakibimize isteğimizi yerine getirmeye zorlama amaçlı bir şiddet eylemidir” olarak tanımlamıştır (Howard et.al, 1976). Clausewitz’in “savaş politikanın başka yollarla devam etmesidir” formülü daha sonra onun tam tersi ile “politika, savaşın başka yollarla devam etmesidir” şeklinde değiştirilmiştir. Fakat bu iki formül resmi olarak eşdeğerdir (Şekil 6). Her ikisi de, özünde farklılık göstermeyen amaçlara yönelik rekabetin sürekliliğini, alternatif olarak şiddet içeren ve şiddet içermeyen yolların kullanılmasını ifade eder (Aron, 1966).

Şekil 6. Savaş türlerindeki değişim ⁽¹⁹⁾

Diğer yazarlar yukarıdaki tanımlamaları yaparken Hugo Grotius ⁽²⁰⁾, “Savaş, böyle kabul edilen çekişen tarafların durumudur” diye eklemiştir. Felsefede materyalizmi, siyasette monarşiyi benimseyen bir İngiliz filozofu olan Thomas Hobbes ⁽²¹⁾, savaşın da bir tavır olduğunu belirterek “Savaş, operasyonları devam etmese bile var olabilecek bir durumdur” şeklinde ifade etmektedir. Her tanımın güçlü ve zayıf yanları vardır, ancak çoğu zaman düşünürlerin daha geniş felsefi konularının doruk noktasıdır.

18 (1780,1831) Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz, Prusyalı general ve entelektüel.

19 Diğer savaş türlerine değinilmemiştir.

20 (1583,1645) Hugo Grotius Hollandalı bir hümanist, diplomat, avukat, ilahiyatçı, hukukçu, şair ve oyun yazarıydı.

21 (1588,1679) Thomas Hobbes, modern siyaset felsefesinin kurucularından biri olarak kabul edilen bir İngiliz filozofu.

Alternatif savaş tanımları sadece uluslararası değil, aynı zamanda düşünce okulları veya ideolojiler arasındaki çatışmayı da içerebilir. Genel olarak, savaş felsefesi karmaşıktır / metafizik, epistemoloji, akıl felsefesi, siyaset felsefesi ve etik alanlarında tutarlı düşüncenin ifade edilmesini gerektirir. (URL-5, 2021)

Örneğin, Eskatolojik okul, savaşların, özellikle de büyük savaşların bir amaca yönelik olduğunu görür ve bazı nihai çatışmaların tüm savaşlar için çizilen yolu ortaya çıkaracağını, bunun da büyük bir toplumsal “devrim” ve ardından savaşlardan arınmış yeni bir toplumla şekilleneceğini iddia eder. Bu konuda iki teori vardır: kozmoloji ve Hristiyanlık. Kozmolojik teori Marksizm tarafından ifade edilir. Marksizm-Leninizm, savaşın özünü tanımlarken, savaşın kendi başına bir amaç değil, daha çok bir siyaset aracı olduğu önermesini hareket noktası olarak alır.

Clausewitz’in Savaş Üzerine adlı eserine ilişkin yorumlarında Lenin, “Siyaset sebeptir ve savaş sadece araçtır, tersi değil. Sonuç olarak, geriye sadece askeri bakış açısını siyasi bakış açısına tabi kılmak kalır.” (Rapoport, 1968)

İkinci teori: “Armagedon” savaşı vizyonu etrafında döner ve savaşların tek bir inançta ve tek bir egemen hükümdarın yetkisi altında insanlığın birliğinde zirveye ulaşacağı (Yahudi-Hristiyan) kavramından kaynaklanır. (URL-6, 2020)

Robert Alex Johnson⁽²²⁾, Savaşı “İrklar ya da kabileler, devletler ya da daha küçük coğrafi birimler, dini ya da siyasi partiler, ekonomik sınıflar gibi organik birlikler olarak algılanan nüfus grupları arasındaki silahlı çatışma” olarak tanımlamaktadır (Johnson, 1935).

Bernard Lewis⁽²³⁾ (1944)’e göre, bu tanım sosyal olarak bir dereceye kadar kabul edilebilir, çünkü silahlı çatışmayı siyasi birimlerle sınırlamaz, ancak silahlı anlaşmazlıkları çözme yöntemi olarak kullanabilecek her tür nüfus birimini içerir (Lewis, 1944).

Savaş, bir sonuca ulaşmanın bir aracıdır, iyi ya da kötü amaçlarla kullanılabilir bir silahtır. Savaşın kullanıldığı bu amaçlardan bazıları insanlık tarafından anlaşmazlıkları çözmek, hakları korumak, yanlışları gidermek için değerli amaçlar olarak kabul edilmiştir (Eagleton, 1948).

Ayrıca savaş şiddetin nabızı, politikanın başka yollarla sürdürülmesi olarak nitelendirilmiştir. Bir şeye inanmak, farklı bir gerçeği içeren başka bir şeyi mahvetmek anlamına gelse bile, bunun için mücadele etmeyi gerektirir. Kim hayatları koruyacağı ve ezilenleri özgürleştireceği zaman savaşa katılmaktan çekinir? (Arendt, 1970)

22 Amerikalı bir analist ve yazardı

23 (1916,2018) İngiliz asıllı Amerikalı tarihçidir. Princeton Üniversitesi’nde profesördür.

Askeri tarihçi John Keegan ⁽²⁴⁾, “Savaş Tarihi” adlı eserinde politik-rasyonalist savaş teorisinin faydalı bir karakterizasyonunu sunuyor. “Savaş, neredeyse insanın kendisi kadar eskidir, insan kalbinin en gizli yerlerine, duygunun hüküm sürdüğü ve içgüdünün kral olduğu duyguların paramparça olduğu yerlere ulaşır.” (Keegan, 1994). Kısaca, Keegan silahlı çatışmanın uygarlık tarihi boyunca nasıl birincil bir meşguliyet olduğunu ve uygulanmasının kültürlerimizde ne kadar derinlere kök saldığını gösteriyor. (Keegan, 1994).

Bununla birlikte, çeşitli yazarlar ve hatipler tarafından geride bırakılan literatürde yer alan savaş tasvirleri, çoğu zaman modern kavramlarla benzerlikler taşır. Örneğin, Kuzey Suriye bölgesi; İnsan gücü, değerli madenler, hammaddeler açısından zengin, aynı zamanda önemli ticaret yollarının kesiştiği bir bölgedir.

Anadolu’yu Mezopotamya’ya bağlayan ticaret yollarını kontrol etmenin tek yolu Suriye’ye hâkim olmaktır. Hem ekonomik hem de askeri nedenlerle Hitit Devleti için olduğu kadar Mısır Devleti için de Suriye topraklarına sahip olmak hayati önem taşıyordu, bu bölgeyi ele geçirmek için her iki devletin de harekete geçmesi ve bir savaş senaryosunda yer alması şaşırtıcı değildi (URL-7, 2021).

Kadeş’de ⁽²⁵⁾ meydana gelen savaşın sonucu, stratejik olarak sonuçsuz bir Mısır taktik zaferiydi. İki taraf zafer ilan etti, tarihteki ilk barış anlaşması MÖ 1258’de imzalandı (Dougherty, 2012). Tarihçilerin görüşüne göre, bu antlaşma en doğru diplomatik antlaşmalardan biri olarak kabul edilir ve bir ülke üzerinde iki güç arasında güç ve etki paylaşımı anlamına gelir.

Aynı zamanda “Hitit Uygarlık felsefesinin özü, çatışmayı yüceltip fiziksel olarak ezip yok ederek iktidar körleşmesinde yok olmayı değil, barışçı bir yaşam anlayışını savunmakta yatmaktadır.”

Bu, Hitit devletinin Mısır topraklarının diğer parçalarını ilhak ederek elde ettiği zaferi hiçbir zaman istismar etmeye kalkışmadığı zaman ortaya çıkmıştır. ⁽²⁶⁾

Tolstoy’un (Savaş ve Barış) romanı, aşk ve ölüm gibi konuları işlediği için tarih boyunca en çok okunan romanlardan biridir.

24 (1934,2012) Sir John Desmond Patrick Keegan, İngiliz askeri tarihçisi, öğretim görevlisi, yazar ve gazeteciydi.

25 Kadeş, Humus Gölü’nün güneyinde, Asi Nehri’nin batı kıyısında yer almaktadır.

26 Hititlerin Mısırlılarla mücadelesi durmadı. Anlamak gerekli hale geldi, bu yüzden Hitit kralı, Mısır’a, kralın dostluk, sonsuz barış ve karşılıklılık önerdiği gümüş bir plaket üzerine Akad dilinde yazılmış bir antlaşma taslağı taşıyan bir heyet gönderdi.

Tolstoy, romanında yaşam aşkı ile savaşın trajedisi arasındaki karşıtlığı tasvir eder. Kitabında “İnsan doğası gereği kanlı bir barbardır ve eğer dünyada barışı sağlamak istiyorsanız insanların kanını suya çevirmelisiniz ve bu olmayacak.” ifadesi bulunmaktadır.

Pek çok politik gerçek, hem barış hem de savaştaki ortak politika temelini, yani iktidar arayışının, onları aynı sosyal aktivitenin iki ayrılmaz parçası yaptığına işaret eder.

İlgili bir bağlamda ,Bozeman ⁽²⁷⁾ (1976), “uluslararası savaş” teriminin artık yalnızca devletlerarasındaki şiddet içeren çatışmalara atıfta bulunmadığını savunmaktadır. (Bozeman, 1976).

Çağdaş zamanlarda, ağır sivil kayıplar teknolojik ilerlemeden kaynaklanmıştır. Özellikle, daha önce mevcut olmayan hava bombardıman teknikleri, sivillere önemli ölçüde zarar vermiştir (Beer F, 1974).

Başka bir deyişle, hava bombardımanı, füze saldırıları ve kitle imha silahları savaşın yeni araçlarıdır. Siviller en çok acı çeken mağdurlar ve kalabalık şehirler ise en büyük savaş alanlarıdır.

Ekonomist Schumpeter’e ⁽²⁸⁾ göre belkide savaş 1950’lerde sürekli, kümülatif gelişen teknoloji sürecine ve onu daha gelişmiş olanla değiştirerek ekonomik büyümeyi tanımlamak için kullandığı yaratıcı yıkım süreci için bir araçtır (Carins and Jacobs, 2014).

Bu, önce yıkıp sonra yeniden inşa etmemiz gerektiği anlamına gelmektedir. Karmaşık, çok boyutlu bir sosyal fenomen olarak savaş, o kadar çok kaynağa, nedene sahiptir ki, hiçbir tek neden teorisi özünü açıklayamaz. Tek bir gerekli/yeterli koşul bulunamaz; ancak savaşın ortaya çıkması için önemli olan kaynakları, faktörleri, koşulları bulmaya çalışılabilir (R.M. Williams, 1972).

Felaketler hoş karşılanmaz ancak onları anlamamanın dini çerçevesi o kadar rahatlatıcıdır ki, onların anlamlı olduklarına ve Tanrı’nın planlarının bir parçası olduklarına dair bazı şüpheler vardır (Hall, 1989).

Aslında, savaş kavramı buzdağının tepesini andırır, biz onun kenarına zar zor dokunabiliriz. Yukarıdakilere göre, Literatür taramasından sonra, savaş kavramının kendisinin zamana ve mekâna göre değiştiğini görülmüştür. Diğer bir deyişle, pek çok açıdan savaş felsefesi, bir düşünürün inançlarının tüm yönlerinin kapsamlı bir şekilde

27 (1908, 1994) Adda von Bruemmer Bozeman, 6 Aralık 1908’de Letonya’da, Baltık Alman asıllı Baron Leon Charles von Bruemmer ve Barones Anna von Bruemmer’in kızı olarak dünyaya gelmiştir.

28 (1883, 1950) Joseph Alois Schumpeter, Avusturyalı iktisatçı ve siyaset bilimcidir.

araştırılmasını ayrıca bir filozofun bağlantılı konulardaki konumunun bir göstergesini sunmayı gerektirir.

Herhangi bir kişinin savaş tanımı, genellikle savaş uluslar veya devletlerarasındaki bir çatışmayla sınırlamak gibi daha geniş politik felsefeyi ifade eder. Günümüzde savaş sonuçları, hem gelişimini tamamlamış hem de gelişmekte olan ülkelerde, çevresel ve sosyal hayatın yanı sıra kent kimliğinde de büyük zarara sebep olmaktadır.

Bu felaketlerin sıklığı, belki de en önemlisi, tarihi şehirler üzerindeki etkileri endişe verici bir şekilde artmaktadır. Kilit zorluklar, koruma ve uygulama stratejileri arasındaki boşlukların nasıl doldurulacağıdır. Aynı zamanda, hükümetlere ve sivil toplum örgütlerine bu eşitsizliklerin azaltılması, barışçıl bir şekilde ortaya çıkması için stratejiler sağlanmasına önem verilmektedir. Çünkü asıl sorun, yıkım artık savaş alanına giden insanlar tarafından gerçekleştirilmemektedir. Savaş hem çok uzak bir mesafede cereyan etmekte hem de tüm şehir savaş alanı haline gelmektedir. Yani artık geleneksel yüz yüze savaş, daha çok bir sokak savaş haline dönüşmüştür.

1.4.2. Kültürel Miras

İlk bakışta, kültürel miras tanımının yeterince açık olduğu, daha fazla tanımlamaya ihtiyaç duyulmadığı düşünülebilir. Bununla birlikte, her bir ülkenin kültürel miras yorumuna bağlı olarak, ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilir. Aynı zamanda bir ülkenin her bölgesinde kültürel miras yorumunda farklılıklar olabilir.

Kültürel miras, geçmiş nesillerden miras kalan bir grubun veya toplumun kültürel kaynaklarının ve somut olmayan özelliklerinin mirasıdır. Geçmiş nesillerin tüm mirasları “miras” değildir, daha ziyade miras, toplum tarafından yapılan seçimin bir ürünüdür.

Kültür ve miras, insanların mevcut topluluğa ait olma duygusunu sağlayan ortak bir insanlık tarihini anlamalarına yardımcı olan ve aynı zamanda gelecek nesillere aktarılabilecek önemli özellikleri tanımlamak için kullanılan iki ayrı kavramdır (Czepczyński, 2008).

İnsanlar, algılamak için zihinsel yetenekleriyle bağlantılı entelektüel yeteneklere sahiptir. Ancak kesin olan bir şey var ki, herkesin doğuştan gelen bir merakı vardır ve bu merak, yeni bilgilere yönelik içsel bir arzuyu harekete geçirmek ve böylece kültürel mirasın anlaşılmasını geliştirmek için kullanılabilir (Pluck-Johnson, 2011).

19. yüzyıla kadar, miras kavramı antik, ortaçağ binaları ile sınırlıydı, ancak iki dünya savaşının yıkımı nedeniyle, yerel mimari, endüstriyel binalar hatta tam tarihi şehirler

dâhil olmak üzere diğer dönemlere, tipolojilere ait binaların değeri hakkında farkındalık artmıştır (Choay, 2007).

Tarihsel ilkeler üzerine Oxford İngilizce Sözlüğü'ne (1893) göre, kültür kavramı “Zihnin eğitimi ve medeniyetin entelektüel yanıtı” anlamına gelmektedir.

Miras kavramını düşünürlerin bakış açısından incelersek, Raymond William ⁽²⁹⁾ (1983) göre “Kültür, İngilizcede en karmaşık iki veya üç kelimeden biridir” demiş, ancak diğerlerinin (Kelimelerin geri kalanı) ne olduğunu hiç söylememiştir. Bugün yazmış olsaydı, bunlardan biri büyük ihtimalle “miras” olurdu (Les, 2014).

Belirli bir zamanda bir topluluk için değerli kabul edilen aynı kalıntıların, herhangi bir zamanda başka bir topluluk ve hatta aynı topluluk için mutlaka önemli veya değerli olmayabileceği ifade edilebilir.

Bununla birlikte, herhangi bir toplumun hayati bir parçası olarak kabul edildiğinden, kültür/miras çalışması sosyal bilimlerde çok fazla ilgi görmüştür.

Ancak uzmanlar, değişen modern dünyada insanların yaşamları için hangi belirli kültürel miras niteliklerinin önemli olduğunu belirlemekte zorlanmışlardır (Spearritt, 2011).

Ayrıca kültürel miras ve kültürel materyallerin geçmişten bugüne ve sonrasında geleceğe taşıdığı tarihsel mesaj, tüm medeniyetlerde değerler yaşam kalitesinin beslenmesinde çok önemlidir (Fallahi, 2008).

Öte yandan, kültürel mirasa saygı duymanın öneminden bahsederken, belirli bir coğrafi konumdaki bir grup insanla ilgili değil, dünyanın farklı coğrafi konumlarında farklı kültürlere ait tüm kültürel değerler anlamına gelir.

1.4.2.1. Sürdürülebilir Kültürel Miras

Kültürel mirasın sürdürülebilirliği ana hedeftir, ancak bu uluslararası hukuk ile iç hukuk arasında uyum varsa başarılabilir. Bunun gösterdiği şey, hem yerel hem de evrensel değerleri garanti eden yerel gelenek ve uygulamaların merkeziliğidir.

Yerleşim alanlarının var olma kapasitesi, büyük ölçüde toplumun doğasına bağlıdır, bu nedenle, bağlantıları toplumun değerlerine dayanan normlar olan bu toplumsal zinciri motive etmeye odaklanılmalıdır.

29 (1921, 1988) Galli yazar, akademisyen, romancı ve eleştirmendir.

Bilindiği gibi, kültürel mirasın korunmasında uluslararası hukukun rolü, ancak uluslararası hukukun devlet temelli yasalarla içselleştirilmesi, bu yasaların da toplum temelli yasalarla uyumlu hale gelmesi ile mümkündür.

Kültürel miras ve hukuk arasında bir bağlantı olmadığına farklı yollar izlenilecek ve asla aktörlerin sorunlarını ve çıkarlarını ele almak için bir araya gelinmeyecektir (Sands, 1989). Örneğin, Suriye Eski Eserler Kanunu'nun /6/ Maddesine göre, "Arazinin mülkiyeti, sahibine yüzeyinde veya iç kısmında bulunan sabit veya taşınabilir anıtları elden çıkarma hakkı vermez ve ona bunları kazma hakkı da vermez." Odaklanılması gereken bir diğer nokta da kentsel çevrede sürdürülebilirliktir. Rodwell⁽³⁰⁾, yapıli çevrede sürdürülebilirliğı korumak için paydaşların mevcut inşa edilmiş mirası korumaları gerektiğini öne sürmektedir; başka bir deyişle, tarihi binalar, anıtlar, sitler doğası gereğı yeşil ve sürdürülebilir olarak kabul edilir şeklinde ifade ederken (Rodwel, 2008), Elefant⁽³¹⁾ konuyu, "En yeşil bina... Hâlihazırda var olan binadır" başlıklı makalesinde, sürdürülebilirliğin yeni inşaatla değil, mevcut inşa edilmiş dokuyu korumakla olacağını açıklamaktadır (Elefante, 2007).

İngiltere, sürdürülebilir mirası yönetmek için dünyanın en verimli ve gelişmiş sistemlerinden birine sahiptir. İngiltere'nin sürdürülebilir kalkınma stratejisi, ekonomik büyümeyi ve doğal kaynakların dikkatli kullanımını çevre koruma ve sosyal sorumlulukla bütünleştirir (Stubbs, 2004). Buna tarihten en iyi örneklerinden biri, 800'den fazla bina tasarlayan veya değiştiren ve hayatta kalan birkaç parçadan orijinal bir tasarımı tahmin etmek için kanıt aramada rakipsiz bir başarı gösteren, İngiltere'deki en üretken mimarlardan bir olan George Gilbert Scott'tır (Şekil 7). (Cole, 1980)

Scott, art arda gelen makaleleri ve açıklamalarıyla, "sadık restorasyon" veya "muhafazakar restorasyon" kavramının temellerini oluşturdu. Ona göre "aslına sadık restorasyon", orijinal malzemeye veya tarih boyunca elde edilen forma değil, orijinal tasarıma saygı duymak anlamına gelir.

30 Dennis Rodwell İngiliz mimar ve plancı

31 Carl Elefante, kültürel miras alanında uluslararası çalışan mimar-plancı

Şekil 7. Glasgow Üniversitesi Bina, mimar George Gilbert Scott tarafından Gotik canlanma tarzında tasarlandı. (URL-8, 2021)

Tarihi çevrenin sürdürülebilir yönetimi için Birleşik Krallık Koruma İlkeleri politikalarına göre (2008): “Tarihi çevreler farklı toplulukların bilgi, inanç ve geleneklerini yansıtır ve ayrıca yaşadığımız yerlere farklılık, anlam ve nitelik kazandırarak bir süreklilik duygusu ve kimlik kaynağı sağlarlar.”⁽³²⁾

Almanya’daki koruma hareketinin kurucularından biri olan Paul Clemen⁽³³⁾ yok edilen mirasın yeniden inşası, yalnızca ulusun tarihsel olarak bilinçli bir insan kültürü ruhuyla yeniden inşa edilmesi için bir ön koşul değil, aynı zamanda tarihsel süreklilik deneyimini yeniden mümkün kılmak için bir taahhüdü olarak açıklamıştır (Dieffendorf, 1993).

1.4.2.2. Miras Binalar / Alanlar

Şehirlerin bileşenleri, birleşik siyasi, ekonomik, sosyal, çevresel, coğrafi, tarihi ve kültürel faktörlerin bir ürünüdür ve bunu Le Corbusier “Şehir sanat, tarih, seyahat, ekonomi, mühendislik, heykel ve mimarının yanı sıra insanlar, bağlantılar, duygular, kültür, hükümet, politika, ticaret ve endüstridir.” şeklinde vurgulamıştır.

Şehir, insanın tüm koşullarında en gerçek yansıması ve insanın mücadelesinin, zaferlerinin ve yenilgilerinin bir resmi; sokaklarda, binalarda, köprülerde, arazide, bitkilerde, sularda, meydanlarda, mezarlıklarda, camilerde, kiliselerde, meskenlerde ve mekânlarda

32 UK Conservation Principles Policies and Guidance for the Sustainable Management of the Historic Environment - 2008, Published 23 April 2008,

33 Özellikle Rheinland bölgesindeki büyük anıt envanteri ile tanınan bir Alman sanat tarihçisi

resmen ortaya çıkan güç ve zayıflık, zenginlik, yoksulluk ve materyalizm imgesidir (Abdeen, 2010).

Herhangi bir ülkenin miras binaları ve anıtları, o ülkenin şanlı geçmişinin sessiz bir kanıtıdır ve özel bir karaktere sahip olan tarihi kentsel bağlam, tarihsel gelişim sürecinden miras kalan kültürel bir eserdir (Meli et. al, 2007). Buna göre, tarihi yapılar/alanlar ortak bir kültürel miras olarak korunmalıdır. (Gazzola et. al, 1964)

Dünyada orijinal karakterini koruyan tek bir tarihi şehir yoktur, tarihi alanlar toplumun kendisiyle değişmeye mahkûm hareketli bir hedeftir.

Bu normaldir çünkü sosyal yapılar ve ihtiyaçlar sürekli olarak fiziksel yapıya uyum sağlamaktadır (Bandarin et. al, 2012).

Tarihi yapı kavramını incelenirse, tarihi yapının, size onu inşa eden insanlar, onu üreten kültürler hakkında daha fazla bilgi edinme arzusu veren ve hissettiren yapı olduğunu bulunur. Bu binalar mimari, estetik, tarihi, arkeolojik, ekonomik, sosyal, hatta politik, sembolik değerler, dini özelliklere sahiptir (Feilden, 1998). Bu nedenle her bağlamın, doğal unsurlar, topografya, konumu, yaşayanların mevcut kullanımları ve gelenekleri, sokakları, çitleri, arkeolojik alanları / anıtları, binaları ve yer adları gibi fiziksel, sosyo-kültürel, tarihi yönlerinden oluşan kendine özgü bir kimliği vardır (Güçhan et al, 2007).

Tarihi Çevre, geçmiş olaylarla veya estetik olarak plan veya fiziksel gelişimle birleştirilen alanlar, binalar, yapılar veya nesnelerin önemli bir yoğunluğuna, bağlantısına veya sürekliliğine sahip kentsel veya kırsal, coğrafi olarak tanımlanabilir bir alandır. Bir topluluk aynı zamanda coğrafi olarak ayrılmış, ancak ilişkilendirme veya tarihle bağlantılı bireysel unsurları da içerebilir.

Bir bölgenin kimliğini anlamak ve takdir etmek, sosyal ve ekonomik geçmişi, bu faktörlerin kentsel dokuyu şekillendirme şekli, hem yönetimi hem de geleceği hakkında kararlar almak için başlangıç noktası olmalıdır⁽³⁴⁾.

Tarihi kentsel bağlamların karakter algısını etkileyen üç ana unsur (kentsel doku, binalar ve toplum) vardır. Bu unsurlardan herhangi birinin yok edilmesi, kentsel mirasın bütün resmini etkiler (Felix & El-Daghar, 2019).

Kent tasarımcıları bunu eski kentsel bağlamda dikkate almazlarsa, yeni topluluklar ihtiyaçlarını karşılamak için kendi vizyonlarını kullanacaklar ve bu da kentsel bağlam algısını etkileyecektir.

34 English Heritage (2006). Guidance on Conservation Area Appraisals, English Heritage, London.

Jane Jacobs⁽³⁵⁾, şehirlerin çok boyutlu karakterine ve insanlar ile onların faaliyetleri arasındaki yakın ilişkiye dikkat çekmiştir. Planlamacıları orada olanlardan öğrenmeye, neyin işe yarayıp neyin yaramadığını anlamaya ve yaşayan toplulukların sağduyusundan, kaynaklarından ve yaratıcılığundan en iyi şekilde yararlanmaya teşvik etmiştir.⁽³⁶⁾

1.4.2.3. Kültürel Mirasın Korunması

David Lowenthal⁽³⁷⁾, *The Legacy Crusade and the Spoils of History* adlı kitabındaki “Dünya çatışmalar, düşmanlıklar ve ilerlemeye karşı güvensizlik ile meşgulken, dünyadaki insanlar neden mirası yeniden canlandırmakla uğraşıyorlar?” sorusuna “Çünkü insanlar mirasta veya geçmişte bir aidiyet duygusu bulurlar” şeklinde cevap vermiştir (URL-9, 2019).

Aslında tarihi çevreler, zaman süreci içinde geçirmiş oldukları değişim sonucunda ortaya koydukları kültürel kimlikleri ile günümüz koşullarına ayak uydurabildikleri, bu kimliklerini sürdürebildikleri sürece önem kazanmaktadırlar.

Dünya Mirası Alanlarını koruma sorumluluğu ulusal hükümetlere aittir çünkü korunan miras, yerel topluluklara önemli ekonomik değer sağlayan küresel turizm endüstrisinin bir ayağı haline gelmiştir.

Kültür varlıklarının durumunu büyük ölçüde mevcut işlevleri ve kullanım durumları belirler. Kullanılmayan kültürel varlıklar daha hızlı bozulma eğilimindeyken, halen kullanımda olanların korunma şansı daha yüksektir. (Steinberg, 1996)

Miras yapılarının titizlikle tasarlandığı ve ustalıkla inşa edildiği bilinmektedir.

Bu nedenle, mimari mirasın restorasyonu, çok disiplinli bir yaklaşım gerektirir (Kumar P., et.al, 2008).

Herhangi bir miras varlığının, özellikle de miras değeri olan yapıların korunması, metodoloji, strateji ve planlama gerektirir. Yapı zamanında restore edilmezse, orijinal durumuna geri getirilmesi mümkün olmayacak kadar bozulabilir. (Crocì G., 2000).

Bu nedenle, farklı geçmişlere sahip birçok paydaşın (arkeologlar, korumacılar, inşaat mühendisleri ve restoratörler) mirası koruma projelerine katılımı önemlidir.

35 (1916, 2006) Kentsel incelemeler alanındaki önemli çalışmalarıyla tanınan Amerikalı-Kanadalı kadın gazeteci, yazar ve aktivist.

36 Jane Jacobs's most influential book, *The Death and Life of Great American Cities* (New York: Random House), was published in 1961.

37 (1923,2018) Miras konusundaki çalışmaları ile tanınan Amerikalı tarihçi ve coğrafyacı

(Garagnani et al, 2016) Ancak paydaşlar ayrı ayrı iş yaparsa, bu dağınık verilere ve sonuçlara yol açar.

Yenilikçiler, şehirlerin müzeler veya arşivler değil, canlı olmak için yaratılmış yerler olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle, kalkınmayı terk etmek ve medeniyete karşı çıkmak mantıksızdır. Öte yandan muhafazakârlar, ahlaki eğitim ve geleneklerin unsurlarını içeren güzellik arayışı olmadan hayatın faydacı bir madde kavramı tarafından yönlendirilmemesi gerektiğini iddia etmektedirler (Fraticelli, 1982).

Aslında, mimari tekniklerin yoğun gelişimi ile kültürel mirası temsil eden bir yapının yeni bir amaca uyarlanmış özgün haliyle nasıl korunacağı giderek artan bir sorun haline gelmiştir. Bu nedenle, miras inşaat projelerinin yönetimini iyileştirmeye yönelik çözümlerin geliştirilmesine acil bir ihtiyaç vardır.

Bu tür çözümlere olan ihtiyaç, Avrupa’da restorasyon ihtiyacı olan tarihi miras binalarının sayısının artmasıyla vurgulanmaktadır (Naeyer et.al, 2000). Koruma kavramının gelişiminin önemli bir örneği İngiltere’dir. Koruma stratejisi, Tarihi Binaları Koruma Derneği ve Oxford Mimarlık Derneği gibi STK’lar çerçevesinde geliştirilmiştir. Korumaya ilişkin ilk kanun teklifi 1873’te İngiliz Parlamentosu’na sunulmuş, ancak kişilik haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle reddedilmiş ve 1882’de çıkarılan kanun daha sonra birçok değişikliğe uğramıştır.

20. yüzyılın başlarında, Londra Tarihi Binalar Departmanı’nın binaların belgelenmesi ve bakımlarının yapılması konusundaki etkin faaliyetleri göze çarpmaktadır. UNESCO’ya yeni bir tarihi alanın her adaylığına, tarihi alanların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini sağlamak için bir Dünya Mirası Alanı yönetim planının eşlik etmesi Birleşik Krallık Hükümeti politikasıdır. Birleşik Krallıktaki tüm tarihi alanlarda düzenli olarak gözden geçirilen yönetim planları vardır (URL-10, 2023)

Ondokuzuncu yüzyıldan dünya savaşına kadar Fransa, afetler/savaşlar nedeniyle hasar gören tarihi binalarla, 1830 yılından sonra koruma sorumluluğunu merkezi hükümet üstlenerek ve bu alanda ciddi adımlar atılmaya başlamasıyla başa çıkabilmiştir. Aydınların ve STK’ların bu gelişmeye verdiği destek, Avrupa’da yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.

19. yüzyıldan sonra koruma çalışmaları Viollet-le-Duc ve Haussmann gibi kişilerin önderliğinde hızlandı, ancak bu kez de restorasyonların niteliğinden hoşnut olmayan dernekler seslerini yükseltti. Fransızlar da, koruma ilkelerine getirdikleri tanımlamalar ve 1887 yılından itibaren çıkardıkları yasalarla, hukuki altyapının kurulmasına öncülük ettiler ve korumaya yön verdiler.

Bu süreçte, başta “Yıkıcılarla Savaş” makalesi ile Victor Hugo ve “onarımcılar en az yıkıcılar kadar tehlikeli” çıkışıyla dikkat çeken, ünlü yazar, arkeolog ve tarihçi Prosper Merimée olmak üzere, aydınların toplumun kaygılarını dile getirmesinin, 1887 yasaının çıkarılmasında önemli etkisi oldu. Korumayı sahiplenen sivil kuruluşların ve derneklerin sayısının artması da bir başka etkendi. Bir diğer önemli örnek ise Türkiye’de korumanın gelişmesidir.

Korumayı kurumsallaştırma girişimleri Tanzimat döneminde başlamıştır. (1839-1876) Anıt ve tarihi eserlerin korunmasına yönelik kurumsal düzenleme, ilk olarak 1868 yılında çıkarılan ve daha sonra 1874, 1884 ve son olarak 1906 yılında yenilenen Asar-ı Atika Nizamnamesidir. İlk düzenleme arkeolojik kazılara yöneliktir. İkincisi, “tarihi eserler” tanımı getirmiştir.

Üçüncü düzenleme, korumanın temel ilkelerini tanımlamış; Bu ilkeler, Cumhuriyet mevzuatının temelini oluşturmuştur. Tüm bu gelişmeler olurken, tarihi mahalleler yeni gelişme alanlarından kopmaya başladı. Avrupa’daki sanayileşme hareketi, Osmanlı şehirlerindeki sosyal ve ekonomik yapıyı sarsıyordu. İstanbul bu olumsuz gelişmelerden en çok etkilenen şehir oldu. (Kejanlı et.al, 2007).

Aslında, Türkiye’de mimari mirasın korunması, son on yılda tarihi yapıların geri döndürülemez şekilde tahrip edilmesi nedeniyle önem kazanmaktadır. Yıkım, ya mevcut yapı parçalarının yıkılması ya da tarihi yapıların özgün özelliklerini kaybetmesine neden olan büyük müdahaleler sonucu meydana gelmiştir (Yüceer, 2005).

Diğer bir önemli nokta, yapısal güvenilirliğin kontrol edilmesi sorunun karmaşık bir yönünü oluşturmaktadır. Bu sorun sadece yapısal açıklamalarla çözülemez, daha geniş ve esnek bir anlayış çerçevesinde tarihsel araştırma, karşılaştırmalı analiz ve gözlemi içeren tamamlayıcı yöntemlere de ihtiyaç vardır (Roca, 2011).

1.4.2.4. Kültürel Mirası Koruma Anlayışının Gelişmesinde Savaşların Etkisi ile İlgili Bölüm Sonuçları

Somut kültürel miras, bir şehrin tarihi, ideolojik, mimari, sanatsal ve maddi kimliğini içerdiğinden herhangi bir koruma, restorasyon veya rehabilitasyon müdahalesi özgünlüğe saygı göstermelidir (Orijinal ile uyumluluk).

Tarihi kentler için sınırlar tanımlanırken, zaman içinde ortak özellikler, formlar geliştiren ve genellikle önemli bir kültürel, sembolik veya belgesel değere sahip bireysel

mimari anıtlar içeren tarihi kentsel manzaraların sürekliliği dikkate alınmalıdır (Şekil 8). Günümüz şehirleri, kendileriyle bağlantılı bir kimlik kaybından muzdariptir

Şekil 8. Şam'daki Emevi Camii'ndeki Hazine Kubbesi (URL-83, 2023)

Bununla sosyal karakterinden kaynaklanan sosyal kimlik, coğrafi karakterinden kaynaklanan coğrafi kimlik ve çevresel karakterinden kaynaklanan çevresel kimlik kastedilmektedir. Yerel yönetimlerin mevcut planları bunu ciddiye almaz, bunun yerine nüfus, alan ve arazi kullanım yüzdesi gibi diğer belirleyicileri ele alır.

Kültürel mirasın yüksek maliyetler ışığında korunmasının önemine olan inanç eksikliği sorunu, temel öncelik olarak sivil toplumun temel ihtiyaçlarını karşılama ve koruma sürecini daha sonraki aşamalara erteleme konusunda göreceli bir eğilimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kentleşme karşısında yeni yaşam tarzının baskıları ile kentlerdeki yenilenen ve değişmeyen unsurlar arasında sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Değişmeyen unsurlara muhafazakâr, üretimi pahalı hale getiren ve gelişmeyi engelleyen unsurlar olarak bakılmaktadır (Çubuk, 1989)

Öte yandan, kültürel mirasın korunmasını kaçınılmaz olarak görme eğilimi artmaktadır, çünkü kültürel mirasın bölünmüş toplumları uzlaştırmada oynadığı önemli rol, tarihi yapıların restorasyonunun ötesine geçmektedir.

Bu verimsizlikler, kültürel mirasın sürdürülebilir ekonomik kalkınma için korunmasını tehlikeye atma eğilimindedir, çünkü miras binalarının korunmasını maliyetli hale getirir Kempton, 2006).

Bu maliyetin savaşlardan sonra rekor seviyelere çıkması mantıklıdır. Sadece bilinçli bir planlama, yönetim çabası, kentsel dokunun bir bütün olarak kalitesinin ve öneminin korunmasını ve geliştirme sürecinin devam etmesini sağlayacaktır. Bu durumda,

ağırlıklı olarak, yeni bir işlev için alanların işlevsel olarak yeniden canlandırılması ve uyarlanması ele alınmalıdır. Fakat bir şehrin afet sonrası yeniden inşa edilme biçimi, hem kentin hem de tarihsel devamlılığı belirlemede kritik öneme sahiptir.

Tarihsel devamlılığa duyulan ihtiyaç, yıkılmış anıtların diriltip diriltilmeyeceği sorusunu beraberinde getirir. Son olarak, koruma düşüncesinin somut olmayanlar alanına yakın zamanda genişlemesi, yerlerin kimliklerinin, onların farklı insani boyutunu sürdürebildiğimiz sürece yaşayacağının bir hatırlatıcısıdır.

1.4.3. Mimarlık, Şiddet ve Toplumsal Hafıza

Nostalji, nostos (dönüş) ve algos (acı) kelimelerinden oluşan bileşik bir kelimedir. Truva Savaşı'ndan galip çıkan Odysseus, sadık eşi Penelope ile yeniden bir araya gelmek için memleketi olan Ithaca adasına yelken açar. Odysseus, üç yıl boyunca hem kötü adamlarla hem de kötü tanrılarla savaştı ve ardından yedi yıl daha güzel denizkızı Calypso ile Ogygia adasında dinlendi. Denizkızı, Odysseus'a, onunla kalıp eve dönüşten geri çekilirse onu ölümsüz yapmasını teklif etti. Ancak Odysseus, "Karım Penelope senin güzelliğinle karşılaştırılmaz, çünkü o sadece ölümlü, sen ölümsüzsün, ama ben her gün karımı ve evimi özleyorum" diyerek teklifi geri çevirdi. Homeros'un destanındaki bu özlemin nostalji kavramını doğurduğunu kabul etmek mümkündür (Wildschut, 2008).

Nostaljinin benlik saygısını artırması, sosyal uyumu artırması ve varoluşsal tehdidi hafifletmesi gibi olumlu etkileri vardır. Böylece nostalji, hafıza, duygu, benlik ve ilişkiler gibi psikoloji alanlarına entegre içgörüler sağlamak için benzersiz bir durum olarak ele alınabilir.

Edebiyat eleştirmeni Svetlana Boym, nostaljiyi onarıcı ve yansıtıcı olmak üzere iki türe ayırmıştır. Nostaljinin onarıcı biçimi, çoğu zaman milliyetçi sistemlerle ilişkilendirilme eğilimindeki bir sorun olan, kaybedileni geri almada hakikati arar.

Yansıtıcı nostalji, kayıp yerleri geri kazanmanın parçalı, eklektik ve son derece kişisel niteliklerini teşvik eder ve kök seviyesinde toplu bir iyileşme sürecini mümkün kılar. Onarıcı nostalji geçmişi oluşturur ve daha önce bahsedildiği gibi kaybedileni geri kazanmada gerçeği arar⁽³⁸⁾. (Boym, 2002)

38 Yansıtıcı nostalji, kişinin aklına gelen hatıralara eşlik eden, üzüntü ve kasvet duygularına ve geçmiş günlerin şimdiden daha iyi olduğu inancına neden olan olumsuz duygudur. Buna bir kızgınlık ve kendini soyutlama duygusu eşlik eder.

1.4.3.1. Mimariye Karşı Şiddet

Arşivleri incelediğimizde dünyanın sonunu ve felaketleri öngören yeterince kitap olduğu ortaya çıkıyor ve bu nedenle bu türden başka kitapların bu arşivlere eklenmesi gereksiz olacaktır. Ancak yaşananlara dair genel bir değerlendirme yapmak gerekir, örneğin Stalin ile Hitler arasındaki savaş sırasında, bin yıllık mimarlık tarihi on yıldan biraz fazla bir sürede yok edildi (Bevan, 2007). Ne de olsa, binaların yıkılması her zaman sonunda ölüm anlamına gelmez; aksine, kendisine “yoğun bir vizyon” ve daha güçlü bir kimlik kazandıracak daha güçlü bir kentsel yapıya evrilmesini sağlayabilir ve bu da bir fırsat olabilir (Rossi, 1982).

Akla gelen ilk soru “Mimarlık ve savaş arasındaki bağlantı nedir?”. Bu soruya verilecek cevap, mimarlığa yönelik yıkım, mimari bir işarete veya sembole yönelik şiddet; mimari sembolü görünmez, kopuk, çarpık veya çirkin bir şekle sokmayı ve dolayısıyla hayranlık duymaya ve hatta var olmaya değmez hale getirmeyi amaçlar. Kültürel coğrafyacı Kenneth Foote, “utanç alanları” olarak adlandırdığı, geleneksel olarak yok edilmiş ve hatta eski kullanımlarına döndürülmüş toplu katliam alanlarına atıfta bulunmuştur. Bu alanlar son zamanlarda potansiyel anma alanları haline gelmiştir (Foote, 1997).

Şekil 9. Gnbaku Dome (Hiroşima). (URL-11, 2023)

Hiroşima Barış Kubbesi, atom bombasının merkezine en yakın bina olan, dış kısmı hala sağlam kalan ticaret fuarı salonunun kalıntılarıdır, aynı zamanda patlamanın kurbanlarının anısına bir anıt olarak bozulmadan korunmuş bir yapıdır (Kosakai, 1984) (terörün, atom silahlarının ve insanlığın barış taahhüdünün sembolü) (Şekil 9).

Binaların kasıtlı olarak yıkılması, toplumsal çöküş ve isyanlarla yakından ilişkilidir. Bazen yapı tarzıyla ilgili politik bir ideoloji olmayabilir ya da olabilir. Ancak şehirdeki binaların stili/tasarımları keyfi değildir (Hobsbawm, 1993).

Yani mimarlık, temsil ettiği şey yüzünden yok edilmektedir. Aynı zamanda, şiddet eylemlerinin failleri kasıtlı olarak binaların kaderi ile insanların kaderini birleştirme eğilimindedir. Genellikle, herhangi bir yıkım meydana gelmeden önce, mimariyi yıkılabilir bir hedefe dönüştürmek için bir çarpıtma süreci izlenir (Ghazal, 2016).

Bu, yıkımını haklı çıkarmak için mimariyi olabildiğince küçültmek anlamına gelir. Bunun nedeni şudur: Eylemlerini meşrulaştırmak için tahribatı, teminat hasarı, askeri bir gereklilik veya “düşmanca” faaliyetler için kuluçkaların ortadan kaldırılması olarak çerçevelenmektedir.

Bir zamanlar Foça’da bulunan Aladža Camii (1551), Bosna Osmanlı mimarisinin ihtişamlı eserlerinden biriydi (Şekil 10). Türk mimar Ramazan Ağa tarafından tasarlandı. Cami/22 Nisan 1992’de havaya uçurulmuş ve ardından 2 Ağustos 1992’de tamamen yıkılmıştır.

Şekil 10. Aladža Camiinin yıkılmadan önceki görüntüsü
(URL12, 2019)

Doksanlarda Balkan savaşında olduğu gibi, siyasi/askeri propaganda, bir kentin yıkılmasının kendi kendini savunma veya askeri bir zorunluluk olarak ortaya çıkması için kesin olarak kullanılır. Velhasıl saldırganlar mimariyi yok ederek, kentsel düzen ve sosyal yaşam üzerinde ciddi değişiklikler uygularlar.

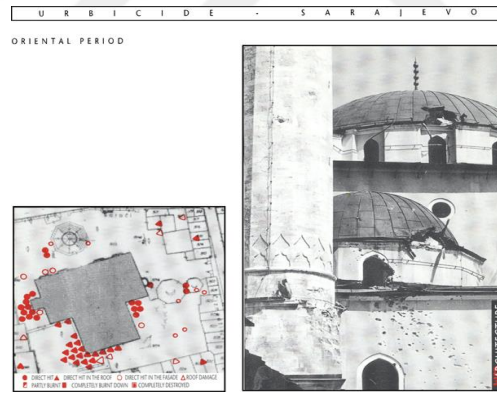
Öte yandan, savaşın amacı, sadece bireyleri değil kolektif hatıraları ve kimlikleri yok etmenin, şehirlere karşı savaşlarda yıkımı tekrar eden bir taktik haline getirmenin zorunlu olduğunu ortaya koyuyor (Şekil 11).

Bu nedenle, tüm bu savaşların paylaştığı bir kavram, mimarlığın bir silah olarak kullanılması, özellikle de yeni kazanılan toprakların yeniden düzenlenmesi için yerli mimarının yok edilmesidir. Diğer yandan, mimarlık, doğrudan veya kendisine karşı işlenmiş olsun, çeşitli şiddet hesaplarını kaydeder.

Mimarlık ve şiddet arasındaki çarpışma, çirkin bir yıkım ve ölüm sahnesi yaratıyor gibi görünebilir (Woods, 2004).

Gerçekten de, bu dönüşümler (Şehir savaşları çıktıkları) asla sadece yıkılan alanların kalıntıları olarak görülmemelidir; daha ziyade, Herscher'in önerdiği gibi, bu bozulmuş yıkım katmanları eskileriyle "örtüşmelidir" (Şekil 12) (Herscher, 2010).

İlgili bağlamda, "Savaş mimarisi" ile Herscher⁽³⁹⁾, yıkımın mimari alanın dışında düşünülmediğini, sonuçta "ne bağlamlarına, ne yazarlarının niyetlerine ne de hedefleri üzerindeki etkilerine" indirgenemeyeceğini savunur.

Şekil 11. Saraybosna Gazi Hüsrev Bey Camii- hasarlar (URL13, 2018)

Özetle, kent hayatındaki herhangi bir tarihi aşamayı görmezden gelmek sanki hiçbir şey olmamış gibi davranmak caiz değildir. Daha öncede bahsettiğimiz gibi, zaman içinde, işgalciler, muhripler ve şiddet uygulayanlar, belirli mimari türlerin yok edilmesini ana odağı haline getirdiler.

39 Michigan Üniversitesi'nde mimarlık profesörü.

Mimari şiddet yalnızca mimariye ait olan şeylerden değil, aynı zamanda yapılı çevre ile çevresindeki her şeye politik, sosyal, dini bağlantılar arasındaki bir çarpışmadan ibarettir.

Savaşın sonra sarayın mevcut durumu

Şekil 12. Eski Humus'taki Saray- özel mülk (URL14, 2022)

Her ne kadar korku yaratmada (şok, oryantasyon bozukluğu, tanıdık ve görünüşte sabit veya sağlam bir yapılı çevrenin kaybolması, bozulması) önemli bir bileşen olan bariz rastgelelik olsa da, diğer zamanlarda hedefin sembolizmi oldukça önemlidir (Doran, 2002). Bunu açıklarken Lebbeus Woods şunları onaylar: “Şiddet mimariyi nasıl dönüştüreceğini bilse bile, mimarlık şiddeti dönüştürmeyi öğrenmelidir.” (Lebbeus, 1997).

Yüzyıllardır Bosna'da hoşgörünün ve kültürel çeşitliliğin simgesi olan Mostar Köprüsü⁽⁴⁰⁾; son savaşta saldırıya uğradı ve 9 Kasım 1993'te topçu ateşi ile tamamen yok edildi. (Şekil 13) (URL15, 2017)

40 (1557-1566) yılları arasında Mimar Sinan'ın öğrencisi Mimar Hayrettin tarafından yaptırılmıştır.

Şekil 13. Sırasıyla Eski Mostar Köprüsü 20. yüzyılın başında çekilmiş ve 1566 yılında inşa edilmiş olan Eski Mostar Köprüsü- Türk bayrağıyla aydınlanan Mostar Köprüsü (URL16, 2020).

Mostar Köprüsü'nün eski şekline uygun olarak yeniden inşa çalışmalarına 1997 yılında TİKA, UNESCO ve Dünya Bankası desteği ile başlanmış ve köprünün yapımı bir Türk firması tarafından yapılmıştır (URL15, 2017).

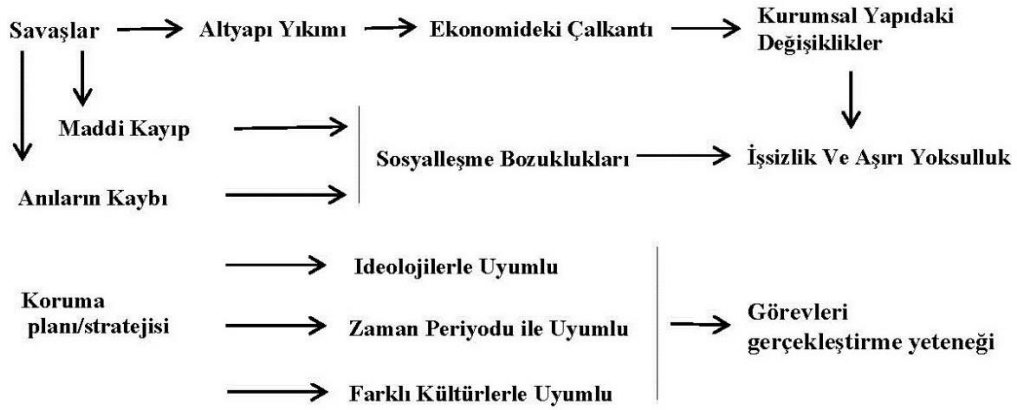
Diğer bir deyişle, korku silah olarak kullanılan bir anahtardır. Saldırganlar moralleri düşürmek ve yenilgiyi hızlandırmak ya da sadece insanların bombardıman uçaklarından korkmalarını gerektiğini bildiren bir mesaj göndermek için halk arasında terör ekmekteydi (Yani bir kontrol aracı olarak terör).

1.4.3.2. Şehir ve Toplumsal Hafıza

“Yeni bir ülke bulamayacaksın, başka bir kıyı bulamayacaksın. Bu şehir her zaman seni takip edecek. Aynı sokaklarda yürüyeceksin, aynı mahallelerde yaşlanacaksın, aynı evlerde griye döneceksiniz. Sonunda her zaman bu şehirde olacaksın. Başka yerlerdeki şeyleri ummayın: Senin için gemi yok, yol yoktur.” C.P. Cavafy ⁽⁴¹⁾ (URL17, 2022).

Kentler birçok şeyin bir araya gelmesidir: Anıların, arzuların, bir dilin işaretlerinin... Kentler takas yerleridir, tıpkı bütün ekonomi tarihi kitaplarında anlatıldığı gibi, ama bu değiş tokuşlar yalnızca ticari takaslar değil; kelime, arzu ve anı değiş tokuşlarıdır (Şekil 14) (Calvino, 1972). İtalyan yazar Italo Calvino, kentin kolektif hafıza olarak geçmişini anlatmadığını, onu bir elin hatları gibi içerdiğini belirtir.

41 (1863–1933) Konstantinos Kavafis Yunan şair. Çağdaş Yunan şiirinin önde gelen isimlerinden biridir.

Şekil 14. Şehir öğelerinin etkileşimi

Sokakların köşelerinde, pencerelerin parmaklıklarında, merdiven korkuluklarında, paratonerlerin antenlerinde, bayrakların direklerinde, her bölüme sırayla çiziklerle işaretlenmiştir (Şekil 15). (Weaver, 2010)

Antropolog Marc Auge⁽⁴²⁾ ve tarihçi Pierre Nora⁽⁴³⁾, özdeşleşme sürecinin kurucu bir unsurunu oluşturan sembolik değeri olan yerler (hafıza alanları) kavramını kullanırlar. Kolektif hafıza sadece bireysellik ve topluluk arasında bir bağlantı kurmakla kalmaz, aynı zamanda geçmiş ve şimdiki zaman, ölü ve canlı, açık ve örtük, içeri ve dışarı, hareketli ve hareketsiz arasında bir bağlantı kurar (Auge et al, 1992).

Şekil 15. Sırasıyla On dokuzuncu yüzyılın sonlarında Humus şehri, Humus 1901 (URL18, 2018) 1899'da Humus şehri -Count (Max von Oppenheim) tarafından Alman arkeolog tarafından çekilen fotoğraf (URL19, 2018)

42 Marc Augé Fransız antropolog.

43 Pierre Nora, Fransız kimliği ve hafızası konusundaki çalışmaları ile tanınan Fransız tarihçi

Böylece mimari, her türlü insan faaliyetine olanak tanıyan ve gelişmeleri için alan sağlayan ortak bir platform haline gelir. Bu şekilde tasarlanan insan deneyimleri şehrin ruhunu oluşturur. Aldo Rossi'nin "Kentin kendisi, halkının kolektif hafızasıdır, nesneler ve yerlerle ilişkilendirilmiş hafıza gibidir" demektir.

Anılar açıkça insanların kafasında kalır veya tarih olarak tartışılır / yazılır. Yapılı çevre sadece bir talebi, yapımı, kullanımı ve imhasıyla ilgili olayların önemli bir hatırlatıcısıdır.

Aldo Rossi, şehrin toplumun kolektif hafızasını somutlaştırdığını, şehrin yerleri ve insanları birbirine bağladığını ifade etmiştir.

David Lowenthal ⁽⁴⁴⁾'a göre, ne kadar ısrarcı ve adil olursa olsun hiçbir mutlak tarihsel gerçek bulunmayı beklenmemektedir.

Tarihi binalar genellikle geçmişin yaşam tarzını yansıtır, onları kullanan insanlar hakkında bir şeyler söyler. Tarihi doku, tarihi binanın inşa edildiği malzemeleri ifade eder (tuğla, harç, ahşap, taş, cephe kaplamaları vb).

Ancak bir kavram olarak, "tarihi doku" materyallerden daha fazlasıdır. Evin 'tarihi dokusu', 'tarihi hissi'dir. Örneğin, Beyrut şehir merkezi, Fransız-Arap-hibrit mimarisi ve birkaç yüksek gökdeleniyle öne çıkmaktadır.

Bu gerçeklik kolektif bir vatan hasreti yarattı, şehrin tarihinin farklı dönemlerini kapsayan ve "eski güzel günlerin" kişisel anılarını ve şehir merkezindeki kurgusal yaşam hikayelerini vurgulayan yüzlerce katalog ve derginin yayınlanmasıyla her türlü nostalji ve duygusal hatıra serbest bırakılmıştır (Sarkis, 2005).

Vurgulanması gereken, malzemelerin kalitesinden veya bir araya getirilme biçiminden ziyade tuğla / taş getirilen sürekli anlamlardır. Tek başına taş ve çimento inşaatı tamamlamak için yeterli değildir, bu nedenle yapı malzemelerini birbirine bağlayan gizli bağlara dikkat çekilir. Konunun elbette felsefi bir boyutu vardır (Hobsbawm, 1993). Diğer bir deyişle, binalar sadece taş ve beton, pencere ve kapılar değildir.

Unutulmamalıdır ki bu binaların içinde savaşın sertliğiyle kaybolan anlar ve anılar vardır. Savaşın sertliği, insanların bu binaların içinde geçirdikleri anıları ve güzel anıları ortadan kaldırmıştır.

44 (1923, 2018) Miras alanındaki çalışmaları ve miras çalışmalarını başlı başına bir disiplin haline getirmesiyle tanınan Amerikalı tarihçi ve coğrafyacı

Bu, mimarlığın toplumun parçalanmasında veya birbirine bağımlı hale gelmesinde önemli bir rol oynaması nedeniyle, yerin mimarisi ile içinde bulunduğu toplumun doğası arasında bir tür bağlantı olduğunu gösterir (Al-Sabouni, 2016).

Tekrar Aldo ⁽⁴⁵⁾ Rossi'nin felsefesine dönülürse, kentsel dinamizmde değişmeyen tek ögenin, kolektif belleğin özünü taşıyan anıt olduğu açıktır.

Şehrin farklı katmanları, geri dönüşümsüz, özgün kalıplardır, yaşamın ilk ve ebedi dokusunu oluşturur. Esrar nasıl eroin bağımlılığının hammaddesiye, tarih de milliyetçi, ırksal veya kökten dinci ideolojilerin hammaddesidir ve eğer uygun bir geçmiş yoksa her zaman icat edilebilir. Böylece, amaçlanan şimdiki zamana daha büyük bir arka plan sağlamak için bu yoksul geçmiş meşrulaştırılır (Hobsbawm, 1993).

Yani mimarlık tasarımının ve üretiminin ideolojik içerikten arınmış olduğu anlamına gelmez; tam tersi, onunla dolmuştur. Ancak bu içerik biçimsel değildir, fakat bu biçimler toplumsal ve tarihsel bir bağlama yerleştirildiğinde ortaya çıkar. Buradaki soru şudur: Tarih her zaman bir ölçü olarak alınabilir mi?

Lawrence Durrell⁽⁴⁶⁾'e göre "Tarih, yanlış yaşam tarzının sonsuz bir tekrarıdır." Sovyet Sonrası Rusya da yeni bir ulusal kimlik bulma girişiminde bulundu. Bu kimlik Sovyet sonrası var olmayan Rus Ortodoksluğunu ifade eder (devrim öncesi zamanlar).

Stalin tarafından yıkılan Kurtarıcı İsa Katedrali'nin ve Kızıl Meydan'daki Diriliş Kapısı ve on yedinci yüzyılın başlarında Kazan Katedrali gibi diğer kayıp anıtların yeniden yaratılması bunun kanıtıdır. Yine de, politik olarak yararlı olan bu simgelerin sıfırdan yeniden oluşturulması, gerçek tarihi Moskova'nın endişe verici bir hızla kaybolduğu bir zamanda gerçekleşmiştir (Bevan, 2006).

Rosenfeld⁽⁴⁷⁾, Münih ve Hafıza kitabında savaşın ve yıkımın izlerini hatırlamanın insanların yas tutmaya devam etmesine neden olduğunu ve bu nedenle belirli yeniden yapılandırmaların yas tutmaya devam edememenin fiziksel bir tezahürü olarak görülebileceğini göstermiştir (Rosenfeld, 2000).

Rosenfeld'in anlatımının bir örneği Koski Mehmet Paşa Camiidir (Şekil 16).⁽⁴⁸⁾

45 Aldo Rossi: İtalyan bir mimar ve tasarımcı. Uluslararası üne sahip bir mimar olarak dört alanda başarılı çalışmalar yaptı: mimarlık teorisi, çizimler, mimarlık projeleri ve endüstriyel tasarımlar.

46 Lawrence George Durrell Britanyalı romancı, şair, oyun yazarıdır.

47 Gavriel David Rosenfeld Tarih Profesörü ve Fairfield Üniversitesi'nde Judaic Studies Lisans Programı Direktörü

48 Bu cami, Mostar Köprüsü'nün yaklaşık 150 metre kuzeyinde, Neretva Nehri üzerinde ve Türkiye Cumhuriyeti Başkonsolosluğu'nun yanında yer almaktadır.

Osmanlı mimarisinin erken dönem İstanbul tarzına ait olup, aşağıdaki özelliklere sahiptir: “ibadethanenin üzerinde bir ana kubbe, sundurma üzerinde üç küçük kubbe ve yapının sağ tarafında eğimli minare”. Cami 1618’de yapılmış, medrese daha sonra yapılmıştır. Kompleks, 1992-1995 savaşında ağır hasar görmüştür. 2000 yılında Türk hükümeti kompleksi restore etmiştir. (49)

Şekil 16. Koski Mehmet Paşa Camii (URL20, 2022)

Netice itibariyle mimarlık tüm değişken ifadeleriyle “insani durumu” ele almayı hedeflemelidir. Sadece “modaya uygun” yeni bina tasarımlarını arkasındaki beyni kutlamakla kalmamalı, aynı zamanda varoluş mücadeleleri yaşayan alanlarda gerçekleşen önemli dönüşümleri de vurgulamalıdır (Woods, 2004).

Savaş sonrası dönem için kolektif bir hafıza oluşturmadaki başarısızlık, birleşik bir tarih yazamama ya da savaş nedeniyle parçalanmış bir halk için ortak bir zemin oluşturmadaki yetersizliğin sonucu değildir.

Bazen nedenler, savaşın galip ya da mağlup bir taraf çıkaramamasından ve savaşın henüz istikrarlı dengelere ulaşmamış bölgesel gerçekliğe müdahale etmesinden kaynaklanmaktadır.

49 World Heritage Scanned Nomination, The Old Bridge area of the Old City of Mostar, 15th July 2005 File Name: 946rev.pdf

1.4.3.3. Hafıza / Kimliğin Sosyalleşme ile İlişkisi

Kent kimliğinin önemli bir parçasını oluşturan yapılı çevrenin kimliği, o kentteki sosyal ve kültürel yaşam hakkında da ipuçları vermektedir. Ayrıca yapılı çevrenin kimliği ile toplumun sosyal ve kültürel kimliği karşılıklı olarak birbirini etkiler (Biol, 2007).

Binalar / ortak alanlar, farklı grupların paylaşılan deneyim, kolektif kimlikler yaratıldığı ve gelenekler icat edildiği bir yer olabilir. Hannah Arendt⁽⁵⁰⁾ şunları savunmuştur: İnsan dünyasının gerçekliği ve güvenilirliği, öncelikle, üretildikleri faaliyetten daha kalıcı olan şeylerle çevrili olduğumuz gerçeğine dayanmaktadır (Arendt, 1958).

Mimari mirası moloz yığınınına dönenlerin yaşadığı kayıp, sadece malzeme maliyetinin ya da estetik değerin bozulması değil, mekânla ilgili hatıraların da kaybıdır. Tanıdık olan her şeyi kaybetmek (kişinin çevresini yıkmak) sürgün ettikleri anılardan yönünü kaybetmek anlamına gelebilir.

Anıların kaybı, bireyin ve toplumun ortak kimliğinin kaybını tehdit edecek ve bu kimliklerin güvenli devamlılığını bozacaktır.

Mesela en çok zarar gören, Hırvatlar ve Sırpalar arasında sıkışan Osmanlı mirasıydı. Örneğin Bosna Milli Kütüphanesi yakıldıktan sonra, Güneydoğu Avrupa'daki en büyük İslami ve Yahudi el yazmaları koleksiyonunu ve Osmanlı belgelerini içeren (7.000 Osmanlı belgesi, 19. yüzyıl kadaströ kayıt koleksiyonu) Saraybosna Doğu Çalışmaları Enstitüsü de yakılarak telafisi mümkün olmayan kayıplara neden olundu (Riedlmayer, 1995).

Bu koşullarda, koruma arzusunu yansıtan gruba olan bağlılığın yoğunlaşması söz konusudur. Etnik köken ya da dini kimlik, bir mahalle, şehir ya da ulus-devletle özdeşleşmekten daha önemli hale gelebilir. Kısmen bu unutulma, ona karşı savunma korkusu, bu çatışmaları çok vahşileştirebilir ve grup kimliğinin mimari temsillerinin kaderini çok hayati kılabilir. Bu anılar elbette tartışmalıdır, zamanla değişebilir. Bu her zaman gelişmekte olan ve hiç bitmemiş bir süreçtir. Bir noktayı vurgulamak gerekir ki, bellek basitçe geçmişte 'tarih' olarak adlandırılan şeydir; ikisi birleşmiştir (Nora, 2002).

Halbwachs⁽⁵¹⁾'a göre hatırlama eylemi sosyal çerçeveler olmadan düşünülemez.

50 (1906, 1975) Amerikalı siyaset bilimcidir.

51 (1877,1945) Maurice Halbwachs, kolektif hafıza kavramını geliştirdiği bilinen bir Fransız filozof ve sosyolog

Hafıza ve hatırlama yeteneği sosyalleşme sırasında kazanılır. Hafızanın şimdinin çerçeveleri içinde yeniden inşa edildiği, böylece yeniden inşa edildiği bağlama göre ona yeni bir anlam kazandırdığı yerdir. Bu yaklaşım, geçmişe sosyal yapılandırmacı yaklaşım olarak adlandırılabilir.

Kısaca şunu söyleyebiliriz: “Bireyin kendisini grubun perspektifine yerleştirerek hatırladığı söylenebilir, ancak grubun hafızasının kendini bireysel anılarda fark ettiği ve tezahür ettiği de onaylanabilir.” (Coser, 1992).

Buna göre insanlar aynı olayı kanaatlerine veya entelektüel eğilimlerine göre ve daha doğrusu kolektif olay / savaş tarihinin anlatımındaki vizyonlarına göre görececek şekilde bölünmüştür. Bazıları: “Tarihi binalar restore edilebilir ama hayatlarımızı kim yeniden inşa edecek ve anılarımızı kim geri yükleyecek? Demek istediğim, bizi bu harap şehirde tutan tek şey umuttur.” der.

İlk kitabı “Anavatan için bir Savaş”da Marwa Al-Sabouni, binaların toplulukları nasıl bir araya getirdiğinin altını çizerek, ya insanları bir araya getirdiğine ya da toplumun çöküşüne katkıda bulunduğuna dikkat çekmiştir (Şekil 17).

Suriye’deki antik kent, çok katmanlı bir geçmiş üzerine kurulmuş, onunla birleşmiş ve ruhunu emmiştir. İnsanlar kendilerine aidiyet duygusu veren bir yerde birlikte yaşadılar. Bu yerler arasındaki bu hassas denge, ilk olarak şehir planlamacıları tarafından, Fransızların hevesle tarihi dokuyu “iyileştirmeler” adı altında değiştirmeye başlamasıyla ortadan kalktı. (Al-Sabouni, 2016)

Şekil 17. Marwa Al-Sabouni'nin kitabından savaştan sonra Humus'un resimleri (URL-21, 2019)

Osmanlı döneminde geleneksel mimariye nostalji duygusu gelince, Al-Sabouni “Bu nostalji ile ilgili değil, geçmişin bize gönderdiği mesajla ilgilidir. Geçmişte bizim için neyin işe yaradığını gözlemlemeye, analiz etmeye çalışmalı, bu dersler temelinde inşa etmeye başlamalıyız.” şeklinde ifade etmektedir. (Al-Sabouni, 2016).

Her bina, çatlak veya yıkılmış duvarları arasında şehrin tarihinin bir çizgisini taşıdığından, ana ve tarihi simge yapılarının bazılarını koruyarak şehrin ruhunu korumak gerekir. Genel olarak, bu kurtarma görevlerinde, yıkım sonrası geleneklere, uyan sahte anılar yerleştirme tehlikesi vardır. Yeniden inşa edilen tarih, sahtecilik olduğunda geçmişin gerçek bir belgesi olarak okunabilir (Sebald, 1999).

1.4.3.4. Savaş Sonrası Koruma Adımları

Barış ve güvenlik, yaşanmaz hale gelen kentlerin kalbinden doğan bir rüyadır. Peki ya çatışma sırasında... İnsanların evlerini, geçim kaynaklarını ve hayatlarını kurtarmak için hızlı ve verimli bir şekilde organize olmaları gereken öngörülemeyen bir durum ortaya çıktığında, mimari ve koruma nasıl devreye girebilir?

Ortaçağ insanları, yaklaşan savaşımlardan çok önce kale duvarları inşa ettiler, hendekler kazdılar, savaş sona erdiğinde onları yeniden düzenlediler.

Benzer şekilde, gelecekte bir gün böyle yerlerin artık var olmayabileceği korkusuyla önemli yerleri belgelemek ve kaydetmek için çalışmışlardır (Gruendel, 2017).

Kapsamlı bir savaş sonrası kurtarma stratejisinin formüle edilmesi, genellikle şiddetli tartışmalara yol açar, çünkü herhangi bir strateji, çatışmanın doğasına ve neden olunan hasarın boyutuna bağlı olarak ideolojilere, sosyal gruplara, zaman dilimlerine ve farklı kültürlere uyarlanmalıdır.

Etkilenen her ülke kendi ulusal kurtarma stratejisini geliştirmelidir (Elkahlout, 2001). Savaş sonrası kurtarma stratejisi, yeniden yapılanmanın her aşamasında uygulanması gereken en önemli görevleri belirlemeye yardımcı olan, kaynak ihtiyaçlarının türünü, miktarını ve kurtarma faaliyetlerinin yerini gösteren çeşitli bir bilgi kümesi olarak tanımlanır (Barakat, 1993).

Gdańsk’ın planlama süreci, pek çok Orta ve Doğu Avrupa şehrinde olduğu gibi, kentin dışa dönük bağımsız ve stratejik doğasına meydan okuyan derin ideolojik, işlevsel ve profesyonel dönüşümlerden geçmiştir (Djordjevic, 2006; Stanilov, 2007).

Geleneksel evler, her bir binanın tam olarak yeniden inşası yerine cephelerin veya sokak kotlarının yeniden inşası olarak anlaşılması gereken tarihsel formlarıyla yeniden inşa edildi. (Şekil 18) Yeni bir kentsel yapının inşasıyla sonuçlandı. Müstakil evler, tarihi bölümlere tekabül eden ve ayrı cepheler kaplı bölümlere bölünmüş uzun bloklarla değiştirildi. (Bukal, 2017)

Şekil 18. Savaş öncesi ve sonrası koruma stratejisi Gdańsk Şehrin orijinal zihinsel imajını geri yüklenmesi. (URL-22, 2017)

Örneğin, Britanya’da, savaşın sonunda, özellikle şehir merkezlerinde konut sağlanması, sadece nicelik olarak değil, nitelik olarak da yetersiz görülüyordu. Mimari olarak, Le Corbusier⁽⁵²⁾ tarafından ifade edilen modernist arzu, “... Ruhen tatmin edici, insanlar ve çevreleri arasında uyum yaratan, toplulukları kötü konutların sefaletinden kurtaran bir ortam sağlamak” idi. (URL23, 2022).

Louis Sullivan’a⁽⁵³⁾ göre, İnşaat yapılırken dünyayla ilgili hikâyeler anlatılır ve fiziksel doğa yeniden yapılandırılırken kültürel manzara da yeniden yapılandırılır (Sullivan, 1947).

Ancak binalar hikâye anlatıyorsa, hikâyelerin binaları oluşturduğu doğrudur. Buna göre, bir koruma stratejisi oluşturmanın en acil görevlerinden biri, savaşı anlamlandırmaya çalışmak, insanların doğal ve sosyal çevreleri üzerinde bir hâkimiyet duygusu kazanmalarına yardımcı olan anlamları keşfetmek (veya oluşturmak) olmuştur. (Şekil 19)

52 (1887, 1965) Le Corbusier olarak tanınan Charles-Edouard Jeanneret İsviçre asıllı Fransız mimar.

53 (1856, 1924) İrlandalı-Amerikalı bir mimar

1.4.3.5. Şiddet ve Medeniyet Genel Değerlendirme

Mimari kimi zaman bölge sakinlerine verilen acıya katılır, kimi zaman da kendisini şiddetten bir sığınak olarak sunar. Bu tanım, binaların işlevlerinin ve sakinlerin etkileşim ve deneyimlerinin şiddet nedeniyle büyük ölçüde değiştiği kriz alanlarında meydana gelen geçişleri vurgulamaktadır. Yapılan her hata geçmiş uygarlıklardan günümüze kalan fiziksel izlerin silinmesine, bu nedenle de kimliğini yitirmiş bir fiziksel çevre ve bu çevrede köksüz / kimliksiz bir sosyal yapı oluşmasına neden olmaktadır.

Tarihi şehirleri korumak için harekete geçmezsek yok olacak, kitaplarda, posta pullarında resim ve hatıralardan oluşan bir koleksiyona dönüşecektir.

Binalarda yapılan kozmetik işlemlerle iyileşme sağlanamaz. İnsanlar değişimi görebilmeli ve hissedebilmeli, sonunda kabul edebilmeli, ona değer vermeli ve ardından meydana gelen şiddetin üstesinden gelebilmelidir.

Burada tartışılan fikirler, savaş halindeki tüm şehirlerde ortak olan mimarinin yok edilmesinden kaynaklanmaktadır. Kentsel dönüşümlerin tasarım projeleri ile tüm değerlendirmelerden sonra, yeterli yüksek kaliteli çağdaş tasarımın nasıl uygulanacağına ilişkin kararlar uygulanmalıdır ve bir alanın bütünsel otantik görünümünü korumak için hangi yönlerin önemli olduğu gereklidir.

1.5. Koruma

“Koruma” terimi, koruma veya bakım anlamına gelen Latince “conservo” kelimesinden gelir. Bu terim, geçmişte inşa edilmiş miras kaynaklarının şimdiki ve gelecekteki kullanımları için değerini, anlamını veya önemini korumak için kullanılan politikalar ve prosedürler için geçerlidir (GCI, 2009).

1.5.1. Pasif /Aktif Koruma

Koruma teriminin kökeni, tarihi dokunun tahribatından kaçınırken, kültürel peyzajın dengeli bir şekilde gelişmesini sağlama ihtiyacının siyasi olarak kabul edilmesinden doğmuştur (Jokilehto, 1999; Pevsner, 1975). Koruma, tehlikeli bir duruma karşı geliştirilmiş bir savunma mekanizması olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal anlamda: Kentleşmenin ve medeniyetin kalıcı kılacak değerlerin etkisiyle toplumlara kimlik ve kişilik kazandıran hatıraların aktarılmasıdır (Ekinci, 2005). Mirasın korunmasının tanımı, bu mirasın, mimari miras binalarını anlama, okuma ve bunlarla ilgilenme süreci aracılığıyla gelecek nesillere nasıl aktarıldığıdır (Hegazy, 2015).

Koruma, değerli olanı koruyarak ve değiştirilmesi gerekenleri etkileyerek, hedefli koruma olarak tanımlanan bir stratejidir (Ashworth, 2011).

Koruma, çoğu zaman yüzeyleri modernleştirirken formu korur ve geçmişin bugünle bir arada var olma hakkını vurgulamaktadır (Kuban, 2000).

Pasif Koruma, ilk zorunlu gereksinimler, bina cephelerini koruma ve yeniden kullanım uygulamalarında ortaya konmuş olup, katılımcı bir politika izleyerek farklı sorumluluklar da getirmektedir. Aktif koruma, tarihi alanların ekonomik, sosyal ve fiziksel yok oluştan korunmasının aktif uygulamasıdır (Appleyard, 1981). Ayrıntılı koruma, Tarihi bir çevrenin tüm iç/dış mekânlarının hassas bir yaklaşımla korunmasıdır. Korumada temel sorun, çağdaş müdahale ile tarihi yapının bütünleşmesidir. Bu, mimarların tarihi binaya yanıt olarak hem koruma hem de yeniliğin eleştirel yorumuna bağlıdır. Bu yaratıcı süreç, mevcut binanın detaylı bir şekilde incelenmesiyle gerçekleştirilebilir (Yüceer, 2005).

1.5.2. Restorasyon

“Restorasyon”, bir yapıyı onararak, eklemeleri kaldırarak ve eksik parçaları tamamlayarak özgün durumuna geri döndürmeyi ifade eden bir terimdir (Ouf, 2000). Mimari mirasın korunması için gerekli olan herhangi bir restorasyon çalışması, antik yerleşimlerin başlangıcından itibaren gözlemlenebileceği gibi, kaçınılmaz olarak müdahaleleri de içermektedir.

Her kültür, kendi toplumunun gücünü temsil etmek için anıtların restorasyonuna yönelik farklı tutumlar geliştirmiş ve bu da müdahalelerin üstlenildiği dönemin sanat ve estetik anlayışına göre değişmesine neden olmuştur (Yüceer, 2005).

Mimari açıdan koruma, kentin tarihi yapılarının veya bölümlerinin yaşatılması için gerekli tedbirlerin alınmasıdır (Fitch, 1990).

Başka bir deyişle, tarihi varlıkları belirlemek, değerlendirmek, onarmak, restore etmek ve yeniden kurmaktır. Jean-Baptiste Lassus'un ⁽⁵⁵⁾ tarihi anıtların restorasyonuna yaklaşımı kesinlikle bilimseldi.

Lassus'un 1845 yılında Arkeolojik kayıtlar'da yayınladığı bu açıklamada, restorasyonun niyetlerini bilimsel bir metodolojiye, ortaçağ mimarisinin tarihini aydınlatmayı amaçlayan "ulusal arkeoloji" ye dayanarak netleştirdi.

Sanatçının yaratıcılığının bir kenara itilmesi gerekiyordu. Mimar zevklerini, tercihlerini ve içgüdülerini bir kenara bırakmalı, mimarın tek ve sürekli amacı, mümkün olduğu kadar az sadece aciliyet söz konusu olduğunda muhafaza etmek, pekiştirmek ve eklemek olmalıdır. Biçim, malzemeler hatta eski çalışma yöntemlerini araştırmalıdır. Çünkü bu kesinlik ve tarihsel gerçek, yapı için malzemeler ve biçim kadar önemlidir (Lassus, 1845).

Onun da dediği gibi, "Restorasyon ayrıca eski bir anıtı yeniye dönüştürebilir ve tüm tarihi çıkarlarını yok edebilir". Bununla birlikte, dikkatli bir restorasyon yoluyla, anıta kaybettiği zenginliği ve ihtişamı geri verebileceklerine, anıtın görünüş birliğini ve detaylarını gelecek nesillere aktarabileceğine inanıyordu. (Jokilehto, 1986)

'Rehabilitasyon', binayı inşa edildiği ana işleve döndürmeyi amaçlarken, "uyarlanabilir yeniden kullanım", bina için uygun maliyetli yeni bir işlev bulmak için yeniden geliştirme sürecidir (Felix, 2007; Young, 2008). Örneğin, başlangıçta iki kat ve bir bodrum kattan oluşan Napredak Kültür Merkezine ⁽⁵⁶⁾1926'da üçüncü bir kat eklendi.

İkinci Dünya Savaşı sırasında, bina ulusal hükümet tarafından Napredak Cemiyeti'nden kamulaştırıldı ve bir çocuk hastanesine dönüştürüldü (Şekil 20). 1992'de merkez ciddi şekilde hasar gördü (kötü durumda ve sıva bezemelerinin çoğu eksik).

Plan, eski fotoğraf ve çizimler temelinde değiştirilebilecek binanın dış dekorasyonunun yenilenmesini öngörüyor. Sonunda yapı, derneği için çok işlevli bir merkez ve kütüphane olarak orijinal kullanımına geri döndürülmüştür. Mimari planlar, bazı iç bölümler ve binanın kamu hizmetleri ve hizmetlerinin iyileştirilmesi ile sınırlıdır.

55 (19 Mart 1807-15 Temmuz 1857), ortaçağ mimarisinin restorasyonu veya yeniden yaratılması konusunda uzman olan Fransız mimar.

56 1906 yılında Hırvat Napredak Kültür Derneği için inşa edilmiş bir Avusturya-Macaristan yapısı

Şekil 20. Napredak Kültür Merkezi

‘Bakım’ terimi, esas olarak binanın işlevlerini başarıyla yerine getirebildiği bir durumda bina parçalarını korumayı amaçlayan bir sürece adanmıştır. Aynı bağlamda, bakım terimi şu şekilde tanımlanabilir: Bakım onarım; sürekli bir kontrolü tanımlamaktadır. Hasar ve yanlış kullanıma karşı önlem almak demektir.

Tarihi yapının yapıldığı andaki fiziki durumunun sürekliliğini korumak demektir.

Sağlamlaştırma; minimal restorasyonun kendisidir. Yapısal bütünlüğün sağlanması amacıyla yapının orijinal malzemesine bilimsel olarak gerçekleştirilen fiziksel müdahaledir. Bütünleme; Binanın eksik kalan kısımlarının özgün tasarımıyla bütünleşecek şekilde tamamlanmasını tanımlamaktadır (Tutkun, 2009).

Anastylosis; arkeolojik alanlarda bulunabilen orijinal parçalarla anıtı yeniden inşa etmek olarak tanımlanmaktadır. Yeniden yapım; aynı alanda yok olmuş yapıların yeniden inşasını tanımlamaktadır. Yenileme-Yeniden Kullanım; tarihi yapıların gerek aslına uygun işlevlerini sürdürmelerini sağlayarak gerekse yeni kullanıcılara yeni alanlar bularak modern ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır (Tutkun, 2009).

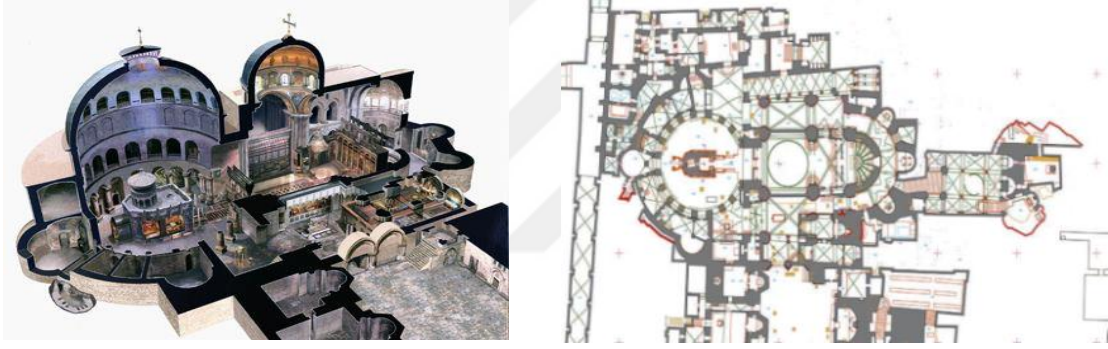
Profesör Giuseppe Fanfone ⁽⁵⁷⁾, İtalyan restorasyon yöntemi hakkında şunları söyler: “Restorasyon öncesi aşamaları, gerçek restorasyon aşamaları kadar önemsiyoruz.” Ayrıca Türkiye’ye geliş amacının özellikle bazı yapıları (Tekkeleri) incelemek ve fotoğraflamak olduğunu, bu çalışmanın mevcut restorasyon süreçlerinde kendisine bir referans olacağını belirtiyor.

57 Kahire’deki "İtalyan-Mısır Restorasyon ve Arkeoloji Merkezi" Müdürü. Roma’daki "Devlet Sanat Enstitüsü" profesörü.

1.5.2.1. Restorasyon Çalışmalarına Örnekler

1.5.2.1.1. Kutsal Kabir Kilisesi

Kutsal Kabir kompleksi, çok sayıda restorasyon, değişiklik ve eklemenin sonucudur. Farklı Hristiyan mezheplerini barındıran muazzam ve karmaşık bir yapıdır (Şekil 21). Farklı topluluklar, 1852’de Osmanlı Sultanı I. Abdülmecid tarafından tanımlanan statükoya göre hala yaşamaktadır. Kilise, çoğu 1999’un sonundaki bin yıllık kutlamalardan önce gerçekleşen restorasyon sırasında keşfedilen gizli duvarlar ve boşluklarla doludur (Biddle et.al, 2000).

Şekil 21. Sırasıyla Kutsal Kabir Kilisesi, Kutsal Kabir Kilisesi’nin planı (URL-26, 2022)

Kutsal Kabir Kilisesi’nin yapısının dayanıklılığı, insanların mekân, beden ve ruhun kaynaştığı gerçek mekânların ve binaların tarihi hikayelerden ayrılamaz olduğuna olan güvenine bağlıdır. (Şekil 22)

Restorasyon: En son restorasyon girişimi 1810’da “Komnenos” olarak bilinen mimar tarafından tamamlandı. Bundan sonra, bu eşsiz anıt, yapısal bütünlüğünü eski haline getirmek ve sürdürülebilir korunmasını sağlamak için acil müdahaleler gerektiren, önemli ek hasar ve deformasyon yaşadı. (Moropoulou et.al, 2017)

Ekibin seçtiği restorasyon harcının özellikleri, yeni malzemenin uygulanmasından önce yapısal performansını doğrulamak için yapının bir sonlu eleman modeli tarafından

değerlendirildi. ⁽⁵⁸⁾Çalışma boyunca, devam eden dokümantasyon ve izleme, yalnızca karar vermek için değil, aynı zamanda anıtın sürdürülebilirliğini tehlikeye atabilecek faktörleri aydınlatmak için de önemli bir araçtı (Moropoulou, 2017). Çalışmaya başlama anlaşması 22 Mart 2016’da üç Kilise (Rum, Latin, Ermeni) tarafından imzalandı. Şantiyenin yönetimi Atina Politeknik Üniversitesi’ne emanet edildi, üç dini yetkili işin durumunu birlikte değerlendirip nasıl ilerleyeceklerine karar verdiler.

Şekil 22. Kudüs’teki Kutsal Kabir Kilisesi’nde yenilenmiş Edicule (URL-28, 2023)
(URL-27, 2019)

Anlaşmanın ardından, yapısını güçlendirmek için “Edicule” söküldü ve yeniden monte edildi. Üzerini örten mermer levhalar temizlendi, restore edildi ve titanyum cıvatalarla sabitlenerek yeniden birleştirildi; eskisine uygun malzemelerle onarımlar yapılmıştır.

2017 yılında restore edilen “Edikule” kırmızımsı mermerden yapılmıştır.

1.5.2.1.2. Mescid-i Aksa

Mescid-i Aksa, İkonik altın kaplı cami olan Kubbet-üs Sahra’nın yanında, Kutsal Alan’ın içinde yer almaktadır. Mescid-i Aksa UNESCO Dünya Miras Listesindeki İslam’ın en kutsal üç alanından biridir. Bununla birlikte, Yahudi halkı da Tapınak Dağı olarak bilinen aynı yer üzerinde hak iddia etmektedir (yıkılmış iki Yahudi tapınağının kalıntıları). Sonuç

58 Edicule, tamamen sökülemeyen farklı malzeme katmanları içerdiğinden, anıtın farklı yapım aşamalarından çeşitli katmanları güçlendirmek ve homojenleştirmek için yeni harçlarla birlikte uyumlu ve performanslı derzlerin uygulanması gerektiği de belirlendi.

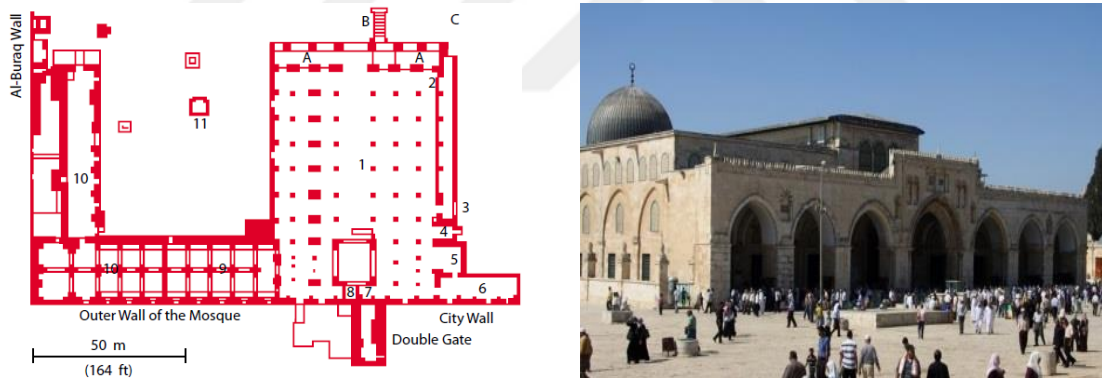
olarak, bugüne kadar bileşik, devam eden İsrail-Filistin sorununda hem sembolik hem de gerçek bir parlama noktası olmaya devam etmektedir (URL-29, 2021).

Kubbet-üs Sahra ve Mescid-i Aksa'nın yeri ve tasarımı, bu anıtların ve Haram bölgesinin farklı dinler için tarihsel sembolizmlerini ve kutsallıklarını aldıkları kavramsal/kozmolojik ilişkilerle ilgilidir

Aslen 711 yılında inşa edilen Mescid-i Aksa, 12. yüzyıldan beri boyut ve plan olarak önemli bir değişiklik göstermemiştir (Şekil 23).

1969 yılında çalışmalara başlandığında caminin çevresi ve kubbesi kötü durumdaydı. Caminin kubbesi betondan yeniden inşa edilmiş ve orijinal nervürlü kurşun levha yerine eloksallı alüminyumla kaplanmıştır. Oluklu alüminyum dış kaplama, orijinaline uyması için kurşunla değiştirilmiştir

Tamir edilemez bir şekilde kaybolduğu düşünülen kubbe iç kısmının 14. yüzyıl boyalı süslemeleri gün ışığına çıkarılmış ve trateggio⁽⁵⁹⁾ tekniği kullanılarak tamamen yeniden yapılmıştır (URL-30, 2022). Bu amaçla sulu boya kullanılmıştır.

Şekil 23. Kudüs'teki Mescid-i Aksa⁽⁶⁰⁾ (URL-29, 2021)

59 Ayırt etmek için ince dikey çizgiler kullanan bir yöntemdir. Bu teknik, büyük alanları hasar görmüş eski tuvali restore etmek için kullanılır. Buradaki fikir, gözü uzaktan aldatmak için düz çizgiler çizmektir ancak yakından bakıldığında, izleyici hangi bölümün sanatçı tarafından boyandığını ve hangisinin restore edildiğini açıkça görebilir (orijinal çalışmanın bütünlüğüne saygı göstermek). (URL-31, 2021)

60 Mescid-i Aksa, Haram-ı Şerif Filistin Uluslararası İlişkiler Araştırmaları Derneği, Kudüs, August 2013

(A) Bir sundurma, (B) Yeraltı odalarına giden basamaklar, (C) "Mesih'in Beşiği"ne Giden Adımlar. (1) İbadet salonu, (2) Çeşme, (3) İlyas Kapısı (4) Zekeriya Mihrabı, (5) Kırk Şehitler Camii, (6) Ömer Camii, (7) Mihrap (namaz nişi), (8) Minber (minber), (9) Beyaz Cami (Kadınlar Camii), (10) İslam Camii, (11) Yusuf'un Kubbesi. TİKA, Ramallah.

İçteki ahşap kubbe onarılmış, boşluklar ahşap kaplama ile kapatılmış ve üzerine sıvalı yüzey eklenmiştir. ⁽⁶¹⁾ İç ve dış duvarların yüzeylerinin güçlendirilmesi ve restore edilmesi, yangın veya eskime nedeniyle zarar görmüş veya önceki çalışmalarda iyi restore edilmemiş sütunların restore edilmesi ve dekoratif mermer panolar gibi başka restorasyon çalışmaları da yapılmıştır.

1.5.3. 19. Yüzyıl Düşünürlerine Göre Koruma Düşüncesinin Gelişimi

Koruma ve restorasyon teorileri, İtalyan Rönesans'ı ile başlayan, ardından on sekizinci yüzyılın sonundaki Fransız Devrimi ile başlayan ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası politika ile biten üç belirli dönemden geçmiştir (Jokilehto, 1986).

George Dehio ⁽⁶²⁾, koruma kavramını şu şekilde ifade eder: “Bir anıtı güzel bulduğumuz için değil, milli varlığımızın bir parçası olduğu için muhafaza ediyoruz. Anıtları korumak, zevk aramak değil, dindarlık yapmak demektir. Estetik hatta sanat tarihi yargıları değişir. Değer için değişmeyen ayırt edici özellikler burada yatmaktadır” (Dehio, 1905).

Alois Riegl ⁽⁶³⁾, uluslararası koruma eğiliminin farkındaydı ve insanlık duygusunun diğer ülkelerin tehlike altındaki mirasını da koruma güdüsü olduğunu belirtti. Bu durum vatanseverlik duygularının bir parçası olduğu kadar insanlık duygusunun da bir parçası olabildiği düşünülmektedir (Riegl, 1905).

William Morris ⁽⁶⁴⁾, tarihi binaları restore etmeye odaklanırken; John Ruskin restorasyondan çok korumayla ilgilenmiştir. Aynı zamanda Eugène Viollet-le-Duc'un bakış açısı, bir koruma yöntemi olarak tarihi binaların yeniden inşasına dayanıyordu (Jokilehto, 1999; Pevsner, 1975).

Örneğin, John Ruskin ⁽⁶⁵⁾, (The Seven Lamps of Architecture)'da (1849), “Hafıza Lambası” nda, “Restorasyon kelimesinin gerçek anlamı ne halk tarafından ne de kamusal anıtları önemseyenler tarafından anlaşılmaz. Bir binanın yaşayabileceği en büyük yıkım anlamına gelir. Hiçbir kalıntının toplanamayacağı bir yıkımdır. Yok edilen şeyin yanlış

61 THE RESTORATION OF AL-AQSA MOSQUE AL-HARAM AL-SHARIF, JERUSALEM Restoration: The International Centre for the Conservation and Restoration of Monuments, ICCROM. Completed 1983.

62 (1850, 1932) Georg Gottfried Julius Dehio, Baltık Alman sanat tarihçisi.

63 (1858,1905) Avusturyalı sanat tarihçisi

64 (1834, 1896) İngiliz şair, desinatör, roman ve sanat yazarı, ressam.

65 John Ruskin XIX. yüzyılda yaşamış İngiliz yazar, şair, sanat ve toplum eleştirmenidir.

tanımlanmasının eşlik ettiği bir yıkımdır. Bu önemli konuda kendimizi kandırmamıza izin vermeyin.” şeklinde belirtmiştir.

“Ölüleri diriltmek imkânsız olduğu gibi, mimaride şimdiye kadar büyük ya da güzel olan bir şeyi restore etmek de imkânsızdır. O halde restorasyondan bahsetmemize izin vermeyin. O şey baştan sona bir yalandır.”

Bu arada Mezmurların sözleri, Mimarının Yedi Lambası’nı bestelemesi için Ruskin’e ilham vermiştir: “Sözün ayaklarıma bir lambadır ve yoluma bir ışıktır... Tanıklıklarını sonsuza dek miras olarak kabul ettim, çünkü onlar kalbimin sevincidir. Sonuna kadar bile senin yasalarını yerine getirmek için kalbimi eğdim.” Mezmurlar 119:105 TCL02 Sözün adımlarım için چرا, Yolum için ışıktır. Lambalar, mimarın çalışması gereken ışıklardır. ⁽⁶⁶⁾

Mimarının Yedi Lambası, koruma kavramının felsefi boyutunu açıkça yansıtır. Mesela, Hafıza lambası, mimara, içinde yaşadığı toplumun gereksinimlerine ve alışkanlıklarına uyma gerekliliğini öğreten kalıcı tarihsel uygunluk izlenimidir.

Koruma kavramını tekrar gözden geçirerek şunları buluruz: Koruma, hem çürümeyi önlemek hem de değişimi dinamik olarak yönetmek için atılan eylemdir. Kültürel / doğal mirasımızın ömrünü uzatan tüm eylemleri benimsemektedir. Fakat amaç, tarihi binaları kullananlara sunmak, bu binaların sahip olduğu sanatsal / insani mesajları merak ederek sunmaktır (Feilden, 2003).

Değerli kültürel miras kaynakları yeniden kullanılabilir olsa da, bunlar ne yenilenebilir ne de değiştirilebilir. Bu, binaları değiştirmeye yönelik tüm müdahalelerin hem binaların kendisine hem de daha geniş bağlamlarına asgari düzeyde rahatsızlık vermesi gerektiği anlamına gelir (Franco et al, 2017). Yani, asgari etkili eylem her zaman en iyisidir; Mümkünse, eylem geri dönüşümlü olmalı, gelecekteki olası müdahalelere halel getirmemelidir.

66 **Fedakârlık lambası** temelde dini veya diğer kamusal karakterdeki büyük eserlerle ilgilidir.

Gerçeğin lambası, zihnin gerçek güzelliğin tüm tatsız ikamelerinden hoşlanmamasına ve materyal zenginliğinin tüm aldatıcı görünümüne ya da kurucunun araçlarının ötesindeki maliyetli emek harcamalarına karşı reddetmesine neden olan ahlaki veya entelektüel aydınlanmadır. **Güç lambası**, hızlılık ve dayanıklılığın mimari ihtişamın temel unsurları olduğu duygusudur. **Güzelliğin lambası**, biçim veya renkteki tüm tutarsız güzellikler ile bir yapının amacı ve tasarımıyla uyumlu olmayan her süslemenin karışımını reddeden zariflik duygusudur. **Yaşamın lambası**, mimardaki içgüdüsel canlılıktır; bu, ona, başkalarından form ve kombinasyon önerilerini benimsediğinde bile, işine özgünlük katmasına ve sadece cansız bir kopyayı yeniden üretme riskinden kaçmasına olanak sağlar. **Hafıza lambası**, mimara, içinde yaşadığı toplumun gereksinimlerine ve alışkanlıklarına uyma gerekliliğini öğreten kalıcı tarihsel uygunluk izlenimidir. **İtaat lambası**, genç mimarın, sanatında usta olmayı arzulamadan önce uzun bir öğrenci olarak kalmayı küçümseme kararı ve yeni başlayanların kendilerini kurallardan üstün görmelerine neden olan gururdan kaçınma kararıdır.

Koruma planı her bir durum için doğru yolu aramalıdır, örneğin: duvarların dengelenmesi, ancak gereksiz eklemeler yoluyla harabe karakterinin bozmadan sadece dengeleme faaliyetidir. ‘Yeniden yapılanma’ terimi, şehrin görsel algısını korumak için özgün yerlerinde sıfırdan yeniden inşa edilen tarihi binalara adanmıştır (Felix, 2007).

1.5.4. Yeniden Değerlendirme

Yeniden değerlendirme, tarihsel varlığın eski değerini canlandırmak, bu değeri kendisine yeniden yüklemek, “tarihi” ortaya çıkarmak, onu hem okunabilir hem görünür hem de algılanabilir kılmak anlamına gelir. Henüz dolmamış geleneksel mimari / kentsel değerlerin yeniden icat edilmesidir, aynı zamanda bu keşif rasyonel olabilir bir modeldir (Hasol, 1988).

Örneğin: Koldinghus, Denmark ⁽⁶⁷⁾ (1972-1994) Koruma ilkeleri tasarım sürecini yönlendirdi ve koruma planı yapılmadan önce mevcut durum analiz edilerek gerekli arkeolojik araştırmalar yapılmıştır (Şekil 24).

Tarihi, kültürü, hafızası, anlatısı, geleneği, yapı tipolojisi ve programı bir yerde yaşama, kullanma ile ilgili edinilen bir dizi bilgi olarak “içerik” fikrini geliştirdiler. (Exner, 1994)

Kalıntı duvarları arasında serbest duran sütunlara sahip bir yapı fikri ortaya çıkmıştır. Koruma strateji, kalenin dış barok formu ve tek biçimli pencere ritmi tuğla ile doldurulmasına; diğer malzemelere sadece duvarların yapısal olarak dengesiz olduğu yerlerde izin vermiştir.

Sütunlar, hareketli tabanlara sahip dallanmış sütunlar haline getirilmek için detaylandırılmıştır. Yeni işlevsel bileşenler, hem görsel hem de yapısal olarak eskilerden net bir şekilde ayrıldı. Eski yapının içinde, çatıyı destekleyen sütunlarla yeni, bağımsız bir ahşap yapı vardı.

67 Koldinghus, Jutland yarımadasının güney orta kesimindeki Kolding kasabasında bulunan bir Danimarka kraliyet kalesidir.

Şekil 24. Koldinghus⁽⁶⁸⁾ (Tarihin Teknik Temsili) (URL-32, 2022)

Tarihsel değerler, önerilen müdahalelere karar vermede kamu önceliklerini sistematik olarak tanımlamaya ve binanın bireysel muamelesinin kapsamını ve doğasını tanımlamaya yardımcı olur (Petzet, 2004).

Bu nedenle, geniş bir kültürel çerçeveye ve olgun bir duyarlılığa dayalı sağlam bir değerlendirme, doğru değerlendirmeler yapma olanağı sunar.

Tarihi binaların yapısal değerlendirmesi, inşa edilme biçimleri ve kullanılan malzemeler açısından belirli bir sorun teşkil etmektedir. Zararlar bazen uzun yıllar boyunca birikir. Bazen bu yapıların nasıl onarılacağına, estetik ve kültürel değerlerinin nasıl korunacağına karar verilmesi zaman alır (Hrasnica, 2009).

1.5.4.1. Yeniden Değerlendirme Çalışmasına bir Örnek: İtalya - Aziz Mark'ın Çan Kulesi⁽⁶⁹⁾

Venedik şehri her zaman inançla hareket etmiştir. Sel ve batma arasında, şehrin olduğu kadar uzun süre hayatta kalması, erken mühendisliğe bir övgüdür. Ancak İtalyan taş ustaları bile Tanrı'nın her eylemini açıklayamaz. "Piazzetta" ya girerken, çan kulesi ana meydan için görsel bir çekim noktasıdır (Şekil 25). Çan kulesi, iki kare arasında eksenel bir odak noktası gibidir. Çevredeki binalardan daha yüksek olması da bu algıyı güçlendiren bir diğer etkidir. (Apak et.al, 2015). Ortaçağ kronikleri, kulenin temelinin atılmasının uzun süre devam ettiğini öne sürüyor. Gecikmeler büyük olasılıkla uygun inşaat tekniklerinin geliştirilmesinin yanı sıra yapı malzemelerinin bulunup ithal edilmesindeki zorluklardan kaynaklanıyordu. (Michela, 1991)

68 Inger Exner –Johannes Exner

69 Bazilikanın çan kulesi (99) metre ile Venedik'in en yüksek binasıdır.

Şekil 25. Italy, Venice, San Marco (URL-33, 2021)

1873-1874'te çan kulesinin yanlarından eğimli tezgâhlar kaldırıldığında, üssün kötü durumda olduğu keşfedildi. Fakat restorasyon, yüzey hasarını onarmakla sınırlıydı.

Benzer şekilde, kazılar, temelin durumu ve yapının sağlamlığı konusunda endişelere yol açtı. (Distefano, 2012) . Yine de 1892 ve 1898'deki denetim raporları kulenin tehlikede olmadığı konusunda güven veriyordu. Ardından gelen restorasyon düzensizdi ve öncelikle yıpranmış tuğlaların ikame edilmesini içeriyordu (Distefano, 2012).

Kısa bir süre sonra kulenin kuzey tarafında büyük bir çatlak oluştu, ancak teknik komisyon yapıya herhangi bir tehdit olmadığını belirledi. 14 Temmuz 1902'de Venedik'teki San Marco Çan kulesi çöktü (Şekil 26). Çan kulesinin kendisi hakkında ne yapılmalı konusunda, sadece İtalya'da değil, birçok yabancı ülkede, özellikle Fransa ve İngiltere'de ilgili insanlar arasında uzun bir tartışma başlattı.⁽⁷⁰⁾

70 Çöküşün kesin nedeni bilinmemektedir, ancak çökmesine neden olan çok sayıda olası faktör vardır. Birincisi ve en önemlisi, kulenin orijinal temeli "iki kat meşe kirişlerden oluşan bir platform üzerine inşa edilmişti, bu platformun kendisi, beyaz kavak yığınlarının sürüldüğü bir kil yatağın üzerinde duruyor" (Palmer, 1903) .

Şekil 26. July 14, 1902 kule çökmesi (URL-34, 2021)

Çökmenin, yapının kademeli olarak artan aşırı yüklenmesinden kaynaklandığı düşünülüyordu. ⁽⁷¹⁾ Orijinal kuleye göre, daha fazla stabilite sağlamak ve toplam ağırlığı azaltmak için yapısal değişiklikler yapıldı. Tipik İtalyan felsefesine göre, “com’era, dov’era” yani (How it was, Where it was), bu cümle şu anlama gelir: “nasıldı, neredeydi”.

Görüşler güçlü bir şekilde iki tarafa bölündü: onu yeniden inşa etmek isteyenler ve yeniden inşa edilmeye karşı olanlar ⁽⁷²⁾. Milano Güzel Sanatlar Akademisi, çağdaş çözümler bulmak için bir yarışma bile düzenledi.

Onu eski haliyle yeniden inşa etme arzusu galip geldi (Beltrami, 1903). Tuğla yüzeyli yapılmasına karar verildi. Ağırlık, kulenin hem iç hem de dış şaftlarına dağıtıldı. Yeni kule, betonarme bir yapıya sahip olmasına ve eskisinden biraz daha uzun olmasına rağmen orijinalinin bir kopyasıdır. (Marchesini, 2002)

1.5.5. Bölüm Sonuçları.

Tarihi bina korumasının temeli, bina, kalıntıların listelenmesi ve programlanması, düzenli denetimler, dokümantasyon ile şehir planlama, muhafazakâr eylem yoluyla mevzuatla belirlenir. Esas olarak tarihi binalardan oluşan yapılı çevrenin korunmasının

71 O zamanki haberler, Büyük Kanal’ın sürekli olarak taranmasının zeminin kaymasına neden olduğuna dair yerel şikâyetlere atıfta bulunuyor. Meydandaki mevsimsel sel ve yüzyıllar boyunca yapılan yenilemelerin geçici doğası da buna katkıda bulunmuş olabilir. (URL-35, 2017)

72 Diğer inşaat projelerinde kullanılabilecek tuğlalar kurtarılırken, kullanılmayan molozlar döküldüğü denize taşınmıştır. Saha enkazdan arındırılmış ve eski kulenin kalan kısmı yıkılmış ve malzeme kaldırılmıştır. Ortaçağ vakfının kazıkları incelendi ve sadece orta düzeyde takviye gerektiren iyi durumda olduğu bulundu.

kapsamı, şehir planlamasından çökmekte olan bir eserin korunmasına veya konsolidasyonuna kadar uzanmaktadır (Feilden, 2003).

Buna karşılık, yaşadığı eski bir kasaba, yalnızca koruma önlemleri kullanılarak tarihi bir bölge olarak korunamaz. Pek çok tür eserin kullanım değeri, koruma çalışmaları dışında kalan onarım veya dikkatli rehabilitasyon gerektirir, bu nedenle kesinlikle restorasyon, belki de yenileme çalışmaları içeren ek koruma yöntemlerini de içerir. Ancak, koruma her zaman çalışma alanındaki tüm müzakerelerin başlangıç noktası olarak kalacaktır. (Petzet, 2004)

1.6. Uluslararası Tüzükler (Felsefi Boyut)

Yerel, ulusal ve uluslararası hukuk ve yönetim sistemlerindeki farklılıklar nedeniyle, bilim adamları ve uygulayıcılar tarafından koruma hedefleriyle ilgili seviyelerde belirli endişeler dile getirilmiştir (Cullinane, 2012). Bu sorunu çözmek için, karar verme ile ilgili koruma tüzükleri, kılavuzları ve standartları oluşturulmuştur (Matero, 2007).

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Milletler Cemiyeti'nin kurulmasının ardından, Atina Konferansı, tarihi yapıların korunması, yasama ve koruma konularının çözümlenmesi için başlangıç noktası olmuştur. Atina tüzüğünün yerini alan Venedik (1964) tüzüğü dünya çapında anıtların korunmasında en iyi bilinen yol gösterici olmaya devam etmektedir. Sistematik bakım, sosyal kullanım ve kanıtlanmış onarım tekniklerinin değerini tanıtmada konusunda benzersiz bir itibara sahiptir (Stovel, 1995).

ICOMOS'un Moskova'daki Genel Kurulu (1978), Venedik Tüzüğü'ne uyumlu bir dizi paragraf eklenmesini, boşlukların doldurulmasını ve gerekli bazı maddelerin uyarlanması önermiştir. Aşağıda, kültürel mirasın korunmasına yönelik en önemli uluslararası sözleşmeler ve anlaşmalar incelenecektir:

1.6.1. Atina Tüzüğü (1931)

Tüzük, uluslararası tarihi koruma belgelerinin temel ilkeleri haline gelen genel politikalar ve ilkeler, idari /yasal araçlar, koruma teknikleri, uluslararası işbirliğini içeren yedi temel tema ve çözümü içeriyordu. Ayrıca şehrin yaşamına, tarihi mirasa büyük önem vermektedir.

Tüzük, şehre kısmi olmayan bütünsel/bütünleşmiş bir bakış açısıyla bakma arzusunu içerir ve onu belirli bir yapı içinde aralarında bağlantılı bir dizi mekânsal ögenin bütünleşmiş bir sistemi olarak kabul eder. Bu unsurlar arasındaki ayrım organik bir ayrım olarak değil, daha ziyade çevrenin mekânsal olarak organize edilmesi için toplumun ihtiyaçlarından kaynaklanan bir ayrım olarak kabul edilir. Kentleşme sürecinin hızlı gelişimi konusu ilk kez sosyal davranışta pek çok değişikliğe yol açan bir süreç olarak sunulmuştur. (URL-36, 2020)

1.6.2. Lahey Tüzüğü (1954)

Silahlı Çatışma Durumunda Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Lahey Sözleşmesi (1954): Anlaşma, silahlı bir çatışma durumunda etkilerle nasıl başa çıkılacağına ve çatışmanın her bir tarafının hangi sorumlulukları içerdiğine ilişkin bir açıklama ile ilgilidir.

Taraflar ayrıca barış zamanında, uygun gördükleri önlemleri alarak, kendi bölgelerinin sınırları içindeki kültürel eserleri silahlı çatışmanın öngörülebilir sonuçlarına karşı korumaya hazırlanmayı taahhüt ederler. Anlaşma ayrıca, intikam almak gibi kültürel antikalara yönelik herhangi bir eylemde bulunmaktan kaçınma taahhüdünü de içerir. Anlaşma, 40 maddelik sekiz bölümden oluşmaktadır.

1.6.3. Venedik Tüzüğü (1964)

Venedik tüzüğü, koruma alanı hakkında farkındalık ve geniş bir anlayış yoluyla antik (arkeolojik) yapılardan tarihi yerlere (alanlar) aynı zamanda somut mirastan soyut mirasa bir paradigma değişimini temsil ediyordu. Yani Venedik Şartı'nın içeriğinin analizi sayesinde, miras teriminin tanımının değiştiğini, anlamının somut olandan soyuta doğru genişlediğini fakat önerilen yönergelerin mimari restorasyon sürecinin ilgi alanına giren kısmın tam olarak ne olduğunu belirtmediği görülmüyordu. Venedik tüzüğüne miras kaynakları için üç farklı kelime kullanıldı: (anıtlar-sitler-binalar). Burada, konferansın odak noktasının daha çok genel bakım operasyonlarının bir parçası olarak kullanılan teknik çözümler olduğu anlaşılmaktadır.

Kuşkusuz, Venedik Şartı, kültürel mirasın çok sayıda yaklaşıma ve var olan tehditlere karşı korunmasının önemi konusundaki uluslararası endişenin güzel bir ifadesidir. İlkeleri kesinlikle tesadüfen sonuçlanmadı, ancak bilinçli bir şekilde formüle edilmiş olmasına rağmen, birçok kişi tarafından yaklaşımında çok katı olduğu ve özellikle kentsel korumada önemli olduğu düşünülen çeşitli yönleri içermediği için eleştirildi. Venedik Şartı'nın mimarın rolüne ilişkin hükümlerini gözden geçirerek, mühendise toplumun vizyonu, eğilimlerini yaratmasına, eleştirmesine, değerlendirmesine ve ifade etmesine olanak tanıyan ek bilgi değerleri elde etmeye dayanan örtük bir rol verdiğini görülmüştür.

1.6.4. Amsterdam Deklarasyonu (1975)

Avrupa Mimari Mirası Kongresi 21- 25 Ekim 1975. Amsterdam deklarasyonunda yer alan en önemli maddeler arasında:

Mimari koruma marjinal bir mesele olarak değil, şehir ve ülke planlamasının ana hedefi olarak düşünülmelidir. Eski alanların ıslahı, mümkünse, bunun, sakinlerin sosyal bileşiminde büyük bir değişikliği gerektirmemesini sağlayacak şekilde tasarlanmalı ve yürütülmelidir. Kamu fonları tarafından finanse edilen restorasyondan toplumun tüm kesimleri faydalanmalıdır.

Binaların ve mimari veya tarihi öneme sahip alanların restorasyon, uyarlama ve bakım maliyetlerini karşılamaya yardımcı olmak için, yerel makamlara yeterli mali yardım sağlanmalı ve benzer şekilde özel mülk sahiplerine mali yardım sağlanmalıdır.

Bugünün yeni binaları yarının mirası olacağından, çağdaş mimarinin yüksek kalitede olması için her türlü çaba gösterilmelidir.

Ani toplumsal değişimlere rağmen bireylerin kimliklerini bulmalarını ve kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan çevreleri sürdürmek veya yaratmak istiyorsak, çevrede tarihsel sürekliliğin korunması gerektiği bilinmektedir.

Mimari mirasın korunması, yakın geçmişte sıklıkla olduğu gibi, ikincil bir düşünce veya burada eylem gerektiren bir konu olarak ele alınmak yerine, kentsel ve bölgesel planlamanın ayrılmaz bir parçası haline gelmelidir. Korumacılar ve planlamadan sorumlu olanlar arasında kalıcı bir diyalog bu nedenle vazgeçilmezdir.

Planlamacılar, tüm alanların aynı olmadığını ve bu nedenle bireysel özelliklerine göre ele alınması gerektiğini kabul etmelidir. Mimari mirasın estetik ve kültürel değerlerine

ilişkin iddiaların tanınması, eski mimari kompleksler için belirli amaçların ve planlama kurallarının benimsenmesine yol açmalıdır.

1.6.5. Washington Tüzüğü (1987)

Tarihi Kentlerin ve Bölgelerin Korunması için Washington Şartı: Washington tüzüğü, sakinlerin koruma programına katılımını vurgulayarak, birincil düşüncenin sakinler için olduğunu belirtti, ayrıca kentsel yenileme politikalarının tarihi kentin özgünlüğüne saygı duyması gerektiğine ek olarak, konutları iyileştirmenin korumanın birincil hedeflerinden biri olması gerektiğini savunmuştur.

1.6.6. Uluslararası Arkeolojik Miras Anıtları Şartı)1990(

Madde (2). Bu tüzük, bütünleşmiş koruma olan önemli bir noktaya odaklandı. Koruma politikaları, arazi kullanımı, geliştirme ve planlamanın yanı sıra kültürel, çevresel ve eğitim politikaları ile ilgili politikalarla bütünleştirilmelidir. Kültürel mirasın korunması küresel, ulusal, bölgesel ve yerel planlama politikalarıyla bütünleştirilmelidir. Aktif sivil toplum katılımı bunun bir parçası olmalıdır (URL-37, 2023).

1.6.7. Paris Tüzüğü (2003) ⁽⁷³⁾

Bu anlaşmaya göre somut olmayan kültürel varlık şu konuları içerir: Sözlü miras, hem ifadeler hem de somut olmayan kültürel miras için bir araç olarak dili içerir. Müzik, sahne sanatları, sosyal alışkanlıklar, doğa/ dünya ile bilgi ve etkileşim, el sanatları ve geleneksel ürünler.

73 Somut Olmayan Mirasın Korunmasına İlişkin Sözleşme

1.6.8. Bölüm Sonuçları

İnsanların ortak alanlarından olan, kentler ve kentsel çevreler, farklı dönemlerde farklı uzmanlar (mimarlar, plancılar, kent tasarımcıları) tarafından planlanmış ve tasarlanmıştır. Toplumun değişen iç dinamikleriyle birlikte yaşanan yapıli çevre de bir değişim ve gelişim göstermiştir.

Özellikle hızlı kentleşme süreci ile birlikte kentlere bakış açısı değişmiş, nitelikli kentsel çevreler yok olmaya başlamış veya yaşanabilir çevreler yaratılamamıştır.

Önemli değişimlerin yaşandığı kentsel çevreler doğa-insan-toplum ilişkisinin sağlıklı bir mekânsal yapı kurulamadığı, bir düzensizliğin kaynağı olmuşlardır.

Ortaya çıkan sorunlar karşısında kentleri şekillendirme konusunda çeşitli yaklaşımlar, fikirler ve tavırlar geliştirilmeye başlanmıştır.

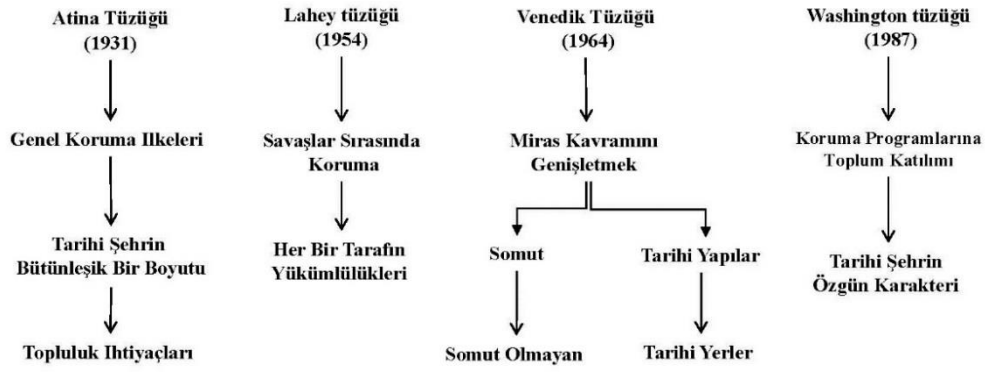
Örneğin; İngiltere’de gerek gelişme planları gerekse yerel planlar; tasarım politikaları, tasarım rehberleri, çerçeveler, gelişme özetleri, ek planlama rehberleri gibi tasarım araçlarıyla birlikte düşünülmektedir.

Bu bağlamda detaylı araştırmalar sonucunda geliştirilmiş bütünleşik bir planlama ve tasarım kılavuzuna ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışma; araştırma modeli ve isleyişi, değerlendirme ve sonuçları ile bu tip rehberlerin hazırlanmasına zemin oluşturacaktır. Bunun için kente ilişkin farklı boyutları ve özellikleri (güçlülükler, zayıflıklar, fırsatlar, tehditler) dikkate alan stratejik bir değerlendirme yaklaşımı getirilmelidir.

Uluslararası sözleşmelerle belirli bir sorunun uluslararası düzenlemesi için ilkeler / normlardır (Şekil 27). Bu nedenle bunlar, onaylamaya tabi olan normlar değildir, ancak devletler uygulamaya davet edilir. Tavsiyelerin amacı, ulusal yasaların ve uygulamaların gelişimini etkilemektir. Restorasyon yaklaşımının kararı hem kapsamlı hem de yaratıcı bir süreci gerektirir.

Devletlerin uluslararası anlaşmalara karşı çatışma öncesi yükümlülükleri, daha sonra koruma stratejilerinin vizyonunu ve hedeflerini şekillendirmede önemli bir rol oynayabilir. Bu devletler, uluslararası anlaşmaları imzalarken kültürel mirasın egemen sorumluluğunu kabul ederken, devletleri yükümlülüklerini yerine getirmeye çağırmak çoğu zaman iç savaşlar veya siyasi kargaşa sırasında sonuçsuz bir süreçtir (URL-38, 2022)

Şekil 27. Bölüm sonuçlarını gösteren grafik

1.7. Tarihi Çevre Koruma

Tarihi çevreler, yapıldıkları dönemlerin duygu, düşünce, eğitim, yaşam deneyleri birikiminin anlatıldığı, ortak bir dil barındıran yerleşmelerdir. Kapalı ekonomiden, açık ekonomiye geçişin sağlamış olduğu dış kültürlerle yakın temas toplumun değer yargılarını değiştirmiş, tarih ile bağlarını zayıflatmıştır.

Tarihi-kültürel çevrenin korunmasında; bütün bir kentin ya da kentler sisteminin korunmasından başlayarak, bir yapının korunmaya değer elemanına (yapı detayına) kadar inen farklı ölçekler korumaya konu olabilmektedir (Mazi, 2009).

Tarihi çevre ise, kendi başlarına anıt olmayan, fakat bir arada tarihi, geleneksel, görsel değerler taşıyan kasabaların, kentlerin kendilerine özgü karakterlerini yaratan tüm öğelerin bir arada değerlendirilmesidir.

Tarihi çevre; tarihsel, mimari, arkeolojik ve anıtsal değerleri ile bütünlük gösteren bir veya birkaç sokaktan oluşan dokulardır.

Tarihi kent; tarihsel, mimari, arkeolojik ve anıtsal değerleri ile bütünlük gösteren dokuların oluşturduğu kent yerleşmeleridir.

Tarihi bölge; birkaç kenti de içine alan tarihsel, mimari, arkeolojik ve anıtsal değerler ile bütünlük gösteren bölgelerdir. (Keleş-Hamamcı, 1997).

Amerika Birleşik Devletleri'nde, tarihi bir bölgenin belirlenmesi 1930'lara kadar uzanmasına rağmen, tarihi bölgeler için özel hükümler içeren ilk federal yasa 1966'da kabul edildi (Ulusal Tarihi Koruma Yasası).

Koruma, Amerika Birleşik Devletleri'nde, genellikle Amerikan mirasının temsilcisi olarak kabul edilen alanları korumak ve Amerikan değerlerini yeni göçmenlere telkin etmek için gönüllü, tabandan bir eğitim hareketi olarak başladı.

Bunun bir sonucu olarak ABD, koruma planlamasında ikinci bir konum akışı ve pratik deneyim, 1930'lardan 1970'lere kadar uygulanan devasa gecekondu temizliği ve kentsel yenileme projelerine bir tepki üretti. (Jacobs, 1961)

1.7.1. Avrupa -Amerikan Okulu

Avrupa Okulu iki terime odaklanır: “kültürel mirasın korunması” ve “eski eserlerin restorasyonu”. Burada koruma temel bir unsurdur ve miras kaynak yönetimi koruma sürecinin bir kolu ve tamamlayıcısıdır. Ancak bu kavramı Amerikan Koruma Okulu kavramıyla karşılaştırdığımızda kültürel kaynakların yönetiminin temel dayanak olduğu ve koruma konusunun da bunun bir parçası olduğu görülmektedir.

Amerikan Okulu ise restorasyonu “Bir yapının tarihinin diğer tarihsel dönemlerinden özelliklerin kaldırılmasına, restore edilecek döneme ait eksik özelliklerin yeniden inşasına dayalı olarak, tarihin belirli bir döneminde ortaya çıkmış olan binanın, peyzajların ve malzemelerin tarihi özelliklerinin biçimsel tanımını ayarlama eylemi veya yöntemi.” şekilde tanımlamaktadır (URL-39, 2029)

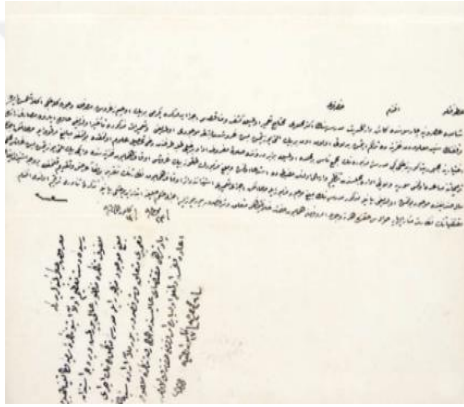
Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Park sisteminin restorasyon tanımı, Venedik Tüzüğü'nün tanımıyla çelişmektedir. Restorasyon kavramını detaylı bir şekilde açıklayan Venedik Tüzüğü'nün 11. maddesi incelenirse, aşağıdakiler netleşir:

“Restorasyon sürecinde, mevcut tarihi anıt oluşumlarını belirleyen tüm verilere ve herhangi bir süre için saygı duyulmalıdır, ancak tipik birim restorasyonun amacı değildir” Venedik tüzüğü (1964), Amerikan okulunun aksine tüm tarihsel dönemlere saygıyı teyit ediyor.

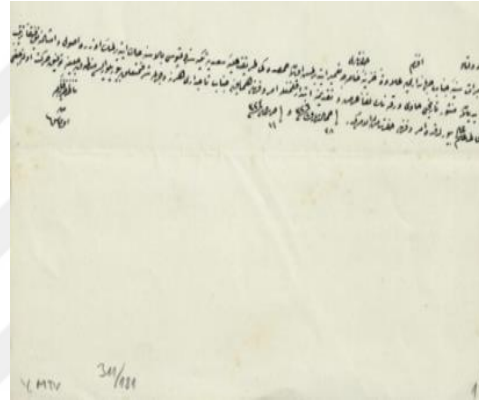
1971'de İngiltere'nin York kentindeki tarihi şehirlerin yenilenmesi ve korunması üzerine bir yaz eğitim kursu düzenlendi. Bu kurs, seçilmiş tarihi anıtları ekonomik veya toplumsal fayda için değil, içsel değerleri için korumaya çalışan devlet kurumlarına yöneliktir. Profesyonel korumaya başlamadan önce tarihi ve mimari belgelerin değerine vurgu yapılmıştır. (Slac, 2012)

1.7.2. Türkiye’de Koruma Yasalarının Evrimi

Osmanlı İmparatorluğu’nun yükselişi sırasında vakıflar, kendi yönetimi olan ancak merkezi hükümet tarafından kontrol edilen kurumlardı. Artan vakıf sayısı, siyasi gelişmeler, mali zorluklar karşısında yeni düzenlemeler yapılmıştır. (Ekimci, 2012) Örneğin, Şam’daki Darülhadis Medresesi’nin tamiri 29 Aralık 1880. Şam’da Asrûniye çarşısında insanların kalabalık olduğu bir yerde bulunan ve içinde namaz kılınıp birçok talebe tarafından da ilim tahsil edilen Darülhadis Medresesi’nin tamir edilmesi hakkında irâde.⁽⁷⁴⁾ (Şekil 28) Başka bir örnek, Humus’ta Tekiyya al-Saadiyeh Farman Restorasyonudur (Şekil 29)

Şekil 28. Şam’daki Dar al-Hadis okulunun restorasyonu.

Şekil 29. Humus’ta Tekiyya al-Saadiyeh⁽⁷⁵⁾ restorasyonu
Y.MTV.00311.00181.001

Osmanlı’nın son dönemindeki imar hareketlerine koruma açısından baktığımızda; Anıtsal yapıların korunmasına önem verilirken, bütüncül şehir planı uygulaması ve tarihi merkezlerden uzakta yeni mahalleler kurulması yerine sivil yapıların korunmasının ihmal edildiği görülmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi koruma faaliyetlerinin gelişimi açısından değerlendirildiğinde; süreç, klasik dönem ve son dönem olmak üzere iki kısımda incelenebilir. Bu dönemde Batı etkisinde yeni kurumlar/kurallar getirilmiştir.

74 OSMANLI BELGELERİNDE SURİYE. İ. DH, 820/66126

75 Padişahın şahsi fonlarının hazinesi tarafından verilen bir belge, Belgenin konusu: Humus’ta Tekiyya al-Saadiyeh yönteminin restorasyonu (URL-40, 2020)

Koruma anlayışı (imparatorluğun klasik çağları) “sürekli bakım” anlayışı ile özdeşleştirilmiştir. Büyük onarımlara ihtiyaç duymadan binaların bakımı için sürekli çalışan ekipler bulunmaktadır.

Böylece binanın ömrü uzar ve büyük problemlerin ortaya çıkması engellenir. Böylesine mantıklı bir koruma anlayışı, bilimsel bir altyapıya dayanmasa da, günümüzün çağdaş koruma anlayışını özetlemektedir. (Madran, 2000)

Cumhuriyet sonrası ilk adımlar (1923-1950): Tarih Kurumu ve Dil Cemiyeti kuruldu. Osmanlı öncesi döneme ait miras araştırılırken, batıdan ilham alan yeni bir mimari akım teşvik edildi. 1930 tarihli “Belediyeler yasası” ile belediyeler halk müzeleri kurmakla görevlendirilmiştir.

İşlevsiz kalan tarihsel yapılar çeşitli devlet kuruluşları arsında paylaştırılmıştır. Osmanlı Devleti’nden miras kalan vakıflar Evkaf ve Şeriat Nezareti’nde muhafaza edilerek 1936’dan sonra yeni kurulan Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne devredilmiştir.

Ne Milli Eğitim Bakanlığı ne de Vakıflar ve Şeriat Bakanlığı kültür varlıklarının korunması için aktif bir girişimde bulunamamıştır. Yeni Cumhuriyet, çok kısıtlı bütçelerle büyük atılımlar yapmaya çalışırken, elinde olmayan nedenlerle koruma alanında fazla varlık gösterememiştir.

Cumhuriyetin ikinci döneminde, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Osmanlı yapılarına ilgi doğmuştur. Ancak müdürlüğün mülkiyetine verilmesi bütüncül koruma ilkelerine aykırı olmuştur. Üstelik bu kurum yeterli kaynağa sahip değildi. Osmanlı döneminde temelleri atılan yasal mevzuat ve yapılanma Türkiye Cumhuriyeti döneminde de aynen devam etmiştir.

1961 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde “Sicil Dairesi” kurulmuş ve tüm sanat eserlerinin tescili, tespiti ve onarımı yapılmıştır. 1968 yılında ofiste bir fotoğraf arşivi oluşturulmuştur. Devletin desteğiyle kurulan sivil toplum kuruluşları korumada yerlerini almaya başlamıştır.

1951-1973 yılları arası dönemin en dikkat çekici gelişmesi, Gayrimenkul Eski Eserler Yüksek Kurulu’nun çalışması olarak gösterilebilir. Bundan sonra, Gayrimenkul Eski Eserler Yüksek Konseyi, 1967’de Venedik Şartı’nı kabul etti. Böylece tarihi yapıların çevreleriyle birlikte ele alınması ihtiyacı 1970’lerin başında benimsenmeye başlanmıştır (Ulusoy, 2008).

Merkezi ve yerel idarenin üzerinde karar yetkisine sahip, tümüyle özerk olan bu kurul, Türkiye’de koruma fikrinin oluşmasında önemli bir rol oynamıştır. Giderek “tek yapı ölçeğinden alan korumasına geçiş” düşüncesinin tartışmaya açılmasına neden olmuştur.

Tek yapı ölçeğinden alan korumasına (1973-1983):

1973 yılında çıkarılan 1710 sayılı Kanun, 1906 tarihli son Osmanlı Nizamnamesi’nden sonra kültürel mirasın korunmasına yönelik ilk kanundur. ‘Site, ören yeri, arkeolojik sit ve doğal sit’ kelimeleri ilk kez bu kanuna dâhil edildi. Böylece ‘bütüncül yaklaşım’ Türkiye’nin koruma tarihinde kâğıt üzerinde de olsa yerini almıştır.

(1975 Amsterdam Deklarasyonu’ndan 2 yıl önce bile) Ancak Anıtlar Yüksek Kurulu kararlarının uygulanması kolay olmadı. Korumanın kentleşmenin önünde bir engel olduğuna dair hâlâ yaygın bir inanç vardı. (Erder, 1975)

(1983-2000) Yerelleşmeye doğru: 1983 yılında çıkarılan Koruma Kanunu ile konu daha geniş bir kültürel bağlamda yorumlanmıştır. 1989 tarihinde Kültür Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan ayrılarak yeniden Kültür Bakanlığı olarak kurulmuştur. Tarihi Varlıklar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Tescilli Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Kültür ve Turizm Genel Müdürlüğü olmak üzere ikiye ayrıldı.

Bu tarihten sonra koruma sorumluluğu Kültür Bakanlığı’na aittir. Türkiye’de koruma kavramı tek bir anıtın korunmasından başlayarak kentsel alanların korunmasına kadar yayılırken, artık uluslararası koruma modelleri doğrultusunda bir norma ulaşmıştır. (Kejanlı et.al, 2007)

1.7.2.1. Türkiye-Haydarpaşa Garı ⁽⁷⁶⁾:

Haydarpaşa Garı, 20. yüzyılın başlarında Alman mimarlar Otto Ritter ve Helmuth Cuno ⁽⁷⁷⁾ tarafından yaptırılan Türkiye’nin en büyük ve en görkemli tren istasyonudur (Şekil 30,31). Zamanın Türk-Alman ilişkilerinin yakın bir abidesi olan istasyon, neo-rönesans tarzında ve U planına sahiptir (URL-41, 2022).

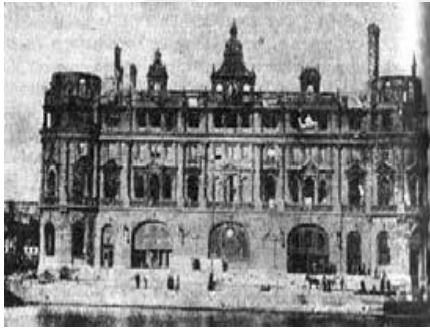
76 Temmuz 2019’da Haydarpaşa Garı binası ziyaret edilmiştir. Restorasyon çalışmaları ile ilgili mühendislik raporları gözden geçirilmiş, binanın restorasyonundan sorumlu kişilerle görüşmeler yapılmıştır.

77 (1867 - 1951) Alman mimar.

Şekil 30. Haydarpaşa Garı 1908 (Erkan, 2013)

Binanın genel tasarımı: Ana taşıyıcıları çelik profiller olan 1932 tarihli mevcut kapak sistemi; ancak ilk yapım döneminden kalan bazı unsurlar ve çatı pencerelerinin etrafındaki yapıyı oluşturan ahşap unsurlarla karışık bir yapıya sahiptir.

1917

1939

Şekil 31. Sırasıyla Yirmi yıl içinde Haydarpaşa Garı 1917, 1939 fotoğrafları

Haydarpaşa Garı, açılmasının üzerinden on yıldan az bir süre sonra önemli hasar görmüş ve sorunlarının çözülmesini bekleyerek on yıldan fazla zaman harcanmıştır (Şekil 32). 1930'lu yılların başında alınan kararlar, uygulamaya konulduktan sonraki görünümüyle şehrin ve sakinlerinin hafızasında yer edinmiştir ⁽⁷⁸⁾.

78 1917'de limana yüklenirken cephaneliğin patlaması orijinal çatının yanmasına neden olmuştur; çatı uzun yıllardır tamir edilmemiştir (Şekil 32). Çatının nasıl yeniden inşa edileceği önemli tartışmalara yol açmıştır; Dönemin mimari söylemleri doğrultusunda seçenekler öne çıksa da orijinal çatı şekline en yakın teklif 1940 yılında hayata geçirilmiştir.

28 Kasım 2010'da meydana gelen çatı yangınından sonra Haydarpaşa Garı ile ilgili yapının ve çevresinin işlevsel, tarihsel ve kentsel bütünlüğünü korunarak, yapılış amacı ve işlevi değiştirilmeden projelendirileceği kararı verilmiştir (URL-42, 2018).

Ancak sosyal hafızanın sürekliliği açısından binanın görsel imajının korunması gerekmektedir. Bu nedenle çatının 2010 öncesi yangın durumuna döndürülmesi uygun olacaktır. Koruma teorisi açısından, çatıyı bir hafıza durumuna döndürmek uygun bir yaklaşımdır.

Şekil 32. Patlamadan sonra uçan çatı (Eyice, 2004), Alman Arkeoloji Enstitüsü Fotoğraf arşivinden elde edilen görüntü

Şekil 33. Haydar Paşa Garı ziyareti sırasında çekilmiş bir fotoğraf

1.7.3. Bölüm Sonuçları

Koruma kavramını kaç terim açıklarsa açıklasın, amaç tarihi yapının bozulmasını ve çürümesini önlemek olduğu sürece sonuç değişmeyecektir. Kentsel dönüşümün tek boyutlu anlayışları, hem yenilenmeye yönelik uzun vadeli yaklaşımların gelişimini hem de kentsel gelişim vizyonlarında “yerellik” in yansımaları engellemektedir.

Bu, kilit oyuncuların stratejik zihniyetlerinde kademeli bir değişikliğe bağlıdır. Bu, yerel güçlerin ve ihtiyaçların daha fazla takdir edilmesine, sivil toplumun kentsel gelişim politikalarına daha fazla katılımına ayrıcalık tanıyan bir değişikliktir.

1.8. Koruma Stratejileri

Neredeyse yüz yıl boyunca, tarih bilimlerinin doğuşu, anıtsal arkeolojinin incelenmesi, eleştirel bir aklın gelişimi, geçmişin bize miras bıraktıklarına hiçbir şey eklemeyen binaların eski hallerine geri dönmesine yol açtı. Bu doktrin ardışık ve çeşitli uygulamalar aldı. Başlangıçta restorasyon mimarları, harap olmuş binaların hastalıklı kısımlarını kaldırarak tedavi ettiler.

Bu yeni kavram, anıtsal korumanın en büyük teorisini tarafından açık bir şekilde tanımlanmıştır. “Dikkatle izleyin,” diye yazıyor Ruskin, “eski bir binayı, bir taçtaki mücevherleri sayar gibi sayın; kuşatılmış bir şehrin kapısında bekler gibi içine bekçiler koyun, parçalanınca demirle bağlayın, çökünce onu kirişlerle destekleyin, ona getirdiğiniz yardımın çirkinliğini dert etmeyin; bir koltuk değneği bir uzuv kaybından daha iyidir.” (Bidaud, 2020).

Korunması gereken değerlerin sunduğu çeşitlilik, korumada ortak yöntemler tanımlamayı zorlaştırmaktadır. Kentsel alanlar farklı yapı tiplerini içerdiğinden, çeşitli önlem ve karar türlerini dikkate almak gerekir. Bu ortamlar yaşayan şehirlerde sürekli bir değişim içindedir. (Akçura, 1992)

Koruma planı politikalarının belirlenmesi, planlayıcının üzerinde durması gereken bir konudur. Koruma konusu tek bir yapı için de olsa genel bir planlama çerçevesinde ele alınmalıdır.

Aslında tarihi çevrenin korunması sorunu aynı zamanda kültürel örgütlenme, farkındalık, imaj oluşturma ve kamuoyu oluşturma sorunudur. Bu sorunun çözülmesi toplumun bilinçlenmesi ile mümkündür (Kuban, 1991).

Batılı ülkeler, korumanın gerçekleştirilmesini halkın katılımı ile yasalarına dâhil etmişler ve bu şekilde çözüme ulaşmışlardır. Dünyadaki birçok tarihi koruma projesinde, her ülke kendi standartlarını takip ettiğinden koruma stratejileri için ulusal standartlar yoktu. Tüm bu tarihi yerler kendi standartlarını oluşturmuş ve izlemiştir.

“Tarihi binaları halkın yararına yeniden inşa etmeye değer mi?” ya da “Orijinal tarihi karakterini yansıtmadığı halde yeniden inşa edilen tarihi binalara neden para harcanması gerekir?” gibi kendiliğinden ortaya çıkan birçok soru vardır.

Mirasın korunması, toplumların yaşam kalitesini yükseltilmesinde ve kültüre olan katkısının yanı sıra geçmişi anlamada büyük önem taşımaya rağmen, ne yazık ki tüm dünyada büyük ölçüde göz ardı edilmektedir (Coleman, 2004).

Bu etkisiz iş uygulamaları ekonomik kayıplara ve bunun sonucunda tarihi proje yönetimine güvensizliğe neden olur (Volk et al, 2014).

Mirasın neden ya da hangi yolla çağdaş toplumlar için geçerli olabileceğinin düşünülmesi gerekir; ama belki de bazı fırsatları değerlendirmekte başarısız olunmaktadır. Ayrıca, mirası korumaya yönelik çözümler katı mevzuata göre geliştirilemez.

Buna göre, en iyi çözümler küresel bir strateji olmadan gerçekleştirilemez. Planlı korumanın neden ya da nasıl inşa edilmiş kültürel miras için en uygun strateji olacağını daha iyi anlamak için birçok araştırmaya ihtiyaç vardır.

1.8.1. Yazılı Bir Metne Göre Koruma

Yahudi halkının hayatta kalması, inşa pratiği yerine metinsel düşünmenin ikame edilmesine bağlıydı. Metinlerin şekli bile mimari fikirleri içeriyordu. Binalar kendi başına mimari olarak canlandırılmazdı, ancak metin biçiminde ve insanların kalplerinde taşınan bir mesaj olarak hayatta kalabilirdi. Büyük binalar açıklama yapmak için tasarlanmıştır. Bazıları Tanrı'yı yüceltir veya bir hükümdarın gücünü sembolize eder (Hawkes, 1993).

Bazıları zenginlik anıtları veya savaş aracıdır; diğerleri kültür veya spor için mabetlerdir. Bazıları, çağdaş bina teknolojisini sınırlarına ve bazen de ötesine test eden yapılar yaratarak, yüzyıllar boyunca daha da yüksek inşa etme arzusunun yansımasıdır. Hırs, stresleri yöneten yasaların bilgisini geride bıraktığında birçok kule çökmüştür.

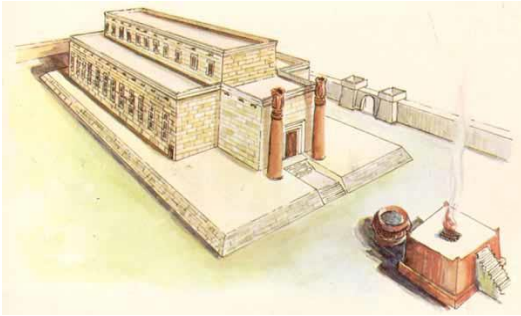
1.8.1.1. Süleyman Tapınağı

Tarihte bilinen ilk tapınak, MÖ 960 yıllarında Kudüs'te Sion Dağı'nda inşa edilen Kral Süleyman Tapınağı'dır. On dokuzuncu yüzyıl tarihçisi Ernest Renan ⁽⁷⁹⁾, “Yerli bir Tapınak, Süleyman'ın yanına inşa ettiği [büyük] sarayın bir şapeliydi.” şeklinde ifade etmiştir.

Hem Davud hem de Süleyman'ın neden böyle kalıcı bir bina inşa etmeyi seçtiği belirsizdir. Süleyman'ın tapınağı, Babilliler tarafından yerle bir edilmeden önce yaklaşık 373 yıl ayakta kaldı. Bu muhtemelen tarihte böylesine büyük bir binanın ilk yıkımıdır.

Mimari tarihçi Mitchell Schwarzer ⁽⁸⁰⁾'e göre, tapınağın yıkılması, Yahudilerin taşınabilir ve esnek bir yapı bulmalarını gerektiriyordu... Hareketli bir mimari... Uzay kadar zamanın da işareti... Süleyman'ın tapınağının tasarımı, (Books of Kings and Chronicles)'da ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Bu edebi şartnameler temelinde mimarisi iki giriş sütununu içerir. En ikna edici argüman, ışık işaretleri oldukları olabilir (İki sütun demektir) (Şekil 34). Tekvin'in başındaki on altıncı satır şöyle diyor: Tanrı büyüğü gündüze, küçüğü geceye egemen olacak iki büyük ışığı ve yıldızları yarattı. (Tekvin 1: 16) 38

Şekil 34. Sırasıyla Süleyman Temple (URL-43, 2022), Ezekeil'in Yeni Tapınakla İlgili Görüşü (URL-44, 2020)

79 (1823,1892) Fransız tarihçi ve filolog. Erken Hristiyanlık tarihi ve siyasi teoriler üzerine etkili tarihi araştırmaları ile tanınmıştır.

80 Mimarlık ve yapı çevre üzerine yazan bir tarihçidir. California Sanat Koleji Görsel Çalışmalar Bölümü'nde Mimari ve Kentsel Tarih Profesörü

İlgili bir bağlamda, Villalpando⁽⁸¹⁾, mimarın koşullarını ve temel gereksinimlerini açıklığa kavuşturacak olan İlahiyat Mimarisi standartlarının ve normlarının önemini kavradı. (Morrison, 2012).

Mimar, inşa edilecek tüm yapıyı düşünerek sadece “görmek” değil, aynı zamanda bu vizyonu iletebilmelidir. Villalpandus, Tanrı için tasarlanmış tapınakların mükemmel olduğunu ve sonuç olarak sadece klasik yapı tarzının uygun olduğunu savundu.

Belki de Kral Süleyman’ın Tapınağı’nın mimarisi, tapınaktan önce bin yıldan fazla bir süredir gelişen önemli bir mimari olan eski Mısır mimarisinden hiçbir şey almamış olabilir. Bununla birlikte, Mısır mimarisinde ve tapınağın mimarisinde dikdörtgen ve kare şekiller yaygın ve baskın olduğu için şekil benzerliği vardı. (Alozie, 2019)

1.8.1.2. Arşive Göre Koruma⁽⁸²⁾

Yahudi halkı miraslarını korumak için üç farklı şekilde tepki gösterdi. İlk tip ikame olarak adlandırılır. Kült tapınağı, rahipleri ve kutsal yerleri sürgünde kopyalanamadı.

Böylece, bulunmayan tapınağı kabul ederek, bu niteliklerden hiçbirine sahip olmayan bir ibadet yeri icat ettiler. Ezeziel’in “küçük tapınaklar” olarak adlandırdığı bu yeni ibadet yerleri, yeni bir katılımcı ibadet, eğitim ve toplumsal organizasyon alanıydı. Böylece uzak ve muhteşem tapınağın kaybı, daha samimi ve ulaşılabilir bir cemaat biçimi yaratılmasıyla telafi edildi. Tapınağın kaybına verilen ikinci tepki tasavvur olarak adlandırılabilir. Burada ikame, kaybedilenden daha mükemmel bir alternatifi hayal etme biçimini alır.

Hezekiel⁽⁸³⁾’in vizyonunu yeniden inşa etmeye yönelik birçok girişim, planın simetrisini ve mükemmelliğini, idealliği ve soyutlamayı vurgulamaktadır (Hezekiel’in tapınağı, herhangi bir gerçek yerden kaldırılmış, temel bir geometri ve kompozisyon planıdır)⁽⁸⁴⁾.

81 (1552, 1608) İspanyol papaz, bilgin, matematikçi ve mimardır.

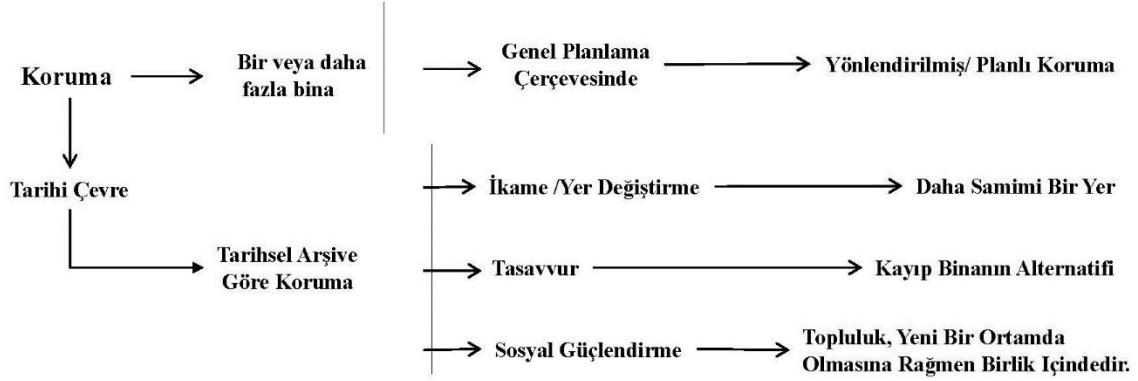
82 Kayıp tarihsel çevre ile sanki var olan bir gerçeklikmiş gibi hareket etme

83 Hezekiel, sürgünün yirmi beşinci yılında, Tanrı’nın kendisine talimat verdiği bir rüya görür: "İnsanoğlu, gözlerinle bak ve kulaklarınla işit ve sana göstereceğim her şeye dikkat et, çünkü bu yüzden buraya getirildi. İsrailoğullarına gördüğün her şeyi anlat." Tanrı’nın sürgündekilerin yaşamlarında yeni bir işe başlaması Hezekiel’in son vizyonu aracılığıyla gerçekleşir. Umud, bağışlama ve restorasyon sağladı, çünkü bu ikinci çıkış sırasında, sürgün topluluğu, Tanrı’nın sözünü kalplerine yazacağı ve yeniden O’nun halkı olacağı ve O’nun orada Tanrı olacağı ruhsal bir dönüşüm geçirecekti. (URL-43, 2015)

84 Hezekiel kitabındaki tam sekiz bölüm, güzel bir yapıya, Kudüs’te henüz inşa edilmemiş bir tapınağa adanmıştır.

Tapınağın ve memleketin kaybına üçüncü tepki sosyal güçlendirme olarak adlandırılabilir. Sürgün edilmiş bir topluluk, asimilasyon ve ortadan kaybolma ile karşı karşıya kaldığında nasıl bir arada kalır? ⁽⁸⁵⁾

1.8.1.3. Bölüm Sonuçları (Şekil 35)

Şekil 35. Bölüm sonuçlarını gösteren grafik

1.8.2. Tarihi Bina Düzeyinde Koruma

Ondokuzuncu yüzyılın ilk yarısında, mimarlar ve inşaatçılar orta çağ mimari sistemleri ve teknikleri konusunda hâlâ cahildiler. Prosper Mérimée ⁽⁸⁶⁾, tamir edenlerin de yok edenler kadar tehlikeli olabileceğinin çok iyi farkındaydı ⁽⁸⁷⁾

85 Babilon'un pek çok cazibesi vardı: Dört kez yıkılmıştı ama görkemli bir şekilde yeniden inşa edilmişti.48 Malum Babil Tarihine başlangıcından bu yana en büyük şehirdi, binaları dünyanın harikaları olarak beğenildi. Yahudilerin zenginleşmesine izin verildi ve çoğu Babil kamu ofislerinde bile hizmet etti.

86 (1803,1870) Prosper Mérimée, Fransız, arkeolog, tarihçi, çevirmen, drama ve kısa hikâye yazarı

87 Restorasyon ilkeleri, dikkatli bir çalışmaya dayalı muhafazakâr bir minimum müdahale kavramından daha sert bir 'tam restorasyon'a doğru gelişti.1839'da Adolphe Napoléon Didron (1806,1867) (Fransız sanat tarihçisi ve arkeolog), ilkeleri sık sık tekrarlanan şu sözlerle özetledi: "Antik anıtlarla ilgili olarak, onarmaktansa sağlamlaştırmak, yeniden inşa etmektense onarmak, süslemektense yeniden inşa etmek daha iyidir; hiçbir durumda hiçbir şey eklenmemeli ve hepsinden önemlisi hiçbir şey çıkarılmamalıdır."

1.8.2.1. Saint-Denis Bazilikası

Grand Paris'in hem ikinci hem de en eski katedrali aynı zamanda Avrupa'daki tüm Gotik katedrallerin modelidir (Şekil 36). Bu yapının mimarlık tarihi bakımından önemi kilisedeki ayinlerde papazların ve kilise korosunun geleneksel olarak bulundukları ve 1144'te tamamlanmış olan "koro" bölümünün Fransa'da Gotik mimarı stilinin ana öğelerinin kullanıldığı ilk dinsel yapı olmasıdır.

Şekil 36. Katedralin eski bir çizimi (URL-46, 2022)

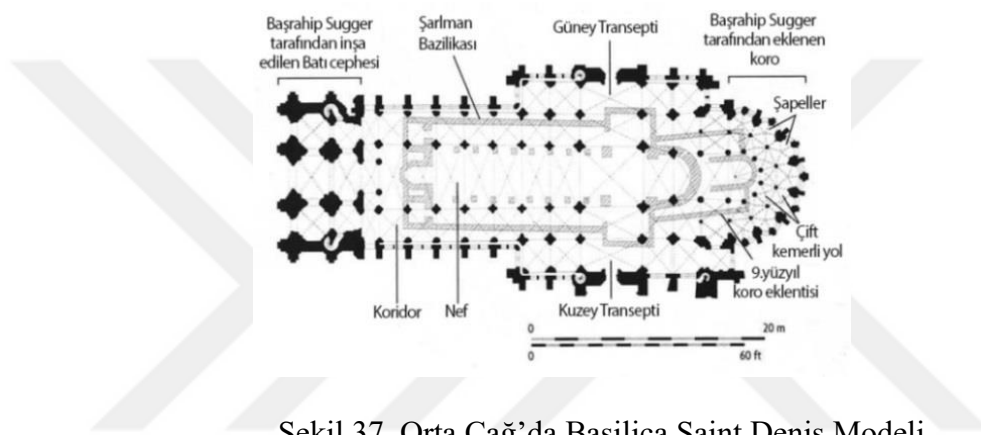
12. yüzyılda Abbot Suger ⁽⁸⁸⁾, belirli birtakım kaynaklar tarafından seçilmiş yenilikçi strüktürel ve dekoratif özelliklerden (sivri kemerler) faydalanarak kilisenin bölümlerini yeniden inşa etmiş ve bunun sonucu olarak da ilk gerçek Gotik yapıyı ortaya koymuştur. (URL-45, 2020)

Sugar, eski yapının yıpranmış durumu ve St Denis tapınağını ziyaret eden hacı kalabalığıyla baş edememesi nedeniyle kiliseyi yeniden inşa etme kararını açıklamıştır. Suger'in yeni korodaki büyük yeniliği, apsis ve ayaktaki ağır bölme duvarlarının ince sütunlarla değiştirilmesiydi, böylece kilisenin bu bölümünün içi ışıkla dolduruldu. (Şekil 37)

İşçiler, Romanesk mimarisine evrilen veya tanıtılan unsurlardan yararlandı. Sivri kemerli ve dış payandalı kaburga tonoz, daha büyük pencerelere sahip olmayı ve iç duvarları ortadan kaldırmayı mümkün kılmıştır.

88 Abbey kilisesinin yeniden inşasının hamisi olan Abbot Suger, kariyerine on yaşında kilisede başlamıştır. Abbott, Kral Louis VI ve oğlu Louis VII'nin okul arkadaşı, sırdaşı ve bakanıydı.

Yapısal sorunlar ve restorasyon işlemleri: Saint-Denis manastır kilisesi vakası, içerdiği tehlikeleri açıkça gösterdi. Devrimin yıkımlarından sonra, 1805'ten beri kilisede onarımlar yapıldı, ancak binanın yapısal sistemi tam olarak anlaşılmadan, yapısal istikrarına zarar veren yeni üsler getirildi. Daha sonra ortaya çıkan çatlaklar ancak yüzeysel olarak doldurularak tedavi edildi. Jacques-Guillaume Legrand ⁽⁸⁹⁾ tarafından üstlenilen işler arasında, 1806'da nef zeminini ön avlu seviyesine yükseltmeye kararı vardı. Bunu yapmak için sütunlara yapılan eklemeler sayesinde yeni stantlar oluşturmuştur. Bu nedenle sütunların zayıflamış olması mümkündür.

Şekil 37. Orta Çağ'da Basilica Saint Denis Modeli
(URL-44, 2020)

1813'te François Debret ⁽⁹⁰⁾, Katedral'in baş mimarı seçilmiştir. Nefteki üst vitray pencereleri tarihi Fransa Krallarının tasvirleriyle değiştirmiş ve yenilemeyi gösteren transeptte yeni pencereler eklemiştir. Hareket mekanizması: Hasarlı kısmı onarmak yerine, kuleyi ana girişin üstündeki platforma yıkmış, bundan sonra alt yapıda görülen çatlakların nedenlerini doğru bir şekilde araştırmadan, 1838'de eskisinden çok daha ağır bir yapıya sahip yeni bir kule inşa etmiştir.

89 (1743 - 1818) Fransız mimar ve eleştirmendi

90 (1777-1850) François Debret 19. yüzyıl Fransız mimar

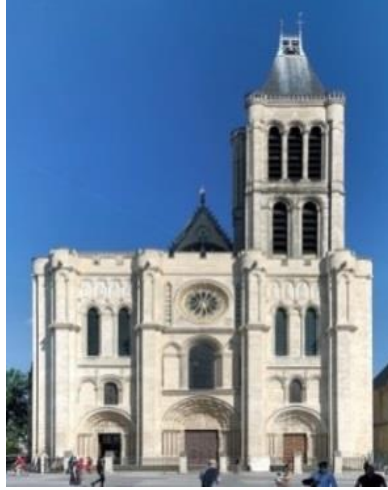
Şekil 38. Viollet-le-Duc'un önerisi (URL-47, 2018)

Metal iskele kaldırılır kaldırılmaz yeni çatlaklar ortaya çıkmıştır; bunlar hem çimento hem de demir halatlarla onarılmış, ancak durum daha da kötüleşmiştir.

1844'te bayındırlık bakanı yeni yapının yıkılması emrini vermiştir. John Ruskin, yaşananları anlatan bir cümle söylemiştir: "Bu anıtın bu şekilde aşağılanmaktansa yok edilmesini tercih ederiz. Ölümü onursuzluğa tercih eden çok kişi var!" Restorasyon, yeni bir kule inşa etme girişimi olmaksızın kendisini kilisenin sağlamlaştırılmasıyla sınırlayan Viollet-le-Duc'a emanet edilmiştir (Didron et.al, 1980).

Debret istifa etti ve yerine Eugène Viollet-le-Duc getirildi. Viollet-le-Duc'un kuleyi restore etme planı yoktu, bunun yerine tüm bazilika cephesini tamamen yeniden inşa etme fikri vardı. (Şekil 38)

Sonuç olarak kulenin yapımı ile ilgili birçok eleştiri ve farklı görüşler ortaya çıktı. (Şekil 39) Hatalar yapılmış olsa bile, öyle görünüyor ki bu tartışma gerçekte iki eğilim arasında bir çatışmadır. (yeni eğilim ile eski eğilim arasındaki mücadele).

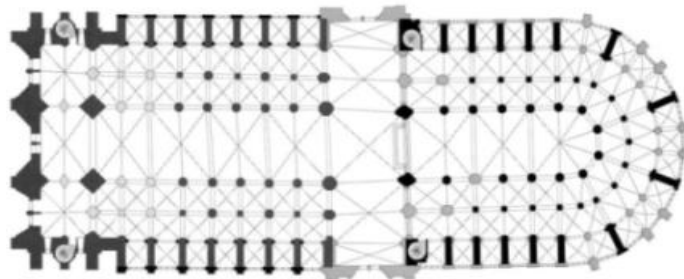
Şekil 39. Saint Dennis Bazilikası'nın batı cephesi
(URL-48, 2022)

1.8.2.2. Notre-Dame Katedrali

Katedral, Meryem Ana'ya adandı. Notre-Dame de Paris, Fransız başkentinin dördüncü bölgesinde inşa edildi. Bu yapı, Fransız Gotik Mimarisinin en güzel ve özgün örneklerinden biri olarak kabul edilir. Katedralin duvarında “Zaman kördür, İnsan aptaldır.” yazılıdır.

On ikinci yüzyılda kurulan Notre-Dame Katedrali birçok dönüşüm geçirdi; orijinal koronun çok azı kalmıştı, şimdi iç kısmında on yedinci yüzyılın sonlarına ait bir görünüm vardır. (Şekil 40)

Nefin görünüşü de - özellikle pencerelere göre - değişmişti. Ana giriş on sekizinci yüzyılda talihsiz bir şekilde değiştirilmişti. Heykellerin/kilisenin çoğu devrim sırasında vandalizmden muzdaripti.

Şekil 40. Notre Dame Katedrali Planı (Kim, 2016)

Katedralin hayranı olan Victor Hugo ⁽⁹¹⁾, Notre-Dame'ı kurtarmak için 1831'de Notre-Dame'ın Kamburu'nu yazdı. Edebi roman, katedralin çürüyen durumu hakkında farkındalık yaratan muazzam bir başarıydı.

Victor Hugo, sürükleyici olaylarla dolu bu roman aracılığıyla, kayıp karakterler arasında parçalanmış bir aşk hikâyesi örmeyi başarmış, çözülmesi zor bir denkleme ve muğlak kavramlara dokunmuştur. (URL-49, 2021)

Tarihçi Jules Michelet ⁽⁹²⁾ 1833'te Victor Hugo'nun bu romanda katedralin gerçek ihtişamına yaklaşan ve onu aşan başka bir şiir katedrali kurduğunu söylemiştir.

Velhasıl, Notre-Dame'ın bakımından sorumlu olan mimar Étienne-Hippolyte Godde ⁽⁹³⁾ görevden alındı. Yerine 1844'te Jean-Baptiste Lassus ve Eugène Viollet-le-Duc atandı. (Mignon, 2015).

Restorasyon mekanizması: Durumun bilincinde olan Lassus ⁽⁹⁴⁾ ve Viollet-le-Duc, yapının değerlendirilmesinin temeli olarak bina hakkında uzun bir tarihi makale sundular. ⁽⁹⁵⁾

Buna dayanarak, sonradan yapılan eklemelerin kaldırılmasına ve anıtı ilk haline getirilmesine kesinlikle karşıdrlar; aksine ısrar ettiler; hangi dönemden itibaren her eklemenin prensipte korunması, sağlamlaştırılması, kendi tarzında restore edilmesi konusunda ısrar ettiler. ⁽⁹⁶⁾

Dahası, bu tamamen sağduyu ile herhangi bir kişisel görüşten en ufak bir iz bırakmadan yapılmalıdır. Daha önce bahsettiğimiz gibi, Avrupa Restorasyon Okulu'nun özü budur. Yan koridorlardaki şapellerin ara bölme duvarlarını bezemeleri ile yeniden inşa etmeyi planladılar; iç kısımdaki badana katmanlarını kaldırmayı ve yeniden dekore etmeyi önerdiler.

Koronun varsayımsal bir çizimini on yedinci yüzyıl değişikliklerinden önce görüldüğü gibi sundular, ancak mevcut kanıtların restorasyonu haklı çıkarmak için çok az olduğu düşünülüyordu.

91 Victor-Marie Hugo, Romantik akımın Fransız şair, romancı, denemeci, oyun yazarı

92 Jules Michelet, Fransız tarihçi.

93 (1781, 1869) Étienne-Hippolyte Godde Fransız neoklasik mimar. Otuz kadar dini bina, altı kamu binası ve çok sayıda başka yapı tasarladı.

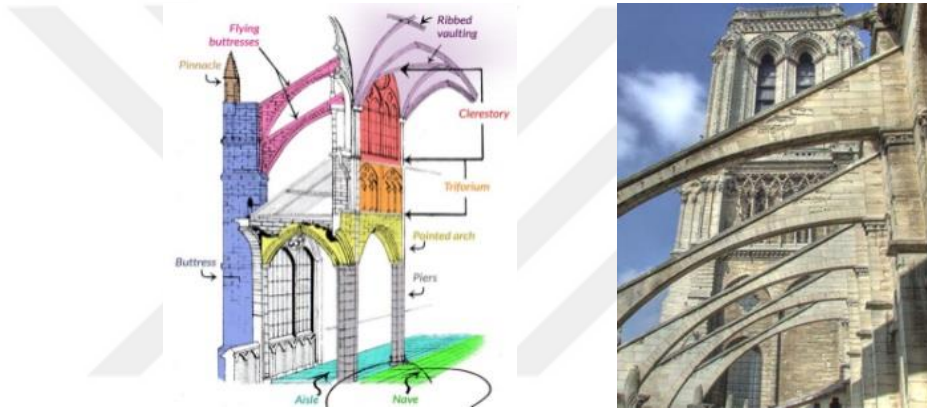
94 Jean-Baptiste-Antoine Lassus, ortaçağ mimarisinin restorasyonu veya rekreasyonunda uzmanlaşan Fransız mimar

95 Onların akıllarında ... Kötü bir restorasyon, yüzyılların tahribatından daha felaket olabilir ve yeni biçimler, kıtlığı ve harabe durumu ilimizi artıran birçok kalıntının ortadan kaybolmasına neden olabilir.

96 Lassus, daha önce hiç var olmadıkları gerekçesiyle bu kuleleri batı kulelerinin tepesine inşa etme konusunda isteksizdi. Viollet-le-Duc, inşa edilirse kulelerin nasıl görünebileceğini göstermek için bir çizim hazırladı.

Dıştan bakıldığında, modern bir heykeltıraşın rölyeflerin ilkel karakterini taklit edebilmesinin imkânsız olduğunu düşünüyorlardı. Ancak tarihin unutulmayacak kadar önemli bir sayfası olan batı cephesindeki kralların heykellerinin yeniden oyulması da dâhil olmak üzere katedralin girişlerinin restorasyonunu önerdiler. Lassus 1857’de öldü, Viollet-le-Duc, 1864’te tamamlanan çalışmaya tek başına devam etti.

Viollet-le-Duc, restorasyonu her zaman bina için titreşimler, şoklar nedeniyle bir deneme olarak gördü ve sonuç olarak, mümkün olduğunda yapının iyileştirilmesi için özen gösterilmesini tavsiye etti (Şekil 41); yeni parçalar ek güçle yapılmalı, mümkünse orijinallerinden daha kaliteli olması için malzeme seçimine özel dikkat gösterilmelidir.

Şekil 41. Notre Dame Katedrali’nde yapı ve yük dağılımı
(URL-50, 2021)

Yeniden inşa gerekli görüldü; ancak bu, mimari olarak tatmin edici olmayan mevcut formlarına göre mi yapılmalı yoksa katedralde mevcut olan stillerden biriyle uyumlu olacak şekilde mi inşa edilmelidir? Koroda, karar nihayet geride kalan on ikinci yüzyıl biçiminin bir kısmını gösterme kararı aldı, böylece daha sonraki mimariyi kısmen feda etti ⁽⁹⁷⁾ (Erlande-Brandenburg, 1978).

1963 yılında, kültür bakanı André Malraux’nun girişimiyle ve katedralin 800. yıl dönümü münasebetiyle, cephe asırlık kurum ve kirden temizlenerek orijinal kirli beyaz rengine kavuşturuldu. (Laurent, 2003)

Katedralin son ateşi: 15 Nisan 2019’da meydana gelen yıkıcı yangından sonra, miras uzmanları beş yıllık restorasyon süresinin imkânsız olduğunu, daha karmaşık olabileceğini ve on yıl veya daha uzun sürebileceği konusunda uyardı. (Şekil 42)

97 Amerikan Restorasyon Okulu’nun özü budur.

1.9. II. Dünya Savaşı Sonrası Avrupa Şehirleri

II. Dünya Savaşı, Avrupa ekonomilerine ciddi şekilde zarar vererek, birçoğunu güvencesiz bir durumda bıraktı. Şehirler ve fabrikalar bombalandı, ulaşım hatları kesildi ve tarımsal üretim aksadı. 1946'da İngiltere iflasın eşiğindeydi, uluslararası anlaşmalardan çekilmek zorunda kalırken, Fransa ve İtalya enflasyondan mustarıptı. (URL-54, 2020)

Savaşın koruma üzerindeki etkilerine tepki, Avrupa şehirleri arasında farklıydı. Örneğin, Wrocław, ilginç bir durumdur. İnsanlar savaşın dehşetinin ötesine geçmek, ülkenin yaşadığı muazzam kayıpların üstesinden gelmek umuduyla yeniden yapılanmaya bağlandı. (Thum, 2003).

Bununla birlikte, kasabanın karmaşık jeopolitik tarihi onu eşsiz bir eritme potası haline getirmiştir. İlk propagandaların çoğu, yerel mirasın büyük bir kısmının yabancı ve düşmanca olduğu, bu nedenle ortadan kaldırılması⁽⁹⁹⁾, ikame edilmesi gerektiği yönündeki öncüllere dayanıyordu (Jelenski, 2018). İngiltere'de orta çağdan kalma Coventry katedralinin kalıntıları bir anı olarak dokunulmadan bırakılmış ve yanına modern bir katedral dikilmiştir. (Şekil 44)

Bu soruna yanıtlar hem iki uç noktalarda hem de farklı uzlaşmalarda arandı (Pevsner .et al, 1985). Yani (Yıkık eski katedralin işlenmesi ve yeni inşa edilen katedralde uygulanan mimari tarz) Katedralin yeniden inşa edilmesi kararı, bir meydan okuma eylemi olarak değil, çatışmadan uzak bir gelecekte bir uzlaşma ve inancın sembolü olarak, yıkıldıktan sonraki sabah hemen alındı. Sunulan radikal bir plan, antik katedralin harap olmuş kabuğunu genel modern tasarımın ayrılmaz bir parçası olarak koruma vizyonu ile dikkat çekiciydi.

99 Şehri yeniden inşa etme süreci, aynı anda yıkıma, yeniden yapılanmaya yol açan Alman karakterini kaldırıp, yeniden polonizasyonun bir karışımı ile karakterize edildi. Sadece ortaçağ, Rönesans objeleri korunurken, Prusya saltanatına ait birçok heykel ve görkemli eklektik yapı yıkıldı.

Şekil 44. Katedralin kalıntıları 1 Ekim 1941 -Coventry Katedrali harabeleri de Churchill ve Howard-28 Eylül 1941. Birleşik Krallık hükümeti fotoğrafı. (URL-55, 2018)

Başından beri mimar Basil Spence ⁽¹⁰⁰⁾, iç mekânda çarpıcı tasarımlar ve cesur dekoratif detaylar yaratmaları için dönemin en iyi sanatçılarından bazılarını görevlendirdi. Katedralin yıkılmasından sonra, bunun yerine şapel yapma fikri Provost Richard Howard ⁽¹⁰¹⁾ tarafından tasarlandı. Her inançtan insanın bir araya gelip barış için dua edebileceği ekümenik bir alan istiyordu. (URL-56, 2021)

İngiltere'nin Coventry kentine gelince, şehrin eski merkezi, çevresine dairesel yollar inşa edilerek diğer modern bölümlerinden ayrılmıştır. İç çevre yolu içerisinde de 1,2 km çapında tüm şehre hizmet veren bir merkez kurulmuştur.

İlgili bir bağlamda, Londra'da, St. Paul'un etrafındaki bölge tamamen modern bir şekilde yeniden inşa edildi, günümüzde kalan hem kiliselerin hem de seküler yapıların sadece bir kısmının modern çevrede ayakta kalmasına neden oldu.

Eski sokak çizgilerini takip etme girişiminde bulunulsa da, yeni yapıların ölçeği eskilerden ağır basıyordu. Belçika'da, tarihi binaların restorasyonu ve temizliğine daha çok ilgi gösterildi ve ilk kez, hükümet tutarlı bir planlama yapısı sağlayabilmiştir.

Restorasyonda, kaplamaları kaldırmak ve yüzeyleri yapısal tuğla veya taş kadar temizlemek moda oldu (Linstrum, 1983). Hollanda'da yeniden yapılanmada iki yaklaşım vardı; Bunlardan biri, yıkılan tarihi kent merkezinin çağdaş mimari için bir referans oluşturan modern planlama kriterlerine göre yeniden inşa edildiği Rotterdam örneğinde olduğu gibi tamamen modern bir yaklaşım uygulamaktı.

100 Basil Urwin Spence, özellikle İngiltere'deki Coventry Katedrali aynı zamanda Modernist / Brutalist tarzındaki diğer birçok binadan sorumlu olan İskoç mimar...

101 Rahip Richard Thomas Howard, Anglikan rahip, yazar ve 1933'ten 1958'e kadar Coventry Katedrali'nin Yöneticisi idi.

Aynı zamanda, ülkenin diğer bölgelerinde, harap olmuş tarihi alanlar, savaştan öncekine benzer şekilde yeniden inşa edildi (Tillema, 1975). Fransa (Orleans'ta), eski şehrin sokakları genişletildi, ancak yeni inşaatın bir parçası olarak bazı tarihi cepheler yeniden inşa edildi (Léon, 1951). Tarihi binaların çağdaş işlevlere uyarlanması bir zorunluluk olarak kabul edildi, ancak diğer yandan tarihi değerlerinin korunması üzerinde duruldu.

1945'te eski Gdansk 90 % oranında yıkıldı. Hasarın bir kısmı çatışmalarla oldu; lakin hasarın çoğu savaş sonrası koruma yaklaşımlarının sonucuydu. Motława Nehri'nden görülebilen ana caddelere ve şehir panoramasına koruma disiplini uygulandı. (Şekil 45)

Ortaçağ ve Rönesans binalarının mimari restorasyonu, Gdansk tarihi kentin olgunlaşması ve yeniden yükselmesi için bir fırsat olarak kullanıldı. Böylece, 19. yüzyılın sonlarına ve 20. yüzyılın ilk yarısına ait eklektik binaların kaldırılmasına karar verildi (Friedrich, 2001).

Şekil 45. Restorasyon öncesi ve sonrası Gdansk şehri (URL-57, 2023)

Amaç, harabe halindeki şehrin neye benzediği hakkında fikir verebilecek ve aynı zamanda ortaçağ sokak ağının tam olarak korunmasını sağlayacak ve şehrin tarihi karakterine saygı duyacak bir kültürel peyzaj yaratmaktır.

Bölünmüş Almanya'da da, hayatta kalan tarihi binaları, tarihi alanları kurtarmak ve restore etmek için benzer çabalar gösterildi. Ancak Berlin ve Dresden gibi kentlerde, yıkılan kentsel dokunun çoğu siyasi nedenlerden kaynaklı meydana gelmiştir.

Örneğin, Berlin Şehir Sarayı (URL-58, 2022): Müttefik bombaları 1945'te binaya zarar verdikten sonra, yapı yaralı ama ayakta kaldı (Şekil 46). Doğu Almanya, binanın kaderini tayin etti. 1950'de tarihi yapıyı onarmak yerine yıkmaya karar verdi. Binanın korunması yüksek maliyetli olacaktı. Fakat yıkımın en yaygın kabul gören açıklaması, Doğu Almanya'nın Prusya imparatorluk gücünün bir sembolünü ortadan kaldırmak istemesiydi.

Şekil 46. 16 Temmuz 1945'te Stadtschloss (URL-58, 2022)

Birçok Alman için saray, ülkenin siyasi bölünmesinin bir sembolü olarak duruyordu. Bununla birlikte, eleştirel yeniden yapılanmanın kentsel yenilenme politikası altında, Alman liderler “Berlin’de nostaljik temsiller yoluyla kolektif bir hafıza” oluşturmak için sarayı yeniden inşa etmeye çalıştılar (Ekici, 2007).

Bu nedenle, yeniden yapılanmanın amacı Stadtschloss’u ulus için bir birlik sembolü yapmaktır. Yapı “Bir zamanlar güçlü bir monarşinin sembolü olan bina, bu nedenle sadece kentsel birliğin değil, aynı zamanda ulusal birliğin de sembolü” haline geldi. Yoğun bir şekilde bombalanan Nürnberg ve Münih şehirleri, büyük ölçüde modern mimari formlarda yeniden inşa edildi. Kaybedilen tarihi alanların ölçeğine ve kentsel biçimine saygı duyuldu. Münih’te, bazı on dokuzuncu yüzyıl binaları, kaybolan parçaları yeniden inşa etme girişiminde bulunulmadan orijinal malzemeye büyük saygı gösterilerek restore edildi (Eckardt, 1978).

Başka bir örnek, İkinci Dünya Savaşı sırasında yıkılan Alman şehri Kassel’de ise yol ağı yeniden düzenlenerek yıkılanların yerine modern binalar yapılmış ve merkezin çeşitli idari, ticari ve kültürel işlevleri etkinleştirilmiştir.

1975 yılında Avrupa ülkelerini kentlerin mahallelerini ve tarihi merkezlerini korumaya çağıran Amsterdam Bildirgesi’nin yayımlanmasıyla, tarihi mahallelerin modern kentsel dokunun ekonomik ve sosyal yapılarıyla bütünleştirilmesi ve geliştirilmesi etkili olmaya başlamıştır. (Contacuzino F, 1975). Burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta, bu durumun Polonya Okulu’nun tahrip olmuş tarihi çevrelerle başa çıkma yaklaşımı olmasıdır.

Jan Zachwatowicz⁽¹⁰²⁾ tarafından 1945'te formüle edilen ve sunulan tarihi kent merkezlerinin yeniden inşası için strateji, İkinci Dünya Savaşı sonrası Polonya'daki koruma faaliyetlerinin temel varsayımlarını ortaya koydu ve sonunda uluslararası toplum tarafından kabul edildi. Daha sonra "Polonya Koruma Okulu" olarak bilinen uygulama, afet ya da savaş sonrası yeniden yapılanmanın birincil ihtiyacının, bir ulusun varlığı için çok önemli olan kültürel manzarayı yeniden yaratmak olduğu inancına dayanıyordu (Jelenski, 2018).

Ardından gelen Mussolini ise 1936'dan sonra, kente görkemli bir çehre kazandırmak için yenileme çalışmalarına hız vermek istemiştir, ancak plancılar arasındaki sanat tarihçi, arkeolog ve şehir plancıları buna karşı direnmişlerdir. Giderek güç kazanan bilinçlenme sayesinde, Roma eski karakterini çok fazla kaybetmeden bugünlere getirmiştir.

İtalyan hükümetleri, 2004 yasasına göre bir bayındırlık işleri reformu gerçekleştirmeye kararlıydı (Miras Kodu).

Amaç, başlangıçta yolsuzluğu sona erdirmektir, ancak bu, kamu kurumları tarafından gerçekleştirilen herhangi bir müdahaleyi büyük ölçüde etkileyen çok sayıda ayrıntılı düzenleme ve kuralın ortaya çıkmasına neden oldu (URL-59, 2021).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye hızlı bir kentleşme sürecine girmiş, teknolojik gelişmelerle birlikte bu süreç daha da hızlanmıştır.

Böyle bir kentleşmenin de kentleri yaşanabilir olmaktan çıkaran nitelikleri ve sonuçları ortaya çıkmaktadır (Tekeli, 1991).

Kentsel tasarım son yıllarda yaygınlaşmakla birlikte, genel olarak kentin bir yöresinde genellikle belediyenin politik kararına bağlı olarak ya çevre düzenleme veya bazı sorunların çözümüne yönelik yarışma yöntemiyle elde edilen plan ve projelerden oluşmaktadır (Tunçer, 2000).

1969 yılında Brüksel'de düzenlenen Avrupa Bakanlar Konferansı'nda ülkelerin koruma politikalarına yaklaşımları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu toplantıda, koruma kavramının "mimari miras" ibaresi ile çevresiyle uyumlu ve şehircilikle bütünleşik bir kavram olarak kabul edilmesine karar verilmiştir.

Savaştan sonra yapılan imar uygulamasının sosyo-ekonomik ihtiyaçlarının önceliği nedeniyle düşük yaşamlı yerleşimlerin oluşmasına neden olduğu belirtilmiştir. Bunun sonucunda eski merkezler nüfus kaybına uğramıştır.

102 Polonyalı mimar, mimarlık tarihçisi ve restoratör.

Bunun önüne geçebilmek için tarihi dokunun çevresiyle birlikte güncelliğini artırarak korunacağı anlamına gelen “entegre koruma” kavramı getirilmiştir (Çelik-Yazgan, 2007). Savaş sonrası toparlanmaya yaklaşmanın birçok tekniği vardır. Bazı teknikler diğerlerinden daha pratiktir, bazıları halkın ulusal gururunun bir sonucu olarak daha semboliktir ve bazıları ahlaki olarak sorgulanabilir.

Ancak pratikte, dünyanın her yerinde harap olmuş şehirlerde daha az model izlendi. Birçoğu başarılı oldu ama ne yazık ki bazıları şehre, insanlara ve kültürel mirasa daha fazla zarar verdi.

Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda, çeşitli yolları vurgulamak için coğrafyaları, kültürel saldırı koşulları ve koruma stratejisindeki nihai seçimler açısından büyük ölçüde farklı olan birkaç model seçmek uygun görünmektedir. Bu vaka çalışmalarının her biri, bir sahanın somut olmayan mirasının bir analizine izin verir (toplumsal değerlerin mimariye görünmez izdüşümü).

1.9.1. Polonya (Varşova)

Varşova, Baltık ülkelerinin tipik dik çatılı binaları ile şehrin çevresini renklendirdiği, şirin ve minik meydanların bulunduğu, görülmeye değer bir Avrupa şehridir. Fakat Varşova diğer Avrupa ülkelerinden biraz daha farklı bir şehirdir. Şehrin sanki iki yüzü vardır. Bir yüzü, halen ikinci dünya savaşının izlerini taşımaktadır.

Eski komünist rejimin hâkim olduğu dönemden kalan büyük ve soğuk binalar oldukça gösterişsiz bir şekilde karşımıza çıkar. Bu yönüyle kent, mümkün olduğunca sade sokakları ve gri yapılarıyla soğuk bir havayı yansıtır.

Şehrin geleceğe bakan yüzü ise daha aydınlık... Özellikle şehrin tam merkezinde toplanan büyük binalar ile modern bir şehir çizgisindedir. Şehri bölen Vistül nehri ve nehrin etrafındaki merkezi yerler, rengârenk binalar şehrin geleceğe bakan gülümseyen yüzünü simgelemektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan yetmiş yıl sonra, mevcut bakış açımız bize savaş sonrası yeniden yapılanmayı ve günümüzdeki şehir imajı üzerindeki etkisini daha iyi anlama fırsatı vermektedir. Ayrıca daha genel bir yansıma, hem yıkım hem de yeniden yapılanmanın karmaşık süreçlerinin değerlendirilmesini sağlar (Jelenski, 2018).

Tarihi Varşova kentinin en değerli kısımlarının titizlikle yeniden inşası için yapılan nihai siyasi anlaşma, öncelikle ulusun desteğinin sonucuydu (URL-60, 2022).

Bu gerçek, zaman ve mimarlık dönemindeki farklı dönemlerin etkisinin bir temsili olarak tarih boyunca binalara eklemelerin yapılmasının önemini vurgulayan Venedik sözleşmesine aykırıdır. Varşova'daki insanlar şehirlerini yeniden inşa ederken tarihin çok önemli bir dönemini reddetmiştir. İnsanlar savaştan kurtulan bir şehir yerine turistik bir cazibe yapmakla suçlandılar. (Şekil 47)

Ancak rejim sürekli olarak ekonomik refah sağlayamadı. Başkent'in Yeniden İnşası Bürosu kısa süre sonra kuruldu. Büro için çalışan mimarlar geniş caddeleri, geniş serbest alanları olan Varşova'yı modern tarzda yenilemeye karar vermiştir. Mevcut olan birçok bina ve yeniden inşa edilebilecek binalar daha da yıkılmıştır.

Önceden Hazırlık ve Planlama: Halkın yıkımın geldiğini önceden görmeleri, bunun için hazırlıklı olmalarına yardımcı oldu. Savaş bittikten sadece beş yıl sonra, tüm şehir, savaş öncesi görünümüne kavuşturuldu.

Varşova'nın Eski Kent bölgesinde yapılan yeniden yapılanma, kent planının, kent evlerinin, şehir surlarının, önemli dini yapıların ve kraliyet kalesinin bütünsel olarak yeniden yaratılmasını içeriyordu. Nihai karar, eski şehir sokakları ve meydanlarının imajını eski haline getirirken yeniden inşa edilen blokların iç alanlarını modernize etmektir.

Mevcut özellikler, yeniden yapılandırılmış olanlarla birleştirildi; bu, maddi boyut bakımından (kent'in en eski kısmının şekli) benzersiz bir kentsel alan yaratılmasına neden oldu⁽¹⁰³⁾. İşlevsel ve sembolik boyut bakımından yenilmez bir şehir haline geldi.

Şekil 47. Varşova'nın sokaklardan biri (URL-61, 2023), Varşova Merkez Meydanı öncesi ve sonrası

103 Sadece muhafazakâr teori ışığında değil, aynı zamanda ve daha da önemlisi, sosyalizm ve komünizmin tekdüze ideolojik karakterine kıyasla eşsizdi. Bu, komünist hükümetin kendi propaganda hedefleri için anıtlara bağlanan anlamların potansiyelinden yararlanmaya istekli olması ile açıklanabilir.

1.9.2. Almanya, Müze Adası

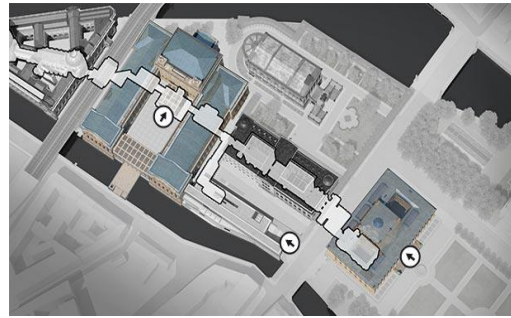
Batı toplumunun somutlaşmış haline gelen bir kurum olarak kamu müzesi, Rönesans döneminde monarşinin dağılması ve ulusal kimliklerin yükselişiyle başlamıştır (Anderson, 1983).

19. yüzyılda ulus-devletin yükselişiyle birlikte, müze kolektif kimliğin birincil yaratımı haline geldi. Günümüzün önde gelen müze çalışmaları akademisyenlerinden biri olan kültürel antropolog Sharon Macdonald⁽¹⁰⁴⁾, bugün müzeler için can alıcı sorunun küreselleşmenin milliyetçi kimliklere meydan okunmasına neden olduğu bir dünyadaki rolleriyle ilgili olduğunu savunur (Macdonald, 2016).

Bazen müze çevresini korumak, uzak bir hedef için bir araç olabilir. Müze Adası'nın 1830 ile 1930 yılları arasında inşa edilen beş müzesi, ulusal kurumlar olarak doğdu (Şekil 48). Nitekim bugüne kadar Prusya Kültür Vakfı'nın Devlet Müzeleri olarak tanımlanmıştır (URL-62, 2022).

Arkeolojik koleksiyonların düzgün bir şekilde sergilenebilmesi için adadaki tarihi binaların renovasyonuna yönelik resmi yönetmeliklere uygun olarak yenilenmesi ve sergi alanlarının modern standartlara uygun hale getirilmesi gerekiyordu. (Şekil 49)

Master planın bir diğer amacı, Müzeler Adası'ndaki arkeolojik koleksiyonları daha geniş bağlamda sergilemektir. Odak noktası, bireysel koleksiyonların sınırlarının ötesindeki kültürler arasındaki çeşitli temas noktaları ve benzerlikler olacaktır (URL-63, 2022).

Şekil 48. Müze Adası ve Müze Adası binaları arasında bağlantı kuracak tarihi koridor (URL-64, 2023)

104 Sharon Jeanette Macdonald, İngiliz antropolog ve müzeci...

Bu yeni bağlantılara rağmen, her koleksiyon kendine özgü, ayrı karakterini koruyacaktır. Ek olarak, müze binalarına tarihi girişler var olmaya devam edecek ve ziyaretçilerin ilgilendikleri herhangi bir koleksiyona girmelerine izin verecektir. Bu adadaki binalar 1918'den sonra kamu tesislerine dönüştürüldü. Binalar 2. Dünya Savaşı sırasında zarar gördü. 1999'da UNESCO bu adayı dünya kültür mirası alanlarından biri olarak sınıflandırdı.

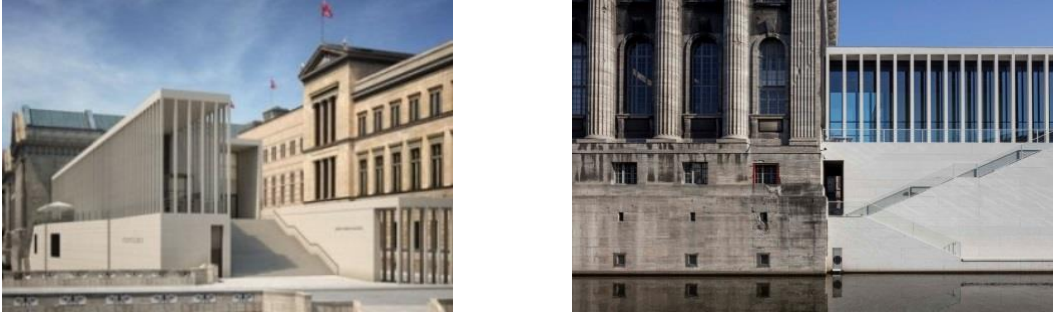
Şekil 49. Eski Ulusal Galeri 1905 ve Eski Ulusal Galeri 2015 (URL-63, 2022)

Adadaki binaların onarımı, yeniden kurulması ve restorasyonu İkinci Dünya Savaşı sırasında yıkıldıktan sonra gerçekleşti, ancak bu restorasyonlar aynı anda değil, farklı zamanlarda yapıldı.

Adanın müzeleri de İngiliz mimar David Chipperfield⁽¹⁰⁵⁾ tarafından hazırlanan bir ana plana tabidir. Amacı, müzeleri birbirine bağlamak, böylece 4.000 yıllık sanata yalnızca bir bilet fiyatıyla kolayca erişilebilecektir (URL-62, 2022).

David Chipperfield ayrıca bu adaya yeni bir resepsiyon binası inşa etme ihtiyacı olduğunu tespit etti, bu nedenle James Simon Galerisi'nin 2006 yılında inşa edilmesine karar verildi. David Chipperfield, onun için bir ilk tasarım geliştirdi, ancak bu tasarım birçok eleştiriyi karşıladı. Bu yüzden tarihi bir portiko şeklinde yeni bir tasarım hazırlamak zorunda kaldı.

105 İngiliz mimardır.

Şekil 50. Binaya eklenen yeni koridor (URL-63, 2022)

Bu koridor modern bir şekilde inşa edilmiştir (Şekil 50). Yeni müzeyi ve eski Ulusal Galerî'yi çevreleyen sütun dizilerinin geri kalanının bir devamı olacaktır. Ayrıca, bu tasarım hem Pergamon Müzesi'nin mimarisini takip edecek hem klasik unsurları kullanacaktır...

James-Simon-Galerie'nin mimari dili, Müze Adası'nın mevcut unsurlarını, özellikle de yerleşik topografya, sütunlu sıralar ve dış merdivenler gibi dış mimariden alır. Yeniden yapılandırılmış taştan yapılan yapı, ada binalarının doğal taşıyla (kireçtaşı ve kumtaşı) uyum sağlarken, yeni yapının iç mekânlarında pürüzsüz beton hâkimdir (URL-65, 2022).

Adanın binalarında meydana gelen mimari müdahaleler, ancak Dünya Miras Listesi'ne alınmadan önceki mimari nitelikteydi. Ayrıca bu müdahaleler, ya yapıların sergi kapasitesini artırmak ya da İkinci Dünya Savaşı sırasında meydana gelen hasarı onarmak gibi işlevsel nedenlerle gerçekleştirildi.

Ada Dünya Miras Listesi'ne kaydedildikten sonra müdahaleler aynı zamanda hem mimari hem de kentsel bir karaktere büründü ve adanın binaları birbirine bağlı bir grup olarak ele alındı. Pierre Nora ⁽¹⁰⁶⁾ya göre müze kurumu, hafızasının azaldığı toplumlar ve artık kaderlerini seçemedikleri için geçmişlerine yakın kalmaya çalışan toplumlar tarafından üretilir. (Brones, 2012)

106 Pierre Nora, Fransız kimliği ve hafızası üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan bir Fransız tarihçidir.

Şekil 51. Bölüm sonuçlarını gösteren grafik

1.9.3. Bölüm Sonuçları

Son yıllarda geleneksel restorasyonun sınırlarını ve kritikliklerini aşmak için bir strateji oluşturmaya yönelik çabalar sarf edildi. Sorun çeşitli düzeylerde hissedilmiştir. Hasarların nedeni olarak bakım eksikliği, anıtlar için uygun çözümlerin seçilmesinde uzun vadeli bir vizyon ihtiyacı, planlamada tutarlı bir stratejiye duyulan ihtiyaç, çevresel ölçekte müdahalelere duyulan ihtiyaç vb.

Farklı ülkelerde farklı çözümler önerilmiş ve test edilmiştir (Torre, 2010). Bu sakatlanmaların ve zamanın izlerinin tamir edilip edilmeyeceği, bir restorasyon ne kadar ileri gitmeli, gibi sorular Fransa’da bir tartışma konusuydu. Konservatif tedaviyi destekleyenler de tam ölçekli bir restorasyonu tercih edenler de vardı.

“Viollet-le-Duc, restoratörün tarihi yapıyı yeniden yorumlaması ve gerekirse yapının daha önce sahip olmadığı bir form yaratarak ona yeni bir bütünlük kazandırması gerektiğini savundu.

“Mükemmel bir ortaçağ yapısı” yaratma çabasıyla gerçekleştirdiği “restorasyonları”, tarihi gerçekleri yaratıcı yenileme ile harmanlayan bir özelliğe sahipti.

En tanınmış eserlerinden biri olan Paris’teki Notre Dame Kilisesi’nin restorasyonunda, yapıyı sadece temizlemekle kalmayıp aynı zamanda “güncellemekten” de çekinmedi ⁽¹⁰⁷⁾

Avrupa’daki hırs, savaşı modern, işlevsel, sağlıklı ve düzenli şehirler, aynı zamanda kentsel planlamanın tarihi vurguladığı estetiği geliştirmek için bir fırsat olarak kullanılmaktı. 1944’te Fransız şehri Havre’de merkezi mahalleler tamamen yıkıldı.

107 Çeşitli tarihsel dönemlerde yapıya eklenen katmanları temizleyen ve ona yeni bir biçim kazandıran bu yaklaşım, tarihe ve yapıya saygısızlık olarak değerlendirilecek ve eleştirilere neden olacaktır.

Ana caddeler ve meydanlar ağı korunarak iyi bir planlama ve mimari boyut kazandırılmış, merkez meydana çıkan ana caddelerin bir kısmı genişletilmiş ve çok katlı binalar inşa edilmiştir. Böylece, eski anıtların çoğu, onları görünür kılmak için tasarlanmış yeni yöntemlerle korunmuştur. Bu koruma stratejilerinin başarısı tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Tarihsel örnekler, özellikle 20. yüzyıl savaş sonrası yeniden yapılanmalar, geleneksel kent manzaralarına saygılı davranmanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Hatta ağır hasarlar söz konusu olduğunda, yıkılan yapıların çağdaş kentsel ve mimari formlarla değiştirilmesiyle yeniden inşa edilmesi de mümkün değildir. Ancak bu süreç bütünsel mimari yeniden yapılanma stratejileri ile gerçekleştirilir (Bukal, 2017).

Çeşitli araştırma alanları, peyzaj analizine artan bir ilgi göstermiştir. Çalışmalar, yer ve manzaranın bu genişlikleri geliştiren toplum hakkında, özellikle de kültürü, ideolojisi ve mirası hakkında çok fazla bilgi içerdiği varsayımına dayanmaktadır. Mirasın korunması, uygun kamu politikalarının geliştirilmesine ve bunları başarmak için ilgili tüm aktörlerin işbirliğine yönelik bir siyasi irade meselesidir.

1890'da etkileyici metnini yayınlayan Alman mimar ve planlamacı Joseph Hermann⁽¹⁰⁸⁾ Stubben'in teorilerine göre, mevcut tarihi şehir üzerinden modern bir şehir geliştirilmeli ve mevcut yerel koşullardan yararlanılmalıdır (Fraticelli, 1992).

Öncü İtalyan mimar Camillo Boito, tarihi belgeler olan anıtlarda yapılacak değişikliklerin yanıltıcı sonuçlara yol açabileceğini vurguladı. (Kejanli et.al, 2007). Burada belirtilmesi gereken bir gerçek vardır. Mekânın hem politik hem de stratejik olduğunu, bunun bir sonucu olarak mekânın tasarımı, organizasyonunun politik ve stratejik bir faaliyet olduğunu söylemek oldukça sıradandır (Lefebvre, 1973).

Etkili teorisyen Edmund Goldzamt⁽¹⁰⁹⁾'ın yazdığı gibi: “. . . Varşova'nın mekânsal gelişimi ve özellikle merkezi, mimari olmaktan çok kritik bir siyasi konudur. Bu nedenle kararlar yalnızca kültürel-ideolojik savaş yürütmekten sorumlu yoldaşlarımız, yani siyasi liderler tarafından alınmalıdır” (Goldman, 2005).

Yeniden inşa çalışmaları tüm Avrupa'da başladı ve bunu nasıl yapılması gerektiğine dair birçok tartışma izledi. Kaybedilen şeyin bir kopyası ne kadar kabul edilebilir, modern mimarının dilini ne zaman kullanmak gerekir gibi birçok soru tartışıldı.

108 (1845-1936) 19. yüzyılın sonunda Almanya'nın en tanınmış teorisyenlerinden ve uygulayıcılarından biri olan Alman mimar ve şehir plancısı...

109 Yahudi kökenli Polonyalı mimar, mimari teorisyen...

Bu sorusuna yanıtlar hem uç noktalarda hem de farklı uzlaşmalarda arandı. Yeniden yapılanmaya karşı ana argümanlar, bir yapının yaşamında sadece bir döneme odaklandıkları, yeniden yapılanmaların doğası gereği yanlış olduğu, ekonomik olarak pratik olmamalarıydı. En önemlisi, ziyaretçilerin farkı anlamadıklarını ve sahteleri gerçek olarak görmediklerini ve dolayısıyla aynı şeyin binalar için de söylenebileceğini belirtiyorlar.

Bazıları daha iyi, daha sanatsal, diğerlerinden daha fazla karaktere ve tarihe sahiptir. Ancak korumaya değerse, doğru korumaya değerdir (URL-66, 2021). Buna rağmen, inşa edilmiş mirası muhafaza etme çabaları sıklıkla korumuyor, çoğu durumda planlama politikası tarafından durduruluyordu (Kamamba, 2005).

Diğerleri konuyu şu şekilde açıklamıştır. Daha yenilerine yer açmak için işlevsel eşyaları çöpe attığımız günümüzün tek kullanımlık dünyasında, çok sayıda tarihi yapıyı yok etme eğilimindeyiz. Yenileme pahalıdır, koruma genellikle söz konusu değildir. Günümüzde şehirlerimizi ve kasabalarımızı kirlettiği görülen plastik ve alüminyum standartlarına uygun yaşamaya çalışmamak için, bir uygarlık olarak kendi ilerlememizi karşılaştırmabileceğimiz bir standart sürdürmemiz gerekir.

Tüm bu zorluklar, sadece etkili olmakla kalmayıp aynı zamanda ekonomik ve mümkün olan en iyi restorasyon tekniğine ulaşmak için dikkate alınmalıdır.

Tablo 2. II Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa şehirleriyle başa çıkma mekanizması

İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra – Avrupa Şehirleri		
Ülke	Şehir	Müdahale Mekanizmaları
Britanya	Koventry	Eski merkezi modern parçalardan ayırmak
Hollanda	Amsterdam	Harap olmuş bir şehir merkezi için modern standartlar
Fransa	Havre	Yeni planlama- Ana meydanların ve caddelerin korunması
Polonya	Gdańsk	Bazı tarihi yapılar kaldırıldı- Antik sokak ağı korunmuştur
Bölünmüş Almanya	Berlin, Dresden	Kent dokusunun büyük parçalarının kaldırılması (Siyasi nedenlerle)
	Münih, Nürnberg	Tarihi karaktere saygı duymak, Modern mimari formlar
	Kassel	Yıkılan binalar yerine yeni binalar, Yol ağının düzenlenmesi

1.9.4. Yirminci Yüzyılın Sonunda Koruma Deneyimleri

1.9.4.1. Bosna (Mostar)

Mostar, Nervita Nehri üzerinde yer alan Bosna-Hersek'in kültür başkenti ve ülkenin beşinci büyük şehridir. Adı, Stari Most'a (Eski Köprü) atıfta bulunulan yerel sözcük anlamına gelen köprü korumaları (yerel olarak Mostari)'dir.

Köprü Osmanlı döneminde inşa edilmiş ve kentin en önemli sembollerinden biri haline gelmiştir. Ağa Han Kültür Vakfı ve Dünya Anıtlar Fonu, anıtın restorasyonuna ve Stari Most'u çevreleyen kentsel dokuya odaklanmıştır. Bireysel olarak bu çeşitli yapılar, Eski Köprü'den daha az önemli olabilir, ancak birlikte, Mostar'ın tarihi şehir manzarasının vazgeçilmez bir parçasını oluştururlar. (Şekil 52)

Mostar Koruma Stratejisi:⁽¹¹⁰⁾ Asıl amaç Eski Köprü ile bitişik çarşı ve tarihi mahalle alanları arasındaki tamamlayıcılığı güçlendirmektir.

Köprü ve onu çevreleyen kentsel yapı, tutarlı, kesin, iyi koordine edilmiş planlama, inşa önlemleri ile bütünüyle korunması ve yönetilmesi gereken tek bir sistemin parçası olarak kabul edilmelidir. (Şekil 53)

Şekil 52. Mostar'ın tarihi şehir sınırları- Nervita Nehri köprüsünün yanındaki merkezi alan ve restore edilmiş / korunan binalar

110 The Old City of Mostar, Management Plan, January 2005

Şehrin imajını ve kimliğini şekillendirmede Neretva Nehri'nin merkeziliği kabul edilmiştir. Motorlu yolların net bir hiyerarşisi ve trafik ile parkın düzenlendiği ayrı bir yaya ağı oluşturulmuştur. Merkez bölgedeki yıkık, boş veya az kullanılmış tarihi binalar canlandırılmıştır.

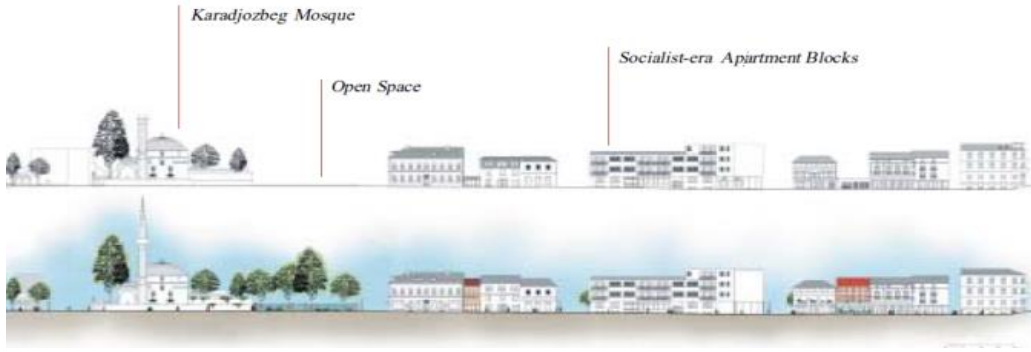

Şekil 53. Köprünün, kulenin ve kent dokusunun güney cephesi (Pašić, 1993).

Uygulama aşamaları: Genel planlar ve bina düzenlemeleri, arazi kullanımı ve inşaat faaliyetlerini düzenlemeyi amaçlamaktadır, böylece bunlar şehrin tarihi karakteriyle uyumlu hale gelmiştir. Anıtların, geleneksel binaların, yeşil alanların, açık alanların korunması için her birine uygulanabilir müdahale biçimlerini ve farklı durumlarda sağlanacak koruma seviyesini gösteren hükümler de konmuştur.

İkinci olarak, daha odaklı planlama düzeyi, tek tek binaların rehabilite edilmesinde ve belirli alanların yeniden düzenlenmesinde izlenecek normların ve tasarım talimatlarının bir göstergesi ile koruma ve geliştirme alanının hem içinde hem de dışında müdahale için ayrılmış öncelikli yapıları ve kentsel bölgeleri tanımlar. Plan çerçevesinde ayrıntılı planlama için kilit konumlardaki çeşitli Sokak Manzaraları ve Eylem Alanları seçilmiştir. (Şekil 54)

Bu alanlar, stratejik konumları ve gelecekteki gelişim potansiyelleri nedeniyle önemlidir. Daha yavaş trafiği teşvik etmek ve sokağın yaya kullanımını genişletmek, sonunda daha fazla dükkân, sokak aktivitesinin açılmasına ve mevcut sokak manzarasının kalitesinin iyileştirilmesine yol açacaktır.

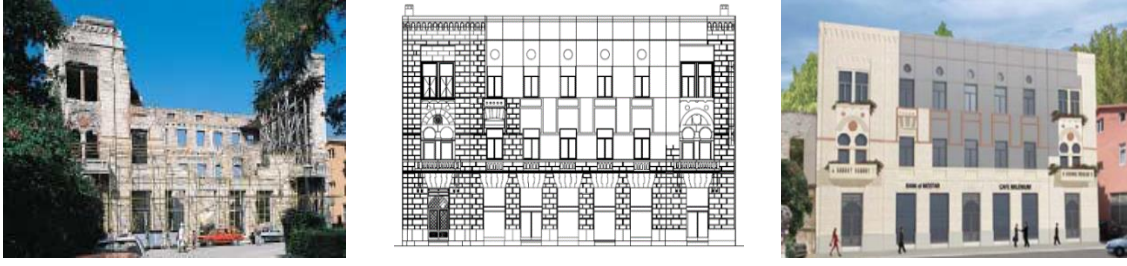
Anket aynı zamanda, yıkıntı bölümlerindeki düşüşü tersine çevirmek için ön cephede iyileştirmelere ve binaların uygunsuz bir şekilde değiştirildiği durumlarda uygun detayların eski haline getirilmesine olan ihtiyacı da gösterdi.

Şekil 54. Fejić Caddesi'nde caddenin cephesinin eksiksiz bir incelemesi, boşlukları doldurma ve dolgu gelişmeleriyle harabeleri yeniden inşa etme ihtiyacını vurgulamıştır.

1.9.4.1.1. Mostar-Vakıf Sarayı

Başlangıçta binada bir kütüphane ve bir İslam kültür merkezi bulunuyordu. 1960'lardan 1992'deki kısmi yıkımına kadar, Vakıf Sarayı, Mostar Şehir Planlama Enstitüsü'nün ofisleri olarak hizmet verdi. Dönemin diğer Oryantalist yapılarında olduğu gibi Vakıf Sarayı'nda da kullanılan İslami motifler Boşnak veya Osmanlı prototiplerini yansıtmamaktadır.

Şekil 55. Günümüz restorasyonu sırasında hala yerinde olan duvar bölümlerini bütünlüştirmek için gerekli yeniden yapılanma. ⁽¹¹¹⁾

Daha ziyade, mimarlar, at nalı kemerleri ve kesme taş sıralarının kanıtladığı gibi, Mısır ve İspanya'nın mimari tarzlarından ilham aldı. İslam toplumu, Vakıf Sarayı ile İslam geçmişinin eklektik bir yorumunu seçmiş, Mostar'ın mimari mirasına yeni unsurlar ve görsel çeşitlilik katmıştır. Kuzey ve doğu cepheleri ciddi şekilde hasar görmüştür (Şekil 55). Kapsamlı bir onarım, orijinal dekorasyon ve mimari detayların eski haline getirilmesi gerekmektedir.

1.9.4.2. Lübnan (Beyrut)

Beyrut'un geleneksel ve ticari merkezi şehrin sahil şeridinde yer almaktadır. Şehir limandan büyüdü ve gelişti, şehrin geleneksel merkezinin bozulması ve yıkımı, 15 yıllık Lübnan iç savaşının (1975-1990) ardından gelmiştir (Şekil 56).

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında, Osmanlı modernleşme girişimleri Beyrut'un yükselişini hızlandırarak şehrin Doğu Akdeniz'in ana limanı olmasını sağladı. Bu girişimler arasında elektrik, su ağlarının tanıtılması ve eski şehirde daha geniş yollar yapılmasıdır. Lübnan'daki kentsel gelişimdeki önemli bir dinamik, arazinin değerinin genellikle üzerinde oturan binaların değerinden çok daha yüksek olması gerçeğine dayanmaktadır ⁽¹¹²⁾. (Sarkis, 2005).

Pek çok eleştirmen, Beyrut'un eski merkezindeki binaların yaklaşık yüzde 85'inin yıkılmasının, özellikle de tamamı tamir edilemeyecek şekilde hasar görmediği için gereksiz

111 Nomination for Inscription on the World Heritage List, Nomination Dossier, "The Old City of Mostar", Description Of Property, p18.

112 Mülkün değerlendirilmesinde her zaman olduğu gibi konumu ve büyüklüğü ön planda olmakla birlikte, yapının tarihi değeri mülkün değerlendirilmesine pek katkı sağlamaz. Zayıf bir ipotek piyasası göz önüne alındığında, Lübnan'daki gayrimenkul faiz oranlarındaki dalgalanmalarla bağlantılı değildir. Üstelik emlak vergileri de düşüktür.

olduğunu savunuyor. Beyrut şehir merkezinin fiziksel boşluğunu yeniden doldurma süreci, yeniden inşa planları kadar savaş sonrası kentin şekillenmesinde önemli olabilecek beklenmedik gelişim kalıpları yarattı.

Şekil 56. Beyrut Merkez Bölgesi'nin mimarisinin ve kentsel dokusunun yıkılma düzeyi (Gavin et al, 1996)- Merkezi ve önerilen adayı korumak için ilk öneri (Rowe et.al,1998)

Beyrut şehir merkezinde tamamen yıkılan tarihi binaların yeniden inşası üç ana strateji grubuna ayrılabilir. İlk kategori, tarihi binaları eskisi gibi yeniden inşa etmektir.

İkinci kategori, tarihsel imajının belgelenmesi olmayan binalar içindir. Bu durumda mimar, bağlamda geleneksel olanlara benzeyen yeni bir bina cephesi yaratmak için kentsel bağlamın tarihsel unsurlarının bir bileşimini oluşturur.

Üçüncü kategori, hem geleneksel hem de çağdaş unsurların bir karışımıdır (Mansour & Felix, 2015)

Beyrut'taki tarihi binaları koruma stratejileri:

- Orijinal tarihi binanın bir kopyasını yeniden inşa etmek: Yapı için kullanılan stratejiler, yıkılan bölümlerin restorasyonu ve yeni çağdaş amaçlara ulaşması için binanın iç mekânları ve bina yapılarının yeni fonksiyonlara uyumlu hale getirilerek korunmasıdır.

- Binanın tarihi unsurlarla ancak yeni bir tasarımla yeniden inşası: Eksik binalar, çevreleyen bağlamın kimliği kullanılarak tasarlandı; miras mimarisinin unsurları kullanıldı ve bunlar, bağlamın kimliğiyle eşleşecek şekilde farklı bir tasarımla yeniden düzenlendi.

- Aynı binada miras ve çağdaş unsurlar arasında bütünleşme ve örtüşme: Bu bina artık iki farklı mimari dili arasında bir geçişi benimsiyor ve iki bağlamı iki farklı yükseklik tasarımıyla bütünleştiriyor (Şekil 57). Tamamen çağdaş mimari yapıların geliştirilmesidir (Felix, 2019)

Şekil 57. Milletvekillerinin Beyrut şehir merkezindeki ofisleri (sol) (URL-67, 2023)

1.9.4.2.1. Beyrut'un Evi: (Bina restorasyonunun ilkeleri)

Eski “yeşil hat” üzerinde bulunan Sarı Ev, iç savaş sırasında bir ileri kontrol noktası ve keskin nişancı üssüydü. Stratejik konumuna ek olarak, Sarı Ev’in şeffaflığı ve çeşitli atış açıları ile havadar mimarisi, çevreyi kontrol etmek için askeri amaçlarla kullanıldı. (URL-68, 2020)

Genel fikir, alanın, yapının ve korunmuş hasarın kışkırtacağı çağrışımlar ve hatıralarla, binanın kendisinin yaşadığı savaş dönemini vurgulamaktır.⁽¹¹³⁾Müzenin asıl amacının Beyrut’un sosyal ve kentsel tarihi ile on dokuzuncu yüzyıldan yirmi birinci yüzyıla kadar olan hatıraları olmasına karar verilmiş, iç savaş da hikâyenin bir parçası olmaktan öteye gidememiştir. (Brones, 2012)

“Buranın amacı, şehri, yaşayan şehri tüm yönleriyle, eğitilmiş seçkinlere değil, sıradan insana tanıtmaktır.”

Genel olarak, bu bina Lübnanlıların olayları hatırlamasını, anlamasını, işlemesini ve ardından “bir daha yapmayacağız” demesini amaçlayan süreci başlatmak için bir araç sağlamalıdır. (URL-69, 2019)

113 Tartışmalı bir toplumsal ve kentsel mekânda müze, toplumsal bir iddiaya yanıt olarak düşünülebilir. Savaş dönemi, müzede Beyrut tarihinin çeşitli bölümlerinden biri olarak belgelenecek. Binanın içinde ve dışında bırakılan maddi hasarların yanı sıra keskin nişancı bariyerleri gibi eserler ve milislerin binayı işgaline dair diğer izler vurgulanacaktır.

Şekil 58. Beyrut'un evi- Restorasyonda gri metal kullanımı (URL-68, 2020)

Restoratörler gri metal kullandılar, böylece ziyaretçi yıkım yerini ve restorasyon yerini açıkça ayırt edebildi (Şekil 58). “Herhangi bir eksik parçayı tamir ettiğimizde, boşlukların yerine metal ekliyoruz, yara izlerinin ve deliklerin temiz kalması ve şeklin birinin metal bir bacağı veya kolu varmış gibi olması için burada plastik cerrahi yapmıyoruz.”⁽¹¹⁴⁾.

Binanın tarihinin farklı aşamaları, halkın duyacağı bir başka hikâyedir. Binanın avangart mimarisi, Beyrut'un manda dönemindeki mimari mirasının yanı sıra taştan betona geçiş de dahil olmak üzere getirdiği dönüşümleri yansıtmaktadır. (Brones, 2012)

1.9.4.3. Bölüm Sonuçları

Bu bölüm, “kültürel iyileşme” süreci içinde “bütünleşik bir sosyal alan” şekillendirme konusundaki uluslararası deneyime göre savaş sonrası korumaya yönelik yaklaşımları sorgulamaktadır.

Koruma stratejisi, çatışmanın mekânsal ve fiziksel ifadelerine tanık olan yaralı şehir manzarası boyunca “kapsayıcı uzlaşma alanı” olarak insan kimliğine sahip yaşanabilir şehirlerin yaratılması için bir araç haline gelir.

Şehirlere ve sakinlerine karşı savaş ve terör eylemleri çağdaş dünyamızı doyurur. Modern şehirler genellikle olağanüstü yaratıcılığın ve yaratıcı yıkımın yerleri olarak

¹¹⁴ Bugün, bu bina, iç savaş sırasında binayı işgal eden keskin nişancılar tarafından yaratılan iç mimari ve "savaş mimarisi" kombinasyonu nedeniyle alıılmadık bir yapıdır. Sivil toplum tarafından yürütülen kampanya ve 2003 yılında kamu yararı adına satın alma işlemlerini başlatan Beyrut belediyesinin taahhüdü sayesinde kurtulmuştur. Proje, Beyrut belediyesi ile Paris belediyesi arasındaki işbirliği ortaklığı çerçevesinde 2008 yılında başlamıştır.

görülmüştür, ancak bu nedenle aynı zamanda çoğu zaman olağanüstü askeri ve yarı askeri şiddetin alanlarıdır. Bu yaratıcılık, kentsel jeopolitiğin yeni ve hayati bir araştırma alanının başlangıcını işaret eder.

Yıkım ya da koşullar açısından hiçbir tarihi şehir birbirine benzemez. Bu ince koşullu farklılıklara rağmen, kasıtlı eylemlerle yıkılan tarihi şehirlerin korunması için tek bir formül olamayacağı sonucuna varılabilir.

“Şehirleri tanımlayan tek bir özellik varsa, bu onların dayanıklılığıdır. Her şeyden önce şehirlerin hayatta kalma eğilimi vardır. Şehirleri büyüten, işlemlerini ve gelişmesini sağlayan dinamizm, aynı zamanda onlara karşı çukurlaştırılan en aşırı şiddetten bile daha uzun süre dayanmalarını sağlar.” (Graham, 2004)

Uluslararası deneyimler, yaşayan tarihi kentlerin korunmasında en iyi sonuçların, belirli bir alan üzerinde tam kontrole sahip olan bağımsız, uzmanlaşmış kurumların yanı sıra özel yetkiler, kaynaklar ve profesyonel personelin kurulması yoluyla elde edildiğini göstermiştir. Tüm bir şehir için genel sorumluluğu olan bir planlama otoritesinin aksine, özel bir kurum tarihi alana odaklanabilir ve onu tek, bütünleşmiş bir bütün olarak ele alabilir.

Tarihi kentsel alanlarda ihtiyaç duyulan planlama yöntemleri ve uygulama mekanizmaları, daha ince taneli planlama metodolojilerinin yanı sıra belirli inşaat ve restorasyon tekniklerini gerektirdiklerinden, çağdaş şehir sektörlerine uygulananlardan aslında oldukça farklıdır. Ancak her şehir ya da bina rekonstrüksiyonu çarpıcı şekilde farklı sonuçlara yol açmıştır.

Savaşın sonra neyin inşa edileceğinin seçimi açık uçludur. Kùltürler, onların değişen siyasi ve ekonomik koşulları arasında büyük ölçüde değişir. Varşova örneğinde, yeniden inşa, bölgenin somut olmayan politik ve duygusal anlamlarını kucaklamıştır.

İnsanlar geçmişlerini örtmediler, ancak onu yeniden tanımlayarak bunun bir parçası oldular. Hayatta kalanlar, geleceklerinin temelini inşasında aktif rol aldılar. Gelecek, seçilen mimari rekonstrüksiyonların gücü ve azmi üzerine inşa edilecektir.

Yeniden yapılanma doğrusal bir tarihi korumamış olabilir ve kesinlikle tarihi bir dönemi ortadan kaldırmış olabilir, ancak sonunda Varşova halkını hem Polonya hem de dünya mirası için çok önemli bir iyileşme sürecine götürdü. Koruma stratejisi rahatsız edici bir geçmişi örtmeyi hedefliyordu ama bunu yaparken, çağdaş gerçekleri görmezden gelen tarihsel boşluklar yarattı.

Lübnan deneyimine gelince (Beyrut):

Yeniden yapılanma hiçbir zaman bir sosyal sözleşmeyi yeniden inşa etmeyi veya çatışma sonrası bir dönem kurmayı amaçlamadı. Yeniden yapılanma daha ziyade, şiddetli bir çatışmada bir hizip tarafından diğerine göre sosyal (bölgesel, ekonomik, mali, politik ve sembolik) güç ve kontrol sağlamayı amaçlayan kentsel jeopolitik bir projenin parçasıydı.

İç Savaş, yapıları çevrenin inşası ve organizasyonu olan kentleşmenin savaşın gidişatının bir parçası olduğunu açıkça gösterdi. Yeniden yapılanma, yalnızca görünüşteki sonucu değil, savaşın en başından itibaren bu mücadelenin bir parçasıydı (Sharp, 2020). Yeniden inşa, kentsel gelişim olduğu kadar jeopolitik ve ideolojik bir projeydi.

1.9.5. Kentsel Dayanıklılık (Kudüs)

Kudüs, tarihte bilinen en büyük fiziksel yıkım ve yenilenme bölgesidir. Yaklaşık (4.000) yıl boyunca, yirmi kuşatma, iki tam ıssızlık dönemi, on sekiz yeniden yapılanma ve bir dini inançtan diğerine en az on bir geçiş yaşandı (Elon, 1989).

İlahiyatçı Jacques Ellul⁽¹¹⁵⁾ için Kudüs, Tanrı'nın tekil yaratımıdır, hem yıkılacak hem de tüm şehirler için bir model olarak restore edilecek “Tanrının kendi şehri” dir (Ellul, 1950).

Kudüs'teki yıkımların çoğunda acımasız şiddete pişmanlık veya dindarlık eşlik etmiştir. Babilliler M.Ö 604'te Kudüs'ü ele geçirdiklerinde şehri yalnızca kısmen yok ettiler. Yaklaşık on beş yıl sonra geri döndüler ve büyük Yahudi tapınaklarının ilki dâhil her şeyi mahvettiler (Bedford, 2000).

1.9.5.1. Kudüs Koruma Planları (Birinci Dünya Savaşı'ndan Sonra)

Yirminci yüzyılın ilk yarısında, İngiliz idaresinin sömürge bürosunda bir memur olan Sir William Hannah McLean (1877–1967), Kudüs'ü dört bölgeye ayırdı (Şekil 59):

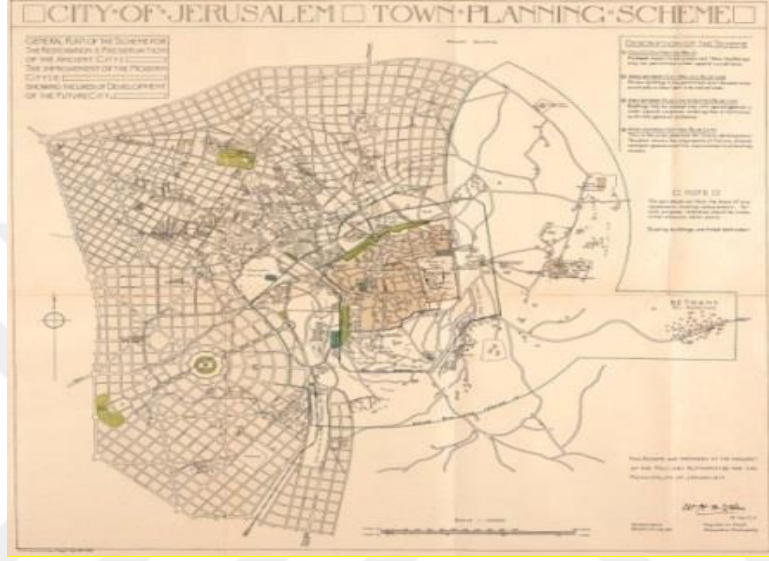
1. alan: Tüm yeni inşaatların yasaklanması yoluyla bir “ortaçağ görünümü” nün korunacağı Eski Şehir.

115 (1912, 1994) Fransız filozof, sosyolog ve ilahiyatçı. Bordeaux Üniversitesi'nde kıdemli tarih ve kurum sosyolojisi profesörlüğü yapmıştır.

2. alan: Eski şehir çevresinde, istenmeyen binaların temizleneceği ve alanın doğal durumuna bırakılacağı inşaat dışı bir bölgedir.

3. alan: Binaların yalnızca özel onay ile inşa edilebileceği eski şehrin kuzey ve doğusundaki alan.

4. alan: Eski kentin kuzey ve batısında modern gelişim için ayrılmış bir alandır.

Şekil 59. McLean Kudüs şehir planlama şeması, 1918 (URL-70, 2022).

İlk aşama olarak Geddes⁽¹¹⁶⁾, kentin topografyasını ve ana simge yapılarını belirlemek için yoğun bir şehir araştırması yaptı. Daha sonra mevcut haritaları inceledi, nüfus hakkında bilgi topladı. Bir veri tabanı oluşturmak için istatistikleri kullandı ve bu sıkıcı çalışma sayesinde şehir hakkında bir izlenim geliştirdi.

Geddes, raporun başında şehrin mevcut haritalarında kullanılan boyutların doğru olmadığını, yaklaşık yüz metrelik bir sapma olduğunu görmüş ve kesin bir Kudüs haritası çizilmesi gerektiğini belirtmiştir. (Şekil 60)

116 Sir Patrick Geddes (2 Ekim 1854-17 Nisan 1932) İskoç biyolog... Şehir planlama ve sosyoloji alanlarındaki yenilikçi düşüncesi ile tanınır. Mimarlık ve planlamaya “bölge” kavramını tanıttı ve “şehirleşme” terimini ortaya attı. Daha sonra, aşırı ticarileştirme ve para hâkimiyetinden ayrı bir dünyayı yeniden kurmanın yolu olarak “neotekniği” detaylandırdı.

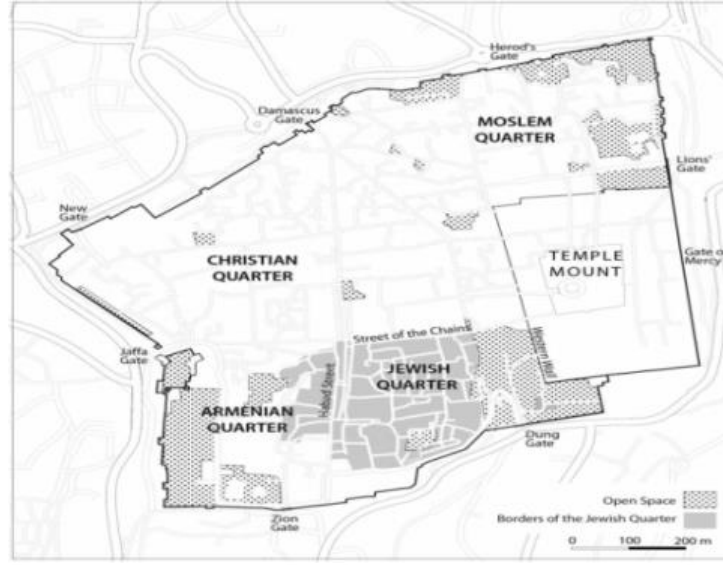
Şekil 60. Kudüs şehir planlama şeması. Geddes 1919 (URL-71, 2022)

Eski Şehir ile ilgili düşünceleri, görevinin beklenen sonucuyla tutarlıydı. Bu sonuç şu şekilde özetlenebilir: Yeni yapılaşma yasaklanmalı, kentin kültürel mirası ve kimliği korunmalı, kent sakinlerine ve ziyaretçilere sunulan hizmetler iyileştirilmelidir.

Ayrıca kentte ortaya çıkmaya başlayan moderniteyi yansıtan kiremit çatıların ve kentin karakterini bozan yeni yapı malzemelerinin kullanılmamasını tavsiye etti. Şehir planı, on dokuzuncu yüzyılda ve yirminci yüzyılın başlarında Birleşik Krallık'ta popüler hale gelen peri masalı geçmiş yaklaşımına göre inşa edilmiştir (Jubeh, 2019).

Farklı ideolojilerden ve kültürel, dini, etnik ve sosyal yönelimlerden kaynaklanan birçok farklı vizyon vardı. Çok hızlı bir şekilde, bu önemli sorular tek bir politik soruya çevrildi: Birleşik Kudüs'ün geleceğini planlamaktan kim sorumlu olacaktı?

Yenilenmiş Yahudi Mahallesi'nin nasıl görünmesi gerektiğine dair bakış açıları büyük ölçüde çeşitlilik gösteriyordu (Şekil 61). Yeni bir şey yaratma ve eski geleneksel Yahudi yaşam tarzını canlandırma yönündeki çelişkili arzuları yansıtıyordu. Eskiye yeniden üretmeyi reddedenler arasında, “yeni” nin tam olarak ne olması gerektiği konusunda bir fikir birliği yoktu.

Şekil 61. Ehud Netzer tarafından açıklanan Yahudi Mahallesi'nin sınırlarını gösteren 1967 Kudüs Eski Şehir haritası. (Slæ et.al, 2012)

Tek ortak payda, geleneksel eski şehir manzarasının korunması konusundaki fikir birliği idi. Belki de mimarinin kopyalanması, mirası açıklama yapmadan aktarmayı bir şekilde başarabilirdi.

Mevcut planın geliştirilmesi: İsrail-Filistin çatışmasına göre şehrin mekânsal konfigürasyonunun önemi nedeniyle, master plan sadece teknik hususlara dayalı teknik şehir planlamasının bir sonucu değil, aynı zamanda ve her şeyden önce belirli bir siyasi projenin ifadesidir. Mekânsal bir planın siyasi bir boyutu da olması şaşırtıcı değildir.

Horst W. J. Rittel⁽¹¹⁷⁾ ve Melvin⁽¹¹⁸⁾ Webber'in belirttiği gibi, "Planlama siyasetin bir bileşenidir. Genel anlamda plan, yeni binaları garanti altına almak için iki ana strateji önermektedir: yoğunlaştırma ve genişleme...

İlk durumda, mevcut kentleşmiş alanlara konut birimlerinin eklenmesi, esas olarak yükseklik veya hacim üzerindeki fiili sınırların artırılması yoluyla gerçekleştirilebilir.

İkinci durumda, plan mevcut mahallelerin genişletilmesini ve varoşlarda yeni yerleşim mahallelerinin inşasını önermektedir. Bu iki strateji, ilgili nüfus grubuna bağlı olarak farklı şekilde yönetilir (Chiodelli, 2012)

117 (1930–1990) Horst Willhelm Jakob Rittel, Almanya'da tasarım teorisyeni ve üniversite profesörü.

118 (1920- 2006) Melvin M. Webber, kariyerinin çoğu California Üniversitesi ile ilişkili, bir kentsel tasarımcı ve teorisyen

Şekil 62. Bölüm sonuçlarını gösteren grafik.

1.9.5.2. Hurva ⁽¹¹⁹⁾ Sinagogu

Sinagog, 1864 yılında Litvanya'dan gelen mesih göçmen cemaati tarafından, Osmanlı padişahının kendi kraliyet mimarının ⁽¹²⁰⁾ varsayılan eseri olan Osmanlı cami tarzında yeniden inşa edildi (Şekil 63). (Phillips, 1977)

Kudüs'teki (Harva) sinagogun korunması / yeniden inşası: Sinagogun orijinal Osmanlı formatında yeniden inşa edilmesini öneren Kudüs mimarı Nahum Meltzer'dir.

Meltzer, hem Yahudi halkının tarihi hafızasına hem de tarihi şehrin yerleşim alanına saygı duyulduğu için, kayıp ihtişamı geri getirip Hurva Sinagogu'nu olduğu gibi yeniden inşa edilmesinin uygun olduğunu belirtti. (Shragai, 2005)

Bina tamamlandığında, "eski şehrin ihtişamı" olarak tanımlandı. 1948'de bir kez daha yıkıldı. Birçok dini ve siyasi figür, orijinal sinagogun bölgenin geleneksel dini karakterine uygun olarak "olduğu yerde" yeniden inşa edilmesi önerisini destekledi.

1967 ve 1982 yılları arasında iki ünlü mimar Louis Kahn ve Denys Lasdun'un halefini tasarlama girişimlerine rağmen, eski Hurva sinagoglarını işaretlemek için yeni inşa edilmiş tek bir kemerle bir harabe olarak kaldı.

119 Hurva: İbranice "harabe" anlamına gelen kelime.

120 Osmanlı İmparatoru, Sinagogu aynı büyüklükteki Osmanlı camilerinin kubbeli "Sinan" tarzında inşa ettiren kendi saray mimarı Assad Efendi'nin (Kubbet-üs Sahra'nın restorasyonu üzerinde çalışıyordu) hizmetini nezaketle sundu. Bu nedenle, dokunaklı bir şekilde adlandırılan bu Sinagog'un tarihi, yeni gelen Yahudi göçmenlerin sıkıntılarını ve diasporanın Kudüs'ün Yahudi mirasının anısına olan bağlılığını temsil eder. (Orozco, 2004)

Şekil 63. Hurva Sinagogu, 2010 (URL-72, 2022)

Louis Kahn ⁽¹²¹⁾, Hurva'nın üç versiyonunu tasarladı ve 1974'te aniden ölmemiş olsaydı, projesi inşa edilmiş olabilirdi (Şekil 64). Kudüs'teki büyük muhalefete rağmen, Teddy Kollek (belediye başkanı) Louis Kahn'ı destekliyordu. ⁽¹²²⁾

Kahn, harabe fikrini dört şekilde ifade etmiştir: (Giurgola et. al, 1975).

1. Harabeler hafızayı korur.
2. Aktif işlevleri yerine getirme yükümlülüğünden arınmış, ruhunu tam olarak ifade edebilen veya özünü oluşturan, çoğu zaman bütün binalardan daha fazla bir harabe buldu (Tyng, 1984).

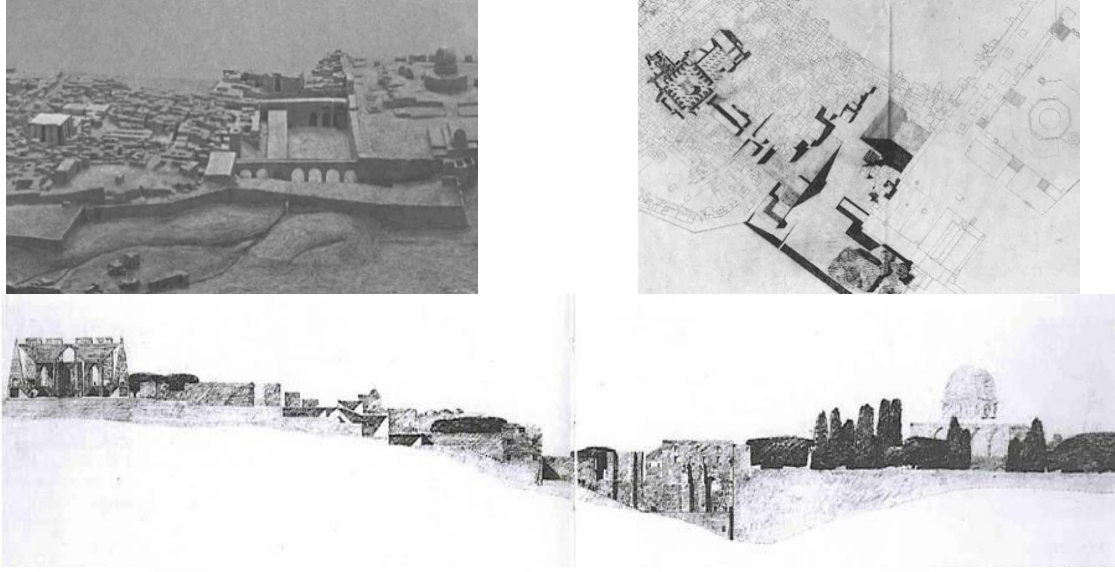
3. Kahn'ın düşüncesinin üçüncü bir yönü, harabelerin sessizlik fikrine bağlanmasıdır. Kahn, piramitler gibi binaların bitmeyen sessizliğini ⁽¹²³⁾ deneyimlemiş ve yorumlamıştı (Tyng, 1984).

Kalıntılar, bitişik arsa üzerinde yeni bir yapı ve Batı Duvarı'na giden "Peygamberlerin Yolu" olan bir gezinti yeri ile bir anı bahçesine dâhil edildi.

121 Modernizm, geleneksel Diaspora mimarisinin "zayıflatıcı" yerel dilleriyle herhangi bir ilişkiden kaçındığı için ulusal temsil için tek uygun biçimdir. Yeni Hurvah'ın ihtişamına rağmen, Kahn teklifinde binanın ölçeğinin ima ettiği güçlü Milliyetçiliği hafifletmek için ince stratejiler sergilemişti.

122 Louis Kahn, Kollek'in Kudüs Komitesinin kurucu üyesiydi.

123 Kahn, sadece yeni Hurva'nın tasarımında sessizlik peşinde koşmadı, aynı zamanda binayı bitişik kalıntılarla ilişkilendirerek, yeni binası "yapıyı çevreleyen düşmüş parçalara bağlayan bir zamansızlık" kazandı.

Şekil 64. İsrail Müzesinde sergilenen Hurvah Sinagogu önerisinin modeli.
Hurvah Sinagogu önerisi ve Yahudi Mahallesi'nin şematik planı.
Louis I. Kahn, 1968. ⁽¹²⁴⁾

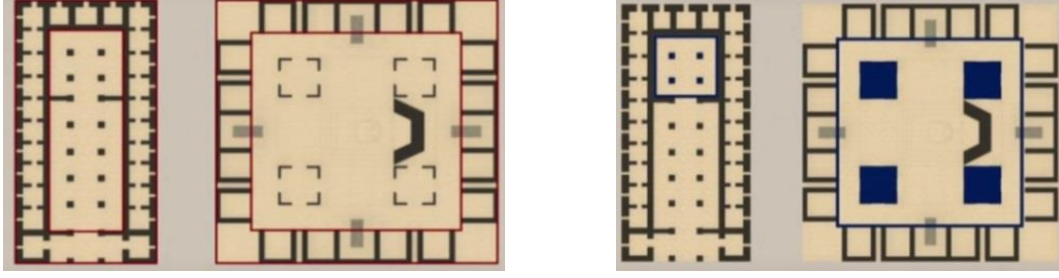
4. Kahn'ın dördüncü kavramı, bazı yeni inşa edilmiş formların harabe olarak görülebileceği şeklindeki metaforik fikirde yatmaktadır. Kahn, yapı içinde yapı önerdi; dış kısım, Batı Duvarı'ndakilerle aynı oranlarda bloklar halinde kesilmiş altın Kudüs taşıyla kaplı 16 sütundan oluşuyordu.

Binanın çatısını destekleyen ters çevrilmiş dört beton piramitten oluşan iç oda, günlük ibadet hizmetleri için kullanılacak, Şabat (cumartesi) veya festivallerde daha büyük kalabalığa izin verecekti. (Şekil 65)

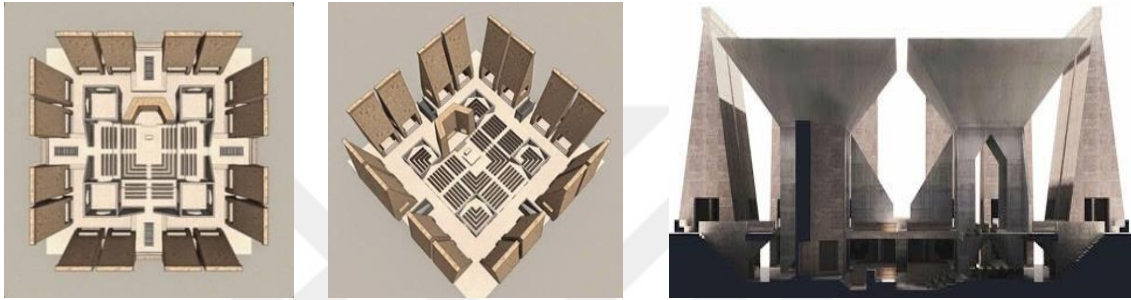
Mekânsal bağlantı arayışında Kahn'ın, kendi sinagogunun geniş dış direkleri için Herodian tapınak duvarlarında bulunanlara benzer büyük taşları seçmesi, Yahudilerin on ikinci yüzyıldan beri dua ettikleri Batı Duvarı'na bir bağlantıydı ⁽¹²⁵⁾. (Şekil 66)

124 Hurva Sinagogu önerisi, ilk önerinin Ağlama Duvarı ile ilgili bölümü. Louis I. Kahn, 1968

125 Daha geniş bir ölçekte başka bir öneri, Hurva'dan Batı Duvarı'na kadar tepeden aşağı bir tören gezinti yeri oluşturulmuştu.

Şekil 65. Khan'ın yeni tasarımında benimsediği ilkeler, Süleyman Tapınağı'nın özgün tasarımından gelmiştir. (Süleyman Mabedi- Hurva sinagogu)(URL-73, 2022)

Mimari konfigürasyonda ihtişam. Amerikalı mimar Louis I. Kahn'ın Hurva Sinagogu Projesi'nin dikkate değer bilgisayarlı grafik rekonstrüksiyonları (ilk öneri, 1967-68).⁽¹²⁶⁾

Şekil 66. Hurva Sinagogu'nun bilgisayarlı grafik bölümü, Larson, MIT⁽¹²⁷⁾

Kahn'ın önerileri, dini ve siyasi birçok kaynaktan gelen muhalefetle karşılaştı. Yahudi mimarlar bu işleri üstlenebilirdi, ancak tarih ve hafızayla yüz yüze geldikleri Eski Şehirde bu işi göze alamadılar.

Projeler, inşaatın başlamasını sağlayan belgeleri imzalamayan Başbakan Menachem Begin ve İçişleri Bakanı tarafından reddedildiği için hala yetersiz görülüyordu. Daha fazla ilerleme kaydedilemedi (Green, 2004).

Belediye başkanı (Kollek), bu amaçla hazırlanan bir yarışmayı iptal etti ve İngiliz mimar Denys Lasdun⁽¹²⁸⁾'u seçti.

Profesyonel ve dini itirazları aşmak için Kollek, Lasdun'un irtibat görevlisi olarak hizmet etmesi için dini bağları olan bir Kudüs mimarı buldu.

126 Floransa Üniversitesi'nden Francesco Cerbella ve Federico Caponi tarafından geliştirilen dijital animasyon çalışması, Kasım 2013 (Giorgio Verdiani, "İletişim mimarisi ve tasarım" Semineri, Floransa Üniversitesi).

127 Massachusetts Teknoloji Enstitüsü

128 (1914,2001) Sir Denys Louis Lasdun seçkin bir İngiliz mimar.

Lasdun, Hurva için Kahn'dan daha mütevazı bir tasarım üretti. Hurva bu kez eski harabelerin üzerine inşa edildi ve eski Yahudi tapınaklarının üç bölümlü planlarına benzetildi.

Şekil 67. Bölüm sonuçlarını gösteren grafik.

1.9.5.3. Bölüm Sonuçları

Mimarlık, kültürel miras, tarih hem kişisel hem de kolektif anılarla bağlantılı bir sanatsal gerekliliktir. Genellikle bu çeşitli anlamlar, içinde bulundukları toplumlar tarafından yapılara yansıtılır. İnsanlar ve binalar arasındaki ilişki, yüzyıllar boyunca, varoluş ve sayısız nesillerin geçmesiyle yavaş yavaş oluşturuldu.

Aynı şekilde, “sadece fiziksel dokunun değeri değil, aynı zamanda tarihi yapılarla ilgili somut olmayan duyguların da değeri” tartışılmaz bir ilkedir.

Bir şehir manzarası içinde göze çarpan bir yapının kaybı, o şehrin dengesini değiştirir. Korumacılar, yeniden geliştiriciler buna göre restore etmek, yeniden inşa etmek için çalışmalıdır. Birbirinin görüşüne uymayan insanlar, dini yaşamlarının evlerini ve anıtlarını başkalarının gölgesinde inşa etmeyeceklerdir (Riedlmayer, 1995).

Bir kent kültürü öldüğünde bile, coğrafi konum, eski bir kültürün kalıntıları ve inşa edilmiş biçimin izleri, yüzyıllar sonra bir yeniden yapılanmayı etkileyebilir. Bu nedenle, kentsel dayanıklılığın genellikle bir felaketin hatırasından daha güçlü olması şaşırtıcı değildir. Belki de nihai gerçek Tanrı'nın insanı cezalandırması ile insanın tazminatı arasında bir mücadele olduğudur.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu çalışma, Şam Üniversitesi'nde yapılan Türkçesi “Zarar Görmüş Tarihi Şehirlerin Yeniden İnşası ve Rehabilitasyonu İçin Mimari ve Kentsel Kavramların İncelenmesi” olan yüksek lisans tezinin devamı niteliğindedir.

Aslında sivil toplum katılımı, kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun çözümlerin elde edilmesinde önemlidir. Bu koruma stratejisinin başarısı için çok önemlidir. Buradaki katılım, toplumla diyaloga girilerek, sorunlarını belirlemeye, bunların nasıl ele alınacağına karar vermeye bağlı bir süreçtir. Aynı zamanda sivil toplum da Humus'un tarihi şehrinin sorunları hakkında diğerlerine göre daha bilinçlidir. Bu nedenle sakinleri koruma stratejisine dahil etmek, onların yardım ve bilgilerinden faydalanmak makul çözümler elde etme şansını geliştirecek ve artıracaktır.

Humus kentindeki yerel halkın nabzını ve savaş sonrası koruma kavramı konusundaki farkındalığını ölçmek için bir ön araştırma yapılmıştır. Farklı disiplinlerden akademisyenler (üniversite mezunları) seçilmiştir. Aslında gerçek katılımcı sayısı çok daha fazla ancak değerlendirme sonrasında en makul gönderilere odaklanılıp, benzer cevaplar silinmiştir.

Uzmanların önerilerinin analiz edilmesi için daha önce Profesör Velioğlu Sağsöz'ün çalışmasında benimsenen bir analiz metodolojisi bu çalışmada geliştirilerek kullanılmıştır (VELİOĞLU, 1992). Böylece mevcut durumda çalışılan alana uygun, tamamen yeni ve daha esnek bir yönetime ulaşılmıştır.

Tarihi şehir, birçok binaya zarar veren depremler de dâhil olmak üzere doğal afetlere maruz kalmıştır. Humus, Osmanlı döneminde önem ve prestij kazanmadı. Sadece Irak ile Levant, Küçük Asya ve başkent İstanbul arasındaki ulaşım hareketinin merkezi oldu. Humus'taki uygarlıkla ilgili en eski bilgiler MÖ 2300 yılına kadar uzanmaktadır.

Tarihçiler, Eski Ahit'te adı geçen “Sobah” şehrini Humus şehrinin İbranice adı olarak tanımlamışlardır. (Dumper, 2007)

Şehrin genişlemesinin başlangıcı Humus Kalesi'dir. MÖ 1274' te Firavun (II. Ramses) Levant'ı kontrol etmeye çalıştı, bu yüzden Kadesh Savaşı, Humus şehri yakınlarındaki Asi Nehri'nin batı kıyısında gerçekleşti. (Kitchen, 1966)

2.1.2. Humus Şehrinin Tarihi Dönemleri

Yunan Dönemi:

Humus kenti, Mısır ve Asur uygarlıklarından etkilendi. Bu etki, Büyük İskender'in bölgeyi ele geçirmesinin ardından Yunan uygarlığı ile devam etti. İskender, Kadesh yakınlarındaki Humus ovasında durduğunda, Humus barajının onarımını emretti (belirsiz).

Bu etki, Büyük İskender'in bölgeyi ele geçirmesinin ardından Yunan uygarlığı ile devam etti. Bölgenin hem tarımsal hem de ticari önemi, Seleukosların Humus'a özel ilgi göstermesine neden oldu, Suriyelilere haraç koymanın yanı sıra idari bağımsızlık verildi.

Roma Dönemi:

Hellenistik dönemdeki Humus kenti tarafsız kaldı, yani diğer şehirlerden etkilenmedi. Kentin arkeolojik tepenin sınırlarının ötesine yayılması, yalnızca Roma döneminin başında gerçekleşmiştir. Bundan sonra, Humus şehri boyutlarını organize bir şehir olarak aldı ⁽¹³¹⁾, sonra çok önemli bir şehir oldu.

Aslında Humus'un Roma Krallığı'na katılmasından sonra, kent sakinleri Roma yaşamında yüksek bir sosyal statü kazandılar. Bunun kanıtı, Roma'nın Humus şehrinden birkaç Sezar tarafından yönetilmiş olmasıdır. ⁽¹³²⁾

131 Humus şehrinin bu coğrafi genişlemesinin gecikmesi, mevcut şehir arazisindeki bataklıkların bulunmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu bataklıklar, Orontes Nehri üzerine baraj inşa ettikten sonra kontrol edildi. Bu genişleme fırsatı verdi. Bu hipotez, kentteki bölümlerin jeolojik çalışmaları ile hava fotoğraflarının yanı sıra arkeolojik çalışmaların karşılaştırılması ile desteklenmiştir.

132 Sezarlar Humus kentinden geliyor. Yani bu çarların kökenleri Humus kentine aittir.

Yunan tarihçi ve filozof Strabon, kitaplarında Asi Nehri çevresinde yaşayan, hem bağımsız hem de istikrarlı bir krallığa sahip “Emesani” adlı bir ailenin varlığından bahsetmiştir. Bu modern adıyla Humus’a yapılan ilk gönderme olabilir.

Strabon ayrıca Humus Krallığı’nın para bakımından zengin ve erkeklerle güçlü bir krallık olduğunu, doğuda Roma İmparatorluğu ile ittifak kuran ilk krallık olduğunu söylemiştir (Ball, 2000).

Humus Krallığı askeri üstünlüğünü ve Romalılarla ittifakını sürdürdü, ayrıca şehrin kontrolünü yeniden sağlamak için MS 70 yılında gerçekleşen Kudüs kuşatmasında onlara yardım etti (Sartre, 2001).

Belki de bununla kastedilen, Palmyralı okçuların Süleyman Mabedi’nin yıkımına katıldığı ve Romalı komutan Titus’un Yahudilere karşı savaşında destek sağladıkları Humus yakınlarındaki Palmyra şehridir. ⁽¹³³⁾

İmparator Septimius Severus, Humus’taki güneş tanrısının Baş Rahibinin (Julia Domna) kızıyla evlendi, iki oğul (Caracalla ve Geta) doğurdu. Roma döneminde Humus’un planlaması, kentin bulunduğu arazinin topografyasına göre dikdörtgen şeklinde tanımlanan Helenistik / Roma kentlerinin klasik planı da dâhil olmak üzere birçok etkene konu olmuştur. (Al-Mousaly, 1984)

Kentin Roma dönemine ait mimari kalıntıları şu anda görülmemektedir ⁽¹³⁴⁾. Humus yüksek bir kentleşme düzeyine ulaşmış, Humus ile diğer komşu şehirlerarasındaki yollar genişletilmiştir. Tarım da yüksek bir mükemmelliğe ulaştı ve tarım arazileri eşit paylara bölündü. ⁽¹³⁵⁾ (Al-Mousaly, 1984)

Bizans Dönemi:

Dördüncü yüzyılın sonunda, Suriye çeşitli illere bölünmüş, kuzey kısmı iki bölümden oluşmuştur: Kuzeyde ilk Suriye, İçeride ikinci Suriye (Güney kısım: Fenike). Fenike ayrıca iki bölüme ayrılmıştır: Birinci Bölge: Sur şehri Lübnan’dadır, İkinci Bölge: Humus, Suriye. Beşinci yüzyılda, Humus, Fenike Lübnan’da ataerkil ve dinsel bir merkez haline geldi.

133 Halif, Başar Muhammed, Eski Arap Doğu uygarlığının özelliklerine entelektüel ve tarihsel bir yaklaşım. Şam, Suriye, Palmira modeli.

134 Ancak Roma döneminden görülecek en önemli şeylerden biri, Humus’ taki Büyük Nuri Camii’nin temellerinde bulunan taşlardan bazılarıdır.

135 Bu topraklar küçük çiftçilere veya Humus askeri tümeninden emeklilere verildi ve bu bölünmelerin kalıntıları Humus’un batı bölgesinde hala görülebiliyor.

İmparator Konstantin'in annesi Helena, MS 326'da bir kilise inşa etti. Kent, diğerlerinin yanı sıra, hem Aziz Elian hem de Umm al-Zanar Kilisesi gibi bu döneme ilişkin görülebilen bazı yapılara ek olarak, altıncı yüzyıldan kalma diğer Hristiyan kalıntılarını da içeriyordu. (136)

Humus'un tarihine bir bakış:

Şekil 69. (Yunan Dönemi, Roma Dönemi, Bizans Dönemi)

İslami Dönem:

Humus, duvarlarla güçlendirilmiş güçlü bir Bizans garnizonuna sahipti. Bu Bizans garnizonu İslami fetihlere direndi. MS 636'da Müslümanların kazandığı Yermuk Savaşı'ndan sonra Romalılar Humus ve Antakya'ya döndü. Kral Herkül Humus'tan ayrıldıktan sonra şunları söyledi: "Selamlar Suriye, sizinle bir daha görüşme olmayacak" (Al-Bitar, 2018).

Halid ibn al-Valid liderliğindeki Rashidun ordusu, sakinleri önemli bir fidye ödemeyi kabul ettiği için Emesa'yı barışçıl bir şekilde ele geçirdi (Mannheim, 2001).

Halife Muaviye bin Ebî Süfyan, Humus'un hükümdarlığını, Levant'ın İslami fethinden sonra Humus'a yerleşen Peygamber'in sahabelerinden biri olan Şarhabeel'i atadı. Abbasi döneminde, halifeliğin Bağdat'a devredilmesine rağmen Humus müreffeh kaldı. Humus'un ne Emevi ne Abbasi döneminden hiçbir binası yoktur (Birkaç kalıntı dışında).

Aziz John Kilisesi'nin yerini alan Büyük Nuri Camii, daha sonra Nuri Camii olarak anılan Ulu Camii'nin kuruluşu Halife Harun El-Rashid dönemine (Abbasi dönemine) dayanmaktadır. (Şekil 70)

136 Diamis: Soylular için mezar olarak kullanılan uzun yeraltı geçitleri.

Şekil 70. Nuri Camii'nin kapısı- Avlu ve dış mescit

Yine bu dönemde Abbasi halifeliği, Humus şehrinde Abbasi yönetimi hoş karşılanmadığı için şehre karşı birkaç askeri sefer başlattı. Humus şehri 1090'da Selçuklu devletine girdi. 1098'de ilk Haçlı Seferi geldi, Antakya'yı işgal etti, Humus'u kuşattı, ancak şehre giremedi.

Belki de bunun nedeni şehir surlarının ve kalesinin sağlamlığıydı. Fakat Haçlılar komşu bölgeleri kontrol ederek "Krak des Chevaliers" gibi kendi kalelerini kurdular (Dumper, 2007).

Krak des Chevaliers: Ortaçağ Haçlı kalelerinin en iyi korunmuş örneğidir, Yakın Doğu'daki sur mimarisinin gelişiminin bir belgesidir ve 2006 yılında Dünya Mirası Listesi'ne girmiştir. ⁽¹³⁷⁾

Ayyubid Dönemi: (1183 - 1260)

Eyyubiler Humus şehrini savundu. O sırada Haçlı seferleri sırasında çok fazla acı çeken duvarlarını ve şatolarını onardı. Şehir daha sonra Esad el-Din Şirkuh tarafından yönetildi. Haçlıların saldırıları Mansur İbrahim döneminde yoğunlaştı, surlar, geçitler güçlendirildi ve yenilendi.

Sonra Moğollar, hicri 637'de (miladi 1260) Humus şehrini ele geçirdi. Sonunda Humus politik rolünü kaybetti, bir ordu kampı oldu. Eyyubi mimarisi, orantıların doğruluğuna, yapının sağlamlığına büyük ilgisinin yanı sıra dekorasyonda savurganlık eksikliği ile karakterize edildi. Sanat ve mimari üslupları, özellikle askeri olanları geliştirdi.

137 Kaledeki en belirgin yazıt, Şövalyeler Salonunun revaklı ön cephesindedir. Bu yazıt, asil şövalyelere savunmadaki görevlerini hatırlatmak ve kibirden kaçınmak için yazılmış bir hikmet olup, beş satırda Latin harfleriyle yazılmıştır. Sen ödül sahibi olabilirsin, bilgelik sahibi olabilirsin, sana güzellik bahşedilmiş olabilir, eğer onlara eşlik ederse, tek başına gurur tüm bunları kirletir. Diğer bir deyişle, "Size bolluk, hikmet ve güzellik verilmişse, içine kibir girmesine izin vermeyin... Çünkü o hepsini alt üst eder."

Meml k Dönemi: (1250-1516)

Eyyubi döneminin sonunda çatışma hattına giren Moğollar, 1258’de Bağdat’ı işgal ettikten sonra Humus ve şam’a girdiler. Sonra Moğollar, Meml klerle yapılan savaşlardan sonra tahliye edildi.

Ancak Meml klerin kente bakmayı ihmal etmesi ayrıca tekrarlanan savaşlarla ekonomisine zarar vermesi, onu on dördüncü yüzyılın başında küçük bir kente dönüştürmüştür.

1400 yılında Tamerlane şehrin kontrolünü ele geçirdi, yağmaladı. On beşinci yüzyıl boyunca Meml klerin zayıflığıyla şehir g vensizdi, Bedevilerin baskınlarına karşı sürekli savunmasızdı (Dumper, 2007).

Bu dönemin mimarisi, i  içe geçmiş dekoratif şeritler gibi dekoratif unsurlara b y  k  zen gösterilmesiyle karakterize edilir. Her türlü mozaik kullanımının yanı sıra alçı, taş yazıtların yanı sıra tüm şekil ve türlerde ahşap süslemeler kullanıldı. Meml kler döneminde mimarinin en önemli özelliklerinden biri olarak kabul edilen kubbe, çeşitli ve yükseklikleri artırılmış, içten ve dıştan süslemelerle örtülmüştür (şekil 71). (Hakami, 2005)

şekil 71. Moufid El Amin Sarayı, Meml k mimarisi (2018) (Memluk devletinin hükümet binası) (Al-Bitar, 2018:291)

2.1.2.2. Osmanlı Dönemi: (1516-1916)

Yavuz Sultan Selim birkaç gün Halep'te kaldıktan sonra Hama şehrini birbirine bağlayan Palmira yolu üzerinden Şam'a doğru yola çıktı. Ardından Osmanlı Türk ordusu, direniş göstermeden girdiği Humus şehrine doğru ilerledi, Humus şehrini Sancak'ın merkezi yaptı. Yavuz Sultan Selim, Hatmanoğlu'nu Humus şehrini idare etmekle görevlendirdi.

Buna dayanarak, 1516 yılında Humus, Osmanlı İmparatorluğu'na dâhil oldu. Fakat ekonomik bir merkez olarak gelişmeye devam etti. Çevre ilçelerden kendisine akan tarım ve kırsal ürünleri işledi (Collelo, 1987),

Osmanlıların gelişi Humus'a idari değişiklikler getirdi, çünkü daha önce de bahsettiğimiz gibi Trablus eyaletine bağlı sancağın başkenti oldu (Talhami, 2001).

1785'te Fransız gezgin Volney ⁽¹³⁸⁾, şehrin bir zamanlar büyük önemini ve bugünkü durumunu yazdı. Onu, idari olarak Şam'a bağlı büyük ama harap bir köy olarak nitelendirdi. Muhammed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın orduları tarafından 1832-1840 yılları arasında Levant'a girip fethettikten sonra Humus'ta güvenlik koşulları istikrar kazandı (Shaw, 1977).

Humus şehri, isyanı bastıran ve kaleyi yıkan Muhammed Ali Paşa yönetimine karşı ayaklandı. Bundan sonra Osmanlı İmparatorluğu şehrin kontrolünü yeniden ele geçirdi. Osmanlı hükümetinin şehir ve çevresinde asayiş kontrol etmesi, yeni köylerin kurulması ve eski köylerin yeniden inşa edilmesi sonucunda yerel ekonomi gelişti.

Humus'tan gelen pamuklu ürünlerin kalitesi ve tasarımı, yerel Osmanlı/yabancı pazarların alt-üst sınıflarını memnun etti. Humus'ta yaklaşık (5.000) dokuma tezgâhı vardı. Şam'daki İngiliz Konsolosu Humus'tan "Suriye'nin Manchester'ı" olarak bahsetmiştir. (Dumper, 2007).

138 (1757-1820) Constantin François de Chassebœuf, Volney Kontu, Fransız filozof, yazar, oryantalist ve politikacı.

2.1.2.2.1. Osmanlı İmparatorluğu’nun Son Dönemindeki Humus Şehri

Humus şehri, ülkeye reformların getirildiği ve köklü dönüşümlerin yaşandığı Osmanlı İmparatorluğu’nun sonuna kadar surların içinde kaldı (Şekil 72). (Al-Omar, 1987).

Ülke çapında artan ticari trafik ve Avrupa ile bağlantısının bir sonucu olarak tüm eyaletlerde yeni bir yol ve geçiş sistemine duyulan ihtiyaç ortaya çıktı. İhtiyaçlar, yolların yeni bir askeri ve ticari ulaşım ağına bağlanmasını gerektirdi.

Şekil 72. 1914’te Bab Hood mahallesi, Eski Humus’taki Bab al-Türkman mahallesi (Ağa, 2005)

1870 yılında, Sultan Abdülaziz mallar üzerindeki tüketim vergisini kaldırdığında, eski şehrin kapılarını koruma görevleri de kaldırıldı. Sonuç olarak, eski şehrin kapıları gece gündüz açık bırakılıp ihmal edilmesinden sonra şehir surları yıkıldı. Sonra bazı yetkililer ve otoriteler sur taşlarını inşaat amaçlı kullandılar

Kısaca, tarihi kentin kapılarını açmanın ve bakımını ihmal etmenin nedenlerinden biri, 1864 yılında Osmanlı vilayetlerinde reform kanununun yürürlüğe girmesinden sonra vergi tahsilatının kaldırılması, iç şehirleri bir karayolu ulaşım ağıyla birbirine bağlayacak yol ve geçişler sisteminin onaylanmasıdır. (Ağa, 2005)

Böylece Şam, Halep, Humus ve Trablus arasında demiryolu hattı yapıldı. Humus’u Trablus limanına ayrıca Humus’u Deyrizor’a bağlayan bir demiryolu oluşturuldu. Ana yollar (Humus-Hassia-Şam) büyük önem taşıyan ana yollar olduğu için dikkatle rehabilite edilmiştir. (Khair Faris, 1998)

Şehir, ticari eksenlere göre; şehir dışındaki ticari faaliyetin artırılması, dış ticaret ilişkilerinin güçlendirilmesi, iç ekonomik ve endüstriyel yapının iyileştirilmesi, ulaşım kolaylığı ve iç şehirleri kıyıya bağlamak gibi çeşitli nedenlerle surların dışına genişlemiştir.

Şehir kuzeybatı ve güneybatı doğrultusunda genişlemiştir. Güvensizlik nedeniyle doğuya doğru genişleyemedi. Kent, kırsal kesimden şehre bir göçe tanıklık etti. Bu nedenle yeni göçmenler, eski surların dışındaki El Hamidiye mahallesine ve Bab Al-Sebaa mahallesine yerleşti. Ayrıca surların dışında Al-Jundi, Al-Faisel Çarşısı gibi modern pazarlar, büyük hanlar, hamamlar, modern kafeler ve ticari mağazalar ortaya çıkmıştır (Ağa, 2005).

Şekil 73. Memlûk Dönemi, Osmanlı Dönemi

İnşaat deseni, özellikle MS 1860 civarında başlayan (Geç Osmanlı dönemi), beyaz ve siyah taş (Ablaq) kullanımının yaygın olduğu birkaç aşamada gelişti. 1900'de mozaik ve beyaz mermer dekorasyon için kullanıldı. MS 1910'da zenginler zemin için de mermer kullandı.

Bu model aynı zamanda mimarlığın insan toplumlarının her yerde, her zaman ekonomik ve entelektüel gelişimini yansıtan gerçek bir ayna olduğuna dair kanıtlar sağlamıştır. Tarihi Humus kentindeki yerel topluluk, entelektüel, sosyal ve ekonomik yapılarında bir değişiklik aramak istedi. (URL-75, 2018).

Aslında, Humus şehri, yeni teknik kurallara dayalı bir mimari getirmeyi başaran ilk mühendislerin ortaya çıkmasıyla aynı zamana denk gelen büyük bir kentsel Rönesans'a tanık oldu. Sultan Abdülhamid, Humus-Halep arasındaki demiryolu projesinin uygulanması için planlar yapmak üzere mühendis Anis'i görevlendirdi ve bunun için ona Liyakat Nişanı verdi.

Humus'ta Al-Quwatli Caddesi üzerinde 1886 yılında inşa edilen yeni hükümet konağının uygulamasını Mühendis Anis üstlenmiş, ancak ne yazık ki 1951'de yıkılmıştır.

2.1.2.2.1.1. On Dokuzuncu Yüzyılın Sonunda Humus'taki Osmanlı Mimarisine Bir Örnek⁽¹³⁹⁾ Osmanlı Hükümet Binası

Humus'taki başmühendis (Hüseyin Ağa oğlu Muhammed Anis Efendi) tarafından tasarlanmış ve uygulanmıştır. 1886'da inşa edilmiş, 1951'de yıkılmıştır (Şekil 74). Planlara ekli belgelere göre yapı, Humus şehrinin modern planlarına çok uygun bir konumda 363.32 Osmanlı altın lirası bedelle inşa edildi.⁽¹⁴⁰⁾ Resmi Osmanlı Arşivi /NO. ŞD.2276/8

Şekil 74. Humus Hükümet Dairesi- İ.Ü. Nadir Eserler Ktp. Yıldız Albümü, 90424-27-Ana cephenin düzeni 1:100 Zemin kat planı 1:100

139 Merkezileştirmeyi sağlamak için, tüm Osmanlı hükümet binaları birleşik bir tasarımla ayırt edildi. Böylece, herhangi bir Osmanlı kentindeki hükümet binaları, yerel mimarinin karakterine saygı duyulurken, bölgede bulunan malzemelerden inşa edilmesiyle ayırt edildi. Bina estetiği, Humus'taki eşsiz mimarisi dikkate alınmaksızın, uzun bir tartışma sonucu 1951 yılında yıkılmıştır. Yıkım nedenleri: İslami, Ortodoks vakıfları ile Kızılay arasındaki mülkiyet sorunlarıdır. 1900 yılında, Suriye İçişleri Bakanlığı binası olarak halen ayakta olan Humus'taki Hükümet Konağı'na benzer bir mimari de Şam'da yeni Osmanlı Hükümet Konağı inşa edildi.

140 Planlar, Osmanlı döneminde hükümet binalarının tasarım açısından mühendislik denetimine tabi olması, bu yapıların üsluplarının modern Avrupa üslupları ile geleneksel Osmanlı üslubunun bir karışımı olması nedeniyle teknik ve mimari standartlara uygunluklarını sağlamak için Mühendislik Bölümü'ne sunulmuştur.

Başka bir örnek:

Şekil 75. 1984'te yıkılan Humus tren istasyonunun 1897'de inşa edilmiş tarihi binaları. Humus Askeri Sitesi (Hakamadaria) binası, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde inşa edildi. Bu bina yirminci yüzyılın son çeyreğinde yıkıldı. (URL-76, 2021)

Kentin inşaat, sanayi ve diğer hizmetler için daha fazla işgücüne ihtiyaç duyması ve daha iyi bir yaşam ve iş fırsatları arayışıyla kırsal bölgelerden art arda gelen göçler nedeniyle kentin nüfusu 1879'da (30-40) bin kişiye yükseldi.

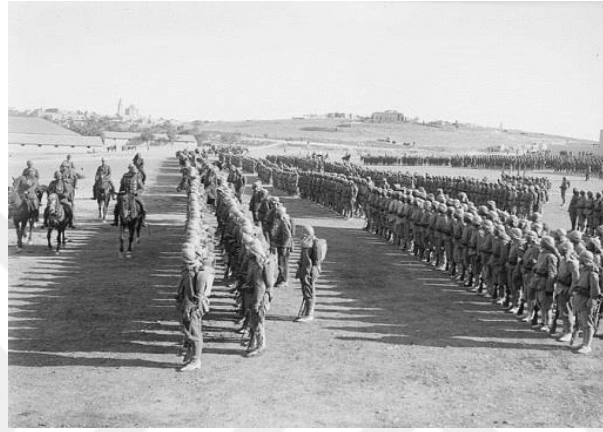
Sultan II. Abdülhamid, eski caminin yıkılmasının ardından 19. yüzyılın sonunda Sahabe Camii'nin (Khaled bin Al-Valid) yeniden inşa edilmesini emretti (Şekil 76). Caminin inşaatı (caminin şu anki binası) 1912 yılında Nazım Paşa'nın Levant valisi olduğu dönemde tamamlanmıştır.

Sultan Abdülhamid, Humus belediye başkanı Abd al-Hamid al-Droubi'yi projeyi denetlemekle görevlendiren bir kararname (1895-1900) yayınladı.

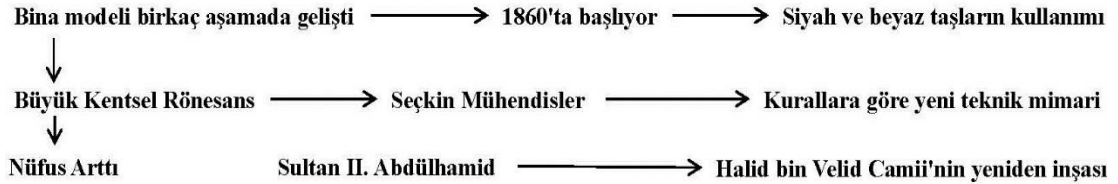

Şekil 76. Halid İbn Al-Walid Camii'nin eski binası. Humus'ta Halid ibn-i Velid Hazretleri'nin kabri üzerinde inşa olunan cami, İ.Ü. Nadir Eserler Ktp. Yıldız Albümü, 90567-21 - Halid bin Velid Camii'nin yeni binası 1908 (URL-77, 2019)

Birinci Dünya Savaşı sırasında Suriye'nin çeşitli bölgeleri büyük olaylara sahne oldu. Osmanlı Devleti burada tutunmak için birçok fedakârlık yaptı. 19 Eylül 1918'de üstün İngiliz kuvvetleri Nablus yakınlarına sürpriz bir saldırı düzenledi ve Türk orduları buna dayanamadı. (Şekil 77) Böylece 21 Eylül'de Nasıra şehri İngilizlerin eline geçti. Aynı ayın altıncı günü Humus şehri ve ardından Halep İngiliz işgaline uğradı. Böylece MS 1516'dan beri var olan Suriye'deki Osmanlı egemenliği dönemi sona ermiştir. ⁽¹⁴¹⁾

Şekil 77. Kudüs yakınlarında Osmanlı ordusu (Birinci Dünya Savaşı)
(URL-78, 2023)

Şekil 78. On dokuzuncu yüzyılın sonunda Humus'ta mimarlığın gelişimi

141 DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın Nu: 129, OSMANLI BELGELERİNDE SURİYE, İstanbul 2013

2.1.2.3. Fransız Dönemi (1918-1946)

Humus şehri Fransız mandası altına girdi. Bu kontrol, Fransızların ticari coğrafi konumlar konusunda kapsamlı bir planlama ve bilgi birikiminin bir sonucu olarak geldi. (Khair Faris, 1998)

Fransa'nın Suriye'yi kontrol etmesini kolaylaştıran nedenler şu şekilde özetlenebilir: Birinci neden, batılı gezginlerin / turistlerin Arap ülkelerine coğrafi bilimsel geziler yaptıkları, bu ülkelerin iç koşullarına ilişkin notlarını sunmaları. İkinci neden, Fransa, bayrağı yayma bahanesiyle vatandaşlarına okullar açmış, ancak ülkedeki nüfuzunu güçlendirmiştir.

Fransız Mandası, ülkenin ilk otoritesi ve yasama kaynağı oldu. Fransız para biriminin kullanılmasını zorunlu kıldı. Yabancı şirketlere geniş ekonomik tavizler verildi ve onlara Fransa'dan hammadde ithal etmeleri için Fransız ticari kuruluş ve tesisleri verildi. Bu nedenle Fransa, idareyi ve adaleti organize etmeye, limanları /yolları onarmaya, okullar kurmaya, ayrıca bir halk sağlığı hizmeti ve inşaat işi kurmaya hemen başladı (Al-Hallaq, 2012).

1920 yılına kadar taş, kireç ve kenevir kullanılarak geleneksel bir şekilde inşaat devam etmiş ve modern bir yapı malzemesi olarak çimentonun girişi, Fransızların ülkeye gelişiyile aynı zamana denk gelmiştir. Ancak 1933 yılında Humus şehrinde elektriğin kullanılmasına kadar inşaat el işçiliği ile devam etmiştir.

Bundan sonra, taş bina yapımındaki düşüşün aksine, kademeli olarak beton binaya geçiş başladı. Henry Gouraud ⁽¹⁴²⁾ 1920'de Suriye'yi ikiye böldükten sonra Humus, Şam eyaletine mensuptu (Cleveland, 2000).

2.1.3. Tarihi Humus Şehrini Kentsel Gelişimini Etkileyen Faktörler

Hızlı kentsel gelişmeye rağmen eski Humus kenti, sokakları ve siyah taşlarının yanı sıra konut dağıtımında temsil edilen kentsel stilini hala korumaktadır. Yerleşim mahalleleri belirli bölgelerde toplanırken, kapalı pazarlar eski şehrin ana camisi etrafında yer alır. Böylece eski şehir genel kompozisyonunda gerçek bir tarihi mirasa sahiptir (Şekil 79). (Al-Bitar, 2018)

142 Fransız mandasının Lübnan ve Suriye üzerindeki yüksek temsilcisidir.

Şekil 79. Eski Humus şehri 1918 görünümü. Avustralya arşivinden fotoğraf (URL-79, 2021)

Humus, uzun tarihi boyunca, kentin kümülatif tarihi dokusunu yok edecek, mimarisinde büyük etkisi olan, kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz rol oynayan önemli olaylar yaşamıştır. Birkaç faktöre göre:

1-Tarihsel faktör: Belirli bir mimari sistemin eski şehir üzerinde uzun bir süre egemen olması, ardından yeni gelen bir mimari sistemle karıştırılmasıyla ifade edilir.

2- Coğrafi faktör: Bölgenin iklim, çevre, ham yapı malzemeleri ve diğerleri de dâhil olmak üzere şehir üzerindeki etkisi ile ifade edilir.

3- Sosyal faktör: Binaların ve mahallelerin belirli bir sosyal grupta ilişkilendirilmesiyle ifade edilir. Bu grubun aile, dini veya profesyonel akrabalık bağları vardır. Yani eski Humus'ta mahalleler, içinde ikamet eden ailelerin adıyla anılıyordu. (Şekil 80)

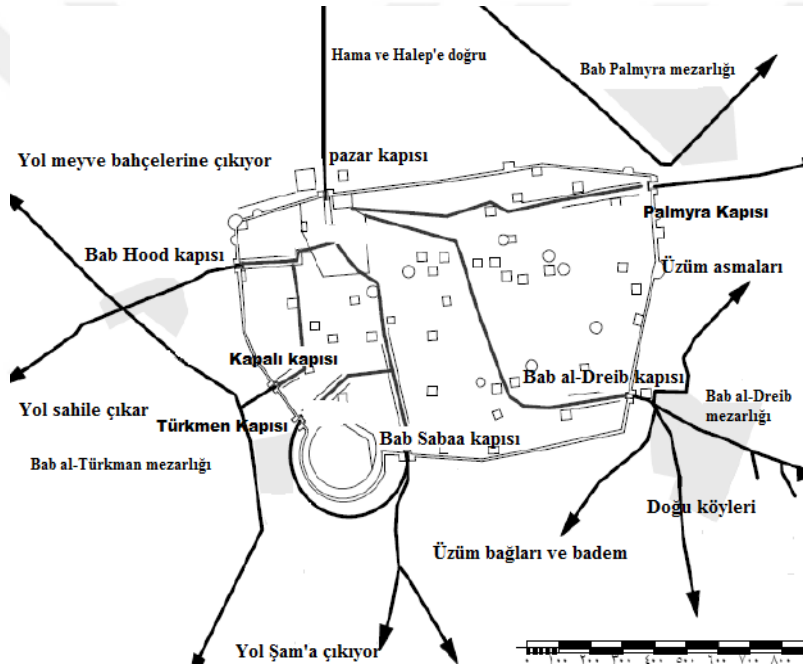

Şekil 80. Sırasıyla Palmyra Kapısı 1881(Al-Bitar ,2018:278), Eski Humus şehri - Al-Türkman mahallesi 1950, Yirminci yüzyılın başlarında Bab Al-Türkman mahallesi (URL-76,79, 2021)

Yukarıda belirtilenlere göre, bu gelişme, kentin eşi görülmemiş bir hızla yeni bir döneme doğru gittiği mimari harekete dayatmaya başladı. Aynı zamanda meydan yeni bir mimari modeli kabul etmeye tamamen hazır hale geldi.

2.1.3.1. Osmanlı Sonrası Humus Şehri İçin Organizasyon Aşamaları.

Humus şehrinin kapıları (Şekil 81): Tarihi Humus şehri, diğer büyük Suriye şehirleri gibi, onu her yönden çevreleyen yedi kapısı ve zapt edilemez taş duvarlarıyla ünlüydü ⁽¹⁴³⁾. (Ağa, 2005)

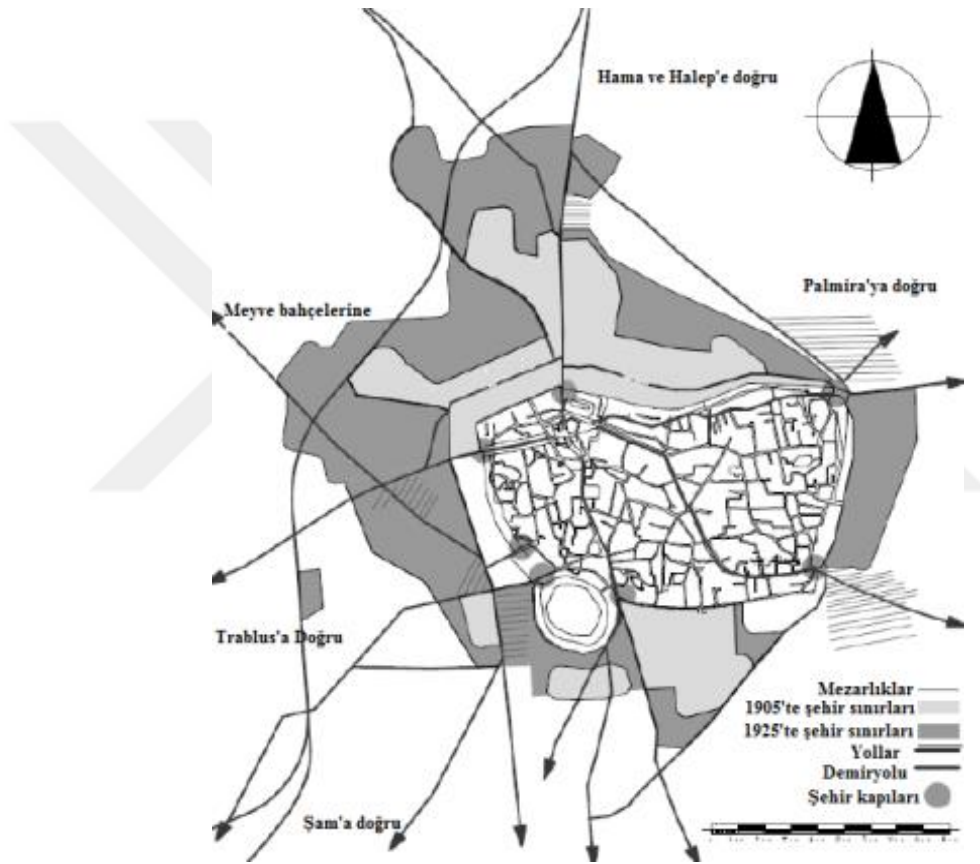
Şekil 81. 1905 Tarihi Humus Planı (Al-Masrie et.al, 2011)

143 **Hood Kapısı:** Kent pazarlarının yakınında, sahile ve limana doğru uzanan ana ticari çıkış noktasıdır.

Pazar Kapısı: Bu kapı, İstanbul'un yanı sıra kuzeydeki Hama, Halep şehirlerine de açılır, pazarlarına yakınlığı nedeniyle şehrin ilk ticari çıkış noktasıdır. **Palmyra Kapısı:** Çölün başkenti Palmyra'ya giden yol ve ticari öneme sahiptir. **Al-Dreib Kapısı:** Şehrin hem doğu hem de güney köylerine ve komşu tarım arazilerine açılan kapıdır. Şehrin önemli ticari yolları olmadıkları için birkaç asfatsız yolla birbirine bağlanır. **Al-Sebaa Kapısı:** Şehrin ticari çıkış noktası, Hac kervanı buradan hareket eder, Şam'a açılan kapı olmasının yanı sıra Kalenin yanındaki ilk askeri giriştir. **Türkmen Kapısı:** Meyve bahçelerine açılan kapıdır, Şam'a giden yol ile ardından Trablus, Tel Kalakh, Al-Hosun, sahil kentlerine bağlanır ve askeri bir yoldur. **Kapalı Kapısı:** Meyve bahçelerine yolu olan Al-Midan bölgesine açılan ve Trablus, Tal Kalakh, Al-Husn ve kıyı kentlerine bağlanan kapıdır. (Ağa, 2005:39) Kentin kentsel genişlemesinin bir sonucu olarak "Pazar Kapısı" kaldırıldı, Hood Kapısının bir kısmı 1869'da kaldırıldı. Al-Sebaa Kapısı 1920'de kaldırıldı, belediye Palmira Kapısı'nı 1925'te kaldırdı. 1925'te şehre giden yolu genişletirken belediye Türkmen Kapısı'nı kaldırdı.

Modern planların eski Humus şehri üzerindeki etkisi:

Humus'un genişlemesi, Fransız işgali sırasında modernleşme ve değişiklik bayrağı altında çeşitli nedenlerle başladı (Şekil 82).⁽¹⁴⁴⁾ Belediye şehir için modern bir plan ihtiyacını hissedince, Yunanlı bir yabancı şirket olan Duxiades'den hızlı gelişime ayak uydurmak hem mevcut hem de gelecekteki zorlukların üstesinden gelmek için bir plan ortaya koymasını istedi.

Şekil 82. 1925'te Surların dışında şehrin genişlemesi (Ağa, 2005:18)

144 Bu kentin diğer üç tarafının son kentsel genişlemeyi engelleyecek hiçbir şeye sahip olmamasına rağmen, batıya doğru genişleme ve Humus şehrinde meyve bahçelerinin ortadan kaldırılması için başlangıç noktasıydı. Fransız dönemi, tarihinde ilk kez mevcut durumun belgelenmesine daha yakın olan şehrin genel bir taslağı ile sona erdi.

Şehir organizasyon şemaları (Doxiades⁽¹⁴⁵⁾, Kojinski):

Bu plan, 1959 ile 1962 yılları arasında, 4230 hektarlık bir alanda bir milyon insanı barındıracak şekilde, tam istatistiksel çalışmalara dayanarak, 1990 yılına kadar otuz yıllık bir süre boyunca şehre hizmet etmek üzere hazırlanmıştır. (Al Masrie et.al, 2011) Kullanım şekli, alanı ve metrekaresi olarak kişi başına düşen pay bu planın tasarımında yer almaktadır.

1964'te Polonyalı mimar Joseph Cujinski, Mimar Doxiades tarafından hazırlanan Humus şehri için genel planı değiştirmek üzere çalışmaya atandı. Polonyalı mühendis Cujinski (Kojinski), Doxiades tarafından hazırlanan şemayı, içine yerleştirilen çalışmalar ve istatistiksel bilgilere dayanarak değiştirdi.⁽¹⁴⁶⁾

2.1.3.1.1. Suriye Eski Eserler Hukuku⁽¹⁴⁷⁾

Bu kanun hükmünde kararnamenin en önemli maddeleri arasında şunlar yer almaktadır:

Madde/1/: Eski eserler, insanoğlunun iki yüz yıl önce inşa ettiği/ürettiği/yazdığı/çizdiği taşınmaz ve taşınır mallardır. Eski eser makamları, tarihi, sanatsal veya ulusal niteliklere sahip olduğunu düşünürlerse, daha yakın bir döneme ait taşınmaz veya taşınır malları eski eser olarak kabul edebilirler. Bu bakanlık kararına göre yapılır.

Madde/2/: Suriye Arap Cumhuriyeti'ndeki arkeoloji yetkilileri, eski eserlerin korunmasından sorumludur ve yalnızca tarihi nesnelerin, binaların ve arkeolojik alanların arkeolojisini belirlemekten sorumludur.

Madde/4/: Suriye Arap Cumhuriyeti'ndeki tüm taşınmaz ve taşınır eski eserler ve arkeolojik alanlar, aşağıdakiler dışında, devletin kamu malı olarak kabul edilir:

1. Sahiplerini veya tasarruflarını resmi belgelerle kanıtlayan sabit eski eserler.
2. Sahipleri tarafından yetkililere tescil edilen taşınır eski eserler.

145 Konstantinos Apostolos Doxiadis (1913, 1975), Yunan mimar ve şehir plancısı. Pakistan'ın yeni başkenti İslamabad'ın plancısıdır (Humus şehrinin planını hazırlayan şirketin kurucusudur).

146 Daha sonra (1966-1975) 290.000 insanı barındırmak için şehre on yıl boyunca hizmet verecek bir plan önerildi. Gözden geçirilmiş plan 1967'de kabul edildi, 2000 yılına kadar devam etmesi gerekiyordu, ancak şehrin tüm alanlarda kaotik gelişimi bu değişikliklerin de başarısız olmasına neden oldu.

147 26 Ekim 1963 Cumartesi Kanun Hükmünde kararname, No: (222), Yıl: 1963, Eski Eserler Hukuku (URL-80)

3. Yetkililerin kayıt altına alınmasını gerekli görmedikleri taşınır eski eserler.

Madde/14/: Arkeolojik alanlar ve tarihi yapıların çevresinde koruma alanı oluşturularak, yeni yapıların eski yapılarla uyumlu olması için modern yapıların tarzı, yükseklikleri, yapı malzemeleri ve renkleri belirlenmektedir.

Madde/18/: Devlete ait olmayan tescilli tarihi yapılar, kuruldukları amaç dışında kullanılmamak kaydıyla sahiplerine kalır ve arkeolojik makamlar insani veya kültürel amaçlarla kullanılmasına izin verebilir.

2.1.3.1.2.Humus Şehri İçin Koruma Yasaları (Savaştan Önce Tarihi Kenti Koruma Girişimleri)

Suriye'deki tarihi ve arkeolojik binalar 13.11.1945 tarihinde 485 sayılı kararla Eğitim Bakanı tarafından tespit edilmiştir. Ardından, mevcut anıtları korumak, gömülü anıtları aramak için Eski Eserler Genel Müdürlüğü kuruldu (Al-Bitar, 2018:269).

Humus antik kentinin birçok izi kaldırıldıktan sonra (Şekil 83), eski şehri korumak için bir komite oluşturmak üzere 25 Haziran 1990'da 1851 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı çıkarıldı. Önceki karara göre, Humus belediyesi içinde, görevi Humus Eski Şehrini Koruma Komitesinin kararlarını uygulamak olan özel bir teknik ofis kuruldu.

Şekil 83. 1920'de Humus: Humus Kalesi ve Bab al-Türkman mahallesinin duvar dışında bir yanı. Bab Tadmer ile Bab Dreib arasındaki doğu duvarında bir savunma kulesi. 1980'lerde kaldırıldı. (Ağa, 2005)

Bundan sonra, Humus Şehir Belediyesi eski şehir planını yeniden değerlendirmek için 14.7.1991 tarihli 32 sayılı bir karar yayınladı. Eski şehirdeki arkeolojik alanlara, genişletilmiş toplantılar, saha ziyaretleri başladı. Altı yıl boyunca sıcak tartışmalar yapıldı.

Bu da 21.12.1996 tarihinde Humus Belediyesi tarafından yapı yönetmeliklerinin çıkarılmasıyla sona erdi.

Bu sistem, Eski Eserler Genel Müdürlüğü'nün 1990 yılındaki kararına bağlı olarak miras kayıplarını mümkün olduğunca asgariye indirmek amacıyla geliştirilmiştir. ⁽¹⁴⁸⁾

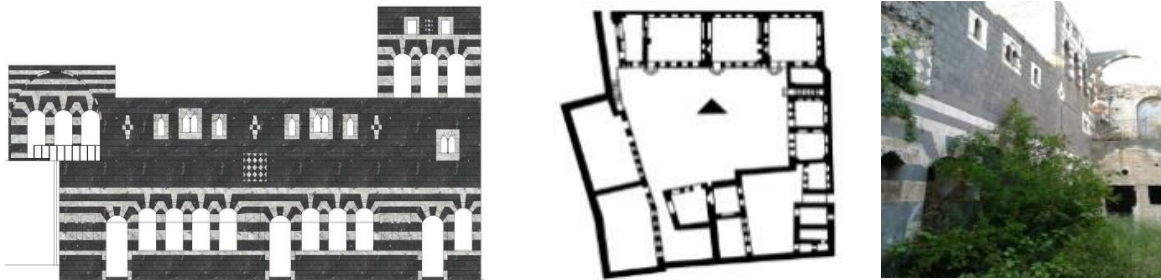
Bina Tipolojileri: Tarihi şehir mahallelerindeki binaların geleneksel yapısına rağmen, konut bloklarının çoğu 1980'lerden bu yana yenilenmiştir. 1985 yılında başlayan şehir merkezinde büyük bir proje Tarihi kentim en antik kısmını yıktı, yerini yüksek katlı ticari ve idari binaları içeren modern bir şehir merkezi ile değiştirdi. Kalan kentsel yapıya, zemin katında ticari dükkânların bulunduğu çok katlı apartman binaları hâkimdir. ⁽¹⁴⁹⁾

2.1.4. Tarihi Humus Geleneksel Yapılarının Cephesel Özellikleri (Osmanlı Dönemi)

Cephe oluşumunu etkileyen unsurlar ve özellikleri:

Yön / yer: Binanın doğru yönlendirilmesi, enerji tüketimi açısından daha konforlu ve ekonomik hale getirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Binanın güney cephesinin en iyi yönlendirme olan kış aylarında (yazdan daha fazla) maksimum güneş radyasyonu aldığı anlaşılmaktadır. Humus'un tarihi binalarının güney cephelerinin çoğu, özellikle incelenen örnekler, iki kattan oluşmaktadır (Şekil 84). Burada kastedilen, konut işlevi gören tarihi yapılardır. (Davvama Evi, Muhayyeş Sarayı, Farkouh Sarayı B, Al-Ağa Restoranı) Ancak iki katlı ama oldukça küçük olan batı cepheleri de vardır.

Şekil 84. Güney cephe (Muhayyeş Sarayı)

148 Kentsel koruma ile ilgilenen hiçbir araştırmacının eski Humus şehrinin korunmasına katılmasına izin verilmedi.

149 Neighbourhood Profile OLD CITY OF HOMS, June 2014, report from UN-Habitat Syria Office.

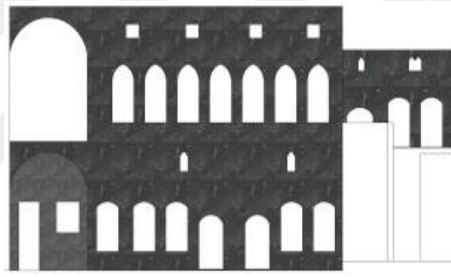
Öte yandan doğu cephelerinin çoğu tek kattan oluşmakta ve bilindiği üzere doğu ve batı cepheleri en fazla güneş ışınımını yaz aylarında almaktadır ⁽¹⁵⁰⁾. Yukarıdakilere dayanarak, eski Humus kentinde cephelerin yönelimini belirleme konusu, mimari planın işlevinin gerçek bir yansıması olarak ortaya çıkan dikkatle incelenmiş bir süreçtir.

Bu nedenle bu yapıların orijinal kullanımlarının değiştirilmemesi daha faydalıdır. Pencere, kapılar ve üst havalandırma açıklıkları da dâhil olmak üzere cephelerin mümkün olduğunca özgün tasarımını restore etmek ve hiçbirini hiçbir koşulda kapatmamak da önemlidir.

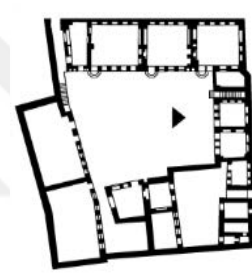
Doluluk: Mimari cephenin genel karakteri, dolgu bileşenler ve açıklıklar arasındaki ilişkiye bağlıdır. Mimari cephelerdeki dolgunluk kavramı, açıklıklar dışında tam bir opaklıkla görsel olarak sunulmaktadır. Bu şekilde, açıklıkların alanının mimari cephenin toplam alanına oranı, karmaşık hesaplamalar olmadan tahmin edilir. Dolgu bileşenler ve açıklıklar arasındaki denge, mimari cephelerin genel dengesinin bir yansımasıdır.

Fotoğraf

Doluluk

Yön/yer

Şekil 85. Batı cephesi (Muhayyesh Sarayı)

Humus'un, iklim koşulları ve buna bağlı olarak kullanılan malzemeler nedeniyle doluluk oranı boşluk oranından fazladır. Binanın tarihi çevre içindeki perspektifinin değerlendirilmesinde cephelerin doluluk oranı büyük rol oynamaktadır (Şekil 85).

Dış mimari cephelerin doldurulma oranının iç cephelere göre daha fazla olması mantıklıdır, çünkü yukarıdakilere mahremiyet etkisi katmaktadır. ⁽¹⁵¹⁾

Yatay bant: Bir binanın büyüklüğünü göstermek için bir kerede görülmesi gerektiği sıklıkla gözlemlenmiştir.

Belki de, mümkün olduğu kadar sürekli çizgilerle sınırlandırılması gerektiğini ve uç noktalarının bir kerede görülmesi gerektiğini söylemek daha doğru olur; ya da daha basit

150 Geceleri en sık kullanılan odalar, iki daha sıcak yön olan güney ve batıya yönelmiştir.

151 Mevcut durumun fotoğraflarıyla basit bir karşılaştırma yapılarak patlamalardan etkilenen alanların ilk algısı oluşturulacaktır (Hasar alanı).

bir ifadeyle, yukarıdan aşağıya ve uçtan uca görünür bir sınır çizgisi olması gerektiği söylenebilir.

Tarihi cephenin çizgilerinin birbirine uyması ve cephenin genel karakterinin işlevin temel biçimini yansıtmaması gerektiği aşikârdır.

Mimari cephe hatlarının dağılımı, dengeyi sağlayacak bileşenlerin simetrisini ifade eder. Bunun nedeni, çizgiler arasındaki tutarlılığın genellikle yatay çizgilerle ilgili olması, dikey çizgilerin ise ölçek ve orantı meselesi ile teknik bir ilişkisinin olması ve başka bir şey olmamasıdır.

Tarihi Humus kentindeki evlerin dış cephelerinin çoğunun yatay çizgileri konusunda net bir kavram yoktur, çünkü tüm cepheler siyah bazalt taşı ile kaplanmıştır.

İç cephelerin iki modeli vardır: İlk model, cephenin tüm alanı üzerinde siyah ve beyaz taş arasında geçiş içerir (Şekil 86). İkinci model, yalnızca açıklıkların (pencereler ve kapılar) etrafında siyah ve beyaz taşların arasında geçiş içerir.⁽¹⁵²⁾

Şekil 86. Al-Ağa Restoranı Kuzey cephesi Güney cephesi

Tüm mimari cephelerin dış tabakasının kaplaması, birbirini izleyen siyah bazalt taşları ve beyaz kalker çizgilerinden oluşur. (Zehrawi, 2005)

Siyah beyaz taşların münavebesi sadece pencere ve kapıların çevresinde olabilir ya da mimari cephenin tüm alanı boyunca devam edebilir. Tüm binalarda kullanılan siyah beyaz yatay şeritler, duvarlar için bağlantı elemanı görevi görmemekte, sadece cephelerde dekoratif unsur olarak değerlendirilmektedir.⁽¹⁵³⁾

152 Bir veya iki katlı binalarda cephe hatlarının yatay yönüne vurgu yapılırken, eğer varsa iki kattan fazla olan binalarda hatların dikey yönüne vurgu yapılacaktır.

153 Bu çizgiler, işlevi ne olursa olsun, mimari cephe kompozisyonunun önemli bir parçasıdır.

Bu dekorasyon on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılda Avrupa’da hüküm sürdü ve daha sonra Humus şehrine girdi. İncelenecek cephelerin boyanmasında taşların doğal renkleri kullanılacaktır. (154)

Mimari cephede beyaz kalker olmaması durumunda renklerin değişmesi taşların yatay dizilişini kabaca ifade edecektir. Yani siyah ve beyaz çizgilerin kontrastı, mimari cepheyi oluşturan birbirini izleyen taş sıralarının bir göstergesi olarak benimsenecektir. Bu, taşların gerçek rengini mutlaka göstermez.

Kat Sayısı: İncelenen tüm tarihi binalar dikey uzantıya esneklik vermeyen taşıyıcı duvar ve çapraz tonoz sistemine güvenilmesi nedeniyle çoğunlukla iki kattan oluşmaktadır. Zemin katlar sokağa kapalı olup iç avluya açılmaktadır (Şekil 87).

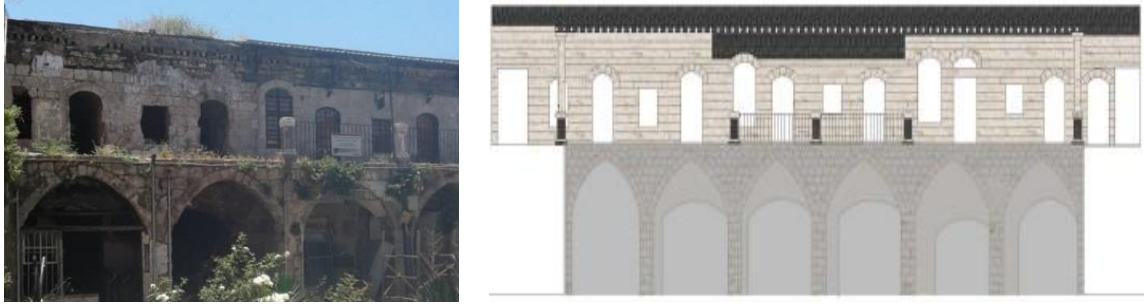
Şekil 87. Abdullah Farkouh Sarayı -Batı cephesi, 2 kat

Bu büyük evler küçük saraylar olarak kabul edildiğinden, bu binaları kullananların çoğu zenginlerden oluşmaktadır. Orta sınıfın ve yoksulların evleri genellikle tek katlı olup, çoğu da yıkılmıştır.

Humus’ un tarihi yapılarında kat sayısı bakımından üç tip cephe vardır: Cephenin tüm uzunluğu boyunca iki kat, cephenin bir bölümünde iki kat ve tek katlı cephe...

Hasarlı binaların genel görsel özelliklerinin belirlenmesinde, bazı binaların daha görünür oldukları için diğerlerinden daha önemli olan bir veya daha fazla yönü olacağından, odak noktası kat sayısı olacaktır.

154 Bazalt taşlarının çizgileri siyah, kalker taşlarının çizgileri beyazdır

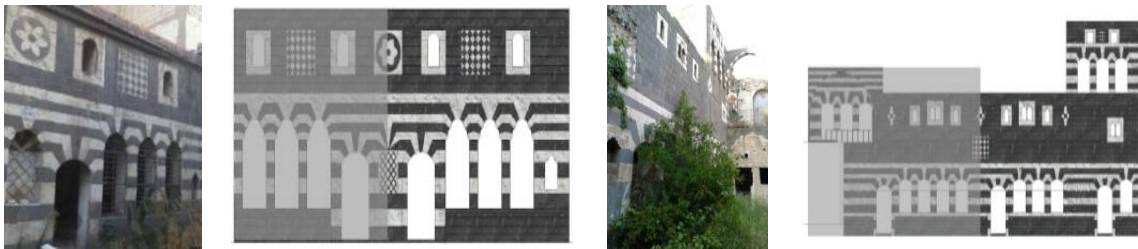

Şekil 88. Qaisariya pazar, 2 kat Kuzey cephesi

Malum tarihi yapı, ilk bakışta tamamen görülebilecek şekilde inşa edilmelidir. Binanın varlığını belirleyen yalnızca ölçek ve kütle değil, ölçeklerin çerçevesini ve binanın çevresindeki yerini tanımlayan gölgelerdir.

İlk bakışta tarihi iki katlı bölümlerin tek katlı bölümlerden daha önemli olduğu açıktır, ancak bu tek katlı binanın hiçbir değeri olmadığı anlamına gelmez (Şekil 88). Bu sadece genel karakter için daha az önemli olduğu anlamına gelir. Öte yandan, bir bina/bölüm ilginç unsurlar içerebilir veya görsel karaktere katkıda bulunabilecek belirli bir mahremiyet veya başka bir yön sağlayabilir.

Simetri: İkili simetri, eksenal bir mekânsal organizasyon yaratır. Mimaride kullanılan simetrinin en yaygın çeşididir. Temelde birbirinin aynası olan bir kompozisyon yarısıdır. Mimari cepheye göre simetri, mimari cephenin ortasından geçen bir eksene göre alınacaktır. ⁽¹⁵⁵⁾

Şekil 89. Davvama Evi, Kuzey cephesi; Muhayyeş Sarayı, Güney cephe

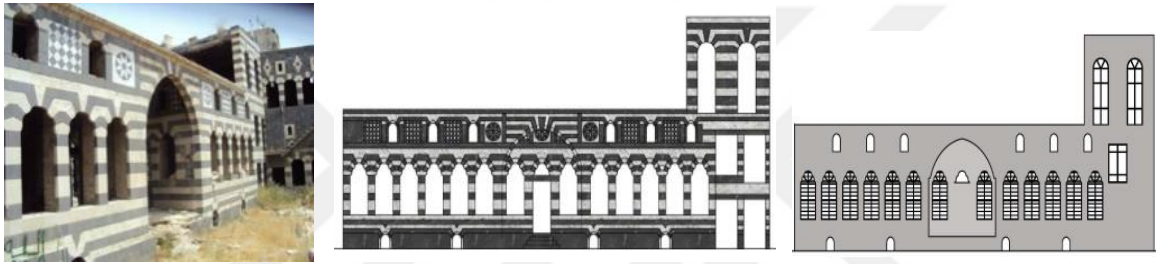
İki kat, simetri eksenine göre bir kat olarak kabul edilmiştir. Simetri ekseninin solundaki alan karartılmıştır. Mimari plana göre simetri, tarihi yapı planına en iyi simetriyi sağlayan eksen ve mimari cephenin genel tasarımını nasıl etkilediğine göre belirlenmiştir

¹⁵⁵ Nokta tam olarak orta nokta değil, mümkün olan en iyi dengeyi sağlayan eksendir.

(Şekil 89). Bazı tarihi yapılar birbirine bağlı iki parçadan oluşur, bu nedenle her bir parçanın simetrisini ayrı ayrı kontrol etmek veya simetri çizgisini cephenin ortasına yakın yerleştirmek yararlı olmuştur.

Pencereler- Ritim (Zemin Kat+1. Kat): Pencerelerin tasarlanma süreci ve cephedeki konumları genel ritmin ayrılmaz bir parçasıdır, bu nedenle şekli uyum ve sürekliliği veya istendiğinde belki de kontrastı ifade etmelidir, bu bazen tarihi cepheler için geçerli değildir.

Bazı pencereler belirli bir ritmi tamamlayacak şekilde tasarlanabilir, bu nedenle gerçek açıklıklar değil, belirli bir amaç için tasarlanmıştır. Buradaki soru, bazen restorasyon amacıyla bu pencerelerin kapatılmasının kabul edilip edilemeyeceğidir.

Şekil 90. Abdullah Farkouh Sarayı, Güney cephe -pencere grupları

Humus'un tarihi yapılarında pencereler büyük değildir, ancak sayıları çoktur ve bu pencereler belli bir ritme göre düzenlenmiştir (Şekil 90). Çalışmada pencerelerin konumu, şekil, ritim açısından önemi ve pencerelerin konumunun genel karakter üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Ayrıca ritim, genel tasarıma göre değişmiş veya mimari cephenin yönünden etkilenmiş olabilir. En önemli nokta, birinci ve ikinci katlar arasındaki pencerelerin ritmindeki değişimi karşılaştırmaktır.

Çatı (Formu/ Malzeme): Binanın dış çatısının genel şeklinin, dış perspektif özelliklerinin çizilmesinde büyük rol oynadığı, ancak binanın ön cephelerinde bu rolün azaldığı bilinmektedir.

Çünkü çatının yapının genel perspektifindeki önemi (Şekil 91), pencere, kapı ve yatay/dikey çizgilerle paylaşılacak olan ön cephe durumundaki öneminden daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır (Özgen, 2009).

Şekil 91. Davvama Evi, Güney cephesi

Ancak çatının dış kenarlarına odaklanıldığında durum farklılaşır. Binanın dış çatı kenarlarının önemi ön cephelerde artarken, binanın genel perspektifinde genellikle azalmaktadır. Humus kentinin tarihi yapılarının çoğunda çatı doğrudan pencerelerden sonra gelmez, aksine aralarında bir mesafe vardır.

Havalandırma açıklıkları, pencereler ile çatı dış çerçevesi arasındaki kapalı alanda yer alır ve bunların her iki yanında dekoratif elemanlar bulunur. Bu ilke, bir veya iki kattan oluşan binalar için geçerlidir.

Dekoratif Elemanlar: Özenle dekore edilmiş mimari unsurların tümüne dikkat edildi. İnşaatçılar, iç cephelerin mimarisi gibi bu süslemelerin desenini koruyarak, beyaz siyah taşlar kullanarak ve avluya bakan evin cephelerini çeşitli süslemelerle süsleyerek ilgilerini ikiye katlamışlardır (Şekil 92).

Süslemelerin aşırı kullanımı olgusu, evin avlusuna bakan iç cephelerde veya daha önce kullanılmayan yeni sanatsal unsurlar da eklenerek, pencereler ve kapıları çevreleyen çerçevelerde, kemer şeklinde oyulmuş taş gibi, konut sakinleri için zenginlik göstergesini vurgulamak için yaygındı. Çeşitli süs temaları bitki veya mühendislik motifleri arasında değişti. Bazen bu iki unsur birlikte kullanıldı.

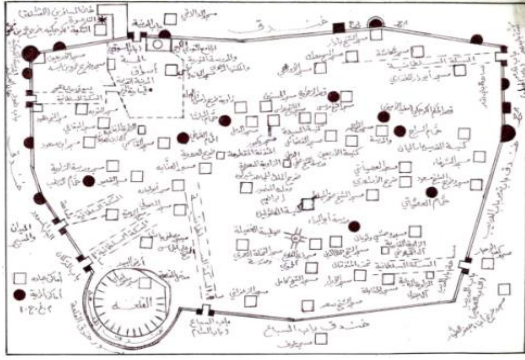

Şekil 92. Al-Ağa Restoranı. Niş

2.1.5. Bölüm Sonuçları:

Suriyeliler, ticaretin ve sürdürülebilir toplumların gelişmesine tanık olmuşlar ve çevrelerine gerçek aidiyet duygusu yaşamışlardır. Bu, ortak duvarlar üzerine inşa edilen hem cami hem de kiliselerin yanı sıra birbirine kenetlenen pazarlar, kamusal alanlar, oranlar ve büyüklüklerdeki yapıları çevreye de yansıtmıştır.

Suriye'nin eski İslam şehri, kendisiyle birleşen ve ruhunu emen çok katmanlı bir geçmiş üzerine inşa edildi (Şekil 93). Değişim rüzgarları esmeye başladığında ve beraberinde bir dizi etkileyici faktör getirdiğinde, şehir tüm hiyerarşik sosyal yapısıyla karşılık verdi.

Şekil 93. Surlar içinde Humus şehir planı (Ağa, 2005: 47) ve Eski Humus'taki Bab Hood mahallesi (1876-1881) Félix Adrien Bonfils ⁽¹⁵⁶⁾

Bu, hâkim olandan farklı bir şekil alan konut mimarisine derinden yansımıştı.

Bu da şehrin genel şeklinde derin bir değişikliğe yol açtı. (Şekil 94) Bir bütün olarak şehir, koşullar yaratmak, daha derin ve kapsamlı bir yeni gelişime yer açmak için modernliğe doğru ilerlemeye başladı. (URL-81, 2020)

Bu durum, farklı bir forma bürünen konut mimarisine de derinden yansımış, bu da kentin genel çehresinde derin bir değişikliğe yol açmış, yeni, daha derin ve kapsamlı bir gelişime yer vermek için modernleşmeye doğru yönelmeye başlamıştır.

Zamanın geçmesiyle, yapıları çevre ile sosyal çevre arasındaki uyum modernliğin unsurları tarafından acımasızca yıkıldığı için tarihi kent değersiz hale geldi. Yapılı çevrenin şeklinin değişmesiyle birlikte yaşam kalıpları, aidiyet duygusu da değişmeye başladı.

156 Félix Adrien Bonfils, Orta Doğu'da aktif olan Fransız fotoğrafçı ve yazar...

Tarihi şehir, farklı mahalleleri olan bir şehir merkezine dönüşmüştür. Buna karşılık, uyumlu toplumlar, birbirine yabancılaşan ve mekandan soyutlanmış sosyal gruplar haline gelmiştir.

Diğer bir deyişle, estetik bileşenin ihmal ve yıkımı, bölgeleri sınıf veya zenginliğe göre bölen kentsel bölünme topluma da oluyordu. Osmanlılar çarşılar, hanlara, kervansaray ve hamamlara olan büyük ilgilerinin yanı sıra cami, dini, kültürel külliyeler (Tekiya) yapmakla da ilgileniyorlardı.

Tarihi şehir, profesyonel ticaret, klinikler, hastaneler, mağazalar ve pazarlar dâhil olmak üzere, şehrin ticari ve özel sektör faaliyetlerinin çoğunun merkezi konumundayken, yeni resmi veya gayri resmi şehir açılımları yeni pazarlar geliştirmedir. Bu merkezi mahallelere tamamen bağımlıydı. Evlerin, pazarların ve ibadet yerlerinin inşa edildiği malzemenin şehirlerin kimliğini belirleyen, onlara kendi karakterini veren unsur olduğu iyi bilinmektedir.

Tarihi Humus kenti, şehrin bitişiğindeki alanlarda bol miktarda bulunan siyah bazalt taşlarından inşa edilmiştir. Bu mimari tarz, 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar, Humus şehrinde yaşamın birçok yönünü içeren hızlı bir gelişmeye yol açan önemli bir değişim sağlayan bir dizi ekonomik / sosyal değişime kadar devam etti.

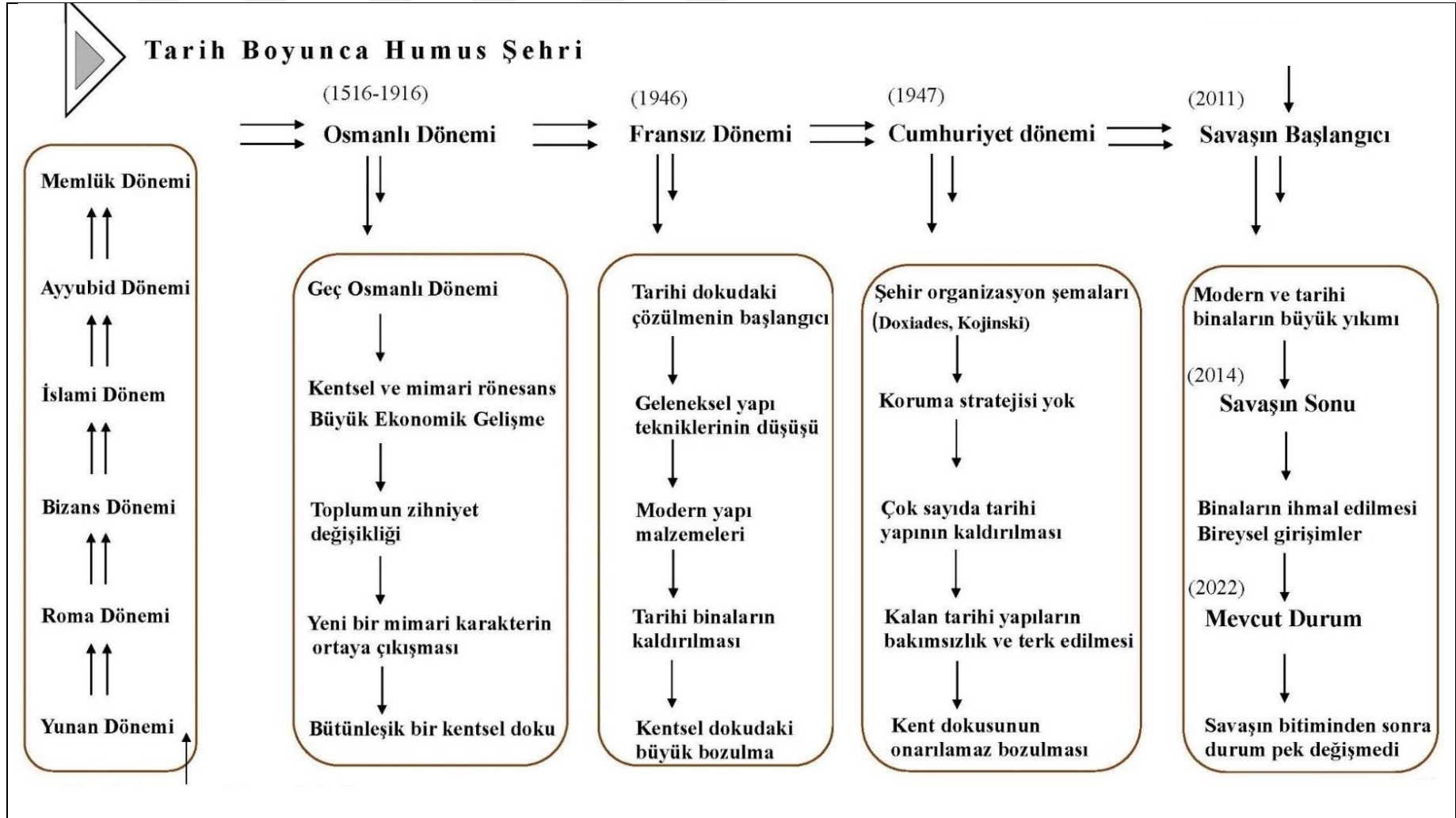
Humus'taki tarihi kentin konut, ticaret alanları, camiler, hamamlar, hanlar ve yollar açısından mevcut planlaması İslami Osmanlı planlamasıdır. Humus'taki Eski Eserler Dairesi tarafından Suriye'deki Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bir grup tarihi bina kaydedilmiştir.

Kayıt sürecinin periyodik olarak gerçekleşmesine rağmen gerekli hızda olmaması, bu kayıt işleminin korunması gereken tüm tarihi binaları içermediği görülmüştür.

Güvenlik sorunları, ulusal ekonomi, uluslararası ekonomi, bölgesel siyaset, yatırımcı güven seviyeleri ve kurumsal kapasite gibi nesnel koşullar anlaşılmadan bir koruma stratejisi geliştirilemez. Bu ilke, savaş öncesi ve sonrası durum için de geçerlidir.

Tablo 3. Tarihi Humus kentinin savaş öncesi genel durumu

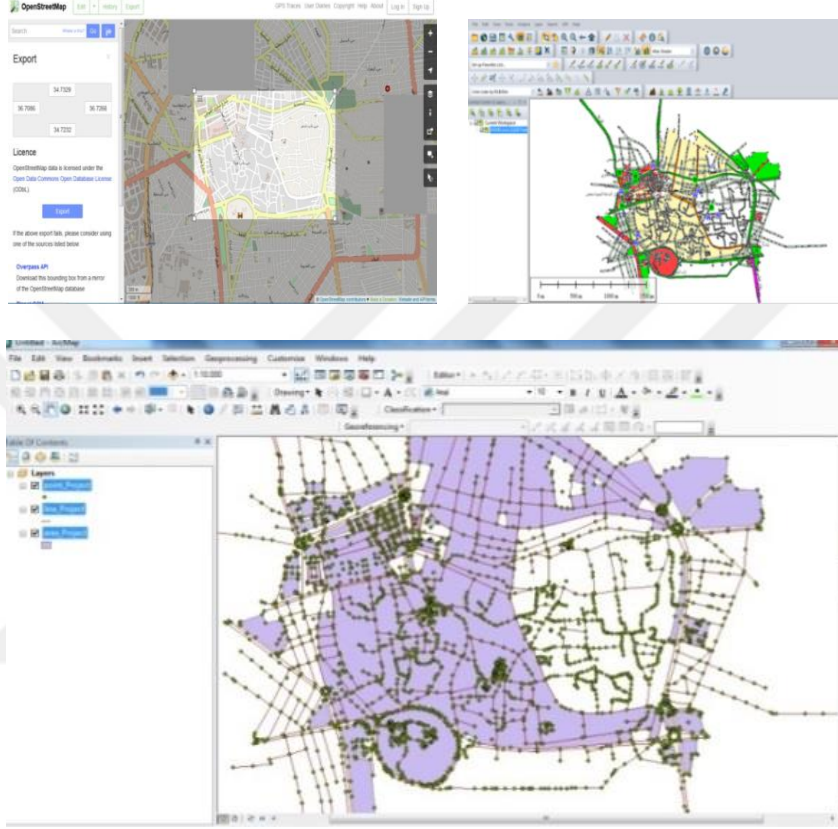
	Sonuç	Yorumlama
Yükseklik / Kat Sayısı	Tarihi surun içindeki modern binaların çoğu üç kattan oluşmaktadır.	Bunun nedeni, tarihi Humus kentinde binaların yüksekliğini cadde genişliğine bağlayan yapı sisteminden kaynaklanıyor ki bu bir ölçüde iyi bir şeydir.
İnşa edilmiş gayrimenkul	Tamamen inşa edilmiş gayrimenkullerin yüzdesi toplamın yaklaşık dörtte üçüdür. Bu, geçen yüzyılda meydana gelen aktif kentsel hareketin bir göstergesidir.	Bu dönemde bazı arkeolojik / tarihi varlıklar yenilenmiş ve restore edilmiştir, tamamen inşa edilmiş mülkler olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, tarihi binaları korumaya yönelik bireysel girişimler de olumlu bir rol oynamıştır.
Binaların yaşı	100 yıldan daha eski binalar tüm binaların üçte birini geçmez. Bu, bir yüzyıl boyunca meydana gelen dönüşümlerin tehlikeli bir göstergesidir.	Oranlar, eski binaların modern binalarla değiştirilmesinin belirli bir ardıllık yoluyla sessizce ve yavaş gerçekleştiğini gösteriyor.
Binaların fiziksel durumu	Kötü durumdaki binaların yüzdesi yüksektir ve toplam bina sayısının neredeyse dörtte birine yakındır. Mükemmel ve iyi durumdaki binalar % 50'yi geçmezken, kötü durumdaki binalar % 25'e yaklaşır, bu acil müdahale gerektirir.	Modern konut binaları genellikle iyi durumdadır. Fakat kötü durumdaki binalar söz konusu olduğunda, korunmaya ihtiyaç duyan tarihi yapıların bir göstergesidir. Bunun belki de ana nedenlerinden biri tarihi yapıların ihmal edilmesi ve kullanılmamasıdır. Başka bir deyişle, net bir koruma planı yoktur.
Binaların kullanımı	Konut işlevi, tarihi şehir binalarında baskındır, dini ve anıtsal yapılar sadece küçük bir yüzdeyi oluşturur.	Bu, surların hayali çizgisi içinde hem modern hem de tarihi yapılar anlamına gelir. Modern binaların zemin katları ticari kullanım için kullanılmıştır.
Yol / sokak kullanımı	Geçtiğimiz yıllarda taş sokaklar asfaltla kaplandıktan sonra, tarihi şehir sokaklarının çoğunda küçük / büyük arabalar kullanıldı.	Yaya yolları, tarihi şehir sokaklarının % 20'sini oluşturmaktadır. Tarihi Humus kenti içinde arabaların/ büyük araçların hareketi, yaya trafiği pahasına kolaylaştırıldı.
Yapı Malzemeleri	Yeni binalarda modern yapı teknolojileri ve malzemeleri kullanılmıştır. Yapılarda geleneksel yapı tekniklerinin kullanılmasından dolayı Manda dönemine ait binaları eski yapılarla sınıflandırmak mümkündür.	Modern yapı malzemelerinin kullanımının sonuçlarından biri de tarihi dokunun geri dönüşü olmayan deformasyonu ve sokakların silüetinin kaybolması olmuştur. Bugüne kadar tescil edilmemiş tarihi yapılar ve günümüzde ihmal edilen değeri olan eski yapılar vardır.
Binaların çatıları	Binaların çatıları düz, yatay bir şekle sahiptir. Bazı tarihi binaların kiremitli beşik çatısının yerini yatay bir düz çatı almıştır.	Belediyeden alınan bina kodu, binanın son çatısının şeklini belirler. Yasada konut sakinlerinin eğimli tavanı benimsemesini zorunlu kılan herhangi bir madde yoktur. Diğer bir faktör, inşaatı daha az maliyetli olduğu için düz çatının kullanım / yatırım kolaylığıdır.

Şekil 94. Tarihsel aşamalar ve kentsel dokudaki değişimler

2.2. Çalışma Alanının Belirlenmesi/Alanın Analizi ve Hasar Dereceleri

2.2.1. Eski Humus Şehri İçin (GIS) Programına Göre Analitik Bir Çalışma

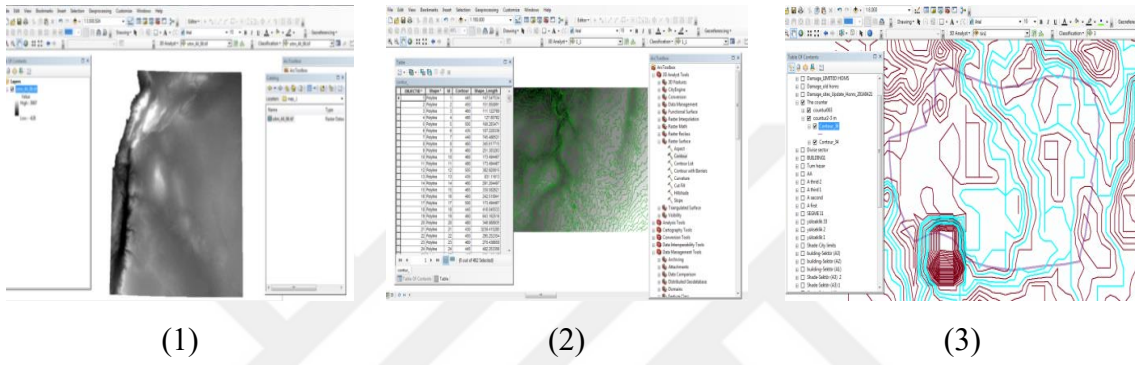
Şekil 95. Open Street Map, Global Mapper ve ArcGIS yazılımlarının kullanılması

Birinci aşama: Humus Tarihi Kent Veri tabanı oluşturulması

- (1) Open Street Map yazılımı ile tarihi Humus şehrinin temel bilgilerinin oluşturulması,
- (2) Global Mapper yazılımı ile sokaklar, yerler ve yerleşim alanları kategorileri belirlenmesi,
- (3) Elde edilen verilerin ArcGIS yazılımına aktarılması. (Şekil 95)

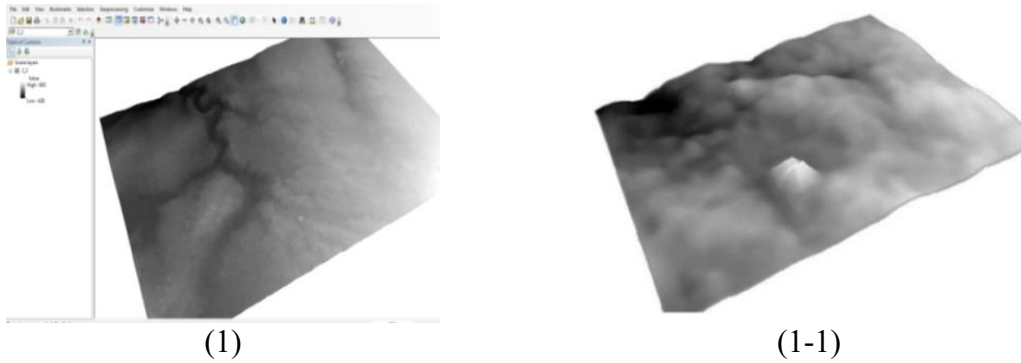
İkinci aşama: Humus şehrinin dijital topoğrafik yüzeyinin oluşturulması (DEM) ⁽¹⁵⁷⁾: Küresel koordinatlara göre bir DEM (Digital Elevation Model) dosyası kullanarak eski Humus şehrinin haritası oluşturulmuştur (Orta Doğu bölümü - Humus şehri) ⁽¹⁵⁸⁾. (URL-82, 2019)

- (1) DEM dosyasının GIS yazılımı kullanılarak açılması (Şekil 96)
- (2) Tüm coğrafi verileri içeren Humus kentine ilişkin bölümün ayrıştırılması
- (3) GIS programına göre kontur çizgilerin gösterilmesi (topoğrafik çizgiler) ⁽¹⁵⁹⁾

Şekil 96. Humus antik kentinin topoğrafik hatları.

Üçüncü aşama: Verileri Arc Scene GIS yazılımı kullanarak işleme

Şekil 97. Topoğrafik çizgileri şehrin üç boyutlu şekline göre gösterin (Arc Scene GIS)

157 SRTM, yeryüzünün topoğrafik haritasının çıkarılması amacıyla NASA tarafından yürütülen uluslararası bir projedir.

158 (www.srtm.csi.cgiar.org)

159 Ayrıntılı bilgi için ekler kısmına bakınız

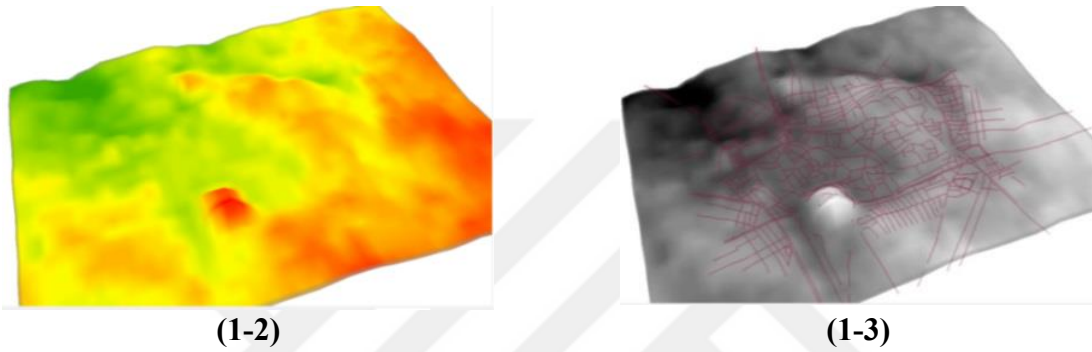
(1) İkinci aşamada elde edilen bilgilerin coğrafi bilgi sistemleri (ArcScene) programına aktarılarak tarihi kentin üç boyutlu modeli ile birleştirilmesi (Şekil 97)

Topoğrafik çizgiler ve gerçek yükseklikler aynı anda birleştirildikten sonra Asi Nehri'nin seyri gösterilirken, görüntünün sağında ve altında Humus şehri yer almaktadır.

(1-1) Humus Tarihi kentinin üç boyutlu topografyası

(1-2) Humus Tarihi kentinin üç boyutlu ve renkli topografyası (Şekil 98)

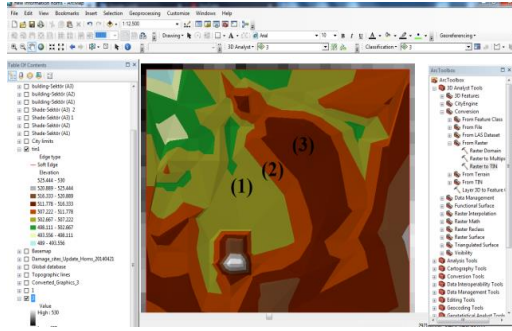
(1-3) Ulaşım ağı ana hatları, şehir topografyası ile senkronizasyonu

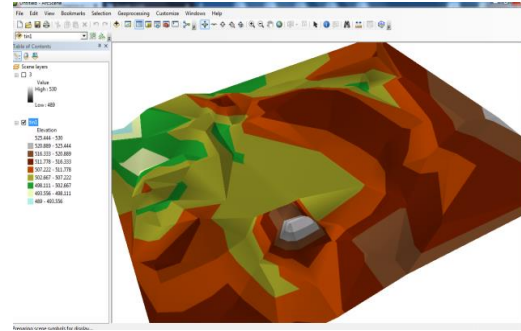
Şekil 98. Topoğrafik çizgileri şehrin üç boyutlu şekline göre gösterin (ağı ana hatları)

2.2.2. Çalışma Alanının Belirlenmesi

Doğru kentsel kesimin seçilmesi, gelecekteki herhangi bir koruma projesi için kritik bir başlangıçtır. Geçmişten gelen kolektif hafıza ve sosyal pratikler, kent için bir gelecek tasavvur etmek için tohum olarak kullanılabildiğinde, hedef kentsel kesimin seçiminde bölgenin fiziksel bileşenlerine öncelik verilecektir. GIS programı kullanılarak tarihi Humus kentinin topoğrafik planları incelendikten sonra, şehrin yükseklik açısından üç ana seviyede yer aldığı anlaşılmıştır (Şekil 99).

(1)

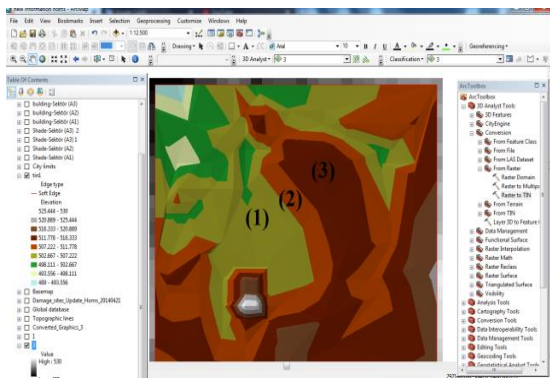
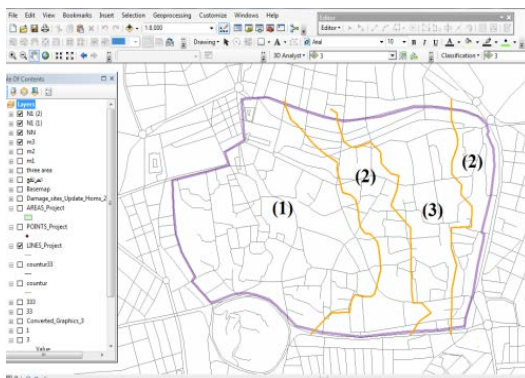
(2)

Şekil 99. Tarihi Humus şehrinin topografyası: Humus Tarihi Şehri (DEM) belirlenmiştir. (2) Üç boyutlu şekli elde etmek için (arcsene 10.6) yazılımı kullanılmıştır (Daha önce ayarlanmış olan şekil dosyası TIN'i açarak).

İlk bölüm: En düşük seviyedir, tarihi şehir alanının büyük bölümünü oluşturur ve yarı düz arazi ile karakterizedir. Bu bölümün yüksekliği deniz seviyesinden 502,667-507,222 metre arasında değişmektedir. (Şekil 100)

İkinci Bölüm: Yükseklik açısından orta seviyedir. Bu seviye, üst ve alt seviyeler arasında geçiş safhası olup, deniz seviyesinden yüksekliği 507,222-511,778 metre arasında değişmektedir.

Üçüncü Bölüm: Tarihi şehirde rakım bakımından en yüksek seviyedir ve doğu kesiminde yer alır, deniz seviyesinden yüksekliği 511,778-516,333 metre arasında değişmektedir.

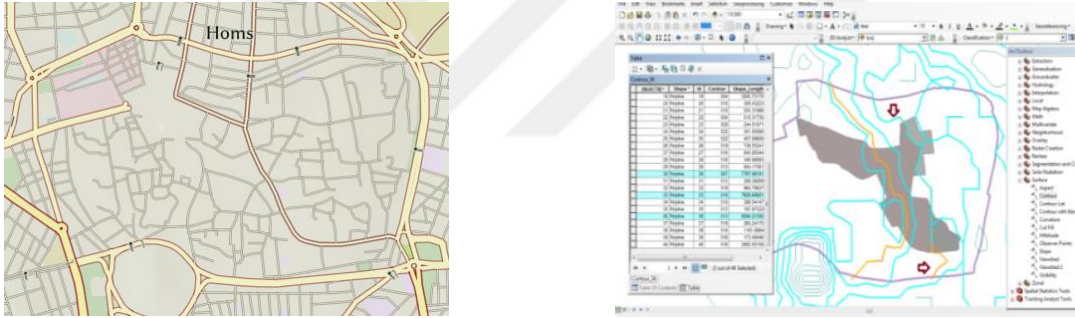

Şekil 100. Şehirdeki arazi seviyeleri ((Topografik yükseklik çizgileri, TIN (GIS))

Bu bölüm aynı zamanda konumu ve işlevleri açısından tarihi şehrin atan kalbidir. Bu nedenle, tarihi Humus şehrinin ilerlemesinde acil bir çözüm olarak bu bölüm (ikinci) ve yakın çevresine odaklanmak daha etkilidir. Aynı zamanda, şehrin çeşitli ekonomik ve ticari faaliyetleri arasında etkileşimi ve iletişimi güvence altına alan ana bağlantı eksenlerine odaklanılmalıdır.

2.2.3. Çalışma Alanının Seçim Nedenleri

Topoğrafik harita üretildikten sonra çalışma alanı olarak belirli bir alan seçilmiştir. Topoğrafik hatları eski şehirdeki ana caddelerle eşleştirdikten sonra, Alan (A) bir çalışma alanı olarak önerilmiştir (Şekil 101). İncelenen bölüm, tarihi kenti (dini, ticari, sosyal ve konut) karakterize eden çeşitli temel işlevleri içermesi ve bu bölümün, Eski Kent'in kalbi ve merkezinde yer alması alanın seçilme nedenleridir. ⁽¹⁶⁰⁾

Şekil 101. Humus kentinde yol ağı - İncelenen bölüm, Alan (A).

2.2.4. Çalışma Alanında Yer Alan Binalarının Yükseklik Analizi ⁽¹⁶¹⁾ (A Bölgesi)

Bu analizde sadece bina alanları sayılmış, cadde ve boş alanlar sayılmamıştır (Şekil 102). Başka bir deyişle, hesaplama yalnızca inşa edilen parçalar dâhil edilmiştir.

¹⁶⁰ Bu bölüm, şehrin en alçaktan en yükseğe doğru bölümleri arasındaki kotlardaki eğim açısından bir geçiş bölgesi oluşturmaktadır.

¹⁶¹ Binalar ve sokaklar arasındaki boşluklar yüksek oranda kamusal alan kaplar.

Şekil 102. İncelenen bölümün mevcut durumu (yollar kavşağı)

Tablo 5. Bölüm(A) binalarının yükseklik analizi (2)

M2	(A1)	(A2)	(A3)	(A)	(1)	(2)	Hata 5% ⁽¹⁶²⁾
Tüm alan	0.090747	0.08022	0.038023	0.208989	100%	--	0.01044945
Yapı alan	0.053358062	0.0456197746	0.0208053543	0.1197831909	57%	100%	0.00598916
Zemin+2/3 kat	0.0259162147	0.0271644778	0.0069167332	0.0599974257	29%	50%	0.002999871
Zemin+1 kat	0.0274418472	0.0184552968	0.013888621	0.059785765	29%	50%	0.002989288
Boş araziler	0.037388938	0.0346002254	0.0172166457	0.0892058091	43%	--	0.00446029

Kategori	Oran (%)
Yapı alan	57%
Zemin + 2/3 kat	29%
Zemin +1 kat	29%
Boş araziler	43%

Çalışma alanında karşılaşılan kat sayılarının oranlarını belirlemek için yapılan “kat sayısı” analizinde yapılar (Zemin + 2/3 kat, Zemin +1 kat) başlıkları altında incelenmiştir. Tarihi değeri olan binalarda zemin katın ortalama yüksekliği 4-5 m, normal kat yüksekliği 3.50-3.80 m’dir.

İncelenen alanda Zemin + 2/3 kattan oluşan yapıların oranı %29’dur. Zemin +1 kattan oluşan yapıların oranı da %29’dur. Belki tesadüfen, incelenen bölümün toplam alanı için bu iki bina türü (Zemin +1 kat, Zemin + 2/3 kat) arasında neredeyse mükemmel bir eşleşme bulunmuştur.

162 Hata yüzdesini belirleyin: A alan GIS göre: 208989 m², A alan Google pro göre:207851 m². 208989-207851=1138 m². 1138/ 208989*100 =5%

2.2.5. Çalışma Alanındaki Binaların İşlevine Göre Sınıflandırılması⁽¹⁶³⁾

Çalışma alanındaki modern ve tarihi yapıların yüksekliklerinin Google Earth programı kullanılarak genel bir değerlendirmesi yapılmış ve sonuçlar saha araştırması ile eşleştirilmiştir. Daha sonra dosya CIS programına aktarıldıktan sonra alanlar hesaplanıp aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Coğrafi bilgi sistemleri programını kullanarak alanları doğrudan hesaplamak mümkündür ancak güvenilirliği artırmak için ikinci bir program (google earth pro) kullanılmıştır.

Tablo 6. Bölüm (A) Arazi kullanım sınıflandırması (1)

Fonksiyon	(A1)	(1)	(2)	(A2)	(1)	(2)	(A3)	(1)	(2)
Tüm alan	90747.248542	100	-	80220.232886	100	-	38022.630874	100	-
Yapı alan	58198.144327	64	100	45037.85903	56	100	21482.187333	56	100
Konut ⁽¹⁶⁴⁾	36950.939757	41	63	34482.882255	43	77	14172.089958	37	66
Okul	2695.160495	3	5	2545.003767	3	6	234.82891	1	1
Dini yapı	3283.539782	4	6	2610.543152	3	6	1508.489979	4	7
Hammam	1390.86584	2	2	--	--	--	--	--	--
Ev/saray	2076.334509	2	20	4745.728369	6	10	3278.26703	9	15
Pazarlar	11365.235088	13	4	--	--	--	--	--	--
Restoran	---	--	--	653.701487	1	1	2288.511456	6	11
Boş	32549.104215	36	--	35182.373856	44	--	16540.443541	44	--
Grafikler									
	(1) İncelenen bölümün toplam alanına göre her alanın yüzdesidir. Örneğin: Bölüm (A1): Konut /Tüm alan= 36950. 939757 / 90747. 248542= %41 (2) İncelenen bölümdeki binaların toplam alanına göre her alanın yüzdesidir. Örneğin: Bölüm (A1): Konut / Yapı alan = 36950. 939757 / 58198. 144327= %63 % Sayısal virgülleri önlemek için yüzdelere en yüksek değere yuvarlanmıştır. (A1) Bölümde Konut oluşan yapıların oranı %41; (A1) Bölümde Tarihi oluşan yapıların oranı %2 (A2) Bölümde Konut oluşan yapıların oranı %43; (A2) Bölümde Tarihi oluşan yapıların oranı %6 (A3) Bölümde Konut oluşan yapıların oranı %37; (A3) Bölümde Tarihi oluşan yapıların oranı %9								

163 Binalar arasındaki sokaklar / boşluklar hesaplanmadı.

164 Konut binalarının zemin katlarının çoğu dükkân olarak kullanılmaktadır.

Tablo 7. Bölüm (A) Arazi kullanım sınıflandırması (2)

(A1) (A2) (A3)

Kullanım	(A1) M 2	(A2) M 2	(A3) M 2	(A) M 2	(1)	(2)	Hata 5%
Tüm alan	90747.248542	80220.232886	38022.630874	208990.1123	100%	-	10449.50562
Yapı alan	58198.144327	45037.85903	21482.187333	124718.1907	60%	100	6235.909535
Konut (165)	36950.939757	34482.882255	14172.089958	85605.91197	41%	69%	4280.295599
Okul	2695.160495	2545.003767	234.82891	5474.993172	3%	4%	273.7496586
Dini yapı	3283.539782	2610.543152	1508.489979	7402.572913	4%	6%	370.1286457
Hammam	1390.86584	--	--	1390.86584	1%	1%	69.543292
Tarihi (Ev)	2076.334509	4745.728369	3278.26703	10100.32991	5%	8%	505.0164954
Ticari	11365.235088	--	--	11365.235088	5%	9%	568.2617544
Restoran	--	653.701487	2288.511456	2942.212943	1%	2%	147.1106472
Boş	32549.104215	35182.373856	16540.443541	84271.92161	40%	--	4213.596081

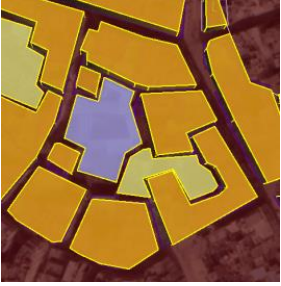
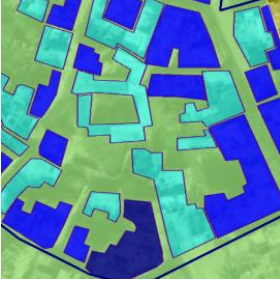
Açıkça görüldüğü gibi, incelenen bölüm, dini ve eğitim gibi bazı faaliyetlere eşlik eden öncelikle bir konut işlevidir. Çoğu konut binasının zemin katları dükkân olarak yatırım yapılmıştır. Tarihi pazarlar ise inceleme alanının kuzeybatı köşesinde yoğunlaşmıştır.

Alanın (A) toplam alanına göre:
 Konut oluşan yapıların oranı **%41**; Tarihi yapıların oranı **%5**; Dini yapı oluşan yapıların oranı **%4**
 Yapı alan göre:
 Konut oluşan yapıların oranı **69 %**'tir. Tarihi oluşan yapıların oranı **8 %**'tir.
 Dini yapı oluşan yapıların oranı **6 %**'tir.

İncelenen bölümde kalan tarihsel unsurların yüzdesinin düşük olmasına rağmen, bu unsurlar gelecekteki herhangi bir koruma stratejisinin formüle edilmesinde güvenilebilecek yüksek bir tarihsel değere sahiptir.

Kat sayılarına göre analiz edildiğinde, tüm mülkün alanı değil, binanın gerçek alanları hesaplanmış (iç ve dış avlular hariç), arazi kullanımına göre ise tüm mülkün alanı hesaplandı (binaların çoğu için iç ve dış avluların alanı da dâhil edildi).

Tablo 8. Alanların hesaplanmasındaki farklılıklar (bina yükseklikleri, arazi kullanımları)(2)

İncelenen bölüm		(A1)	(A2)	(A3)
Tüm alan m2		90747.248542	80220.232886	38022.630874
Yapı alanı	Binaların yüksekliklerine göre	53358.061972	45619.774621	20805.354282
	Arazi kullanımına göre	58198.144327	45037.85903	21482.187333
	Alandaki fark miktarı	-4840.082355	581.915591	-676.833051
Boş araziler	Binaların yüksekliklerine göre	37389.18657	34600.458265	17217.276592
	Arazi kullanımına göre	32549.104215	35182.373856	16540.443541
	Alandaki fark miktarı	4840.082355	-581.915591	676.833051
 Arazi kullanımına göre		 Binaların yüksekliklerine göre	İlk durumda, tüm mülkün alanı değil, binanın gerçek alanları hesaplandı (iç ve dış avlular hesaplanmadı), İkinci durumda, tüm mülkün alanı hesaplandı (binaların çoğu için iç ve dış avluların alanı hesaplandı), Her iki durumda da sokak alanları ve binalar arasındaki boşluklar hesaplanmamıştır⁽¹⁶⁶⁾.	

Şekil 103. Bölümdeki boş alanlar fotoğrafları. (A1) 24.8.2021

166 Her iki durumda da hesaplanan alanlar yaklaşık olarak kalır çünkü mühendislik dokümantasyonu sırasında hata olasılığı mümkündür. Daha sonra incelenecek olan tarihi yapılarla ilgili olarak, alanlar her yapı için ayrı ayrı doğru hesaplandığından herhangi bir sorun yoktur.

2.2.6. Çalışma Alanındaki (A) Binaların Kimliği - Tarihsel Değer Analizi

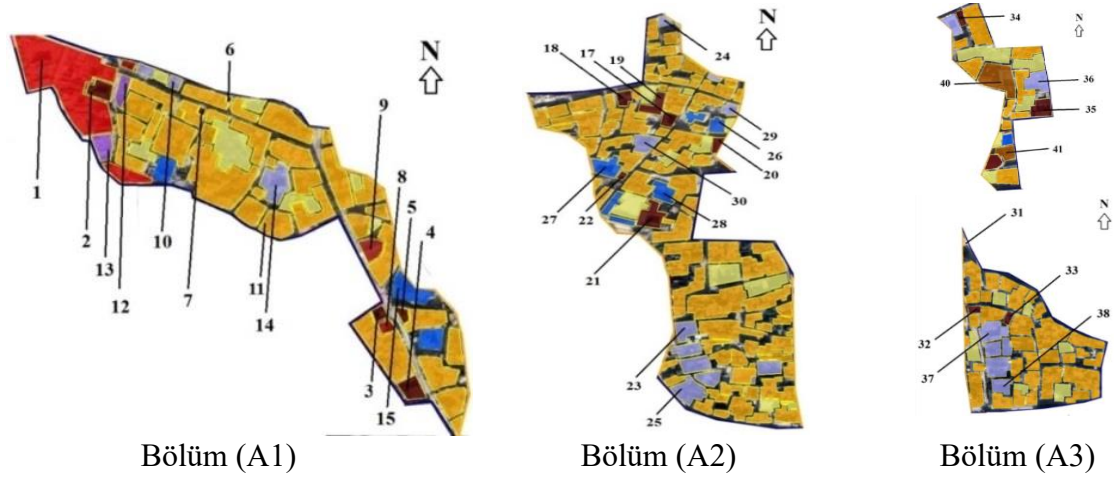
Çalışma alanında yer alan tüm binalar daha sonra yenilenen bazı binalar dışında hepsi tarihi binadır. Humus'un eski binalarının tarihi karakterini analiz etmek ve ayrıca bu çalışmanın önemli bölümünü oluşturan analiz aşamısı için uzmanlardan istenen örnek çalışmalarda orijinal karakterden ne ölçüde etkilendiğini incelemek amacıyla, bu binalardan yedi tarihi Osmanlı yapısı özellikle cepheler açısından ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Ayrıca bu yedi bina, daha sonra gösterileceği gibi, yeni öneriler üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olacağından, çalışılan sokalara temas halinde veya yakınlarından seçilmiştir.

Bu bağlamda binaların yapım sistemi, cephe düzenlemesi, çatı oluşumu ve malzeme açısından özgün mimari değerlere sahip olduğu dikkate alınmıştır.

2.2.6.1. Çalışma Alanı A1'deki Tarihi Yapılar

Bu alandaki en önemli yapılar belirlenerek (Şekil 104), mimari cepheler düzeyinde dört tarihi yapı incelenecektir. Tablo (10, 11, 12,13)

Şekil 104. Bölümdeki binaların adları / Tipleri (A)

Tablo 9. Bölüm (A1) Binalar Kimliği- Tarihsel değer ⁽¹⁶⁷⁾ (Şekil 105)

NO:	İşlev	Tapu	Coğrafi koordinatlar	Alanı	Binanın adı	Kat sayısı	Toplam alan m ²	Binanın yaşı	Yapı malzemesi ⁽¹⁶⁸⁾	Mülkiyet
1	Han	1777	34.730099° 36.714275°	1	Al-Kayseriyye (Han /Pazarı)	2	1170	K 0:1300 K1:1850	Kireçtaşı ve bazalt	Vakıf
2	Cami	20	34.729586° 36.715245°	2	Al-Bazarbashi	2	749	Osmanlı	bazalt taşı	Vakıf
3	Cami	528	34.726958° 36.719201°	2	Al-Kalaa Al-Hamiri	1	330	Memluk	bazalt taşı	Vakıf
4	Cami	509	34.725961° 36.719801°	2	Şeyh Kamel	1	869	Memluk	bazalt taşı	Vakıf
5	Cami	242	34.726975° 36.719536°	3	Jamal al-Deen	2	262	Osmanlı Yenilendi	yeni	Vakıf
6	Cami	90	34.729587° 36.717109°	4	Al Hassanein	1	148	Memluk Yenilendi	yeni	Vakıf
7	Cami	79	34.729450° 36.716693°	2	Al Dummal	1	131	1843 Osmanlı	Taş	Vakıf
8	Kilise	521	34.726728° 36.719283°	2	Evanjelist	2	547	--	yeni	Vakıf
9	Kilise	--	34.727699° 36.719053°	3	Rum Katolik	3	586 Yaklaşık	Yenilendi	yeni	Vakıf
10	Türbe	80	34.729688° 36.716251°	1	Abu el Houli	1	65	Osmanlı	bazalt taşı	Vakıf
11	Türbe	202	34.728098° 36.717605°	2	Rabi'a Al Adaviyya	1	154	Osmanlı	--	--
12	Hamam	85	34.729714° 36.715479°	2	Al-Basha Hamamı	1	662	Memluk	Kireçtaşı ve bazalt	--
13	Hamam	50	34.729086° 36.715107°	2	Osmanlı hamamı	1	872	Osmanlı	bazalt taşı	--
14	Saray	213	34.728627° 36.717845°	2	Abdullah Farkouh	2	1890	1892	Kireçtaşı ve bazalt	Özel
15	Okul	127	34.727167° 36.719602°	2	Ghassaniyeh (2)	3	452 Yaklaşık	1894	bazalt taşı	Vakıf

167 Bazı binaların alanını tespit etmek mümkün olmadı, bu yüzden kabaca hesaplandı.

168 Ana Malzeme

(1) Al-Kayseriyye

(3) Al-Kalaa Al-Hamiri

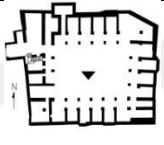
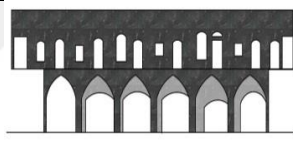
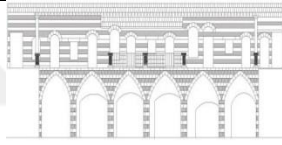
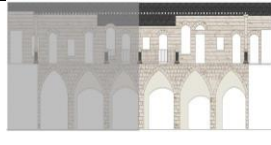
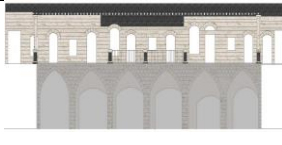
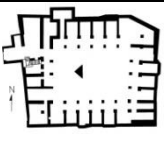
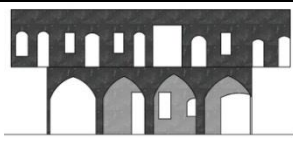
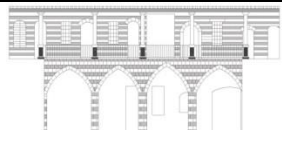
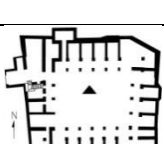
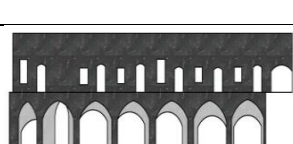
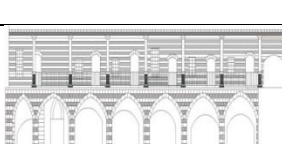
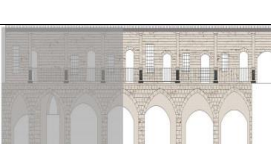
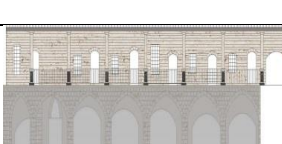
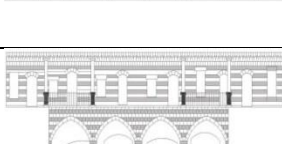
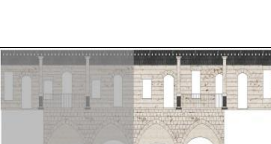
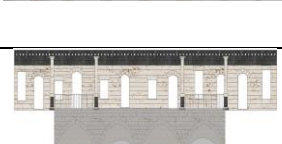
(6) Al Hassanein Camii

(15) Ghassaniyeh (2)

Şekil 105. (A1) bölümündeki binaların fotoğrafları

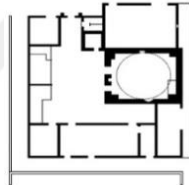
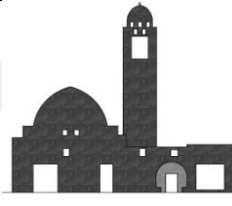
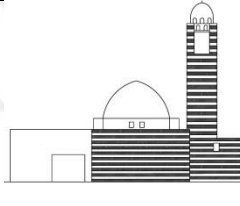
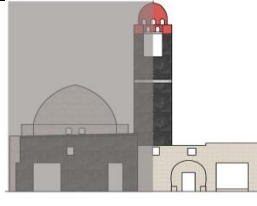
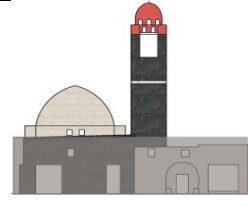
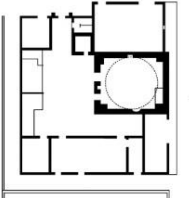
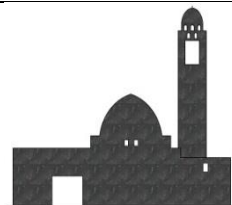
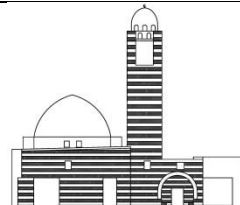
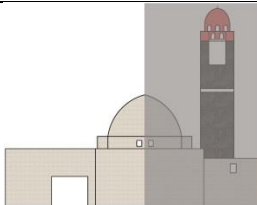
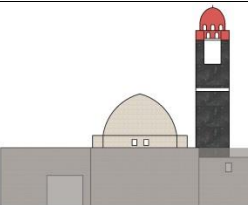
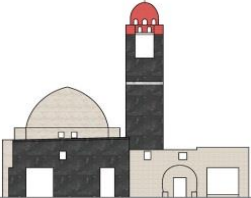
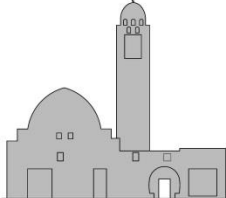
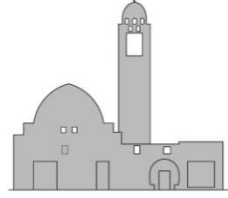
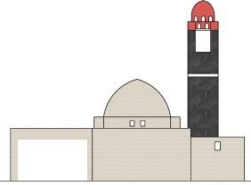
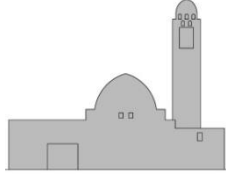
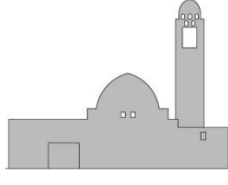
Tablo 10. Al-Kayseriyye (Han /Pazarı)

		Fotoğraf	Yön/yer	Doluluk	Yatay bant	Cephe - Simetri	Kat Sayısı
		↓	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey	→						
Doğu cephesi	→						
Güney cephesi	→						
Batı cephesi	→						

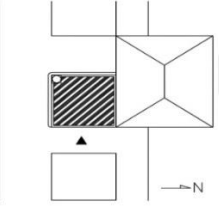
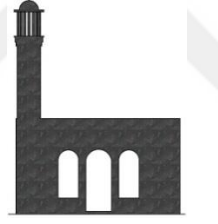
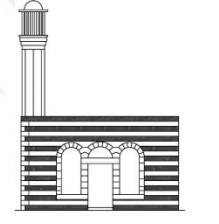
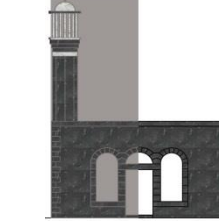
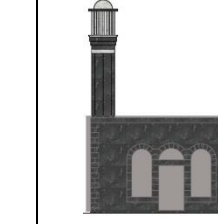
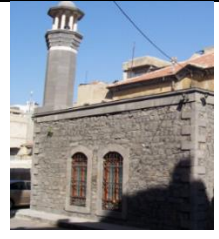
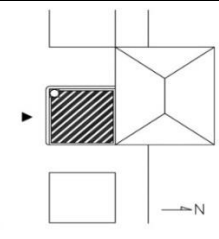
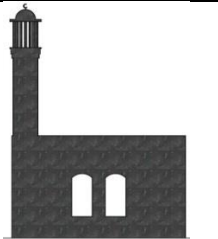
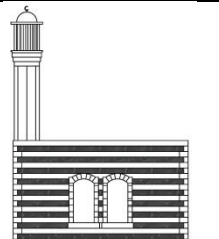
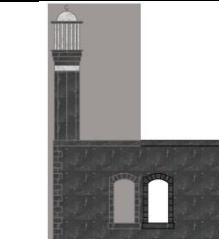
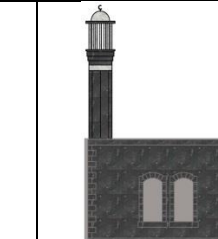
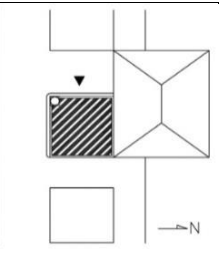
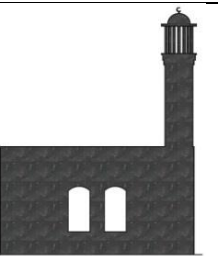
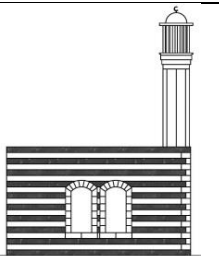
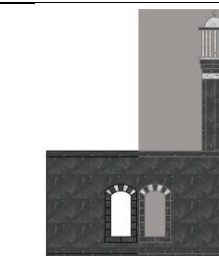
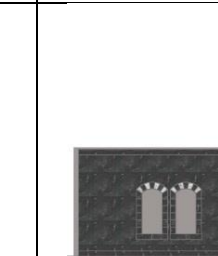
Tablo 10'un devamı- Al-Kayseriyye

	Çizim	Kapılar	Pencereler (Zemin Kat+1. Kat)		Çatı
	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi					Zemin Kat: Çapraz Tonoz. Dükkanların önündeki koridorun çatısı haç biçimli taş tonozlardır.
Doğu cephesi					
Güney cephesi					1 Kat: Dükkanların çatısı beşik tonozdur. Üst koridorun çatısı ahşaptan yapılmıştır.
Batı cephesi					

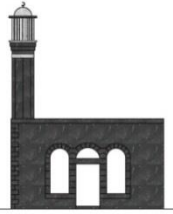
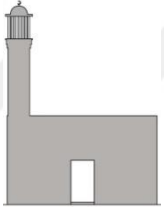
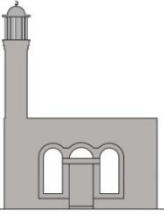
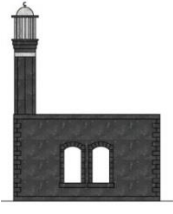
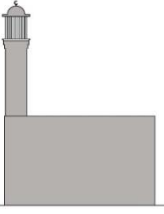
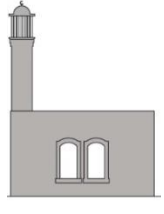
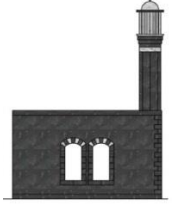
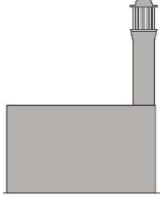
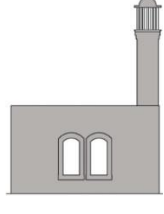
Tablo 11. Ze el-Killaa Al-Hamiri (Camii–Türbe-Okulu)

	Fotoğraf	Yön/yer	Doluluk	Yatay bant	Cephe - Simetri	Kat Sayısı
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi						
Doğu cephesi						
	Çizim	Kapılar	Pencereler	Ritim	Çatı	
Kuzey cephesi					Çatı, kare planlı dört taşıyıcı taş duvar üzerine oturan bir kubbedir. Yapının bitişik bölümlerinde modern malzemeler kullanılmıştır. (Dükkânlar)	
Doğu						

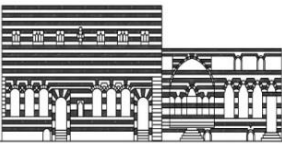
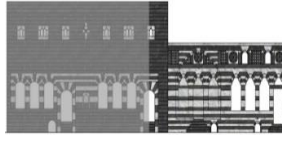
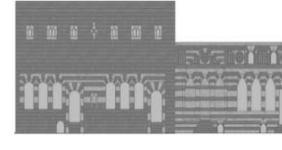
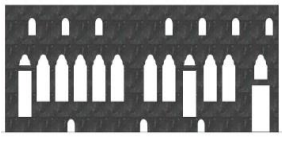
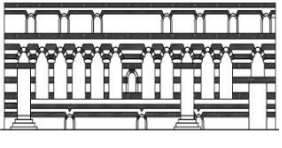
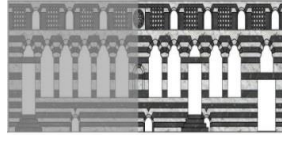
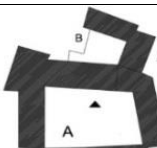
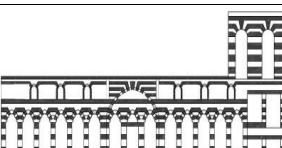
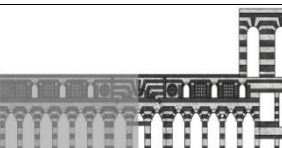
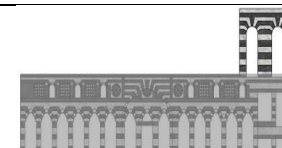
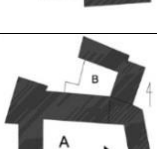
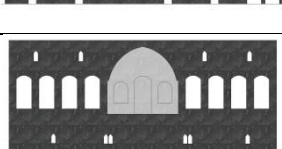
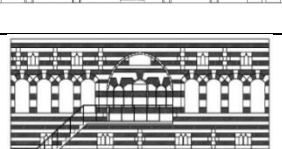
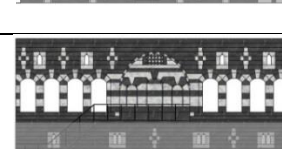
Tablo 12. Dames Abu El-houl Türbesi-Camii

	Fotoğraf	Yön/yer	Doluluk	Yatay bant	Cephe - Simetri	Kat Sayısı
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Doğu cephesi →						
Güney cephesi →						
Batı cephesi →						

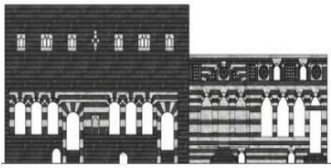
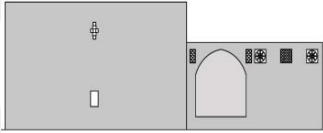
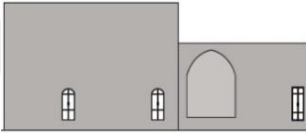
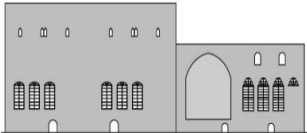
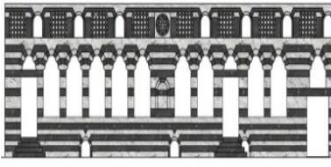
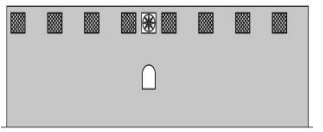
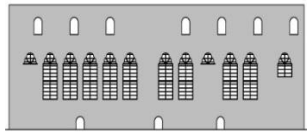
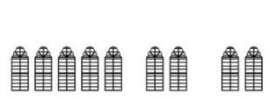
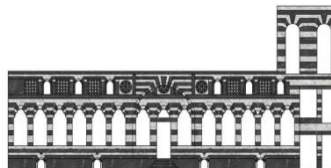
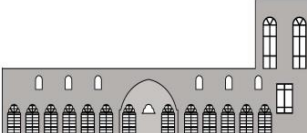
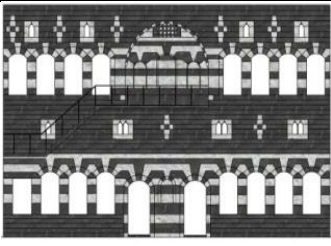
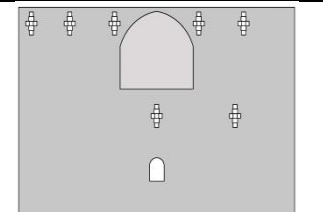
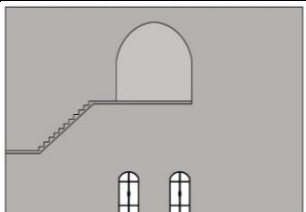
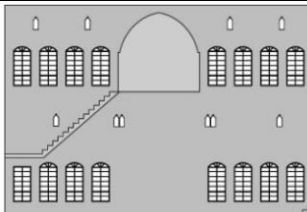
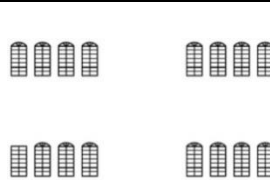
Tablo 12'nin devamı.

	Fotoğraf	Kapılar	Pencereler	Çatı (Formu/ Malzeme)
Doğu cephesi				
Güney				Zemin Kat: Çapraz Tonoz. Binanın üstü betonarme bir çatı ile örtülmüştür. Minare güneybatı köşesine eklenmiştir.
Batı cephesi				

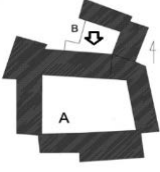
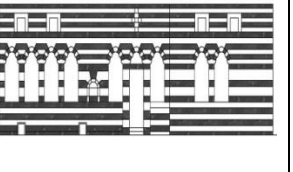
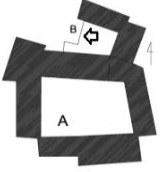
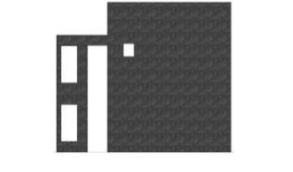
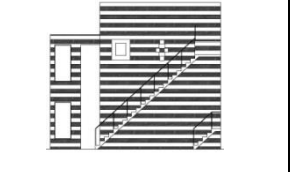
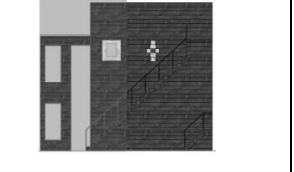
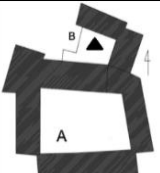
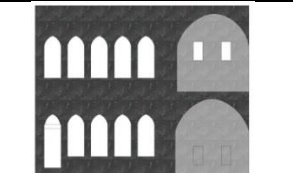
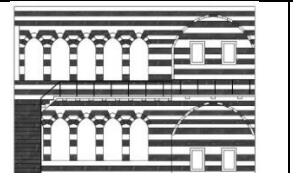
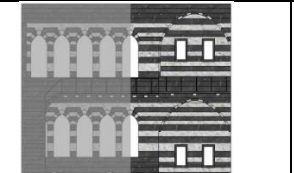
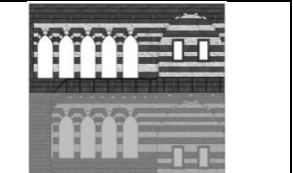
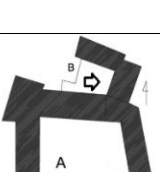
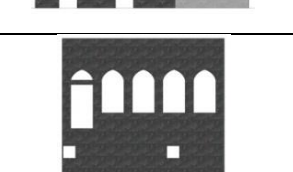
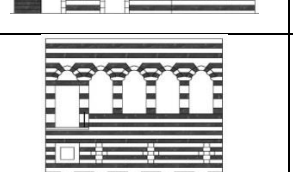
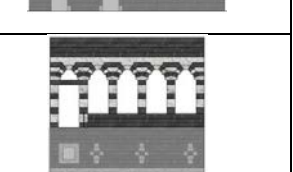
Tablo 13. Abdullah Farkouh Sarayı

Ceph	Fotoğraf		Yön/yer	Doluluk	Yatay bant	Cephe - Simetri	Kat Sayısı
	↓		↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey	→						
Doğu	→						
Güney	→						
Batı	→						

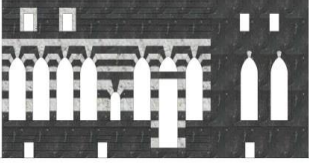
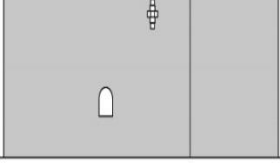
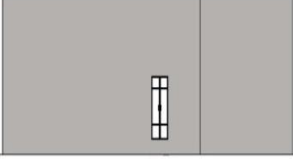
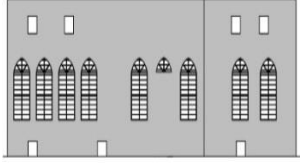
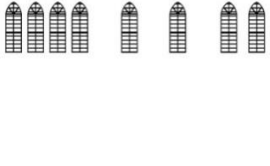
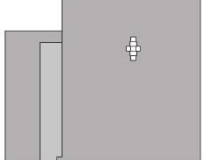
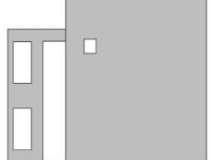
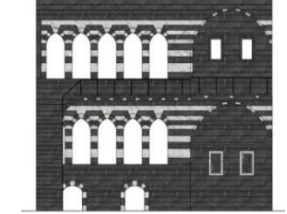
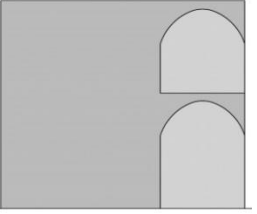
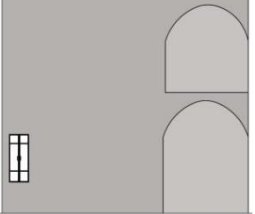
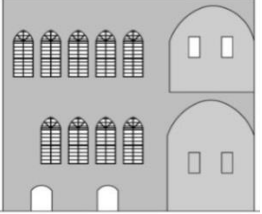
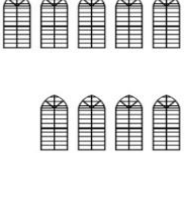
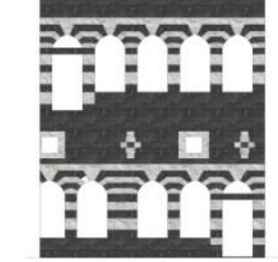
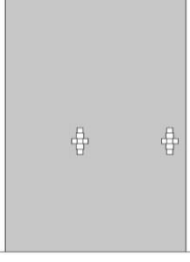
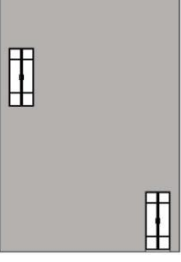
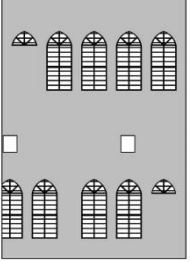
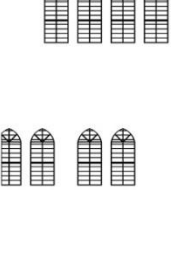
Tablo 13'ün devamı

	Fotoğraf	Dekoratif Elemanlar	Kapılar	Pencereler	
	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi					
Doğu cephesi					
Güney cephesi					
Batı cephesi					

Tablo 13'ün devamı -İkinci Bölüm

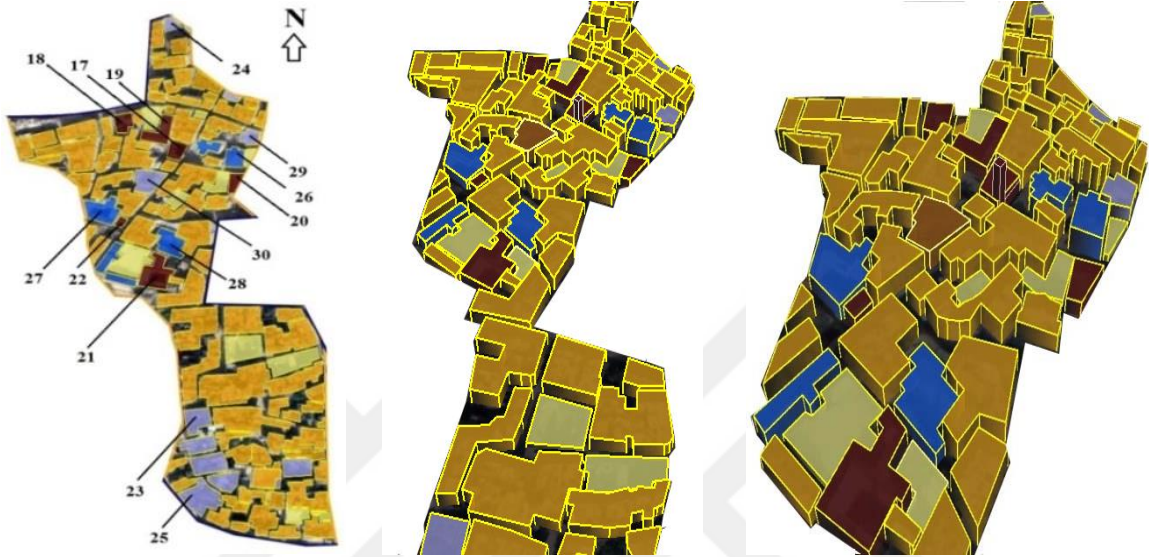
	Fotoğraf	Yön/yer	Doluluk	Yatay bant	Cephe - Simetri	Kat Sayısı
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey						
Doğu cephesi						
Güney cephesi						
Batı cephesi						

Tablo 13'ün devamı - Mimari Cephe Elemanlarının Genel Ritmi

	Fotoğraf	Dekoratif Elemanlar	Kapılar	Pencereler	
	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi					
Doğu cephesi					
Güney cephesi					
Batı cephesi					

2.2.6.2. Çalışma Alanı A2'deki Tarihi Yapılar

Bu alandaki en önemli yapılar belirlenerek (Şekil 106), mimari cepheler düzeyinde dört tarihi yapı incelenecektir. Tablo (15, 16)

Şekil 106. Bölümdeki binaların adları / Tipleri (A2)

Tablo 14. Bölüm (A2) Binalar Kimliği- Tarihsel değer (Şekil 106,107)

NO.	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	Alanı	Binanın adı	Kat sayısı	Toplam alan m ²	Binanın yaşı	Yapı malzemesi	Mülkiyet
17	Cami	53	34.728747° 36.720364°	3	Al-Fadayel	1	300	1097MS Yenilendi	Taş	Vakıf
18	Cami	39	34.729161° 36.719753°	3	Muhammed bin Müslimah	2	160	Eski Yenilendi	Yeni	Vakıf
19	Kilise	38	34.729008° 36.719989°	2	Ümmü'l-Zinnar	2	1728	1852 Yenilendi	Taş	Vakıf
20	Kilise	78	34.728483° 36.720976°	3	Kırk şehit	2	2896	1894	Taş	Vakıf
21	Manastır	128	34.727520° 36.720212°	3	Babalar	2	1430 Yaklaşık	Eski	Taş	Özel
22	Manastır	111	34.728021° 36.719757°	3	Rahibeler	2	115	Eski	Taş	Özel
23	Saray	281	34.725988° 36.720679°	2	Mahayyeş	2	826	1887	Taş	Özel
24	Saray	296	34.730208° 36.720359°	4	Al-Zahravi	2	811	Memluk Osmanlı	Taş	Devlet

Tablo 14'ün devamı

NO.	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	Alanı	Binanın adı	Kat sayısı	Toplam alan m ²	Binanın yaşı	Yapı malzemesi	Mülkiyet
26	Okul	72	34.728731° 36.720931°	3	Ghassaniyeh (1)	2	400	1894	Taş	Vakıf
27	Okul	105	34.728067° 36.719556°	3	Kudüs	2	990 Yaklaşık	Eski	Taş	Devlet
29	Ev	73	34.728971° 36.721072°	3	kabbaş	2	423	Osmanlı	Taş	Özel
30	Restoran	-100 101	34.728451° 36.720086°	3	Beit Al-Agha Restaurant	3	433	1892	Taş	Özel

(17) Al-Fadayel Camii

(20) Kırk şehit Kilisesi

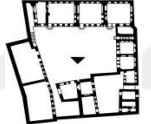
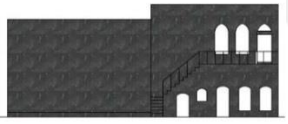
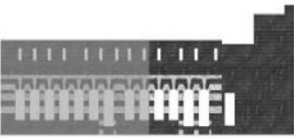
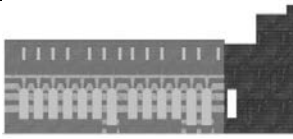
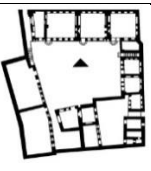
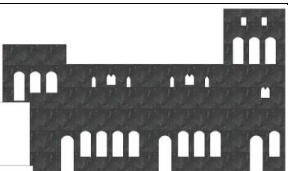
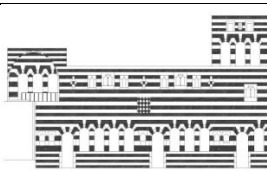
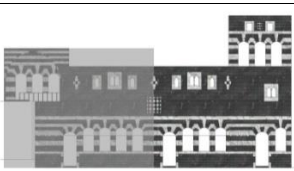
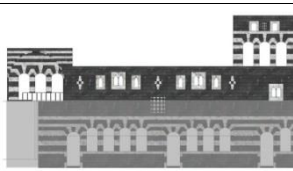
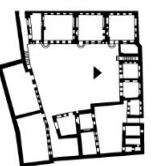
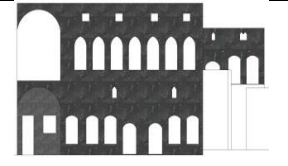
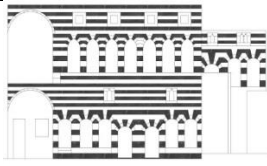
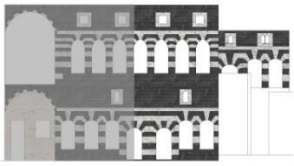
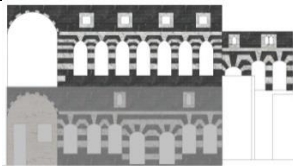
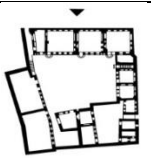
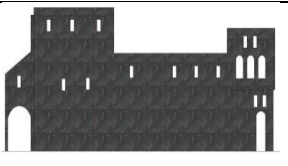
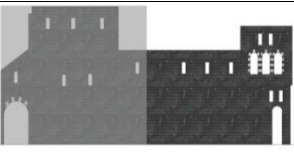
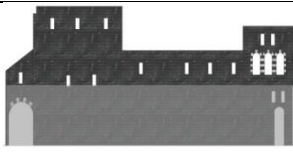
(22) Rahibeler Manastırı

(27) Kudüs Okulu

Şekil 107. (A2) bölümündeki binaların fotoğrafları.

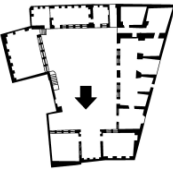
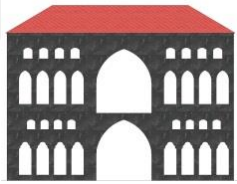
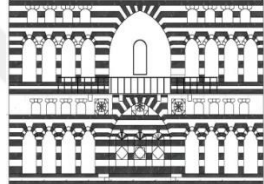
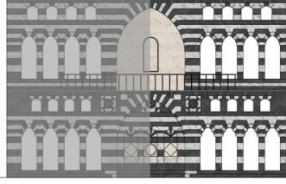
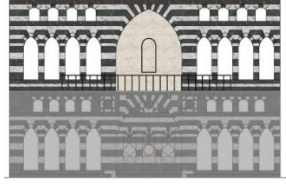
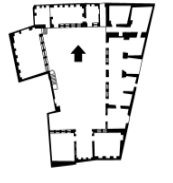
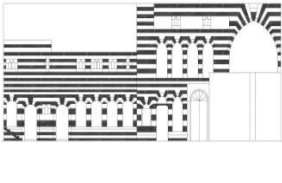
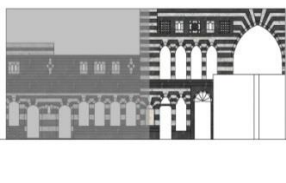
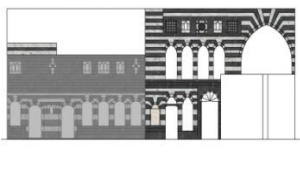
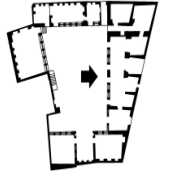
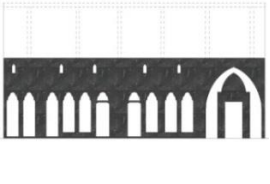
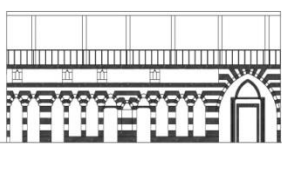
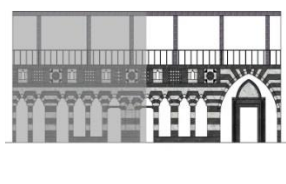
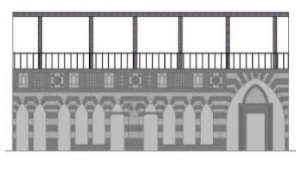
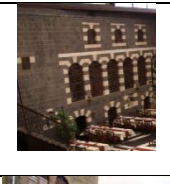
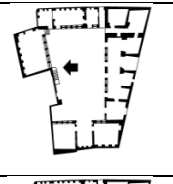
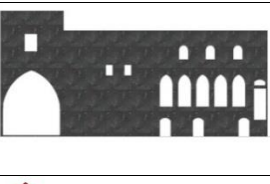
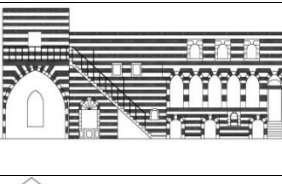
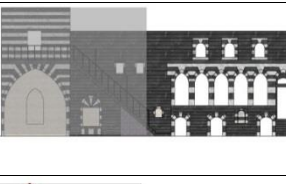
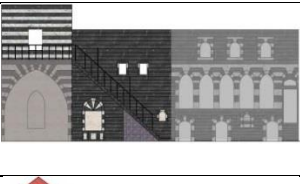
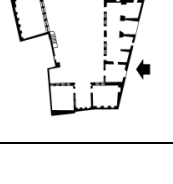
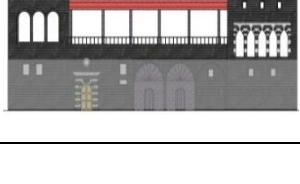
Tablo 15. Muhayyeş Sarayı

	Fotoğraf	Yön/yer	Doluluk	Yatay bant	Cephe - Simetri	Kat Sayısı
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey →						
Doğu cephesi →						
Güney cephesi →						
Batı cephesi →						
Dış cephesi →						

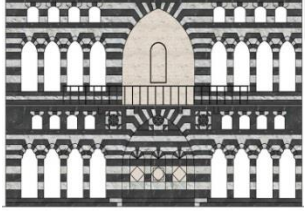
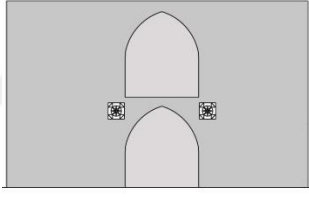
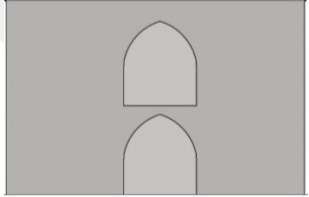
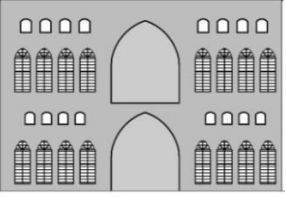
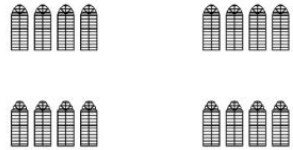
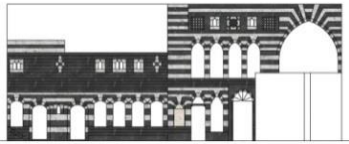
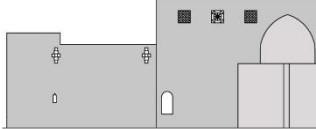
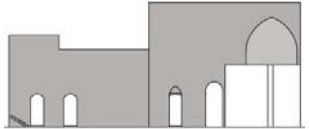
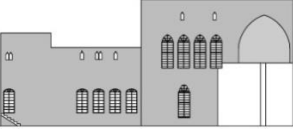
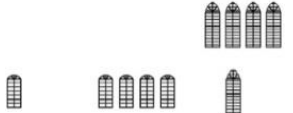
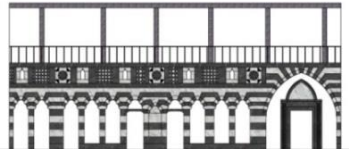
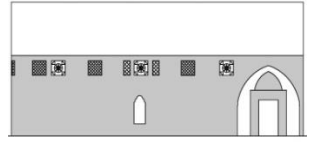
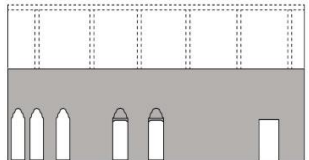
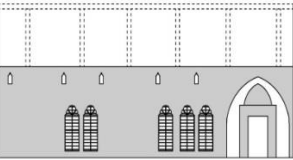
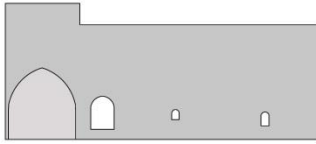
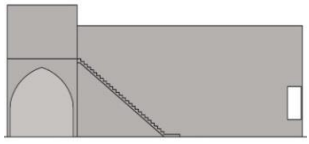
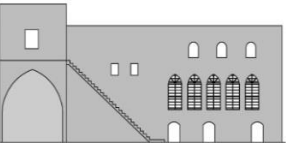
Tablo 15'in devamı

	Fotoğraf	Dekoratif Elemanlar	Kapılar	Pencereler	
	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi					
Doğu cephesi					
Güney cephesi					
Batı cephesi					
Dış cephesi					

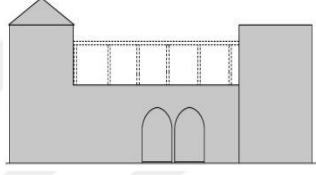
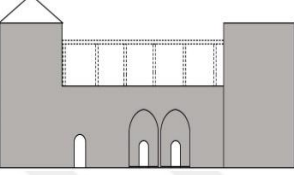
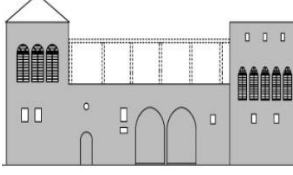
Tablo 16. Al-Ağa Evi Restoranı (Farkouh, Ahvaş)

	Fotoğraf	Yön/yer	Doluluk	Yatay bant	Cephe - Simetri	Kat Sayısı
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi						
Güney cephesi						
Batı cephesi						
Doğu cephesi						
Dış cephe						

Tablo 16'nın devamı

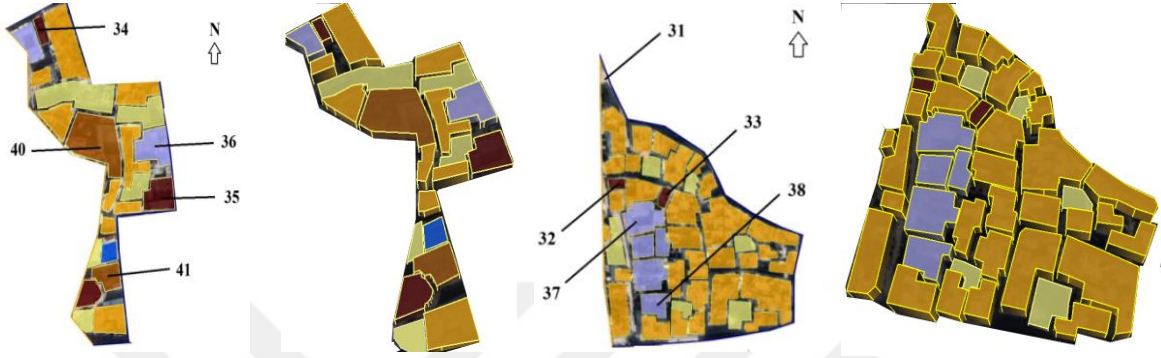
	Fotoğraf	Dekoratif Elemanlar	Kapılar	Pencereler	
	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi					
Güney cephesi					
Batı cephesi					
Doğu cephesi					

Tablo 16'nın devamı

Dış cephesi					
-------------	---	---	--	---	---

2.2.6.3. Çalışma Alanı A3'teki Tarihi Yapılar

Bu alandaki en önemli yapılar belirlenerek (Şekil 108), mimari cepheler düzeyinde dört tarihi yapı incelenecektir. Tablo (18)

Şekil 108. Bölümdeki binaların adları / Tipleri (A3)

Tablo 17. Bölüm (A3) Binaların Kimliği- Tarihsel değer (Şekil 108,109)

NO.	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	NO. Alanı	Binanın adı	Kat sayısı	Toplam alan m ²	Binanın yaşı	Yapı malzemesi	Mülkiyet
31	Cami	944	34.726663° 36.721963°	3	Şeyh Sakhr	1	89	Osmanlı	Taş	Vakıf
32	Cami	1097	34.725842° 36.722141°	3	Omar Al-Nabhan	1	128	1327 Memluk	Taş	Vakıf
34	Cami	296	34.730320° 36.720554°	4	Şeyh Musa	1	115	Osmanlı	Taş	Vakıf
35	Cami	343	34.729060° 36.721805°	4	Al-Sarraj	1	684	1340 M Memluk	Taş	Vakıf
36	Saray	338-377	34.729546° 36.721853°	4	Mofid Al Amin	2	816	Memluk	Taş	Devlet
38	Ev	1120	34.725054° 36.722459°	3	Davvama	2	600	1798	Taş	Özel
39	Ev	1167	34.725230° 36.722415°	3	---	2	540	Osmanlı	Taş	
40	Restoran	315-316	34.729542° 36.720982°	4	Julia Domna	2		--	Taş	Özel
41	Restoran	77	34.728588° 36.721300°	3	Dar Al Ahras	2	400	---	Taş	Özel

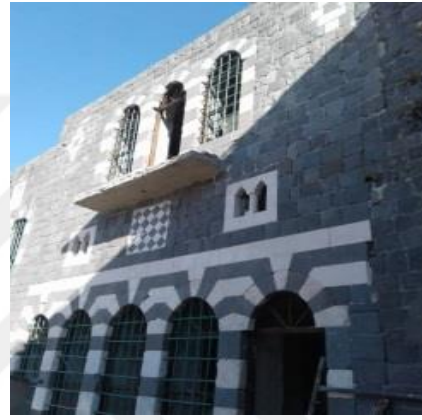
(40) Julia Domna

(38) Davvama evi

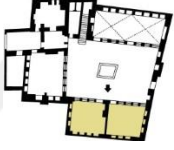
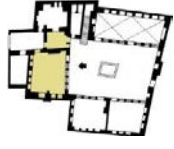
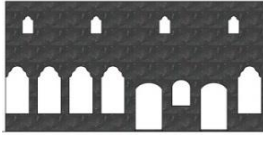
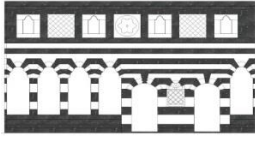
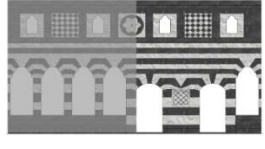
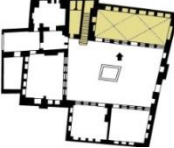
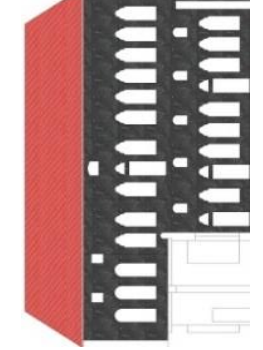
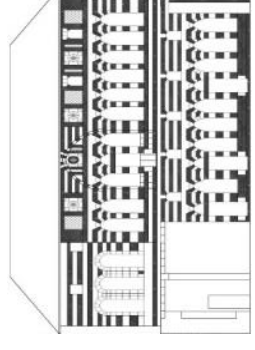
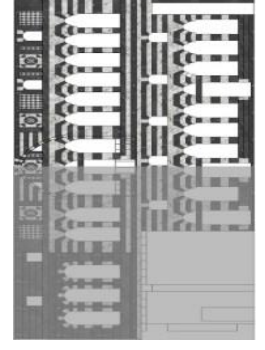
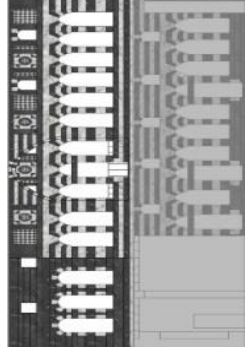
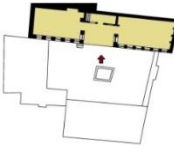
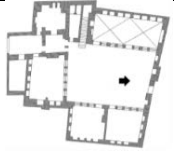
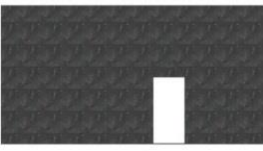
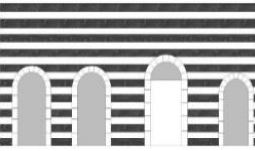
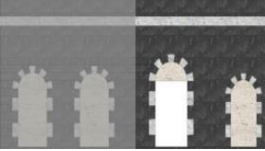
(35) Al-Sarraj Camii

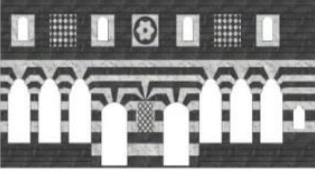
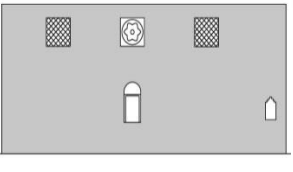
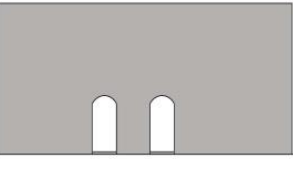
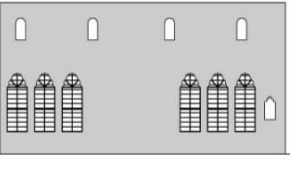
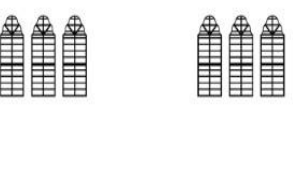
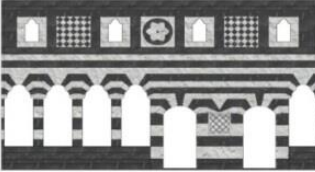
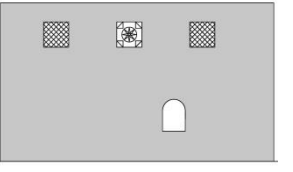
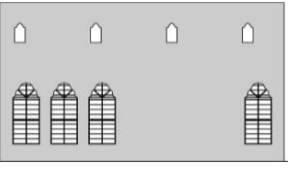
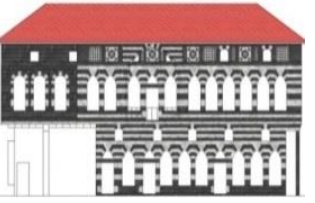
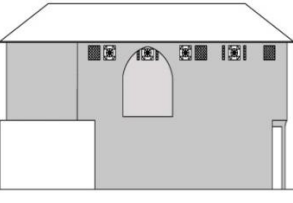
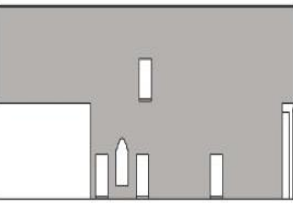
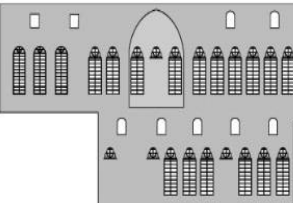
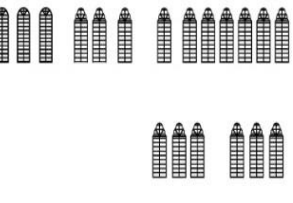
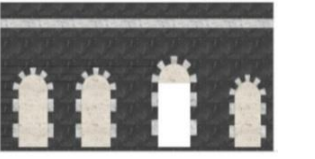
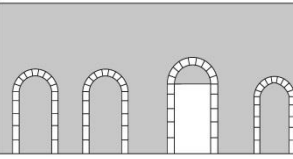
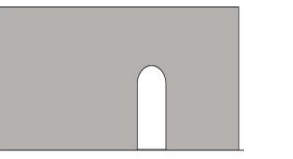
(41) Dar Al Ahras Restoran

Şekil 109. (A3) bölümündeki binaların fotoğrafları.

Tablo 18. Davvama Evi

	Fotoğraf	Yön/yer	Doluluk	Yatay bant	Cephe - Simetri	Kat Sayısı
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi →						
Doğu cephesi →						
Güney cephesi →						
						
Batı cephesi →						

Tablo 18'in devamı

	Fotoğraf	Dekoratif Elemanlar	Kapılar	Pencereler	
	↓	↓	↓	↓	↓
Kuzey cephesi					
Doğu cephesi					
Güney cephesi					
Batı cephesi					Pencere yok, sadece giriş vardır.

2.2.7. Çalışma Alanı (A) İçin Genel Hasar Değerlendirmesi

Çatışmanın kentsel doku üzerindeki etkisinin gösterge niteliğinde bir resmini sağlayan hasar verilerinin gerçeklikle ilgisi için belirli bir zaman diliminde bir değerlendirme üretilmiştir.⁽¹⁶⁹⁾

Şehre uydu görüntülerinden bakıldığında ilk bakışta hiçbir şey değişmemiş gibi görünür. Sokaklar (yön), binalar ve mahalleler Osmanlı döneminden beri aynı kalmıştır. Ancak gerçekte, sokakların ana hatları korunmuş, aynı sınırlara göre tarihi binalar modern binalarla değiştirilmiştir. (Şekil 110)

Şekil 110. Tarihi Şehir Ana Caddeler

¹⁶⁹ Hasar değerlendirmesi tüm Humus şehrini kapsamaz ancak gelecekteki koruma stratejisi için başlangıç noktası sağlar.

1905

2015

Fadayel Caddesi

1905

2021

Dames Abu Al Hool Caddesi

Şekil 111. (A) Sokakların tarihi karakteri (eski ve yeni fotoğraflar)

Bazı mahalleler (sınırlı kısımlar) özgün mimari karakterlerini korumuş, ancak tüm mahalleler koruyamamıştır (Şekil 111). Bir yerlerde tarihsel dokudaki bu çarpıtmalar geri döndürülemez hale gelmiştir. Tarihi Humus'un geçirdiği olumsuz değişikliklere rağmen, şehir orta derecede tarihsel sürekliliği korumuştur.

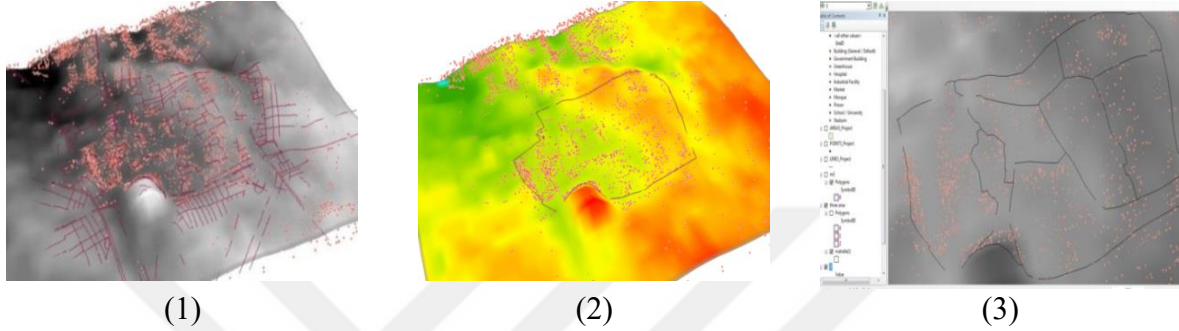
Buna göre yıkılan binaların (ihmal / savaş) eski kenti koruma stratejisi /planı için hedef olarak değerlendirilmesi aynı zamanda savaştan sonra eski şehrin gerçekliğini ilerletmek için alternatifler aranmasına ihtiyaç vardır. (Şekil 112)

Şekil 112. Eski yapıların ihmal sonucu bozulmaları

UNOSAT ⁽¹⁷⁰⁾ veri tabanına göre ⁽¹⁷¹⁾, Eski Humus'taki hasar noktaları:

UNOSAT, Birleşmiş Milletler Eğitim ve Araştırma Enstitüsü'nün (UNITAR) ⁽¹⁷²⁾, BM insani yardım ve kalkınma ajanslarına ve uygulama ortaklarına uydu görüntüleri ve ilgili coğrafi bilgiler, araştırma ve analiz sağlayan bir programdır. ⁽¹⁷³⁾ UNOSAT, hasarın belirsiz bir kısmını bırakarak üç tip hasar seviyesini, hasar noktaları şeklinde belirtmiştir.

Şekil 113. Şehrin üç boyutlu şekline göre hasar noktaları.

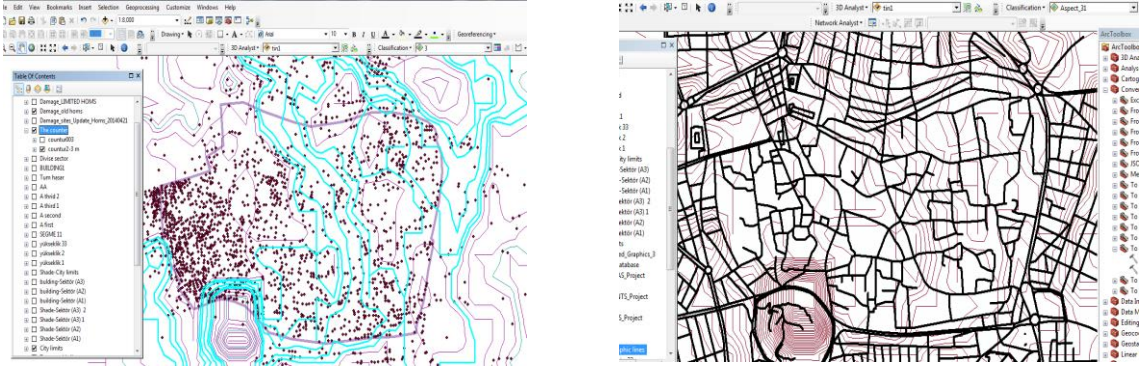
Eski şehrin üç boyutlu topografik şekline göre ana cadde ağı, savaş sonucu hasar noktalarına entegre edildi. (2) Savaş sonucu hasar noktaları Tarihi kentin renkli topografik üç boyutlu şekline göre gösterildi. (3) Hasar noktalarının dağılımı şehrin tarihi mahallelerine göre gösterilmiştir. (Şekil 113)

170 UNOSAT (İngilizce: Operational Satellite Applications Programme), Birleşmiş Milletler Eğitim ve Araştırma Enstitüsü UNITAR'ın, Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi (CERN) ile iş birliği içinde yürüttüğü Operasyonel Uydu Uygulamaları Programı'dır. 2000 yılında oluşturulan program, insani yardım ve sürdürülebilir kalkınma kuruluşlarına uydu olanakları sağlamaktadır ve Birleşmiş Milletler'in alan çalışanları, uydu görüntüsü uzmanları, coğrafyacılar, jeologlar, sürdürülebilir kalkınma uzmanları, veritabanı programcıları ve internet iletişim uzmanlarını kapsamaktadır.

171 Burada gösterilen sınırların, coğrafi adların, ilgili verilerin tasvirinin, kullanımının hatasız olduğu garanti edilemez. Birleşmiş Milletler tarafından resmi bir onay veya kabul anlamına gelmez.

172 <https://www.unitar.org/maps/map/2092>

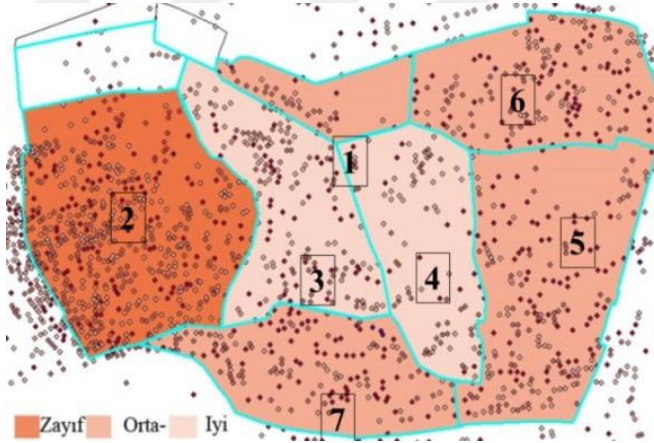
173 İlgili dosya GIS programına yüklendi ve uydu araştırmasının sonuçları gerçekle karşılaştırıldı.

Şekil 114. Eski şehrin üç boyutlu topografik şekline göre ana cadde ağı-UNOSAT, hasar noktaları (Hasar noktalarının dağılımı, tarihi şehrin topografik çizgilerine göre gösterilmektedir)

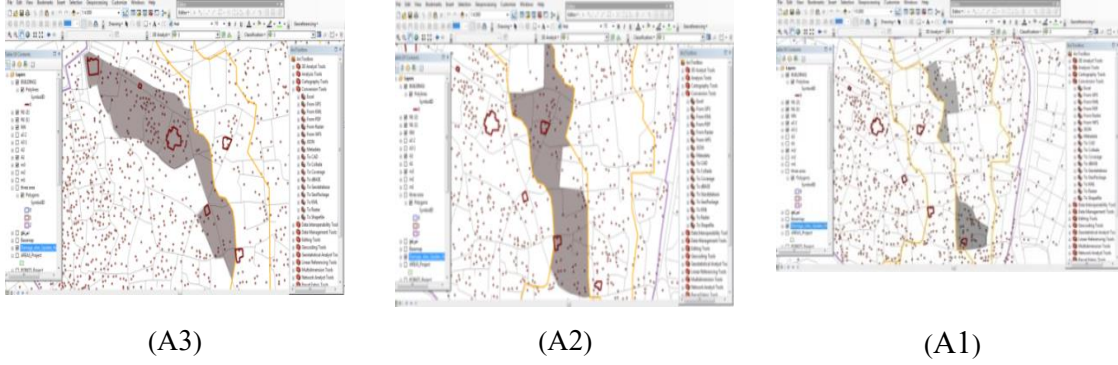
2.2.7.1. Çalışma Alanı (A) İçin Mahallelere Göre Hasar Seviyesi / Miktarı

Humus tarihi şehri, GIS programına göre koordinasyonu sağlanmıştır. Eski şehirdeki mahallelerin sınırları GIS programı ile çizilmiştir. Hasar noktaları UNOSAT elde edilmiştir. Şekil (114-115)

	Mahallesi
1	Al Al-Hamidiye
2	Bab Houd
3	Bani Sibai
4	Jamal Al Deen
5	Bab El Draib
6	Bab Tadmor
7	Bab AlSiba'a

Şekil 115. Mahalleye göre hasar seviyesi / miktarı

Her alane için hasarı belirleyin / düzenleyin

Şekil 116. UNOSAT’a göre Bölüm A (1,2,3) için hasar noktaları

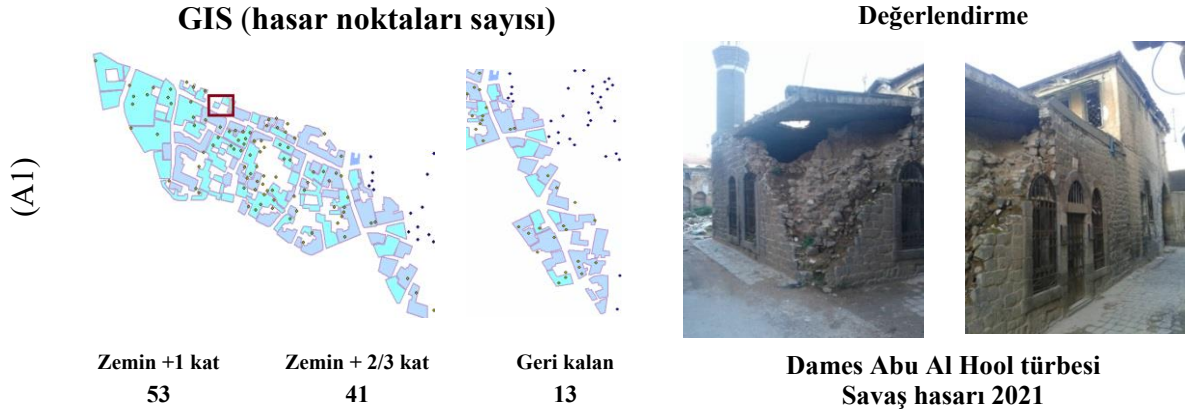
Sonuçlar: Küresel veri tabanlarına göre, bir bütün olarak şehre ve özel olarak çalışma alanına verilen hasar derecesinin net bir görselleştirmesi ve ilk değerlendirmesi oluşturulmuştur (Şekil 116).

Bu planlar ve bulgular, binalara (tarihi, modern) verilen ayrıntılı hasarı ifade edememiştir, ancak önerilen koruma stratejisinin /planının önemli bir göstergesidir. Bu hasarlar zamanla değişir, çünkü bazı binalar restore edilirken diğerleri bozulabilir.

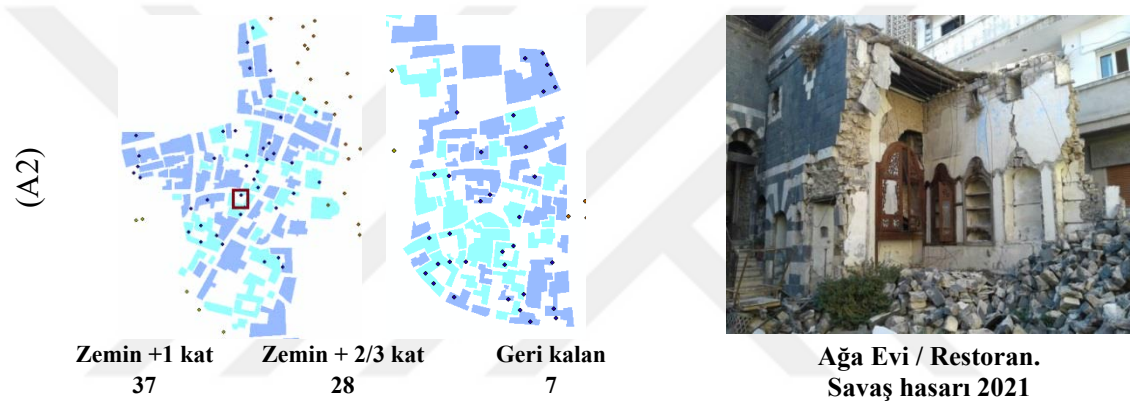
2.2.7.2. Bina Yükseklikleri ve Hasar Noktaları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi⁽¹⁷⁴⁾

Üç/dört katlı daha yüksek binalar olmasına rağmen, hasar noktalarının çoğu iki katlı binalarda (tarihi + geleneksel) yoğunlaşmıştır. Sebebi, bu alanda meydana gelen savaşların (sokak savaşı) doğasından, özellikle arkeolojik pazarlara giden ana eksene yakınlığından kaynaklanmış olabilir. (Şekil 117)

174 UNOSAT’a göre hasar noktaları, işlemler GIS kullanılarak yapılmıştır.

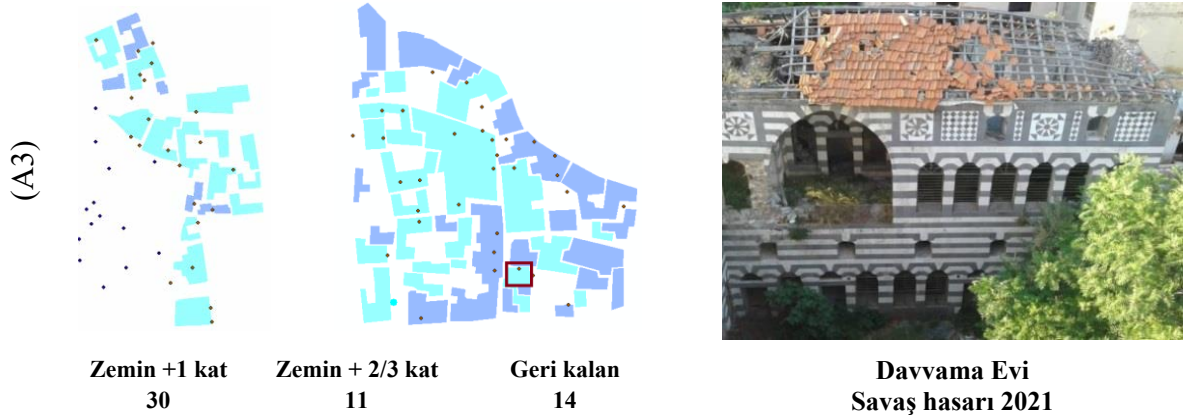

Şekil 117. Bina yükseklikleri ve hasar noktaları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi

Şekil 118. Bina yükseklikleri ve hasar noktaları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi

Daha öncede belirtildiği gibi çalışılan A2 alan tarihi şehrin kalbidir ve kalan en önemli tarihi binaları içerir. Ancak üç kat ve üzeri binalar hâkimdir. Hasar noktalarının çoğu iki katlı binalarda yoğunlaşmıştır (Şekil 118). Üç katlı binaların oranı yüksek olmasına rağmen, alanın gelişigüzel bombardımanı sırasında iki katlı binalar için bir koruma kalkanı oluşturamamıştır.

Şekil 119. Bina yükseklikleri ve hasar noktaları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi

A3 alanı halen tarihsel devamlılığını korumakta ve iki katlı (tarihi+geleneksel) yapıların hakim olduğu bir bölümdür. Üç katlı binalar ana/küçük caddelerin kenarlarında, tarihi yapılar ise iç mekanlarda yoğunlaşmıştır. (Şekil 119)

Hasar noktalarının çoğunun iki katlı binalarda yoğunlaşması mantıklıdır. yukarıdakilere dayanarak: Kentsel kaos ve kötü planlama sonucunda tek katlı/iki katlı binaların pahasına üç katlı binaların yaygınlaşması, tarihsel sürekliliğin kaybolmasına neden olmuştur.

Modern binalar, savaş döneminde tarihi binalar için koruyucu bir kalkan görevi görmüş, ancak kentsel doku içinde rastgele yayılmaları nedeniyle koruma üzerindeki etkileri sınırlı kalmıştır. Aynı zamanda tarihi kentin gelişigüzel bombalanması, binaların yükseklikleri arasında ayırım yapmamış ve bazen üç katlı binalar komşu tarihi binaların üzerine çökmüştür.

2.2.8. Saha Araştırmasına Göre Etkilenen Alanlar

Bu aşamanın amacı, kapsamlı bir araştırma yaparak, inceleme yapılan alanın kentsel dokusunda ihmal ve savaş sonucu meydana gelen tahribatın derecesini değerlendirmek, özellikle restore edilebilir ve korunabilir tarihi yapılarla ilgili tedavi yöntemlerini belirlemektir. Tarihi Kentin tamamına değil, hasarın değerlendirilmesinde Bölüm A'ya vurgu yapılmıştır.

Hasar hesaplama aşamasında boş alanlar, cadde boşlukları ve binalar arasındaki boşluklar hariç tutulmuştur. Mümkün olduğunca hasarlı binaların gerçek alanına güvenilmiştir. (175)

Üç dereceli hasara göre hasarlı binaları belirlemek için bir ön saha araştırması yapıldı ve bu süreç, incelenen kentsel alan içindeki tarihi ve modern binaların bir ön izlemesini içeriyordu. Süreç, etkilenen bölgelerin doğru bir şekilde belirlenmesinde bazı zorluklar yaşandı ve bu çalışmada bazen gönüllü bir çalışma olarak mühendis ve akademisyenlerden bazı kişilerin yardımını gerektirdi.

Tablo 19. Bölüm (A) Bina hasarları karşılaştırması –Tarihi yapılar için saha çalışmasının sonuçları (A) (Mevcut Durum Analizleri)

Kullanım	Yıkılmış			Ağır Hasar			Orta/İyi			Bina Sayısı		
A	A1	A2	A3	A1	A2	A3	A1	A2	A3	A1	A2	A3
Cami	-	-	1	6	2	4	-	-	-	6	2	5
Kilise	-	-	-	2	2	-	-	-	-	2	2	-
Manastır	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-
Saray	-	-	-	1	3	2	-	-	-	1	3	2
Türbe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
Hamam	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
Okulu	-	-	-	1	2		-	1	-	1	3	-
Ev	-	-	-	1	-	2	-	1	-	1	1	2
Restoran	-	-	1	-	1	1	-	-		-	1	2
Han	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-

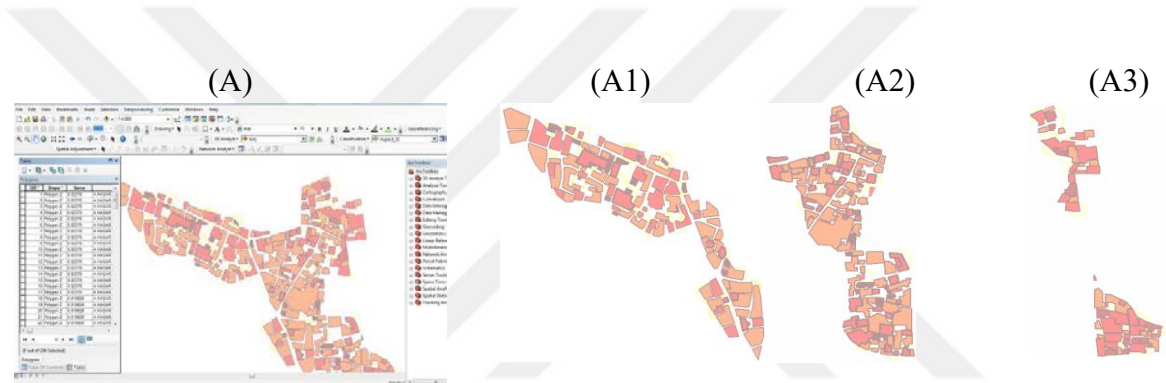
175 Binanın hasarlı alanını/bölümünü doğru bir şekilde tespit etmek mümkün olmadığı için, arazi araştırmasında değerlendirilen hasar derecesine göre binanın tüm alanı belirlenmiştir.

2.2.8.1. Saha Araştırmasına Göre Hasar Değerlendirmesi ⁽¹⁷⁶⁾:

2015 yılında hasarlı binaları tespit edilerek saha araştırması yapılmıştır. Son dönemde molozlar kaldırılarak, bazı konut binaları restore edildi.

Alan araştırması, beş yıllık bir süre içinde hasardaki herhangi bir artışı doğrulamak için bir grup gönüllü mühendis tarafından 2020’de tekrarlanmıştır. Sonuç olarak, binaların çoğu terk edildiğinden, son beş yılda hasar yüzdesinde herhangi bir artış ya da değişiklik olmamıştır ⁽¹⁷⁷⁾.

Saha araştırmasının sonuçları GIS programına aktarılarak aşağıda bulunan şekildeki sonuçlar elde edilmiştir (Şekil 120):

- (1) İncelenen bölümün toplam alanına göre her alanın yüzdesidir.
- (2) İncelenen bölümdeki binaların toplam alanına göre her alanın yüzdesidir.

Şekil 120. Saha araştırmasına göre hasar değerlendirme (GIS)

176 Sahadaki durum günden güne değişir, zararlar ne kadar kesin olursa olsun her zaman bir hata payı vardır. Doğru anket, ileri teknoloji ve büyük bir bütçe gerektirdiğinden, ancak görevin zorluğuna rağmen, incelenen alanın mantıklı bir değerlendirme yapılabilmiştir.

177 Hasar değerlendirme şu varlık sınıflarını kapsar: Apartman, Popüler Konut, Tarihi evler ve pazarlar. Değerlendirme yalnızca çekirdek kentsel dokuya verilen fiziksel hasarı kapsar. Bina içindeki sosyal donatıların tahribi ve yağmalardan kaynaklanan kayıplar dâhil değildir.

Haritalar Google tarafından çok doğru bir şekilde yüklenmiş olsada aynı zamanda coğrafi bilgi sistemleri programına göre alanlar hesaplandı. Ayrıca, etkilenen alanlar için bir saha araştırması yapıldı. Hata miktarı hesaba katılmıştır.

Herzeye dikkat edilmesine rağmen çizim aşamasında hataların meydana gelmesi ve bu da hasar alanlarının tahmininde değişikliğe yol açması mümkündür. Başka bir deyişle, hata olasılığı büyük ölçüde mevcuttur ⁽¹⁷⁸⁾.

-Zararları son derece doğru bir şekilde belirlemek mümkün değildir çünkü değerlendirme göreceli bir konudur ve zamanla değişir.

- Binalara verilen hasarın çoğu kısmi hasardır, büyük hasarın çoğu ana caddelerin dış mahallelerinde (çatışma noktaları / savaşlar) yoğunlaşmıştır.

- Önemli bir nokta vurgulanmalıdır ki, çalışma alanının (A) konumu tarihi şehir içinde ve bu nedenle hasar yüzdesinin çok yüksek olduğu eteklerden uzaktır.

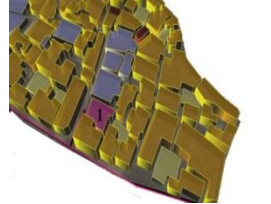
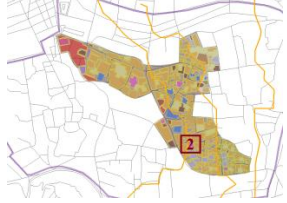
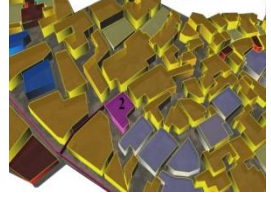
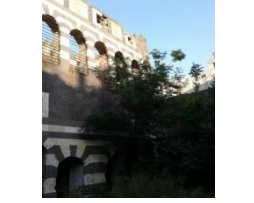
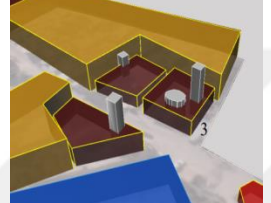
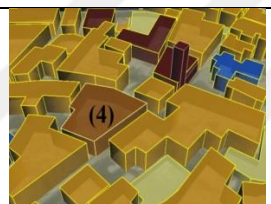
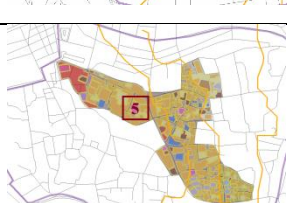
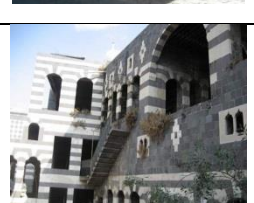
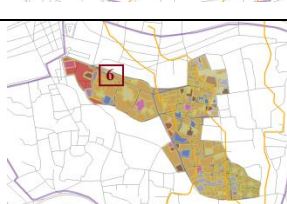
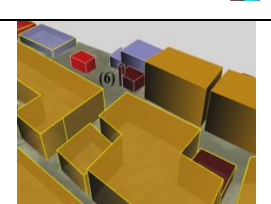
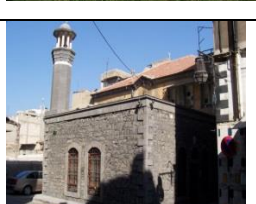
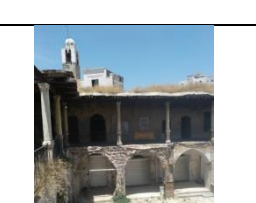
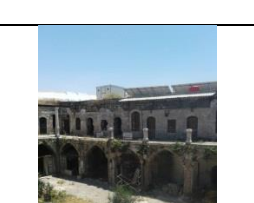
- Tarihi kentteki en önemli kentsel bölüm incelemek için seçilmiştir. Aynı zamanda bu bölüm iki düzey arasındaki yükseklik açısından bir geçiş aşaması ⁽¹⁷⁹⁾ olarak değerlendirilmiştir.

- Tarihi Şehir için entegre bir koruma projesi için bir başlangıç noktası olarak, bu seviyenin üzerinde veya yakınında bulunan bir grup savaştan etkilenmiş tarihi bina tespit edilmiştir. Tablo (22, 23, 24, 25).

178 Binayı tamamen hasarlı olarak değerlendirmek mantıksızdır. Bu bina aslında tamamen hasar görmüş olabilir veya kısmen hasar görmüş olabilir. Savaş koşulları nedeniyle insansız hava araçları veya lazer tarama kullanılması mümkün olmadığı için spekülasyona konu olmaya devam edecek. Alan araştırması ile hasar değerlendirilirken tüm bina tespit edildi, ancak aslında binanın tamamı değil, binanın bir kısmı hasar görmüş olabilir.

179 İncelenen alan içindeki en düşük ve en yüksek arazi arasındaki ortalama topografik yükseklik.

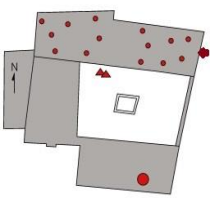
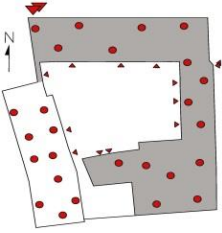
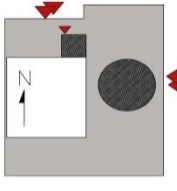
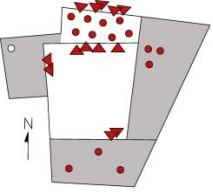
Tablo 22. Tarihi yapı alanları

Dayvama Evi				
uhayyesh Sarayı				
Ze el-Killaa Al-Hamiri				
Al-Ağa Evi Restoranı				
Abdullah Farkouth Sarayı				
Dames Abu El-houl Türbesi-Camii				
Al-Kayseriyye (Han / Pazarı)				

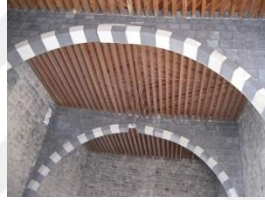
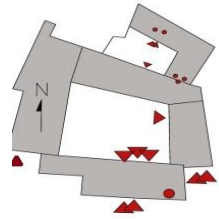
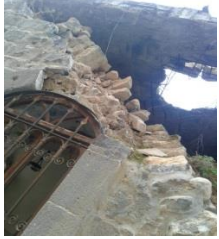
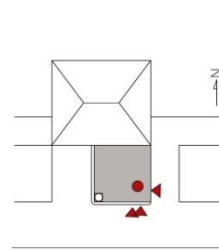
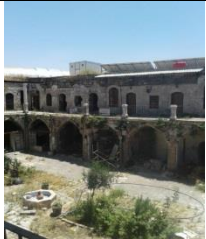
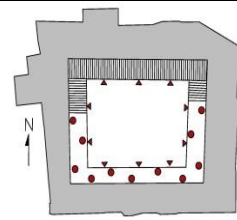
Tablo 23. Çalışma alanında ayrıntılı olarak incelenen örnekler için genel değerlendirme

	1	2	3	4	5	6	7
D. S.	512 m	510 m	509 m	512 m	508 m	506 m	504 m
Giriş							
Plan							
Simetri							
Bölüm							
Malzeme	Zemin ve 1. Kat: Duvarlar siyah bazalt taşından inşa edilmiş. Diğer: Ahşap, kerpiç, Kırmızı tuğla. Dışarıdan: bazalt taşı, kireçtaşı.	Zemin ve 1. Kat: Duvarlar siyah bazalt taşından inşa edilmiş. Diğer: Ahşap, kerpiç, Dışarıdan: bazalt taşı, kireçtaşı.	Zemin Kat: Duvarlar siyah bazalt taşından inşa edilmiş. Diğer: Ahşap, kerpiç, Kırmızı tuğla. Dışarıdan: bazalt taşı. Eklenen bölümler için yeni malzemeler kullanılmıştır.	Zemin ve 1. Kat: Duvarlar siyah bazalt taşından inşa edilmiş. Diğer: Ahşap, kerpiç, Dışarıdan: bazalt taşı. İç avluyu kaplamak için cam cepheler ve modern malzemeler kullanılmıştır.	Zemin ve 1. Kat: Duvarlar siyah bazalt taşından inşa edilmiş. Diğer: Ahşap, kerpiç, Dışarıdan: bazalt taşı.	Zemin Kat: Duvarlar siyah bazalt taşından inşa edilmiş. (kesişen taş kemerler) Diğer: Ahşap, kerpiç, Çimento. Dışarıdan: bazalt taşı.	Zemin ve 1. Kat: Duvarlar beyaz kireçtaşı taşından inşa edilmiş. Diğer: Ahşap, kerpiç. Dışarıdan: beyaz kireçtaşı, bazalt taşı

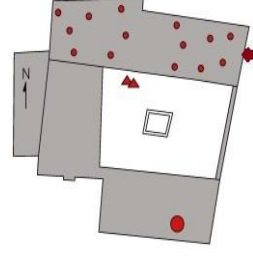
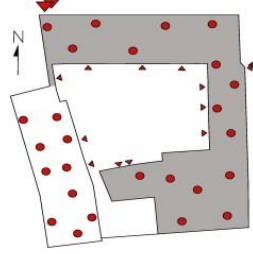
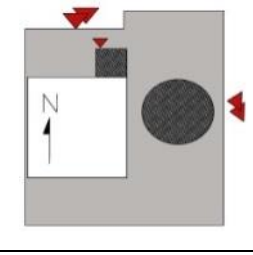
Tablo 24. Çalışma alanında ayrıntılı olarak incelenen örnekler için çatı hasarının genel değerlendirmesi

	Sitesi				Çatı hasarı	Açıklama
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
1						Kuzey bölümün çatısında kısmi çökmeler vardır. Güney bölümün çatısında bir boşluk vardır.
2						Batı kesimden sadece cephe kalmıştır. İkinci katın çatısında, son on yılların savaş ve ihmali nedeniyle neredeyse tamamen çökmüştür.
3						Minarenin üst kısmında hasar vardır. Cami girişi kısmen tahrip olmuş, doğu duvarı kısmen çökmüştür.
4						Yapının son çatısında çeşitli hasarların yanı sıra kuzey bölümün orta kısmında tamamen çökme vardır.

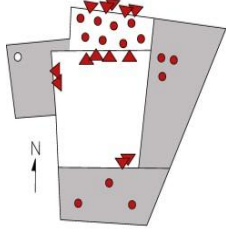
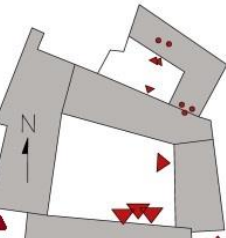
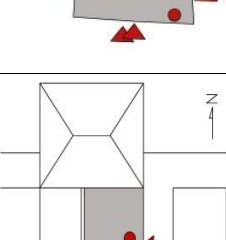
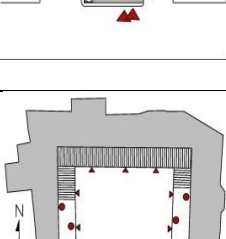
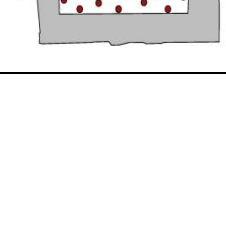
Tablo 24'ün devamı

						Patlamalar son yüzeyde delikler oluşturdu. Binanın güney kısmı ağır hasar gördü.
6						Türbenin güneydoğu köşesi neredeyse tamamen çökmüştür. Yeni eklenen beton çatıda güneydoğu köşesinin çökmesi nedeniyle hafif bir eğilme meydana gelmiştir.
7						Çatıların bazı kısımlarında çökme ve binada çeşitli hasarlar vardır.

Tablo 25. Çalışma alanında ayrıntılı olarak incelenen örnekler için cephenin konumuna göre çatı şeklinin genel değerlendirmesi

	Çatı (Formu/ Malzeme)				Çatı hasarı	Açıklama	Koruma Durum	Teknik
	Kuzey cephesi	Doğu cephesi	Güney cephesi	Batı cephesi	↓	↓		
1	Zemin Kat: Çatı düz bir şekle sahiptir. Çatı, taşıyıcı duvarlara dayanan ahşap kirişlerden oluşmaktadır.	Zemin Kat: Çatı düz bir şekle sahiptir. Çatı, taş bir kemer üzerine oturan ahşap kirişlerden oluşmaktadır.	Zemin Kat: Çapraz Tonoz yapılmıştır. 1. Kat: eğimli üçgen çatıdır. Kırmızı kiremitlerle kaplıdır.	Cadde ile iç avlu arasında sadece bir duvardır. Pencere yok, sadece giriş vardır. Duvarın üstünde kırmızı tuğladan bir çerçeve vardır.		Kuzey bölümün çatısında kısmi çökmeler vardır. Güney bölümün çatısında bir boşluk vardır.	Orta	Bakım-Onarım
2	Zemin Kat: Çapraz Tonoz + Düz çatı. 1. Kat: üçgen çatı	Zemin Kat: düz bir şekle sahiptir. Çatı, taşıyıcı duvarlara dayanan ahşap kirişlerden oluşmaktadır.	Zemin Kat: Çapraz Tonoz (Taş), taş bir kemer üzerine oturan ahşap kirişlerden oluşmaktadır. 1. Kat: Düz çatı(Ahşap)	Zemin Kat: Çapraz Tonoz (Taş) 1.Kat: Düz çatı (ahşap)		Batı kesimden sadece cephe kalmıştır. İkinci katın çatısında, son on yılların savaş ve ihmali nedeniyle neredeyse tamamen çökmüştür.	Harab	Bütünlme
3	Çatı, kare planlı dört taşıyıcı taş duvar üzerine oturan bir kubbedir. Yapının bitişik bölümlerinde modern malzemeler kullanılmıştır. (Dükkânlar)					Minarenin üst kısmında hasar var Cami girişinin kısmen tahrip olması Doğu duvarının kısmen çökmesi	İyi	Bakım-Onarım

Tablo 25'ün devamı

4	Zemin Kat: Düz çatı, (Ahşap).1. Kat: eğimli üçgen çatıdır. Kırmızı kiremitlerle kaplıdır.	Bodrum katı: Çapraz Tonoz. Zemin Kat: Düz çatı, (Ahşap).	Zemin Kat: Düz çatı. 1. Kat: Düz çatı, taşıyıcı duvarlara dayanan ahşap kirişlerden oluşmaktadır.	Zemin Kat: Çapraz Tonoz 1. Kat: Bu kat teras olarak kullanılmaktadır, çatı modern malzemelerden yapılmıştır.		Yapının son çatısında çeşitli hasarların yanı sıra kuzey bölümün orta kısmında tamamen çökme vardır.	Orta- Harab	Bakım-Onarım/ Bütünleme
5 A	Zemin Kat: Düz çatı. (Ahşap)+eğimli üçgen çatıdır.	Zemin Kat: eğimli üçgen çatıdır. Mevcut durum: Düz çatı.	Zemin Kat: eğimli üçgen çatıdır. Mevcut durum: Düz çatı	Zemin Kat: Çapraz Tonoz. 1 Kat: Düz çatı. Çatı, taşıyıcı duvarlara dayanan ahşap kirişlerden oluşmaktadır.		Patlamalar son yüzeyde delikler oluşturmuştur. Binanın güney kısmı ağır hasar görmüştür.	Orta	Bakım-Onarım
5 B	Zemin Kat: eğimli üçgen çatıdır. Mevcut durum: Düz çatı	Saray ile bitişik bina arasındaki duvardır.	Zemin Kat: Düz çatı 1 Kat: Mevcut durum Düz çatı.	Zemin Kat: Düz çatı 1 Kat: Mevcut durum Düz çatı.			İyi	
6	Zemin Kat: Çapraz Tonoz. Binanın üstü betonarme bir çatı ile örtülmüştür. Minare güneybatı köşesine eklenmiştir.					Türbenin güneydoğu köşesi neredeyse tamamen çökmüştür. Yeni eklenen beton çatıda güneydoğu köşesinin çökmesi nedeniyle hafif bir eğilme meydana gelmiştir.	Orta	Bakım-Onarım
7	Zemin Kat: Çapraz Tonoz. Dükkânların önündeki koridorun çatı haç biçimli taş tonozlardır.		1 Kat: Dükkânların çatısı beşik tonozdur. Üst koridorun çatı ahşaptan yapılmıştır.			Çatıların bazı kısımlarında çökme ve binada çeşitli hasarlar vardır.	İyi	Bakım-Onarım

2.2.9. Bölüm Sonuçları

Sykes-Picot Anlaşması'nın ardından Humus'un tarihi unsurları arasındaki hassas denge bozulmaya başladı. Kent dokusu ile sivil toplum arasındaki uyumun çözülmesi ve buna bağlı olarak yaşam tarzlarının değişmesiyle kent değersizleşmiştir.

Ne yazık ki tarihi Humus kentini koruma deneyimi başarısız bir deneyimdi. Depremler, ihmaller ve vandalizm nedeniyle geriye kalan anıtlar nispeten azdı. Buna rağmen geriye kalanlar bugünü geçmişle ilişkilendirmek için yeterliydi. (Şekil 121)

Şekil 121. 100 yılda Humus'un kentsel dokusundaki değişimler fotoğrafları.

Tarihi Humus'un kentsel dokuda meydana gelen dönüşümler açısından kapsamlı bir değerlendirmesini yapmak, hatta tarihsel sürekliliğini kapsamlı bir şekilde değerlendirmek mümkün değildir. Ancak, mümkün olduğunca geçmişte meydana gelen değişiklikleri belgeleyen mevcut haritalara güvenilmiştir.

Konut işlevi, tarihi şehir binalarında baskındır, dini ve anıtsal yapılar sadece küçük bir yüzdeyi oluşturur. Tarihi surun içindeki modern binaların çoğu üç kattan oluşmaktadır. Bunun nedeni, tarihi Humus kentinde binaların yüksekliğini cadde genişliğine bağlayan yapı sisteminden kaynaklanıyor ki bu bir ölçüde iyi bir şeydir.

Humus' taki pek çok hasarlı yapı gibi ayakta kalan yapılar belki de restorasyondan sonra yeni bir fonksiyon kazanacaktır. Çoğu zaman, koruma ticari faaliyetlerde bulunur, ancak bu tür yapılar nadiren kültürel amaçlara hizmet eder.

Olgular, eski yapıların modern yapılarla değiştirilmesinin belirli bir sıra içinde sessiz ve yavaş bir şekilde gerçekleştiğini, bazı tarihi varlıkların da yenilenip restore edildiğini ve sit alanı olarak sınıflandırıldığını göstermektedir. Binaların çatıları düz, yatay

bir şekle sahiptir. Bazı tarihi binaların kiremitli beşik çatısının yerini yatay bir düz çatı almıştır.

İnsan ya da doğa tarafından yapılan birçok maddi ve manevi faktör ve değerlerin (mimari tarz, yapı malzemeleri, binaların yaşı, işlevin sürekliliği) bütünleşmesi sonucu ortaya çıkan şehrin tarihi karakterini anlamak önemlidir.

Çalışmada savaş sonrası tarihi kentin tarihi dokusunun bugünkü durumunu değerlendirildi, fotoğraflar çekildi ve gözlemler kaydedildi. Bu nedenle sonuçlar kişisel bir çaba oldu. Değerlendirme sürecinin hatalardan sonra nüfuz etmesi mantıklıdır, ancak hata yüzdesinin olabildiğince minimum olmasını sağlamak için çalışmalar yapılmıştır.

Değerlendirmeler sonucunda elde edilen sonuçlar (yıkılmış, ağır, orta/iyi) detaylı analizde anlamlı olmamakla birlikte mevcut durumun belirlenmesinde, tarihsel sürekliliğin test edilmesinde ve koruma stratejisine yön verilmesinde güvenilebilecek yararlı göstergelerdir. Sonuç olarak, değerlendirme sonuçları şu şekildedir:

a) Modern binalarla çevrili tarihi karaktere sahip dağınık binaların veya bina kümelerinin varlığı tarihsel sürekliliğin bozulmasına yol açar.

b) Birçok tarihi bina yıkılmış ve binaların cepheleri gelişigüzel bir şekilde restore edilmiş olmasına rağmen, tarihi sokak stilleri genel olarak korunmuştur.

c) Daha önce de bahsedildiği gibi, tarihsel kent dokusunun bileşimi biçim olarak büyük ölçüde korunmuştur, ancak özü korunmamaktadır, çünkü kent dokusunun çarpıtılması, ardışık bir şekilde ve değişen tarihsel aşamalarda gerçekleşmiştir.

d) Genel değerlendirme, bu binaların korunmasını meşrulaştıran kentsel doku unsurları arasındaki morfolojik ve mekânsal ilişkilerin bir yandan ihmalen, diğer yandan savaştan ciddi şekilde etkilendiğini göstermektedir.

e) Çalışma, birçok mahallede ana caddelerin ve çevredeki binaların görsel özelliklerini ve tarihsel sürekliliğin temel sütunları rolünü yitirdiğini ve karma bir kentsel ortamda izole adalar haline geldiğini göstermektedir. Bu genel olarak tarihi şehirler düzeyinde eski ve yeni bir sorundur. Uygulanacak yöntem ne olursa olsun, farklılıkların en aza indirilmesi için çalışma alanları küçültülmeli ve belirlenmelidir.

2.3. Çalışma Alanında Belirlenen Örnek Sokakların İncelenmesi

Tarihi şehir içinde, çeşitli derecelerde hasar görmüş çok işlevli bir grup binadan oluşan iki sokak seçilmiştir. Bu caddelerin tarihi yapılarının büyük çoğunluğu yerini modern iki ya da üç katlı binalara bırakmış, zemin katları dükkân olarak kullanılmıştır.

Geriye kalan tarihi değeri olan eski binalar azdır, ancak bunlar kaybolan otantik silüeti yeniden kurgulamak için yeterlidir. Bu tarihi binaların çoğunun orijinal kullanımının değiştirildiğini de belirtmekte fayda vardır. (Şekil 122) (Geleneksel bir evin bir restorana dönüştürülmesi gibi).

2.3.1. Al -Fadayel Caddesi (Şekil 125)

Bölgeyle ilgili önemli noktalar: Al- Fadayel Caddesi, tarihi şehrin kalbinde yer alır (Şekil 120) ve benzersiz mimari karakterleri ile öne çıkan bir grup önemli bina ile çevrilidir. Bu binalar arasında, Osmanlı hükümeti tarafından çıkarılan bir fermanla kurulan El-Ghassaniye Özel Okulu da bulunmaktadır (Şekil 122). (Sultan II. Abdülhamid döneminde).

Şekil 122. Al -Fadayel Caddesi-Sokak konumu

Gassaniye Okulu'nun iki binası vardır. İlk bina, kısa bir patika ile ulaşılan caddenin başında yer almaktadır. Bu yapı Eski Eserler Genel Müdürlüğü tarafından tarihi yapı olarak sınıflandırılmıştır. İkinci okul binası caddenin güneybatı köşesinde yer alır ve ortaokul içindir.

Daha önce ev olarak kullanılan tarihi ve arkeolojik Beit Ağa restoranı Savaş öncesi dönemde restore edilerek restoran olarak kullanılmıştır. Manastırlar ve geleneksel karakterdeki eğitim binaları gibi geleneksel karaktere sahip bir bina grubu da bu bölgede bulunmaktadır.

1. Julia Domna
2. Al-Fadayel Camii
3. Ghassaniyeh (1)
4. Beit Al-Agha Restaurant
5. Rahibeler
6. Manastri
7. Ghassaniyeh (2)
8. Rum Katolik
9. Al-Kalaa Al-Hamiri
10. Jamal al-Deen

Şekil 123. Al- Fadayel Caddesi'ndeki en önemli binalar- Ghassaniyeh (2)

Sokak konumu: Bu cadde iki cephelidir. İlk yükselti (cephe) doğu-güney, diğeri batı-kuzeydir. Doğrudan cadde cephesinde yer alan bir grup tarihi ve eski özelliği içerdiğinden, önemi nedeniyle ilk cepheye odaklanılacaktır. Böylece alanın kaybolan tarihi karakteri ile orantılı olarak sokağın silüetini iyileştirme imkânı bulunmaktadır. (Tablo 26)

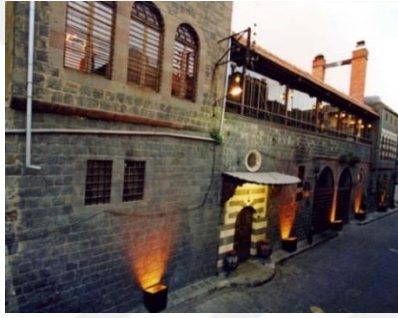
Sokağın konum bilgileri:

Sokağın Genişliği: 5.6m (Kaldırımsız), 6.6m (Kaldırımlar ile)

Bu caddenin zemini daha önce siyah bazalt taşıyla döşeliydi, ancak son yıllarda modern bir asfalt tabakasıyla kaplanmıştır. Tarihi Beit Ağa restoranının restorasyonu ve yeniden kullanımına paralel olarak bu asfaltın bir kısmı kaldırılmış ve sokak zemini sadece yapıya bitişik bu bölümde daha önce olduğu gibi siyah bazalt taşı ile yeniden kaplanmıştır (Şekil 122). Telefon şebekelerine ek olarak, bu cadde için önceki yıllarda modern su ve kanalizasyon şebekeleri güvence altına alınmıştır.

Tablo 26. Al -Fadayer Caddesi - Sokak yönlendirmesi

Fadayer Caddesi		Sokak Özellikleri
Minimum, Ortalama ve Maksimum Yükseklik		504, 506, 507 m
Sokak Uzunluğu		252.7 m
Yükseklik Artışı/Düşüşü		0.43 m, -2.98 m
Maksimum Eğim		1.4%, -4.6%
Ortalama Eğim		0.5%, -1.4%
Caddenin kuzeydoğu köşesi/ ucu	Enlem	34.729242°
	Boylam	36.720651°
Caddenin güneybatı köşesi/ ucu	Enlem	34.727204 °
	Boylam	36.719272°

Şekil 124. Savaştan önce- Ağa Evi / Restoran fotoğrafları.

Mevcut Durum: Binaların yüksekliğine göre caddenin mevcut durumu incelendiğinde, şunlar netlik kazanmaktadır: Modern binaların maksimum yüksekliği, incelenen cadde de dâhil olmak üzere tarihi Humus kentindeki bina sistemine göre sadece üç kattır (Zemin kat + iki kat). Binaların yüksekliği ve balkonların uzantısı sokağın genişliği ile orantılıdır. Bu, sokakların oldukça dengeli bir silüetini oluşturmak için iyidir, ancak bu binaların zemin kat kotunun belirlenmesinde bir karışıklık oluşturmuştur. (Tablo 28).

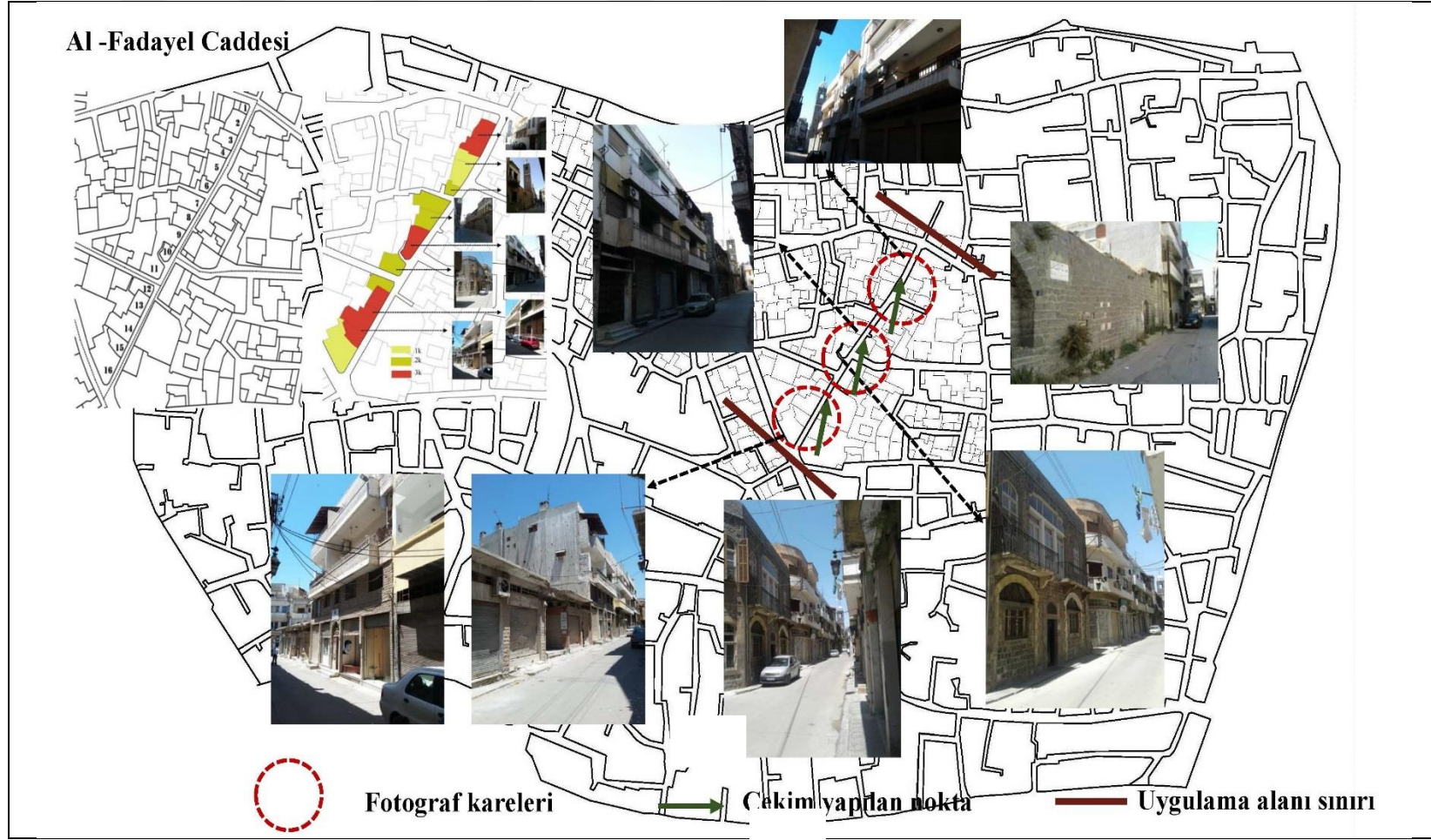
Sokak şekli: Düz çizgiden hafif bir sapma ile kuzeydoğudan güneybatıya doğru giden düz bir caddedir. Bu cadde, son kısmında kademeli olarak eğimlenmeye başlar (güneybatı kısmı).

Tablo 27. Bina hasarının hızlı değeriendirilmesi

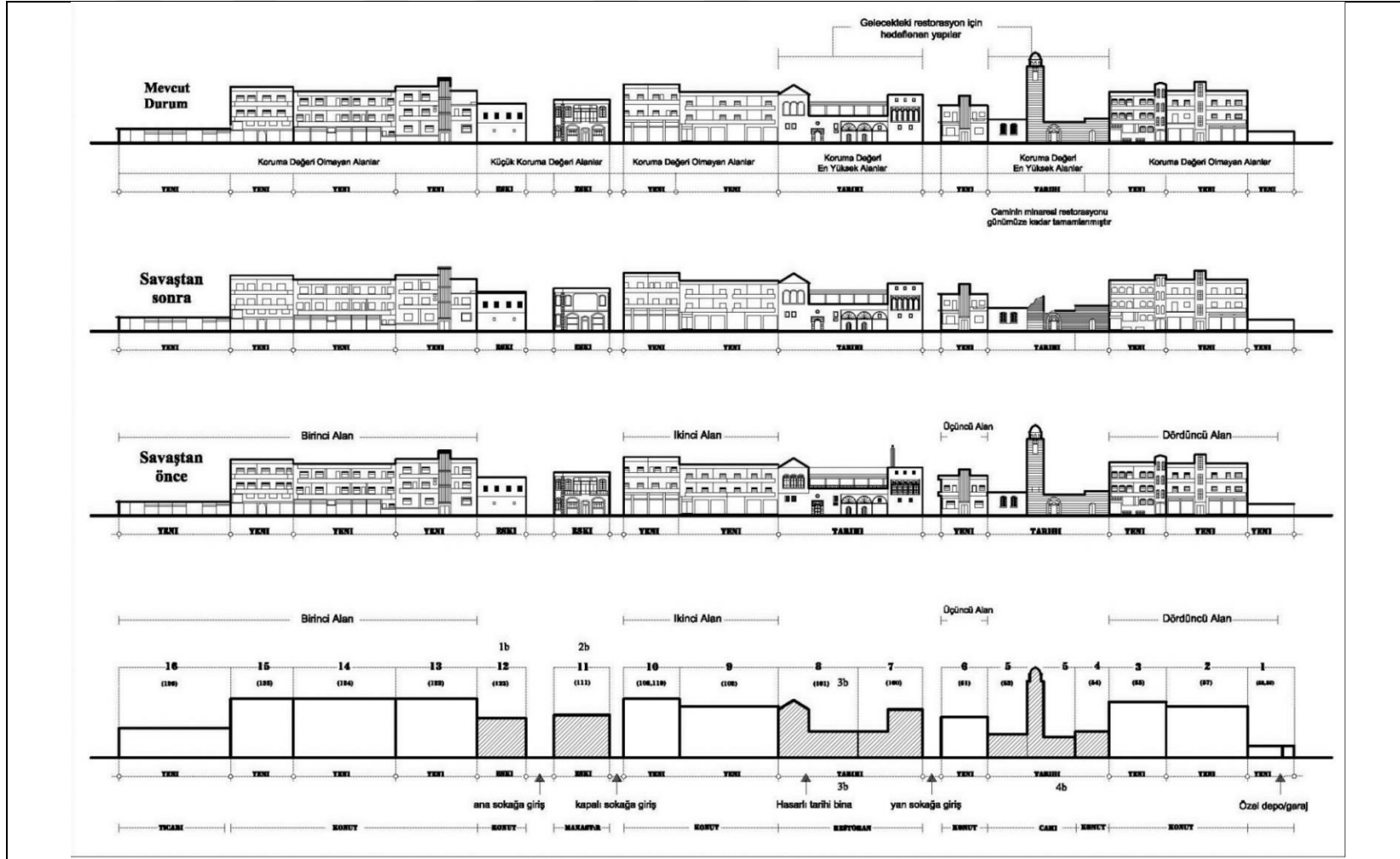
NO	Hasar nedeni			Hasar türü			Binanın hasarlı kısımları		
	İhmal	Savaş	Müdahale	Yıkılmış	Ağır	Orta/iyi	Duvarlar	Cepheler	Çatılar
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	X	✓	X	X	X	✓	✓	X	✓
3	X	✓	X	X	X	✓	✓	X	✓
4	X	✓	X	X	✓	X	✓	✓	✓
5	X	✓	X	✓	X	X	✓	✓	✓
6	X	✓	X	X	✓	X	X	✓	✓
7	X	✓	X	X	✓	X	✓	✓	✓
8	X	✓	X	X	✓	X	✓	✓	✓
9	X	✓	X	X	X	✓	X	✓	✓
10	X	✓	X	X	X	✓	X	✓	✓
11	X	✓	X	-	-	✓	X	✓	X
12	X	✓	X	-	-	✓	X	✓	X
13	X	✓	X	X	X	✓	✓	X	✓
14	X	✓	X	X	✓	X	X	✓	✓
15	X	✓	X	X	✓	X	X	✓	✓
16	X	✓	X	X	X	X	✓	X	✓

Tablo 28. Binaların mevcut durumunun genel bir değerlendirmesi

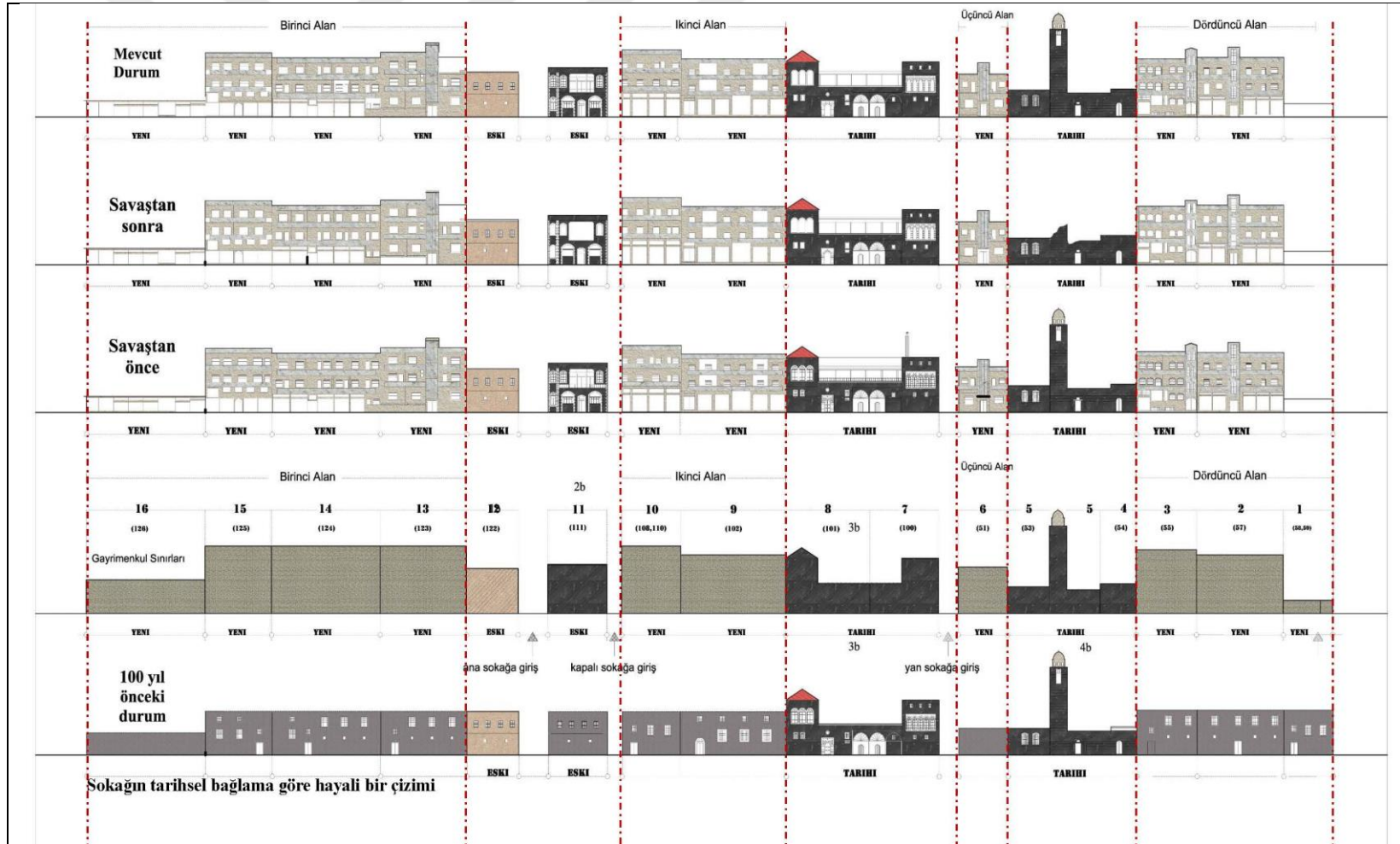
N	Kullanım Cephe uzunluğu	Tapu	Coğrafi koordinatlar	Yaşı	Plan	Kat	Mülkiyet	İnşaat	Çatılar	Çatı Şekli	Mevcut durum
1	Depo 10 m	58-59	34.729208° 36.720584°	-	Dikdörtgen	1	Özel	Çimento bloğu	Metal	Düz	Orta/iyi
2	Konut, Ticari 17.5 m	57	34.729121° 36.720537°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
3	Konut, Ticari 12.5 m	55	34.728979° 36.720474°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
4	Konut 7 m	54	34.728874° 36.720410°	Eski	Dikdörtgen	1	Özel	Taşıyıcı duvarlar	Karışık	Düz	Orta/iyi
5	Cami 19 m	53	34.728768° 36.720347°	Tarihi	Dikdörtgen	1	Vakıf	Taşıyıcı duvarlar	Karışık	Düz	Orta/iyi
6	Konut 10 m	51	34.728636° 36.720274°	Yeni	Dikdörtgen	2	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Ağır Hasar
7	Restoran 10 m	100	34.728539° 36.720212°	Tarihi	Düzensiz	2	Özel	Taşıyıcı duvarlar	Karışık	Düz	Ağır Hasar
8	Restoran 20 m	101	34.728417° 36.720089°	Tarihi	Düzensiz	2	Özel	Taşıyıcı duvarlar	Kiremit	Eğimli	Ağır Hasar
9	Konut 21 m	102	34.728278° 36.719995°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
10	Konut 12 m	108- 110	34.728150° 36.719901°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
11	Manastır 12 m	111	34.728017° 36.719798°	Yeni	Dikdörtgen	3	Vakıf	Taşıyıcı duvarlar	Beton	Düz	Orta/iyi
12	Konut 10.5 m	122	34.727898° 36.719712°	Eski	Dikdörtgen	2	Özel	Taşıyıcı duvarlar	Kiremit	Eğimli	Orta/iyi
13	Konut 17.5 m	123	34.727797° 36.719637°	Yeni	Yamuk	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
14	Konut 22 m	124	34.727682° 36.719565°	Yeni	Yamuk	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
15	Konut 13.5 m	125	34.727510° 36.719435°	Yeni	Yamuk	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
16	Ticari 24 m	126	34.727323° 36.719270°	Yeni	Yamuk	1	Vakıf	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi

Şekil 125. Sokaktaki binaların yerleşimi/konumu

Şekil 126. Savaştan önce ve sonra Al -Fadayel Caddesi

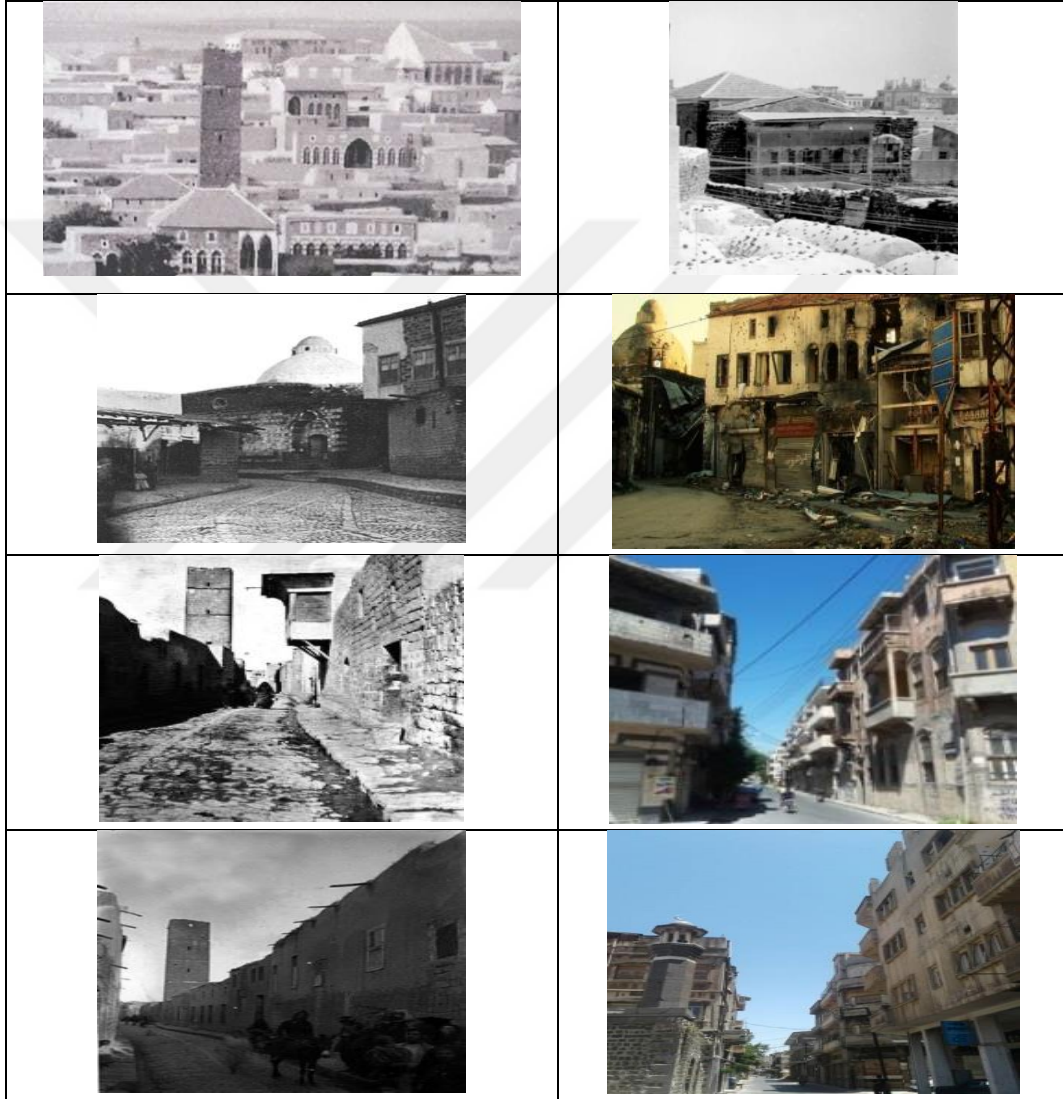

Şekil 127. Savaştan önce ve sonra Al -Fadayel Caddesi (renklendirilmiş)
Etki alanları, incelenen tarihi/eski yapıların konumuna göre belirlenmiştir.

2.3.2. Dames Abu Al Hool Sokağı

Sokak konumu: Kapalı pazarların yakınında bulunan bu cadde, tarihi kentin en önemli hareket akslarından biri olarak kabul edilmektedir. (Şekil 129)

Tablo 29. Abu Al Hool Caddesi'nin eski ve yeni fotoğrafları.

Alanla ilgili önemli noktalar

Bu cadde aynı zamanda, ister sakinler için, isterse doğu/komşu mahallelerden kapalı pazarlara veya şehir merkezine doğru gelenler için şehirden çıkmak için ana trafik arteri olarak kabul edilir (Tablo 30) (Şekil 129). Bu caddenin iki mimari cephesi vardır: güneybatı cephesi ve kuzeydoğu cephesi. Aşağıdaki nedenlerle odak güneybatı cephesinde olacaktır. Bu sokakta ciddi derecede bakımsızlık bir grup eski bina mevcuttur. (Tablo 31)

Şekil 129. Abu Al Hool Caddesi -Sokak konumu

Geçmiş yıllardaki ihmal sonucu boş alanlar, savaşın yıktığı modern ve dini yapılar yer almaktadır. Çeşitli mimari tarzlara sahip ve farklı dönemlere ait modern yapılar bulunmaktadır. Savaş sonucu ağır hasar gören tarihi ve dini yapılar vardır (Tablo 29). Abu Al Hool'in türbesi savaş öncesi dönemde restore edilmiş, ancak savaş sırasında ağır hasar görmüştür.

Bu cadde aslen önce siyah bazalt taşıyla döşenmişti, ancak son yıllarda modern bir asfalt tabakasıyla kaplanmıştır.

Mevcut durum: Binaların yüksekliğine göre caddenin mevcut durumu incelendiğinde, şunlar netlik kazanmaktadır: Modern binaların maksimum yüksekliği sadece üç kattır (zemin kat + iki kat). Ayrıca iki katlı binalar vardır (zemin kat + 1 kat). Binaların yüksekliği ve balkonların uzantıları caddenin genişliği ile bir miktar orantılıdır, ancak bu binaların zemin kat kotunun belirlenmesinde kafa karışıklığı yaşanmıştır. (Şekil 130,131)

Tablo 30. Sokak yönlendirmesi:

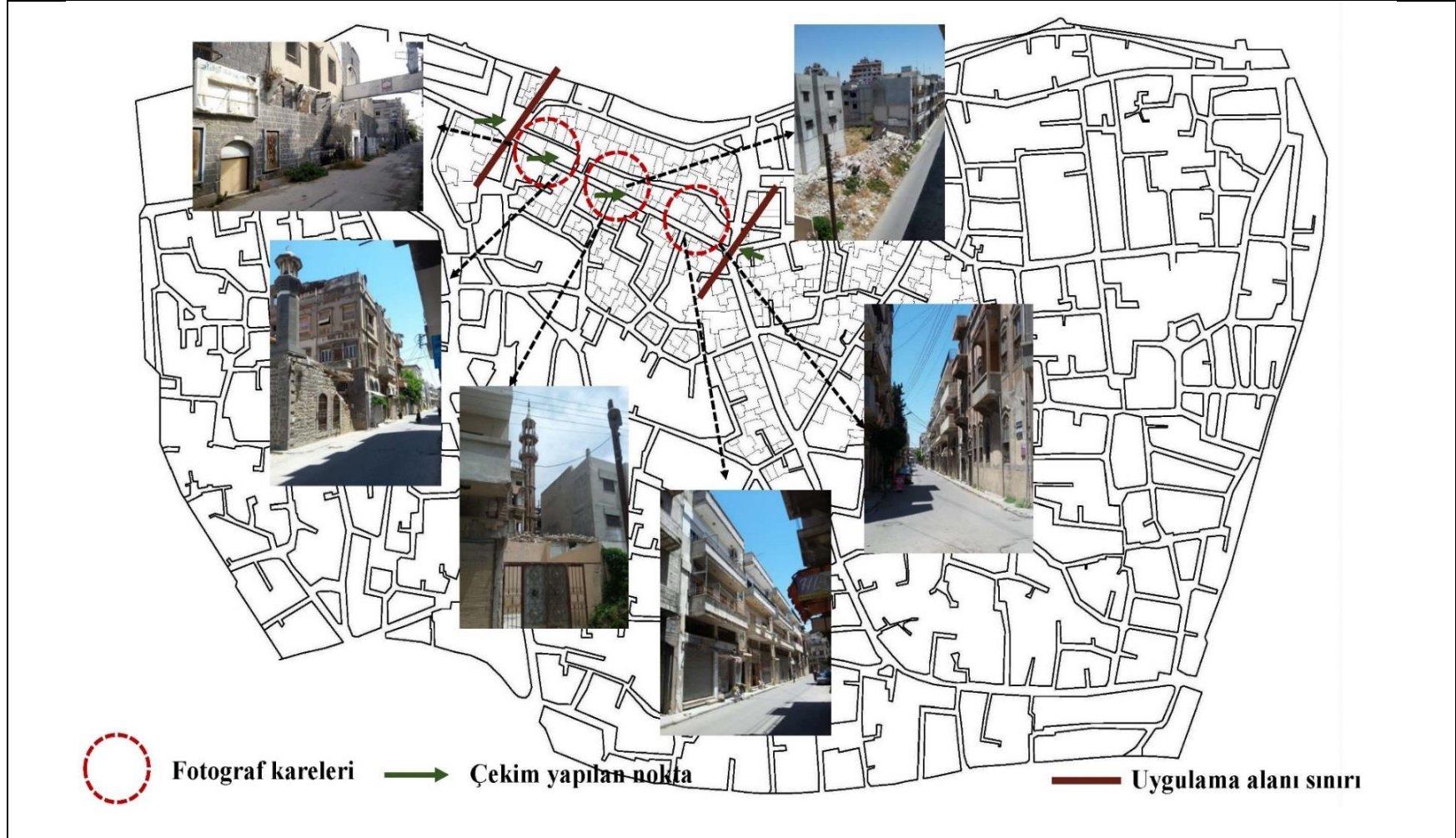
Dames Abu Al Hool Sokağı		Sokak/Site özellikleri
Minimum, Ortalama ve Maksimum Yükseklik		501, 501, 503 m
Sokak Uzunluğu		278 m
Yükseklik Artışı/Düşüşü		2.44 m, -0.35 m
Maksimum Eğim		6.00%, -5.2%
Ortalama Eğim		1.0%, -1.0%
Caddenin Güneydoğu köşesi/ ucu	Enlem	34.729042°
	Boylam	36.718243°
Caddenin Kuzeybatı köşesi/ ucu	Enlem	34.729971°
	Boylam	36.715426°

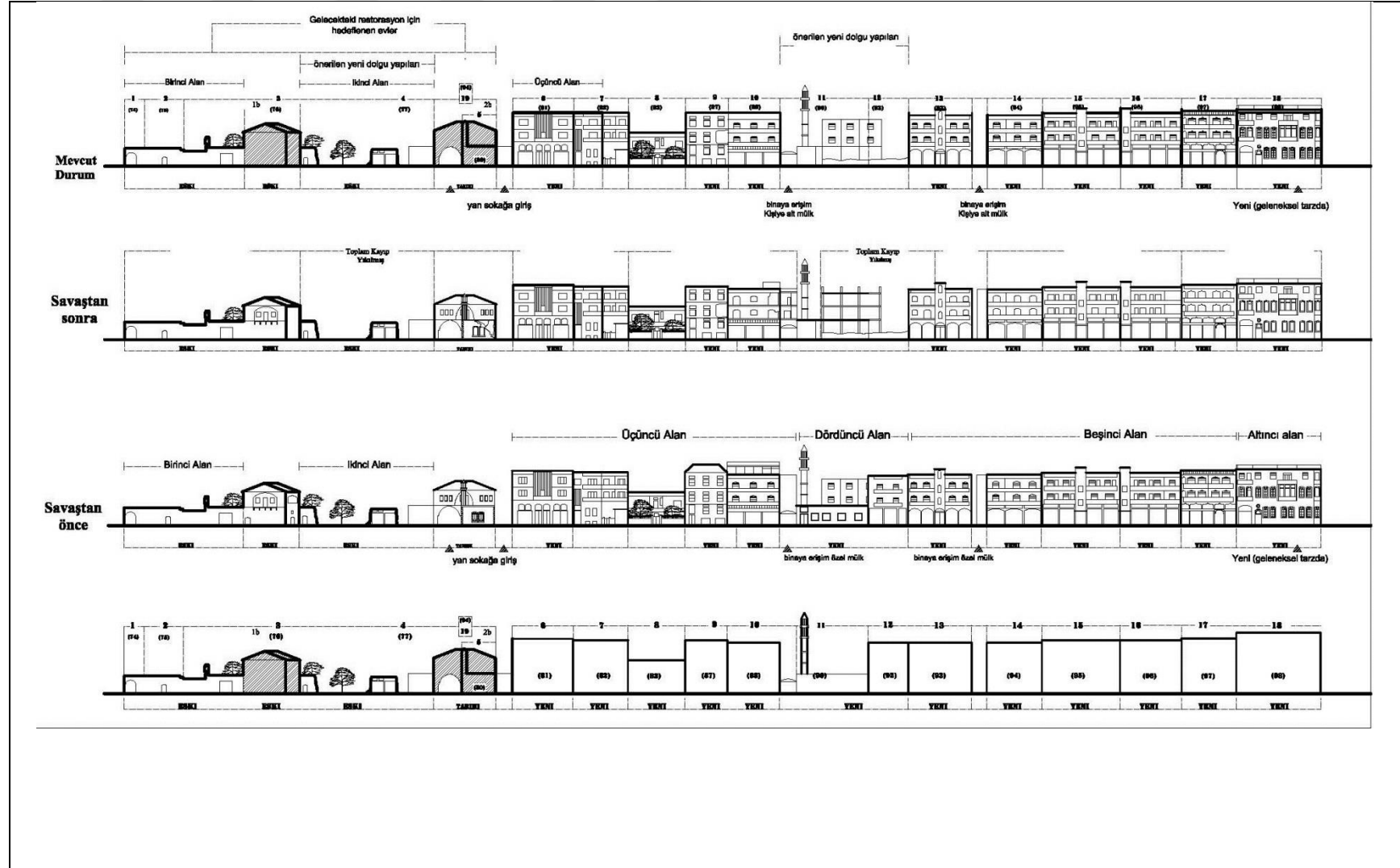
Şekil 130. Sokaktaki binaların yerleşimi/konumu

Tablo 31. Bina hasarının hızlı değerlendirilmesi

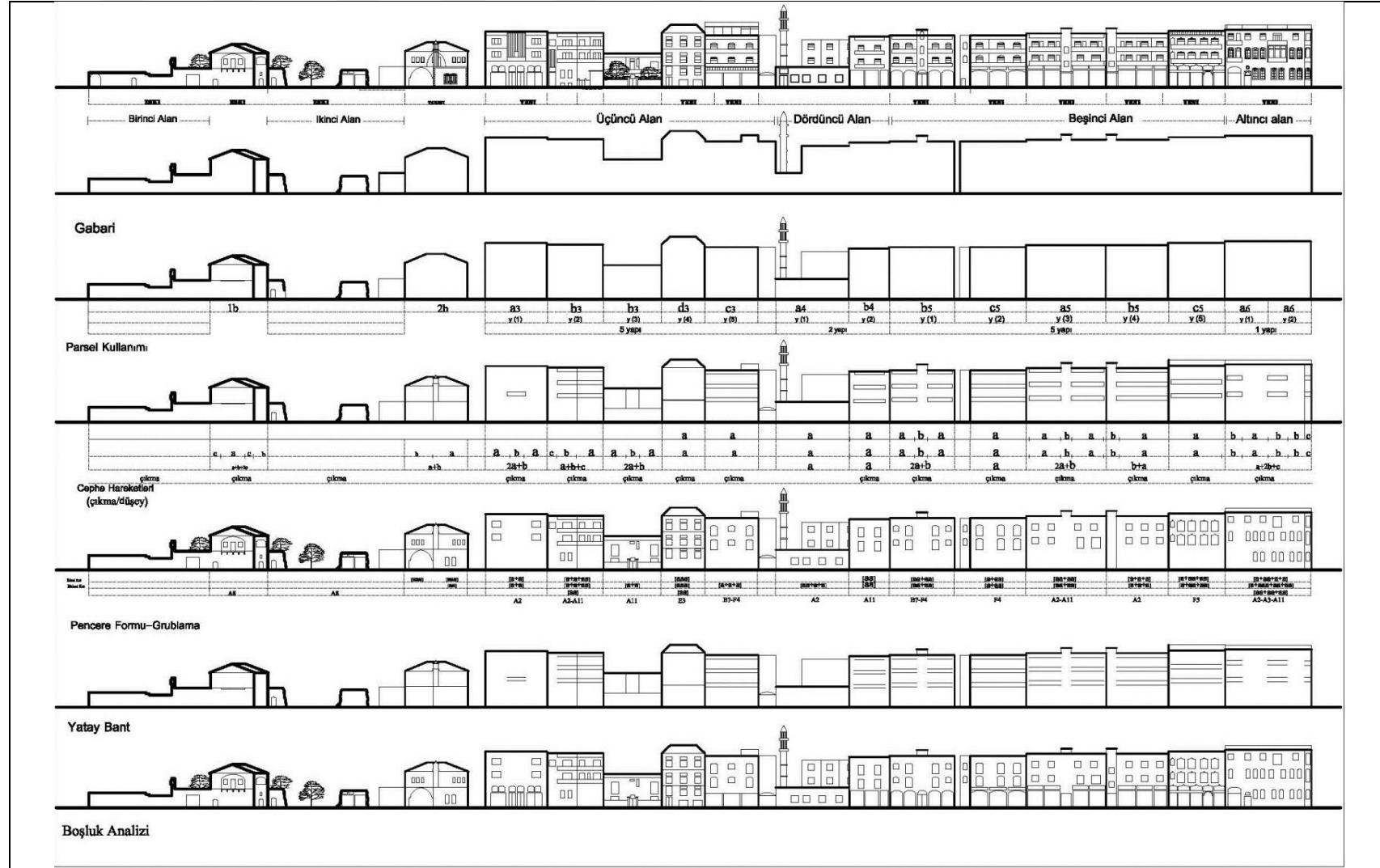
N	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	Yaşı	Plan	Kat	Mülkiyet	İnşaat	Çatılar	Çatı Şekli	Mevcut durum
1	Ticari	74	34.730003°, 36.715469°	Eski	Kare	1	Özel	Taşıyıcı duvarlar	Kiremit çatı	Düz	Orta/iyi
2	Konut, Ticari	75	34.729977°, 36.715557°	Eski	Kare	1	Özel	Taşıyıcı duvarlar	Karışık	Düz	Orta/iyi
3	Konut, Ticari	76	34.729844°, 36.715873°	Eski	Dikdörtgen	2	Özel	Taşıyıcı duvarlar	Kiremit çatı	Eğimli	Orta, Yıkılmış (bina çevresi)
4	Boş	77	34.729750°, 36.716191°	--	--	--	Özel	--	--	--	--
5	Cami, Türbe	80	34.729703°, 36.716309°	Tarihi	Kare	1	Vakıf	Taşıyıcı duvarlar	Karışık	Düz	Ağır Hasar
6	Konut, Ticari	81	34.729670°, 36.716450°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
7	Konut, Ticari	82	34.729646°, 36.716563°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
8	Konut	83	34.729582°, 36.716739°	Yeni	Kare	2	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
9	Konut	87	34.729512°, 36.716854°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
10	Konut	88	34.729477°, 36.716981°	Yeni	Kare	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
11	Dini	90	34.729438°, 36.717110°	Yeni	Kare	1	Vakıf	Beton Yapı	Beton	Düz	Yıkılmış
12	Konut	92	34.729393°, 36.717256°	Yeni	Dikdörtgen	2	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	Yıkılmış
13	Konut	93	34.729319°, 36.717414°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	iyi
14	Konut	94	34.729265°, 36.717562°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	iyi
15	Konut	95	34.729224°, 36.717674°	Yeni	Kare	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	iyi
16	Konut	96	34.729162°, 36.717872°	Yeni	Kare	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	iyi
17	Konut	97	34.729095°, 36.718057°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Beton Yapı	Beton	Düz	iyi
18	Konut	98	34.729026°, 36.718240°	Yeni	Dikdörtgen	3	Özel	Taş-Beton Yapı	Beton	Düz	Orta/iyi
19	Konut	94	34.729794°, 36.716333°	Tarihi	Dikdörtgen	2	Özel	Taşıyıcı duvarlar	Kiremit çatı	Eğimli	Ağır Hasar

Şekil 131. Dames Abu Al Hool Caddesinin görsel görüntüsü

Şekil 132. Savaştan önce ve sonra Abu Al Hool Caddesi.

Şekil 134. Abu Al Hool Caddesi'nin Savaşın önce durumunun (0) analizi

Tablo 32. Binaların mevcut durumunun genel bir değerlendirmesi.

NO	Hasar nedeni			Hasar türü			Binanın hasarlı kısımları		
	İhmal	Savaş	Müdahale	Yıkılmış	Ağır	Orta/iyi	Duvarlar	Cepheler	Çatılar
1	X	✓	X	X	X	✓	✓	✓	X
2	X	✓	X	X	✓	✓	✓	X	✓
3	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4	✓	-	-	✓	-	-	-	-	-
5	X	✓	X	X	✓	X	✓	✓	✓
6	X	✓	X	X	X	✓	X	✓	✓
7	X	✓	X	X	X	✓	X	✓	✓
8	X	✓	X	X	X	✓	X	X	✓
9	X	✓	X	X	✓	X	X	✓	✓
10	X	✓	X	X	✓	X	X	✓	✓
11	X	✓	X	✓	X	X	-	-	-
12	X	✓	X	✓	X	X	-	-	-
13	X	✓	X	X	X	✓	-	✓	-
14	X	✓	X	X	X	✓	-	✓	-
15	X	✓	X	X	X	✓	-	✓	-
16	X	✓	X	X	X	✓	-	✓	-
17	X	✓	X	X	X	✓	-	✓	-
18	X	✓	X	X	✓	X	-	✓	✓
19	✓	✓	X	-	✓	-	-	✓	✓

2.3.3. Analiz Metodu

Bu sokaklar hakkında ayrıntılı bilgi, binaların tanımı ve onlara verilen hasarın boyutu ilerleyen aşamalarda verilecektir. Yapılacak iş; kalan tarihi binaları korumak ve onlara bitişik modern binalara yeni tasarımlar kazandırmaktır.

Diğer bir deyişle, yapılması gereken, mevcut modern binaların, gerekirse tarihi/modern karakterdeki diğer modern binalarla değiştirilmesidir. Uzman, genel tarihi karakteri ve hasarın derecesini dikkate alarak kendi bakış açısına göre tasarım yapmakta özgürdür.

Mülakat/Görüşme yoluyla Öneriler talebi

Görüşme formu özenle hazırlanmıştır. Görüşme yapılacak kişiler ile görüşme yeri ve saati çevrimiçi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı ve önemine değinilmiş, incelenen sokaklar hakkında bilgi verilmiştir.

Görüşülen uzmanlar, Humus şehrinde mimarlardır ve tasarım alanında en az 15 yıllık deneyime sahiptir. Uzmanların bir kısmının özel mühendislik ofisi vardır, bir kısmı devlet memuru olarak çalışmaktadır. Bir kısmı da yurt dışında özel şirketlerde görev yapmaktadır. Bu uzmanlar Humus Üniversitesi'ndeki öğretim kadrosunun üyeleri değildir, ancak bazıları üniversitede belirli bir süre öğretim üyesi olarak çalışmıştır.

Aslında görüşülen uzman sayısı otuzu geçmiştir ama ne yazık ki bir kısmı herhangi bir öneri göndermemiş, bazı eksik öneriler de değerlendirme dışında bırakılmıştır. Buna bağlı olarak, on dört öneri üzerinde analizler yapılmıştır.

Sokakların silüetini iyileştirmek için katılımcılardan yeni öneriler istenmiştir. Daha sonra katılımcılar uygun bulduklarına göre önerilerini hazırlamışlardır. Öneriler, bu çalışma için geliştirilen bir metodolojiye göre değerlendirilmiştir.

Bu uzmanlar birbirlerini tanımasa da onları birbirine bağlayan birkaç önemli özellik mevcuttur:

- Bu uzmanların çoğu Humus Üniversitesi mezunu ve Humus şehrinde yaşayan insanlardan oluşmaktadır.

- Tüm uzmanlar Suriyeli Mühendisler Odası - Humus Şubesi üyesi mimarlardır.

Değerlendirme, her alanın analizinden elde edilen maksimum değerlere dayalı olacaktır

(Parsel Kullanımı, Yapı Sayısı, Kat Sayısı, Ritim).

2.3.3.1. Değerlendirme Kriterleri

İncelenen alandaki bina sayısı, İncelenen binaların cephelerinin genişliği, Bina yüksekliği ve kat sayısı, her tarihi binanın solunda ve sağında yeni bina önerilerinin değerlendirilmesi kriter olarak belirlenmiştir.

Parsel Kullanımı başlığı altında kat sayısı ve ritim (Tablo 33, 34);

Cephe Hareketleri başlığı altında çıkma ve düşey bant (Tablo 35),

Çıkmlar başlığında çıkma türü, konumu, sayısı ve çıkma üzeri form;

Pencere başlığında ritim ve form (Tablo 36);

Çatı başlığında ise çatı tipi/formu analiz edilmiştir.

Tablo 33. Ritme göre

1	2	3	4	5
a	b	c	d	e
En büyük cephe	İkinci en büyük cephe	Üçüncü en büyük cephe	Dördüncü en büyük cephe	En küçük cephe

Tablo 34. Katlara göre

Z	Z-1	Z-2	1	2	1-2	2-1	2-3	3-2
zemin kat	İki bölümlü bina (zemin kat + 1 kat)	İki bölümlü bina (zemin kat + iki kat)	Tek bölümlü bina (tek kat)	Tek bölümlü bina (iki katlı)	İki bölümlü bina (solda bir kat + sağda iki kat)	İki bölümlü bina (sağda bir kat + solda iki kat)	İki bölümlü bina (Solda iki kat, sağda üç kat)	İki bölümlü bina (Solda üç kat sağda iki kat)

Cephe Hareketleri:

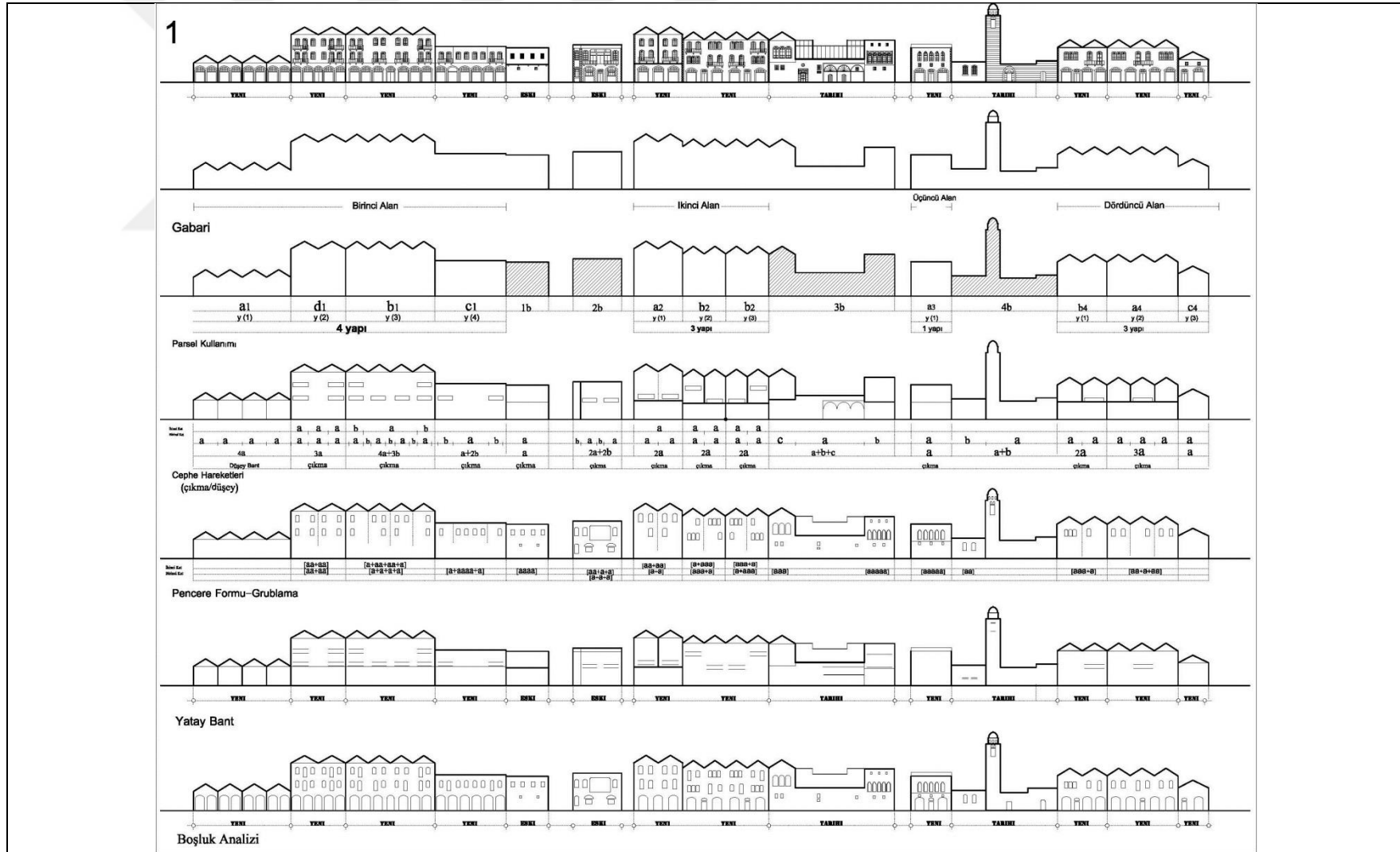
Mimari cephenin hareketleri düşey bantlar veya çıkmalardan kaynaklanabilir ve bazen cephede hiç hareket olmaz. Düşey bantla anlatılmak istenen bina cephesinin bir bölümünün bina yüksekliği boyunca girinti ya da çıkıntı yapmasıdır. Düşey bantlar ve çıkmlar olmadığında, cephenin hareketi, zemin katta bir grup dükkânın bulunması veya pencerelerin dağılımı gibi diğer faktörlerden kaynaklanır, ancak bu unsurların etkisi sınırlı kalır. Bazen arayüz, hareket olmadığında (a) tek bir parça olarak kabul edilir.

BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER

En az 15 yıl deneyime sahip Humusta yaşayan mimarlardan öneriler alındıktan sonra her bir öneri değerlendirilerek her alan için analiz tabloları oluşturulmuştur. Her sokak birbirinden ayrı analiz edilmiştir. Sokaklardaki tarihi binalar ve boş alanlar dikkate alınmıştır. Al-Fadael Caddesi tarihi binaların konumuna göre dört ayrı alana ayrılmış, Abu Al Hool Caddesi ise boş alanlar ve geleneksel yapılara göre altı ayrı alana bölünmüştür. Bölünen her alan için ayrı ayrı değerlendirme yapılmıştır.

3.1. Al -Fadayel Caddesi İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

En az 15 yıl deneyime sahip Humusta yaşayan mimarların önerileri 3.1. Al -Fadayel Caddesi için önerileri aşağıdaki Şekil (135, 136, 137, 138, 139,140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148) de yer almaktadır.

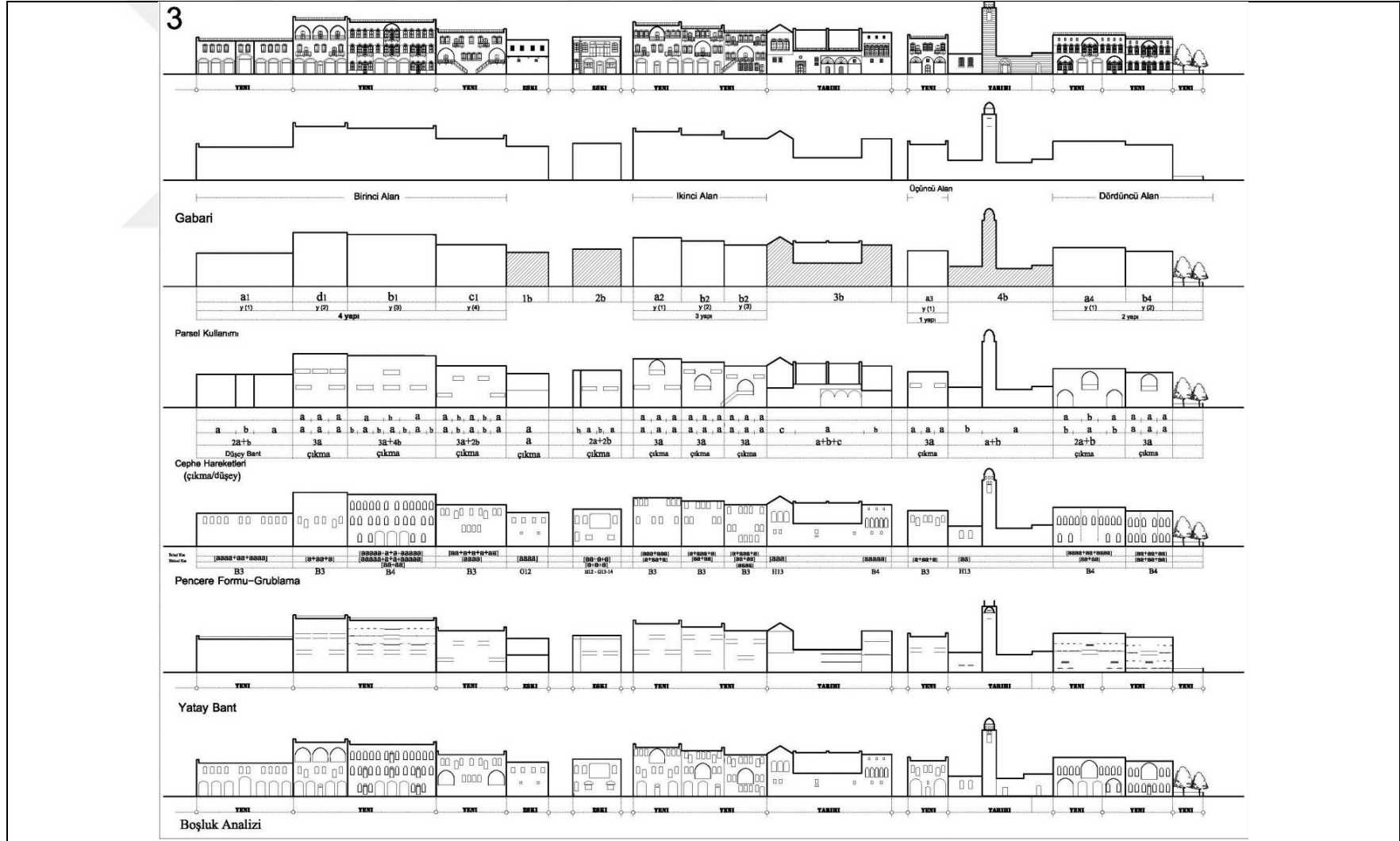

Şekil 135. Uzman/Tasarımcı Önerileri (1)

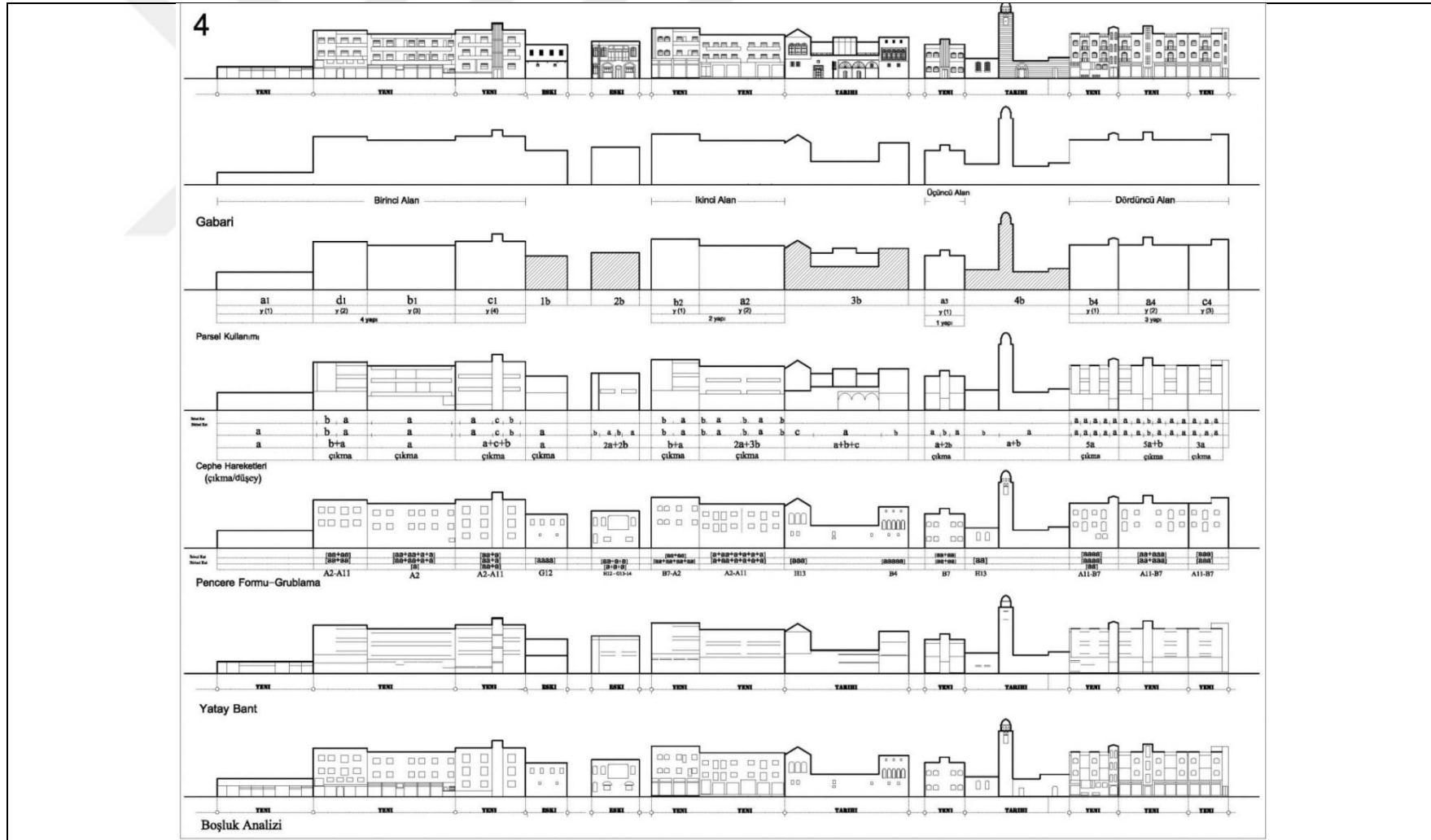
Şekil 136. Uzman/Tasarımcı Önerileri (1-1)

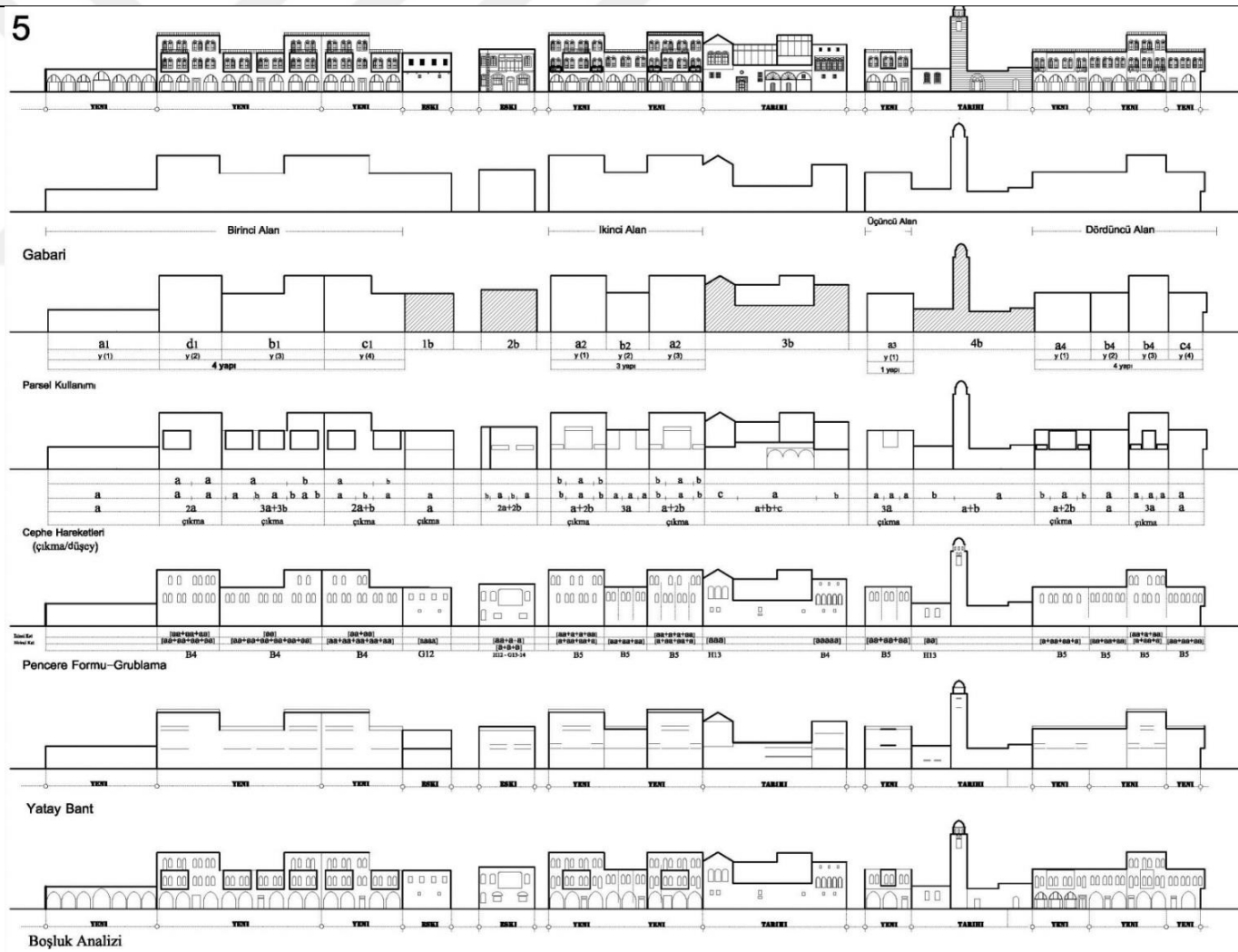
Şekil 137. Uzman/Tasarımcı Önerileri (2)

Şekil 138. Uzman/Tasarımcı Önerileri (3)

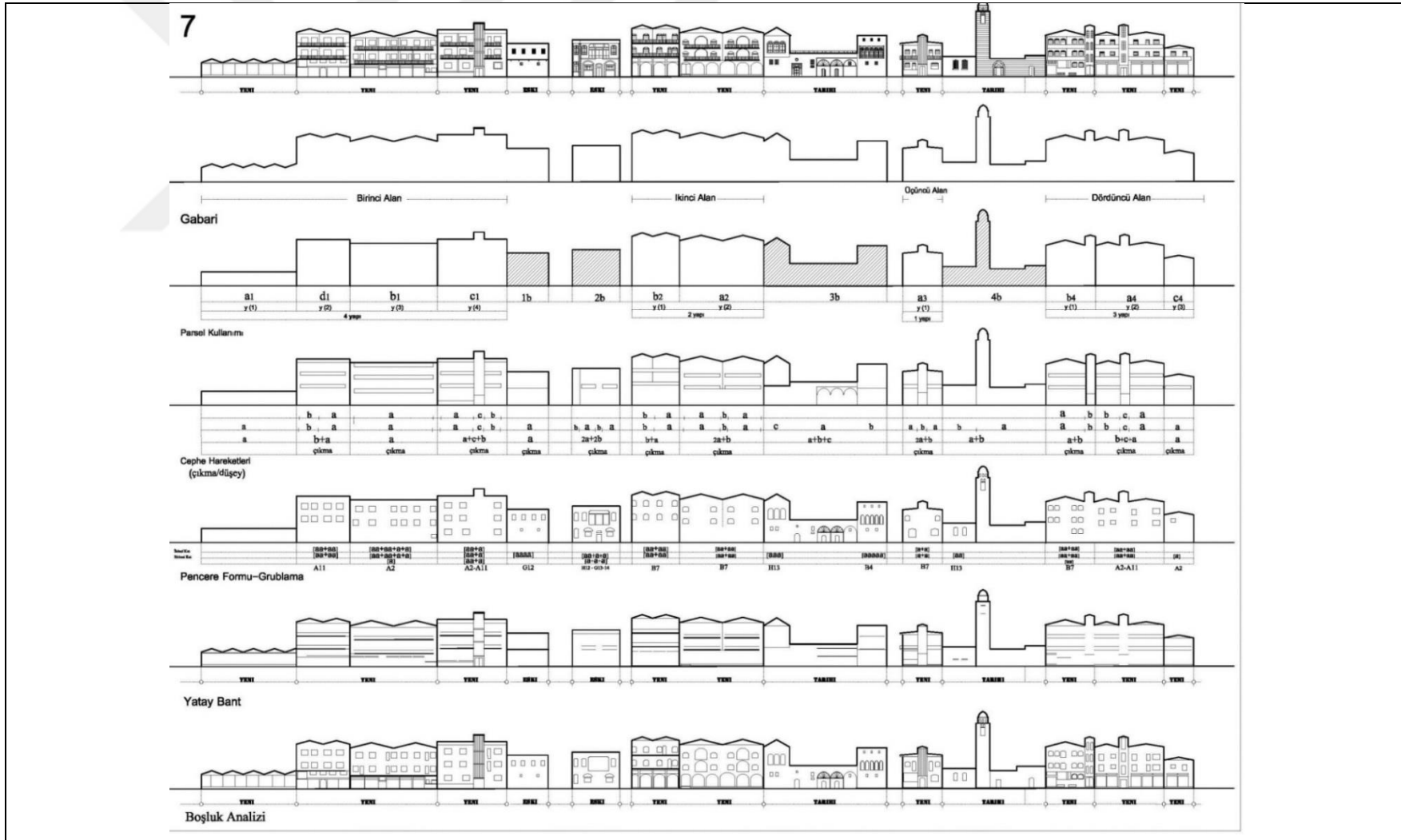

Şekil 139. Uzman/Tasarımcı Önerileri (4)

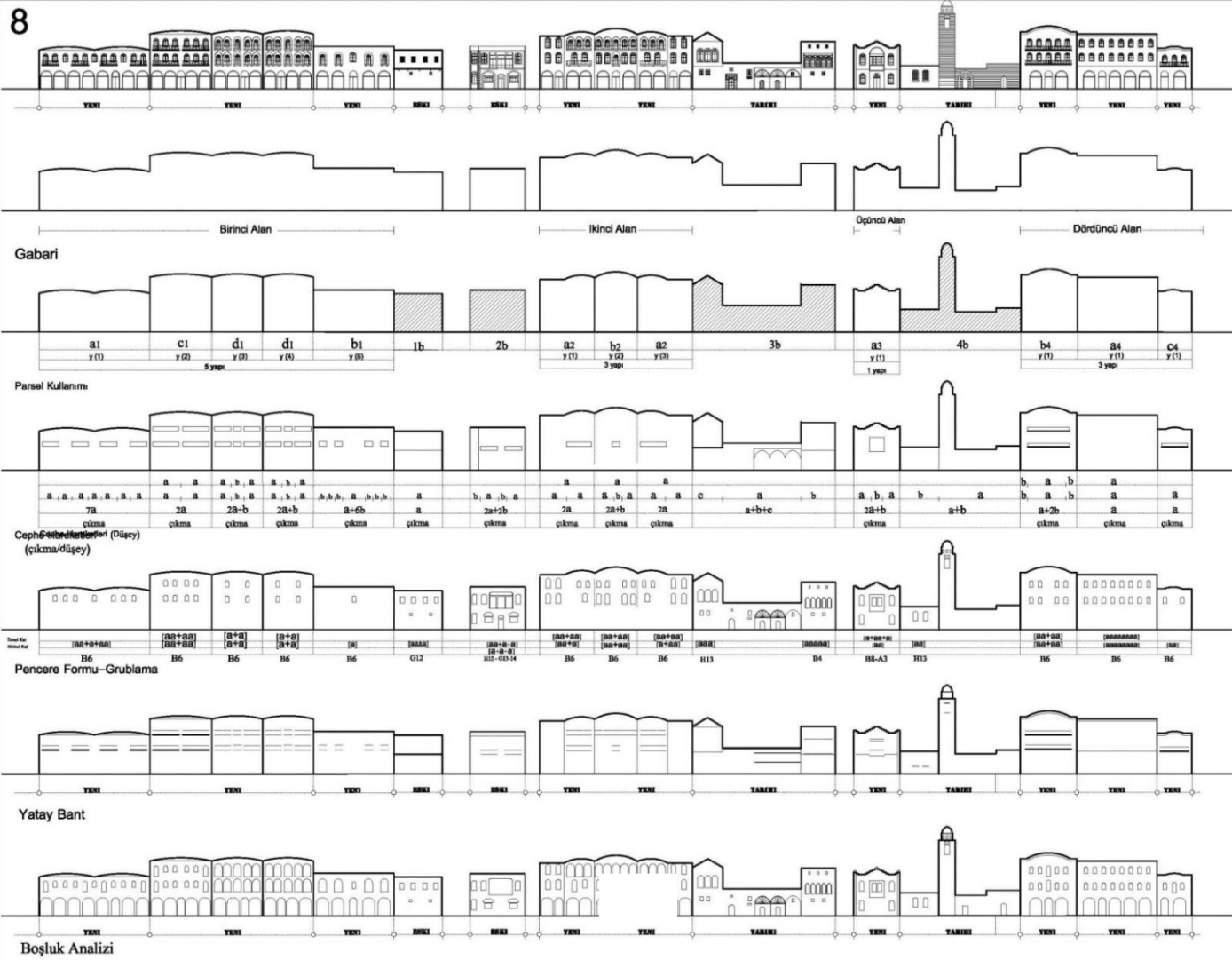

Şekil 140. Uzman/Tasarımcı Önerileri (5)

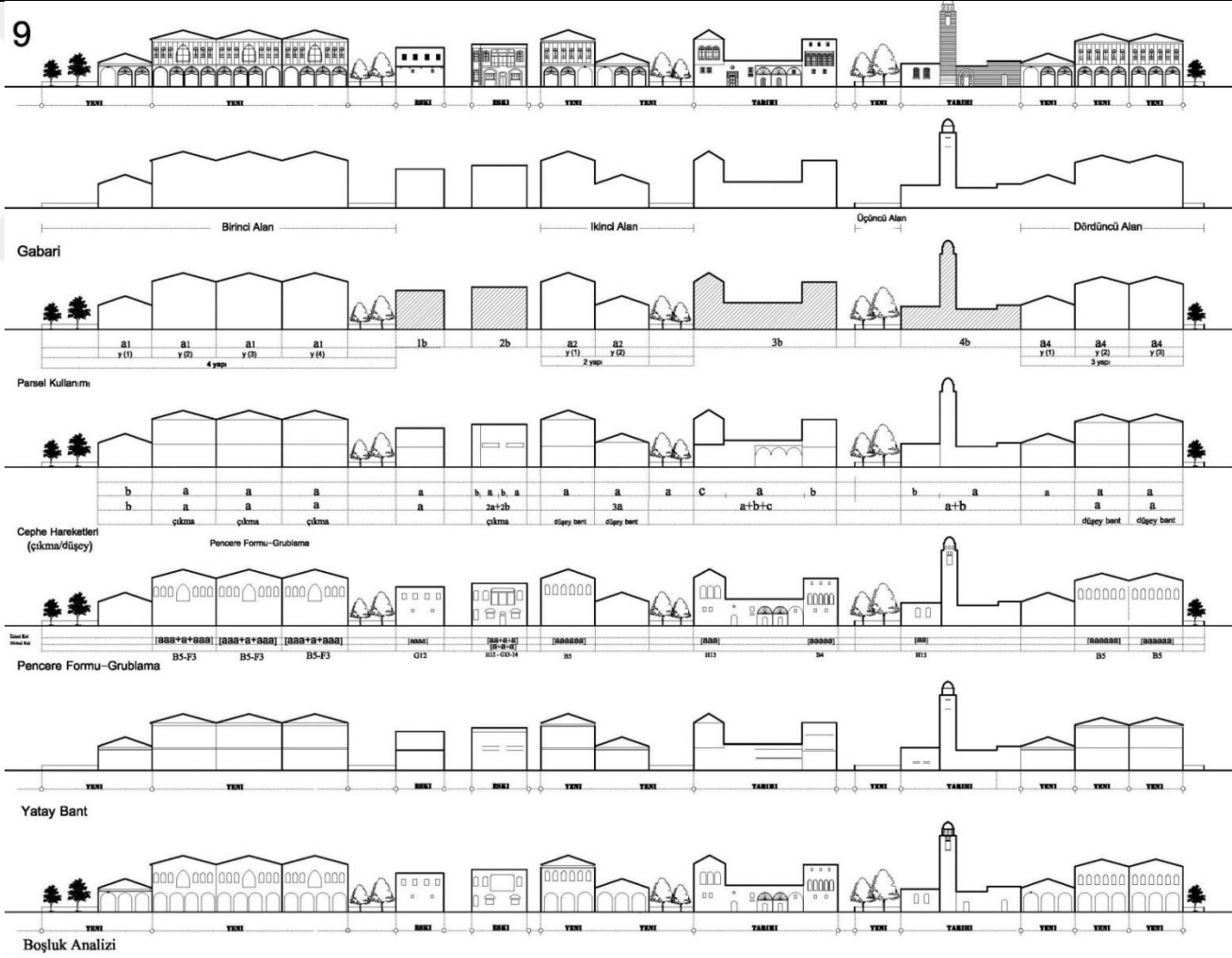
Şekil 141. Uzman/Tasarımcı Önerileri (6)

Şekil 142. Uzman/Tasarımcı Önerileri (7)

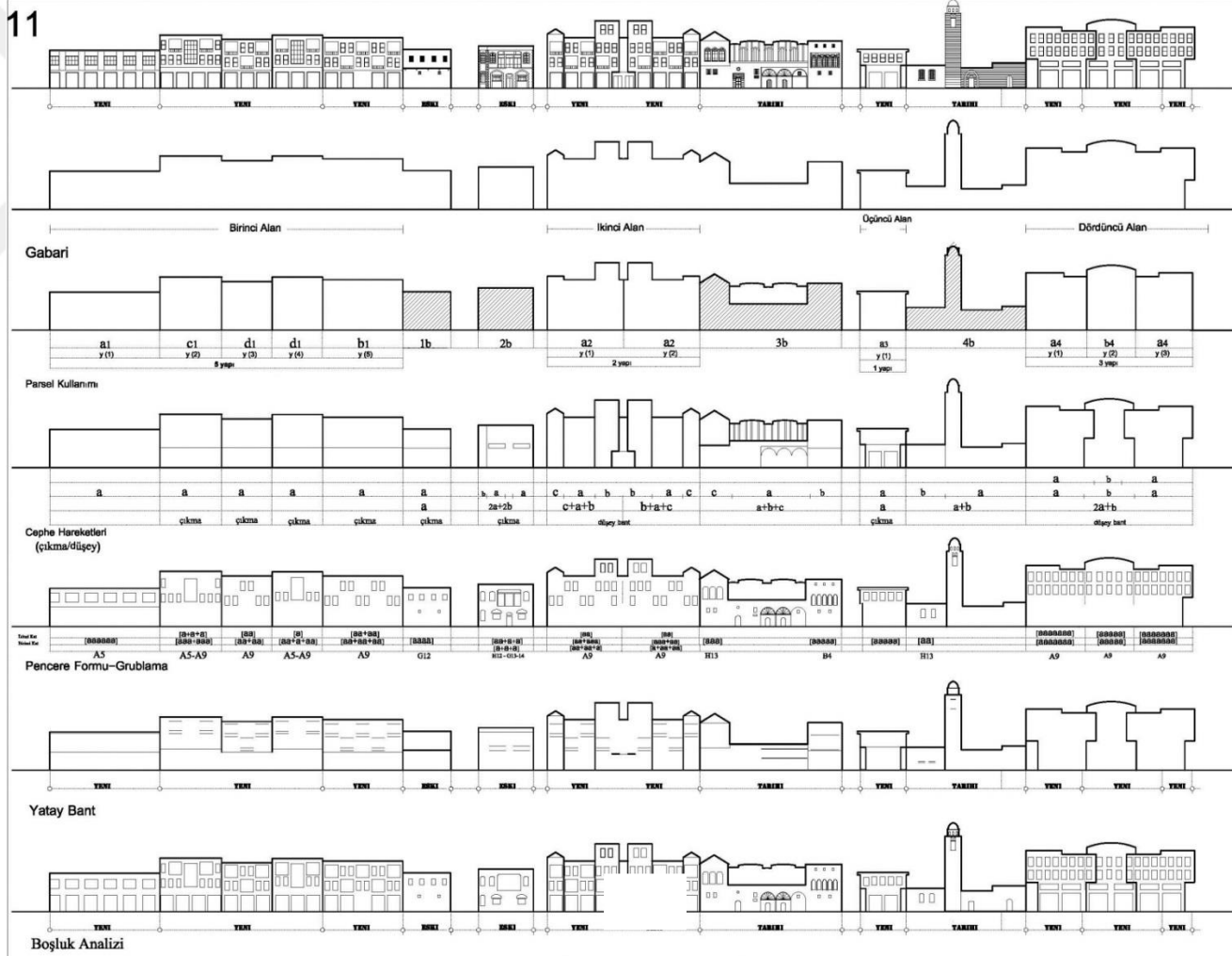
Şekil 143. Uzman/Tasarımcı Önerileri (8)

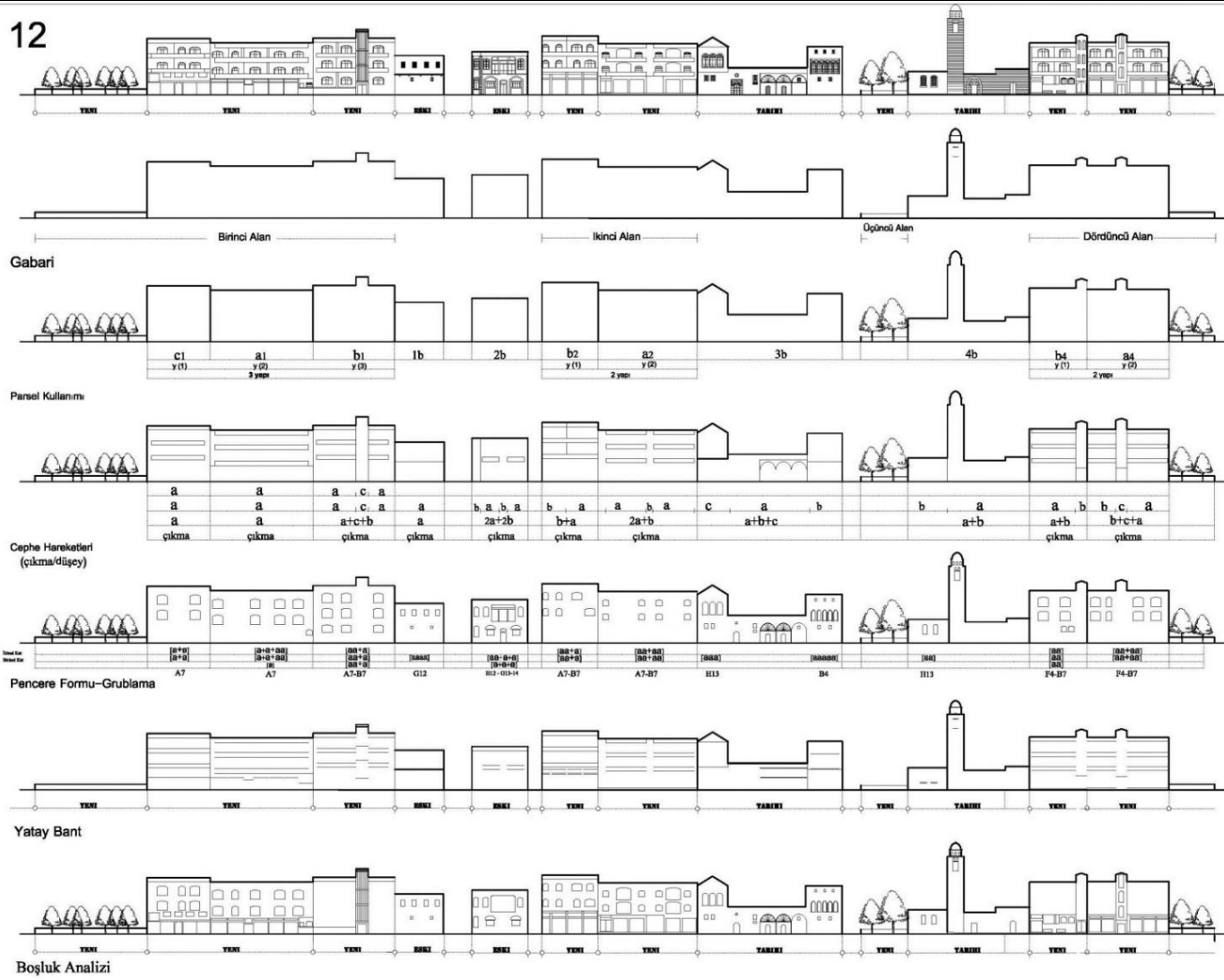
Şekil 144. Uzman/Tasarımcı Önerileri (9)

226

Şekil 146. Uzman/Tasarımcı Önerileri (11)

Şekil 147. Uzman/Tasarımcı Önerileri (12)

Şekil 148. Uzman/Tasarımcı Önerileri (13)

3.1.1. Al -Fadayel Caddesi-Alan (1) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 38. Mevcut durum -Birinci alan (Yeni - Alan1 - Eski)

Birinci Alan 1b 16 15 14 13 12 (126) (125) (124) (123) (122) YENİ YENİ YENİ YENİ ESKİ TİCARİ KONUT KONUT ana sokağa giriş				
				
13	12	12		
				
16	15	14		
Birinci Alan YENİ YENİ YENİ YENİ				

Tablo 39. Birinci alan analizi.

	Parsel Kullanımı Cephe Uzunluk Ölçeği			Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu-Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayı	Üzere form	Ritim	Form	
Y.M. 1	Y (1)	K 1	a1	--	--	--	--	--	--	--	--	Ü
		K 0		D. Bant	4a	--	--	--	--	--	--	
	Y (2)	K 2	d1	Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	B1	Ü
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	b1	Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+aa+a)	B1	Ü
		K 1		Çıkma	4a+3b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	4	D.	(a+a+a+a)		
Y.M. 1-1	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	--	D
		K 0		--	--	--	--	--	--	--	--	
	Y (2)	K 2	d	Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaa)	A1	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaa)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	4a+b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	4	D.	(aa+aa)	A1	D
		K 1		Çıkma	4a+b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	4	D.	(aa+aa)		
Y.M. 2	Y (1)	K 2	c	--	--	--	--	--	--	--	--	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aaaa+a)		
	Y (2)	K 2	d	Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaa)	B2	Ü
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaa)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	4a+b+2c	Açık	Sol-Ortada-Sağ	4	D.	(aa+aa)	B2	Ü
		K 1		Çıkma	4a+b+2c	Açık	Sol-Ortada-Sağ	4	D.	(aa+aa)		
Y.M. 3	Y (1)	K 2	c	--	--	--	--	--	--	--	--	Ü
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)	B2-F1	
	Y (2)	K 2	d	Çıkma	3a	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	--	B3	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aaaa+a+a+aaaa)	B4	D
		K 1		Çıkma	3a+4b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(aaaa+a+a+aaaa)		
Y.M. 4	Y (1)	K 2	a	Çıkma	3a+2b	Açık	Sol- Sağ /Ortada	2	D.	(aa+a+a+a+aa)	B3	D
		K 1		Çıkma	3a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaaa)		
	Y (2)	K 2	b	Çıkma	b+a	Kapalı	Sol	2	D.	(aa+aa)	A2-A11	D
		K 1		Çıkma	b+a	Açık	Sağ	2	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa+a+a)	A2	D
		K 1		Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa+a+a)		
Y.M. 5	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	--	D
		K 1		--	--	--	--	--	--	--	--	
	Y (2)	K 2	d	Çıkma	2a	Açık	Sol	1	D.	(aa+aa+aa)	B4	D
		K 1		Çıkma	2a	Kapalı	Sol	1	D.	(aa+aa+aa+aa)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	a+b	Açık	Sağ	1	D.	(aa)	B4	D
		K 1		Çıkma	3a+3b	Kapalı	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(aa+aa+aa+aa+aa+aa)		
Y.M. 5	Y (4)	K 2	c	Çıkma	a+b	Açık	Sağ	1	D.	(aa+aa)	B4	D
		K 1		Çıkma	3a+b	Kapalı	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa+aa+aa+aa)		

Tablo 39'un devamı

	Parsel Kullanımı Cephe Uzunluk Ölçeği			Cephe Hareketleri		Çıkmalar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	form	Ritim	Form	
Y.M. 6	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	--	D
		K 1		--	--	--	--	--	--	--	--	
	Y (2)	K 2	d	Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	A11	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa+a+a)	A2	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa+a+a)		
	Y (4)	K 2	c	--	--	--	--	--	--	(a)	A2- A11	D
		K 0		--	--	--	--	--	--	(a)		
Y.M. 7	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	--	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	--	--	
	Y (2)	K 2	d	Çıkma	b+a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	A11	Ü
		K 1		Çıkma	b+a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa+a+a)	A2	Ü
		K 1		Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa+a+a)		
	Y (4)	K 2	c	--	--	--	--	--	--	(a)	A2- A11	D
		K 0		--	--	--	--	--	--	(a)		
	Y (5)	K 2	c	Çıkma	a+c+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+a)	A2- A11	D
		K 1		Çıkma	a+c+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+a)		
Y.M. 8	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B6	Ü
		K 1		Çıkma	7a	Açık	Sol-Ortada-Sağ	4	D.	(aa+a+aa)	B6	
	Y (2)	K 2	c	Çıkma	2a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	B6	T
		K 1		Çıkma	2a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	d	Çıkma	2a+b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(a+a)	B6	T
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(a+a)		
	Y (4)	K 2	d	Çıkma	2a+b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(a+a)	B6	T
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(a+a)		
	Y (5)	K 2	b	--	--	--	--	--	--	--	B6	D
		K 1		Çıkma	a+6b	Açık	Sol- Sağ- Ortada	4	D.	(a)	B6	
Y.M. 9	Y (1)	K 2	b	--	--	--	--	--	--	--	--	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	--	--	
	Y (2)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	B5- F3	Ü
		K 0		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaa+a+aaa)	B5- F3	
	Y (3)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B5- F3	Ü
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaa+a+aaa)	B5- F3	
	Y (4)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B5- F3	Ü
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaa+a+aaa)	B5- F3	
Y.M. 10	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	--	D
		K 1		--	--	--	--	--	--	--	--	
	Y (2)	K 2	c	Çıkma	3a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa+aa)	A9	D
		K 1		Çıkma	3a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa+aa)		
	Y (3)	K 2	d	Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)	A9	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		
	Y (4)	K 2	d	Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)	A9	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		
	Y (5)	K 2	b	--	--	--	--	--	--	--	A9	D
		K 1		Çıkma	2c+b+a	Açık	Sol- Ortada	2	D.	(a+aa+a+aaaa)	A9	
Y.M. 11	Y (1)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	--	--	D
		K 1		--	--	--	--	--	--	--	--	
	Y (2)	K 2	c	Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaaaaa)	A5- A9	D
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(a+a+a)		
	Y (3)	K 2	d	Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaa+aaa)	A9	D
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (4)	K 2	d	Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(a)	A5- A9	D
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aa+a+aa)		
	Y (5)	K 2	b	Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aa+aa)	A9	D
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aa+aa+aa)		

Tablo39'un devamı

	Parsel Kullanımı Cephe Uzunluk Ölçeği			Cephe Hareketleri		Çıkmlar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Üzere form	Ritim	Form	
Y.M. 12	Y (1)	K 2	c	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(a+a)	A7- B7	D
		K 1		Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(a+a)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(a+a+aa)	A7- B7	D
		K 1		Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(a+a+aa)		
		K 0		--	--	--	--	--	--	(a)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	a+c+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+a)	A7- B7	D
		K 1		Çıkma	a+c+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+a)		
		K 0		--	--	--	--	--	--	(aa+a)		
	Y (1)	K 1	a		a	--	--	--	--	--	A9	D
		K 0								(a+a+a)		
Y.M. 13	Y (2)	K 2	d	Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(a)	A9	D
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(a)		
	Y (3)	K 0	b	Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(a)	A9	D
		K 2		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(a)		
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(a)		
	Y (4)	K 2	C	Çıkma	a+c+b	Kapalı	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)	A9	D
		K 1		Çıkma	a+c+b	Kapalı	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		
		K 0		--	a+c+b	--	--	--	--	(aa+a)		

Parsel Kullanımı:

Bu alandaki ortak özellik, yeni önerlerin çoğunda herhangi bir değişiklik yapılmadan, tasarımın savaş öncesi olduğu gibi binaların sınırlarına göre yapılmasıdır. Mevcut durum/savaş öncesi durumu temsil eden en sık ritim %64,3 ile (adbc) idi.

8, 10, 11 nolu önerilerde de ritme uygun yeni tasarımlar (acddb) ile sahadaki bina sayısı artırılmıştır.

9 nolu öneriye gelince, alan yeniden bölünerek geleneksel yapı, modern yapılardan bir bahçe oluşturularak ayrılmış, aynı zamanda bu alan ritme göre dört eşit parçaya bölünmüştür (aaaa).

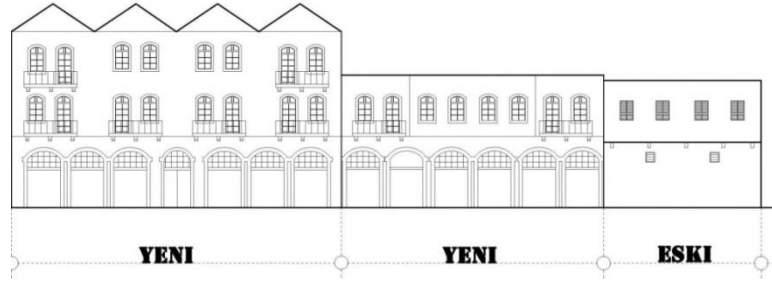
Binaların yüksekliği, ritme göre (z, 2, 2, 2) tüm önerilerde %42,8'lik bir oranla iki katı geçmemekle birlikte, eski binaya bitişik bina (1b) hariç, tek kat olarak tasarlanmıştır.

Öneriler 1, 1-1, 2, 3, 8 ritmi (z, 2, 2, 1) her biri için %21,4 oranında paylaştı.

Savaştan önceki durumla karşılaştırıldığında, binaları bölmek için önceki ritmin (adbc) yeni önerilerde en sık görülen ritim olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca savaş öncesi bina yüksekliklerinin ritminin (z, 2, 2, 1) olduğu ve bu önerinin kendisinin yeni önerilerin en büyük yüzdesi olduğu tespit edilmiştir.

Buna göre, tasarımcıların görüşleri üzerinde savaş öncesi durumun mevcut durum üzerine bir etkisinin olduğu açıktır. Çalışma alanına sağdan bitişik eski bir binanın varlığından dolayı bazı önerilerde bina yüksekliğinin (en sağda) bir kat azaltılması da dikkat

çekicidir. (Şekil 149). Bu durum tasarımlarda tarihi yapıya önem verildiğinin göstergesi olarak düşünülmektedir.

Şekil 149. Geleneksel yapının bitişik binanın yüksekliğine etkisi.

Cephe Hareketleri:

Çıkmalar;

Açık çıkmaların yüzdesi %76.82, kapalı çıkmaların oranı ise %23,2'dir.

Cephe hareketi olarsak birinci sırada, %25'lik bir yüzdeyle (a) ögesi, ikinci sırada, %15'lik bir yüzdeyle (3a) ögesi, üçüncü sırada ise % 11.25 'lik bir yüzdeyle (2a+b, a+c+b) ögesi yer almaktadır.

(a+c+b) ögesinin tekrarı, tasarımcıların savaş öncesi durumdan etkilendiğini göstermektedir.

(a+c+b, 3a+3b, 3a+b) ögesi ise %1,25 değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarak düşey bant (2a+b) ve (4a) ögeleri olarak eşit (%50) oranda yer almaktadır.

Çıkmalar (Türü, Konumu, Sayısı, Çıkma Üzeri Form):

Açık çıkmaların yüzdesi %76.8, kapalı çıkmaların oranı ise %23,2'dir.

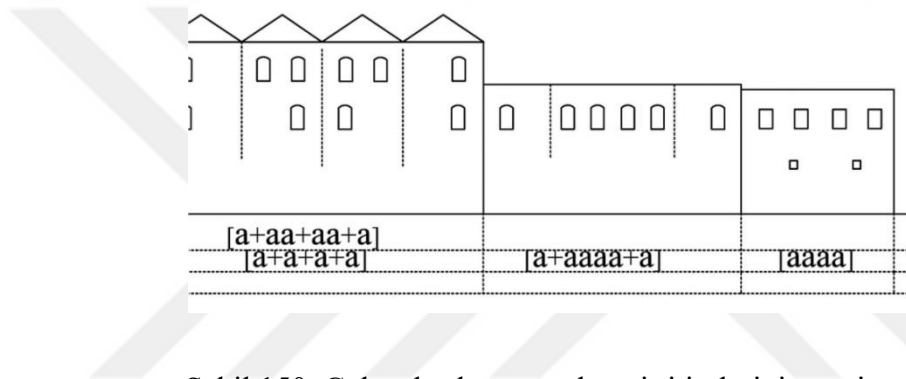
Kapalı tip ortada çıkma sayısı 12' dir. Bu tür en sık görülen türdür. Kapalı tip (Sol- Sağ) çıkma sayısı 6'dır. Kapalı tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkma sayısı 3'dir. Bu tür çıkma en az görülen olmuştur.

Açık tip (Sol- Sağ) çıkma sayısı 56'dır. Bu türü en sık görülen türdür. Açık tip (Ortada) çıkma sayısı 16'dır.

Açık tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkma sayısı ise 42'dir. Açık olan bazı çıkımların 4 numaralı öneride olduğu gibi kısmen kapatılarak yapının iç mekânına dâhil edildiği görülmüştür.

Pencere Gruplanması ve Formu:

Pencere ritmi (aa+aa) %19,2 ile en etkili ritimdir. (a+a) ritmi ise %12,77'lik bir yüzde ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu da tasarımcıların savaş öncesi durumun mevcut durumu etkilendiğini gösteriyor. Ancak ilginç olan, modellerin çoğunda kısmi ritimlerin (aaaa, aaa) tekrarlanmasıdır (Şekil 150). Bu, tasarımcıların yakınlardaki eski binaların ritimlerinden etkilendiğini göstermektedir.

Şekil 150. Geleneksel yapının kısmi ritimlerinin yeni önerilerde tekrarlanması

Dikdörtgen pencere formu (A) %54,84'lük bir yüzde ile en sık görülenidir. Ardından %40,32'lik bir yüzde ile dikdörtgen üzeri kemerli pencere formu (B) gelmektedir.

Çatı:

En sık görülen çatı şekli %67,80 ile düz çatı olurken, ikinci sırada %27,11 ile eğimli kiremit çatı olmuştur. Belki de mevcut modern binaların çatısının mevcut durumundan ya da eski binaların bitişiğindeki eski binanın çatısının mevcut durumundan etkilenmişlerdir.

Yatay bant:

Yatay bantlar, 1, 1-1, 2, 3, 9, 10 numaralı önerilerde yaklaşık aynı yükseklikte düz bir çizgi olarak kullanılmıştır. 4, 6, 7, 12, 13 numaralı önerilerde yatay çizgiler savaştan önceki gibi tekrarlanmıştır.

Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 3, 8, 9, 11 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 1, 1-1, 2, 4, 6, 7, 13 numaralı önerilerde olmuştur.

3.1.2.A1 -Fadayel Caddesi-Alan (2) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 40. İkinci alan- Mevcut durum (Eski -Alan2- Tarihi)

1b 2b İkinci Alan 3b 12 11 10 9 8 7 6 (122) (111) (108,110) (102) (101) (100) (51) ESKİ ESKİ YENİ YENİ TARİHİ YENİ ana sokağa giriş kapalı sokağa giriş Hasarlı tarihi bina yan sokağa giriş KONUT 3b C.					
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	
				9	

Tablo 41. İkinci alan analizi

	Parsel Kullanımı			Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu-Gruplanma		Çati
(2)	Yapı Sayısı	Kat Sayısı		Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	form	Ritim	Form	
Y.M. 1	Y (1)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aa+aa)	B1	Ü
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		
	Y (2)	K 2	b	Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sol	1	D.	(a+aaa)	B1	Ü
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+a)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+a)	B1	Ü
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sol	1	D.	(a+aaa)		
Y.M. 1-1	Y (1)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aaaaa)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaa)		
	Y (2)	K 2	b	Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sol	1	D.	(a+aaa)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+a)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+a)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sol	1	D.	(a+aaa)		
Y.M. 2	Y (1)	K 2	b	D.Bant	2a (a+a)	--	--	--	--	(aaa+aaa)	B2	Ü
		K 1		D.Bant	2a (a+a)	--	--	--	--	(aaa+aaa)		
		K 0		--	a	--	--	--	--	(aa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	a+2b+2c	Açık	Sol- Ortada- Sağ	3	D.	(aa+a+aa)	B2 F1	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aaa+aaa+aaa)		
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aaa+aaa+aaa)		
Y.M. 3	Y (1)	K 2	a	Çıkma	3a (a+a+a)	Açık	Ortada	1	D.	(aaa+aaa)	B3	D
		K 1		Çıkma	3a (a+a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a)		
	Y (2)	K 2	b	Çıkma	3a (a+a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aaa+a)	B3	D
		K 1		Çıkma	3a (a+a+a)	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	3a (a+a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aaa+a)	B3	D
		K 1		Çıkma	3a (a+a+a)	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
Y.M. 4	Y (1)	K 2	b	Çıkma	b+a	Kapalı	Sol	2	D.	(aa+aa)	B7- A2	D
		K 1		Çıkma	b+a	Açık	Sağ	2	D.	(aa+aa+aa+aa)		
		K 1		Çıkma	b+a	Kapalı	Sol	2	D.	(aa+aa+aa+aa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	2a+3b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a+a+a+a)	A2- A11	D
		K 1		Çıkma	2a+3b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a+a+a+a)		
		K 1		Çıkma	2a+3b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a+a+a+a)		
Y.M. 5	Y (1)	K 2	a	Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+a+aa)	B5	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Kapalı	Ortada	1	D.	(a+aa+aa+a)		
	Y (2)	K 2	b	--	3a (a+a+a)	-	-	-	-	-----	B5	D
		K 1		--	3a (a+a+a)	-	-	-	-	(aa+aa+aa)		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+a+aa)	B5	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Kapalı	Ortada	1	D.	(a+aa+aa+a)		
Y.M. 6	Y (1)	K 2	b	Çıkma	2a+2b+c	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	A2	D
		K 1		Çıkma	2a+2b+c	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	6a+3b	Açık	Ortada	1	D.	(a+aa+a)	A2	D
		K 1		Çıkma	6a+3b	Açık	Ortada	1	D.	(a+aa+a)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	B7	Ü
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
Y.M. 7	Y (1)	K 2	b	Çıkma	b+a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	B7	Ü
		K 1		Çıkma	b+a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	B7	Ü
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	B6	T
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aa+a)		
Y.M. 8	Y (1)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aa+aa)	B6	T
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aa+a)		
	Y (2)	K 2	b	--	a	--	--	--	--	(aa+aa)	B6	T
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aa+aa)	B6	T
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sol	1	D.	(a+aa)		

Tablo 41'in devamı

	Parsel Kullanımı Cephe Uzunluk Ölçeği			Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	form	Ritim	Form	
Y.M. 9	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B5	Ü
		K 1		D. Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaa)		
	Y (2)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	--	Ü
		K 0		--	a	--	--	--	--	--		
Y.M. 10	Y (1)	K 2	a	Çıkma	3a(a+a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a)	A9	D
		K 1		Çıkma	3a(a+a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a)		
	Y (2)	K 1	b	Çıkma	3a(a+a+a)	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+aa)	A9	D
		K 0		Çıkma	a	-	-	-	-	(aa+aa+aa)		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	3a(a+a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a)	A9	D
		K 1		Çıkma	3a(a+a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a)		
Y.M. 11	Y (1)	K 3	a	D. Bant	a	-	-	-	-	(aa)	A9	D
		K 2		D. Bant	c+a+b	-	-	-	-	(aa+aaa)		
		K 1		D. Bant	c+a+b	-	-	-	-	(aa+aa+a)		
	Y (2)	K 3	a	D. Bant	a	-	-	-	-	(aa)	A9	D
		K 1		D.Bant	b+a+c	-	-	-	-	(aaa+aa)		
		K 0		D. Bant	b+a+c	-	-	-	-	(aa+aa+aa)		
Y.M. 12	Y (1)	K 2	b	Çıkma	b+a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a)	A7- B7	D
		K 1		Çıkma	b+a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a)		
	Y (2)	K 1	a	Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	A7- B7	D
		K 0		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
Y.M. 13	Y (1)	K 2	a	Çıkma	b+a	Açık	Sol	1	D.	(aa+a)	A2- C4	D
		K 1		Çıkma	b+a	Kapalı	Sağ	1	D.	(aa+a)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	a+2b	Kapalı	Ortada	1	D.	(a+a)	C4	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Kapalı	Ortada	1	D.	(a+a)		

Parsel Kullanımı:

Bu alandaki ortak özellik, alanın herhangi bir değişiklik yapılmadan mevcut duruma göre yeniden bölünmüş olmasıdır. Bu durum önerilerin yaklaşık üçte birinde meydana gelmiştir (2, 4, 6, 7, 12, 13).

Alanı bölmek için en sık kullanılan ritim %35,7 ile (ba) ritmidir. 1, 3, 5, 8, 10 numaralı önerilerde de bina sayısı 2'den 3'e yeniden bölünme ile yükseltilmiştir. En sık ritimler her biri için %21,43'lük bir yüzde ile (abb) ve (aba)'dır

9, 11, 13 numaralı önerilerde alan (aa) ritmine göre %21,43 oranında tekrar iki eşit parçaya bölünmüştür.

Binaların çoğu için hâkim yükseklik, iki ritme göre iki katlıdır.

Ritim (2, 2, 2) Yüzde %35,7'dir. Ritim (2, 2) Yüzde %42.8'dir. Öneri (11) gibi bazı istisnalar vardır. İki ve üç katlı bina önerileri (2-3, 3-2) ritme göre ve %7'lik bir oranla sunulmuştur.

Eski bina (4b), öneri (9)'daki komşu modern binalardan bir bahçe oluşturularak ayrılmıştır.

Savaştan önceki durumla karşılaştırıldığında, yeni önerilerin üçte birini oluşturan binaların dağılımının ritminin (ba) olduğu tespit edilmiştir. Savaştan önceki bina yüksekliklerinin ritmine gelince, yeni önerilerde ikinci en büyük yüzde (2, 2, 2)'dir.

Buna göre, mevcut durumun (modern binalar) tasarımcıların görüşleri üzerinde bir etkisi vardır. Ayrıca sağda tarihi yapının (restoran), solda ise eski yapının (manastır) bulunması yeni tasarımlarda etkili olmuştur. Genelede yüksekliğin dikkate alındığı yer burasıdır.

Cephe Hareketleri

Cephe hareketi olarsak birinci sırada, %24'lik bir yüzdeyle (3a) ögesi, ikinci sırada, %20'lik bir yüzdeyle (2a) ögesi, üçüncü sırada ise %16 'lik bir yüzdeyle (2a+b, b+a) ögesi yer almaktadır.

(2a+b, b+a) ögesinin tekrarı, tasarımcıların savaş öncesinden etkilendiğini gösterir.

(2a, a+2b+2c) ögesi %2'lik değerle en düşük yüzdeye sahiptir.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %33,34'lik bir yüzdeyle (a) ögesi, ikinci sırada, %,22'lik bir yüzdeyle (2a, c+a+b, b+a+c) ögeleri eşit oranda yer almaktadır.

Çıkmalar:

Açık çıkmaların yüzdesi %86,8 kapalı çıkmaların yüzdesi ise %13.2'dir.

Kapalı tip (Ortada) çıkmaların sayısı 4'tür. Bu tip kapalı çıkmalar arasında en sık görüleni olmuştur. Kapalı tip (Sağ) çıkma sayısı 1'dir. Bu da en az görülen çıkma tipidir.

Açık tip (Ortada) çıkma sayısı 19'dir. Açık tip (Sol-Sağ) çıkmalar sayısı ise 26 tane ile sık görülen çıkma tipi olmuştur.

Açık tip (Sol) çıkmalar sayısı 8, açık tip (Sağ) çıkmalar sayısı 7'dir. Açık tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkmalar sayısı 3'tür ve en az görülen çıkma tipidir.

5 numaralı öneride, birinci katta kapalı çıkma, ikinci katta ise balkon (açık çıkma) mevcuttur. Yani bu öneri her iki çıkma türünü de taşımaktadır.

Pencere Gruplanması ve Formu:

Pencere ritmi (aa+aa) %24,6 oranı ile en etkili olanıdır, bu da tasarımcıların mevcut veya savaş öncesi durumdan etkilendiğini göstermektedir. İkinci sırada ise %10,77 ile (a+aa+a) ritim gelmektedir.

Ancak ilginç olan, çoğu ritimler modelinde kısmi ritmin (aaa) tekrarıdır. Bu da tasarımcıların yakınlardaki eski binaların ritimlerinden etkilendiğini göstermektedir (Beit Al Ağa Restaurant).

En sık görülen savaş öncesi pencere grubu ritimleri (aa+aa) ve (aaa+aaa)'dır. Pencereelerde ise %51,3 ile kemerli dikey pencereler ve %41 ile dikey dikdörtgen pencereler en sık görülenler olmuştur. Savaştan önceki duruma kıyasla, dikey dikdörtgen pencereler en sık kullanılmıştır.

Çatı:

Çatı şekli açısından öne çıkan tür %55,88 ile düz çatı olmuştur. Belki de bu değer, mevcut modern binaların çatısının mevcut durumundan veya yakındaki eski binanın (manastırın) çatısından etkilenmiştir.

Aslında, önerilen çatının şekli üzerindeki etki, sağdaki tarihi bina (Beit al- Ağa) ile soldaki eski bina arasında paylaşıldı. Ayrıca önerilerdeki yüksek düz çatı yüzdesinin mantıklı bir açıklaması vardır: o da savaş öncesi durumdur. Önerilerde eğimli kiremit çatı tekrarlanma oranı %35,29'dur.

Yatay bant:

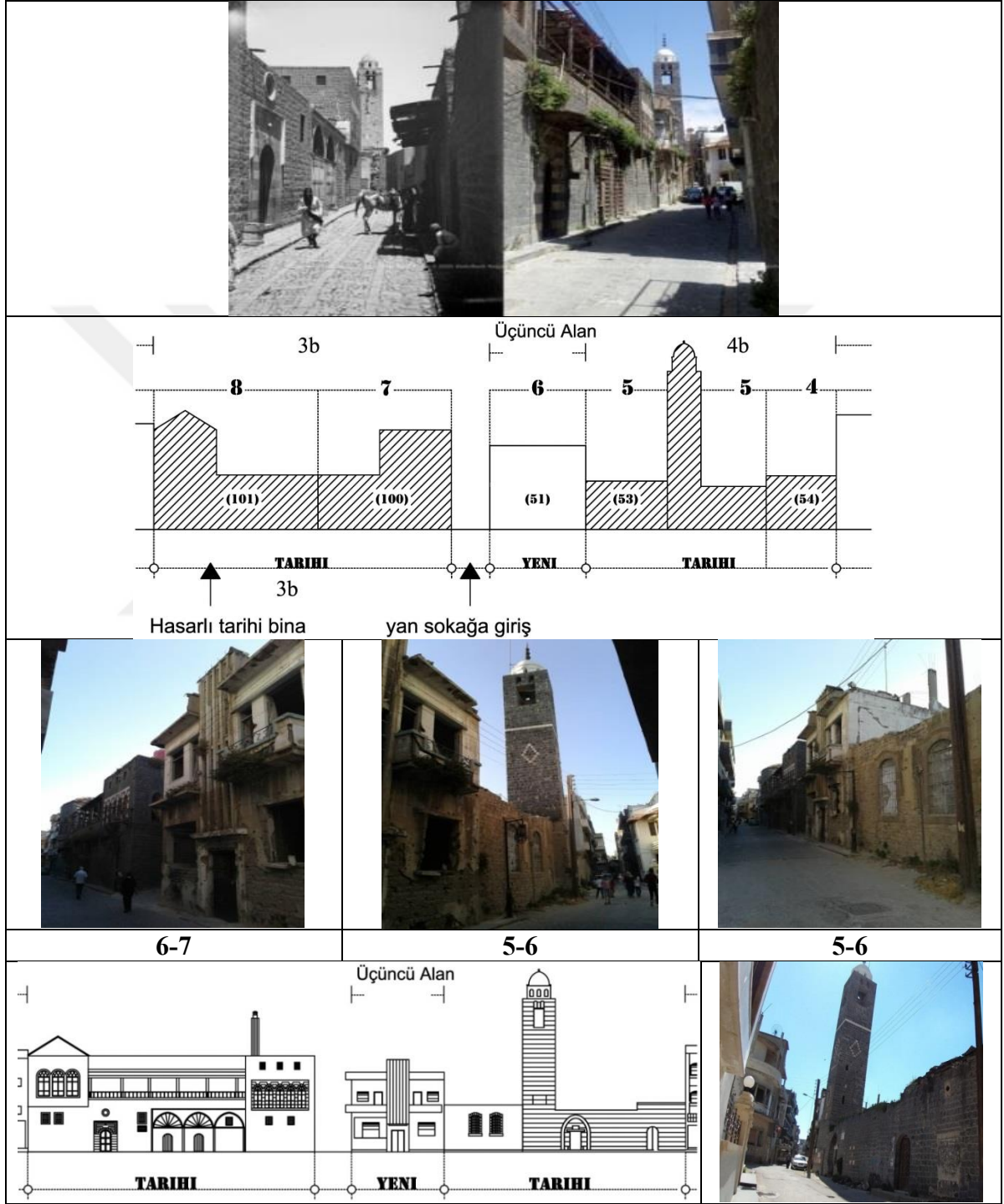
Yatay bantlar, 2, 5, 8, 10, 11 numaralı önerilerde yaklaşık aynı yükseklikte düz bir çizgi olarak kullanılmıştır. 1, 4, 6 ,7, 12, 13 numaralı önerilerde yatay çizgiler savaştan önceki gibi tekrarlanmıştır.

Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 3, 7, 8, 9, 11, 12 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 1, 1-1, 2, 6, 7, 10, 13 numaralı önerilerde olmuştur.

3.1.3. Al -Fadayel Caddesi-Alan (3) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 42. Üçüncü alan- Mevcut durum (Tarihi -Alan3 -Tarihi)

Tablo 43. Üçüncü alan analizi.

Alan (3)		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri (Düşey)		Çıkımlar				Pencere Formu-Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	form	Ritim	Form	
Y.M. 1	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B4	D
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaaaa)		
Y.M. 1-1	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	A1	D
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaaaa)		
Y.M. 2	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B2	D
		K 1		Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaaaa)		
Y.M. 3	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B3	D
		K 1		Çıkma	3a (a+a+a)	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a)		
Y.M. 4	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B7	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Kapalı	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)		
		K 0		-	a	-	-	-	-	(aa+aa)		
Y.M. 5	Y (1)	K 2	a	Çıkma	3a (a+a+a)	Kapalı	Ortada	1	D.	(aa+aa+aa)	B5	D
		K 1		-	-	-	-	-	-	-		
Y.M. 6	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	A2-A11	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		
		K 0		--	a	-	-	-	-	(a+a)		
Y.M. 7	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B7	Ü
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		
		K 0		--	a	-	-	-	-	(a+a)		
Y.M. 8	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B8-A3	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Kapalı	Ortada	1	D.	(a+aa+a)		
		K 0		--	a	--	--	--	--	(aa)		
Y.M. 9	Y (1)	--		--	--	--	--	--	--	--	--	--
Y.M. 10	Y (1)	--		--	--	--	--	--	--	--	--	--
Y.M. 11	Y (1)	K 2	a	Çıkma	a	Kapalı	Ortada	1	D.	(aaaaa)	A9	D
		K 1		--	--	--	--	--	--	--		
Y.M. 12	Y (1)	--		--	--	--	--	--	--	--	--	--
Y.M. 13	Y (1)	K 2	a	Çıkma	2a+b	Kapalı	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)	A2-C4	D
		K 1		--	a	--	--	--	--	(a+a)		

Parsel Kullanımı:

Bu alandaki ortak özellik, tüm yeni tasarımlarda dar cephe nedeniyle sadece bir bina önerilmiş olmasıdır. Ancak 9, 10, 12 numaralı önerilerde caminin solundaki yapı kaldırılarak yerine bahçe yapılmıştır.

Böylece en sık rastlanan ritim %78,57 ile (a)'dır. Önerilen yapıların %78,57'si zemin kattan ve 1. kattan oluşmaktadır. Bu nedenle, belki de tasarımcılar mevcut durumdan etkilendiği için durum savaş öncesine göre çok fazla değişmemiştir.

Bu yapının iki tarihi yapı (sağda cami, solda restoran) arasına sıkışmış olduğunu söylemek daha doğru olur. Bu durum yeni tasarımların özgürlüğünü çok sınırlamıştır.

Cephe Hareketleri:

Cephe hareketi olarsak birinci sırada, %45.45'lik bir yüzdeyle (a+2b) ögesi, ikinci sırada, %36.36'lik bir yüzdeyle (a) ögesi yer almaktadır. (3a) ögesi %18,8 değeriyle en düşük yüzdeye sahiptir.

Bazı tasarımcıların binanın cephesinin küçük olduğunu ve daha fazla harekete gerek olmadığını düşündüğü kanısı ortaya çıkmıştır. Yani tasarımcılar savaştan önceki bina cephesinin hareketlerini tekrarlamak yeterli olduğunu düşünmüşlerdir ya da sebebi binanın sağ tarafındaki komşu caminin cephesine saygı gösterilmesi de olabilir.

Çıkmalar:

Açık çıkmaların yüzdesi %27.27, kapalı çıkmaların yüzdesi ise %72,2'dir.

Kapalı tip (Ortada) çıkmaların sayısı 6, kapalı tip (Sol-Sağ) çıkmaların sayısı 4'tür.

Açık tip (Sol-Sağ) çıkmaların sayısı 6'dır.

Açıkta kalan dikdörtgen çıkmaların (Sol-Sağ) ve dikdörtgen şeklindeki kapalı çıkmaların (Ortada) yaklaşık olarak eşit derecelerde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu, camiye bitişik küçük bir bina durumunda iki çözümün mantığını gösterebilir.

Açık çıkmaların bir kısmı kısmen kapatılarak 4 ve 13 nolu önerilerde binanın iç mekânına dâhil edilmiştir. Öneri 5'te kapalı çıkmaların ikili bir işlevi vardır: birinci kat için bir çıkma ve ikinci kat için bir balkon (binanın çatısı) ...

Pencere Gruplanması ve Formu:

Pencere ritmi (a+a) %37,5 oranı ile en etkili olanıdır. İkinci sırada ise %25 ile (aaaa) ritim gelmektedir. Bu, tasarımcıların sol taraftaki bitişik tarihi binanın ritminden etkilenmesiyle açıklanmaktadır (Beit Ağa Restaurant).

Pencerelerin şekline bakıldığında ise en sık %53.85 oranı ile kemerli dikdörtgen, ardından %38.46 oranı ile dikey dikdörtgen şeklindedir.

Çatı:

Önerilerin çoğu, binanın mevcut durumu (düz çatı) veya soldaki tarihi binanın düz çatısından etkilenmesi sonucu ya da başka nedenlerle %90,9 oranı ile düz çatı ile gelmiştir (Beit Ağa).

Yatay bant:

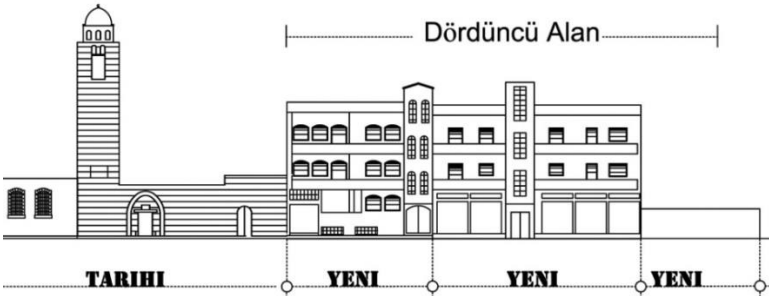
4,6,7,13 numaralı önerilerde yatay çizgiler savaştan önceki gibi tekrarlanmıştır.

Doluluk/Boşluk:

Önerilerin hemen hemen hepsinde cephelerin dolgunluk oranları eşit çıkmıştır. 9, 10 ve 12 numaralı önerilerde bu alanda inşaat yoktur.

3.1.4. Al -Fadayel Caddesi-Alan (4) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 44. Dördüncü alan- Mevcut durum (Tarihi -Alan4 -Yeni)

4b Dördüncü Alan					
5	5	4	3	2	1
(53)	(54)	(55)	(57)	(58,59)	
TARİHİ		YENİ		YENİ	
					
(3) Aşağıdan yukarıya doğru		(2) Aşağıdan yukarıya doğru			
					
(2-3) yukarıdan aşağıya		(2-3) Aşağıdan yukarıya doğru			
Dördüncü Alan 					

Tablo 45. Dördüncü alan analizi.

Alan 4		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkmalar				Pencere Formu-Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Üst form	Ritim	Form	
Y.M. 1	Y (1)	K 2	b	--	--	--	--	--	--	--	B1	Ü
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+a)	B1	
	Y (2)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B1	Ü
		K 1		Çıkma	3a (a+a+a)	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+aa)	--	
	Y (3)	K 2	C	--	--	--	--	--	--	--	--	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	--	--	
Y.M. 1-1	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	A1	D
		K 1		Çıkma	a+b	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+aaa)	A1	
	Y (2)	K 2	b	--	--	--	--	--	--	--	A1	D
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+a)	A1	
	Y (3)	K 2	b	--	--	--	--	--	--	--	A1	D
		K 1		Çıkma	2a (a+a)	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+a)	--	
	Y (4)	K 2	C	--	--	--	--	--	--	--	--	--
		K 1		--	--	--	--	--	--	--	--	
Y.M. 2	Y (1)	K 1	a	Çıkma	a+b	Açık	Sağ	1	D.	(aaa+a)	B2	Ü
		K 0		--	a+b	--	--	--	--	(a)	F1	
	Y (2)	K 1	C	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(a)	B2	Ü
		K 0		--	--	--	--	--	--	--	B2	
	Y (3)	K 1	a	Çıkma	b+a	Açık	Sol	1	D.	(a+aaa)	B2	Ü
		K 0		--	b+a	--	--	--	--	(a)	B2	
	Y (4)	K 1	b	--	--	--	--	--	--	(aaa)	B2	Ü
		K 0		--	--	--	--	--	--	--	B2	
Y.M. 3	Y (1)	K 1	a	Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aaaa+aa+aaaa)	B4	D
		K 0		--	a+2b	--	--	--	--	(aa+aa)	B4	
	Y (2)	K 1	b	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa+aa)	B4	D
		K 0		--	3a	-	-	-	-	(aa+aa+aa)	B4	
Y.M. 4	Y (1)	K 2	b	Çıkma	5a	Kapalı	Sol- Ortada	2	D.	(aaaa)	A11-B7	D
		Açık		Ortada- Sağ	2	(aaaa)						
		K 1		Çıkma	5a	Kapalı	Sol- Ortada	2	D.	(aaaa)		
				Açık		Ortada- Sağ	2	(aa)				
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	5a+b	Kapalı	Sol- Ortada	2	D.	(aa+aaa)	A11-B7	D
		Açık		Ortada- Sağ	2	(aa+aaa)						
		K 1		Çıkma	5a+b	Kapalı	Sol- Ortada	2	D.	(aa+aaa)		
				Açık		Ortada- Sağ	2	(aaa)				
	Y (3)	K 2	C	Çıkma	3a	Kapalı	Sol- Ortada	2	D.	(aaa)	A11-B7	D
		Açık		Ortada- Sağ	2	(aaa)						
		K 1		Çıkma	3a	Kapalı	Sol- Ortada	2	D.	(aaa)		
				Açık		Ortada- Sağ	2	(aaa)				
Y.M. 5	Y (1)	K 1	a	Çıkma	a+2b	Kapalı	Ortada	1	D.	(a+aa+aa+a)	B5	D
		Açık		Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa+aa)	B5				
	Y (2)	K 1	b	---	a	--	--	--	--	--	B5	D
		K 0		--	--	--	--	--	--	B5		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+aa)	B5	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+a)	B5	
	Y (4)	K 1	C	---	a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)	B5	D
		K 0		--	--	--	--	--	--	B5		
Y.M. 6	Y (1)	K 2	b	Çıkma	a+b+2c	Açık	sol	1	D.	(aa+aa)	B7	D
		K 1		Çıkma	a+b+2c	Açık	sol	1	D.	(aa+aa)		
		K 0		--	a+b	--	--	--	--	(aa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	2a+b+2c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	A2-A11	D
		K 1		Çıkma	2a+b+2c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)		
		K 0		--	a+b	--	--	--	--	(aa)		

Tablo 45'in devamı

	Parsel Kullanımı Cephe Uzunluk Ölçeği			Cephe Hareketleri		Çıkmalar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Üzere form	Ritim	Form	
Y.M. 7	Y (1)	K 2	b	Çıkma	a +b	Açık	sol	1	D.	(aa+aa)	B7	Ü
		K 1		Çıkma	a +b	Açık	sol	1	D.	(aa+aa)		
		K 0		--	a +b	--	--	--	(aa)			
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	b+c+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	A2- A11	Ü
		K 1		Çıkma	b+c+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 1	C	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D	(a)	A2	Ü
K 0		--		--	--	--	--	--				
Y.M. 8	Y (1)	K 2	b	Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	B6	T
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (2)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aaaaaaaa)	B6	D
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aaaaaaaa)		
	Y (3)	K 1	C	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(aa)	B6	T
		K 0		--	--	--	--	--	--			
Y.M. 9	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	--	Ü
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
	Y (2)	K2	a	D. Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaa)	B5	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	--		
	Y (3)	K 2	a	D.Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaa)	B5	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	--		
Y.M. 10	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B8	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ Ortada	3	D.	(a+a+a)		
	Y (2)	K 2	b	D. Bant	3a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)	A9	D
		K 1		D. Bant	3a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)		
	Y (3)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B8	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ Ortada	3	D.	(a+a+a)		
Y.M. 11	Y (1)	K 2	a	D.Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaaa)	A9	D
		K 1		D.Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaaa)		
	Y (2)	K 2	b	D. Bant	2a+b	--	--	--	--	(aaaaa)	A9	D
		K 1		D. Bant	2a+b	--	--	--	--	(aaaaa)		
	Y (3)	K 2	a	D. Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaaa)	A9	D
		K 1		D. Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaaa)		
Y.M. 12	Y (1)	K 2	b	Çıkma	a+b	Açık	sol	1	D.	(aa)	F4- B7	D
		K 1		Çıkma	a+b	Açık	sol	1	D.	(aa)		
		K 0		--	a+b	--	--	--	--	(aa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	b+c+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	F4- B7	D
K 1		Çıkma		b+c+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)			
Y.M. 13	Y (1)	K 2	b	Çıkma	a+b	Açık	sol	1	D.	(a)	C4- B7	D
		K 1		Çıkma	a+b	Açık	sol	1	D.	(a)		
		K 0		--	a+b	--	--	--	--	(aa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	b+c+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)	C4	D
		K 1		Çıkma	b+c+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		

Parsel Kullanımı:

Bu alandaki ortak özellik, önerilerin çoğunda (1, 4, 6, 7, 8, 12, 13) değişiklik yapılmadan bina sınırlarının savaş öncesi olduğu gibi benimsenmiş olmasıdır, ancak farklı önerilerde olmuştur. (2, 4, 5, 9, 10, 11). Bu fark, tasarımcıların aynı alanı yeni boyutlarla üç bölüme yeniden ayırmalarından kaynaklanmaktadır. 9 nolu öneride ise alan yeniden üç eşit parçaya bölünmüş ve sokak köşesine küçük bir bahçe eklenmiştir.

Ritim (bac), savaş öncesi dönemdeki binaların ritmi ile aynı olan %28,6 ile en yüksek tekrar oranını, ardından %21,4 tekrar oranı ile ritim (ba) almıştır. Yükseklik, önerilerde (1, 1-1, 2, 3) tek kat olarak belirtilmiştir. Ritim sıralaması: (1, 1), (1, 1, 1, 1), (1, 1, 1, z), (1, 1, z) şeklindedir.

Sağdan camiye bitişik yapının yüksekliği de önerilerde (5, 9) iki kattan bir kata düşürülmüştür.

Ritimlerin sırası (z, 1, 1), (1, 1, 2, 1) haline gelmiştir. Böylece kat sayısı için en sık %28,6 değeri ile (2, 2) ritmidir (savaş öncesi aynı ritim). Ardından gelen ise %14,3 ile ritim (2, 2, 2) olmuştur.

Cephe Hareketleri

Çıkmalar;

Cephe hareketi olarsak birinci sırada, %19.51'lik bir yüzdeyle (3a) ögesi, ikinci sırada, %14.63'lük bir yüzdeyle (a+b) ile (b+c+a) öğeleri, üçüncü sırada ise %7.3'lük bir yüzdeyle (a), (2a) ve (a+2b) öğeleri yer almaktadır.

(a+c+b) ögesinin tekrarı, tasarımcıların savaş öncesi durumdan etkilendiğini göstermektedir.

(a+c+b, 3a+3b, 3a+b) ögesi ise %1,25 değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %60'lık bir yüzdeyle (a) ögesi, ikinci sırada, %20'lik bir yüzdeyle (2a+b) ve (3a) öğeleri eşit oranda yer almaktadır.

Çıkmalar:

Açık çıkmaların yüzdesi %83.7, kapalı çıkmaların yüzdesi ise %16.3'tür.

Kapalı tip (Ortada) çıkmaların sayısı 2'dir. Kapalı tip (Sol-Ortada) çıkmalar sayısı 12'dir.

Açık tip (Ortada) çıkma sayısı 9'dur. Açık tip (Sol-Sağ) çıkmalar sayısı ise 20 tane ile sık görülen çıkma tipi olmuştur.

Açık tip (Sol) çıkma sayısı 9, açık tip (Sağ) çıkma sayısı 5, Açık tip (Ortada-Sağ) çıkma sayısı 12 ve Açık tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkma sayısı 6'dır.

Pencere Gruplanması ve Formu:

Pencere ritmi (aa+aa) %20 oranı ile en etkili olanken, kısmi ritimlerde (aaaa) ve (aaa) en sık görülen ritimlerden biri olduğu bulunmuştur. Bu da tasarımcıların restoran gibi cadde üzerinde yer alan tarihi yapıların pencerelerinin ritminden etkilendiğini

göstermektedir. Pencereilerin türlerine bakıldığında ise en sık %56,5 oranı ile kemerli (B) dikdörtgen, ardından %30,43 oranı ile dikey dikdörtgen (A) şeklindedir.

Çatı:

Belki de mevcut durumdan etkilenerek, çatı önerilerinin çoğu % 62,5 oranında düz çatı, ardından %32,5 oranında eğimli kiremit çatı ile karşımıza çıkmaktadır.

Yatay bant:

Yatay bantlar, 1, 1-1, 2, 4, 5, 8, 10 numaralı önerilerde yaklaşık aynı yükseklikte düz bir çizgi olarak kullanılmıştır. 6 ,7, 12, 13 numaralı önerilerde yatay çizgiler savaştan önceki gibi tekrarlanmıştır.

Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 3, 4, 10, 11, 12 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 1, 1-1, 6, 7, 8, 13 numaralı önerilerde olmuştur.

3.1.5.A1 -Fadayel Caddesi ile İlgili Genel Değerlendirme

Kentsel yenilemenin işlev odaklı hedefleri, sıklıkla halkın değerli ölçeklerin, anıtların ve detayların restore edilmesi arzusuyla rekabet eder. Bu, savaş sonrası toparlanma ihtiyaçlarına verilen başarılı kısa vadeli yanıtların, her zaman başarılı uzun vadeli kalkınma stratejilerine dönüşmediği anlamına gelir. Önceki bölümde her alanın ayrıntılı bir analizi yapılmıştır. Aşağıda, uzmanların önerilerine göre tüm alanların sonuçlarının tablolarla göre savaş öncesi durumla genel bir karşılaştırması yer almaktadır.

Bu karşılaştırma savaş öncesi durumun yeni öneriler üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Yeni tasarımlarda hasar derecesi ne kadar dikkate alındığı, tarihsel karakter gibi başka faktörlerin ne derecede ele alındığı tablolar aracılığıyla anlaşılmaya çalışılmıştır.

Şekil 151. Al-Fadayel Caddesi -Parsel Kullanımı

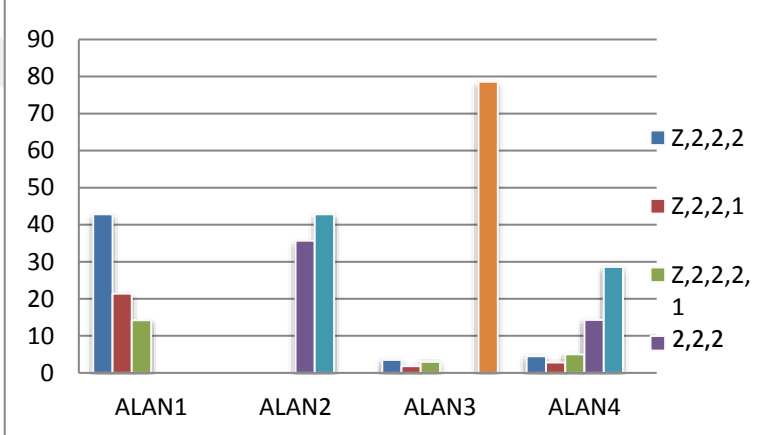
Şekil 152. Al-Fadayel Caddesi -Parsel Kullanımı

Tablo 46. Al-Fadayel Caddesi- Cephe Ritmine göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

	Alan (1)	Alan (2)	Alan(3)	Alan(4)	Grafikler ve Analiz
Y.M. 1	(adbc)	(abb)	(a)	(bac)	
Y.M. 1-1	(adbc)	(abb)	(a)	(abbc)	
Y.M. 2	(adbc)	(ba)	(a)	(acab)	
Y.M. 3	(adbc)	(abb)	(a)	(ab)	
Y.M. 4	(adbc)	(ba)	(a)	(bac)	
Y.M. 5	(adbc)	(aba)	(a)	(abbc)	
Y.M. 6	(adbc)	(ba)	(a)	(ba)	
Y.M. 7	(adbc)	(ba)	(a)	(bac)	
Y.M. 8	(acddb)	(aba)	(a)	(bac)	
Y.M. 9	(aaaa)	(aa)	(-)	(aaa)	
Y.M. 10	(acddb)	(aba)	(-)	(aba)	
Y.M. 11	(acddb)	(aa)	(a)	(aba)	
Y.M. 12	(cab)	(ba)	(-)	(ba)	
Y.M. 13	(adbc)	(aa)	(a)	(ba)	
	(adbc) (9) (acddb)(3) (baaa) (1) (cab) (1) (adbc) (1) (adbc) %28.6	(abb) (3) (aba) (3) (ba) (5) (aa) (3) (ba) %35.7	(a) (11) %78.57	(bac) (4) (ba) (3) (aba) (2) (abbc)(2) (acab)(1) (ab) (1) (aaa) (1) (bac) %28.6	Birinci alan: Ritim (adbc) % 64.3 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (acddb) ritmi % 21.4 ile ikinci sırada yer almaktadır. İkinci alan: Ritim (ba) % 35.7 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (acddb) ritmi % 21.4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü alan: Ritim (a) en yüksek yüzdeyi % 78, 57 ile almıştır. Dördüncü alan: Ritim (bac) % 28.6 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (ba) ritmi % 21.4 ile ikinci sırada yer almaktadır.
Savaştan önce					
	(adbc)	(ba)	(a)	(bac)	

(Yeni...Alan1...Eski), (Eski...Alan2...Tarihi), (Tarihi...Alan3...Tarihi), (Tarihi...Alan4...Yeni)

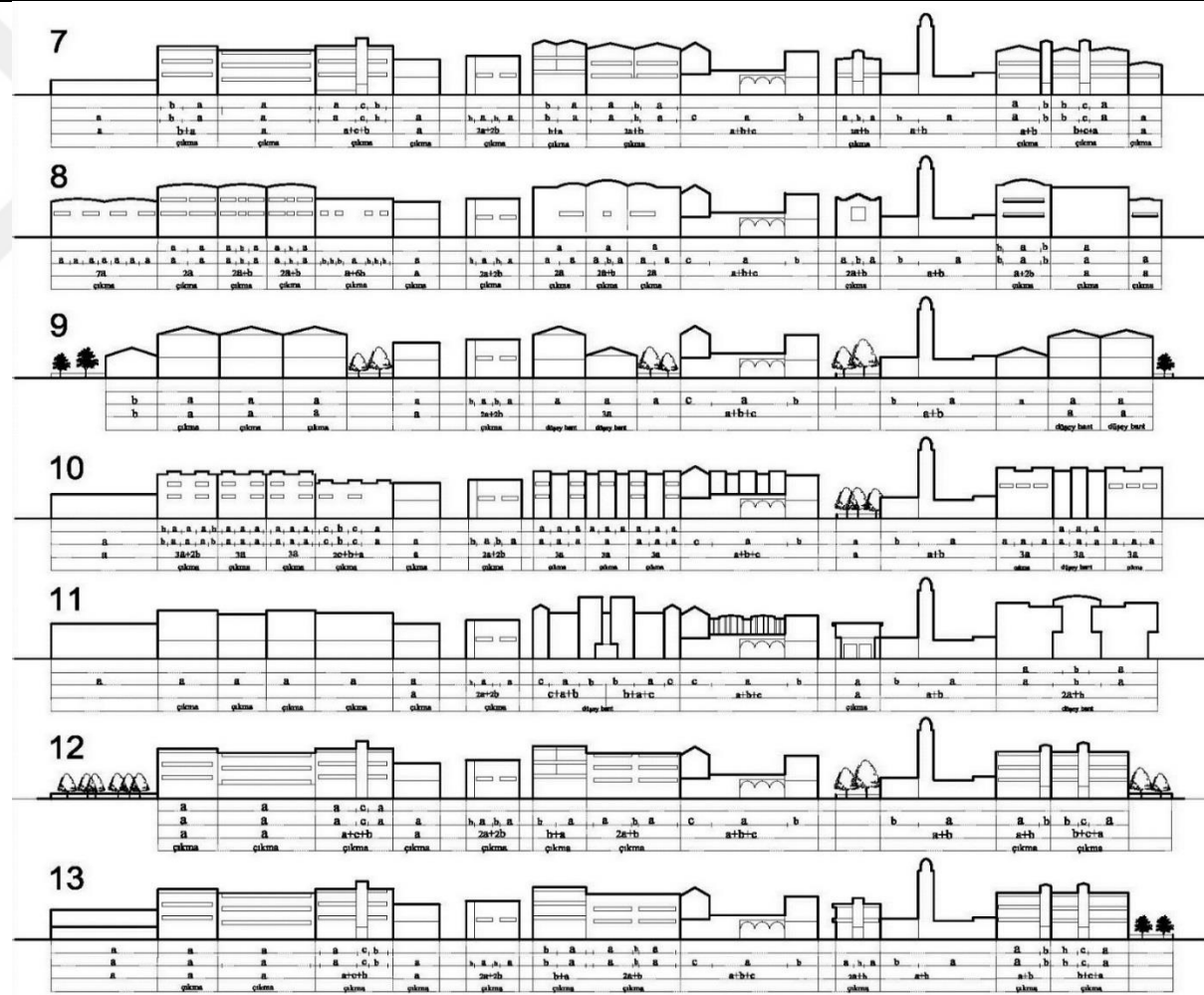
Tablo 47. A1 –Fadayel Caddesi-Katlara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

	Alan(1)	Alan(2)	Alan(3)	Alan(4)	Grafikler ve Analiz
Y.M. 1	(z,2,2,1)	(2,2,2)	(1)	(1,1,z)	
Y.M. 1-1	(z,2,2,1)	(2,2,2)	(1)	(1,1,1,z)	
Y.M. 2	(z,2,2,1)	(2,2)	(1)	(1,1,1,1)	
Y.M. 3	(z,2,2,2)	(2,2,2)	(1)	(1,1)	
Y.M. 4	(z,2,2,2)	(2,2)	(1)	(2,2,2)	
Y.M. 5	(z,2,1-2,2-1)	(2,1,2)	(1)	(1,1,2,1)	
Y.M. 6	(z,2,2,2)	(2,2)	(1)	(2,2)	
Y.M. 7	(z,2,2,2)	(2,2)	(1)	(2,2,z)	
Y.M. 8	(z,2,2,2,1)	(2,2,2)	(1)	(2,2,1)	
Y.M. 9	(z,1,1,1)	(2,1)	(--)	(z,1,1)	
Y.M. 10	(z,2,2,2,1)	(2,2,2)	(--)	(1,2,1)	
Y.M. 11	(z,2,2,2,2)	(2-3,3-2)	(1)	(2,2,2)	
Y.M. 12	(z,2,2,2)	(2,2)	(--)	(2,2)	
Y.M. 13	(z,2,2,2)	(2,2)	(1)	(2,2)	
	(z,2,2,2) (6) (z,1,1,1) (1) (z,2,2,1) (3) (z,2,1-2,2-1) (1) (z,2,2,2,1) (2) (z,2,2,2,2) (1) (z,2,2,2) %42,8	(2,2,2) (5) (2,2) (6) (2,1,2) (1) (2-3,3-2) (1) (2,1) (1) (2,2) %42,8	(1) (11) %78,57	(2,2,2) (2) (2,2) (4) (1,2,1) (1) (2,2,1) (1) (z,1,1) (1) (1,1,z) (1) (2,2,z) (1) (1,1,1,z) (1) (1,1,1,1) (1) (2,2) % 28,6	Birinci alan: Ritim (z,2,2,2) %42,8 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (z,2,2,1) ritimi %21,4 ile ikinci sırada yer almaktadır. İkinci alan: Ritim (2.2) %42,3 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, ritim (2,2,2) %35,7 ile ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü alan: Ritim (1) en yüksek yüzdeyi %78,57 ile almıştır. Dördüncü alan: Ritim (2.2) %28,6 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, model (2,2,2) %14,3 ile ikinci sırada yer almaktadır.
Savaştan önce					
	(z,2,2,2)	(2,2,2)	(1)	(2,2)	

(Yeni...Alan1...Eski), (Eski...Alan2...Tarihi), (Tarihi...Alan3...Tarihi), (Tarihi...Alan4...Yeni)

Şekil 153. Al –Fadayel Caddesi- Cephe Hareketleri (Çıkma- D. Bant)

Şekil 154. Al –Fadayel Caddesi- Cephe Hareketleri (Çıkma- D. Bant)

Tablo 48. A1 –Fadayel Caddesi- Cephe Hareketlerine göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Grafikler ve Analiz
Çıkma (80) a (20) % 25 2a (4) % 5 3a (12) % 15 7a (1) % 1.25 a+b (2) % 2.5 b+a (4) % 5 a+2b (4) % 5 4a+3b (1) % 1.25 4a+b (2) % 2.5 2a+b (9) %11.25 3a+4b (1) %1.25 3a+2b (4) % 5 a+c+b (10) %12.5 3a+3b (1) %1.25 3a+b (1) %1.25 2c+b+a (1) %1.25 a+6b (1) %1.25 4a+b+2c (2) % 2.5 D. Bant (2) 2a+b (1) % 50 4a (1) % 50 Yok (4) a (3) % 75 a+c+b (1) % 25	Çıkma (50) a (1) % 2 2a (10) % 20 3a (12) % 24 2a+b (8) % 16 a+2b+2c (1) % 2 b+a (8) % 16 2a+3b (2) % 4 2a+2b+c (2) % 4 6a+3b (2) % 4 a+2b (4) % 4 D. Bant (9) a (3) % 33.34 2a (2) % 22.22 c+a+b (2) % 22.22 b+a+c (2) % 22.22 Yok (8) a (8) %100	Çıkma (11) a (4) % 36.36 3a (2) % 18.18 a+2b (5)% 45.45 D. Bant (0) Yok (4) a (4) %100	Çıkma (41) a (3) % 7.3 2a (3) % 7.3 3a (8) % 19.51 5a (2) % 4.9 5a+b (2) % 4.9 a+2b (3) % 7.3 a+b+2c (2) % 4.9 2a+b+2c (2)%4.9 a+b (6) %14.63 b+c+a (6)%14.63 D. Bant (10) a (6) % 60 3a (2) % 20 2a+b (2) % 20 Yok (12) a (4) % 33.3 3a (1) % 8.33 b+a (1) % 8.33 a+b (5) % 41.66 a+2b (1) % 8.33	Birinci alan: Ritim hareketi (a) %25 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (3a) ritimi hareketi %15 ile ikinci sırada yer almaktadır. İkinci alan: Ritim hareketi (3a) %24 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (2a) ritimi hareketi %20 ile ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü alan: Ritim hareketi (a+2b) % 45.45 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (a) ritmi %36.36 ile ikinci sırada yer almaktadır. Dördüncü alan: Ritim hareketi (3a) %19.51 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (b+c+a) (a+b) ritimi hareketi %14.63 ile ikinci sırada yer almaktadır.
Savaştan önce				
a+c+b,b+c+a,b+a	(2a+b),(b+a)	(a+2b)	(a+b) (b+c+a)	

Tablo 49. A1 –Fadayer Caddesi- Çıkmalara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Grafikler ve Analiz															
Türü göre: (82) Kapalı: (19) %23.2 Konuma göre: Sol (3) Sol- Sağ (3) Ortada (12) Sol-Ortada-Sağ (1) Sayısına göre: Sol (5) Sol- Sağ (6) Ortada (12) Sol-Ortada-Sağ (3)	Türü göre: 53 Kapalı: (7) %13.2 Konuma göre: Sol (2) Sağ (1) Sol- Sağ (-) Ortada (4) Sol-Ortada-Sağ (-) Sayısına göre: Sol (2) Sağ (1) Sol- Sağ (-) Ortada (4) Sol-Ortada-Sağ (-)	Türü göre: 11 Kapalı: (8) %72.2 Konuma göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Sağ (2) Ortada (6) Sol-Ortada-Sağ (-) Sayısına göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Sağ (2*2) Ortada (6) Sol-Ortada-Sağ (-)	Türü göre: 49 Kapalı (8) %16.3 Konum göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Ortada (6) Ortada (2) Sol-Ortada-Sağ (-) Sayısı gore: Sol (-) Sağ (-) Sol- Ortada (12) Ortada (2) Sol-Ortada-Sağ (-)	<table><thead><tr><th>Alan</th><th>Kapalı (%)</th><th>Açık (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>ALAN1</td><td>23.2</td><td>76.8</td></tr><tr><td>ALAN2</td><td>13.2</td><td>86.8</td></tr><tr><td>ALAN3</td><td>72.2</td><td>27.8</td></tr><tr><td>ALAN4</td><td>16.3</td><td>83.7</td></tr></tbody></table>	Alan	Kapalı (%)	Açık (%)	ALAN1	23.2	76.8	ALAN2	13.2	86.8	ALAN3	72.2	27.8	ALAN4	16.3	83.7
Alan	Kapalı (%)	Açık (%)																	
ALAN1	23.2	76.8																	
ALAN2	13.2	86.8																	
ALAN3	72.2	27.8																	
ALAN4	16.3	83.7																	
Açık: (63) 76.82% Sol-Sağ (28) Ortada (15) Sol-Ortada-Sağ (12) Sayısı gore: Sol-Sağ (56) Ortada (16) Sol-Ortada-Sağ (42)	Açık: (46) 86.8 % Sol (8) Sağ (7) Sol- Sağ (13) Ortada (19) Sol-Ortada-Sağ (1) Sayısı gore: Sol (8) Sağ (7) Sol- Sağ (26) Ortada (19) Sol-Ortada-Sağ (3)	Açık (3) 27.27% Sol (-) Sağ (-) Sol- Sağ (3) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-) Sayısı gore: Sol (-) Sağ (-) Sol- Sağ (3*2) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)	Açık (41) 83.7% Sol (9) Sağ (5) Sol- Sağ (10) Ortada (9) Sol-Ortada-Sağ (2) Ortada-Sağ (6) Sayısı gore: Sol (9) Sağ (5) Sol- Sağ (20) Ortada (9) Sol-Ortada-Sağ (6) Ortada-Sağ (12)	Birinci alan: açık çıkmlar %76,82 ile en yüksek orana sahip olurken, kapalı çıkmlar %23,2 ile en düşük orana sahip olmuştur. İkinci alan: açık çıkmlar %86.8 ile en yüksek orana sahip olurken, kapalı çıkmlar %13.2 ile en düşük orana sahip olmuştur. Üçüncü alan: kapalı çıkmlar %72.2 ile en yüksek orana sahip olurken, açık çıkmlar %27.27 ile en düşük orana sahip olmuştur. Dördüncü alan: açık çıkmlar %83.7 ile en yüksek orana sahip olurken, kapalı çıkmlar %16.3 ile orana sahip olmuştur.															
Savaştan önce																			
Açık (Sol- Sağ, Ortada)	Açık (Sol- Sağ) (Ortada)	Açık (Sol- Sağ)	Açık (Ortada)																

(Yeni...Alan1...Eski), (Eski...Alan2...Tarihi), (Tarihi...Alan3...Tarihi), (Tarihi...Alan4...Yeni)

Şekil 155. A1 –Fadayel Caddesi- Pencere Gruplanması

Şekil 156. A1 –Fadaye Caddesi- Pencere Gruplanması

Tablo 50. Al –Fadayel Caddesi- Pencere Gruplanmasına göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Grafikler ve Analiz
Toplam Sayı: 94 (a) (11) % 11.7 (aa) (2) % 2.13 (aaa) (4) % 4.25 (aaaa) (1) % 1.1 (aa+a) (11) % 11.7 (a+a) (12) % 12.77 (aa+aa) (18) % 19.2 (a+a+a) (3) % 3.2 (a+a+a+a) (1) % 1.1 (a+a+aa) (2) % 2.13 (a+aa+a) (1) % 1.1 (aa+aa+aa) (4) % 4.25 (aaa+a+aaa) (3) % 3.2 (a+aa+aa+a) (1) % 1.1 (aa+aa+a+a) (6) % 6.38 (aa+a+aa) (2) % 2.13 (aaa+aaa) (2) % 2.13 (a+aaaa+a) (1) % 1.1 (aa+aaaa+a) (1) % 1.1 (aa+aa+aa+aa) (2) % 2.13 (aaaa+aa+aaaa) (1) % 1.1 (aa+a+a+a+aa) (1) % 1.1 (a+aa+a+aaaa) (1) % 1.1 (aaaa+a+a+aaaa)(2) % 2.13 (aa+aa+aa+aa+aa+aa) (1) % 1.1	Toplam Sayı: 65 (aa) (1) % 1.5 (aaa) (1) % 1.5 (aaaa) (1) % 1.5 (a+a) (3) % 4.6 (aa+aa) (16) % 24.6 (aaa+a) (4) % 6.2 (a+aaa) (4) % 6.2 (aaaaa) (1) % 1.5 (aaa+aaa) (3) % 4.6 (aa+a+aa) (2) % 3 (a+aaa+a) (2) % 3 (a+aa+a) (7) % 10.77 (aa+a) (5) % 7.7 (a+aa) (1) % 1.5 (aaaaaa) (1) % 1.5 (aa+a+a+aa) (2) % 3 (a+aa+aa+a) (2) % 3 (aaa+aa) (1) % 1.5 (aa+aa+a) (1) % 1.5 (aa+aa+aa+aa) (1) % 1.5 (a+aa+a+a+a+a)(2) % 3 (aaa+aaa+aaa) (1) % 1.5 (aa+aa+aa) (3) % 4.6	Toplam Sayı: 16 (aa) (1) % 6.25 (a+a) (6) % 37.5 (aaaaa) (4) % 25 (aa+aa) (2) % 12.5 (a+aa+a)(2) % 12.5 (aa+aa+aa) (1) % 6.25	Toplam Sayı: 65 (a) (6) % 9.2 (aa) (8) % 12.3 (aaa) (3) % 4.6 (aaaa) (2) % 3.1 (a+a) (2) % 3.1 (aaa+a) (4) % 6.2 (aa+a+aa) (2) % 3.1 (aa+aa) (13) % 20 (aaa+aaa) (1) % 1.5 (a+aaa) (1) % 1.5 (aa+aa+aa) (6) % 9.2 (aa+aaa) (2) % 3.1 (a+aa+a) (1) % 1.5 (a+a+a) (2) % 3.1 (aaaaaa) (2) % 3.1 (aaaaaaa) (4) % 6.2 (aaaaa) (2) % 3.1 (aaaa+aa+aaaa) (1) % 1.5 (a+aa+aa+a) (1) % 1.5	Birinci alan: Model (aa+aa) %19,2 ile en yüksek yüzdeyi alırken, (a+a) modeli %12,77 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır. İkinci alan: Model (aa+aa) %24,6 ile en yüksek yüzdeyi alırken, model (a+aa+a) %10,77 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır. Üçüncü alan: (a+a) modeli %37,5 ile en yüksek yüzdeyi alırken, iki model (aa+aa) (a+aa+a) %12,5 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır. Dördüncü alan: Model (aa+aa) %20 ile en yüksek yüzdeyi alırken, model (aa) % 12.3 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır.
Savaştan önce				
(aa+aa), (aa+a)	(aa+aa), (aa+aa+aa)	(a+a)	(aa+aa)	

Tablo 51. Al –Fadaye Caddesi- Pencere Formuna göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Grafikler ve Analiz
62	39	13	46	
B (25) % 40.32	B (20) %51.3	B (7) % 53.85	B (26) %56.5	
B1 (3) % 12	B1 (3) % 15	B2 (1) % 14.28	B1 (2) % 7.7	
B2 (4) % 16	B2 (2) % 10	B3 (1) % 14.28	B2 (3) % 11.5	
B3 (3) % 12	B3 (3) % 15	B4 (1) % 14.28	B4 (2) % 7.7	
B4 (4) % 16	B5 (3) % 15	B5 (1) % 14.28	B6 (3) % 11.5	
B5 (3) % 12	B5 (1) % 5	B7 (2) % 28.57	B7 (8) % 30.8	
B6 (5) % 20	B6 (3) % 15	B8 (1) % 14.28	B5 (6) % 23	
B7 (3) % 12	B7 (5) % 25		B8 (2) % 7.7	
A (34) % 54.84	A (16) %41	A (5) %38.46	A (14) %30.43	Birinci alan: Bu alanın bitişiğinde sağ tarafta zemin + birinci kattan oluşan eski bir yapı bulunmaktadır. Birinci kat sokağa kapalı bir cepheye sahip olup, A tipi dikey dikdörtgen dört pencereden oluşmaktadır. Yeni tasarımlarda en yüksek oran %54,84 ile A model pencerelerde, ardından %40,32 ile B Tipi pencerelerde olmuştur. Bu iki nedenden kaynaklanmaktadır: İlk neden, sağ taraftaki eski binanın pencerelerinden etkilenme, ikinci neden, pencerelerin baskın biçiminin (A) olduğu savaş öncesi durumdur. İkinci alan: İki bina arasında yer alır, Birincisi: sağ taraftaki tarihi restoran, ikincisi sol taraftaki eski manastır, bu iki binanın (B) tipi pencereleri vardır. Yeni önerilerde Model (B) pencereleri en yüksek yüzdeyi (%51,3) almıştır. Üçüncü alan: İki tarihi bina arasında yer almaktadır, Birincisi sağ taraftaki cami, ikincisi sol taraftaki restoran ve her iki binanın da pencereleri model (B)'dir. Bu model en yüksek yüzdeyi almıştır (%53.85). Dördüncü alan: Bu alan soldan pencereleri (B) modeli olan tarihi bir yapı olan Al-Fadael Camii ile bitişiktir. Böylece bu model %56,5 ile en yüksek yüzdeyi almıştır. Tasarımcıların önerilerinde mevcut durumdan etkilenmiş olmaları mümkündür (iki modelin kullanımı açısından bir orantı yakınlığı vardır (B-A)
A1 (3) % 8.8	A1 (3) % 18.75	A1 (1) % 20	A1 (3) % 21.4	
A2 (7) % 20.59	A2 (5) % 31.25	A2 (2) % 40	A2 (2) % 14.28	
A5 (3) % 8.8	A7 (2) % 12.5	A3 (1) % 20	A9 (4) % 28.6	
A7 (3) % 8.8	A9 (5) % 31.25	A9 (1) % 20	A11 (5) % 35.7	
A9 (12) % 5.29	A11 (1) % 6.25	A11 (1) % 20		
A11 (6) % 7.65				
F (3) % 4.84	F1 (1) % 2.6		F (3) % 6.5	
F1 (1) % 25			F1 (1) % 33.3	
F3 (3) % 75			F4 (2) % 66.6	
	C4 (2) % 5.1	C4 (1) % 7.7	C4 (2) % 4.3	
Savaştan önce				
A	A	A	A	

(Yeni - Alan1 - Eski), (Eski -Alan2- Tarihi), (Tarihi...Alan3...Tarihi), (Tarihi –Alan4-Yeni)

Tablo 52. Al-Fadayel Caddesi-Çatılara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Grafikler ve Analiz																					
59	34	11	40	<table border="1"><thead><tr><th>Alan</th><th>Düz (%)</th><th>UCEGEN (%)</th><th>TONUZ (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>ALAN1</td><td>75</td><td>30</td><td>5</td></tr><tr><td>ALAN2</td><td>60</td><td>40</td><td>10</td></tr><tr><td>ALAN3</td><td>95</td><td>15</td><td>5</td></tr><tr><td>ALAN4</td><td>65</td><td>35</td><td>10</td></tr></tbody></table>		Alan	Düz (%)	UCEGEN (%)	TONUZ (%)	ALAN1	75	30	5	ALAN2	60	40	10	ALAN3	95	15	5	ALAN4	65	35	10
Alan	Düz (%)	UCEGEN (%)	TONUZ (%)																						
ALAN1	75	30	5																						
ALAN2	60	40	10																						
ALAN3	95	15	5																						
ALAN4	65	35	10																						
Ü (16) % 27.11	Ü (12) % 35.29	Ü (1) % 9.9	Ü (13) % 32.5																						
D (40) % 67.80	D (19) % 55.88	D (10) % 90.9	D (25) % 62.5																						
T (2) % 3.39	T (3) % 8.82		T (2) %5	Birinci alanda, eski/geleneksel bir yapıya bitişik modern yapılar vardır, bu yapı düz çatılıdır. İkinci alanda, düz çatılı eski bir bina (manastır) ile eğimli kiremit çatılı tarihi bir bina (Ağa lokantası) arasında yer alan iki modern bina vardır. Yeni önerilerde, Düz çatı ile eğimli çatı arasındaki oranlar yeni tekliflerde benzerlikler göstermiştir. Üçüncü alanda, düz çatılı iki tarihi yapı arasında yer alan modern bir yapı vardır ve buna bağlı olarak yeni tasarımların çoğu düz çatılı tasarlanmıştır. Dördüncü alanda, sol tarafta düz çatılı tarihi bir yapının (Al -Fadayel camii) bitişiğinde modern binalar vardır. Düz çatı en yüksek yüzdeyi almıştır.																					
Savaştan önce																									
D	D	D	D																						

(Yeni - Alan1 - Eski), (Eski -Alan2- Tarihi), (Tarihi...Alan3...Tarihi), (Tarihi –Alan4-Yeni)

Al -Fadayel Caddesi'nde, alanlarda (birinci, ikinci ve dördüncü) açık çıkmaların baskınlığı vardır. Yani açık çıkmalar en yüksek oranda tercih edilmekte, bunu kapalı çıkmalar takip etmektedir.

Ancak üçüncü alan bu duruma istisna olarak ortaya çıkmıştır (Yani Açık çıkmalar pahasına kapalı çıkmalar galip gelmiştir). Üçüncü alan iki tarihi bina arasında, sağdan Al-Fadael Camii ve soldan BaitAl-Agha restoranı arasında, yer almaktadır.

Buna göre, Al -Fadayel Caddesi'nde, dört alanda en sık görülen pencere gruplarının savaş öncesi grupların kendileri olduğu ve bu nedenle savaş öncesi durumun ve bunun tekrarının tercih edildiği, ama farklı bir şekilde üretildiği görülmektedir. Ancak en önemli nokta, tüm ritimler içinde (aaa), (aa) ve (aaaaa) grubunun bir tekrarı olduğudur. Bu da yeni tasarımların, bitişiğindeki tarihi binaların ritimlerinden etkilendiğini göstermektedir.

Al -Fadayel Caddesi'nde yeni tasarımlar yakınlardaki tarihi binalardan etkilenmiştir. Yeni tasarımlarda pencere formu açısından mevcut durum dikkate alınmadığı ortaya çıktı. Savaş öncesi mevcut durumda (A) modeli pencerelerinin, ancak yeni tasarımlarda (B) modelinin pencerelerinin baskın olduğu ve aynı zamanda yeni pencere türlerinin de ortaya çıktığı ancak oranlarının düşük olduğu tespit edildi.

Al -Fadayel Caddesi'nde, sonuç olarak, tarihi/eski binanın çatısı, yeni tasarımlarda daha önce var olan çatının şeklini tekrarlamış ya da ondan etkilenecek yeni önerileri getirmiştir. Yani mevcut durum yeniliklere izin vermemiş, daha çok geleneksel tasarımlara geçilmiştir. (Şekil 157)

Tasarımcılar, yeni düzenlemelerin tarihi çevrenin sürekliliğini bozduğunu, ancak özelliklerinin kaybolmasına yol açmadığını, bu nedenle binaların mevcut durumunun olumsuz olduğunu ancak binaların yüksekliklerinin oldukça iyi olduğunu tespit etmişlerdir.

Şekil 157. Yeni öneriler tarihi binadan/savaş öncesi durumdan etkilenmiştir.

Tasarımcılar, on dokuzuncu yüzyılın sonu ve yirminci yüzyılın başında hâkim olan mevcut Osmanlı modelini temsil eden önceki on yıllarda yıkılan tarihi yapıların tasarımlarını yeniden ürettiler.

Tarihi binaların iç cephelerinin tasarımları (iç avluya bakan mimari cepheler), dış mimari cephelerde tasarım olarak yeniden kullanılmıştır ve bu alışılmadık bir durumdur. Tarihi binaların dış cepheleri, bazı istisnalar dışında, mimari ve dekoratif unsurların az kullanılmasıyla karakterize edilmiştir. (Şekil 158).

Tasarımcıların önünde tarihi karaktere göre tasarım için başka seçenekler de vardı, ancak pencere ve kapıların aynı ritmi ve boyutlarının korunduğu orijinal modelleri tercih ettiler.

Şekil 158. Yeni önerilerde geleneksel modellerin yeniden kullanılması

Aslında işin kapsamı, dış çatının son şeklini değiştirmek ve ayrıca bitişik binaların yüksekliklerini değiştirmekle sınırlı kaldı. Ancak yeni tasarımların toplam yüksekliği maksimum üç katı geçmedi (zemin kat + birinci ve ikinci kat).

Tasarımcılar arasında, mahalleyi canlandırma, ziyaretçileri artırma ve sakinlere ek maddi gelir sağlamadaki rolü nedeniyle zemin kattaki dükkân sayısını artırarak ticari işlevi koruma yönünde genel bir eğilim vardı. Bitişikteki binaların yüksekliği minareyi geçmemesi için cami sokak silüetinin kompozisyonunda önemli bir unsur olarak vurgulanmıştır.

Binaların caddenin köşesinden caddenin ortasına doğru kademeli olarak yükselmeye başlaması gerektiği konusunda tasarımcılar arasında neredeyse fikir birliği olduğu düşünülmektedir.

Tasarımcıların bazıları, mevcut durumlarına bakılmaksızın modern binaların kaldırılmasını ve orijinal tarihi karakterlerine göre yeniden inşa edilmesini desteklemiştir.

Öte yandan tasarımcıların bir kısmı, mevcut modern binaları ciddi bir hasara uğramadıkları gerekçesiyle kaldırmayı reddetmiştir. Bu durumda mimari müdahaleler, pencerelerin veya nihai çatının genel şeklini değiştirmek ve mimari cephelere tarihi karakteri taklit eden dekoratif metal elemanlar eklemekle sınırlı kalmıştır.

Araştırma ikinci hipotezi, “Orta veya küçük (Al -Fadayel Caddesi) çaplı yıkım durumunda koruma, küçük müdahaleler hatta savaş öncesi döneme dönüş ile sınırlı olacaktır.”

Yukarıdakiler değerlendirildikten sonra, ikinci hipotezin kabul edilebilir bir ölçüde gerçekleştiği ve binaların mevcut durumunun tasarımcıların görüşleri üzerindeki etkisinin açık olduğu ortaya çıkmıştır.

Tasarımcılar, mevcut durumu iyi ve tamir edilebilir olduğu sürece modern binaların kaldırılmaması gerektiğini, bitişikteki tarihi binalarla orantılı olarak cepheler ve nihai çatı için yeni tasarımların yapılmasının uygun olduğunu savunmuşlardır. Onlara göre mevcut modern binalar kendilerinin anıları olduğu ve kaldırılan tarihi binalar hakkında çok az şey bilindiğini ifade etmişlerdir.

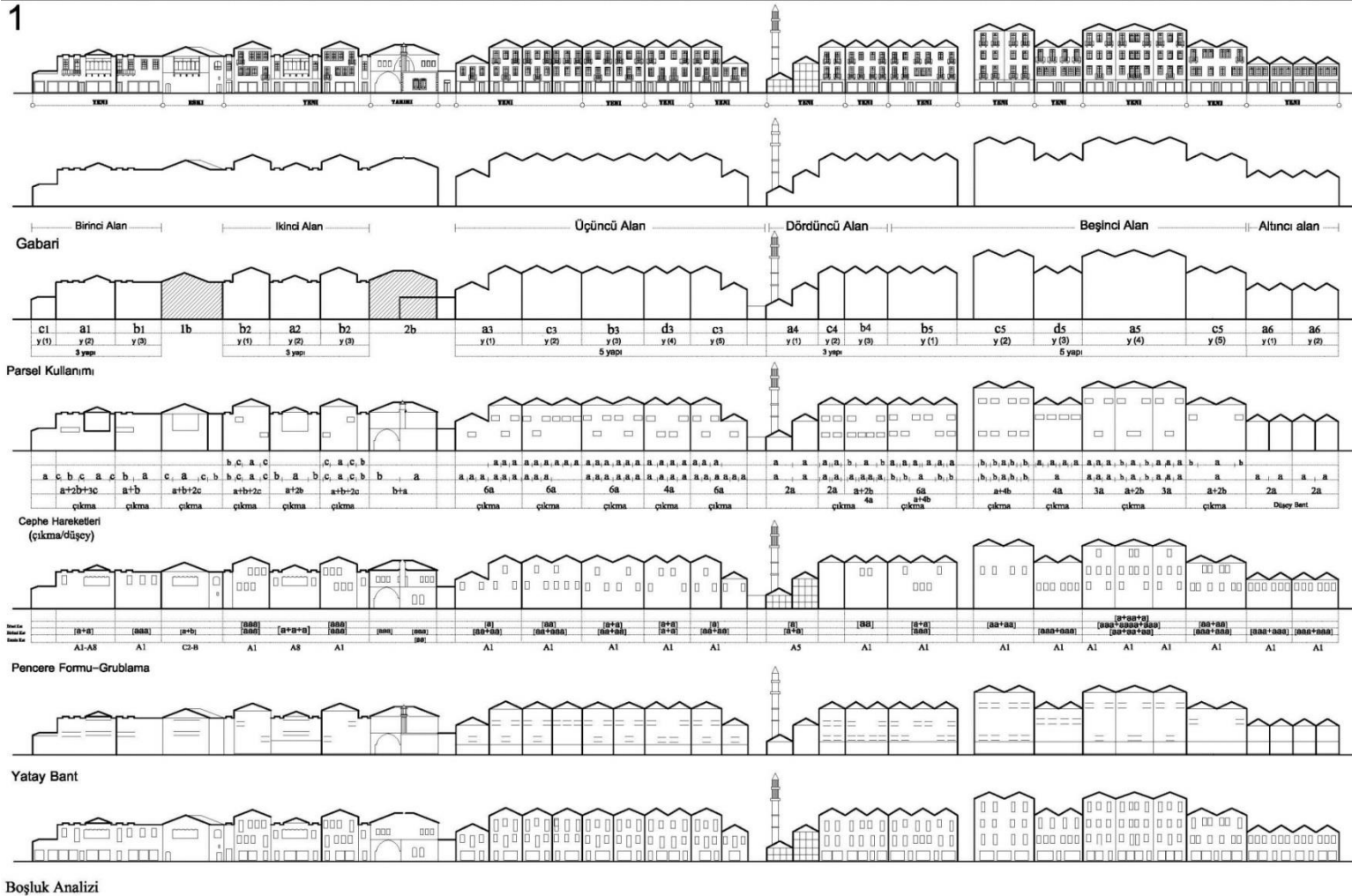
Ayrıca az sayıda tarihi yapı kalmasına rağmen, uygun restorasyonların caddenin kaybolan tarihi karakterini yeniden çizmeye yettiğini, yeni tasarımlarının komşu tarihi binalardan etkilendiğini söylemişlerdir.

3.2.Abu Al Hool Caddesi İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

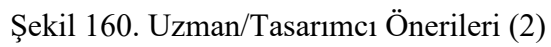
En az 15 yıl deneyime sahip Humusta yaşayan mimarların Abu Al Hool Caddesi için önerileri aşağıdaki Şekil (159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172) de yer almaktadır.

1

Şekil 159. Uzman/Tasarımcı Önerileri (1)

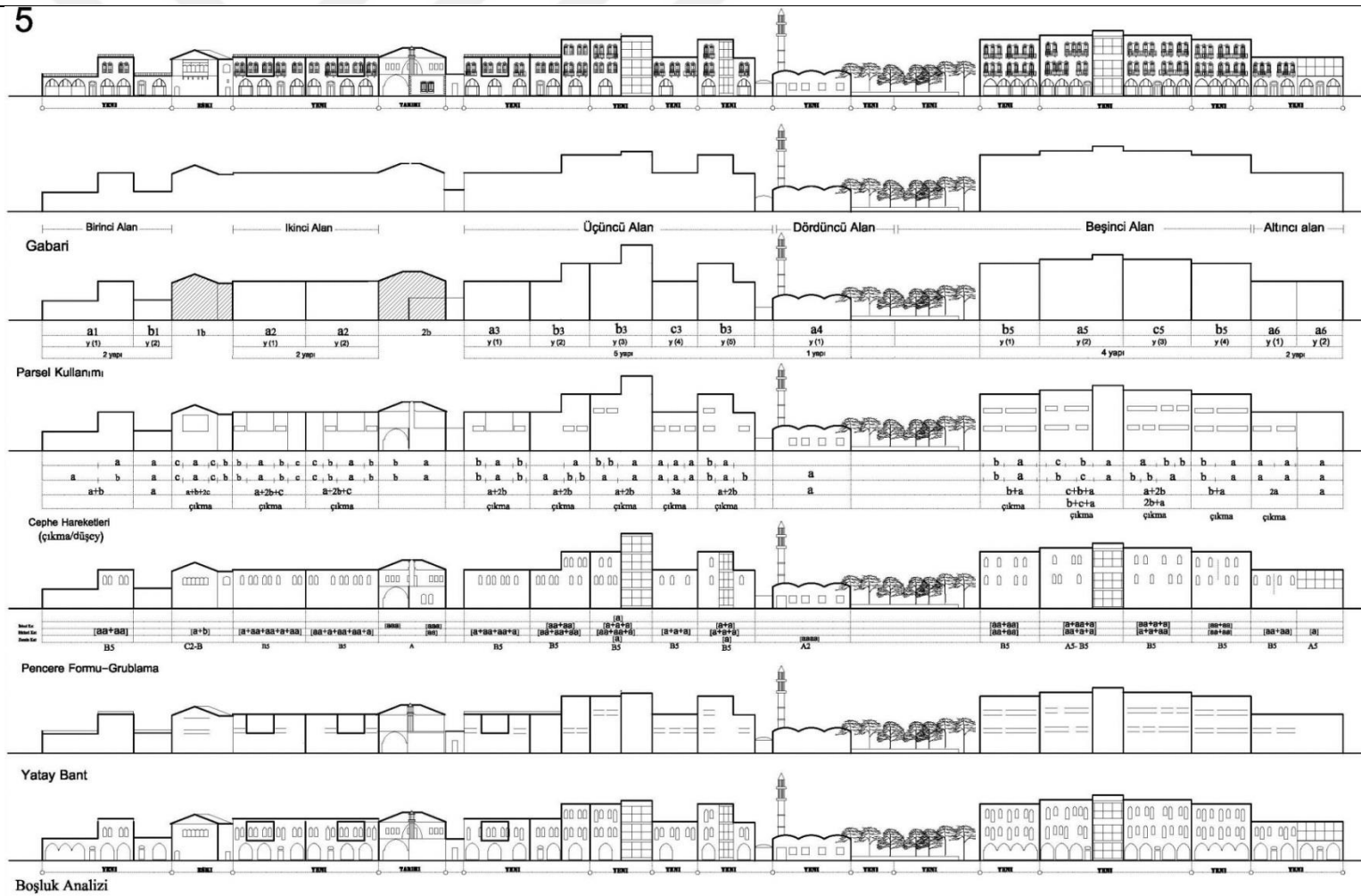

Şekil 161. Uzman/Tasarımcı Önerileri (3)

4

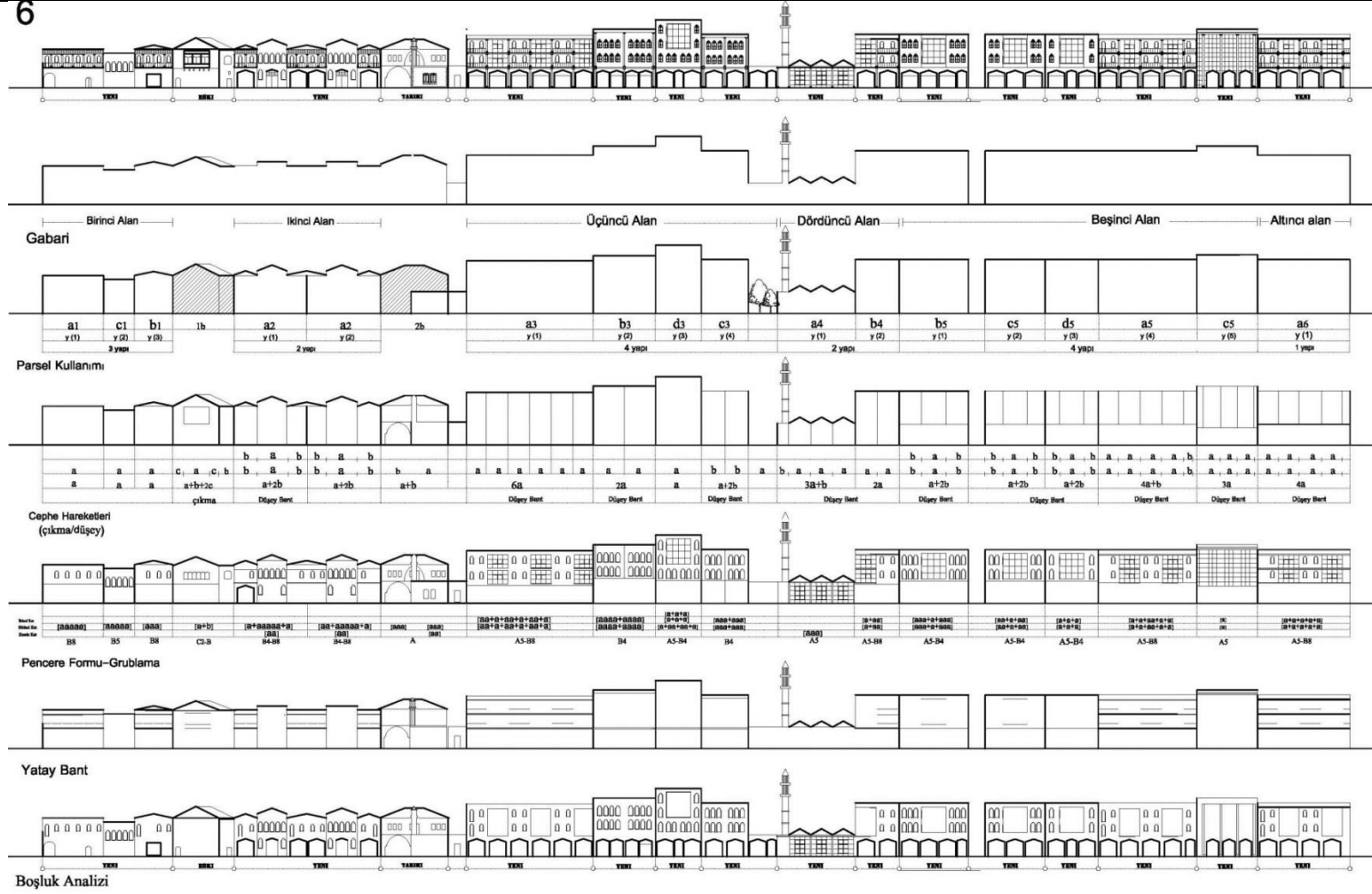

Şekil 162. Uzman/Tasarımcı Önerileri (4)

Şekil 163. Uzman/Tasarımcı Önerileri (5)

6

Şekil 164. Uzman/Tasarımcı Önerileri (6)

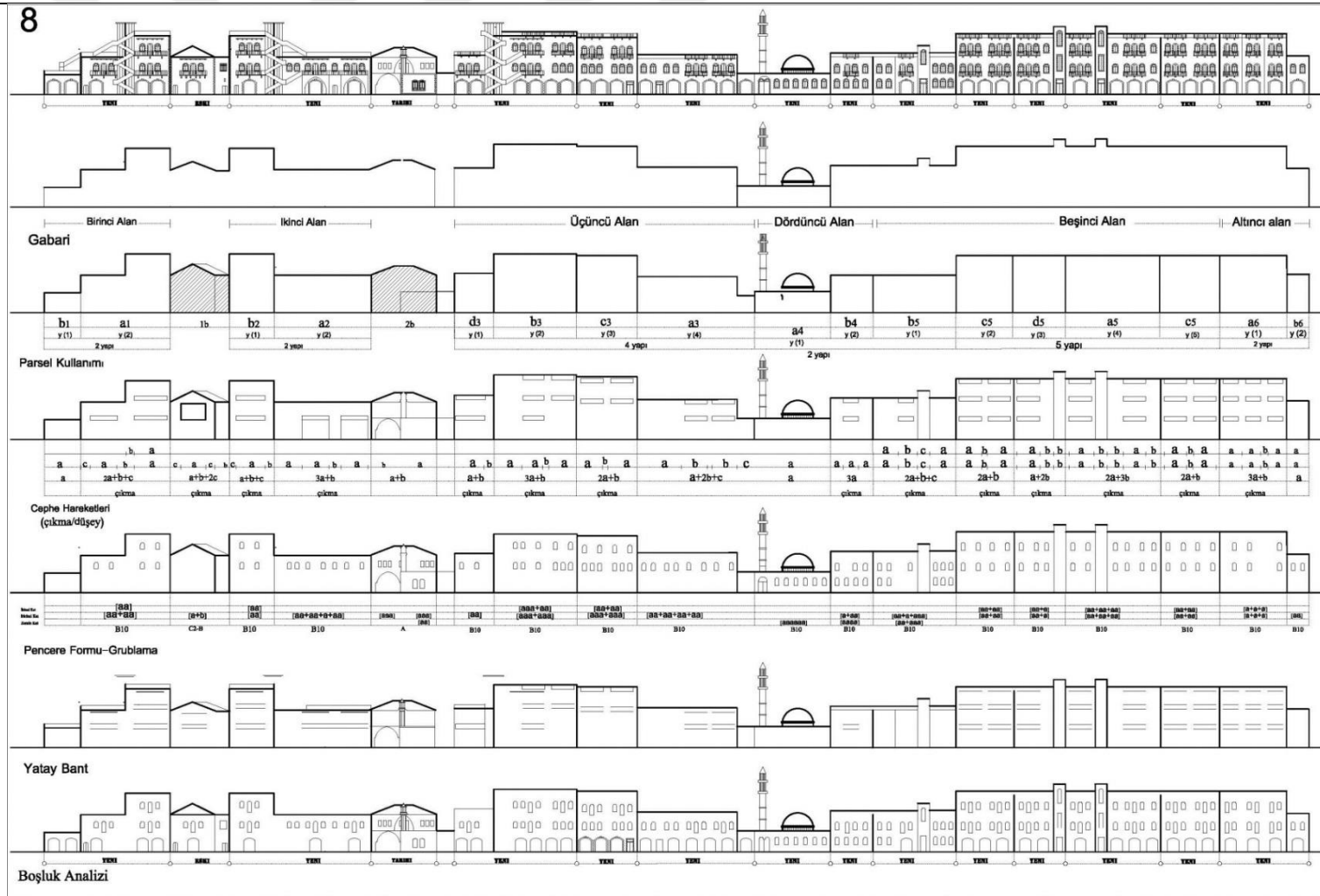
7

Şekil 165. Uzman/Tasarımcı Önerileri (7)

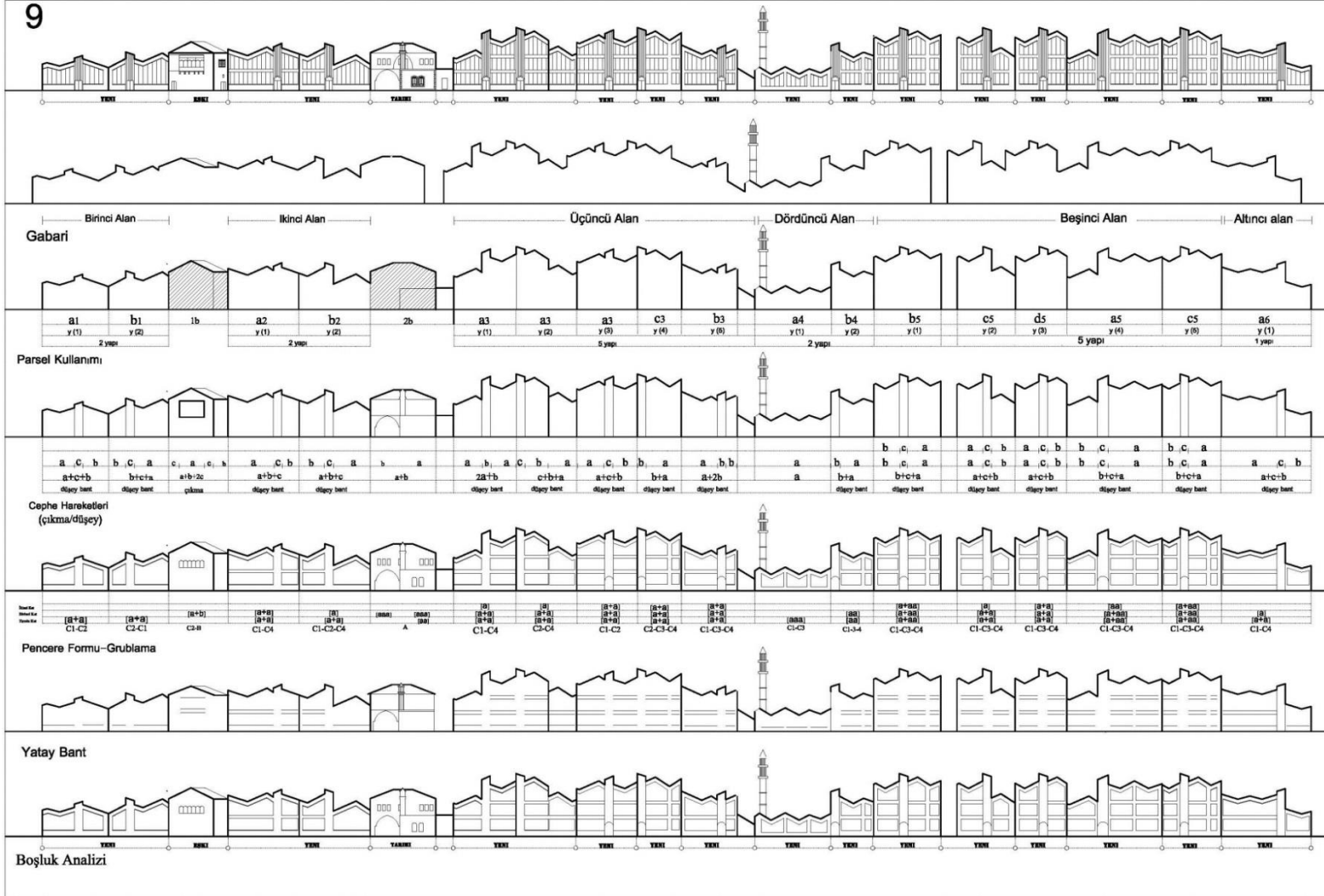

Şekil 166. Uzman/Tasarımcı Önerileri (7-1)

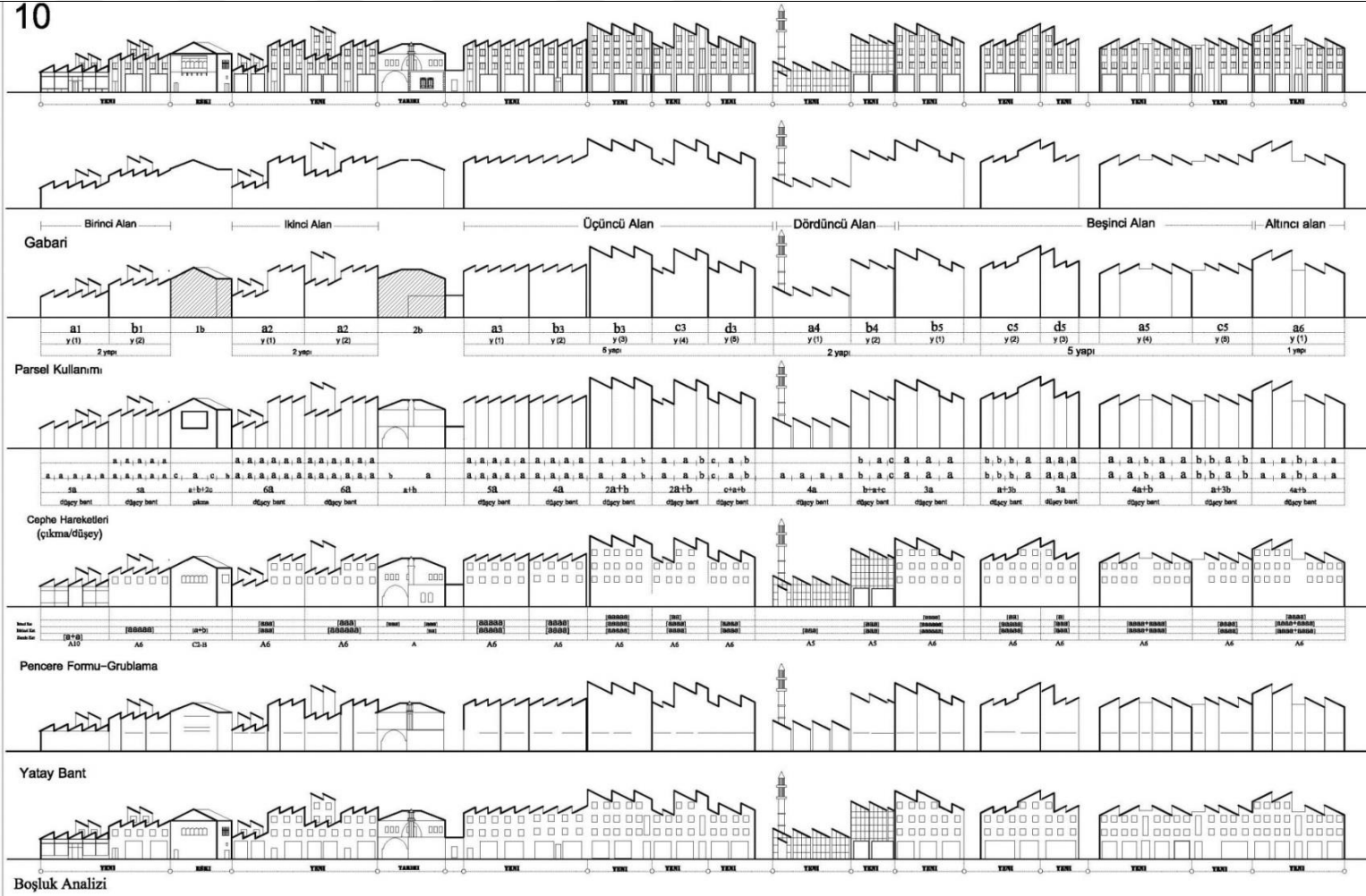
Şekil 167. Uzman/Tasarımcı Önerileri (8)

9

Şekil 168. Uzman/Tasarımcı Önerileri (9)

10

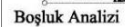

Şekil 169. Uzman/Tasarımcı Önerileri (10)

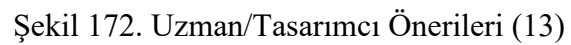
11

Şekil 170. Uzman/Tasarımcı Önerileri (11)

Şekil171. Uzman/Tasarımcı Önerileri (12)

Tablo 54'ün devamı

	Parsel Kullanımı Cephe Uzunluk Ölçeği			Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı	
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Üzere form	Ritim	Form		
Y.M. 6	Y (1)	K 1	a1	--	a	--	--	--	--	[aaaa]	B8	D	
		Z.K.			--	--	--	--	--	--			
	Y (2)	K 1	c1	--	a	--	--	--	--	[aaaa]	B5	D	
		Z.K.			--	--	--	--	--	--			
	Y (3)	K 1	b1	--	a	--	--	--	--	[aaa]	B8	Ü	
		Z.K.			--	--	--	--	--	--			
Y.M. 7	Y (1)	K 1	a1	D.Bant	3a	--	--	--	--	[aa+aa]	B2	Ü	
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	--			
	Y (2)	K 1	b1	D.Bant	2a	--	--	--	--	[aa]	B2	Ü	
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	[aa+aa]			
Y.M. 7-1	Y (1)	K 2	a1	D.Bant	3a	--	--	--	--	[aa+aa]	B9	T	
		K 1		--	--	--	--	--	--	T			
		Z.K.		--	--	--	--	--	--				
	Y (2)	K 2	b1	D.Bant	2a	--	--	--	[aa]				
		K 1		--	--	--	--	--	[aa+aa]				
		Z.K.		--	--	--	--	--	--				
Y.M. 8	Y (1)	K 2	b1	--	--	--	--	--	--	--	B10	D	
		K 1				--	--	--	--	--			--
		Z.K.				--	--	--	--	--			--
	Y (2)	K 2	a1	Çıkma	b+a	Açık	Sağ	1	D.	[aa]		D	
		K 1		Çıkma	2a+b+c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	[aa+aa]			
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	--			
Y.M. 9	Y (1)	K 1	a1	--	--	--	--	--	--	--	C1-C2	Düzensi z	
		Z.K.		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	[a+a]		Düzensi z	
	Y (2)	K 1	b1	--	--	--	--	--	--	--			
		Z.K.		D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	[a+a]			
Y.M. 10	Y (1)	K 1	a1	--	--	--	--	--	--	--	A10	Eğimli	
		Z.K.		D.Bant	5a	--	--	--	--	[a+a]			
	Y (2)	K 1	b1	--	--	--	--	--	--	--	A6	Eğimli	
		Z.K.		D.Bant	5a	--	--	--	--	[aaaaa]			
Y.M. 11	Y (1)	K 2	b1	--	--	--	--	--	--	--	B11	Ü	
		K 1		D.Bant	a	--	--	--	--	[aa]			
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	--			
	Y (2)	K 2	a1	D.Bant	b+a	--	--	--	--	[aaa]	B11	Ü	
		K 1		D.Bant	b+a	--	--	--	--	[aaaaaaa]			
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	--			
Y.M. 12	Y (1)	K 2	a1	--	--	--	--	--	--	[aa]	D 1-3-4	D	
		K 1		Çıkma	2a	Açık	Sağ	1	D.	[aaa+aa]			
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	--			
	Y (2)	K 2	b1	--	--	--	--	--	--	[aa]	D 1-3-4	D	
		K 1		Çıkma	2a	Açık	Ortada	1	D.	[aaa+aa+aaa]			
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	--			
Y.M. 13	Y (1)	K 1	a1	Çıkma	4a+4b	Açık	Sol-Ortada- Sağ	4	D.	[aaaa]	E1	T	
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	--			
	Y (2)	K 1	a1	Çıkma	4a+4b	Açık	Sol-Ortada- Sağ	4	D.	[aaaa]		E1	T
		Z.K.		--	--	--	--	--	--	--			

Parsel Kullanımı

Bu alanın ayırt edici özelliği, kısmen harap olan ve kısmen de olsa tarihi karakterini koruyan bir ya da iki kattan oluşmasıdır. Bu alan kapalı pazarlara açılan kapı olarak kabul edilir. Bu alanın geri kalanı, diğer bazı iç bölümlerle birlikte dış duvardır.

Tasarımcıların çoğu, alanın iki yapıya bölünmesini ve estetik değeri olmadığı için kalan taş duvarın kaldırılmasını önermiştir. Ancak 11 sayılı öneri, duvarın arka binadan ayrı bir cephe olarak tutulmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

En sık ritim %57 ile (ab), ardından % 21 ile ritim (ba) ritmidir. Sokağın köşesinde yer alan yapı için önerilere zemin kat hâkim olmuştur.

Bu alandaki katların yüksekliği, sağdaki eski binadan veya caddenin karşı tarafında yer alan tarihi Paşa Hamamı'nın yüksekliği dikkate alınarak bir katı geçmemiştir.

Kat sayısı açısından en sık görülen ritim %35,7 ile (z,1), ardından %14 ile (z-1) ve (2-1) ritmidir.

Cephe Hareketleri:

Çıkmalar;

Cephe hareketi olarsak birinci sırada, %18'lik bir yüzdeyle (2a+b), (2a) ve (4a+4b) öğeleri, ikinci sırada, %9'lük bir yüzdeyle (a+b), (b+a), (3a+2b), (2a+b+c) ve (a+2b+3c) öğeleri yer almaktadır.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %18'lik bir yüzdeyle (2a), (3a), (5a), (b+a) öğeleri, ikinci sırada, %9'luk bir yüzdeyle (a) , (a+c+b), (b+c+a) öğeleri eşit oranda yer almaktadır.

Bu alan birbirine bitişik üç konuttan oluşmakta ve bir girişi ve bir dükkânı içeren yaklaşık üç metre yüksekliğindeki taş duvar dışında sokağa cephesi bulunmamaktadır.

Çıkmaların ve düşey bantların cephelerin hareketlerine etkisinin oranının yaklaşık olarak eşit olduğu ortaya çıkmıştır.

Tasarımcıların belirli bir yaklaşıma bağlı kalmadan ritimleri seçme konusunda özgürce hareket etmeleri için yer vardı. Mevcut durum herhangi bir ritim içermediğinden, tasarımcıların kararlarında tarihi karakterinin etkisi sınırlı olmuştur.

Çıkmalar:

Açık çıkmaların yüzdesi %91, kapalı çıkmaların yüzdesi ise %8.3'tür.

Kapalı tip (Sağ) çıkmaların sayısı 1'dir.

Açık tip (Ortada) çıkma sayısı 2'dir. Açık tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkmalar sayısı ise 8 tane ile sık görülen çıkma tipi olmuştur.

Açık tip (Sol) ve açık tip (Sağ) çıkma sayısı 2'dir.

Özetle, açık çıkmaların yüzdesi %91'dir. Bu tür çıkmanın çok olmasının muhtemel sebeplerden biri, hasar görmüş tarihi yapının sağdaki etkisi olabileceği gibi, tasarımcıların bu tip çıkma tercih etmesi olabilir.

Pencere Gruplanması ve Formu:

İki ritim, (aa+aa) ile (aa) ritimleri %23'lük bir yüzdeye göre en etkili ritimlerdir.

Pencerelerin şekline gelince, en fazla %50 oranında kemerli dikdörtgen, ardından %20 oranında düşey dikdörtgen şeklindedir.

Çatı: Çatının şeklinde %41,9 değer ile düz çatı öne çıkmıştır. Bitişikteki eski binanın eğimli üçgen çatısının (sağdan) tasarımcıların görüşleri üzerindeki etkisine rağmen, yeni tasarımlarda eğimli üçgen çatı yüzdesi sadece %32,3'lük değere ulaşmıştır.

Yatay bant:

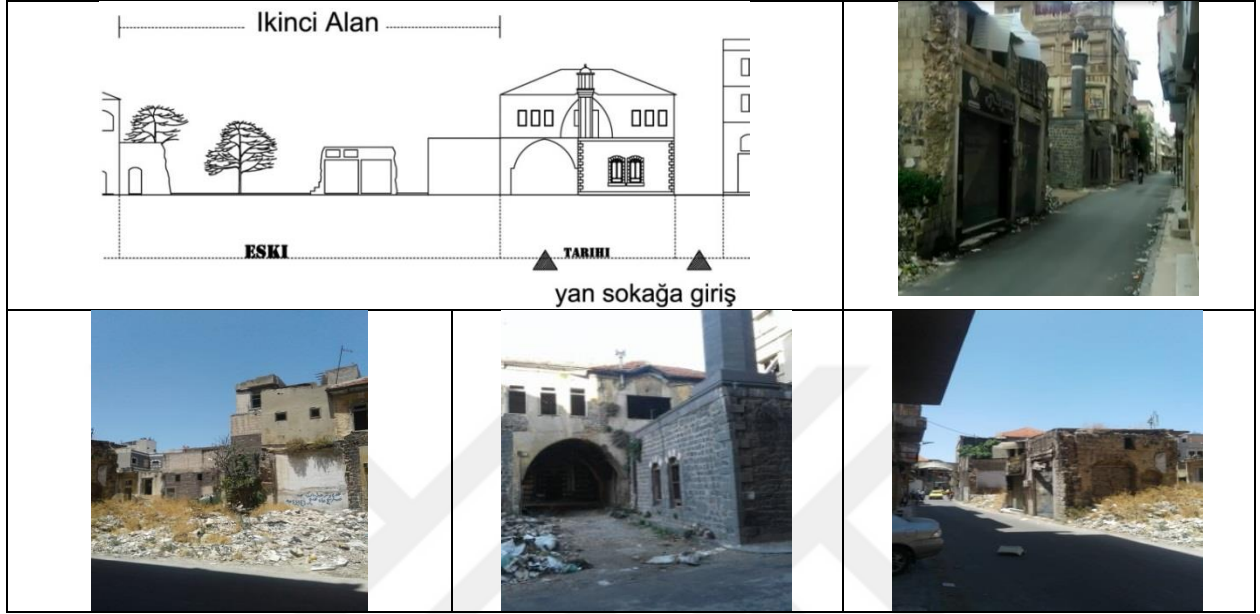
Yatay bantlar, 1, 2, 3, 4, 6, 8, 12, 13 numaralı önerilerde yaklaşık aynı yükseklikte düz bir çizgi olarak kullanılmıştır.

Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 3, 8, 9, 10, 12, 13 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 2, 6, 7, 7-1, 8 numaralı önerilerde olmuştur.

3.2.2. Abu Al Hool Caddesi-Alan (2) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 55. İkinci alan - Mevcut durum (Eski- Alan2- Tarihi)

Tablo 56. İkinci alan analizi.

Alan (2)		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri (Düşey)		Çıkmalar				Pencere Formu-Gruplanma		Çatı
	Ya pı Sa yısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Üzere form	Ritim	For m	üçgen /Düz
Y.M . 1	Y (1)	K 2	b	Çıkma	a+b+2c	Açık	Sol	1	D.	(aaa)	A1	D
		K 1		Çıkma	a+b+2c	Açık	Sağ	1	D.	(aaa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	a+2b	--	--	-	--	(a+a+a)	A1-A8	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	---		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	a+b+2c	Açık	Sağ	1	D.	(aaa)	A1	D
		K 1		Çıkma	a+b+2c	Açık	Sol	1	D.	(aaa)		
Y.M . 2	Y (1)	K 1	a	Çıkma	a+b+c	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a)	B2	Ü
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
	Y (2)	K 1	b	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(a)	B2-F1	Ü
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	c+b+a	Açık	Ortada	1	D.	(a+aa)	B2	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	--		
Y.M . 3	Y (1)	K 2	c	Çıkma	2a+3b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa)	B3	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	--		
	Y (2)	K 2	b	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	B3	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	B3	Ü
		K 1		--	--	--	--	--	--	--		

Tablo 56'nın devamı

lan (2)		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri (Düşey)		Çıkmalar				Pencere Formu-Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Üzeri form	Ritim	Form	Üçgen /Düz
Y.M · 4	Y (1)	K 1	a	Çıkma	3a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+a+aa+a+aa)	B5	Ü
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
Y.M · 5	Y (1)	K 1	a	Çıkma	a+2b+c	Açık	Ortada	1	D.	(a+aa+aa+a+aa)	B5	D
		K 0				Kapalı	Ortada	1	D.			
						Açık	Sol- Sağ	2	D.			
	Y (2)	K 1	a	Çıkma	a+2b+c	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+aa+aa+a)	B5	D
		K 0				Kapalı	Ortada	1	D.			
						Açık	Sol- Sağ	2	D.			
Y.M · 6	Y (1)	K 1	a	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+aaaaa+a)	B4-B8	Ü
		K 0		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aa)		
	Y (2)	K 1	a	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aa+aaaaa+a)	B4-B8	Ü
		K 0		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aa)		
Y.M · 7	Y (1)	K 2	a	D.Bant	a	--	--	--	--	(aa)	B2	Ü
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)		
	Y (2)	K 2	a	D.Bant	a	--	--	--	--	(aa)	B2	Ü
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)		
Y.M · 7-1	Y (1)	K 2	a	D.Bant	a	--	--	--	--	(aa)	B9	T
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)		
	Y (2)	K 2	a	D.Bant	a	--	--	--	--	(aa)	B9	T
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)		
Y.M · 8	Y (1)	K 1	b	Çıkma	a+b+c	Açık	Sol	1	D.	(aa)	B10	D
		K 0		Çıkma	a+b+c	Açık	Sol	1	D.	(aa)		
	Y (2)	K 1	a	Çıkma	3a+b	Açık	Ortada-Sağ	2	D.	--	B10	D
		K 0		Çıkma	3a+b	Kapalı	Ortada-Sağ	2	D.	(aa+aa+a+aa)		
Y.M · 9	Y (1)	K 1	a	D.Bant	a+b+c	--	--	--	--	(a+a)	C1-C4	Düzensiz
		K 0		D.Bant	a+b+c	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (2)	K 1	b	D.Bant	a+b+c	--	--	--	--	(a)	C1-C2-C4	Düzensiz
		K 0		D.Bant	a+b+c	--	--	--	--	(a+a)		
Y.M · 10	Y (1)	K 2	a	D.Bant	6a	--	--	--	--	(aaa)	A6	Eğimli
		K 1		D.Bant	6a	--	--	--	--	(aaa)		
	Y (2)	K 2	a	D.Bant	6a	--	--	--	--	(aaa)	A6	Eğimli
		K 1		D.Bant	6a	--	--	--	--	(aaaaaa)		
Y.M · 11	Y (1)	K 3	b	D.Bant	a	--	--	--	--	(aaa)	B11	Ü
		K 2		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaaaaa)		
		K 1		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aa)		
	Y (2)	K 2	a	D.Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaa)	B11	Ü
		K 1		D.Bant	a+b	--	--	--	--	(aaa)		
Y.M · 12	Y (1)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aaa+aa+aaa)	D 1-D3-D4	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+a+aaa+aa)		
	Y (2)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aaa+aa)	D 1-D3-D4	D
		K 1		Çıkma	2b+a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa+a+a+aaa)		
Y.M · 13	Y (1)	K 1	a	Çıkma	4a+4b	Açık	Sol- Sağ-Ortada	4	D.	(aaaa)	E1	T
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
	Y (2)	K 1	b	Çıkma	3a+2b+c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa)	E1-E2	T
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		

Parsel Kullanımı

Bu alandaki ortak özellik, önerilerin çoğunda %42,8'lik bir oranla alanın eşit mimari cephelere (aa) ritmine sahip iki bölüme (yapıya) bölünmüş olmasıdır (5, 6, 7, 10, 12 numaralı öneriler).

Bazı öneriler (8, 9, 11, 13) de (ba) ile (ab) ritimlerine göre iki farklı cephe uzunluğuna sahip iki binayı %14 oranında içermiştir. Başka önerilerde (1, 2, 3) ise (bab), (aba) ve (cba) gibi ritimlere göre her biri için %7 oranında üç binayı içermiştir.

Binaların yükseklikleri bir ve iki kat arasında değişmekle birlikte en büyük oran iki katlı binalarda (zemin kat+birinci kat) olmuştur. Bunun sebebi sağdaki ve soldaki tarihi yapıların yüksekliğine saygı duyma girişimi olduğu düşünülmektedir.

En sık ritim %21,4 ile (1, 1)'dir ve çalışma alanı içinde her biri iki kattan oluşan iki binayı ifade eder.

(1, 1, 1) ve (1-2-1, 2-1) ritimleri her biri için %14'lük bir oranla ikinci sırada yer almaktadır. Birinci ritim iki kattan oluşan üç yapıyı, ikinci ritim aynı anda iki kat ve üç kattan oluşan iki yapıyı ifade eder.

(4) numaralı öneri de bir binanın kaldırılarak türbenin bitişiğindeki bahçeye dönüştürülmüştür.

Cephe Hareketleri

Çıkma:

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %17.4'lük bir yüzdeyle (a+b+2c) ögesi, ikinci sırada, %13'lük bir yüzdeyle (a+2b), (a+b+c) ögesi, üçüncü sırada ise %8.7'lik bir yüzdeyle (3a), (a+2b+c), (3a+b) ögeleri yer almaktadır.

(a), (2b+a), (4a+4b), (2a+3b) ögeleri ise 4.3% değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %24'lük bir yüzdeyle (a) ögesi, ikinci sırada, 16%'lık bir yüzdeyle (3a), (6a), (a+2b), (a+b+c) ögeleri eşit oranda yer almaktadır.

(a+b+c), (a+2b), (a+b+2c) ritmindeki çıkmalar %17.4, %13, %13 yüzdelere göre en sık görülenlerdir.

Düşey bantlar açısından en etkili olan diğer unsurlar ise sırasıyla %16, %16, %24 değerlere göre (a+b+c), (2a+b) ve (a) ritimleridir. Bu unsurların tekrarı, tasarımcıların şehrin sokaklarının kaybolan tarihi karakterinden, daha doğrusu soldaki eski binanın genel karakterinden etkilendiğini göstermektedir.

Çıkmalar

Açık çıkmaların yüzdesi %88.46, kapalı çıkmaların yüzdesi ise %11.5'tir.

Kapalı tip (Ortada-Sağ) çıkmaların sayısı 1'dir. Kapalı tip (Ortada) çıkmaların sayısı 2'dir. Açık tip (Sol-Sağ), (Ortada) çıkmalar sayısı ise 10 tane ile sık görülen çıkma tipi olmuştur. Açık tip (Sol) çıkma sayısı 4, açık tip (Sağ) çıkma sayısı 2'dir. Açık tip (Sağ) çıkma sayısı ise 4'tür.

Eski binanın soldan kapalı bir çıkması olmasına rağmen (tarihi fotoğraflarda görüldüğü gibi), tasarımcıların çoğu bu noktayı dikkate almamış, daha çok sokak düzeyinde bir bütün olarak değerlendirme yapılmıştır. (Şekil 173)

Şekil 173. Soldaki tarihi binanın yeni öneriler üzerindeki etkisi, Yeni öneriler soldaki tarihi binadan etkilenmemiştir.

Pencere Gruplanması ve Formu:

Pencere ritimlerinden (aa) ritmi %22,45 ile en etkili iken, bunu %18,4 ile (aaa) ritimli olan pencereler izlemiştir. Ancak ilginç olan, çoğu ritim modelinde kısım kısım (aaa) ritminin tekrarıdır .Bu da tasarımcıların komşu tarihi/eski binaların ritimlerinden etkilendiğini göstermektedir (Türbe binasının sağında ve arkasında bulunan bina).

Pencerelerin şekline gelince, en çok kemerli dikey dikdörtgen pencere oranı % 61.8'dir. Bunu %17.6 değer ile düşey dikdörtgen şeklinde pencereler izlemiştir.

Çatı: Çatı için öne çıkan tip % 43,33 değeri ile eğimli kiremit çatı olmuştur. Bu, bitişikteki tarihi/eski binaların çatılarının mevcut durumunun etkisiyle açıklanabilir. Düz çatıların oranı 30% değerinde kaldığı için tasarımcıların önerileri üzerinde önemli bir etkisi olmadığı düşünülmektedir.

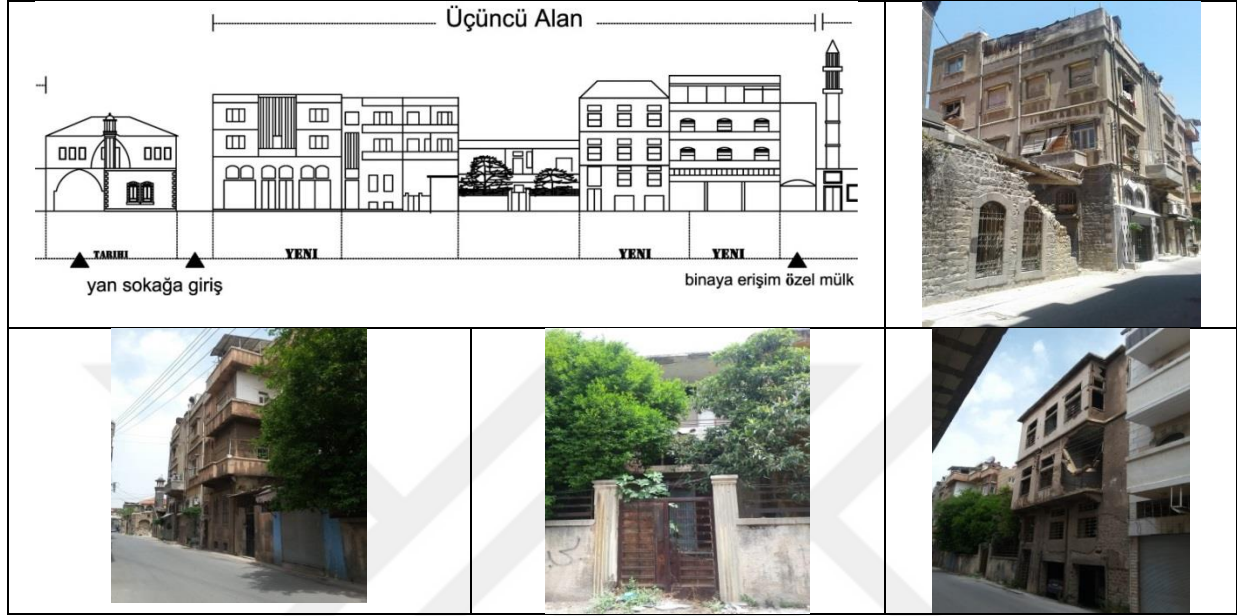
Yatay bant: Yatay bantlar, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13 numaralı önerilerde yaklaşık aynı yükseklikte düz bir çizgi olarak kullanılmıştır.

Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 1, 2, 3, 9, 10, 13 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 4, 7, 7-1, 8 numaralı önerilerde olmuştur.

3.2.3. Abu Al Hool Caddesi-Alan (3) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 57. Üçüncü alan -Mevcut durum (Tarihi- Alan3- Alan4)

Tablo 58. Üçüncü alan analizi.

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu-Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	form	Ritim	Form	
Y.M. 1	Y (1)	K 2	a	Çıkma	3a	Açık	Sol - Sağ	2	D.	(a)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	6a	Açık	Ortada	2	D.	(aa+aaa)		
	Y (2)	K 2	c	Çıkma	6a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	5	D.	(aa)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	6a	Açık	Sol	1	D.	(aa+aaa)		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	6a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	4	D.	(a+a)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	6a	Açık	Ortada	2	D.	(aa+aa)		
	Y (4)	K 2	d	Çıkma	4a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	4a	Açık	Ortada	2	D.	(a+a)		
	Y (5)	K 2	c	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(a)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	6a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	4	D.	(aa+aa)		
Y.M. 2	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B2-F1	Ü
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (2)	K 2	e	Çıkma	a	Açık	Ortada	1	D.	(a)	B2	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aa)		
	Y (3)	K 2	b	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)	B2-F1	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(a+aa+a)		
	Y (4)	K 2	d	Çıkma	2a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	2	D.	(a+a)	B2	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aaa)		
	Y (5)	K 2	c	--	--	--	--	--	--	--	B2	Ü
		K 1		Çıkma	a+b+c	--	--	--	--	(aaa+a)		

Tablo 58'nin devamı

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkıntılar				Pencere Formu-Gruplanma		Ça tı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	form	Ritim	Form	
Y.M. 3	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B4	D
		K 1		Çıkma	a+b	Açık	Sağ	1	D.	(aaaa+aa)		
	Y (2)	K 2	b	D.Bant	a+b	--	--	--	--	(aaaa+aaa)	B4	D
		K 1		D.Bant	a+b	--	--	--	--	(aaaa+aaa)		
	Y (3)	K 2	c	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aaa+aaa)	B4	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aaa+aaa)		
	Y (4)	K 2	d	Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)	B4	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
	Y (5)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B4	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aaa+aaa)		
Y.M. 4	Y (1)	K 1	a	Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aaa+a)	B5	Ü
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
		K 2		Çıkma	a+2b+c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+a+a+a)		
	Y (2)	K 1	a	--	a	--	--	--	--	(aa+a+aa+a)	B5	Ü
		K 2		Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)		
	Y (3)	K 1	b	--	a	--	--	--	--	(aa+a+aa)	B5-F2	Ü
		K 2		Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)		
	Y (4)	K 0	a	--	--	--	--	--	--	--	B5-F2	Ü
Y.M. 5	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B5	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+aa+aa+a)		
		K 1		Çıkma	a+2b	kapalı	Ortada	1	D.	--		
	Y (2)	K 2	b	--	a	--	--	--	--	(aa+aa)	B5	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada- Sağ	2	D.	(aa+aa+aa)		
	Y (3)	K 3	b	--	--	--	--	--	--	(a)	B5	D
		K 2		Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Ortada	3	D.	(a+a+a)		
		K 1		--	2a	--	--	--	--	(aa+aa+a)		
	Y (4)	K 2	c	--	--	--	--	--	--	--	B5	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol -Ortada - Sağ	2	D.	(a+a+a)		
		K 0		--	--	--	--	--	--	(a)		
	Y (5)	K 2	b	Çıkma	b+a	Açık	Sol	1	D.	(a+a)	B5	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)		
		K 1		--	--	--	--	--	--	(a)		
Y.M. 6	Y (1)	K 2	a	D.Bant	6a	--	--	--	--	(aa+a+aa+a+aa+a)	A5-B8	D
		K 1		D.Bant	6a	--	--	--	--	(aa+a+aa+a+aa+a)		
	Y (2)	K 2	b	D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaaa+aaaa)	B4	D
		K 1		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaaa+aaaa)		
	Y (3)	K 3	d	D.Bant	a	--	--	--	--	(a+a+a)	A5-B4	D
		K 2		D.Bant	a	--	--	--	--	(a+a+a)		
		K 1		D.Bant	a	--	--	--	--	(a+aa+aa+a)		
	Y (4)	K 2	c	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aaa+aaa)	B4	D
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aaa+aaa)		
Y.M. 7	Y (1)	K 2	a	D.Bant	2a+3b	--	--	--	--	(aa+aaa+aaa+aa)	A5-B2	Ü
		K 1		D.Bant	2a+3b	--	--	--	--	(aa+aaa+aaa+aa)		
	Y (2)	K 3	c	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a+a+a)	A5-B2	Ü
		K 2		D.Bant	a+2b+c	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)		
		K 1		D.Bant	a+2b+c	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)		
	Y (3)	K 3	d	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)	A5-B2	Ü
		K 2		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (4)	K 3	b	D.Bant	3a	--	--	--	--	(aaa+aaa+aaa)	A5-B2	Ü
		K 2		D.Bant	3a	--	--	--	--	(a+aa+aa)		
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(a+aa+aa)		

Tablo 58'nin devamı

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkıntılar				Pencere Formu-Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Form	Ritim	Form	
Y.M. 7-1	Y (1)	K 2	a	D.Bant	2a+3b	--	--	--	--	(aa+aaa+aaa+aa)	A5-B9	T
		K 1		D.Bant	2a+3b	--	--	--	--	(aa+aaa+aaa+aa)		
	Y (2)	K 3	c	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a+a+a)	A5-B9	T
		K 2		D.Bant	a+2b+c	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)		
		K 1		D.Bant	a+2b+c	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)		
	Y (3)	K 3	d	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)	A5-B9	T
		K 2		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (4)	K 3	b	D.Bant	3a	--	--	--	--	(aaa+aaa+aaa)	A5-B9	T
		K 2		D.Bant	3a	--	--	--	--	(a+aa+aa)		
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(a+aa+aa)		
Y.M. 8	Y (1)	K 1	d	--	--	--	--	--	--	--	B10	D
		K 0		Çıkma	a+b	Açık	Sol	1	D.	(aa)		
	Y (2)	K 2	b	Çıkma	3a+b	Açık	Ortada- Sağ	2	D.	(aaa+aa)	B10	D
		K 1		Çıkma	3a+b	Açık	Ortada- Sağ	2	D.	(aaa+aaa)		
	Y (3)	K 2	c	Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	B10	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaa+aaa)		
	Y (4)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	B10	D
		K 0		Çıkma	a+2b+c	Açık	Ortada- Sağ	2	D.	(aa+aa+aa+aa)		
Y.M. 9	Y (1)	K 2	a	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a)	C1-4	Düz ensiz
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a+a)		
		K 0		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (2)	K 2	a	D.Bant	c+b+a	--	--	--	--	(a)	C2-4	Düz ensiz
		K 1		D.Bant	c+b+a	--	--	--	--	(a+a)		
		K 0		D.Bant	c+b+a	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (3)	K 2	a	D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)	C1-2	Düz ensiz
		K 1		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)		
		K 0		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (4)	K 2	a	D.Bant	b+a	--	--	--	--	(a+a)	C2-3-4	Düz ensiz
		K 1		D.Bant	b+a	--	--	--	--	(a+a)		
		K 0		D.Bant	b+a	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (5)	K 2	b	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a)	C1-3-4	Düz ensiz
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a)		
		K 0		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a)		
Y.M. 10	Y (1)	K 2	a	D.Bant	5a	--	--	--	--	(aaaaa)	A6	E
		K 1		D.Bant	5a	--	--	--	--	(aaaaa)		
	Y (2)	K 2	b	D.Bant	4a	--	--	--	--	(aaaa)	A6	E
		K 1		D.Bant	4a	--	--	--	--	(aaaa)		
	Y (3)	K 3	b	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aaaaa)	A6	E
		K 2		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aaaaa)		
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aaaaa)		
	Y (4)	K 3	c	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa)	A6	E
		K 2		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aaaa)		
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aaaa)		
	Y (5)	K 2	d	D.Bant	c+a+b	--	--	--	--	(aaaa)	A6	E
		K 1		D.Bant	c+a+b	--	--	--	--	(aaaa)		
Y.M. 11	Y (1)	K 1	a	D.Bant	a	--	--	--	--	(aaaaaa)	B11-F1	Ü
		K 0		D.Bant	a	--	--	--	--	(aaa)		
	Y (2)	K 2	b	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a+a+aa+a)	B11-F1	Ü
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a+a+aa+a)		
	Y (3)	K 2	b	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a+aa+a)	B11-F1	Ü
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(a+aa+a)		
	Y (4)	K 2	c	D.Bant	5a	--	--	--	--	(a+a+a)	F1-F3	Ü
		K 1		D.Bant	5a	--	--	--	--	(a+a+a)		
	Y (5)	K 2	a	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)	B11-F1	Ü
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		

Tablo 58'nin devamı

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkmalar				Pencere Formu-Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	form	Ritim	Form	
Y.M. 12	Y (1)	K 2	a	--	a+2b	--	--	--	--	(aa)	D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aaa+aa+aaa)		
	Y (2)	K 3	b	--	a	--	--	--	--	(aa+aa)	D 2-3-4	D
		K 2		--	a	--	--	--	--	(aaa+aa+aaa)		
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aaa+aa)		
	Y (3)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aa+a+aa)	D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+a+aa)		
	Y (4)	K 2	c	--	a	--	--	--	--	(aa+aaa+aa)	D 2-4	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Ortada	2	D	(aa+aaa+aa)		
	Y (5)	K 2	d	--	2a	--	--	--	--	(aa)	D 2-3-4	D
		K 1		--	2a	--	--	--	--	(aa)		
Y.M. 13	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	E 1-2	D
		K 1		Çıkma	a+2b+2c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		
	Y (2)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	A5- E 1	D
		K 1		Çıkma	a+2b+2c	Açık	Sol- Ortada- Sağ	2	D.	(a+a+a)		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	a+2b+c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)	A5- E 1	D
		K 1		Çıkma	a+2b+c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)		
	Y (4)	K 2	b	Çıkma	3a+2b	Açık	Sol- Ortada- Sağ	3	D.	(aaa)	E 1	D
		K 1		Çıkma	3a+2b	Açık	Sol- Ortada- Sağ	3	D.	(aaa)		
	Y (5)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	E 1	D
		K 1		Çıkma	2a+3b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa)		

Parsel Kullanımı:

Bu alandaki ortak özellik, yeni tasarımlarda bina sınırlarının savaş öncesi olduğu gibi, önerilerin çoğunda herhangi bir değişiklik yapılmadan benimsenmiş olmasıdır (1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12). Önerilerde farklılıklar önemsizdir (2, 6, 7, 8, 13). Diğerlerinden daha fazla tekrarlama oranına sahip bir unsur yoktur.

Tekrar oranlarının eşit olduğu yerlerde, yani her yeni önerinin/tasarımın kendi ritmi vardır. Dolayısıyla, hasar önemli olmasa da mevcut durum ya da savaş öncesi durum dikkate alınmamıştır.

Binaların yükseklikleri bir ile iki kat arasında, bazen de üç kat arasında değişiyordu.

Örneğin, ritim (2, 3-2, 3, 2) %14'lük bir dizilime sahiptir, ancak baskın özellik iki katlı binalar içindir.

Örnek: (1, 2, 2, 2, 1) ile (1, 2, 2, 1) ritimleri %14'lük bir yüzdeye sahiptir, (1, 2, 2, 2, 2) ile (1, 1, 2, 2, 1) ritimleri %7'dir.

Dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta var ki, binaların yüksekliği Hassanein Camii'ne bitişik sağ taraftan ve türbeye bitişik sol taraftan bir kat azaltılmıştır.

(4) sayılı öneride bir bina kaldırılarak türbenin bitişikindeki bahçeye dönüştürülmüştür. Binaların yükseklik ritmi (1, 2, 2, 1) ve binaların dağılım ritmi (aaba)'dır.

Cephe Hareketleri

Çıkma:

Cephe hareketi olarsak birinci sırada, %26'lık bir yüzdeyle (a+2b) ögesi, ikinci sırada, %13'lük bir yüzdeyle (6a) ögesi, üçüncü sırada ise %12.5'lik bir yüzdeyle (3a) ögesi yer almaktadır.

(a), (2a), (2a+3b) ögeleri ise %2,2 değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarsak birinci sırada, %37.5'lik bir yüzdeyle (a+2b) ögesi, ikinci sırada, %12.5'lik bir yüzdeyle (3a) ögesi yer almaktadır.

(a), (2a), (c+a+b) ögeleri ise %2,8 değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Çıkmalar

Açık çıkmaların yüzdesi %97.8, kapalı çıkmaların yüzdesi ise %2.2'tür.

Kapalı tip (Ortada) çıkmaların sayısı 1'dir. Açık tip (Ortada) çıkma sayısı 17'dir.

Açık tip (Sol-Sağ) çıkma sayısı 18'dir. Açık tip (Sol) çıkma sayısı 3'dir.

Açık tip (Sağ) çıkma sayısı 1'dir. Açık tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkma sayısı 25'dir.

Açık tip (Ortada-Sağ) çıkma sayısı 8'dir. Açık tip (Sol-Ortada) çıkma sayısı 3'dir.

Pencere Gruplanması ve Formu:

En etkili olan ritim %14 değer ile (a+a) ritmidir. Ardından %11.1 değer ile (a+a+a) ritmi gelmektedir. Daha sonra gelen ritim ise %8.88 ile (aa+a+aa)'dır. Bu, savaş öncesi ritimlerin tekrarını ifade eder.

Pencerelerin şekline gelince, Kemerli dikdörtgen form %48 ile en sık görüleni, ardından %21 ile dikey dikdörtgen penceredir. Model (F) gibi diğer pencere türleri ise %12,3 gibi düşük tekrarlama oranlarına sahiptir.

Çatı: Düz çatı önerileri %43 ile birinci sıradadır (Soldaki türbenin düz çatısının etkisinin sonucu). Eğimli kiremit çatılar ise %35,4 ile ikinci sırada yer almıştır. Türbenin bitişiğindeki yapının çatısının etkilediği düşünülmüştür.

Yatay bant:

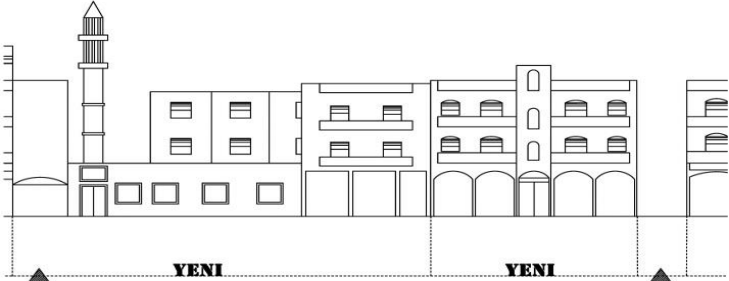
Yatay bantlar, 1, 2, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13 numaralı önerilerde yaklaşık aynı yükseklikte düz bir çizgi olarak kullanılmıştır.

Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 2, 3, 7, 7-1, 11, 12, 13 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 4, 8 numaralı önerilerde olmuştur.

3.2.4. Abu Al Hool Caddesi-Alan (4) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 59. Dördüncü alan- Mevcut durum (Yeni- Alan4- Yeni)

Dördüncü Alan 		
		

Tablo 60. Dördüncü alan analizi.

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	form	Ritim	Form	
Y.M. 1	Y (1)	K 1	a	--	2a	--	--	--	--	(a)	A5	Ü
		K 0		--	2a	--	--	--	(a+a)			
	Y (2)	K 2	c	Çıkma	2a	Açık	Sol-Sağ	2	D.	--	A1	Ü
		K 1		Çıkma	2a	Açık	Sol-Sağ	2	D.	--		
	Y (3)	K 2	b	Çıkma	a+2b	Açık	Sol-Sağ	2	D.	(aa)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	4a	Açık	Sol-Ortada-Sağ	4	D.	--		
Y.M. 2	Y (1)	K 1	a	--	-	--	--	--	--	-	F1	Ü
		K 0		--	a	--	--	--	(a)			
	Y (2)	K 1	b	--	a	--	--	--	--	(a)	F1	Ü
		K 0		--	--	--	--	--	--			
Y.M. 3	Y (1)	K 1	a	--	-	--	--	--	--	-	F3	D
		K 0		--	a	--	--	--	(aaaa)			
	Y (2)	K 1	b	--	a	Açık	Sol-Sağ	2	D.	(a+a+a)	B3	D
		K 0		--	--	--	--	--	--			
Y.M. 4	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	F3	Ü
		K 0		--	a	--	--	--	(aaa)			
	Y (2)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	F2	Ü
		K 0		--	a	--	--	--	(a)			
	Y (3)	K 2	a	--	a	--	--	--	--	(aa)	F3	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	(aa)			
K 0		--		--	--	--	--	--				

Tablo 60'nin devamı

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkmalar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Form	Ritim	Form	
Y.M. 5	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	A2	T
		K 0		--	a	--	--	--	--	(aaaa)		
Y.M. 6	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	A5	Ü
		K 0		D.Bant	3a+b	--	--	--	--	(aaa)		
	Y (2)	K 1	b	D.Bant	2a	--	--	--	--	(a+aa)	A5-B8	D
		K 0		D.Bant	2a	--	--	--	--	(a+aa)		
Y.M. 7	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	A5	Ü
		K 0		D.Bant	5a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)		
Y.M. 7-1	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	A5	T
		K 0		D.Bant	5a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)		
Y.M. 8	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	B10	K
		K 0		--	a	--	--	--	--	(aaa)		
	Y (2)	K 1	b	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(a+aa)	B10	D
		K 0		--	3a	--	--	--	--	(aaaa)		
Y.M. 9	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	C 1-3	Düzen
		K 0		--	a	--	--	--	--	(aaa)		siz
	Y (2)	K 1	b	D.Bant	b+a					(aa)	C 1-3-4	Düzen
		K 0		D.Bant	b+a	--	--	--	--	(aa)		siz
Y.M. 10	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	A5	E
		K 0		--	a	--	--	--	--	(aaa)		
	Y (2)	K 1	b	D.Bant	b+a+c					(aaa)	A5	E
		K 0		D.Bant	b+a+c	--	--	--	--	(aaa)		
Y.M. 11	Y (1)	K 1	b	--	--	--	--	--	--	--	F3	T
		K 0		--	a	--	--	--	--	(a+aa)		
	Y (2)	K 1	a	D.Bant	2a					(a+aa)	F3	T
		K 0		D.Bant	2a	--	--	--	--	(a+aa)		
	Y (3)	K 1	a	D.Bant	b+a					(a+aa)	B11-F3	T
		K 0		D.Bant	b+a					(a+aa)		
Y.M. 12	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	D5	K
		K 0		--	a	--	--	--	--	(aaa+aaa+aaa)		
	Y (2)	K 2	b	--	a					(aaa+a)	A5-D2-4	D
		K 1		Çıkma	a+b+c	Açık	Sol	1	D.	(a+a+a)		
Y.M. 13	Y (1)	K 1	a	--	--	--	--	--	--	--	D5	D
		K 0		--	a	--	--	--	--	(aaaa)		
	Y (2)	K 1	b	Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(a)	E2	T
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		

Parsel Kullanımı:

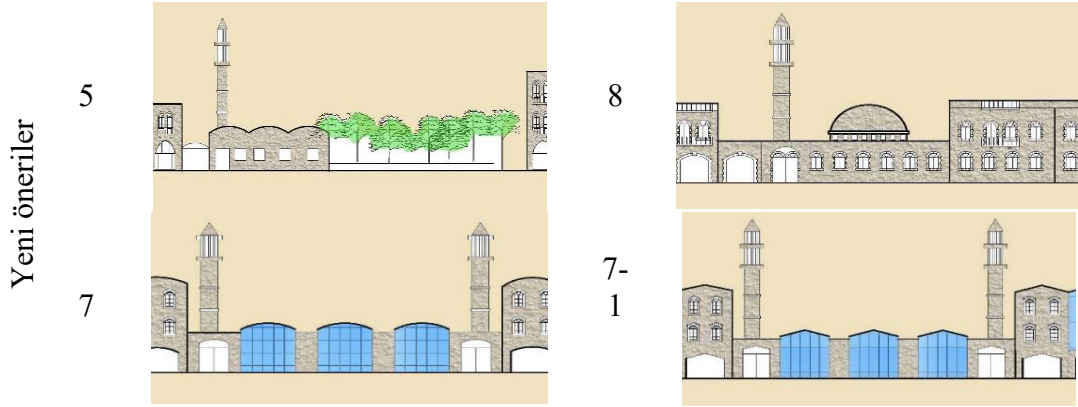
Bu alan savaş sonucunda tamamen tahrip olmuş ve daha önce iki katlı bir konut binası ve ona bitişik bir cami olan Al-Hassanin Camii'ni içeriyordu.

Yeni tasarımların tanımlayıcı özelliği, önerilerde (3-6-8-9-10-12-13) binaların savaş öncesi sınırlarına bağlı kalmasıydı. Alanı bölmek için en sık kullanılan ritim %57 ile (ab)'dir.

5 no'lu öneride bazı binalar kaldırılarak yerleri camiye bağlı bahçeye dönüştürülmüştür.

7 ve 7-1 önerilerinde Cami genişletildi ve bir minare daha eklenmiştir.

8 nolu öneride camiye bir kubbe eklenmiştir. (Şekil 174)

Şekil 174. Dördüncü alan için yeni önerilerin değerlendirilmesi

Kat sayısı için en sık ritim (z, 1)'dir ve %42,8'e değere ulaşmıştır. Bu, birincisi zemin kattan, ikincisi ise zemin kat ve birinci kattan oluşan iki bina olduğunu göstermektedir.

Ardından %21,4 oranında (z), (z, 1) ritimleri gelmektedir. Tasarımcıların camiye bitişik binanın yüksekliğini sağdan azaltma arzusu olduğu ortaya çıkmıştır.

Cephe Hareketleri:

Çıkma;

Cephe hareketi olarsak birinci sırada, %28.6'lık bir yüzdeyle (2a), (a+2b) öğeleri, ikinci sırada, %14.28'lik bir yüzdeyle (3a), (4a), (a+b+c) öğeleri yer almaktadır.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %30.7'lik bir yüzdeyle (2a), (b+a) öğeleri, ikinci sırada, %15.4'lik bir değerle (5a+2b), (b+a+c) öğeleri yer almaktadır.

(3a+b) öğesi ise %7.7 değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Çıkmalar:

%28,6 değer ile (a+2b) (2a) ritimli hareketler mimari cephelerde en etkili ve sık görülen hareketlerdir. Düşey bantlarda en sık hareket ise %30,7 ile (2a) ve (b+a) ritimlerinde. Buna göre tasarımcılar savaştan önceki durumu dikkate almamışlar, bunun yerine bu yıkımda sokağın silüetini iyileştirmeye katkıda bulunabilecek yeni öneriler için bir fırsat bulmuşlardır.

Çıkmalar

Açık çıkmaların yüzdesi %100

Açık tip (Ortada) çıkma sayısı 2'dir. Açık tip (Sol-Sağ) çıkma sayısı 8'dir.

Açık tip (Sol) çıkma sayısı 1 dir. Açık tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkma sayısı 4'dür.

Tüm çıkmalar açık tip dikdörtgen şeklindedir. Belki de komşu modern binalarla uyum sağlamak için veya uzmanlar tasarımı daha fazla esneklik için bir fırsat bulmuşlardır.

(Sol-Ortada-Sağ) tipindeki çıkmalar, sayıları (8)'e ulaşarak en sık görülen olmuştur.

Pencere Gruplanması ve Formu:

Pencerelerin ritmi (a+aa) %22,2 ile en yüksek yüzdeyi alırken, ikinci en yüksek yüzdeyi %19,4 değeri ile (aaa) ritmi almıştır.

Pencerelerin şekline bakıldığında ise en fazla %33,3 ile dikey dikdörtgen şekil (A) olurken, bunu %30 ile Model (F) izlemiştir, ardından %16,6 ile Model (B) gelmiştir.

Buna göre kemerli dikey dikdörtgenin öneminin daha modern modeller lehine azaldığı açıktır.

Çatı: Eğimli kiremit çatı, önerilerde (1, 2, 4, 7, 11) %42,8 ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise önerilerde (2, 3, 5, 6, 8, 12) %35,7 ile düz tavan gelmektedir (Buradaki yüzdelerin hesaplanmasında toplam öneriler sayısı değil, toplam bina çatı sayısı ele alınmaktadır)

Yatay bant: Bu alandaki önerilerin çoğu tek kattan oluşmaktadır.

Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 1, 2, 6, 7, 7-1, 9, 10, 11, 13 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 4, 5, 8, 12 numaralı önerilerde olmuştur.

3.2.5.Abu Al Hool Caddesi-Alan (5) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 61. Beşinci alan-Mevcut durum (Alan4- Alan5- Yeni)

Tablo 62. Beşinci alan analizi

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Form	Ritim	Form	
Y.M. 1	Y (1)	K 2	b	Çıkma	6a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	4	D.	(a+a)	A1	Ü
		K 1		Çıkma	a+4b	Açık	Sol- Ortada- Sağ	4	D.	(aaa)		
	Y (2)	K 3	c	Çıkma	a+4b	Açık	Sol- Ortada- Sağ	4	D.	--	A1	Ü
		K 2		--	a	--	--	--	--	(aa+aa)		
		K 1		Çıkma	a+4b	Açık	Sol- Ortada- Sağ	4	D.	--		
	Y (3)	K 2	d	Çıkma	4a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	4	D.	--	A1	Ü
		K 1		--	2a	--	--	--	--	(aaa+aaa)		
	Y (4)	K 3	a	Çıkma	3a,a+2b,3a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	6	D.	(a+aa+a)	A1	Ü
		K 2		--	a	--	--	--	--	(aaa+aaaa+aaa)		
		K 1		Çıkma	3a,a+2b,3a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	4	D.	(aa+aa+aa)		
Y.M. 2	Y (5)	K 2	c	Çıkma	a+2b	Açık	Sol - Sağ	2	D.	(aa+aa)	A1	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aaa+aaa)		
	Y (1)	K 2	b	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)	B2-F1	Ü
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+aa+a)		
	Y (2)	K 2	c	Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaa)	B2	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aaaa)		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	a+4b+2c	Açık	Sol- Sağ	4	D.	(aaa+a+aaa)	B2-F1	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aaaaa+aa+aaaaa)		
	Y (4)	K 2	c	--	a	--	--	--	--	(aa+aa)	B2	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aa+aa)		

Tablo 62'nin devamı

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Form	Ritim	Form	
Y.M. 3	Y (1)	K 2	b	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aaaa+aaaa)	B4	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aaaa+aaaa)		
	Y (2)	K 2	c	--	--	--	--	--	--	--	B3	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aa+aa)		
		K 0		--	3a	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (3)	K 2	d	Çıkma	2a+b	Açık	Sağ	1	D.	(aa+a)	B3	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sağ	1	D.	(aa+a)		
		K 0		--	--	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (4)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	B3	D
		K 1		Çıkma	2a+3b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aaa+aaa)		
		K 0		--	2a+3b	--	--	--	--	(a+aa+aa)		
	Y (5)	K 2	c	Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa)	B3	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aa)		
Y.M. 4	Y (1)	K 2	b	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aaa+a+aaa)	B5-F3	Ü
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aaa+a+aaa)		
	Y (2)	K 3	c	Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	1	D.	(a+a+a)	B5-F3	Ü
		K 2		--	a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	a+4b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a+a+a)	B5-F3	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aa+aa+a+aa+aa)		
	Y (4)	K 3	b	Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)	B5-F3	Ü
		K 2		--	a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (5)	K 2	c	Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)	B5-F3	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
Y.M. 5	Y (1)	K 2	b	Çıkma	b+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	B5	D
		K 1		Çıkma	b+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)		
	Y (2)	K 2	a	Çıkma	c+b+a	Açık	Sol- Ortada	2	D.	(a+aa+a)	A5-B5	D
		K 1		Çıkma	b+c+a	Açık	Sol- Ortada	2	D.	(aa+a+a)		
	Y (3)	K 2	c	Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Ortada- Sağ	3	D.	(aa+a+a)	B5	D
		K 1		Çıkma	2b+a	Açık	Sol- Ortada- Sağ	3	D.	(a+a+aa)		
	Y (4)	K 3	b	Çıkma	b+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)	B5-F3	D
		K 2		Çıkma	b+a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a)		
Y.M. 6	Y (1)	K 2	b	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aaa+a+aaa)	A5-B4	D
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aaa+a+aaa)		
	Y (2)	K 2	c	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aa+a+aa)	A5-B4	D
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (3)	K 2	d	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)	A5-B4	D
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)		
	Y (4)	K 2	a	D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)	A5-B8	D
		K 1		D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)		
	Y (5)	K 2	c	D.Bant	3a	--	--	--	--	(a)	A5	D
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(a)		
Y.M. 7	Y (1)	K 2	b	D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+a+aa)	A5-B2	Ü
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)		
	Y (2)	K 3	c	D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+a+aa)	A5-B2	Ü
		K 2		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (3)	K 2	c	D.Bant	6a	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)	A5-B2	Ü
		K 1		D.Bant	6a	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)		
	Y (4)	K 3	a	D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aaa+aaa+aaa)	B5-F3	Ü
		K 2		D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aa+a+a+a+aa)		
		K 1		D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aa+a+a+a+aa)		
	Y (5)	K 2	c	D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaa+aaa)	B5-F3	Ü
		K 1		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaa+aaa)		

Tablo 62'nin devamı

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkmalar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Form	Ritim	Form	
Y.M. 7-1	Y (1)	K 2	b	D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+a+aa)	A5-B2	T
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+aa+aa)		
	Y (2)	K 3	c	D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+a+aa)	A5-B2	T
		K 2		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (3)	K 2	c	D.Bant	6a	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)	A5-B2	T
		K 1		D.Bant	6a	--	--	--	--	(a+a+aa+a+a)		
	Y (4)	K 3	a	D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aaa+aaa+aaa)	B5-F3	T
		K 2		D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aa+a+a+a+aa)		
		K 1		D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aa+a+a+a+aa)		
	Y (5)	K 2	c	D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaa+aaa)	B5-F3	T
		K 1		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaa+aaa)		
Y.M. 8	Y (1)	K 1	b	Çıkma	2a+b+c	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+aaa)	B10	D
		K 0		--	2a+b+c	--	--	--	--	(aa+aaa)		
	Y (2)	K 2	c	Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	B10	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)		
	Y (3)	K 2	d	Çıkma	2a+b	Açık	Sol	1	D.	(aa+a)	B10	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol	1	D.	(aa+a)		
	Y (4)	K 2	a	Çıkma	2a+3b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa+aa)	B10	D
		K 1		Çıkma	2a+3b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa+aa)		
	Y (5)	K 2	c	Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	B10	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)		
Y.M. 9	Y (1)	K 2	b	D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(a+aa)	C1-3-4	Düzen siz
		K 1		D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(a+aa)		
		K 0		D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(a+aa)		
	Y (2)	K 2	c	D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a)	C1-3-4	Düzen siz
		K 1		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)		
		K 0		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (3)	K 2	d	D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)	C1-3-4	Düzen siz
		K 1		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)		
		K 0		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (4)	K 2	a	D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(aa)	C1-3-4	Düzen siz
		K 1		D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(a+aa)		
		K 0		D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(a+aa)		
	Y (5)	K 2	c	D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(a+aa)	C1-3-4	Düzen siz
		K 1		D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(a+aa)		
		K 0		D.Bant	b+c+a	--	--	--	--	(a+aa)		
Y.M. 10	Y (1)	K 3	b	D.Bant	3a	--	--	--	--	(aaaa)	A6	E
		K 2		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aaaaaa)		
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aaaaaa)		
	Y (2)	K 3	c	D.Bant	a+3b	--	--	--	--	(aa)	A6	E
		K 2		D.Bant	a+3b	--	--	--	--	(aaaaaa)		
		K 1		D.Bant	a+3b	--	--	--	--	(aaaaaa)		
	Y (3)	K 3	d	D.Bant	3a	--	--	--	--	(a)	A6	E
		K 2		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aaa)		
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(aaa)		
	Y (4)	K 2	a	D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aaaa+aaaa)	A6	E
		K 1		D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aaaa+aaaa)		
	Y (5)	K 2	c	D.Bant	a+3b	--	--	--	--	(aaaa)	A6	E
		K 1		D.Bant	a+3b	--	--	--	--	(aaaa)		
Y.M. 11	Y (1)	K 2	b	D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+aa+a)	B11-F1	Ü
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+aa+a)		
	Y (2)	K 2	c	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)	B11-F1	Ü
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		
	Y (3)	K 2	d	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+aa+aa)	B11-F1	Ü
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+aa+aa)		
	Y (4)	K 2	a	D.Bant	5a	--	--	--	--	(a+a+a+a+a)	F1-F3	Ü
		K 1		D.Bant	5a	--	--	--	--	(a+a+a+a+a)		
	Y (5)	K 2	c	D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)	B11-F1	Ü
		K 1		D.Bant	2a+b	--	--	--	--	(aa+a+aa)		

Tablo 62'nin devamı

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkımlar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı	Form	Ritim	Form	
Y.M. 12	Y (1)	K 2	b	Çıkma	a+2b	--	--	--	--	(aaa+a+aaa)	A5-D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Sol	1	D.	(aa+a+a+aaa)		
	Y (2)	K 2	c	--	a+2b	--	--	--	--	(aa+aaa)	D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada	1	D.	(aaa+a+a+aa)		
	Y (3)	K 2	d	--	2a+b	--	--	--	--	(aaa)	D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	2a+b	Açık	Ortada	1	D.	(aa+a+a)		
	Y (4)	K 2	a	--	b+c+a	--	--	--	--	(aaa+aaa)	D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	2a+3b+c	Açık	Ortada	2	D.	(aaa+aa+aaa)		
	Y (5)	K 2	c	Çıkma	3a	Açık	Ortada	1	D.	(aaa+a+a)	D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	3a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+aa+a+a)		
Y.M. 13	Y (1)	K 2	b	Çıkma	a+2b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(a+a+a)	E 1-2	D
		K 1		Çıkma	4a	Açık	Sol-Ortada-Sağ	4	D.	(a+a+a+a)		
	Y (2)	K 2	d	Çıkma	a+2b	Açık	Sol-Sağ	2	D.	(aa+aaa)	A5- E 1-2	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aaa+a+a+aa)		
	Y (3)	K 2	a	Çıkma	a+4b	Açık	Sol-Sağ	4	D.	(aa+a+aa)	A5- E 1-2	D
		K 1		Çıkma	a+4b	Açık	Sol- Sağ	4	D.	(aa+a+aa)		
	Y (4)	K 2	c	Çıkma	a+b+c	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(a+a+a)	A5- E 1-2	D
		K 1		Çıkma	a+3b	Açık	Sol- Sağ	3	D.	(aa+a+a)		
	Y (5)	K 2	d	Çıkma	b+a	Açık	Ortada-Sağ	1	D.	(aa)	A5- E 1-2	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Ortada-Sağ	2	D.	(a+aa)		

Parsel Kullanımı:

Önerilerin ilk değerlendirmesinden, bazen bitişik iki bina için birleşmeler yapılmasına veya sınırların biraz kaydırılmasına rağmen, binaların sınırlarına savaştan önce olduğu gibi bağlı kaldığı anlaşıyor.

En sık rastlanan ritim %64,3 ile (bcdac) iken, daha sonra %14,3 ile (becac) ritmi olmuştur. İki oran arasındaki büyük fark olduğu görülmektedir.

Mevcut durumun ritmi (bcabc) iken, yeni tasarımlarda en sık kullanılan ritim (bcdac) olmuştur. Aynı sayıda bina (5) yeni tasarımlarda tekrarlanmıştır.

Kat sayısına gelince, bu alan daha önce olmayan bir durum olan üç katlı binaları içermektedir. (2, 3, 2, 3, 2) ritmi %8,6 ve ritim (3-2, 2-3, 3-2, 2, 2) ritmi %7 değerleri ile karşımıza çıkmaktadır.

(5) nolu öneride, bu alandan bazı yapılar kaldırılarak yerine camiye bitişik bir bahçe yapılmıştır, ritim ise (2, 2, 2, 2) olmuştur.

Cephe Hareketleri;

Çıkma;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %26'lık bir yüzdeyle (a+2b) ögesi, ikinci sırada, %16.4'lük bir oranla (3a) ögesi, üçüncü sırada ise % 9.8'lik bir yüzdeyle (2a+b) ögesi yer almaktadır. (3a+b) ögesi ise %7.7 değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %24.7'lik bir yüzdeyle (3a) ögesi, ikinci sırada, %15.6'lik bir yüzdeyle (a+2b) ögesi, üçüncü sırada ise %11.7'lik bir yüzdeyle (b+c+a) ögesi yer almaktadır. (5a) ögesi ise %2.6 değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Çıkmalar:

Mimari cephelerin hareketinde en etkili olan hareket (a+2b), ardından gelen hareket (3a) 16,4%'tür. Düşey bantlarda en sık hareket (3a) %24,7, daha sonra ise (a+2b) %15,6'dır.

)6,7,7-1,9,10,11(

Çıkmalar: Açık çıkmaların yüzdesi %100, kapalı çıkmaların oranı ise %0'dır.

Açık tip (Ortada) çıkma sayısı 11'dir. Açık tip (Sol-Sağ) çıkma sayısı 55'dir.

Açık tip (Sol) çıkma sayısı 3'dir. Açık tip (Sağ) çıkma sayısı 3'dir. Açık tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkma sayısı 25'dir. Açık tip (Ortada-Sağ) çıkma sayısı 3'dir.

Açık tip (Sol-Ortada) çıkma sayısı 4'dir. En sık rastlanan Açık dikdörtgen çıkmalar (Sol-Sağ) sayısı 55'dir.

Bu çıkmalar, geleneksel karakterdeki metal şekillerin kullanımı ile karakterize edildi. İkinci sırada dikdörtgen biçimli çıkmalar (Sol-Ortada-Sağ) gelmiştir ve sayıları 43'tür. Ancak, çıkmalar yerine düşey bantları tercih eden tasarımcılarda vardır.

Pencere Gruplanması ve Formu:

En sık kullanılan pencere ritmi %13.8 ile (aa+a+aa)'dır. İkinci sırada (aa + aa) ritmi %7.2 ile, üçüncü sırada (aa+a) ritmi %6.6 gelmektedir. Bu nedenle, yeni tasarımlar, savaş öncesi durumdan biraz etkilenmiştir.

Pencerelerin şekline gelince, kemerli dikey dikdörtgen şekil, %41 oranıyla en sık görülenidir. Dikey dikdörtgen ise %27 ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu, dikey dikdörtgen pencerelerle karakterize edilen mevcut duruma uymamaktadır.

Çatı: En sık görülen çatı %42,6 oranı ile düz çatı olup, mevcut modern binaların çatılarının mevcut durumundan ve hatta sağdaki eski binanın çatısından etkilenmiş olma olasılığı vardır. Eğimli kiremit çatı %35 ile ikinci sırada gelmektedir.

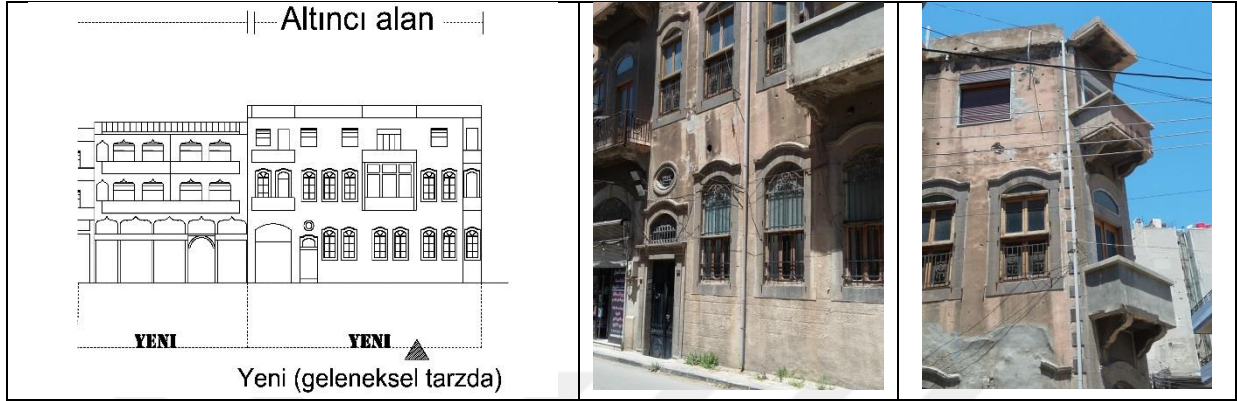
Yatay bant: Yatay bantlar, 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13 numaralı önerilerde yaklaşık aynı yükseklikte düz bir çizgi olarak kullanılmıştır.

Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 1, 2, 4, 6, 7, 7-1, 9, 10, 11, 13 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 3, 8, 12 numaralı önerilerde olmuştur.

3.2.6. Abu Al Hool Caddesi-Alan (6) İçin Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 63. Altıncı alan- Mevcut durum (Yeni- Alan 6- Yeni)

Tablo 64. Altıncı alan analizi.

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkmalar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı		Ritim	Form	
Y.M. 1	Y (1)	K 1	a	D.Bant	2a	--	--	--	--		A1	Ü
		K 0		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaa+aaa)		
	Y (2)	K 1	a	D.Bant	2a	--	--	--	--		A1	Ü
		K 0		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aaa+aaa)		
Y.M. 2	Y (1)	K 1	a	--	2a	--	--	--	--	(aaaa)	B2	Ü
		K 0		--		--	--	--	--	--		
	Y (2)	K 1	a	--	2a	--	--	--	--	(aaaa)	B2	Ü
		K 0		--		--	--	--	--	--		
Y.M. 3	Y (1)	K 1	a	Çıkma	b+a	Açık	Sol	1	D.	(aa)	B3	D
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
	Y (2)	K 1	a	Çıkma	a+b	Açık	Sağ	1	D.	(aa)	B3	D
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
Y.M. 4	Y (1)	K 2	a	Çıkma	a+4b	Açık	Sol- Sağ	4	D.	(a+a+a+a+a)	B5-F3	Ü
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aa+aa+a+aa+aa)		
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
Y.M. 5	Y (1)	K 1	a	Çıkma	2a	Açık	Sol- Sağ	2	D.	(aa+aa)	B5	D
		K 0		--		--	--	--	--	--		
	Y (2)	K 1	a	--	a	--	--	--	--	(a)	A5	D
		K 0		--		--	--	--	--	--		
Y.M. 6	Y (1)	K 2	a	D.Bant	4a					(a+a+a+a+a)	A5-B8	D
		K 1		D.Bant	4a	--	--	--	--	(a+a+a+a+a)		
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
		K 0		--	--	--	--	--	--	--		
Y.M. 7	Y (1)	K 3	a	D.Bant	a+2b					(a+aa+a)	A5-B2	Ü
		K 2		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)		
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)		
	Y (2)	K 3	a	D.Bant	2a	--	--	--	--	(aa+aa)	B2	Ü
		K 2		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aa+aa)		
		K 2		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aa+aa)		

Tablo 64'ün devamı

Alan		Parsel Kullanımı		Cephe Hareketleri		Çıkmalar				Pencere Formu- Gruplanma		Çatı
	Yapı Sayısı	Kat Sayısı	Ritim	Etkili öge	Ritim	Türü	Konum	Sayısı		Ritim	Form	
Y.M. 7-1	Y (1)	K 3	a	D.Bant	a+2b					(a+aa+a)	A5-B2	T
		K 2		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)		
		K 1		D.Bant	a+2b	--	--	--	--	(a+a+a)		
	Y (2)	K 3	a	D.Bant	2a	--	--	--	--	(aa+aa)	B2	T
		K 2		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aa+aa)		
		K 1		D.Bant	2a	--	--	--	--	(aa+aa)		
Y.M. 8	Y (1)	K 2	a	Çıkma	3a+b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(a+a+a)	B10	D
		K 1		Çıkma	3a+b	Açık	Sol-Ortada-Sağ	3	D.	(a+a+a)		
	Y (2)	K 2	b	--	a	--	--	--	--	(aa)	B10	D
		K 1		--	a	--	--	--	--	(aa)		
Y.M. 9	Y (1)	K 2	a	D.Bant	a+b	--	--	--	--	(a)	C1-4	D
		K 1		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)		
		K 0		D.Bant	a+c+b	--	--	--	--	(a+a)		
Y.M. 10	Y (1)	K 3	a	D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aaaa)	A6	D
		K 2		D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aaaa+aaaa)		
		K 1		D.Bant	4a+b	--	--	--	--	(aaaa+aaaa)		
Y.M. 11	Y (1)	K 2	a	D.Bant	3a	--	--	--	--	(a+a+a)	B11-F1	D
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	(a+a+a)		
		K 0		D.Bant	3a	--	--	--	--	(a+a)		
	Y (2)	K 2	a	D.Bant	3a	--	--	--	--	(a+a+a)	B11-F1	D
		K 1		D.Bant	3a	--	--	--	--	--		
		K 0		D.Bant	3a	--	--	--	--	--		
Y.M. 12	Y (1)	K 2	b	--	a	--	--	--	--	(aaa+aa)	D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	b+a	Açık	Sol	1	D.	(a+a+aaa)		
	Y (2)	K 2	a	--	a+2b	--	--	--	--	(aaa+aaa+aaa)	D 2-3-4	D
		K 1		Çıkma	a+2b	Açık	Sol-Ortada	2	D.	(a+a+a+aaa)		
Y.M. 13	Y (1)	K 2	a	--	--	--	--	--	--	--	E 1	D
		K 1		Çıkma	4a	Açık	Sol-Ortada-Sağ	5	D.	(aaaaa)		

Parsel Kullanımı:

Bu alandaki ortak özellik, önerilerde alanın iki eşit parçaya bölünmüş olmasıdır (1, 2, 3, 5, 7, 7-1, 11). Diğer bir deyişle, önerilerin yarısı ritme göre eşit uzunlukta cepheye ve %50 oranında (aa) ritmine sahip iki yapıdan oluşmaktadır. Bunun ardından ikinci sıradaki ritim (a) %35,7 oranında yer almıştır.

1, 2, 3, 5, 13 numaralı önerilerde ritim (1) göre tek katlı, 8 ve 11 no'lu önerilerde (2, 1) ritmine göre iki binadan biri iki katlı diğeri tek katlıdır. 12 numaralı öneri (2, 2) ritmine göre iki katlı iki binadan oluşmaktadır. 7, 7-1, 10 sayılı önerilerde, biri üç katlı, diğeri iki katlı (3, 2) ritmine göre iki binanın tasarlandığı istisnalar da vardır.

Cephe Hareketleri: Çıkma;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %25'lik bir yüzdeyle (b+a) ögesi yer almaktadır. Diğer öğeler düşük yüzdeye sahiptir ve %12.5'lik değere sahiptir.

Düşey bantlar;

Cephe hareketi olarak birinci sırada, %29.6'lık bir yüzdeyle (2a) ögesi, ikinci sırada, %22.2 'lık bir yüzdeyle (a+2b) ögesi, üçüncü sırada ise %18.5 'lık bir yüzdeyle (3a) ögesi yer almaktadır. (a+b) ögesi ise %3.7 değer ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Çıkmalar:

Açık çıkmaların yüzdesi %100, kapalı çıkmaların oranı ise %0'dır.

Açık tip (Sol-Sağ) çıkma sayısı 6'dır. Açık tip (Sol) çıkmalar sayısı 2'dir.

Açık tip (Sağ) çıkma sayısı 1'dir. Açık tip (Sol-Ortada-Sağ) çıkmalar sayısı 6'dır.

Açık tip (Sol-Ortada) çıkma sayısı 5'dir.

Açıkta kalan dikdörtgen çıkmalar (Sol-Ortada-Sağ) en sık görülen çıkma türü olmuştur ve sayısı 6'dır.

Pencere Gruplanması ve Formu:

Pencere ritmi (a+a+a) %22,5 en etkili olanıdır. Ardından ikinci oran (aa+aa) %12,5 değerle gelmektedir. Bina eski olmasına ve içinde geleneksel pencere desenleri kullanılmasına rağmen, tasarımcılar bunu dikkate almamışlardır.

Ancak ilginç olan, çoğu ritim modelinde kısmi ritimlerin (aaaa, aaa) tekrarlanmasıdır. Bu da tasarımcıların eski binaların ritimlerinden etkilendiğini göstermektedir.

Pencerelerin şekline gelince, kemerli dikey dikdörtgen şekil %51,7 oranı ile en sık görülenidir.

Çatı:En sık görülen çatı şekli %60,8 oranı ile düz çatı olmuştur. Belki de mevcut durumdan veya komşu binaların çatısından etkilenmişlerdir.

Yatay bant:

Yatay bantlar, 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13 numaralı önerilerde yaklaşık aynı yükseklikte düz bir çizgi olarak kullanılmıştır.

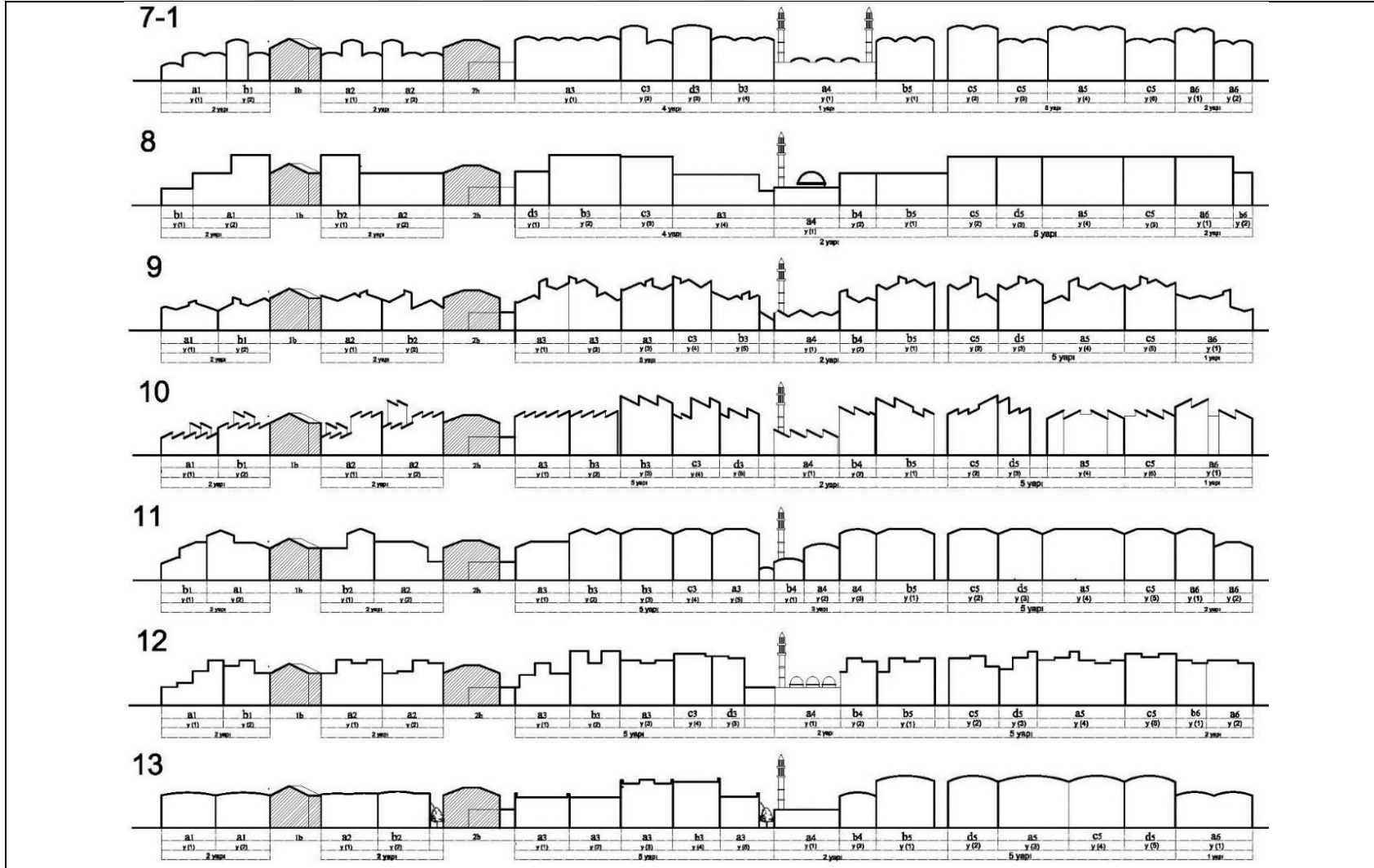
Doluluk/Boşluk:

Mimari cephelerde en büyük boşluk yüzdesi 3, 5, 6, 7, 7-1, 9, 10, 13 nolu önerilerde, en büyük doluluk yüzdesi ise 2, 8, 11, 12 numaralı önerilerde olmuştur.

3.2.7.Abu Al Hool Caddesi ile ilgili genel Değerlendirme

Şekil 175. Abu El Hool Caddesi- Parsel Kullanımı

Şekil 176. Abu El Hool Caddesi- Parsel Kullanımı

Tablo 65. Abu El Hool Caddesi- Alan (1) - Ritme göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

	Alan(1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Alan (5)	Alan (6)	Grafikler ve Analiz
Y.M. 1	(cab)	(bab)	(acbdc)	(acb)	(bcdac)	(aa)	
Y.M. 2	(ab)	(aba)	(aebdc)	(ab)	(bcac)	(aa)	
Y.M. 3	(ab)	(cba)	(abcda)	(ab)	(bcdac)	(aa)	
Y.M. 4	(ba)	(a)	(aaba)	(aaa)	(bcabc)	(a)	
Y.M. 5	(ab)	(aa)	(abbcb)	(a)	(bach)	(aa)	
Y.M. 6	(acb)	(aa)	(abdc)	(ab)	(bcdac)	(a)	
Y.M. 7	(ab)	(aa)	(acdb)	(a)	(bccac)	(aa)	
Y.M. 7-1	(ab)	(aa)	(acdb)	(a)	(bccac)	(aa)	
Y.M. 8	(ba)	(ba)	(dbca)	(ab)	(bcdac)	(ab)	
Y.M. 9	(ab)	(ab)	(aaaab)	(ab)	(bcdac)	(a)	
Y.M. 10	(ab)	(aa)	(abbcb)	(ab)	(bcdac)	(a)	
Y.M. 11	(ba)	(ba)	(abbca)	(baa)	(bcdac)	(aa)	
Y.M. 12	(ab)	(aa)	(abacd)	(ab)	(bcdac)	(ba)	
Y.M. 13	(2a)	(ab)	(aaaba)	(ab)	(bdacd)	(a)	
	(ab) (8) (ba) (3) (2a) (1) (cab) (1) (acb) (1)	(a) (1) (aa) (6) (ba) (2) (ab) (2) (bab) (1) (aba) (1) (cba) (1)	(acbdc) (1) (aebdc) (1) (abcda) (1) (aaba) (1) (abbcb) (1) (abdc) (1) (acdb) (2) (dbca) (1) (aaaab) (1) (abbcb) (1) (abbca) (1) (abacd) (1) (aaaba) (1) (acdb) %14	(ab) (8) (acb) (1) (aaa) (1) (a) (3) (baa) (1)	(bcdac) (9) (bccac) (2) (bcac) (1) (bach) (1) (bdacd) (1)	(a) (5) (aa) (7) (ab) (1) (ba) (1)	Birinci alan: Ritim (ab) % 57 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (ba) ritmi % 21 ile ikinci sırada yer almaktadır. İkinci alan: Ritim (aa) % 42.8 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (ba) (ab) ritmi % 14 ile ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü alan: Ritim (acdb) en yüksek yüzdeyi % 14 ile almıştır. Dördüncü alan: Ritim (ab) % 57 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (a) ritmi % 21.4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Beşinci alan: Ritim (bcdac) % 64.3 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (bccac) ritmi % 14.3 ile ikinci sırada yer almaktadır. Altıncı alan: Ritim (aa) % 50 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (a) ritmi % 35.7 ile ikinci sırada yer almaktadır.
Savaştan önce							
	Boş/tahrip edilmiş		(abbdc)	(ab)	(bcabc)	(a)	

(kapalı pazarlarAlan1...Eski) (Eski...Alan2...Tarihi) (Tarihi...Alan3... Alan4) (Yeni...Alan4... Yeni) (Alan4... Alan5...Yeni) (Yeni...Alan6...Yeni)

Tablo 66. Abu El Hool Caddesi- Katlara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

	Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Alan (5)	Alan (6)
Y.M. 1	(z,1,1)	(2,1,2)	(1-2,2,2,2,2-1)	(z-1,2,2)	(2,3,2,3,2)	(1)
Y.M. 2	(z,1)	(1,1,1)	(1,2,2,2,1)	(z,1)	(2,2,2,2,2)	(1)
Y.M. 3	(z,1)	(1,1,1)	(1,2,2,2,1)	(z,1)	(2,1,2,1,2)	(1)
Y.M. 4	(z,1)	(1)	(1,2,2,1)	(z,1,2)	(2,3,2,3,2)	(2)
Y.M. 5	(z,1)	(1,1)	(1,1-2,2-3,1,2-1)	(z)	(2,2,2,2)	(1)
Y.M. 6	(1,1,1)	(1,1)	(2,2,3,2)	(z,2)	(2,2,2,2,2)	(2)
Y.M. 7	(z-1,2-1)	(1-2-1,2-1-1)	(2,3-2,3,2)	(z)	(2,3,2,3,2)	(3,2)
Y.M.7-1	(z-1,2-1)	(1-2-1,2-1-1)	(2,3-2,3,2)	(z)	(2,3,2,3,2)	(3,2)
Y.M. 8	(z,1-2)	(1,1,2)	(1,2,2,1)	(z,1)	(1,2,2,2,2)	(2,1)
Y.M. 9	(z,z)	(z,z)	(1-2,2-1,2,2,1)	(z,1)	(2,2-1,2,1-2,2)	(1,z)
Y.M. 10	(z,1)	(z,2,1-1)	(2,2,3,2-3,2)	(z,2)	(3-2,2-3-2,2,2)	(3,2)
Y.M. 11	(z-1,2-1)	(1-2,1)	(1,2,2,2,2)	(z,1)	(2,2,2,2,2)	(2,1)
Y.M. 12	(z-1-2,1-2-1)	(2,2)	(1-2,3-2-3,2,2,2)	(z,2)	(1-2,2-1,1-2,2,2)	(2,2)
Y.M. 13	(1,1)	(1,1)	(1,1,2,2,1)	(z,1)	(2,2,2,2,2)	(1)
	(z,1) (5) (z,1,1) (1) (z-1,2-1) (2) (1,1,1) (1) (1,1) (1) (z,1-2) (1) (z,z) (1) (z-1,2-1) (1) (z-1-2,1-2-1) (1) (z,1) (5) %35.7	(2,1,2) (1) (1,1,2) (1) (1,1,1) (2) (1,1) (3) (2,2) (1) (z,z) (1) (1-2,1) (1) (z,2,1-1) (1) (1-2-1,2-1-1) (2) (1) (1) (1,1) (3) %21.4	(1,2,2,2,1) (2) (1,2,2,1) (2) (2,3-2,3,2) (2) (2,2,3,2) (1) (1,2,2,2,2) (1) (1,1,2,2,1) (1) (2,2,3,2-3,2) (1) (1-2,2,2,2,2-1) (1) (1,1-2,2-3,1,2-1) (1) (1-2,3-2-3,2,2,2) (1) (1-2,3-2-,2,2,2) (1) (1-2,2-1,2,2,1) (1) (1,2,2,2,1) (2) % 14 (1,2,2,1) (2) % 14 (2,3-2,3,2) (2) % 14	(z,1) (6) (z) (3) (z,2) (3) (z,1,2) (1) (z-1,2,2) (1) (z,1) (6) % 42.8	(2,3,2,3,2) (4) (2,2,2,2,2) (4) (2,1,2,1,2) (1) (1,2,2,2,2) (1) (2,2,2,2) (1) (2,2-1,2,1-2,2) (1) (3-2,2-3-2,2,2) (1) (1-2,2-1,1-2,2,2) (1) (2,3,2,3,2) (4) % 28.6 (2,2,2,2,2) (4) % 28.6	(1) (5) (2) (2) (3,2) (3) (2,1) (2) (2,2) (1) (1,z) (1) (1) (5) % 35.7
Savaştan önce						
	Boş/tahrip edilmiş		(2,2,1,2,2)	(z,2)	(2,2,2,2,2)	(2)

Tablo 66'nın devamı

Grafikler	Analiz																																																															
<table border="1"><thead><tr><th>Kategori</th><th>ALAN1</th><th>ALAN2</th><th>ALAN3</th><th>ALAN4</th><th>ALAN5</th><th>ALAN6</th></tr></thead><tbody><tr><td>Z</td><td>0</td><td>22</td><td>14</td><td>22</td><td>28</td><td>36</td></tr><tr><td>Z,1</td><td>36</td><td>0</td><td>14</td><td>43</td><td>28</td><td>0</td></tr><tr><td>Z,2</td><td>0</td><td>0</td><td>14</td><td>22</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>1</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>36</td></tr><tr><td>1,1</td><td>0</td><td>14</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>1,1,1</td><td>0</td><td>14</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>2,3,2,3,2</td><td>0</td><td>0</td><td>14</td><td>0</td><td>28</td><td>0</td></tr><tr><td>2,2,2,2,2</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Kategori	ALAN1	ALAN2	ALAN3	ALAN4	ALAN5	ALAN6	Z	0	22	14	22	28	36	Z,1	36	0	14	43	28	0	Z,2	0	0	14	22	0	0	1	0	0	0	0	0	36	1,1	0	14	0	0	0	0	1,1,1	0	14	0	0	0	0	2,3,2,3,2	0	0	14	0	28	0	2,2,2,2,2	0	0	0	0	0	0	Birinci alan: Ritim (z,1) % 35.7 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (z-1,2-1) ritmi %14 ile ikinci sırada yer almaktadır. İkinci alan: Ritim (1,1) % 21.4 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, ritim (1,1,1), (1-2-1,2-1-1) % 14 ile ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü alan: Ritim (1,2,2,2,1) (1,2,2,1) (2,3-2,3,2) en yüksek yüzdeyi %14 ile almıştır. Dördüncü alan: Ritim (z,1) % 42.8 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, ritim (z) (z,2) % 21.4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Beşinci alan: Ritim (2,3,2,3,2) (2,2,2,2,2) en yüksek yüzdeyi % 28.6 ile almıştır Altıncı alan: Ritim (1) % 35.7 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, ritim (z) (2,3) % 21.4 ile ikinci sırada yer almaktadır.
Kategori	ALAN1	ALAN2	ALAN3	ALAN4	ALAN5	ALAN6																																																										
Z	0	22	14	22	28	36																																																										
Z,1	36	0	14	43	28	0																																																										
Z,2	0	0	14	22	0	0																																																										
1	0	0	0	0	0	36																																																										
1,1	0	14	0	0	0	0																																																										
1,1,1	0	14	0	0	0	0																																																										
2,3,2,3,2	0	0	14	0	28	0																																																										
2,2,2,2,2	0	0	0	0	0	0																																																										

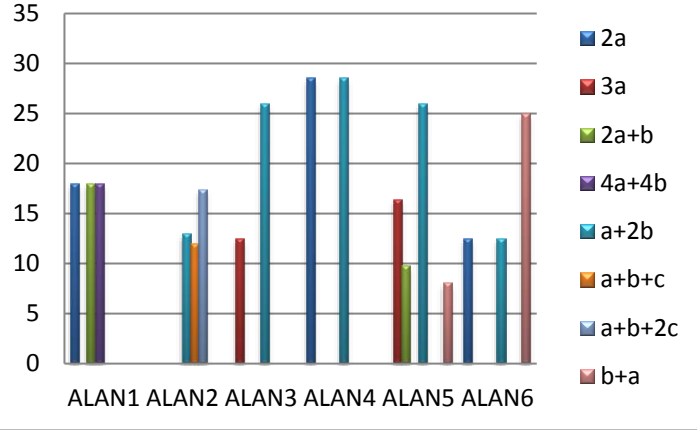
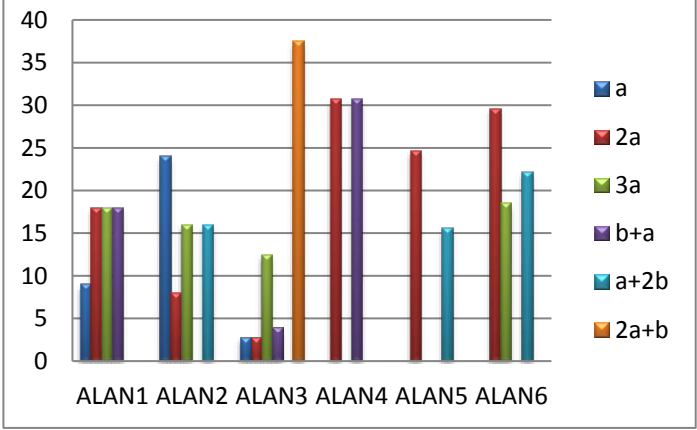

Şekil 177. Cephe Hareketleri (Çıkma- D. Bant)

Tablo 67. Cephe Hareketlerine göre (Çıkma- D. Bant) alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Alan (5)	Alan (6)
Çıkma (11)	Çıkma (23)	Çıkma (46)	Çıkma (7)	Çıkma (61)	Çıkma (8)
2a (2) % 18	a (1) % 4.3	a (1) % 2.2	2a (2) % 28.6	3a (10) % 16.4	2a (1) % 12.5
a+b (1) % 9	3a (2) % 8.7	2a (1) % 2.2	3a (1) % 14.28	4a (2) % 3.3	4a (1) % 12.5
b+a (1) % 9	a+2b (3) % 13	3a (8) % 12.5	4a (1) % 14.28	6a (1) % 1.6	b+a (2) % 25
2a+b (2) % 18	2b+a (1) % 4.3	4a (2) % 4.3	a+2b (2) % 28.6	b+a (5) % 8.1	a+b (1) % 12.5
3a+2b (1) % 9	a+b+c (3) % 13	6a (6) % 13	a+b+c (1) % 14.28	a+4b (3) % 4.9	a+2b (1) % 12.5
2a+b+c (1) % 9	c+b+a (1) % 4.3	a+b (2) % 4.3		a+2b (16) % 26	a+4b (1) % 12.5
4a+4b (2) % 18	2a+3b (1) % 4.3	b+a (1) % 2.2		2a+b (6) % 9.8	3a+b (1) % 12.5
a+2b+3c (1) % 9	3a+2b (1) % 4.3	a+2b (12) % 26		a+3b (1) % 1.6	
	a+2b+c (2) % 8.7	2a+b (2) % 4.3		2a+3b (3) % 4.9	
	3a+b (2) % 8.7	3a+b (2) % 4.3		c+b+a (1) % 1.6	
	4a+4b (1) % 4.3	3a+2b (2) % 4.3		b+c+a (1) % 1.6	
	3a+2b+c (1) % 4.3	2a+3b (1) % 2.2		a+4b+c (1) % 1.6	
	a+b+2c (4) % 17.4	a+2b+c (4) % 8.7		2a+b+c (1) % 1.6	
		a+2b+2c (2) % 4.3		a+b+c (1) % 1.6	
		D. Bant (72)		2a+3b+c (1) % 1.6	
		A (2) % 2.8		a+4b+2c (1) % 1.6	
		2a (2) % 2.8		D. Bant (77)	
D. Bant (11)	D. Bant (25)	3a (9) % 12.5	D. Bant (13)	2a (4) % 5.2	D. Bant (27)
a (1) % 9	a (6) % 24	4a (2) % 2.8	2a (4) % 30.7	3a (19) % 24.7	2a (8) % 29.6
2a (2) % 18	2a (2) % 8	5a (4) % 5.6	b+a (4) % 30.7	5a (2) % 2.6	3a (5) % 18.5
3a (2) % 18	3a (4) % 16	6a (2) % 2.8	3a+b (1) % 7.7	6a (4) % 5.2	4a (2) % 7.4
5a (2) % 18	6a (4) % 16	b+a (3) % 4	5a+2b (2) % 15.4	4a+b (10) % 13	a+b (1) % 3.7
b+a (2) % 18	a+b (1) % 4	a+b (2) % 2.8	b+a+c (2) % 15.4	a+2b (12) % 15.6	a+2b (6) % 22.2
a+c+b (1) % 9	a+2b (4) % 16	2a+b (27) % 37.5		a+3b (5) % 6.5	4a+2b (3) % 11.1
b+c+a (1) % 9	a+b+c (4) % 16	a+2b (3) % 4		2a+b (6) % 7.8	a+c+b (2) % 7.4
		2a+3b (4) % 5.6	Yok (16)	b+c+a (9) % 11.7	
Yok	Yok	a+2b+c (4) % 5.6	a (16) % 100	a+c+b (6) % 7.8	Yok (7)
a (4) % 100	a (a) (1) % 100	c+b+a (3) % 4		Yok (18)	a (4) % 57
		a+c+b (3) % 4		a (12) % 66.66	2a (2) % 28.5
		c+a+b (2) % 2.8		3a (1) % 5.5	a+2b (1) % 14.2
		Yok(11)		a+2b (1) % 5.5	
		a (7) % 63.6		2a+b (1) % 5.5	
		2a (3) % 27.3		2a+3b (1) % 5.5	
		a+2b (1) % 9.1		2a+b+c (1) % 5.5	
Savaştan önce					
Boş/tahrip edilmiş		(2a+b)	(a)	(b+a) (2a+b)	a+2b+c

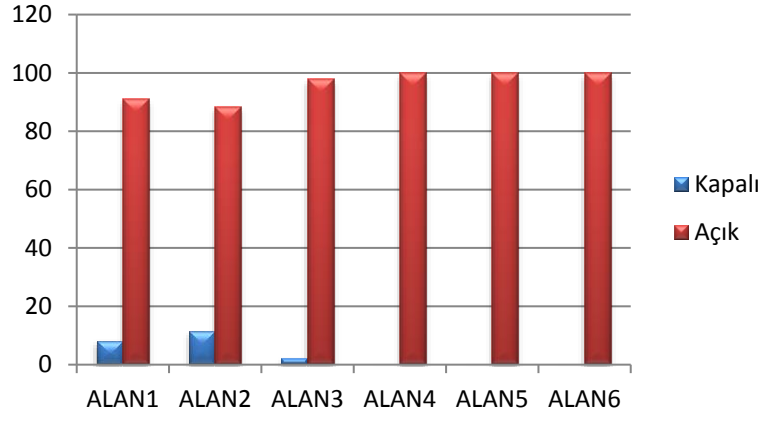
Tablo 67'nin devamı

(Çıkma)	
 ALAN1 ALAN2 ALAN3 ALAN4 ALAN5 ALAN6	Birinci alan: Ritim hareketi (2a) (2a+b) (4a+4b) en yüksek yüzdeyi %18 ile almıştır. İkinci alan: Ritim hareketi (a+b+2c) %17.4 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (a+2b) (a+b+c) ritim hareketleri %13 ile ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü alan: Ritim hareketi (a+2b) %26 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (3a) ritim hareketi %12.5 ile ikinci sırada yer almaktadır. Dördüncü alan: Ritim hareketi (2a) (2a+b) (4a+4b) en yüksek yüzdeyi %28.6 ile almıştır. Beşinci alan: Ritim hareketi (a+2b) %26 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (3a) ritim hareketi %16.4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Altıncı alan: Ritim hareketi (b+a) en yüksek yüzdeyi %25 ile almıştır.
(D. Bant)	
 ALAN1 ALAN2 ALAN3 ALAN4 ALAN5 ALAN6	Birinci alan: Ritim hareketi (2a) (3a) (5a) (b+a) en yüksek yüzdeyi %18 ile almıştır. İkinci alan: Ritim hareketi (a) en yüksek yüzdeyi %24 ile almıştır. Üçüncü alan: Ritim hareketi (a+2b) %37.5 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (3a) ritim hareketi %12.5 ile ikinci sırada yer almaktadır. Dördüncü alan: Ritim hareketi (2a) (b+a) en yüksek yüzdeyi %30.7 ile almıştır. Beşinci alan: Ritim hareketi (3a) %24.7 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (a+2b) ritim hareketi %15.6 ile ikinci sırada yer almaktadır. Altıncı alan: Ritim hareketi (2a) %29.6 ile en yüksek yüzdeye sahip olurken, (a+2b) ritim hareketi %22.2 ile ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 68. Abu El Hool Caddesi- Çıkmalara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Alan (5)	Alan (6)
Türü (12)Kapalı (1) %8.3	Türü(26) Kapalı (3) %11.5	Türü (46) Kapalı (1) %2.2	Türü(8) Kapalı: 0	Türü(56) Kapalı: 0	Türü(9) Kapalı: 0
Konuma göre: Sol (-) Sağ (1) Sol- Sağ (-) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)	Konuma göre: Sol (-) Sağ (1) Sol- Sağ (-) Ortada- Sağ (1) Ortada (2) Sol-Ortada-Sağ (-)	Konuma göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Sağ (-) Ortada (1) Ortada- Sağ (-) Sol-Ortada-Sağ (-)	Konuma göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Sağ (-) Ortada- Sağ (-) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)	Konuma göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Sağ (-) Ortada- Sağ (-) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)	Konumagöre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Sağ (-) Ortada- Sağ (-) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)
Sayısına göre: Sol (-) Sağ (1) Sol- Ortada (-) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)	Sayısına göre: Sol (-) Sağ (1) Sol- Ortada (-) Ortada- Sağ (1) Ortada (2) Sol-Ortada-Sağ (-)	Sayısına göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Ortada (-) Ortada- Sağ (-) Ortada (1) Sol-Ortada-Sağ (-)	Sayısına göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Ortada (-) Ortada- Sağ (-) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)	Sayısına göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Ortada (-) Ortada- Sağ (-) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)	Sayısına göre: Sol (-) Sağ (-) Sol- Ortada (-) Ortada- Sağ (-) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (-)
Açık (11) 91%	Açık (23) 88.46%	Açık (45) 97.8%	Açık (8) 100%	Açık: 56	Açık: 9
Konuma göre: Sol (2) Sağ (2) Sol- Sağ (3) Ortada (2) Sol-Ortada-Sağ (2)	Konuma göre: Sol (4) Sağ (2) Sol- Sağ (5) Ortada (10) Sol-Ortada-Sağ (1) Ortada-Sağ (1)	Konuma göre: Sol (3) Sağ (1) Sol- Sağ (16) Ortada (12) Ortada-Sağ (4) Sol-Ortada (1) Sol-Ortada-Sağ (8)	Konuma göre: Sol (1) Sağ (-) Sol- Sağ (4) Ortada (2) Sol-Ortada-Sağ (1) Ortada-Sağ (-) Sol-Ortada (-)	Konuma göre: Sol (3) Sağ (3) Sol- Sağ (25) Ortada (10) Sol-Ortada-Sağ (11) Ortada-Sağ (2) Sol-Ortada (2)	Konuma göre: Sol (2) Sağ (1) Sol- Sağ (2) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (2) Ortada-Sağ (-) Sol-Ortada (2)
Sayısına göre: Sol (2) Sağ (2) Sol- Sağ (6) Ortada (2) Sol-Ortada-Sağ (8)	Sayısına göre: Sol (4) Sağ (2) Sol- Sağ (10) Ortada (10) Sol-Ortada-Sağ (4)	Sayısına göre: Sol (3) Sağ (1) Sol- Sağ (18) Ortada (17) Sol-Ortada-Sağ (25) Ortada-Sağ (8) Sol-Ortada (3)	Sayısına göre: Sol (1) Sağ (-) Sol- Sağ (8) Ortada (2) Sol-Ortada-Sağ (4) Ortada-Sağ (-) Sol-Ortada (-)	Sayısına göre: Sol (3) Sağ (3) Sol- Sağ (55) Ortada (11) Sol-Ortada-Sağ (43) Ortada-Sağ (3) Sol-Ortada (4)	Sayısına göre: Sol (2) Sağ (1) Sol- Sağ (6) Ortada (-) Sol-Ortada-Sağ (6) Ortada-Sağ (-) Sol-Ortada (5)
Savaştan önce					
Boş/tahrip edilmiş	Kapalı (Ortada)	Açık (Ortada)	Açık (Sol- Sağ) (Ortada)	Açık (Sol- Ortada)	

Tablo 68'in devam

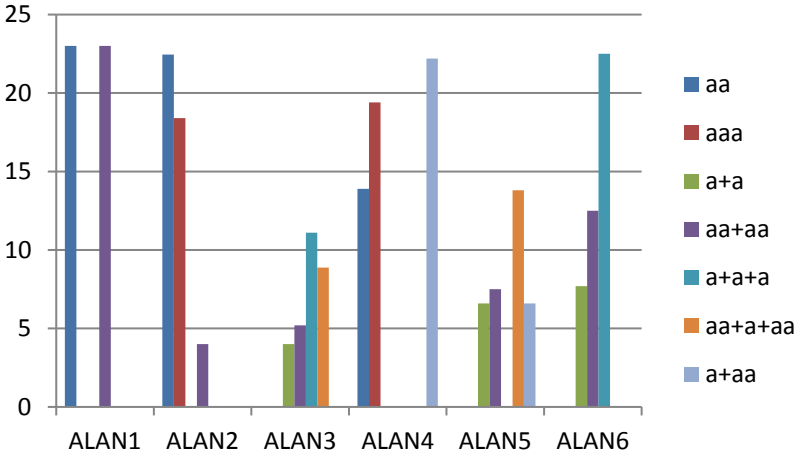
Grafikler	Analiz																					
 <table><thead><tr><th>Alan</th><th>Kapalı (%)</th><th>Açık (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>ALAN1</td><td>8.3</td><td>91</td></tr><tr><td>ALAN2</td><td>11.5</td><td>88.46</td></tr><tr><td>ALAN3</td><td>2.2</td><td>97.8</td></tr><tr><td>ALAN4</td><td>0</td><td>100</td></tr><tr><td>ALAN5</td><td>0</td><td>100</td></tr><tr><td>ALAN6</td><td>0</td><td>100</td></tr></tbody></table>	Alan	Kapalı (%)	Açık (%)	ALAN1	8.3	91	ALAN2	11.5	88.46	ALAN3	2.2	97.8	ALAN4	0	100	ALAN5	0	100	ALAN6	0	100	Birinci alan: açık çıkmalar % 91 ile en yüksek orana sahip olurken, kapalı çıkmalar % 8.3 ile en düşük orana sahip olmuştur. İkinci alan: açık çıkmalar % 88.46 ile en yüksek orana sahip olurken, kapalı çıkmalar % 11.5 ile en düşük orana sahip olmuştur. Üçüncü alan: açık çıkmalar % 97.8 ile en yüksek orana sahip olurken, kapalı çıkmalar % 2.2 ile en düşük orana sahip olmuştur. Dördüncü alan: Açık çıkmaların yüzdesi % 100'dür. Beşinci alan: Açık çıkmaların yüzdesi % 100'dür. Altıncı alan: Açık çıkmaların yüzdesi % 100'dür.
Alan	Kapalı (%)	Açık (%)																				
ALAN1	8.3	91																				
ALAN2	11.5	88.46																				
ALAN3	2.2	97.8																				
ALAN4	0	100																				
ALAN5	0	100																				
ALAN6	0	100																				

Tablo No.69 Abu El Hool Caddesi- Pencere Gruplanmasına göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Alan (5)	Alan (6)
Toplam Sayı: 30	Toplam Sayı: 49	Toplam Sayı: 135	Toplam Sayı: 36	Toplam Sayı: 152	Toplam Sayı: 40
(aa) (7) % 23	(a) (1) % 2	(a) (8) % 5.92		(a) (4) % 2.6	(a) (2) % 5
(aaa) (3) % 10	(aa) (11) % 22.45	(aa) (8) % 5.92	(a) (5) % 13.9	(aa) (5) % 3.3	(aa) (3) % 7.7
(aaaa) (2) % 6.7	(aaa) (9) % 18.4	(aaa) (4) % 2.9	(aa) (5) % 13.9	(aaa) (5) % 3.3	(aaaa) (3) % 7.7
(aaaaa) (3) % 10	(aaaa) (1) % 2	(aaaa) (6) % 4.4	(aaa) (7) % 19.4	(aaaa) (4) % 2.6	(aaaaa) (1) % 2.5
(aaaaaaa) (1) % 3.4	(a+a) (5) % 10	(aaaaa) (5) % 3.7	(aaaa) (4) % 11.1	(aaaaa) (1) % 0.65	(aaaaa) (1) % 2.5
(a+a) (4) % 13	(a+a+a) (1) % 2	(a+a) (19) % 14	(a+a) (1) % 2.8	(aaaaaa) (2) % 1.3	(aa+aa) (5) % 12.5
(aa+aa) (7) % 23	(aa+a) (1) % 2	(a+a+a) (15) % 11.1	(a+aa) (8) % 22.2	(a+a) (10) % 6.6	(aaa+aaa) (2) % 5
(aaa+aa) (1) % 3.4	(a+aa) (1) % 2	(aa+aa) (7) % 5.2	(a+a+a) (4) % 11.1	(aa+aa) (11) % 7.2	(aaaa+aaaa) (2) % 5
(aaa+aa+aaa) (1) % 3.4	(aa+aa) (2) % 4	(aa+aaa) (2) % 1.5	(aaa+aaa) (1) % 2.8	(aa+a) (4) % 2.6	(aaa+aa) (1) % 2.5
(aa+a+aa+a+aa) (1) % 3.4	(aaa+aaa) (3) % 6	(aa+a+aaa) (12) % 8.88	(aaa+a) (1) % 2.8	(a+aa) (10) % 6.6	(a+a) (3) % 7.7
	(aa+aa+aa) (4) % 8	(aaa+a) (1) % 0.7	(aaa+aaa+aaa) (1) % 2.8	(a+aa+a) (5) % 3.3	(a+a+a) (9) % 22.5
	(a+aaaa+a) (2) % 4	(a+aa+aa) (4) % 2.9		(aaa+aaa) (7) % 4.6	(a+aa+a) (2) % 5
	(aa+aa+a+aa) (1) % 2	(aaa+aaa) (8) % 5.92		(aa+aaa) (3) % 1.9	(a+aa+a) (2) % 5
	(aaa+aa+aaa) (1) % 2	(a+aa+a) (3) % 2.22		(aa+aa+aa) (7) % 4.6	(a+a+a+a+a) (3) % 7.7
	(aa+a+aa+a+aa) (1) % 2	(a+aaa+a) (1) % 0.7		(a+aa+aaa) (1) % 0.65	(a+a+aaa) (1) % 2.5
	(a+aa+aa+a+aa) (1) % 2	(aaaa+aa) (1) % 0.7		(aaa+a+a) (1) % 0.65	(a+a+a+a+aaa) (1) % 2.5
	(aa+a+aa+aa+a) (1) % 2	(aaaa+aaa) (2) % 1.5		(aa+a+aaa) (1) % 0.65	(aaa+aaa+aa) (1) % 2.5
	(aa+aa+a+aaa+aa) (1) % 2	(aa+a+a+a) (1) % 0.7		(aa+a+aaa) (1) % 0.65	(aa+aa+a+aa+aa)(1) % 2.5
	(aa+aa+a+aaa) (1) % 2	(aa+a+aa+a) (1) % 0.7		(a+a+aa+a+a) (7) % 4.6	
		(a+aa+aa+a) (2) % 1.5		(a+a+a+a+a) (3) % 1.9	
		(aa+aa+aa) (2) % 1.5		(aaa+a+a+aa) (2) % 1.3	
		(aa+aa+a) (2) % 1.5		(aaa+aa+aaa) (2) % 1.3	
		(aaaa+aaa) (2) % 1.5		(aaa+a+aaa) (6) % 3.9	
		(aa+aaa+aa) (3) % 2.22		(aa+aaa+aaa) (4) % 2.6	
		(a+a+aa+a+a) (4) % 2.9		(a+a+aaa+a+a) (1) % 0.65	
		(aaa+aaa+aaa) (2) % 1.5		(aaaa+aaaa) (4) % 2.6	
		(aa+aa+aa+aa) (1) % 0.7		(aa+a+a+a+aa) (4) % 2.6	
		(a+a+aa+a) (2) % 1.5		(aaaa+aa+aaaa)(1) % 0.65	
		(aaa+aa+aaa) (2) % 1.5		(aa+aa+a+aa+aa) (1) % 0.65	
		(aa+a+aa+a+aa+a) (2) % 1.5		(aa+a+a+a+aaa) (1) % 0.65	
		(aa+aaa+aaa+aa) (4) % 2.9			
Savaştan önce					
Boş/tahrip edilmiş		(a+a) (a+a+a)	(aa)	(a+aa) (aa+aa)	(aa+aa+aa)

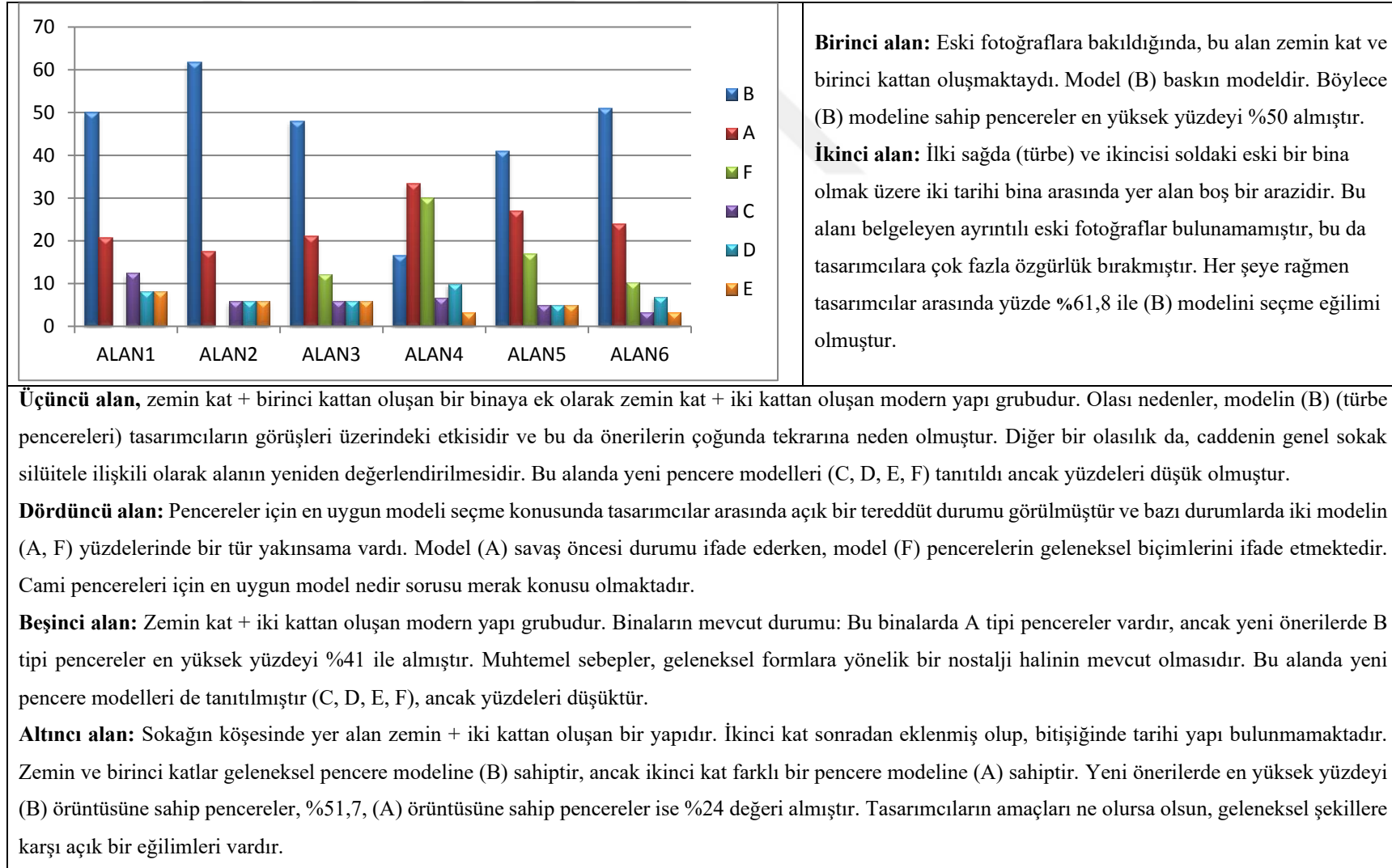
Tablo 69'nin devamı

Grafikler	Analiz																																																								
 <table><thead><tr><th>Alan</th><th>aa</th><th>aaa</th><th>a+a</th><th>aa+aa</th><th>a+a+a</th><th>aa+a+aa</th><th>a+aa</th></tr></thead><tbody><tr><td>ALAN1</td><td>23</td><td>23</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>ALAN2</td><td>22.45</td><td>18.4</td><td>0</td><td>4</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>ALAN3</td><td>0</td><td>0</td><td>4</td><td>5</td><td>11</td><td>9</td><td>0</td></tr><tr><td>ALAN4</td><td>14</td><td>19.4</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>22.2</td></tr><tr><td>ALAN5</td><td>0</td><td>0</td><td>6.72</td><td>7.5</td><td>0</td><td>13.8</td><td>6.5</td></tr><tr><td>ALAN6</td><td>0</td><td>0</td><td>7.7</td><td>12.5</td><td>22.5</td><td>0</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Alan	aa	aaa	a+a	aa+aa	a+a+a	aa+a+aa	a+aa	ALAN1	23	23	0	0	0	0	0	ALAN2	22.45	18.4	0	4	0	0	0	ALAN3	0	0	4	5	11	9	0	ALAN4	14	19.4	0	0	0	0	22.2	ALAN5	0	0	6.72	7.5	0	13.8	6.5	ALAN6	0	0	7.7	12.5	22.5	0	0	Birinci alan: iki model (aa+aa) ve (aa) %23 ile en yüksek yüzdeyi almıştır. İkinci alan: Model (aa) %22.45 ile en yüksek yüzdeyi alırken, model (aaa) %18.4 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır. Üçüncü alan: (a+a) modeli %14 ile en yüksek yüzdeyi alırken, model (aa+aa) (aa+a+aa) %8.88 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır. Dördüncü alan: (a+aa) modeli %22.2 ile en yüksek yüzdeyi alırken, model (aaa) %19.4 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır. Beşinci alan: (aa+a+aa) modeli %13.8 ile en yüksek yüzdeyi alırken, model (aa+aa) %7.2 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır. Altıncı alan: (a+a+a) modeli %22.5 ile en yüksek yüzdeyi alırken, model (aa+aa) %12.5 ile ikinci en yüksek yüzdeyi almıştır.
Alan	aa	aaa	a+a	aa+aa	a+a+a	aa+a+aa	a+aa																																																		
ALAN1	23	23	0	0	0	0	0																																																		
ALAN2	22.45	18.4	0	4	0	0	0																																																		
ALAN3	0	0	4	5	11	9	0																																																		
ALAN4	14	19.4	0	0	0	0	22.2																																																		
ALAN5	0	0	6.72	7.5	0	13.8	6.5																																																		
ALAN6	0	0	7.7	12.5	22.5	0	0																																																		

Tablo 70. Abu El Hool Caddesi- Pencere Formuna göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Alan (5)	Alan (6)
24	34	81	30	100	29
B 12 % 50	B (21) % 61.8	B (39) % 48	B (5) % 16.6	B (41) % 41	B (15) % 51.7
B2 (3) % 25	B2 (5) % 23.8	B2 (9) % 23	B3 (1) % 20	B2 (10) % 24.4	B2 (6) % 40
B3 (1) % 8	B3 (3) % 14.3	B4 (8) % 20.5	B8 (1) % 20	B3 (4) % 9.7	B3 (2) % 13.3
B5 (3) % 25	B4 (2) % 9.5	B5 (9) % 23	B10 (2) % 40	B4 (4) % 9.7	B5 (2) % 13.3
B8 (2) % 16.7	B5 (3) % 14.3	B8 (1) % 2.6	B11 (1) % 20	B5 (13) % 31.7	B8 (1) % 6.6
B9 (1) % 8	B8 (2) % 9.5	B9 (4) % 10.25		B8 (1) % 2.4	B10 (2) % 13.3
B10 (1) % 8	B9 (2) % 9.5	B10 (4) % 10.25		B10 (5) % 12	B11 (2) % 13.3
B11 (1) % 8	B10 (2) % 9.5	B11 (4) % 10.25		B11 (4) % 9.7	
	B11 (2) % 9.5				
A 5 20.8%	A (6) % 17.6	A (17) % 21	A (10) % 33.3	A (27) % 27	A (7) % 24
A1 (2) % 40	A1 (3) % 50	A5 (12) % 70.6	A1 (1) % 3.22	A1 (5) % 18.5	A1 (2) % 28.5
A6 (1) % 20	A6 (2) % 33.33	A6 (5) % 29.4	A5 (8) % 25.8	A5 (17) % 62.9	A5 (4) % 57
A8 (1) % 20	A8 (1) % 16.7		A2 (1) % 3.22	A6 (5) % 18.5	A6 (1) % 14.2
A10 (1) % 20					
	F1 (1) % 2.9	F (10) % 12.3	F (9) % 30	F (17) % 17	F (2) 10.3
		F1 (7) % 70	F1 (2) % 22.2	F1 (7) % 41	F1 (2) % 66.6
		F2 (2) % 20	F2 (1) % 11.1	F3 (11) % 64.7	F3 (1) % 33.3
		F3 (1) % 10	F3 (6) % 66.6		
	D1-D3-D4 (2) % 5.9	D (5) 6%	D (3) % 10	D2-D3-D4 (5) % 5	D2-D3-D4 (2) % 6.9
D1-D3-D4 (2) % 8.3		D2-D3-D4 (4) % 80	D5 (2) % 66.6		
		D2-D4 (1) % 20	D2-D4 (1) % 33.3		
	C (2) % 5.9	C (5) 6	C (2) % 6.66	C1-C3-C4 (5) % 5	C1-C4 (1) % 3.4
C1 (3) % 12.5	C1-C4 (1) % 50	C1-C4 (1) % 20	C1-C3 (1) % 50		
C1 (1) % 33.3	C1-C3-C4 (1) % 50	C2-C4 (1) % 20	C1-C3-C4 (1) % 50		
C2 (2) % 66.7		C1-C2 (1) % 20			
		C2-C3-C4 (1) % 20			
		C1-C3-C4 (1) % 20			
	E (2) % 5.9	E (5) % 6		E1-E2 (5) % 5	E1 (1) % 3.4
E1 (2) % 8.3	E1 (1) % 50	E1 (4) % 80	E2 (1) % 3.33		
	E1-2 (1) % 50	E1-E2 (1) % 20			
Savaşta önce					
Boş/tahrir edilmiş	(A)	(A)	(A)	(A)	(A)

Tablo 70'in devamı

Tablo 71. Abu El Hool Caddesi–Çatılara göre alanların birbiriyle ve savaş öncesi durumla karşılaştırılması

Alan (1)	Alan (2)	Alan (3)	Alan (4)	Alan (5)	Alan (6)	Grafikler ve Analiz
31	30	65	28	68	23	Birinci alanda, kapalı pazarlara yakınlığın bir sonucu olarak kiremit çatı ve düz çatı oranları birbirine çok yaklaşmıştır. İkinci alan boş arazidir (harabe binalar).Ayrıca yeni tasarımlarda (düz çatı ve eğimli çatı) yüzdelerde bir yakın değer vardır, ancak aynı zamanda tasarımcılar yeni çatı türleri (tonoz çatı-eğimli çatı) tanımlamıştır, Üçüncü alan: Bu alandaki hasar, orta veya küçük hasar olarak sınıflandırılabilir. Yüzdelerde bir yakınlık olsa da, en büyük yüzde düz çatı içindir. Belki de mevcut durumdan, hatta düz çatı konut sakinleri tarafından daha fazla yatırım yapılması ihtimalinden etkilenmiştir. Dördüncü alan: Bu alan iki binadan (cami ve iki katlı bir bina) oluşmaktadır. Savaş sırasında meydana gelen patlamalar sonucunda binalar tamamen yıkılmış, geriye sadece caminin minaresi kalmıştır. Yeni tasarımlarda, tasarımcılar tarafından optimum çatı modelinin seçilmesi konusunda açık bir kafa karışıklığı yaşanmıştır. Beşinci alan, üçüncü alan gibi yeni öneriler açısından ele alındı. Altıncı alan: muhtemelen mevcut durumdan veya komşu binalardan (caddenin karşı tarafında) etkilenen en yüksek yüzde düz çatı elde edilmiştir.
Ü (10) %32.3	Ü (13) %43.33	Ü (23) %35.4	Ü (12) %42.8	Ü (24) %35	Ü (7) %30.4%	
D (13) %41.9	D (9) %30	D (28) %43	D (10) %35.7	D (29) %42.6	D (14) %60.8	
D-siz (2) %6.5	D-siz (2) %6.66	D-siz (5) %7.7	D-siz (2) %7.14	D-siz (5) %7.35		
T(4) %12.9	T(4) %13.33	T (4) %6.2	T (2) %7.14	T (5) %7.35	T (2) %8.7	
E (2) %6.5	E (2) %6.66	E (5) %7.7	E (2) %7.14	E (5) %7.35		
Savaştan önce						
Boş/tahrip edilmiş		(D)	(D)	(D)	(D)	

Abu El Hool Caddesi'nde, ister savaş, ister ihmal sonucu olsun, üç bölgede (birinci, ikinci ve dördüncü alan) tahribat derecesinin büyük olduğu bilinmektedir. Alanların geri kalanı oldukça iyi durumdadır. Ayrıca tarihi yapıların konumu sadece ilk üç alan arasında yer alır. Sadece tarihi yapıların yanında ama küçük oranlarda kapalı çıkmaların olduğu bilinmektedir.

Tarihi yapıların bulunmadığı dördüncü, beşinci ve altıncı alanlar ise en yüksek yüzdeyle çıkmalara sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak, modern yapıların bitişiğindeki tarihi yapıların varlığı, kaybedilen tarihi karakteri yeniden kazandırmak amacıyla değişen oranlarda kapalı çıkmalar yapılması zorunluluğunu doğurmuştur.

Abu El Hool Caddesi'nde, üçüncü ve beşinci alandaki pencere grupları arasındaki oranların yakın olması ilgi çekicidir.

Tasarımcılar arasında en uygun tasarımın seçilmesi konusunda bir kafa karışıklığı söz konusudur. Fakat birinci saha, ikinci saha ve dördüncü saha gibi boş/hasarlı alanlarda tasarımcılar bir karar almıştır. Yani belli bir görüş üzerinde fikir birliği vardır.

Odaklanmanın ikinci ve dördüncü alanlar olması ilginçtir. Her iki alan da boştur. Tasarımcıların yaklaşımında, ihmal sonucu boş/tahrip olmuş bir alanla savaş sonucu tahrip olmuş başka bir alan arasında nasıl bir fark olacağı merak konusu olmuştur.

Yeni önerilerde Abu El Hool Caddesi'nde, tasarımda daha fazla özgürlüğü yansıtan eğimli çatı ve düzensiz çatı gibi yeni çatı türlerinin ortaya çıktığı bulunmuştur. Öte yandan Al-Fadayel Caddesi'nde, eğimli kiremit çatı ve düz çatı olmak üzere iki özel çatı tipine vurgu yapılmıştır.

Genel olarak, tasarımcıların boş alanlardaki yeni önerilerinde bir kafa karışıklığı eşliğinde özgürlük vardır. Bazen yüzdelerin yakın olması, bir tür karışıklığı ve hatta önerilen iki çözümün en iyi ihtimalle mantıklılığını yansıtmaktadır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, ikinci alan bakımsızlıktan dolayı boştur ancak sağdan ve soldan tarihi/eski yapılara bitişiktir. Bu binalar zaman zaman tasarım sürecini yönlendirmeye katkıda bulunmuştur. Bu nedenle daha az kafa karışıklığı yaşandığı gözlenmiştir.

Dördüncü alan, savaş tarafından tahrip edilen binaları içerir, ancak aslında sağdan ve soldan modern binalara bitişiktir. Bu nedenle, yeni tasarımlar önermek için daha fazla özgürlük vardır.

Yukarıda anlatılanlara dayanarak ortaya çıkan en önemli sonuçlardan biri; savaş, kent dokusundaki boşlukları kapatmak ve geçmişteki hataları düzeltmek için bir fırsat olduğu ama aynı zamanda binaların yüksekliklerini artırarak yatırım faktörünü yükseltmek (ticari amaçlar için) için de bir fırsat olduğudur. (Şekil 181)

Şekil 181. Yatırım amacıyla binaların yüksekliğindeki artış

Kısaca kent dokusunun mevcut durumu, olumsuzluklarına rağmen, yeni, bilinmeyen bir öneriden daha iyidir.

Bu sokaktaki yıkım hacmi, savaştan önce ihmalin ve savaşın bir sonucu olarak hasarın ve takip ettiği dönemin büyük bir sonucuydu. Tüm tasarımcılar, bu sokaktaki kalan tarihi binaları orijinal tasarıma göre korumayı ve boş alanlar için iyi tasarımlar sağlamayı kabul etmiştir.

Sonuç olarak, cami ya da türbenin restorasyonu konusunda, bitişik yapı ile orijinal formuna göre bir fikir birliği vardı. Önerilen tüm binalardaki yükseliş üç katlı olarak belirlenmiştir.

Bu caddenin bitişik kapalı pazarların bir uzantısı olduğu bir ticaret işine odaklanmak için genel bir eğilim olduğu düşünülmektedir. Tasarımcılar, caddenin karşı tarafında olan modern binalardaki yükselişi dikkate almışlardır. Bu nedenle dört katlı tasarımlar vardı.

Aslında, yeni tasarımlar sokağın tarihi karakterinden etkilenmiştir ve toplam farklılıklar dış çatı şeklinde ve binaların yüksekliklerinde olmuştur.

Eski fotoğraflar/arşivler incelendiğinde sokak köşesine yakın binaların tek katlı olduğu tespit edilmiştir. Tasarımcılar yeni tasarımlarında bu noktayı göz önünde bulundurmışlardır. (Şekil 182)

Şekil 182. Yeni tasarımların tarihi karakterden etkilendiğini görülmüştür.

Araştırmanın birinci hipotezi “Savaş veya ihmal nedeniyle büyük bir tahribat durumunda, tarihi çevrenin özgün tarihsel karakterine göre korunması ve yeniden inşa edilmesi için bir gerekçe olacaktır.” şeklindedir.

Yukarıdakilere dayanarak, ilk hipotez bir dereceye kadar doğrulandı, ancak tamamen doğrulanamadı.

Aslında, mimari dokudaki boşlukları gidermek için müdahale mekanizması konusunda tasarımcılar tarafından büyük bir kafa karışıklığı olduğu görülmüştür.

Yıkım derecesi bazı tasarımcılar için bina yüksekliklerini ve ticari yatırımları artırmak için bir fırsattı olmuştur. Aynı zamanda, büyük yıkım, kaybedilen tarihi karaktere göre yeniden inşa etmek için de bir fırsattır.

Bazı tasarımcılar ticari bir zihniyetle düşünmüş, ancak çoğu savaş öncesi mevcut durumu düşünmüştür. Çünkü bu onların hafızasını temsil etmektedir.

Kentin hafızasına gelince, yeni tasarımlarda tarihi unsurlar (çizgiler - pencereler - tavanlar) tekrarlanmasıyla yansıtılmıştır.

Farklı tahribat dereceleri, bölgenin tarihi karakteri ne olursa olsun, savaş sonrası mimarinin eğilimlerinde değişikliklere neden olabilir ve ya herhangi bir değişikliğe neden olmayabilir.

Diğer bir deyişle, Tarihi binalarla ilgili olarak uygulanan restorasyon teknikleri, binanın mevcut durumu ile yakından ilgili pratik konularken savaş sonrası dönemde tarihi binalarla uğraşmanın yönelimleri ve ilkeleri felsefi meselelerdir.

İnşa edilmiş mirasın yok edilmesinin ardından başa çıkmanın evrensel bir yolu olmadığı sonucuna varılabilir. Bunun yerine, koruma planı /stratejisi seçimleri, bir şehrin böyle bir yıkımı deneyimledikten sonra politik, ekonomik koşullarından doğrudan etkilenir.

Bu nedenle, hazırlıklı olma ve olgun bir hassasiyete dayalı doğru bir değerlendirme, savaştan etkilenen tarihi çevrenin mevcut gerçekliğinin nesnel bir analizini yapma becerisini sağlar.

Kabul edilmesi gereken bir gerçek vardır. Kullanılan koruma mekanizmaları ne olursa olsun, amaç zarar görmüş tarihi çevrenin bozulmasını sınırlamak olduğu sürece sonuç değişmeyecektir.

Kentsel dokuda uzun yıllar boyunca kayıplar birikebilir ve bu da herhangi bir işe başlamadan önce uzun değerlendirmeler yapılmasını gerektirir.

Kâr ve yatırım amacıyla tarihi ve hafızayı silen absürt kararlar alındığında hukuk, tarihin karşısında bir silah haline gelebilir. Bize yeni problemleri çözme yeteneği veren, geniş bir fikir yelpazesi üretip bütünleştirmenin yanı sıra, zihnimize kök salmış önceki varsayımlarımızı bırakma yeteneğidir.

“Savaş Yeni Bir Doğumdur”

Tezin genel çerçevesi, bir plan /strateji oluşturmanın yaratıcı sürecinin kurallar ve yöntemlerle belirlenmediği, analiz ve değerlendirme yoluyla anlaşılabilceği ilkesine dayanmaktadır.

Değerlendirme metodolojisi benimsenerek mimari fikir kalabalığından kurtulmak için belirli bir formül aranmaya çalışılmıştır. Buna göre, önerilen plana/stratejiye eşlik eden kavramsal çerçeveyi metodolojik bir araca dönüştürmek için değerlendirme kullanılmıştır.

Bu bağlamda, incelenen kesimin kentsel dokuya verdiği zarara, ardından tarihi yapılara verilen hasara odaklanılmıştır.

Bu çalışma ile birlikte, değişen derecelerde hasar görmüş sokakların silüetlerini iyileştirmek için bir dizi değerlendirme çalışması yapılmıştır ve böylece gelecekte tüm şehir için tutarlı bir koruma planının koşulları yaratılmaya çalışılmıştır.

Araştırma hipotezleri, daha önceki çalışmalara paralel olarak “Tahribat seviyesi büyükse savaş bir fırsat olabilir, ancak ılımlı veya basit bir yıkım durumunda savaş, tarihi

çevrenin bozulmaya devam etmesi için bir sebep olabilir” şeklinde test edilmiştir. (Şekil 183)

Önceki değerlendirme yoluyla, anketlerin yürütülmesinde ve bir dizi önerinin değerlendirilmesinde kullanılan çeşitli parametre/ölçüm aracına ulaşıldı. Bu kriterler, paydaşların vizyonuna göre, yıkım dereceleri ile önerilen mimari müdahaleler arasında bir korelasyon mekanizması kurmayı amaçlamıştır.

Ancak karşılaştırma ve kontrol sürecini tamamladıktan sonra aşağıdakileri bulunmuştur:

Hasarların değerlendirilmesi sürecinde, yüksekliği üç kattan fazla olan binaların uydu görüntülerine güvenilmesi uygun olup, bir veya iki kattan oluşan binalarda ise değerlendirme sürecinde bir karışıklık yaşanmaktadır.

Genel olarak, hasar derecelerinin belirlenmesindeki belirsizliğe rağmen, UNOSAT’a göre uydu görüntüleri değerlendirmede büyük ölçüde başarılı olmuş ve bilimsel boşlukları kapatmak için değerlendirmenin saha araştırmasına göre tamamlanması gerekmiştir.

Nihai sonuç, gelecekteki koruma planının /stratejisinin temellerini oluşturmak için zararların bir ön değerlendirmesiydi. Güvenlik koşulları nedeniyle havadan incelemenin (drone) mümkün olmadığını belirtmekte fayda vardır.

Tasarımcıların, tarihi binayı orijinal savaş öncesi şekline geri döndürmek için gerçek bir isteği vardır. Bu, restorasyon için geleneksel malzemelerin yeniden kullanılmasını ve orijinal mimari öğelerin orantılarının ve yüksekliklerinin korunmasını içerir.

Aynı zamanda savaştan zarar gören tarihi yapılara modern mimari müdahaleler fikri kabul edilmiştir. Humus tarihi şehri için, tasarımcıların görüşüne göre, kentsel mekan içinde en büyük kütleye/ hacime sahip oldukları için, restorasyon çalışması (Yıkım derecesi ne olursa olsun) için öncelikli olarak iki katlı binaların bölümlerine odaklanmak daha iyidir.

Bu nedenle, tasarımcıların yükseklik ve kütlenin önemini kabul etmeleri, gölgelerin öneminin dolaylı bir açıklamasıdır. Daha büyük cephe/blok daha fazla gölgeye sahip olacak ve bu da tarihi yapıya çevresi içinde daha fazla farklılık kazandıracaktır.

Sokakların ve meydanların panoramik görüntüsü, sosyalleşmede ve insanların mekânla ilişkilerinde hayati bir rol oynamaktadır (Tarihi Humus hala orijinal sokaklarını korumaktadır).

Şehirde ilk göze çarpan şey sokaklarıdır. Şehrin sokakları ilginç görünüyorsa, onların net ve homojen bir resmini sunarlar. Çünkü asimetrik sokaklar elbette herhangi bir şehrin sorunları için sembolik bir modeldir.

Savaş ya da bakımsızlık nedeniyle farklı derecelerde tahribata sahip iki sokağımız olsaydı. Onlara nasıl davranılacaktı? (Şekil 184)

Al-Hol Caddesi üç tip binadan oluşur: Tarihi binalar, modern binalar, yerinde olmayan binalar (boş alanlar) ... Tasarımcılar, tarihi binalarla ilgili olarak, bunların bilinen restorasyon tekniklerine göre restore edilmesi ve mümkün olduğunca modern mimari müdahaleleri sınırlamak için çalışmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Savaş sonucu oluşan boş alanlar modern binaları içermektedir. Bakımsızlık sonucu oluşan boş alanlar ise tarihi yapıları içermektedir. Bu boş alanlar için bir arşiv yoktur. Arşiv olması durumunda tarihi yapıyı aslına uygun olarak yeniden inşa edilmelidir. Herhangi bir arşivin olmaması durumunda, yeniden yapılanma genel tarihsel bağlama göre gerçekleştirilmelidir.

Mevcut tarihi yapılar, modern tasarımlarda etkili olmuştur, ancak kalanların sayısı sokağın tarihsel bağlamını anlamak için yetersizdir. Bu nedenle, bu noktaya bazı tasarımcılar tarafından daha fazla özgürlük ve kontrollerden ayrılma ile yatırım yapılmıştır. Buna göre, kayıp arşivin daha fazla olduğu durumlarda tasarım özgürlüğü için bir fırsat olduğu kabul edilebilir. Sonuç ise, en iyi tasarımı seçmede bir fırsat değil, kafa karışıklığıdır.

Teorik olarak tarihi dokuya göre boş alanların doldurulması ve yeni tasarımlar sunulması konusunda bir anlaşma vardır; ancak uygulamada durum farklı olmuştur. Çünkü antik çarşılarla yakınlığın bir sonucu olarak tasarımcılar arasında bir yatırım faktörü olarak öncelikler söz konusu olmuştur. Statükonun veya savaş öncesi durumun pek bir etkisi olmamıştır.

Al-Fadael Caddesi'nde ise tarihi/eski binalar ve modern binalar olmak üzere sadece iki tip bina vardır ve hiç boş alan yoktur. Mevcut durum, modern tasarımlara fazla özgürlük tanımamış, aksine bu tasarımlar mevcut durumdan büyük ölçüde etkilenmiştir.

Konumlarına göre iki tür modern bina olmuştur. Birinci tip, yeni tasarımlarda yükseklik ve çatı şekli açısından kısıtlamaların olduğu, tarihi binaların hemen bitişiğindeki modern binalardır. İkinci tip, tasarımda daha fazla özgürlüğün olduğu, ancak tasarımların çoğunun yalnızca mimari cephelerdeki modern müdahalelerle sınırlı olduğu diğer modern binalardır.

Sonuç olarak tarihi yapıların etkisi her zaman olmuştur, ancak bu etki büyük tahribat ve hatta bölgenin işlevi durumunda geri çekilmektedir.

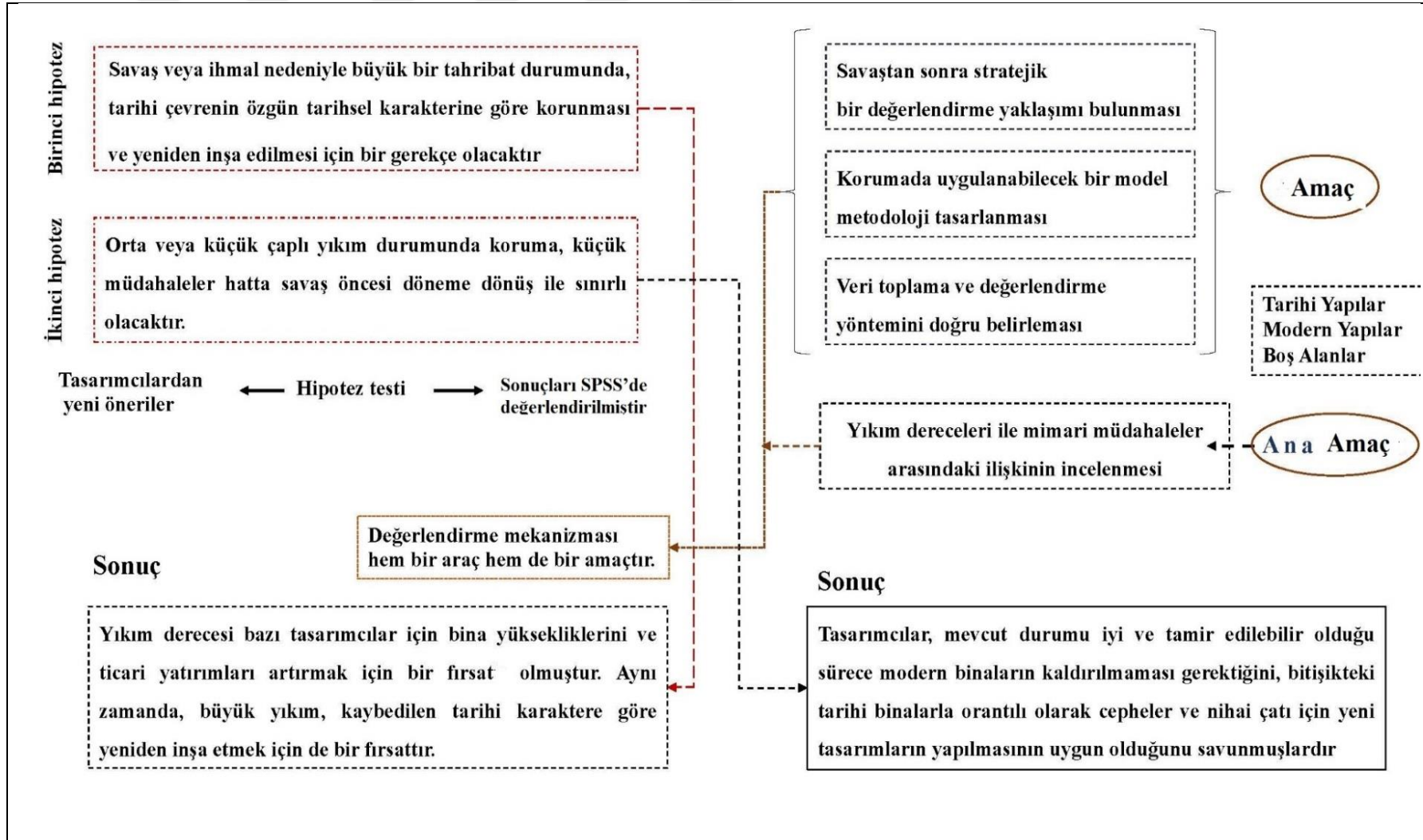
Genel olarak, tasarımcıların boş alanlardaki yeni önerilerinde bir kafa karışıklığı eşliğinde özgürlük vardır. Bazen yüzdelerin yakın olması, bir tür karışıklığı ve hatta önerilen iki çözümün en iyi ihtimalle mantıklılığını yansıtır.

Önemli bir sonuç “Savaş, kent dokusundaki boşlukları kapatmak ve geçmişteki hataları düzeltmek için bir fırsattı ama aynı zamanda binaların yüksekliklerini (ticari amaçlar için) artırarak yatırım faktörünü yükseltmek için bir fırsat” olmasıdır.

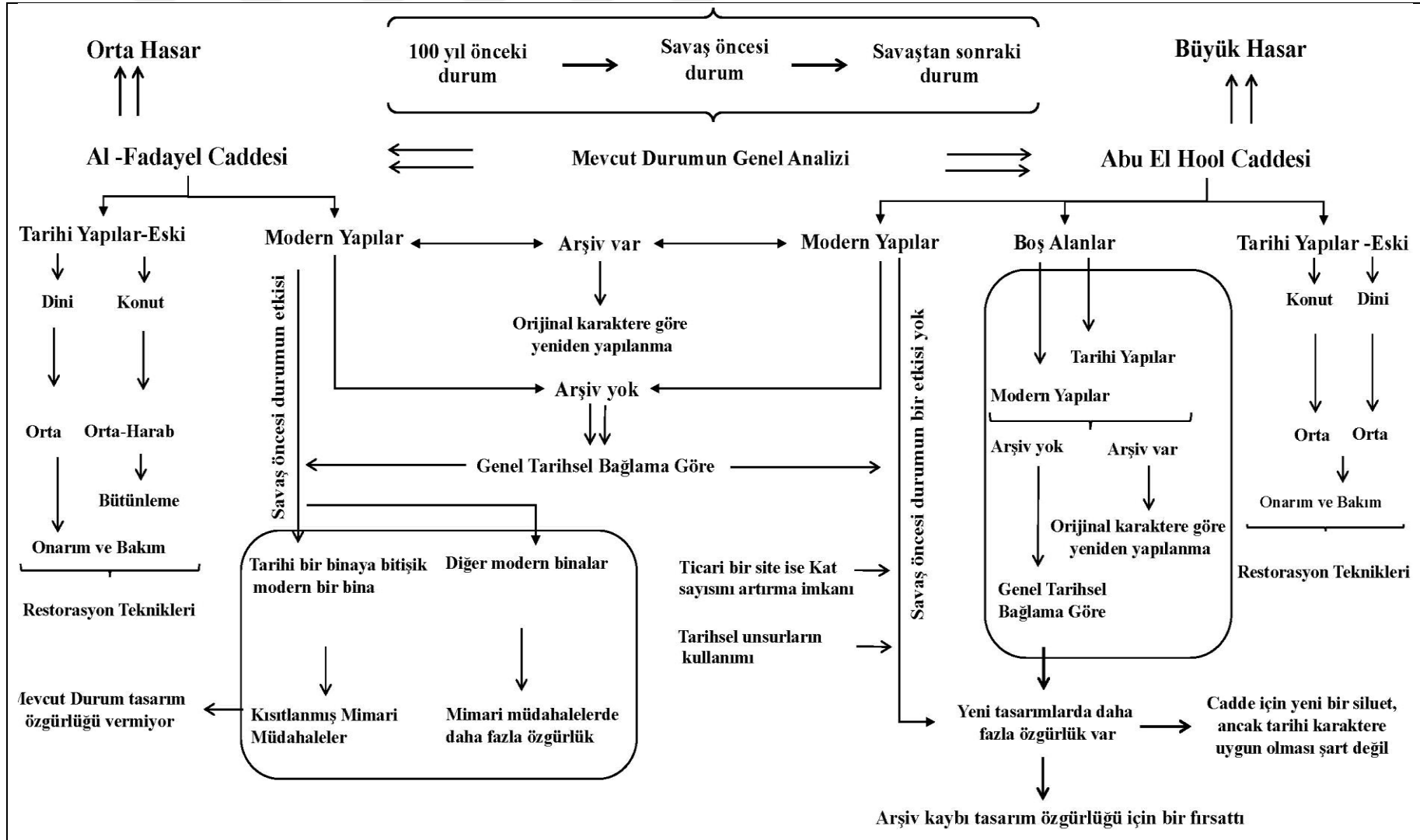
Yukarıda anlatılanlara dayanarak şunları söyleyebiliriz:

- Kent dokusunun mevcut durumu, olumsuzluklarına rağmen, yeni, bilinmeyen bir öneriden daha iyidir.
- Bazı tasarımcılar ticari bir zihniyetle düşünürler, ancak çoğu savaş öncesi mevcut durumu düşünür çünkü bu onların hafızasını temsil eder.
- Kentin hafızasına gelince, yeni tasarımlarda tarihi unsurlar, çizgiler - pencereler – çatıların tekrarlanmasıyla yansıtılmıştır.
- Farklı tahribat dereceleri, bölgenin tarihi karakteri ne olursa olsun, savaş sonrası mimarinin eğilimlerinde değişikliklere neden olabilir veya herhangi bir değişikliğe neden olmayabilir.

Savaş veya ihmal nedeniyle meydana gelen büyük tahribat, sokakların silüetini tarihi karakterine göre iyileştirmek ve aynı zamanda modern tasarımlara göre yatırım faktörünü artırmak için bir fırsattır. Orta veya sınırlı yıkım, savaş öncesi döneme dönmek için bir fırsat veya en iyi ihtimalle silüette sınırlı bir gelişmedir.

Şekil 183. Hedefler, sonuçlar ve hipotezler arasındaki ilişki

Şekil 184. Tasarımcılara göre önerilen değerlendirme ve rehabilitasyon planı/stratejisi

5. ÖNERİLER

Tarihi kenti korumanın en mantıklı çözümü tarihi unsurlarla yeni tasarımlar ortaya koymaktır. Humus şehri için gelecekteki koruma stratejisi/planı, farklı düzeylerde sağlanması gereken müdahale biçimlerini gösteren bir dizi madde ve hükümdür.

Hedef, daha yavaş trafik, caddenin yaya kullanımı, daha fazla mağaza ve mevcut sokak görünümünün kalitesinin iyileştirilmesidir

Göz ardı edilemeyecek bir gerçeği vurgulamalıyız. Mimari ve kentsel mirasın korunmasının toplumun sosyo-ekonomik özlemleriyle bütünleştirilmesi gerektiği, yani başarılı bir koruma stratejisinin/planının ekonomik ve sosyal büyümeyi destekleyen strateji olduğu anlamına gelir.

Savaş sonrası toparlanma süreci bağlamında tüm kente genellenebilecek deneysel bir örnek olarak bütünleşik bir sosyal alan (bir sokak/bina grubu...) oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Fiziksel büyüklük açısından özgün bir kentsel alan yaratmak için çalışmalar yapılmalı ve geriye kalan tarihi yapılar ile yeniden yapılandırılmış modern bloklar arasında bir tür uyum oluşturmaya çalışılmalıdır.

Hasarlı tarihi/modern binaların tedavisi, sınırlı mimari müdahaleler olmalıdır. Boş alanlar da dahil olmak üzere büyük yıkım durumunda, müdahaleler mimari ve kentsel nitelikte olmalıdır.

Tarihi bina ve çevresindeki kentsel doku, tutarlı, kesin ve iyi koordine edilmiş prosedürlerle tamamen yönetilmesi gereken tek bir sistemin parçası olarak düşünüldüğünden, tarihi bina ile bitişik sokak arasında bütünleşme sağlanmalıdır.

Arazi kullanımı ve bina yükseklikleri, şehrin tarihi karakterinden geriye kalanlarla uyumlu olacak şekilde genel bir şemaya göre düzenlenmelidir.

Farklı durumlarda sağlanacak mimari/kentsel müdahale biçimlerine referansla yasalar güncel gelişmeler doğrultusunda düzenlenmelidir.

Öncelikli tarihi yapılar ve acil müdahale gerektiren kentsel alanlar, binaların rehabilitasyonunda izlenecek yönergelerle belirlenmelidir.

Tarihi kentin ana can damarını oluşturan sokaklar, konumu ve bitişindeki tarihi yapılar açısından tespit edilmelidir.

Araştırma hipotezini yeniden formüle etmek istersek, Savaş sonrası koruma stratejisi oluşturma bağlamında: Sokağın gelecekteki silüetini belirleyecek olan yıkımın derecesi değil, kalan tarihi binaların (cepheler, mimari detaylar) karakteridir.

Savaşta sonra Humus şehri için önerilen değerlendirme mekanizması (Şekil 185):

Öncelikle birincil amaç ve ikincil hedefler net bir şekilde tanımlanmalı ve ardından incelenecek çalışma alanı belirlenmelidir.

Birinci Aşama: Analiz aşaması: Üç zaman dilimine odaklanılır:

- 1- 100 yıl önceki durum: Arşivlerin incelenmesi ve dönemin özellikleri
- 2- Savaş öncesi durum (kontROLSÜZ kentsel dönüşüm aşaması): Bina yüksekliklerinin ve arazi kullanımlarının incelenmesi
- 3- Savaşta sonraki durum: Saha araştırması ve çeşitli yazılımlar kullanılarak veri işleme yoluyla hasarların ilk değerlendirmesi.

İkinci Aşama: Değerlendirme. Çalışma alanındaki hem tarihi hem de modern binalar ve boş alanlar incelenecek ve çıktı olarak mevcut durumun değerlendirilmesine katkı sağlayacak bir veri tabanı oluşturulacaktır.

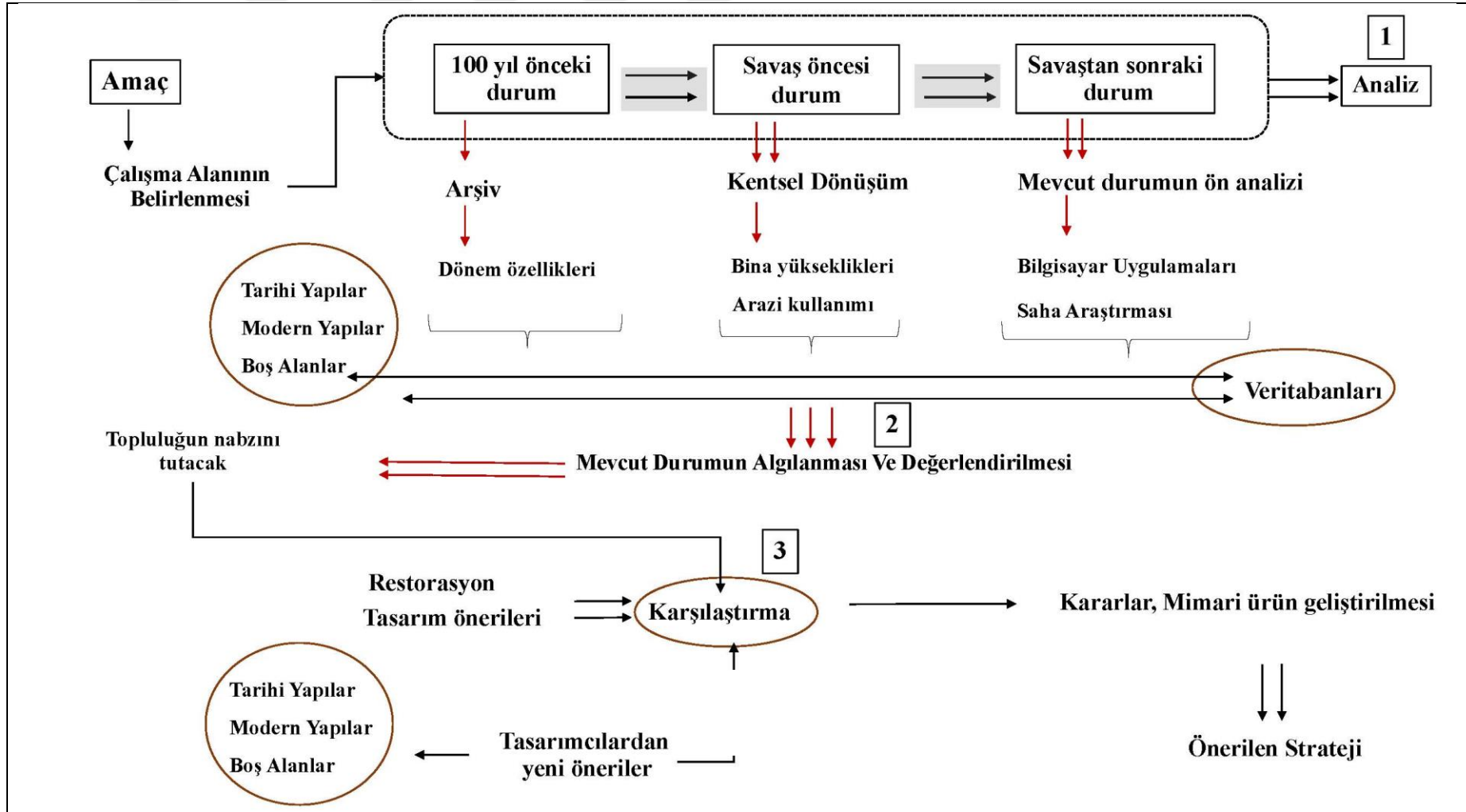
Üçüncü Aşama: Anket ve görüşmelerin değerlendirilmesi. Sivil toplumun tarihi kenti korumaya yönelik tutumlarını değerlendirmek için bir ön anket yapılması, binalar/sokaklar ile ilgili uzmanlarla görüşmelerin yapılması ve verilen tekliflerin değerlendirilmesi, anket sonuçları ile uzmanların önerileri arasında ve ortak noktaların olup olmadığı arasında bir karşılaştırma sürecinin yürütülmesidir.

Sonuç olarak, çalışmanın hipotezlerini kanıtlamak için kullanılan süreç bu şekilde yapılandırılmıştır.

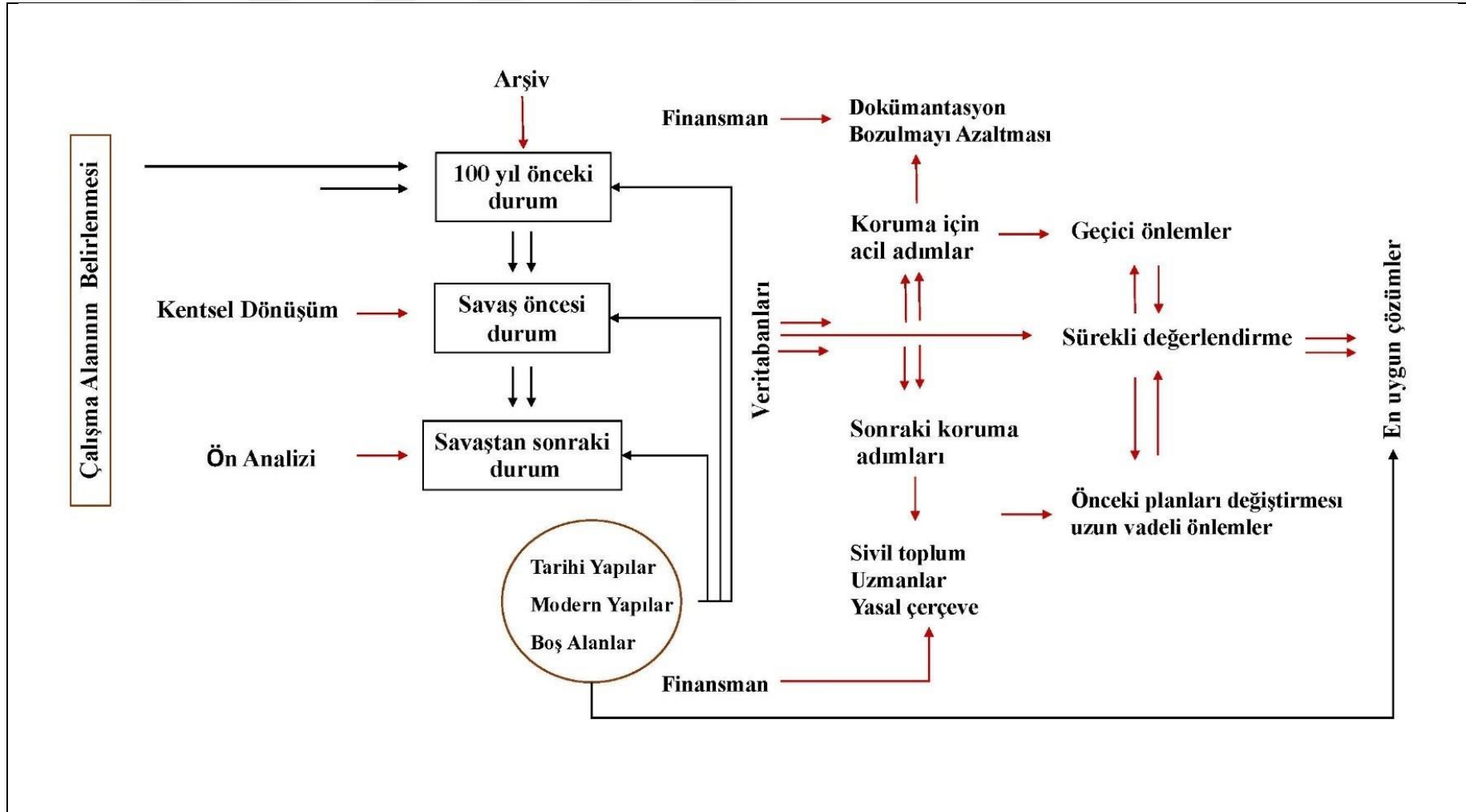
Değerlendirme ve koruma konusunda doğru karar vermek, özellikle savaş sonrası dönemde zor ve önemlidir ve bu nedenle, uygulama için daha iyi bir karar formüle etmek için bir fikir vermek üzere CIS yazılımlarının kullanılması önerilir.

Bu nedenle, bir afetten etkilenen bir bölgede coğrafi olarak neler olduğunu ve ne olacağını anlamak için, coğrafi bileşene sahip farklı türdeki veri katmanlarının birleştirildiği coğrafi bilgi sistemleri programlarını benimsemek daha iyidir.

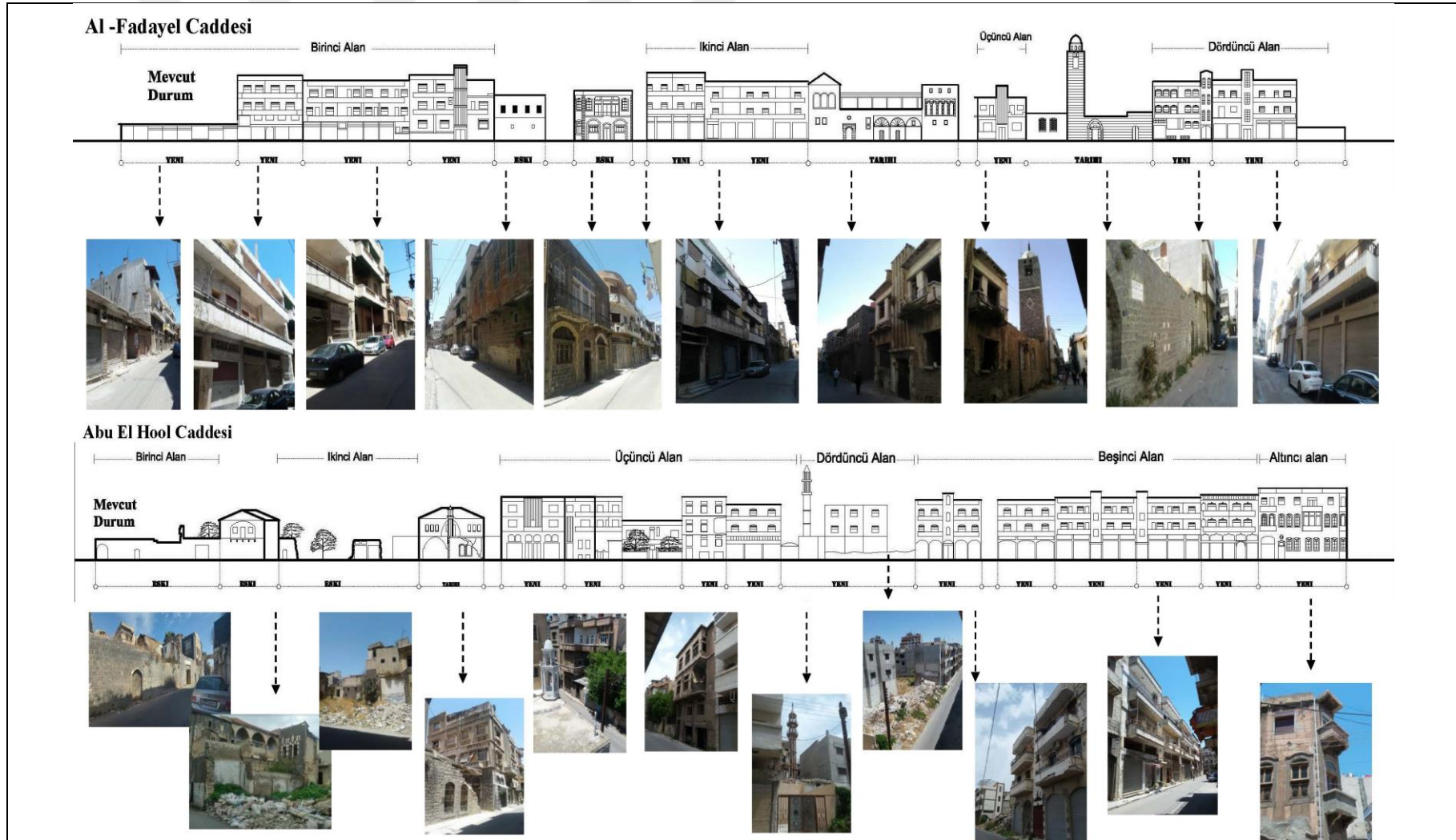
Etkilenen bir alan için bir koruma planı tasarlarlarken, uygun değerlendirme ve tahmin imkânı olacak ve böylece her tür veriden gerçekçi bilgi elde etme ortak hedefine ulaşılacaktır.

Şekil 185. Savaş sonrası Humus şehri için önerilen değerlendirme mekanizması

Şekil 186. Humus şehrinin tarihi alanları için koruma önerileri

Şekil 187. İncelenen sokakların mevcut duruma göre görselleştirilmesi

Tablo.72 Çalışılan iki sokak arasında genel karşılaştırma(1)

		Al -Fadaye Caddesi (alan)								Abu El Hool Caddesi (alan)												
Yön		Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ			
Komşu		Sokak	Eski Bina	Eski	Tarihi	Tarihi	Tarihi	Tarihi	Sokak	Pazar	Eski	Eski	Tarihi	Tarihi	Yeni	Yeni	Yeni	Yeni	Geleneksel	Yeni	Sokak	
Alan		Birinci		İkinci		Üçüncü		Dördüncü		Birinci		İkinci		Üçüncü		Dördüncü		Beşinci alan		Altıncı		
Kata göre	1	(z,2,2,2) 42%		(2,2) 42.3%		(1) 78.57%		(2,2) 86.6%		(z,1) 35.7%		(1,1) 21.4%		(1,2,2,2,1) 14%		(z,1) 42.8%		(2,3,2,3,2) (2,2,2,2,2) 28.6%		(1) 35.7%		
	2	(z,2,2,1) 21.4%		(2,2,2) 35.7%				(2,2,2) 14.3%		(z-1,2-1) 14%		(1,1,1) (1-2-1,2-1-1) 14%				(z) (z,2) 21.4%		(z) (2,3) 21.4%				
Rime göre	1	(adbc) 64.3%		(ba) 35.7%		(a) 78.57%		(bac) 28.6%		(ab) 57%		(aa) 42.8%		(acdb) 14%		(ab) 57%		(bcdac) 64.3%		(aa) 50%		
	2	(acddb) 21.4%		(acddb) 21.4%				(ba) 21.4%		(ba) 21%		(ba) (ab) 14%				(a) 21.4%		(bccac) 14.3%		(a) 35.7%		
Cephe Hareketleri	Çıkma	1	(a) 25%		(3a) 24%		(a+2b) 45.45%		(3a) 19.51%		(2a) (2a+b)		(a+b+2c) 17.4%		(a+2b) 26%		(2a) (2a+b) 28.6%		(a+2b) 26%		(a+b) 25%	
		2	(3a) 15%		(2a) 20%		(a) 36.63%		(b+c+a) (a+b) 14.63%		(4a+4b) 18%		(a+2b) (a+b+c) 13%		(3a) 12.5%		(3a) 16.4%					
	D. Bant	1	(4a) (2a+b) 56%		(a) 33.34%		(a) 60%		(3a) (2a+b) 20%		(2a,3a,5a, b+a) 18%		(a) 24%		(a+2b) 37.5%		(2a) (b+a) 30.7%		(3a) 24.7%		(2a) 29.6%	
		2													3a 12.5%				(a+2b) 15.6%		(a+2b) 22.2%	
Çıkmlar	1	Açık 76.82%		Açık 86.8%		Açık 27.27%		Açık 83.7%		Açık 91%		Açık 88.46%		Açık 97.8%		Açık 100%		Açık 100%		Açık 100%		
	2	Kapalı 23.2%		Kapalı 13.2%		Kapalı 72.2%		Kapalı 16.3%		Kapalı 8.3%		Kapalı 11.5%		Kapalı 2.2%								
Pencere Gruplama	1	(aa+aa) 19.2%		(aa+aa) 24.6%		(a+a) 37.5%		(aa+aa) 20%		(aa+aa) (aa) 23%		(aa) 22.45%		(a+a) 14%		(a+aa) 22.2%		(aa+a+aa) 13.8%		(a+a+a) 22.5%		
	2	(a+a) 12.77%		(a+aa+a) 10.77%		(aa+aa) (a+aa+a) 12.5%		(aa) 12.3%				(aaa) 18.4%		(aa+aa) (aa+a+aa) 8.88%		(aaa) 19.4%		(aa+aa) 7.2%		(aa+aa) 12.5%		
Pencere Formu	1	A 54.84%		B 51.3%		B 53.85%		B 56.5%		B 50%		B 61.8%		B 48%		A 33.3%		B 41%		B 51.7%		
	2	B 40.32%		A 41%		A 8.46%		A 30.43%		A 20.8%		A 17.6%		A 21%		B 16.6%		A 27%		A 24%		
Çatı	1	D 67.80%		D 55.88%		D 90.9%		D 62.5%		D 41.9%		Ü 43.33%		D 43%		Ü 42.8%		D 42.6%		D 60.8%		
	2	Ü 27.11%		Ü 35.29%		Ü 9.9%		Ü 32.5%		Ü 32.3%		D 30%		Ü 35.4%		D 35.7%		Ü 35%		Ü 30.4%		

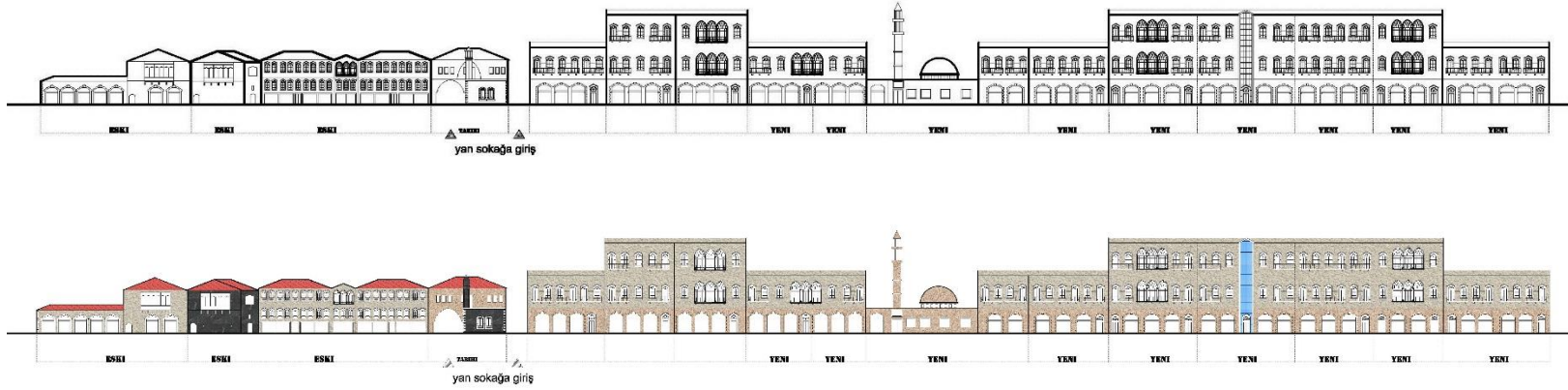
Tablo 73. Çalışılan iki sokak arasında genel karşılaştırma (Tablo 72'nin sadeleştirilmiş hali) (2)

		Al -Fadayer Caddesi (alan)								Abu El Hool Caddesi (alan)												
Yön		Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	
Komşu		Sokak	Eski	Eski	Tarihi	Tarihi	Tarihi	Tarihi	Sokak	Pazar	Eski	Eski	Tarihi	Tarihi	Yeni	Yeni	Yeni	Yeni	Geleneksel	Yeni	Sokak	
Alan		Birinci		İkinci		Üçüncü		Dördüncü		Birinci		İkinci		Üçüncü		Dördüncü		Beşinci alan		Altıncı		
Kata göre	1	(z,2,2,2)		(2,2)		(1)		(2,2)		(z,1)		(1,1)		(1,2,2,2,1)		(z,1)		(2,3,2,3,2) (2,2,2,2,2)		(1)		
	2	(z,2,2,1)		(2,2,2)		--		(2,2,2)		(z-1,2-1)		(1,1,1) (1-2-1,2-1-1)		--		(z) (z,2)				(z) (2,3)		
Ritim göre	1	(adbc)		(ba)		(a)		(bac)		(ab)		(aa)		(acdb)		(ab)		(bcdac)		(aa)		
	2	(acddb)		(acddb)		--		(ba)		(ba)		(ba) (ab)		--		(a)		(bccac)		(a)		
Cephe Hareketleri	Çıkma	1	(a)		(3a)		(a+2b)		(3a)		(2a), (2a+b) (4a+4b)		(a+b+2c)		(a+2b)		(2a) (2a+b)		(a+2b)		(a+b)	
		2	(3a)		(2a)		(a)		(b+c+a) (a+b)				(a+2b) (a+b+c)		(3a)		--		(3a)		--	
	D. Bant	1	(4a), (2a+b)		(a)		(a)		(3a) (2a+b)		(2a,3a,5a,b+a)		(a)		(a+2b)		(2a) (b+a)		(3a)		(2a)	
		2	--		--		--		--		--		--		3a		--		(a+2b)		(a+2b)	
Çıkmalar	1	Açık		Açık		Açık		Açık		Açık		Açık		Açık		Açık		Açık		Açık		
	2	Kapalı		Kapalı		Kapalı		Kapalı		Kapalı		Kapalı		Kapalı								
Pencere Grublama	1	(aa+aa)		(aa+aa)		(a+a)		(aa+aa)		(aa+aa) (aa)		(aa)		(a+a)		(a+aa)		(aa+a+aa)		(a+a+a)		
	2	(a+a)		(a+aa+a)		(aa+aa) (a+aa+a)		(aa)				(aaa)		(aa+aa) (aa+a+aa)		(aaa)		(aa+aa)		(aa+aa)		
Pencere Formu	1	A		B		B		B		B		B		B		A		B		B		
	2	B		A		A		A		A		A		A		B		A		A		
Çatı	1	D		D		D		D		D		Ü		D		Ü		D		D		
	2	Ü		Ü		Ü		Ü		Ü		D		Ü		D		Ü		Ü		

Al -Fadayel Caddesi

Abu El Hool Caddesi

Şekil 188. Uzman görüşlerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine dayanarak, incelenen iki caddenin her biri için öneri

Bu çalışma daha önce de belirtildiği gibi savaş durumunun getirmiş olduğu olumsuzluklar ve savaş sonrası oluşan belirsizliklerin yanında bütün dünyayı olumsuz olarak etkileyen “Koronavirüs hastalığının (COVID-19)” da koşullar altında tamamlanmıştır. Veri elde etmek oldukça zor olmasına rağmen bunun için bütün imkânlar denenmiştir. Özellikle savaşın ve savaş sonrasında getirmiş olduğu olumsuzluklar giderildikten sonra 2 sokak ve bunlara yönelik 14 öneriyle sınırlı kalan analiz yöntemi daha fazla sayıda uzman kişiyle ve daha fazla örnek alanda yaptırılarak daha kesin sonuçlara ulaşılma olanağı olacaktır.

Bozulmanın savaştan kaynaklı tahrip olmuş tarihi çevrelerde tasarıma yönelik metodoloji problemini temel alan bu çalışma tarihi çevrelerde tasarım yaklaşımları çerçevesinde de ele alınma imkanına sahiptir.

Çalışmanın literatür kısmında savaş geçirmiş şehirlerin durumları incelenmiştir. Çalışmanın devamında bu çalışmada elde edilen yöntemler ile savaş geçiren şehirlerin savaşın olumsuzluklarına karşı almış oldukları tedbirler ve geliştirmiş oldukları metotlarla karşılaşma yoluna gidilerek çalışmanın daha iyi seviyelere gelebileceği düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen olumsuzluklara rağmen çalışmada pek çok veri elde edilmiştir. Bu verilerin bir kısmı çalışmada çeşitli analizler için kullanılmıştır. Gene çalışmanın devamında bu çalışmada yapılan analizler ve karşılaştırmalar ile yukarıda yapılması önerilen karşılaştırma çalışmalarını GIS kullanarak çalışma analizleri ile birlikte tematik haritalar üzerinde tartışabilecek formata sokmak ve bunun sonrasında yapılacak değerlendirme savaş sonrası tarihi çevrelerin korunması ve iyileştirilmesi için önemli bir adım olacaktır.

6. KAYNAKLAR

- Al-Harithy, H., 2010. Lessons in Post-war Reconstruction: Case Studies from Lebanon in the Aftermath of the 2006 War. Routledge in the Planning, London
- Al-Sabouni, M., 2016. The Battle for Home: The Vision of a Young Architect in Syria, Thames & Hudson, London.
- Alozie, G., 2019. Architectural review of King Solomon's Temple, Jerusalem
<https://www.researchgate.net/publication/337307166>
- Akçura, N., 1992. "Günümüzde Tarihi Koruma Konusunda Görüşler", Mimarlık Dergisi, Ankara, Sayı: 249
- Anderson, B., 1983. Imagined Communities Reflections on the Origin and Spread of Nationalism, London, New York, ISBN-13: 978-1-84467-086-4
- Apak, H. ve Erdönmez, E., 2015. Kentsel Bellekte Meydan, San Marco Meydanı, Kent Akademisi Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi, Cilt:8 Sayı: 3.
- Appleyard, D., 1981. The Conservation of European Cities, Second Press, The MIT Press – Cambridge – Massachusetts and London, England.
- Arendt, H., 1958. The Human Condition: A Study of the Central Dilemma Facing Modern Man, Univ of Chicago Pr, ISBN 13: 9780226025933
- Arendt, H., 1970. On Violence. New York: Houghton Mifflin Harcourt.
- Aron, R., 1966. Peace and war; a theory of international relations, new introduction (Garden City, NY: Doubleday & Company, Praeger), New York, pp. 591-600
- Ashworth, G., 2012, Preservation, Conservation and Heritage: Approaches to the Past in the Present through the Built Environment. Asian Anthropology, 10:1, 1-18
DOI: 10.1080/1683478X.2011.10552601
- Auge', M., 1992. Non-lieux. Introduction a` une anthropologie de la surmodernite' (Paris, E' ditions du Seuil, 1992); P. Nora, 'Pre' face a` l'e' dition Quarto, 1997', in Pierre Nora, ed., Les Lieux de me' moire (Paris, Gallimard, 1997).
- Ball, W., 2000. Rome in the East: The Transformation of an Empire, London.
- Bandarin, F. ve Oers, R.V., 2012. The historic urban landscape: Managing heritage in an urban century, Publisher: Wiley, ISBN: 9781119968092
- Barakat, S., 1993. "Reviving War-damaged Settlements: Towards an International Charter for Reconstruction after War," PhD thesis, University of York, York.

- Beer, F., 1974. How much war in history: definitions, estimates, extrapolations and trends. (Beverly Hills: Sage 1974)
- Bedford, P., 2001. Temple Restoration in Early Achaemenid Judah (Leiden: Brill, 2001), p 1.
- Beltrami, L., 1912. 72 Giorni ai lavori del Campanile di S. Marco, 1903. Il Campanile di San Marco Riedificato, Studi, Ricerche, Relazioni a cura del Comune di Venezia, Venice: Carlo Ferrari.
- Bercovitch, S., 1978. The American Jeremiad (Madison: University of Wisconsin Press, 1978). ISBN-13: 978-0299073541
- Bernard, L., 1944. War and its causes. Henry Holt and Company, New York. Published online by Cambridge University Press: 02 September 2013.
- Bevan, R., 2007. The Destruction of Memory Architecture at War, Reaktion Books, p184 ISBN-13: 978-1861893192
- Bidaud, C., 2020. Anthologie de textes rares de Paul Léon sur la restauration monumentale, p10 URL: <http://journals.openedition.org/craup/4126>, ISSN: 2606-7498
- Biddle, M.; Gideon, A.; Seligman, J. and Tamar, J., 2000. The Church of the Holy Sepulcher. New York: Rizzoli. ISBN-13: 978-0847822829
- Birol, G., 2007. 'Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Otel Üzerine Bir Değerlendirme', Arkitekt Dergisi, Sayı:514, s. 46-54.
- Bozeman, A., 1976. War and the clash of ideas. Orbis, 20, 1, p. 61-102.
- Boym, S., 2002. The Future of Nostalgia (New York: Basic Books, 2002). ISBN-13: 978-0465007080
- Bukal, G. & Samól, P., 2017. Authenticity of Architectural Heritage in a Rebuilt City. Comments to Vaclav Havel's Impression after His Visit in Gdansk in 2005. In Materials Science and Engineering; IOP Publishing: Bristol, UK, Volume 245, 2017, pp. 1–10.
- Brones, S., 2012. The Beit Beirut Project. Heritage Practices and the Barakat Building.
- Calvino, I., 1972. Görünmez Kentler, p13. ISBN-13: 978-0156453806
- Carins, S. & Jacobs, J., 2014. Buildings Must Die: A Perverse View of Architecture. Cambridge, Mass.: MIT Press, ISBN: 9780262026932
- Chiodelli, F., 2012. The Jerusalem Master Plan. Planning into conflict.
- Choay, F., 2007 L'allégorie du patrimoine (Paris: Seuil). In Plevoets, B. and Cleempoel, K.V., 2012. Adaptive Reuse as a Strategy towards Conservation of Cultural Heritage: A Survey of 19th and 20th Century Theories, Rie International Conference,

Reinventing Architecture and Interiors: the past, the present and the future, Ravensbourne, March 28 -29, 2012

Cleveland, W., 2000. A History of the Modern Middle East: 2nd Edition. Westview Press, p. 215.

Cole, D., 1980. The Work of Gilbert Scott. London: Architectural Press, p1., ISBN 0-85139-723-9.

Commings, D., 2004. Historical Dictionary of Syria: 2nd Edition. Scarecrow Press, 2004.

Coleman, V., 2004. Conservation and Sustainability, A Discussion Paper, NSW Heritage Office, National Trust of Australia.

Contacuzino, S., 1975. Architectural Conservation in Europe, London: Architectural Press.

Coser, L., 1992. Maurice Halbwachs on Collective Memory, Chicago, University of Chicago Press, p244.

Croci, G., 2000. General methodology for the structural restoration of historic buildings: the cases of the Tower of Pisa and the Basilica of Assisi, Journal of Cultural Heritage, Volume 1, Issue 1, P 7–18.

Cullinane, J., 2012. Maintaining and repairing old and historic buildings. Chichester: Wiley and Sons.

Czepczyński, M., 2008. Cultural landscapes of post-socialist cities: Representation of powers and needs. Burlington, VT: Ashgate Publishing

Çelik, D. & Yazgan, M., 2007. 'Kentsek Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Korumaya Yönelik Yasa ve Yönetmeliklerin İrdelenmesi', Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Sayı:11, s.1-10

Çubuk, M., 1989. 'Türkiye'de Tarihi Kent Dokusuna İmar Müdahalesi (Kastamonu Örneği)Ve Tarihi Kentlere Kamu Müdahalesi (Fransa Örneği)', Türkiye 11.Dünya Şehircilik Günü Kolokyum, Bayındırlık Ve İskan Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Dehio, G., 1905. 'Denkmalschutz und Denkmalpflege im neunzehnten Jahrhundert', Festschrift an der Kaiser- Wilhelms-Universität zu Strassburg, 27 January, (Kunsthistorische Aufsätze, München, 1924, 263ff)

Didron, A., 1846. 'Flèche de Saint-Denis', Annales Archéologiques, 1846, 175ff. Leniaud, J-M., Jean- Baptiste Lassus (1807-1857) ou le temps retrouvé des cathédrales, Paris 1980, 78. Quote from (A History of Architecture Conservation)

Dieffendorf, J., 1993. 1 In the Wake of War: The Reconstruction of German Cities after World War II, Oxford University Press; 1st edition (June 24, 1993) ISBN-13: 978-0195072198

- Distefano, G., 2012. Centenario del campanile di san Marco 1912–2012 (Venezia: Supernova), 1st edition, p.35. ISBN: 9788896220337
- Djordjevic, M., 2006. Politics of Urban Development Planning: Building Urban Governance in Post-Socialist Warsaw? Report, First Annual Doctoral Conference of the Department of Political Science of Central European University (Budapest).
- Stanilov, K., 2007. The Post-Socialist City. Urban Form and Space Transformations in Central and Eastern Europe after Socialism (Berlin: Springer 2007)
- Doran, M., 2002. 'Somebody else's Civil War', How did this Happen? Terrorism and the New War, ed. James F. Hoge jr and Gideon Rose (New York, 2001), pp. 31–52. ISBN-13: 978-1586481308 (Quote from: How did this Happen? Terrorism and the New War)
- Dougherty, M., 2012. 100 Battles, Decisive Battles that Shaped the World, February 17th 2012 Parragon, p.10–11 ISBN13: 9781445466804
- Dumper, M., 2007. Cities of the Middle East and North Africa: A Historical Encyclopedia: Homs, ABC-CLIO Yayincılık, 2007. ISBN 978-1576079195
- Eagleton, C., 1948. International Government. New York: Ronald Press Company, p 554.
- Eccles, H., 1965. Military concepts and philosophy. Rutgers Univ. Press, New Brunswick. ASIN: B0006DDBVQ
- Eckardt, G., 1980. Schicksale deutscher Bau Denkmale im zweiten Weltkrieg, Eine Dokumentation der Schäden und Totalverluste auf dem Gebiet der Deutschen Demokratischen Republik, I-II, Berlin, DDR, at. Republik (German Edition) ...Ludwig Deiters, Horst Drescher ... [et al.] ISBN 3406039138
- Ekici, D., 2007. "The Surfaces of Memory in Berlin." Journal of Architectural Education 61(2): 25-34.
- Ekimci, B., 2011. Üsküdar'ın Vakıf Eser Kültür Mirası ve Korunması İçin Öneriler, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Elefante, C., 2007. The greenest building is... one that is already built. Forum Journal: The Journal of the National Trust for Historic Preservation, 21(4), 26-38.
- Elkahlout, G., 2001. "Post-Oslo Reconstruction of Palestine 1993-2000: From Rhetoric to Reality," PhD thesis, University of York.
- Ellul, J., 1950. The Meaning of the City (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1970), pp. 105–106.
- Elon, A., 1989. Jerusalem: City of Mirrors (Boston: Little, Brown, 1989), p. 20.
- Erlande-Brandenburg, A., 1978. 'Paris: la restauration de Notre-Dame', Viollet-le-Duc, 75. (Quote from A History of Architecture Conservation)

- Erder, C., 1975. Tarihi Çevre Bilinci, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Yayın No. 24, Ankara.
- Erkan, Y., 2013. Haydarpaşa Tren Garı: Bugün, Dün ve Yarın-Kentin Bedeninde Bir Yara (2) ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 30 - No 1, DOI: 10.4305/METU.JFA.2013.1.6
- Esmer, M., 2012. İstanbul Tanbul'daki Orta Bizans Dönemi Kilisleri Ve Çevrlerinin Korunması İçin Öneriler, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Exner, I. & J., 1994. Koldinghus, Danish Architectural Press; ISBN-13: 978-8774071402
- Eyice, S., 2004. "Haydarpaşa Garı ve Birkaç Hatıra", İstanbul Dergisi, 48:12-16, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, ISSN:1300-7033
- Fallahi, A., 2008. An interdisciplinary analytical study on the risk preparedness of Bam and its cultural landscape, a world heritage property in danger in Iran, The Australian Journal of Emergency Management, 23(2): 20-29
- Feilden, B., 2003. Conservation of Historic Buildings, Third edition, New edI. Title 363.69, p (3,5,6).
- Felix, M., & El-Daghar, K., 2019. Historical Urban Fabrics and the Effect of New Building Shadings on Social Activities—Case Study Tripoli Lebanon. In D. Hawkes, H. Bougdah, F. Rosso, N. Cavalagli, M. Yousef M. Ghoneem, C. Alalouch, & N. Mohareb (Eds.), Conservation of Architectural Heritage: A Culmination of Selected Research Papers from the Second International Conference on Conservation of Architectural Heritage (CAH-2), Egypt 2018 (pp. 179-189). Cham: Springer International Publishing.
- Felix, M., 2007. Value Engineering as a Key Enrolment in Architecture and Urban Conservation Process (Master), Cairo University, Faculty of Engineering, Cairo.
- Felix, M., 2019. Heritage Cities After Wars: Between Tradition and Innovation - A Case Study of Beirut in Lebanon, BAU Journal - Creative Sustainable Development, Volume 1, Issue 1, Article 4. ISSN: 2664-9446
- Feilden, B. & Jokilehto, J., 1998. Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites. ICCROM, Second Edition Roome. ISBN 92-9077-150-X.
- Fitch, J.M., 1990. Historic Preservation, "Curatorial Management of the Built World", The University Press of Virginia, Charlottesville and London, USA.
- Franco, G. & Magrini, A., 2017. Historical Buildings and Energy; Springer International Publishing AG: Basel, Switzerland. ISBN 978-3319526157.
- Fraticeili, V., 1982. Roma 1914-1929. La città e gli architetti tra la guerra e il fascismo, 34,42ff.

- Friedrich, J., 2001. Gdańsk 1945–1949: Oswajanie miejsca. In Gdańsk—Pomnik Historii, cz.2; Najmajer, P., Ed.; Teka Gdańska: Gdańsk, Poland, Volume 4. Taken from the article: (Jeleński, T., 2018. International Centre of Education, Cracow University of Technology, Skarżynskiego 1, Kraków 30-866, Poland;)
- Foote, K.E., 1997. *Shadowed Ground: America's Landscapes of Violence and Tragedy* (Austin: University of Texas Press, 1997).
- Garagnani, S.; Gaucchi, A. and Govi, E., 2016. Archaeobim: Dallo scavo al Building Information Modeling di una struttura sepolta. Il caso del tempio tuscanico di Uni a Marzabotto. *Archeol. Calcol*, 27, 251–270.
- Gavin, A. and Maluf, R., 1996. ACADEMY EDITIONS. *Solidere The Lebanese Company for Development and Reconstruction of Beirut Central District*, SAL.
- Gazzola, P.; Leimare, R.; Bassegoda-Nonell, J.; Benavente, L.; Daifuku, H; De Vrieze, P.L.; Langberg, H. & Matteucci, M, 1964. *International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites*; International Council on Monuments and Sites (ICOMOS): Venice, Italy.
- Ghazal, J., 2016. "Architecture and Violence: Between Representation and Exchange" Carleton University, Ottawa, Ontario, Ms, p 9.
- Giurgola, R. & Mehta, J., 1975. *Louis I. Kahn* (Boulder, Colo.: Westview, 1975), p. 183.
- Goldman, J. 2005. *Warsaw Reconstruction as Propaganda*, In *The Resilient City: How Modern Cities Recover from Disaster*, P135–158.
- Graham, S., 2004. *Cities, war and terrorism: Towards an urban geopolitics*. Oxford: Blackwell Publishing Limited, P 331.
- Green, D., 2004. "From the ruins: A master architect's attempt to rebuild on sacred ground" Boston Globe Media. http://archive.boston.com/news/globe/ideas/articles/2004/02/29/from_the_ruins/
- Gruendel, E., 2017. *Architecture + Havoc: The Agency of Historic Sites During Conflict*, University of Pennsylvania, p 2.
- Güçhan, N.Ş., Rifaioğlu, M.N., 2007. *The Concept of Identity and Its Identification Process in Urban Conservation Projects*, Conference Paper. <https://www.researchgate.net/publication/284038848>
- Haas, J.E. ; Kates, R.W. and Bowden M. J., 1977. *Reconstruction Following Disaster*. The MIT Press.
- Hall, D., 1989. *Worlds of Wonder, Days of Judgment: Popular Religious Belief in Early New England*. ISBN-13: 978-0674962163
- Hasol, D., 1988. "Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü" Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul

- Howard, M.; Paret, P., 1976. On War, Carl von Clausewitz 1832, ed Michael Howard and Peter Paret (1976 by Princeton University Press), chapter 1, section 2.
- Hawkes, N., 1993. Structures, the way things are built. New York: U.S.A Macmillan
- Hegazy, S. M., 2014. Conservation of historical buildings – The Omani–French museum as a case study, Housing and Building National Research Center, HBRC Journal, 11(2), (2015) p264-274. Doi:<https://doi.org/10.1016/j.hbrj.2014.03.010>
- Herscher, A., 2010. Violence Taking Place: The Architecture of the Kosovo Conflict. Stanford: Stanford University Press, p 9. ISBN13: 978-0804769365
- Herscher, A., 2008. “Warchitectural theory.” Journal of Architectural Education 61, no. 3: 35–43.
- Hobsbawm, E., 1993. The New Threat to History’, New York Times Review of Books, 16 December.
- Hrasnica, M., 2009. Damage Assessment of Masonry and Historical Buildings in Bosnia and Herzegovina, Chapter in: Damage assessment and reconstruction after war or natural disasters, Conference paper.
- Jacobs, J., 1961. The Death and Life of Great American Cities (New York: Random House)
- Jarrouj, W., 2014. Study of architectural and urban concepts for reconstruction and rehabilitation of historic cities stricken, Master thesis, Damascus university, Faculty of Architecture, Damascus.
- Jelenski, T., 2018. Practices of Built Heritage Post-Disaster Reconstruction for Resilient Cities , Kraków 30-866, Poland. DOI:10.3390/buildings8040053
- Johnson, A., 1935. War. Encycl. Social Sciences. vol. 15, Macmillan, New York
Quote from (On War: Concepts, Definition, Research Data - A Short Literature Review and Bilblograrhy Johan M.G. van der Dennen).
- Jokilehto, J., 1986. A History of Architectural Conservation: The Contribution Of English, French, German And Italian Thought Towards An International Approach To The Conservation Of Cultural Property (D.Phil. Thesis, The University Of York, Institute of advanced Architectural Studies, England.
- Jokilehto, J., 1999. History of architectural conservation. Oxford: Butterworth Heinemann, ISBN 13: 9780750637930
- Jubeh, N., 2019. Patrick Geddes: Luminary or Prophet of Demonic Planning, The Jerusalem Quarterly.

- Kamamba, D., 2005. Cultural heritage legislation in Tanzania. In Ndoro, W. and Pwiti, G. (Eds.). Legal frameworks for the protection of immovable cultural heritage in Africa (pp. 13-17). Rome: ICCROM.
- Keegan, J., 1994. A History of Warfare. New York: Vintage Books, p3.
- Kempton, J., 2006. Can lean thinking apply to the repair and refurbishment of properties in the registered social landlord sector? *Structural Survey* 24(3):201-211.
- Kejanli, T.; Akın, C.T. ve Yılmaz, A., 2007. Türkiye'de Koruma Tasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İncelenme, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C.6 S.19 (179-196).
- Kim, R., 2016. Analysis of architectural geometries affecting stress distributions of gothic flying buttresses, Master Thesis, College of Engineering, Kansas State University, Manhattan, Kansas.
- Kitchen, K., 1996. "Ramesside Inscriptions", Blackwell Publishing Limited, Volume 2, pp.16-17.
- Knight, A. & Ruddock, L., 2008. Advanced research methods in the built environment. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Kosakai, Y., 1984. Hiroshima peace reader, Publisher: Hiroshima Peace Culture Foundation; 3rd edition. ASIN: B0007BQ0BU.
- Kuban, D., 1991. Koruyucu Kent Yönetmesi ve Yerel Yönetimler, Mimarlar Odası, Ankara.
- Kuban, D., 2000. Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu – Kuram ve Uygulama, YEM, Birinci Baskı, İstanbul.
- Kumar, P.; Singh, A., 2008. Preservation of heritage buildings and monuments, NBM&CW.
- Lassus, J-B., 1845. 'De l'art et de l'archéologie', *Annales Archéologiques*, 529ff. /Lassus, L'Album de Villard-de-Honnecourt, 1858. quote from (A History of Architectural Conservation).
- Laurent, X., 2003. Grandeur et misère du patrimoine, d'André Malraux à Jacques Duhamel (1959–1973) (in French). ISBN: 2-900791-60-x.
- Lefebvre, H., 2000. Espace et politique. Le droit à la ville II [Space and Politics. The Right to the City II]. 2nd ed, 1973; repr. Paris: Anthropos 52.
- Les, R., 2014. Talkin bout my generation: popular music and the culture of heritage, International Journal of Heritage Studies, Routledge; 20(3): 262-280.
- Linstrum, D., 1983. 'The World of Conservation; An Interview with Raymond Lemaire', *Monumentum*, XXVI, 1983, 83ff. (Quote from A History of Architecture Conservation)

- Léon, P., 1951. *La vie des monuments français, destruction, restauration*, Paris, 536f. (Quote from *A History of Architecture Conservation*)
- Lynch, M.; Yahya, M., 2018. *The War After the War*, 14 September.
<https://carnegie-mec.org/diwan/77313>
- Macdonald, S., 2003. *Museums, National, Postnational And Transcultural Identities*, University of Sheffield. ISSN 1479-8360
- Madran, E., 2000. “Türkiye Cumhuriyeti’nin 75. Yılında Kültürel Varlıkların Korunması”, Türkiye Cumhuriyeti’nin 75 Yılında Bilim “Bilanço 1923 – 1998” Ulusal Toplantısı, TÜBA, Ankara.
- Mansour, A.; Felix, M., 2015. Paper presented at the Francaises Colloque National III le Patrimoine dans les Ecrits. <https://www.researchgate.net/publication/299338348>
- Marchesini, M., 2002. *Un secolo all’ombra, crollo e ricostruzione del Campanile di San Marco* (Belluno: Momenti Aics, 2002) OCLC 956196093
- Matero, F., 2007. Loss, compensation, and authenticity: The contribution of Cesare Brandi to architectural conservation in America, *Future Anterior*, Volume IV, Issue 1, Summer 2007, pages 45-58. http://repository.upenn.edu/hp_papers/11
- Mazi, Fikret, 2009. Tarihi Çevrenin Korunmasında Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Etkisi, *Mevzuat Dergisi*, Yıl:12, Sayı:138.
- Meli, R.; Ramírez, R., 2007. ‘Criteria and experiences on structural rehabilitation of stone masonry buildings in mexico city’, *International Journal of Architectural Heritage*, 1: 1, pp 3 -28.
- Michela, A., 1991. *Platea Sancti Marci: I luoghi marciani dall’XI al XIII secolo e la formazione della piazza* (Venezia: Comune di Venezia, Assessorato agli affari istituzionali, Assessorato alla cultura and Università degli studi, Dipartimento di storia e critica delle arti, 1991) p. 16- Gattinoni, Gregorio, *Historia di la magna torre dicta campaniel di San Marco* (Vinegia: Zuanne Fabbri, 1910).
- Mignon, O., 2015. *Architecture des Cathédrales Gothiques*, Éditions Ouest-France, (in French), pg. 18.
- Moropoulou, A.; Korres, M.; Georgopoulos, A. and Spyarakos, C., 2017. *Faithful Rehabilitation of The Holy Tomb of Christ*, <https://www.researchgate.net/publication/323128412>
- Naeyer, A.; Arroyo, S. and Blanco, J., 2000. *Krakow Charter: Principles for Conservation and Restoration of Built Heritage*; Bureau Krakow: Krakow, Poland.
- Nora, P., 2002. *The Reasons for the Current Upsurge in Memory*, Eurozine.
- Orozco, E., 2004. *The Ruin of the Oracle, The Hurvah Synagogue of Louis Kahn and the Semantics of Nationalism*.

- Ouf, A., 2000. Urban conservation concepts for the new millenium in the United Arab Emirates: Zayed Center for Heritage and History.
- Özgen, S., 2009. Tarihi Çevre İçinde Üç Boyutlu Çalışmaların Cepheler Açısından Algılamaya etkisi, KTÜ, Doktora Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Palmer, G. H., 1903. The Campanile of ST. Mark: Its History, Illustrated by Picture and Print, The Magazine of Art, 1, 287-293.
<https://buildingfailures.wordpress.com/1902/07/14/st-marks-campanile/>
- Petzet, M., 2004. Internatiotnal charters for conservation and restoration, second edition, Editors :Michael Petzet, John Zieseme , page (8,9) ISBN: 3-87490-676-0
- Pevsner, N.; Metcalf, P., 1985. The Cathedrals of England, Midland, Eastern & Northern England, Viking, Great Britain, 62ff. ISBN13: 978-0670801251
- Pevsner, N.,1975. Pioneers of modern design: From William Morris to Walter Gropius. (Harmondsworth, Middlesex, England: Penguin) reprinted with revisions 1975.
- Phillips, J., 1977. A Will to Survive, p 12. ISBN-13: 978-0385271301
- Pluck, G.; H. Johnson, 2011. “Stimulating Curiosity to Enhance Learning”, GESJ: Education Science and Phycology, No2 (19), 24-31.
- Rapoport, A.,1968. “Introduction” from Carl von Clausewitz on war, London: Penguin, pp. 11–82
- Riedlma, A., 1995. Maziyi Silmek: Bosna-Hersek'teki Kütüphanelerin ve Arşivlerin Tahribi, 28. cilt, 1. sayısında (Temmuz 1995) Middle East Studies Association of North America, Inc.
- Riegl, A., 1905. ‘Neue Strömungen in der Denkmalpflege’, Mittheilungen der K.K.Zentralkommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale, III, iv, 85ff.
- Roca, P., 2011. Restoration of historic buildings: conservation principles and structural assessment, International Journal of Materials and Structural Integrity vol.5, no.2-3, pp. 151-67. ISSN: 1745-0055 (print), Publisher: Inderscience Enterprises Ltd. Country of Publication: UK.
- Rodrigo M. F & De Andrade, 1968. The conservation of urban sites. In The conservation of cultural property. Unesco press ‘ United nation, pp. 38-39.
- Rodwell, D., 2007. Conservation and sustainability in historic cities. Oxford: John Wiley and Sons.

- Rossi, A., 1982. *The Architecture of the City "L'architettura della città"*, Graham Foundation for Advanced Studies in the Fine Arts, Institute for Architecture and Urban Studies (Padua, 1966; Eng. trans, Cambridge, ma, 1982)
- Rosenfeld, D.G., 2000. *Munich and memory: Architecture, monuments and the legacy of the Third Reich in postwar Munich*. Berkeley: University of California Press. P 32.
- Rowe, P. & Sarkis, H., 1998. *Projecting Beirut: Episodes in the Construction and Reconstruction of a Modern City*.
- Ruskin, J., 1849. *The Seven Lamps of Architecture*, the New York Public Library
ISBN: 9781789874549
- Sands, P.J. ,1989. *The Environment, Community and International Law*, Harvard International Law Journal, Volume 30, Number 2, p393.
- Sarkis, H., 2005. *A Vital Void, Reconstructions of Downtown Beirut, Resilient City: (Oxford, 2005)*, p 286.
- Sartre, M., 2001. *D'Alexandre à Zénobie: Histoire du Levant antique (IVe siècle av. J.-C. - IIIe siècle ap. J.-C. (Biographies Historiques) (French Edition)*.
- Shaw, E. & Shaw, S., 1977. *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey*. Cambridge University Press
- Sebald, W.G., 1999. "Air War and Literature", on the meagre portrayal in culture of the bombings of German cities during World War II, collected in "On the Natural History of Destruction" and Cultural Memory" ISBN:3446196617
- Sharp, D., 2020. *Urban Violence in War and Peace: Lebanon's Reconstruction*, Department of Geography and Environment. <https://www.researchgate.net/publication/344195995>
- Shragai, N., 2005. "Out of the ruins", "After nearly 40 years of architectural discussions, the famous Hurva Synagogue in Jerusalem's Old City is to be rebuilt " Haaretz Newspaper.
- Slae, B.; Shoval, N. & Kark, R., 2012. *Post-war reconstruction and conservation of the historic Jewish Quarter in Jerusalem, 1967–1975, Planning Perspectives*.
<http://dx.doi.org/10.1080/02665433.2012.681138>
- Spearritt, P., 2011. *Essay: What is heritage?* Canberra: Australian Heritage Strategy, Department of Sustainability, Environment, Water, Population and Communities.
- Stovel, H., 1995. *Monitoring World Cultural Heritage Sites*. ICOMOS Canada, Bulletins, Bulletin, Vol. 4 No. 3. (World Heritage papers, Monitoring World Heritage, Associated Workshops, 11-12 November 2002, Vicenza – Italy- p75).
- Stiefel, M., "Rebuilding After War: A Summary Report of the War-Torn Societies Project," UNRISD (December 1998), p. 15.

- Stubbs, M., 2004. Heritage-sustainability: Developing a methodology for the sustainable appraisal of the historic environment. *Planning Practice and Research*, 19(3), 285–305.
- Steinberg, F., 1996. Conservation and rehabilitation of urban heritage in developing countries, *Habitat International*, Volume 20, Issue 3, Pages 463-475
- Sullivan, L., 1947 “What Is an Architect?” in his *Kindergarten Notes and Other Writings* (New York: Wittenborn Art Books, 1947), P140.
- Tekeli, I., 1991. Kent Planlaması Konusmaları, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.
- Thum, G., 2011. *Uprooted: How Breslau Became Wrocław during the Century of Expulsions*; Princeton University Press: Princeton, NJ, USA. ISBN: 9780691152912
- Tillema, J.A.C., 1975. *Geschiedenis Monumentenzorg*, ‘s-Gravenhage, 436ff. (Quote from *A History of Architecture Conservation*).
- Torre, S., 2010. Conservation of built cultural heritage, laws enabling preventive approach: the case of Italy, in M. Gustin, T. Nypan (eds.), *Cultural Heritage and legal Aspects in Europe*, Koper 2... quote from Urbani, G. 2000. *Intorno al restauro*. Edited by B. Zanardi. Milan: Skira Verpoest L.
- Tunçer, M., 2000, “Türkiye’de Bölge-Kent Planlaması ve Kentsel Tasarım: Uygulama Sorunları ve Görüşler”, *Dünya Şehircilik Günü 24. Kolokiyumu, Geleceği Planlamak Yeni Planlama Yöntemi/Dili, Yasal Düzenlemeler*, 6-8 Kasım 2000, İzmir.
- Tutkun, M., 2009. *Santa Harabeleri Ve Yeniden Kullanıma Kazandırılması Üzerine Bir Model Önerisi*, KTÜ, Doktora Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Türk, Y., 2006. *Bütünleşik Kent Planlama Ve Tasarımına Yönelik Bir Yöntem*, KTÜ, Doktora Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Tyng, A., 1984. *Beginnings: Louis I. Kahn’s Philosophy of Architecture* (New York: Wiley, 1984), pp. 156, 168. ISBN-13: 978-0471865865 Alexandra Tyng (Author) Publisher: Wiley-Interscience; 1st edition (February 14, 1984)
- Ulusoy, İ., 2008. “Korumacılık Tarihinde Bir Dönüm Noktası: Venedik Tüzüğü”, *Kültür ve Sanat Dergisi*, Kasım 21, <http://www.boltart.net/korumacilik-tarihinde-bir-donumnoktasi-venedik-tuzugu/>
- Vale, L.; Campanella, T., 2005. *The Resilient City: How Modern Cities Recover from Disaster*, OXFORD UNIVERSITY PRESS ISBN-13 978-0-19-517584-4; 978-0-19-517583-7
- Velioğlu, A., 1992. *Tarihi çevre içinde mimari tasarım ve süreci üzerine bir araştırma*, Doktora Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Volk, R.; Stengel, J. & Schultmann, F., 2014. Building Information Models (BIM) for existing buildings – literature review and future needs - Automation in Construction 38, pp.109-127 DOI: 10.1016/j.autcon.2013.10.023.
- Weaver, W., 2010. Italo Calvino, Invisible Cities, trans. (New York: Random House, 2010), p11.
- Wildschut, T.; Sedikides, C., 2008. Nostalgia: past, present, and future, University of Southampton. <https://www.researchgate.net/publication/313213209>
- Williams, R., 1972. Conflict and social order: a research strategy for complex propositions. J. Soc. Issues 28, 1, p 11-26.
- Woods, L. ,1997. Radical Reconstruction. (Contributors: Aleksandra Wagner and Michael Menser), New York: Princeton Architectural Press, p16.
- Woods, L., 2004. The Storm and the Fall. New York: Princeton Architectural Press, p20. ISBN-13: 978-1568984216
- Yıldırım, A., 2011. Kentsel Koruma Projelerinde Aktörlerin Örgütlenmesi, Doktora Tezi. AÜ, SBE, Ankara.
- Young, M., 2008. Adapting to adaptive reuse: comments and concerns about the impacts of a growing phenomenon. S. Cal. Interdisc. LJ, 18, 703.
- Yüceer, H., 2005. An Evaluation of Interventions in Architectural Conservation: New Exterior Additions to Historic Buildings, Doktora Tezi, İzmir Institute of Technology, İzmir

Yerel/uluslararası raporlar

GCI: Getty Conservation Institute. Report on historic urban environment: Conservation challenges and priorities for action - Experts meeting (March 12-14, 2009). Los Angeles: Getty Conservation Institute.

Arapça Kaynaklar

- عابدين، د. يسار، 2010. "مدينة الآلهة"، مجلة فكر، العدد 108، دمشق، سوريا، ص.3.
- (Al-Mousaly, 1984) الموصلي، محمد ماجد، 1984. "الموجز في تاريخ مدينة حمص وآثارها"، ص.16
- (Hakami, 2005) حاكمي، دانية، 2005. "أسس تأهيل وتوظيف الأبنية التاريخية في المدينة العربية" "مدينة حمص مثالاً"، رسالة ماجستير، ص.31
- (Ağa, 2005) حسين أغا، محمدغازي، 2005. "مدينة حمص وأوائل المهندسين في ظل الخلافة العثمانية"، الطبعة الثانية، حمص، سوريا.
- (Al-Zahrawi, 1995) سليم الزهراوي، نعيم، 1995. "أسر حمص وأماكن العبادة" - الجزء الثاني، الطبعة الأولى، مطبعة الفجر، حمص، سوريا

- البيطار، د. عبد الرحمن، 2018. حمص دراسات في تاريخها وأثارها، الطبعة الأولى، المطبعة التقنية بحمص، ص. 254-237
- (Al-Masrie et.al, 2011) المصري، د. عماد & السقا، هبة، 2011، "اعتبارات اعداد المخططات التنظيمية وتأهيلها"، دراسة حالة مدينة حمص، مجلة جامعة دمشق، المجلد 27، العدد 2، دمشق، سوريا.
- (Al Masrie et.al, 1993) المصري، د. عماد & طفوق، د. جاكلين، 1993. "البيت العربي في مدينة حمص القديمة"، دبلوم تصميم معماري، جامعة دمشق.
- (Al-Omar, 1987) نجيب العمر، عمر، 1987. "تاريخ حمص"، الطبعة الأولى، (المعهد العلمي الفرنسي للدراسات العربية بدمشق)
- (Khair Faris, 1998) خير فارس، محمد، 1998. "نظام الانتداب الفرنسي على سوريا"، دار طلاس، دمشق
- (Al-Hallaq, 2012) الحلاق، ندى، 2012. "الكولونيالي في الشخصية المحلية في العمارة والعمران"، مجلة جامعة دمشق، المجلد 28، العدد 1، دمشق، سوريا.
- (Al-Magayeri, 2018) المغايري، مازن، سعيد، عبد الله & سندرة، عبد الله، 2010. "موسوعة أطلس العالم"، دار الرضوان، حلب.
- (Moustafa, 2009) مصطفى بسام محمد، 2009. "دور عمليات إعادة البناء في الحفاظ على المباني الأثرية والمواقع التراثية"، مجلة اطلال، المجلد 10، ص 10.
- (UN-HABITAT, 2005) مجلس إدارته، 2005. التقييم وإعادة الإعمار في أعقاب النزاعات والكوارث الطبيعية والصناعية، الدورة العشرية
- سوريا في الوثائق العثمانية، 2013. استانبول (ISBN :978-975-19-5893-8) التاريخ السوري المعاصر - فارس الاتاسي
- سليم الزهراوي، نعيم، 2006. "العمارة الأبلقية الأثرية والتراثية بحمص"، الطبعة الأولى، مطبعة البعث، حمص، سوريا
- حسين عيسى فتحي، العمارة الجنائزية بمدينة حمص السورية دراسة وثائقية معمارية "ذي الحري" لخميرى لخميرى، دراسات في طيات الوطن العربي.
- خليل فعبشار محمد، "مقاربة فكرية-تاريخية لروحانية وخصائص حضارة المشرق العربي القديم" نموذج دمار الحسن في لثايات الاعداء لثايات، دمشق سوريا.
- بشير شمر، إضاءات على تاريخ مدينة حمص دائمة أثار حمص، سوريا.

Internet Siteleri

- URL-1, <https://www.facebook.com/homscitystory/photos/>, 6 Ekim 2022
- URL-2, <https://islamansiklopedisi.org.tr/habil-ve-kabil>, 12 Kasım 2022
- URL-3, <https://www.questia.com/library/118833190/a-philosophy-of-war>, 14 Mart 2021
- URL-4, <https://www.hoover.org/research/marcus-tullius-cicero-de-officiis>, 4 Aralık 2019
- URL-5, <https://iep.utm.edu/war/>, 27 Ekim 2020
- URL-6, <https://www.lebarney.gov.lb/ar/content/10>, Şubat 2019
- URL-7, <https://www.gazeteduvar.com.tr/dusmanliktan-sonsuz-barisa-kades-haber-1521533>, 8 Temmuz 2021
- URL- 8
- <https://www.gla.ac.uk/myglasgow/library/files/special/exhibns/month/july2008.html> 9 Eylül 2021

- URL-9, <https://alghad.com> Ocak 2018 التاريخ والتراث فرق كبير حسني عايش، بين , 26
- URL-10, <https://historicengland.org.uk/advice/hpg/has/whs/> , 12 Ocak 2022
- URL-11, <https://atomicarchive.com/media/photographs/hiroshima/image-6.html> , 4 Ocak 2023
- URL-12, <https://twitter.com/balkanedebiyati/status/1124378001867722752/photo/1>, 3 Mayıs 2019
- URL-13, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1531-314X.2007.00167.x> , 13 Kasım 2018
- URL-14, <https://www.facebook.com/OldHomsMemories/>, 7 Kasım 2022
- URL-15, <http://mostar.bk.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/338102>, 26 Ocak 2018
- URL-16, <https://www.turkpress.co/node/70792> , 28 Nisan 2020
- URL-17, <https://www.poetryfoundation.org/poems/51295/the-city-56d22eef2f768>, 16 Mayıs 2022
- URL-18, <https://syrmh.com/2018/01/12/%d8%ad%d9%85%d8%b5-1901/> , 18 Ağustos 2019
- URL-19, <https://syrmh.com/2017/12/13> , 21 Ekim 2019
- URL-20, <http://www.musdav.org.tr/restorasyon-hizmetleri/mostar-koski-mehmet-pasa-camii> , 12 Ekim 2022
- URL-21, <https://www.noonpost.com/content/26707> , 24 Şubat 2019
- URL-22, <https://www.boredpanda.com/gdansk-destroyed-rebuilt-photography-karol-nienartowicz/> , 23 Ekim 2019
- URL-23, https://www.designingbuildings.co.uk/wiki/British_post-war_mass_housing , 10 Ağustos 2021
- URL-24, <https://carnegie-mec.org/diwan/77313> , 24 Aralık 2018
- URL-25, [https://www.arch-news.net/\(20](https://www.arch-news.net/(20) , البناء والإستقرار وما بعد الحرب) , 20 Kasım 2021
- URL-26, [https://www.pinterest.com.mx/pin/382876405817170321/?amp_client_id=CLIENT_ID\(&mweb_unauth_id=&simplified=true](https://www.pinterest.com.mx/pin/382876405817170321/?amp_client_id=CLIENT_ID(&mweb_unauth_id=&simplified=true) , 28 Aralık 2022
- URL-27, <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/kuduste-anahtarini-iki-musluman-ailenin-korudugu-kilisede-ayin/1464181> , 28 Nisan 2019
- URL-28, <https://www.britannica.com/place/Holy-Sepulchre> , 4 Mart 2023
- URL-29, <https://www.arabnews.com/node/1824536/middle-east> , 13 Mart 2022

- URL-30, <https://www.akdn.org/architecture/project/restoration-al-aqsa-mosque>, 10 Temmuz 2022
- URL-31, <http://www.puttyandpaint.com/projects/30068>, 17 Kasım 2022
- URL-32, https://www.wikiwand.com/en/Koldinghus#/Other_sources, 8 Eylül 2022
- URL-33, <https://tr.depositphotos.com/151409418/stock-illustration-italy-venice-san-marco-hand.html>, 24 Eylül 2022
- URL-34, <https://buildingfailures.wordpress.com/1902/07/14/st-marks-campanile/>, 6 Mart 2021
- URL-35, <https://timeline.com/venice-bell-tower-collapse-5789fb4434b9>, 15 Ağustos 2017
- URL-36, <https://www.alawan.org/2013/12/08/11>, /, ميثاق-أثينا-الماهية-والنقد-السوسيولوجي /, Kasım 2020
- URL-37, www.unesco.org, 7 Temmuz 2022
- URL-38, <https://www.recover-urban-heritage.org/international-conventions-on-urban-cultural-heritage/?lang=ar>, 19 Mayıs 2022
- URL-39, https://www.nps.gov/parkhistory/online_books/nps28/28chap7.htm, 14 Şubat 2019
- URL-40, <https://syrmh.com/2020/07/08//>, 10 Ağustos 2020
- URL-41, <http://www.allaboutistanbul.com/haydarpasa.html>, 22 Kasım 2022.
- URL-42, <http://kentvedemiryolu.com/haydarpasada-restorasyon-bilmecesi/>, 22 Ekim 2018
- URL-43, <https://www.crystalinks.com/solomonstemple.html>, 16 Nisan 2021.
- URL-44, <https://jeffdavis.blog/2015/09/14/ezekielss-vision-of-the-new-temple-figurative-or-literal/>, 12 Ekim 2020
- URL-45, <https://gotharch935123840.wordpress.com/2020/12/11/gotik-mimarinin-ilk-izleri-saint-denis-kilisesi/>, 20 Ağustos 2022
- URL-46, <https://jeanclaudegolvin.com/en/project/france/france-denis-saint-basilique-1-jc-golvin-2/>, 25 Mayıs 2021
- URL-47, <https://www.medieval.eu/rebuilding-or-restoring-the-spire-of-saint-denis/>, 14 Kasım 2020
- URL-48, https://www.wikiwand.com/simple/Basilica_of_Saint-Denis, 17 Ekim 2021
- URL-49, <https://alarab.co.uk/> 2019/04/20 رائعة يعيد العالم قراءتها على وقع الحريق، حكيم , 25 Mayıs 2021
- URL-50, <https://selinnaydemir.wordpress.com/2019/11/25/modern-vs-gothic-architecture/>, 2021 , <http://structpedia.com/notre-dame-katedrali/>, 18 Ağustos 2020
- URL-51, <https://www.channel4.com/news/notre-dame-cathedrals-spire-collapses-as-roof-engulfed-by-fire>, 17 Mayıs 2021

- URL-52, <https://www.chicagotribune.com/nation-world/ct-cb-notre-dame-cathedral-fire-minute-by-minute-20190416-story.html> , 17 Mayıs 2021
- URL-53, <https://worldarchitecture.org/architecture-news/echnv/fiveyear-restoration-plan-is-impossible-for-notredame-warn-heritage-experts.html> , 23 Ekim 2019
- URL-54, <https://www.greelane.com> (إعادة بناء أوروبا الغربية بعد الحرب العالمية الثانية) , 17 Kasım 2021
- URL-55, <https://coventrycityofpeace.uk/richard-howard/> , 11 Mayıs 2021
- URL-56, <https://heritagecalling.com/2019/08/14/the-destruction-and-rebirth-of-coventry-cathedral/> , 11 Mayıs 2021
- URL-57, https://www.inyourpocket.com/wroclaw/Phoenix-From-the-Flames:-The-Rebuilding-of-Wroclaw_70936f#&gid=1&pid=3 , 28 Ağustos 2022
- URL-58, <https://u.osu.edu/eng4400bennethartshornwetzels/berlin-stadtschloss/> , 26 Ağustos 2022
- URL-59, https://www.bosettiegatti.eu/info/norme/statali/1999_0554.htm , 18 Ekim 2021
- URL-60, <http://whc.unesco.org/en/list/30/> UNESCO World Heritage Historic Centre of Warsaw, 28 Ağustos 2022
- URL-61, <https://poland.pl/history/historical-events/warsaw-phoenix/> 4 Ocak 2023
- URL-62, <https://www.nytimes.com>. Riding, A, Berlin, Banking on Its Museums; Seeking a New Identity, the City Shakes Up Its Art Legacy, The New York Times, 28 Mayıs 2022
- URL-63, <https://www.museumsinsel-berlin.de>, 29 Mayıs 2022
- URL-64, www.travelerpedia.net, 29 Mayıs 2023
- URL-65, <https://www.archdaily.com/926033/james-simon-galerie-david-chipperfield-architects>, 18 Mayıs 2022
- URL-66, http://www.securitycommittee.org/securitycommittee/Historic_Buildings.html, 4 Ocak 2021
- URL-67, <https://www.azar-bdc.com>, 30 Ağustos 2022
- URL-68, <https://www.beitbeirut.org/arabic/thehousear.html>, 26 Ocak 2020
- URL-69, <https://www.noonpost.com/content/7431>, 14 Mart 2021
- URL-70, <https://www.sothebys.com/en/buy/auction/2020/travel-atlases-maps-and-natural-history/mclean-city-of-jerusalem-town-planning-scheme>, 15 Ocak 2022
- URL-71, <https://oldwebsite.palestine-studies.org/ar/mdf/fulltext/237190>, 15 Ocak 2022
- URL-72, <https://www.alamy.com/stock-photo/hurva-synagogue-jerusalem.html?sortBy=relevant> , 18 Ekim 2022
- URL-73, <http://documenta-akermariano.blogspot.com/2014/05/>, 30 Ekim 2019

URL-74, <http://homschamber.com>, 4 Aralık 2022

URL-75, <https://www.algherbal.com/archives/4153>, 19 Ekim 2018

URL-76, <https://facebook.com/> (متحف الصور التي لم تدمر في حمص) , 9 Ocak 2021

URL-77, <https://syrmh.com>. /2018/11/30/الدعوات الى حزوري التي جرت في دمشق , 24 Aralık 2019

URL-78, <https://www.eui.eu/events?id=541657>, 12 Ocak 2023

URL-79, <https://www.facebook.com/OldHomsMemories/>, 3 Ekim 2021

URL-80, <http://www.parliament.gov.sy/arabic/index.php?node=5529&cat=9398>, 18 Ekim 2022

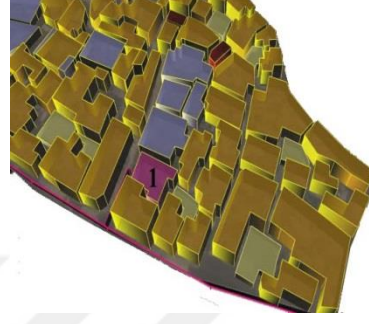
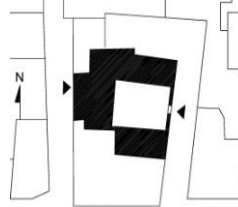
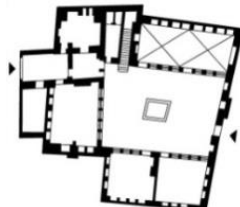
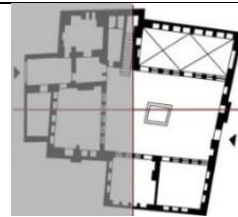
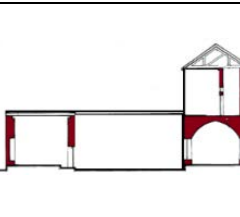
URL-81, <https://www.zamanalwsl.net/news/article/42337/>, 12 Ekim 2020

URL-82, www.srtm.csi.cgiar.org , 30 Ağustos 2019

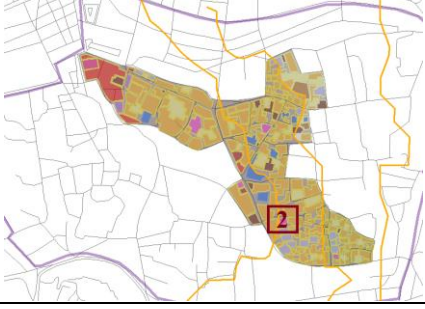
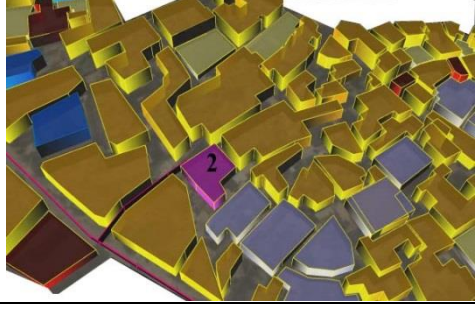
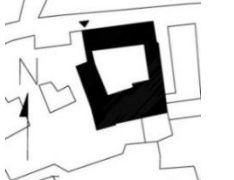
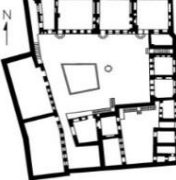
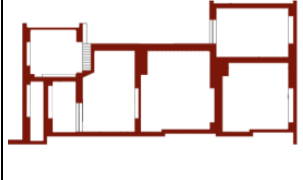
URL-83, [https://facebook.com/Syria tourism](https://facebook.com/Syria%20tourism), 13 Ocak 2023

7. EKLER

Ek Tablo 1. Kimlik kartı (Davvama Evi)

Kimlik Kartı								
NO.	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	Alan No	Plan	Kat sayısı	Toplam alan m²	Binanın Yaşı
(1)	Ev - konut	1120	34.725054° 36.722459°	3	Düzensiz	2	405	1892 Kuzey kısmı
								
Ev konumu (1), GIS					Evi çevreleyen kentsel doku (1) Gri: tarihi binalar.			
1- Adı: (Davvama), Daha önce (Idris ailesi) 2-Tarihi Dönemi: Evin mutlak mahremiyeti vardır. Ev, en erken 1213 (H) yılında olan üç evrede inşa edilmiştir. Yani, en eski bölüm 200 yıldan uzun sürede inşa edilmiştir. 3-Bulunduğu çevre: El-Abrar Caddesi, Hanbali Camii önünde, Bab El-Duraib mahallesinde yer almaktadır. Aslında, Evin konumu Jamal Al-Din ve Bab Al-Duraib'ı ayıran eksen üzerindedir.					4-Gayrimenkul Açıklaması: Sayı (1120), Üçüncü Gayrimenkul Bölgesi. Bina alanı: 386 metrekare(yaklaşık) Bu geleneksel ev, bir aile konut binası olarak kullanılmıştır. Geçen yüzyılın altmışlı yıllarında okul olarak hizmet vermiştir. Daha sonra mahalle halkı arasında popüler partiler ve buluşmalar düzenlemek için kullanılmıştır. Bina üç bölümden oluşmaktadır.			
5-İnşaat malzemesi: Zemin ve 1. Kat: Duvarlar siyah bazalt taşından inşa edilmiş. Diğer: Ahşap, kerpiç, kırmızı tuğla... Dışarıdan: bazalt taşı, kireçtaşı. 6-Mevcut İnşaat Durumu: Kısmen tahrip olmuştur. Duvarlar çok hasar görmemiştir. Yapısal hasar %50, Dekoratif elemanlar ve tavanlar %85 hasar görmüştür. 7-Mülkiyeti: Bu ev İdris ailesinden bir adama ait olduğu bilinmektedir. Sonra bir yargıç onu Davvami ailesinden satın almıştır. Ev adını bu adamdan almıştır.								
					Giriş - Sokaktan		Plan	
								
					Simetri		Kesit	

Ek Tablo 5. Muhayyeş Sarayı'nın kimlik kartı

Kimlik Kartı								
NO.	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	NO. Alanı	Binanın adı	Kat sayısı	Toplam alan m ²	Binanın yaşı
(2)	Saray - konut	281	34.725988° 36.720679°	2	Mahayyeş	2	828	1878
								
Sarayın konumu (1), GIS					Sarayı çevreleyen kentsel doku (2) Gri: tarihi binalar.			
1-Sarayın adı: Muhayyeş ailesinin sarayı ve evi. 2-Tarihi Dönemi: Saray, 1887'de geç Osmanlı döneminde inşa edilmiştir. 3-Bulunduğu çevre: Saray, Al-Husseini Caddesi üzerinde yer almaktadır. Al-Husseini Caddesi, Al-Abrar Caddesi'nin dışında, Şeyh Kamel Al-Mağribi Camii'nin karşı ucundadır. Konut işlevi bu mahalledeki binaların çoğuna hâkimdir. 4-Gayrimenkul Açıklaması: Sayı /281/, Üçüncü Gayrimenkul bölgesi, Jamal Al-Din mahallesinde yer almaktadır.					Bina alanı :(826) metrekare. Saray, 12.10.2002 tarih /650/ sayılı Karar ile arkeolojik yapı olarak tescil edilmiştir. 5-İnşaat malzemesi: Siyah bazalt taşı, Beyaz kireçtaşı. 6-Mevcut İnşaat Durumu: Savaş öncesi dönem: Sarayın güney ve batı kısmı harap durumdadır. Sarayın sadece kuzey kısmı kalmıştır. Savaş sonrası dönem: Avluya bakan doğu cephesinin bir kısmı kalıntı halindedir. Kaplama ve dekorasyonlardaki hasar yüzdesi% 60-70'dir. 7-Mülkiyeti: Bina Hamiş ailesine aittir.			
								
Giriş - Sokaktan		Plan		Simetri		Kesit		

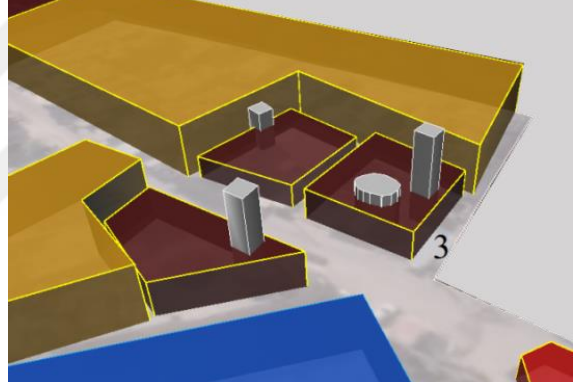
Ek Tablo 6. Muhayyeş Sarayı'nın mimari detayları

Mimari detayları		Bileşenler	Yer	Sayısı
Deniz S. Yükseklik	510 m	Girişler	Kuzey cephesi	1
Plan/tasarım	Dikdörtgen	Odalar	Zemin kat	13
			Birinci kat	8
Dış avlu	356 m ²	Eyvan	Zemin kat	1
			Birinci kat	1
Kapalı alan	407 m ²	Merdivenler	Merdiven	3
Toplam alan	826 m ²	Havuz	Avlunun ortasında	1

Ek Tablo 7. Muhayyeş Sarayı'nın iç cephelerin mimari detayları

Cephe yönü	Coğrafi koordinatlar	Genişliği	Yüksekliği	Pencere Sayısı	Kapı Sayısı	Dekoratif	Kat sayısı	Kaplaması
Kuzey cephesi	34.725887°, 36.720772°	16	8	4	2	-	2	Kireçtaşı / bazaltik
	34.725841°, 36.720587°							
Doğu cephesi	34.726005°, 36.720727°	27	5	4	3	-	1	Kireçtaşı / bazaltik
	34.725887°, 36.720772°							
Güney cephesi	34.726005°, 36.720727°	20.6	7	13	4	5	2	Kireçtaşı / bazaltik
	34.725979°, 36.720506°							
Batı cephesi	34.725841°, 36.720587°	15.2	9.4	13	4+1	3	2	Kireçtaşı / bazaltik
	34.725979°, 36.720506°							
Kuzey cephesi Dış cephesi	34.726069°, 36.720777°	27	10	3	1	-	2	bazaltik
	34.726046°, 36.720487°							

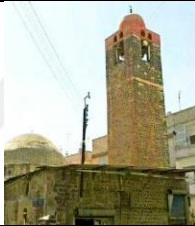
Ek Tablo 8. Ze el-Killaa Al-Hamiri Camii'nin kimlik kartı

Kimlik Kartı								
NO.	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	NO. Alanı	Binanın adı	Kat sayısı	Toplam alan m ²	Binanın yaşı
3	Camii	528	34.726958° 36.719201°	2	Al-Kalaa Al-Hamiri	1	411	Memluk (Minaret)
								
Camii konumu (1), GIS					Camii çevreleyen kentsel doku (2)			
1-Caminin adı: Al-Kalaa Al-Hamiri Camii (Daha önce eğitim okulu olarak kullanılmıştı). 2-Tarihi Dönemi: Bu cami 500 yıl önce inşa edildi. Memluk dönemi. Türbenin tarihi Abbasi dönemine kadar uzanmaktadır ve özellikle Humus kentini vuran depremden sonra birçok yenileme yapılmıştır. 3-Bulunduğu çevre: Cami, İmam Malik Caddesi üzerinde, güneyinde Evanjelik Kilise, caddenin karşı ucunda Camal el-Din Camii ve yanında da Ghassanyah(lise) Okulu vardır. Ze el-Killaa Al-Hamiri türbesinin sadece sokaklara bakan iki cephesi vardır. Birincisi, kuzey tarafı İmam Malik Caddesi'ne bakarken,					ikincisi, doğu tarafı El Cibavi Caddesi'ne bakarken, güney ve batı tarafları türbesiye bitişik yapılara giden bir koridorun arkasında kayboldu. 4-Gayrimenkul Açıklaması: Sayı (528), Cami, ikinci gayrimenkul alanı olan Bani Al-Sebaei mahallesinde yer almaktadır. Bina alanı: (411) metrekare. 5-İnşaat malzemesi: Siyah bazalt taşı- Beyaz kireçtaşı-kırmızı tuğla 6- Mevcut İnşaat Durumu: Cami savaş sonucunda kısmen yıkılmış, minarenin üst kısımları, cami girişi ve bazı dış duvarları zarar görmüştür.7-Mülkiyeti: Vakıf.			

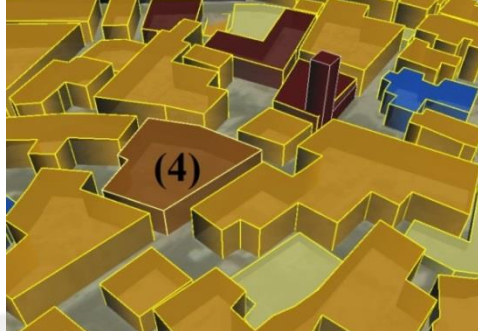
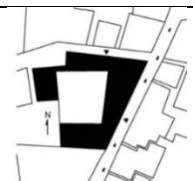
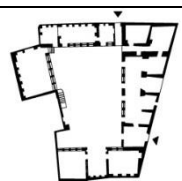
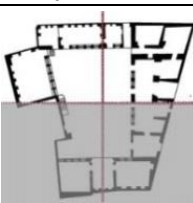
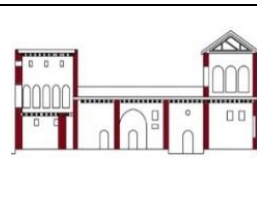
Ek Tablo 9. Ze el-Killaa Al-Hamiri Camii'nin mimari detayları

Mimari detayları		Bileşenler	Yer	Sayısı
Deniz S. Yükseklik	509 m	Girişler	1	Kuzey cephesi
Plan/tasarım (Mevcut durum)	Kare	Giriş boyutları	0.96*1.65	Yarım daire biçimli bir kemer içinde yer almaktadır.
Cami Nefi	4.9*8.9	Kat sayısı	1	
Türbe-kubbe	6.4*7.85	Dükkânlar	3	Ticari
Toplam alan (1933)	411 m ²	Depolar	3	-
Toplam alan (Mevcut durum)	330 m ²	Minare yüksekliği	7 m	Memluk

Ek Tablo 10. Ze el-Killaa Al-Hamiri Camii'nin iç cephelerin mimari detayları

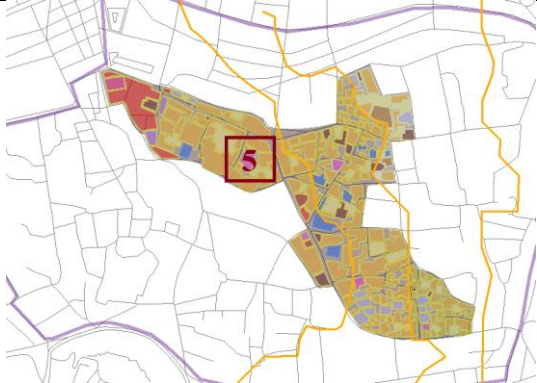
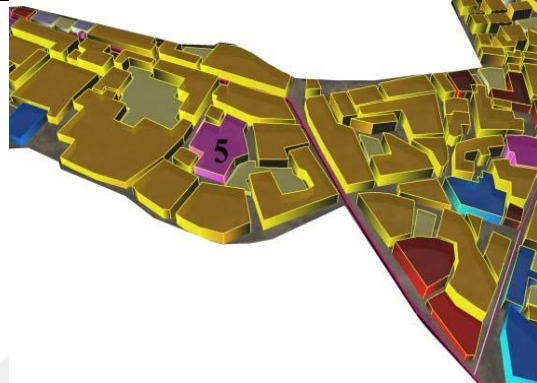
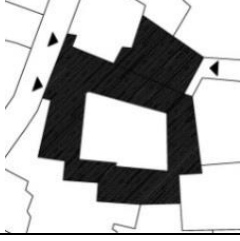
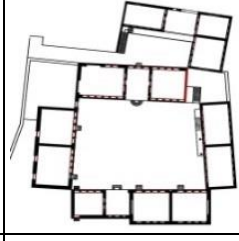
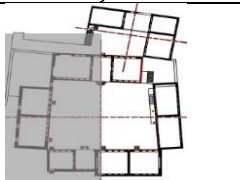
Cephe yönü	Coğrafi koordinatlar	Genişli ği	Yükse kliği	Pencere Sayısı	Kapı Sayısı	Dekorati f	Kat sayısı	Kaplam a
Kuzey cephesi	34.726980°, 36.719106°	17.8	4-5	-	1	-	1	Taş
	34.727044°, 36.719258°							
Doğu cephesi	34.727044°, 36.719258°	21.6	4-5	-	-	-	1	Taş
	34.726874°, 36.719366°							
								
Minare ve Kubbe		Minare				İç avlu		

Ek Tablo 11. Al-Ağa Evi kimlik kartı

Kimlik Kartı								
NO.	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	NO. Alanı	Binanın adı	Kat sayısı	Toplam alan m ²	Binanın yaşı
30	Restoran	101-100	34.728451° 36.720086°	3	Farkouh, Ahvaş	3	433	1892
								
Restoranı konumu (1), GIS					Restoranı çevreleyen kentsel doku (4)			
1-Restoran adı: (Farkouh, Ahvaş) Saray /Evi. (Bu ev bir saray olarak sınıflandırılabilir) Binanın yeni adı: Ağa Evi / Restoran. 2-Tarihi Dönemi: Ev /Saray, Osmanlı İmparatorluğu döneminde (1892) yılına kadar inşa edilmiştir. Bu evin inşası on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında başlamış, son genişlemesi geçen yüzyılın başında sona ermiştir, evin altındaki bodrum üç yüz yıldan daha eskidir. On dokuzuncu yüzyılda Humus şehrinin ileri gelenlerinden Abdullah Farkouh bu evi yaptırmış, ondan sonra kızlarına miras bırakmıştır. Bu ev hala Osmanlı İmparatorluğu mimarisinin büyüklüğünün, özgünlüğünün bir kanıtıdır.					3-Evin bulunduğu tarihi çevre: Bu tarihi ev, tarihi şehrin kalbinde, çok işlevli bir bölgede (dini, eğitim, yerleşim ve turist), tam olarak tarihi Al-Fadel Camii'nin arkasında (Fazilet Sokağı), araştırmacının evinden birkaç metre uzaklıkta yer almaktadır. 4-Gayrimenkul Açıklaması: Sayı (100,101), Üçüncü gayrimenkul alanı. Bina alanı: (433) m², Bu tarihi bina iki kattan oluşmaktadır. Bu ev, çok yaratıcı estetik öğeler içerdiğinden, özgün bir karaktere, benzersiz mimari stile sahip evlerin harika bir örneğini temsil ediyor. Binanın mevcut kullanımı: dört yıldızlı bir restorandır. Sandalye sayısı: 200.			
5-İnşaat malzemesi: Bazalt taşı, Beyaz kireçtaşı, Ahşap. 6-Mevcut İnşaat Durumu: Duvarlar çok hasar görmüştür. Yapısal hasar 20 %. İç hasar 85 % oranında. ⁽¹⁸⁰⁾ 7- Mülkiyeti: Bir grup yatırımcının müşterek mülkiyetidir.								
								
					Simetri		Bölüm	

180 <http://www.dgam.gov.sy>

Tablo 14. Abdullah Farkouh Sarayı'nın kimlik kartı

Kimlik Kartı								
NO.	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	NO. Alanı	Binanın adı	Kat sayısı	Toplam alan m ²	Binanın yaşı
30	Restoran	-100 101	34.728451° 36.720086°	3	Farkouh, Ahvaş	3	433	1892
								
Restorantı konumu (1), GIS					Restorantı çevreleyen kentsel doku (5)			
1-Sarayın adı: Abdullah Farkouh Sarayı. 2-Tarihi Dönemi: Ev /Saray, Osmanlı İmparatorluğu döneminde (1892) yılına kadar inşa edilmiştir. 3-Bulunduğu çevre: Bani Al-Sibai) Bustan Al-Diwan (Mahalleside, Humus'un eski şehri'nin ortasında yer almaktadır. Mimari ve miras unsurları açısından zengin bir Mahalle kapalı pazarların yakınında yer almaktadır. 4-Gayrimenkul Açıklaması: Sayı (213), İkinci gayrimenkul alanı. Bina alanı:1890 m² (Humus şehrinin emlak siciline göre tüm mülkün / tarihi binanın alanı), Bu saray hem kuzey hem güney olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Güney bölümü büyük bölümdür.					Dikdörtgene yakın açık bir avluyu çevreleyen dört ana bölümden oluşur. Daha küçük olan kuzey kesim ise iki kattan oluşmakta, bir harf (L) şeklini almaktadır. Tarihi konut Farkouh ailesi tarafından kullanıldı, (1921) Fransız manda döneminde hastane olarak kullanılan (60) yatak, eczane ve cerrahi alet içerir. Bağımsızlıktan sonra, tarihi ev ulusal siyasi grubunun merkezi oldu. Aynı zamanda, ev parlamento seçimlerinin merkezi oldu, Ev açık toplantılar için kullanılmıştır. (1963)'ten sonra mülkün sahibi (Abdullah Farkouh) evi (1970)'lerde ölümüne kadar konut için kullanmaya devam etti.			
5-İnşaat malzemesi: Bazalt taşı, Beyaz kireçtaşı, Ahşap. İç avlu: Geometrik desenlerle dekore edilmiş parlak siyah beyaz mermer zeminli geniş bir avludur.Kuzey eyvan'ın sol salon duvarının tepesinde İstanbul'un güzel bir tablosu vardır. 6- Mevcut İnşaat Durumu: Duvarlar çok hasar görmedi. Yapısal hasar 20 %. İç hasar 85 % oranında.) 7-Mülkiyeti: Bu bina Farkouh ailesine aittir. Ev şu anda Humus'taki Eski Eserler Müdürlüğü'nün denetimi altındadır								
					Giriş - Sokaktan		Plan	
								
					Simetri		Bölüm	

Ek Tablo 15. Abdullah Farkouh Sarayı'nın mimari detayları

Mimari detayları				Sayısı	
		Bileşenler	Yer	(A)	(B)
Deniz S. Yükseklik	508 m	Girişler	Batı	1	-
			Doğu	-	1
Plan/tasarım	Düzensiz	Salonlar/ Odalar		10	3
Dış avlu	380 m ²	Eyvan	Kuzey	1	1
			Güney	1	-
			Doğu	1	-
Kapalı alan	580 m ²	Merdivenler	İç	1	-
			Dış	1	1
Toplam alan	1890 m ²	Havuz	Yuvarlak	1	-

Ek Tablo 16. Abdullah Farkouh Sarayı'nın iç ve dış cephelerinin mimari detayları

Cephe yönü	Coğrafi Koordinatlar	Genişliği	Yüksekliği	Sayı		Dekoratif	Kat sayısı	Çatı	Kaplama	
				Pencere	Kapı					
Kuzey cephesi	34.728479°, 36.717872°	25.4	8	9	3	6	1	Eğimli - Düz	Bazalt kireçtaşı	Dış
	34.728480°, 36.717615°									
Doğu cephesi	34.728633°, 36.717623°	17.15	7.25	9	3	9	1	Eğimli	Bazalt kireçtaşı	
	34.728480°, 36.717615°									
Güney cephesi	34.728615°, 36.717850°	21.5	10 Tam	16	4	8	1	Eğimli	Bazalt kireçtaşı	
	34.728633°, 36.717623°		5.6							
Batı cephesi	34.728479°, 36.717872°	14.5	9.3	16	2	8	2	Düz	Bazalt kireçtaşı	
	34.728615°, 36.717850°									
Kuzey cephesi	34.728479°, 36.717872°	15.6	5.6	8	1	1	1	Eğimli	Bazalt - kireçtaşı	İç
	34.728480°, 36.717615°									
Doğu cephesi	34.728633°, 36.717623°	8.2	7.1	2	1	-	1	--	Bazalt - kireçtaşı	
	34.728480°, 36.717615°									
Güney cephesi	34.728615°, 36.717850°	10.6	9.5	8	1	-	1	Düz	Bazalt - kireçtaşı	
	34.728633°, 36.717623°			2 Alttı						
Batı cephesi	34.728479°, 36.717872°	5.6	9.5	8	2	2	2	Düz	Bazalt - kireçtaşı	
	34.728615°, 36.717850°									

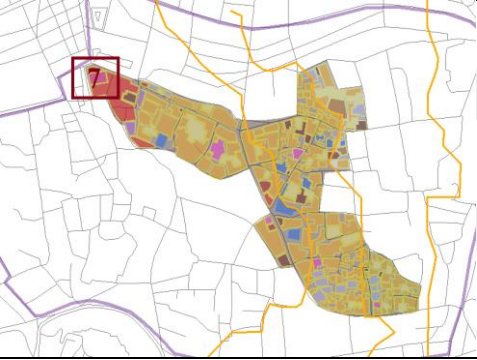
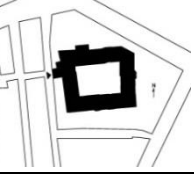
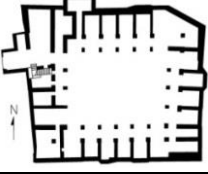
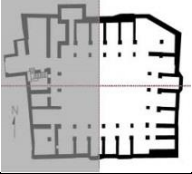
Ek Tablo 17. Abdullah Farkouh Sarayı'nın ortak değerleri

Binanın yaşı	MS 1892 Osmanlı dönemine aittir.
Mimari ve estetik değer	Hem Bazalt taşı hem kireçtaşından yapılmış iki farklı mimari cepheler modelidir.
Tarihsel değer	Yüzyılı aşkın süredir çeşitli işlevler için kullanılmış tarihi bir binadır.
Sosyal değer	Bina eskiden bir konut, bir hastane, bir seçim merkezi ve daha sonra halk toplantıları için bir yerdi.
Sitenin homojenliği ve önemi	Ev eski şehrin ortasında neredeyse, kapalı pazar yakınında, hem bir ana cadde hem bir ikincil caddeye bitişiktir.
Benzersiz ve nadir	Ev, dekorasyon ve tasarımın nadir bir şaheseridir.
Politik değer	Bu ev, 1950'lerde Ulusal Parti (siyasi parti) toplantıları için bir merkez haline geldi.
Turist değeri	Eski Eserler Müdürlüğü evin sahibi oldu ve savaştan önce restore etti, bu da önemli bir turistik cazibe merkezi oldu.

Ek Tablo 19. Dames Abu El-houl Türbesi-Camii'nin cephelerinin mimari detayları

Cephe yönü	Coğrafi koordinatlar	Geni şliği	Yüksekl iği	Pencere Sayısı	Kapı Sayısı	Dekoratif Elemanlar	Kat sayısı	Kapla ma
Doğu cephesi	34.729738°, 36.716373° 34.729695°, 36.716340°	8	4	2	1	-	1	Bazalt taşı
Güney cephesi	34.729695°, 36.716340° 34.729719°, 36.716271°	8	4	2	-	-	1	Bazalt taşı
Batı cephesi	34.729765°, 36.716299° 34.729719°, 36.716271°	8	4	2	-	-	1	Bazalt taşı

Ek Tablo 20. Al-Kayseriyye (Han /Pazarı) kimlik kartı

Kimlik Kartı									
	Kullanım	Tapu	Coğrafi koordinatlar	NO. Alanı	Binanın Adı	Kat sayısı	Toplam alan	Binanın yaşı	Yapı malzemesi
7	Han /Pazarı	1777	34.730099° 36.714275°	1	Al-Kayseriyye	2	1393 m ²	Z. Kat 1300 1600 MS Osmanlı	Sert beyaz kireç taşı
									
Han /Pazarı konumu (1), GIS					Han /Pazarı çevreleyen kentsel doku				
1- Han /Pazarı adı: El-kaysariyah Han /Pazarı. Bu pazarın adının kökeni, Türkiye'nin merkezinde bulunan Kayseri şehridir. 2- Tarihi Dönemi: Mevcut Bina: Osmanlı dönemi ⁽¹⁸¹⁾, Halen kullanılmamaktadır. Yapı, yapım tarihine göre iki bölüme ayrılmıştır. Bölüm(I): (kuzeydoğudan) Zemin kat, Ayyubid dönemi ve erken Memlük dönemine ait bir dükkândır. Bölüm (2): Yapısı 1600 yılında ilk Osmanlı döneminetarihlenir ve orijinal ipek malzemesinin satışı nedeniyle İpek Pazarı olarak adlandırılmıştır. 3-Bulunduğu çevre: Bab Hood ve Bani Sibai					Mahallesi arasında (Kapalı tarihi Pazar), yan taraftaki ipek pazarının ticari bir uzantısıdır. 4-Gayrimenkul Açıklaması: Sayı (1777), Birincisi gayrimenkul alanı, Bina alanı: (1393) metrekare. Ayrıca Azem Pazarı olarak da adlandırılıyordu ve vali Asaad Paşa'nın (1743-1756) inşa edilmesini emretmesi muhtemel. İkinci katı bir han veya otel olarak yeniledi. 5-İnşaat malzemesi: Bazalt taşı, Sert beyaz kireç taşı, Ahşap. 6-Mevcut İnşaat Durumu: Bina bombardımanda kısmen tahrip edildi. 7-Mülkiyeti: Bu pazar bir grup tüccarın mülkiyetindedir.				
									
Giriş - Sokaktan		Plan		Simetri		Kesit			

181 Eski bölüm (Ayyubid-Memlük), eklenen bölüm bir Osmanlı binasıdır.

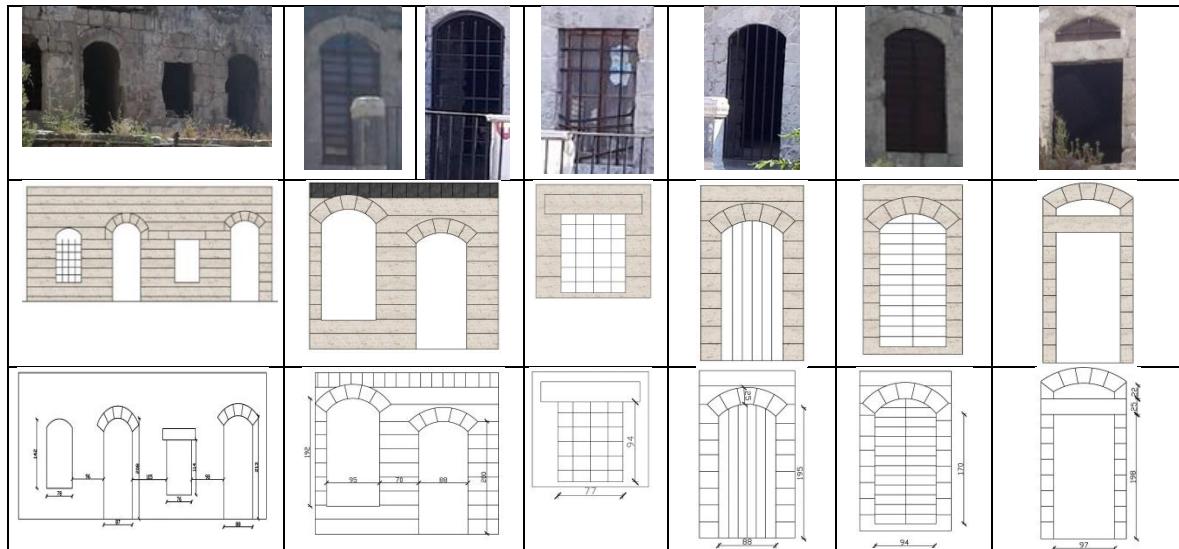
Ek Tablo 21. Al-Kayseriyye Hanı'nın mimari detayları

Mimari detayları		Bileşenler	Yer	Sayısı
Deniz Seviyesinden Yükseklik	504 m	Girişler	Batı tarafı	1
Plan/tasarım	Dikdörtgen	Kat sayısı	Binanın çevresinde	2
Portikonun sütun sayısı	20	Dükkânlar	Zemin kat	(16) Batı tarafı hariç
			Birinci kat	27
Dış avlu	20.75*14.6	Merdivenler	Batı tarafı	1
Toplam alan	1393 m ²	Havuz	Açık avluda	(1) Küçük Sekizgen şekil

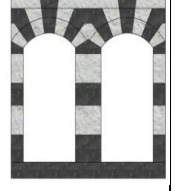
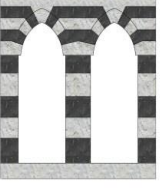
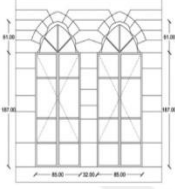
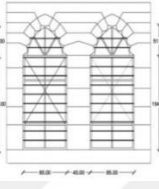
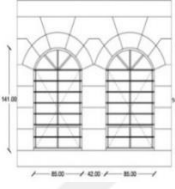
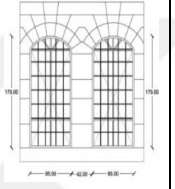
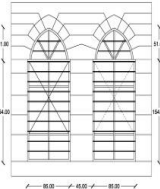
Ek Tablo 22. Al-Kayseriyye Hanı'nın iç cephelerin mimari detayları

Cephe yönü	Coğrafi koordinatlar	Kat	Genişliği	Yüksekliği	Pencere Sayısı	Kapı Sayısı	Kaplama
Kuzey cephesi	34.730079°, 36.714443°	Zemin	20.75	4	6	6	Kireçtaşı
	34.730045°, 36.714160°	Birinci	26.44	4.5	-	-	
Doğu cephesi	34.730202°, 36.714108°	Zemin	14.75	4	6	6	Kireçtaşı
	34.730045°, 36.714160°	Birinci	20.60	4.5	-	-	
Güney cephesi	34.730230°, 36.714404°	Zemin	20.75	4	6	9	Kireçtaşı
	34.730202°, 36.714108°	Birinci	26.6	4.5	-	-	
Batı cephesi	34.730079°, 36.714443°	Zemin	14.75	4	4	6	Kireçtaşı
	34.730230°, 36.714404°	Birinci	20.60	4.5	2	1	

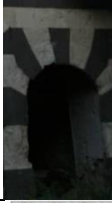
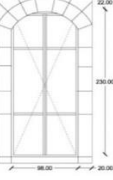
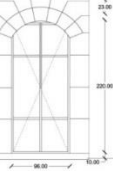
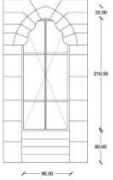
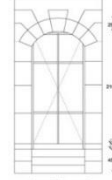
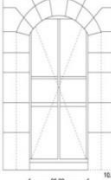
Ek Tablo 23. Kapı ve Pencere Modelleri

Ek Tablo 24. Humus'un tarihi evlerindeki pencerelerin detayları/modelleri

	Model (a)	Model (b)	Model (c)	Model (d)	Model (F)
Fotoğraf					
Kaplama malzemeleri					
Pencere boyutları katmanı					

Ek Tablo 25. Humus'un tarihi evlerindeki kapıların detayları/modelleri

	Model (a)	Model (b)	Model (c)	Model (d)	Model (e)	Model (f)
Fotoğraf						
Kaplama malzemeleri						
Kapıların boyutları						

Ek Tablo 26. Tez kapsamında yapılan pilot çalışmanın Türkçeye çevrilmiş anket formları
(182)

Savaşta önce ve sonra kentsel dokuya verilen hasar, aşağıdaki sınıflamalara göre hangisinin ağırlıklı olduğunu puanlayınız (Yıkılmış olarak).						
		1	2	3	4	5
1	Tarihi binanın belirli bölümlerinin çökmesi					
2	Tarihi dokuda artan boşluklar					
3	Binanın üst çatlarının orijinal veya sonradan eklenmiş olup olmadığına bakılmaksızın tamamen kaybolması					
4	Tarihi bir binanın sebepli veya sebepsiz olarak tamamen kaldırılması					
5	Modern bir bina tarihi bir binanın üzerine çöktü					
6	Tarihi bina hiçbir şekilde kullanılamaz hale geldi					
7	Sokak silüetinin kaybolması/bozulması					
Savaşta önce ve sonra kentsel dokuya verilen hasar, aşağıdaki sınıflamalara göre hangisinin ağırlıklı olduğunu puanlayınız (Ağır hasarlı olarak).						
8	Taşıyıcı taş duvarların eğriliği, binanın duvar ve tavanlarında muharebeler sonucu oluşan delikler					
9	Tarihi bir yapının genel karakterini etkilemese bile modern parçaların çıkarılması/eklenmesi					
10	Tarihi binanın üst çatlarının parçalarının kaybolması					
11	Tarihi bir yapının tarihi belgelere dönmeden restore edilmesi					
12	İç/dış cephelerin özgün malzemelerinin kaybolması ile kısmen veya tamamen çökmesi					
13	Bazı tarihi yapıların orijinal planlarında yapılan değişiklikler					
14	Duvarlar boyunca sürekli yatay çatlaklar ve dikey çatlaklar					
Aşağıdaki koşulların karşılanması durumunda, savaş öncesi ve sonrası tarihi binalara verilen hasar (Orta/iyi/ olarak değerlendirilir:						
15	Tarihi mimari cephelerin orijinal doluluk oranlarında ayarlamalar					
16	Orijinal kapı ve pencerelerin ve dekoratif unsurların kaybı					
17	Orijinal duvarlarda ve tavanlarda küçük çatlaklar.					
18	Tarihi binalardan daha yüksek olan yakındaki binalar					
19	Aynı binada veya bitişik binalarda konut ve ticari işlevleri birleştirin					
20	İç cephelerde yatay çizgilerin bozulması					
21	Tarihi ve hatta modern binalar için kaplama malzemesi seçiminde kaosu					

Ek Tablo 26'nın devamı

Modern mimari müdahalelere göre koruma ⁽¹⁸³⁾						
22	Geleneksel ve modern unsurların yan yana gelmesi, çağdaş yaşamla uyumlu bir kültürel peyzaj yaratacaktır.					
23	Modern mimari ekler, binanın genel hacmine dikkatlice entegre edilirse çok uygun olacaktır.					
24	Tarihi bir yapıya eklenen tasarımda aynı oranlar ve ritim kullanılacak ve böylece yeni mimari ürün enerjik bir silüete sahip olacaktır.					
25	Bina, savaşın hatırasını korumak için geleneksel ve modern yapı malzemeleri kullanılarak orijinal haline getirilecek.					
26	İlk etapta var olmayan simetriyi elde etmek için hasarlı ve asimetrik mimari cepheler için parçaların eklenmesini kabul etmek mümkündür.					
27	Modern mimari müdahaleler, iç bölümlerin tedavi yöntemleri ne olursa olsun, sadece hasarlı binanın dış cephelerinde gerçekleştirilecektir.					
28	Yıkılmış bina, tarihi unsurlarla ancak yeni bir tasarımla yeniden inşa edilecektir.					
Özgün tarihsel karaktere göre koruma						
29	Son derece harap olmuş (Yıkılmış) sokaklarda yeni önerilerde bulunmak için daha fazla tasarım özgürlüğü olacaktır.					
30	Tarihi belgelere ulaşılamamışsa, harap olan tarihi yapının savaştan önceki haliyle restore edilmesi daha doğru olacaktır.					
31	Savaşın hatırasını yaşatmak için geleneksel ve modern yapı malzemeleri kullanılarak binanın aslına uygun hale getirilmesi iyi olacaktır.					
32	Mevcut tarihi yapıların korunması ve modern yapıların mimari cephelerinin sadece sokağın özgün karakterine uygun olarak yeniden tasarlanması daha doğru olacaktır.					
33	Boş kentsel alanlar tarihi karakterli modern yapılarla doldurulmaya çalışılacaktır.					
34	Yıkılmış bina tarihi belgelere göre ilk yapıldığı zamanki haliyle yeniden inşa edilecektir.					
35	Mevcut tarihi yapıların korunması ve modern yapıların caddenin özgün karakterine uygun olarak yeniden tasarlanması daha doğru olacaktır.					

Ek Tablo 27. Kişi sayısını belirleme mekanizması

N (sayısı)	30 Kişi	$N = \left(\frac{ZS}{d} \right)^2$	S: Standart sapma
Genel aritmetik ortalama	3.88		Z: 1.96 (Standart derece)
Standart sapma	0.287		D: 0.05 (Hata Derecesi)
Cronbach's Alpha	0.758		N: sayısı
N= {(1.96*0.288)/0.05} ² =127.45=128 Kişi, N=128			

183 (Tarihi binalar/tarihi binalara bitişik modern binalar)

Ek Tablo 28. Anketlere verilen cevapların tanımlayıcı istatistikler tablosu

1. (MB1) (Yıkılmış)										
Madde No.	Tamamen uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Çok az uygun	Hiç uygun değil	SMA	Standart sapma	Sıralama	N	Genel Yön
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı					
	%	%	%	%	%					
(1)	41	57	22	6	2	4.0078	0.90924	3	128	Onay
	32.5 %	44.5 %	17.2 %	4.7 %	1.6 %					
(2)	45	55	20	6	2	4.0547	0.91625	2	128	Onay
	35.2 %	43.0 %	15.6 %	4.7 %	1.6 %					
(3)	43	53	23	4	5	3.9766	0.99972	4	128	Onay
	33.6 %	41.4 %	18.0 %	3.1 %	3.9 %					
(4)	39	63	20	5	1	4.0469	0.83108	2	128	Onay
	30.5 %	49.2 %	15.6 %	3.9 %	0.8 %					
(5)	38	56	24	6	4	3.9219	0.97697	6	128	Onay
	29.7 %	43.8%	18.8%	4.7%	3.1%					
(6)	24	48	19	10	5	3.9375	1.08497	5	128	Onay
	35.9 %	37.5 %	14.8 %	7.8 %	3.9 %					
(7)	46	59	13	7	3	4.0781	0.94419	1	128	Onay
	35.9 %	46.1 %	10.2 %	5.5 %	2.3 %					
MB1	Birinci Eksen		Genel aritmetik ortalama			4.0156	0.59653		128	Onay
			Güvenilirlik İstatistikleri, Cronbach's Alpha: 0.797							
2. (MB2) (Ağır hasar)										
Madde No.	Tamamen uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Çok az uygun	Hiç uygun değil	SMA	Standart sapma	Sıralama	N	Genel Yön
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı					
	%	%	%	%	%					
(8)	34	66	25	3	0	4.0234	0.74733	2	128	Onay
	26.6 %	51.6 %	19.6 %	2.3 %	0.0 %					
(9)	39	53	24	7	5	3.8906	1.02898	4	128	Onay
	30.5 %	41.4 %	18.8 %	5.5 %	3.9 %					
(10)	37	57	21	7	6	3.8750	1.04241	5	128	Onay
	28.9 %	44.5 %	16.4 %	5.5 %	4.7 %					
(11)	32	59	24	10	3	3.8359	0.97025	6	128	Onay
	25.0 %	46.1 %	18.8 %	7.8 %	2.3 %					
(12)	56	45	16	7	4	4.1094	1.02898	1	128	Onay
	43.8 %	35.2 %	12.5 %	5.5 %	3.1 %					
(13)	35	56	24	7	6	3.8359	1.04072	6	128	Onay
	27.3 %	43.8 %	18.8 %	5.5 %	4.7 %					
(14)	42	59	17	7	3	4.0156	0.94731	3	128	Onay
	32.8 %	46.1 %	13.3 %	5.5 %	2.3 %					
MB2	İkinci Eksen		Genel aritmetik ortalama			3.9297	0.59106			Onay
			Güvenilirlik İstatistikleri, Cronbach's Alpha: 0.833							

Ek Tablo 28'nin devamı

5. (MB5) Özgün tarihsel karakter										
(29)	39	59	23	6	1	4.0078	0.86485	1	128	Onay
	30.5 %	46.1 %	18.0 %	4.7 %	0.8 %					
(30)	31	60	29	5	3	3.8672	0.90815	6	128	Onay
	24.2 %	46.9 %	22.7 %	3.9 %	2.3 %					
(31)	35	54	27	10	2	3.8594	0.96174	7	128	Onay
	27.3 %	42.2 %	21.1 %	7.8 %	1.6 %					
(32)	31	72	16	5	4	3.9453	0.89889	3	128	Onay
	24.2%	56.3%	12.5 %	3.9 %	3.1 %					
(33)	38	52	26	10	2	3.8906	0.97395	4	128	Onay
	29.7 %	40.6%	20.3 %	7.8 %	1.6 %					
(34)	30	68	20	5	5	3.8828	0.94428	5	128	Onay
	23.4 %	53.1 %	15.6 %	3.9 %	3.9 %					
(35)	36	59	26	6	1	3.9609	0.86400	2	128	Onay
	28.1 %	46.1 %	20.3 %	4.7 %	0.8 %					
MB5	Beşinci Eksen		Genel aritmetik ortalama			3.9354	0.54505			Onay
			Güvenilirlik İstatistikleri, Cronbach's Alpha: 0.845							
	Genel aritmetik ortalama		3.9190			Onay				
	Standart sapma		0.54687			Cronbach's Alpha: 0.937				

Ek Tablo 33. Regresyon modelinin değişkenleri arasındaki korelasyon matrisini gösteren tablo

Modern mimari müdahaleler				
Pearson Correlation	Modern mimari müdahalelere	Yıkılmış	Ağır hasar	Orta/iyi hasar
Modern mimari müdahalelere	1.000	0.586	0.589	0.668
Sig.	0.000	0.000	0.000	0.000
Modern mimari müdahaleler ile Ağır hasar arasındaki ilişki en üst düzeye korelasyona ulaşmıştır. Korelasyon 0.589'dur. Modern mimari müdahaleler ile Yıkılmış arasındaki ilişki 0.586'dır. Modern mimari müdahaleler ile Orta/iyi hasar arasındaki ilişki 0.668'dir.				

Ek Tablo 34. Standart ve standart olmayan regresyon katsayılarını ve standart hatayı, ayrıca testlerin olasılık değeriyle birlikte (t) testinin değerini ve veri enflasyon katsayıları ve tolerans katsayılarının değerini

Bağımlı değişken	Açıklayıcı değişkenler	R	R ²	F	(F) Sig.	β	t	(t) Sig.	VIF
Modern mimari müdahalelere	Yıkılmış	0.738	0.545	49.430	0.000	0.280	4.126	0.000	1.439
	Ağır hasar					0.149	1.858	0.066	1.978
	Orta/iyi hasar					0.353	4.881	0.515	1.942
Bağımlı değişken “Modern mimari müdahaleler” ile diğer bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi bulmak için çoklu doğrusal regresyon modeli kullanılmıştır. Açıklayıcı değişkenler olarak bağımsız değişkenler “Yıkılmış, Ağır hasar, Orta/iyi hasar” alınmıştır (F=49.430, sig.=0.000).									
Mimari müdahaleler (Predicted)= 0.864+ 0.280* (Yıkılmış)+ 0.149* (Ağır hasar) + 0.353* (Orta/iyi hasar)+e (Tahmin Hatası)									
Yıkılmış (1.00) arttıkça, Mimari müdahaleler algısı (0.280) artacaktır. Ağır hasar (1.00) arttıkça Mimari müdahaleler algısı (0.149) artacaktır. Orta/iyi hasar (1.00) arttıkça Mimari müdahaleler algısı (0.353) artacaktır.									

Ek Tablo 35. Genel Değerlendirme Tablosu

Özgün tarihsel karakter (Predicted)= 0.772+ 0.530* (Yıkılmış)+0.083* (Ağır hasar) + 0.197* (Orta/iyi hasar) +e (Tahmin Hatası).
Birinci hipotez: Savaş veya ihmal nedeniyle büyük bir tahribat durumunda (Abu hool Caddesi), tarihi çevrenin özgün tarihsel karakterine göre korunması ve yeniden inşa edilmesi için bir gerekçe olacaktır. İlk hipotez büyük ölçüde ispat edilmiştir ve tarihsel karakter (0.530), regresyon çizgisi denkleminde en etkili faktör olarak görülmüştür.
Mimari müdahaleler (Predicted)= 0.864+ 0.280* (Yıkılmış)+ 0.149* (Ağır hasar) + 0.353* (Orta/iyi hasar) +e (Tahmin Hatası).
İkinci hipotez: Orta veya küçük (Al -Fadayel Caddesi) çaplı yıkım durumunda koruma, küçük müdahaleler hatta savaş öncesi döneme dönüş ile sınırlı olacaktır. İkinci hipotez kabul edilebilir bir dereceye kadar yerine getirildi ve Yıkılmış (0.280), regresyon çizgisi denklemini etkilemek için ikinci dereceye sahipti. İkinci denklemden önce, Orta/iyi hasar üzerindeki etkisinin değişkeniydi. (Yani yıkılan kısımlara modern mimari müdahalelerin üstü kapalı bir kabulü var).

ÖZGEÇMİŞ

Waseem JARROUJ; lise öğrenimini ise Al-Farabi Lisesi'nde tamamladı. Mezun olduktan sonra Humus Büyükşehir Belediyesi'nde 4 yıl memur olarak çalıştı. 2010 yılında girdiği Şam Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden 2014 yılında “Yüksek Mimar” olarak mezun oldu.

